CLXXXIV

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

Emblems
853
AL170e
1577
Rare Book
and Spec. Coll. Lib.

CLXXXIV

complete

OMNIA ANDREÆ ALCIATI V. C. EMBLEMATA:

CVM COMMENTARIIS, QVIBVS Emblematum omnium aperta origine, mens auctoris explicatur, & obſcura omnia dubiaque illuſtrantur:

PER CLAVDIVM MINOEM *Diuionenſem*.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXVII.
CVM PRIVILEGIO.

SVMMA PRIVILEGII.

REGIS Priuilegio cautum eſt, ne quis *Emblemata Clariſs. viri D. Andr. Alciati*, citra Chriſtophori Plantini Architypographi Regij voluntatem imprimat, aut alicubi impreſſa importet, aut venalia habeat. Qui ſecus faxit, confiſcationis librorum, & quinquaginta florenorum pœna, fiſco Regio exſoluenda, multabitur: vt latius in Regio diplomate expreſſum eſt.

Signat.

J. Fabri.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC D. D. ANNAE, Cœnobij Benigniani ac Pulteriarum meritiſs. Antiſtiti,

CLAVDIVS MINOS S.

CVM ſuperiore anno Lutetiæ ageres, Antiſtes ornatiſsime, apud me planè conſtitueram te officij cauſa pro eo ac debebam viſere, tametſi nulla ſatis idonea occaſio mihi oblata videretur; niſi ea fortè quæ olim apud Græcos vulgò trita fuit, αὐτόματοι ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἵενται. *Id verò mihi faciendum eſſe ducebam, vt non modò mei in te animi propenſionem & obſeruantiam ſtudio aliquò vel certè mediocri, quantum poſſem, teſtatam perſpectamq́; redderem, ſed & conſilij mei rationem de publicandis in Alciati Emblemata Commentariis à me pridem aliquo meo labore confectis, & ſub tuo nomine, vt in animo habebam, euulgandis apud te deponerem: eoq́; promptiùs et alacriùs id genus officij à me obeundum ſtatim eſſe colligebam, quòd nullum omninò grati animi argumentum tibi adhuc præbuiſſem. Sed cùm id, quicquid eſſe poßit, aut ſi quid omninò ſit, nondum maturum ſatis paratumq́; eſſe*

ſcirem, quemadmodum in primis cupiebam: teq; ſeriis aliquot negotiis occupatum præſentirem, minimeq; ceſſatorem agere vel in ſummo otio, à quibuſdam qui te aſſectantur, acciperem: & denique me animo (vt mea natura fert) verecundiore agnoſcerem, quàm vt te tot, tamq; arduis implicatum conſiliis, aggredi, nedum conuenire auderem, id omne, non ſatis expeditus curis, in aliud tempus prorogare quanquam inuitus admodum cenſui. Nam vt verè apud te ſemel & ingenuè fatear, neſcio quo ſanè ruſtico pudore deterritus, animum tunc maximè temporis inducere non potui, vt me tibi offerrem: quanquam tamen cùm me non parum ſuſpenſum ea cogitatio teneret, mihi dubium eſſe non poterat te, cum ea qua polles grauitate dignitateq;, admirabilem quandam & inſignem comitatem adiunxiſſe, tum ea natura & moribus inſtitutum excultumq;, non tam ex aliorum ſermonibus & fama publica, quàm aperta claraq; obſeruatione deprehendebam (quippè qui nemini vnquam te adire cupienti aditum præcluſeris, ſed comem omnibus & affabilem vultum ſermonemq; præbueris, vt neminem à tuo congreſſu, cui per te non fuerit factum ſatis, vnquam dimiſeris) cōmittere tamen ad extremum non potui, vt te verbis duntaxat, & nulla penè occaſione (quod dolebam) tibi mea & importuna ſalutatione moleſtus eſſem. Id dum caperem conſilij, ne quid diſſimulem,

ſimulem, vocabar tum primùm ad profeßionis munus à Theologo cordatißimo Vaſſorio: qui vir optimè in me animatus, ſtatim vbi pedem figere cœpi hac in Academia, penè nouus hoſpes, mihi ſuaſor fuit vt publicè docerem. quod onus longè grauißimum tentare cœpi, cùm id amicis meis eruditis hominibus gratum fore præſenſi. Ea certè non parua remora totum me addixi ad ſtudia humanitatis recolenda exercendaq́; , vt alias omnes cogitationes abiicerem: ſicq́; tandem factum eſt, vt cùm mihi me volente libera tempora detracta eſſent aut omninò, aut magna ex parte, tunc maximè horas aliquot ſubceſiuas vix ac ne vix quidem ſuffurari commodè potui, vt quod animo agitaueram, conſequi poſſem. Cumq́; dies permultos prætermiſiſſem, & , vt ruſticus ille Horatianus, expectarem dum amnis deflueret, ille ſenſim non tam lapſus eſt, quàm effluxit: vt repentè ſenſerim me incidiſſe in ea tempora, quæ mihi ad te, vt ſtatueram, eundi facultatem penitùs eriperent. Itaque cùm noſtrum hunc laborem quibuſdam de cauſis ſuſceptum, & vigiliis aliquot confectum prælo committi curarem: idq́; vt fieret commodiùs, diligentiſſimo ex iis quos noſtra tulit ætas, Typographo Plantino credendum eſſe ducerem, in publicum exire non ſum libellum paſſus, quin aliquem primùm nactus eſſem, ſub cuius auctoritate tutiùs in manus hominum veniret. Quod cùm ſæpè diuq́;

animo agitarem, tu vnus omnium occurriſti, qui mihi adiumenti plurimum & ornamenti hac parte conferre poßis, vt te digniorem vel præſtantiorem, aut magis opportunum planè non habeam. Cui enim mearum lucubrationum primitias æquiùs hoc tempore conſecraro, quàm ei in primis, quem eius domus archimandritam meritiſsimum intueor, in qua primas eius opuſculi lineas me duxiſſe meminiſſem, & cui aliquam mei progreſſus partem referre iure debeo? Ex hac enim, impulſu maximè & conſiliis integerrimi viri D. Le-pardeſſus, tui Achatis optimi, cùm tantum officij me accepiſſe gaudeam, nunquam profectò committam, quin grati animi teſtificationem aliquam præ me feram; & vbicunque dicendi vel ſcribendi occaſionem mihi datam intellexero, memorem me et gratum præbere, quantùm maximè potero, non deſinam. Accedit huc, quòd eo meorum ſtudiorum ſpecimine ſperem nonnihil gratiæ initurum me apud eos potiſsimùm, quibus ſecundum Deum me penè omnia debere profiteor, atque præ me ſemper feram, ne innumerabilia illa beneficia, quæ in me quaſi ſata intelligo, vt ſolo planè ſterili & infœcundo commiſſa videātur. Quicquid itaq; ſit, quod veriùs obtrudo quàm offero, permultorum, & quidem eruditorum quorundam rogatu, qui periclitandas ingenij mei vires eſſe cenſuerunt, ſub tuo potiſsimùm nomine volui appa-

rere, quod ciuibus noſtris gratioſum eſſe non obſcuris teſtimoniis ſubinde accipio. Eſt enim ſita laus tua in plurimorum & clarorum virorum conſpectu excelſo & illuſtri loco, non modò quòd educationem nobiliſsimæ familiæ ſpires (vt ita loquar) & morum egregia facilitate præditus ſis, qua tuam virtutem & generis ſplendorem omnibus probatum cumulatiſsimè reddis: ſed & auitam fidem pietatemq́, qua permultis aliis, qui ſimilem vel æqualem dignitatis gradum conſcenderunt, infinitis ſtadiis antecellas. Vt enim vno verbo, tantum in te virtutum cnmulum eſſe nemo neſcit, vt eæ, ſi vltrà progredi oratione inſtituam, ſint omnem meam laudationem longo interuallo exceſſuræ: quippè qui certò ſciam nunquam ita magnificè quicquam de te dici poſſe, id virtus quin ſuperet tua: proindeq́ non mihi videbor operam luſiſſe, aut bonas horas minus aptè collocaſſe, ſi, vti ſpero, te hic mihi patronum præſtiteris, & mihi quod aliis nunquam denegaſti, Heroïcam nempè illam animi optimis præceptis ac regia natura imbuti beneuolentiam, leniter ac placidè commodaris. Accipe itaque, Antiſtes ornatiſsime, noſtras haſce Commentationes, quæ tibi quidem fuerint vice ſymboli alicuius, & tanquam arrhabonis meæ in te obſeruantiæ, cuius fructum locupletiſsimum videbor percepiſſe, ſi tibi grata omnia eſſe ſenſero. ſic enim frigidam, quod dici-

tur, ſuffundes, meq́ non mediocriter inflammabis, vt alia grauiora longeq́ politiora parturiam. Sed omnino totum hoc ſic habeto, nihil mihi futurum prius iis rebus, quæ ad dignitatem tuam & præſtantiam pertinere arbitrabor, vt mihi tua voluntate nihil eſſe cognoſcas antiquius. Et hæc quidem hactenus ſatis: vereor enim te iſta grauitate, amplitudine, & doctrina virum, tot tantisq́ occupationum quaſi fluctibus obrutum pluribus interpellare. Lutetiæ, Calend. Decemb. M. D. LXXI.

VIRI DOCTISS. NICOLAI GVLONII LITERARVM GRAECARVM Lutetiæ Profeſſoris Regij, de his in Alciati Emblemata commentariis.

Εννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὀαριστὴς,
    τῆς κνώσου βασιλεὺς, ὥσπερ Ομηρος ἔφη,
τοῦ παρὰ καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
    ἀρχομένοις ὁσίους Κρησὶν ἔθηκε νόμους.
τὸν δ᾽ ἡμὸν Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
    δῶκαν ἑοὶ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
    τοῦ δὲ κορεσσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν·
οὕνεκα ῥητήρων εἴτ᾽ ἐνθυμήματα φαίνει,
    ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λάμπρα ῥέει·
εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
    οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γηραλέος φρονέει·
εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
    μάντις ἀληθείης Οἰδίποδος κρατέει.
αἱ δὲ παρεκβολαὶ Αλκιατοῦ εἰς δαίδαλα ἔργα,
    ἀτρεκέως τὸν ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GVLONII EPIGRAMMA LATINIS EXPRESSVM NVMERIS.

TER *ternos Iouis auditor rex Gnoßius annos,*
Mæonidæ vt cecinit Muſa verenda, fuit:
A quo conſilium, ſacros mentisq́ receſſus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At noſtrum Muſæ Minoëm aluëre benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dantq́ Heliconiadum ſacros haurire liquores;
Inde ſatur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur ſiue enthymemata torquet,
Aureus ex ſacro defluit ore lepos:
Seu reſerat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile ſapit:
Siue etiã abſtruſas res prorsũ ænigmata pãdat,
Oedipodem vates veridicus ſuperat.
Explanata quidẽ Alciati hæc Emblemata, paßim
Teſtantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinenſis.

CLAV-

CLAVDII PÆTI I. C. INQVE SVPREMO SENATV PARISIENSI PATRONI,

AD CLAVDIVM MINOEM, DE HIS COMMENTARIIS.

Hippolytvs Stygia iacuit diſcerptus in vnda,
Donec Apollineæ ſacro medicamine prolis
Partibus vnitis vitamque animumque recepit.
Verſibus Alciati tenebris carieq; ſepultis
Reſtituis vitam, vitam manus inuida Parcæ
Quam violare nequit, nec tempora vincere poſſunt.
Nam variis diffuſa locis Emblemata dum tu
Colligis, Alciatus ſuperas aſſurgit in auras
Clarior, adiunctis quæ vix cognouerat: ex quo
Laude tua interpres meritò potieris, & auctor
Æternùm viuet chartis immortuus æuum.

IOAN. BVCHÆRI PARISINI TH. BACCAL. AD EVNDEM.

Dvm nouus Alciato per te exornatur amictus,
  Lucem iterum vt cultu ſplendidiore ferat,
Quid fruſtra ipſe tuos quereris prodîſſe labores,
  Et iuuenile, prius quod fuit, inquis opus?
Scilicet hæc præſtant, fateor: ſed ſint bona verba:
  Illa viri fuerant, hæc modò ſcripta ſenis.

RO-

ROBERTI VVIDII I. C.
AD EVNDEM.

ARTIBVS exiguis magnæ eſt excellere laudis,
Quid, ſumma ſi ſit primus in arte locus?
Dum ſtudeo, ne poſtremas & iuris & æqui,
Neu facilis Muſæ cognitione feram,
Ante oculos vtriuſque duo exemplaria pono,
Minoëm Muſæ, Iuris & Alciatum:
Hic ſolidam ex reliquis iuris percalluit artem:
Nil, Minos quicquid ſcitque docetque, leue eſt.
Et quos argutè labyrinthos fecerat ille,
His aditum Minos, non Ariadna, parat.
Perge igitur, Claudi, qui ænigmata docta reſoluis,
Inſtruis ad ſummum tu tibi lumen iter.

FRANCISCI IVRETI
DIVIONENSIS I. C.

ALCIATI *fudit numeros vena aurea magnos,*
Carmina vel doctis non ſat aperta viris.
Poſſet at vt ſuaues quiuis guſtare lepóres
Huius & ignotas tutus adire vias,
Minos hicce fuit Latoi numine natus,
Qui ſalebras omnes ſuſtulit è medio.
Sic etenim purgata via eſt priùs inuia multis,
Hanc ſecurus vti quiſque ſubire queat.
Miror ego, dices, ardenti incenſus amore:
Non ego, ſed voces Pythius haſce refert.
Quid ſperare auſim primos cùm exceſſerit annos,
Qui vixdum iuuenis creditur eſſe ſenex?

CVRA, FINIS CERTVS.

EIVS-

EIVSDEM FRANCISCI IVRETI DIVION.

PARTVRIT *ingenita Natura lege feracis*
Semper noui quid Africa.
Hoc etiam Minos cenſendus more videtur
Momo vel omni iudice.
Namque ſubinde parit fœcunda mente libellos,
At monſtra non ſunt Africæ.
Tali Pieridum fœtu Reſpublica gaudet
Nouis ſubaucta liberis.
Tali Pieridum fœtu Reſpublica lumen
Sumit recens & efficax.
Quòd ſua ſi ſoboles venerando iure parenti
Sequax rependit præmium:
An bella Minos debebit prole beatus
Iuſto carere præmio?
An quod liuor edax extrema ſilere ſepultus
Poſt fata tantum cogitur:
Viuus adhuc fructum meritæ non laudis habebit
Vt hac fruatur poſthumus?
At ſatis antè fides ſtudiorum exacta tuorum
Eſt viſa doctis omnibus.
Quem tua longinquum iam non tranſcenderat errans
Adulta fama Caucaſum?
Nimirum liquidò generoſum noſſe valemus
Solis leonem ex vnguibus.
Quinetiam vaſti ſalſum maris ire liquorem
Vna probatur guttula.
Haud tamen interea langueſcit fracta veterno
Grauiq; mens ſub otio.

Nam

Nam noua præteritis adcreſcere plura videntur
Negotiis prioribus.
Tot veluti curis ſudorum totq́ catenis
Agmen tuorum extenditur:
Vix ſimili vt verſet labentem culmine montis
Labore ſaxum Siſyphus.
Ac ſi vera canunt, gaudent diuina moueri
Non deſinente lubrico:
Et, quæ colligitur nullis rationibus, actu
Æternitas ſe perficit.
Cuius quicquid habet nomen geniumq́ laboris
Natura, mosq́ dicitur.
Num cælum indefeſſa rotat vertigo, marisq́
Æstus vagatur inquies?
An datur immobli tardum pede cernere Solem,
Facis coruſcæ prodigum?
Ignea mens igitur, quibus & cæleſtia conſtant,
Cùm ſeminum ſit particeps:
Quid mirum nuſquàm ſi torpet, ſentiat vllas
Nec corporis moras ſui?
Vna tamen Minos ſubit admiratio mentem
Tam multa quòd cudis noua:
Sed partum generoſa nequit mens edere, inundet
Ni literarum flumine.
Aut hunc præcipiti periturum pellit abortu,
Nec vlla opem Lucina fert.
Pectus habes grauidum præclaris artibus, ornat
Tagoq́ vena ditior.
Vt tibi ſit ſatis, vt furi nimiumq́ rapaci,
Cui dum reuerſa nil Ceres
Quàm lolium infelix, ſterilesq́ relinquit auenas,
Opes tuas depaſcitur.

Nec

Nec meminiſſe poteſt quàm ſit tibi lauta ſupellex
Et alma rerum copia.
O felix nimium cui tam licet eſſe beato!
Non æqua ſors eſt omnium.
Verè autem inuerſo teſtaris nomine, MINOS,
IN LVCIDO MVSAS *fore.*
Nam Muſæ interitus horrent, ſplendoris amore
Tenentur eædem maximo.
Dum tua lucem igitur cæcis adhibere tenebris
Non deſinit ſolertia:
Educis ſpecula lumen quod ſemper adeptum
Tutò ſequantur poſteri.

CLAV-

CLAVDIVS MINOS DIVIONENSIS,

LECTORI STVDIOSO ET CANDIDO.

PROTOGENEM pictorem ſua ætate nobilem, tam improbo fuiſſe ſtudio, tamque indefeſſa pingendi cura diligentiaque memoriæ proditum eſt, vt Apelli par in omnibus eſſe potuerit, ſi manum de tabula tollere aliquando potuiſſet: adeò vtile in omni vitæ humanæ inſtituto vulgatum illud, μηδὲν ἄγαν, vt Iſocratea in compoſitione cura diligentior à pleriſque reprehendatur. Quod ideò à me dictum putes, amice Lector, vt planum tibi faciam, quis meæ commentationis in hæc Emblemata modus à me ſit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cogere citra negotium poteram, ea quæ duntaxat accommodatiora videbantur, magíſque neceſſaria, ſuis quæque locis contuli & digeſſi. In quo malui, vt fas eſſe ducebam, breuiùs omnia perſequi, & leuiter attingere, quæ nemini eſſe ignota quaſi certò tenebam, quàm quaſi ῥαψῳδεῖν, & locis quibuſdã cõmunibus exſpatiari. Sed ne te pluribus morer, nõ videbitur omninò alienum, ſi re ab ouo, quod aiũt, repetita, huius meæ lucubrationis conſilium explicem, vt eadem via compertum habeas, quid quantúmque in literis contenderim, quóſque labores hactenus incredibili facultatum penè omnium inopia perpeſſus ſim.

ſus ſim. Ego cùm ſperarem aliquando me liberatum iri difficultatibus &, penè dicam, miſeriis, quibus exerceri & interdum obrui pupillus ſolet omni parentum ope deſtitutus, vt nullis maiorum imaginibus inſignis, neque adminiculo quodam meliore ſuſtentatus, manendum ſemper quaſi aliqua in vigilia mihi ſtatui, neque animum ita deieci, vt à liberalium artium ſtudio penitùs auocarer: tametſi neque fortuna, neque alia melior occaſio hunc mihi fructum, quem Dei beneficio videor conſecutus, haudquaquam polliceri videretur. Quod non ideò dico, vt inſolentiùs me efferā, ſed vt intelligas quàm me mei diu multùmque pœnituerit; quippè qui in aliis adoleſcentiæ crepundiis, temporis aliquam partem neſcio quo modo triuerim: nimirum quia duris & pluſquàm adamantinis illigatus vinculis, non potuerim vt ſummè cupiebam, niſi tardè admodum promoueri, eamque viam & vitæ inſtitutum cōſectari, quod ab ipſa penè pueritia mihi finxeram atque ſtatueram. Nam me (anno ætatis duodecimo) per ſeptennium fermè ad miſeram pædotribæ conditionem relegatum, & nodis, quibus me expedire non niſi ſerò admodum potui, detentum conſtrinxit inimica & certè moleſta ſortis cōditio, quæ ſtudia mea neſcio quo veterno quaſi ſopita & fermè extincta reddidit. Quibus in miſeriis ſic animus occalluit, vt ſeptem illi anni citiùs elapſi ſint, quàm meū me otium tam malè collocaſſe ſenſerim. Quæ quanquam vera ſint, tamen cùm exantlatos à me labores in memoriam reuoco, eſt certè quod ſummo & præpotenti Deo immortales habeam gratias, qui me hoc veluti gyro includi voluerit: atque me,

quanquam ea ætate nimium rudem, necdum ſatis confirmatum, prouinciam ſuſcipere conceſſit, ad quam partim ætatis imbecillitate, partim etiam ingenioli modulo ac captu omninò eram ineptus. Poſtquam enim linguæ Latinæ & Græcæ, Mathematum & Philoſophiæ peripateticę rudimenta delibaſſem, earumque diſciplinarum cognitionem aliquam percepiſſem in palæſtra viri literatiſſimi L. Baëzæ, Hiſpani hominis (cuius in Logicis & Arithmeticis commentationes in lucem editæ certatim ab omnibus doctis commendantur) opportunitatem aliquam ſum nactus ea omnia recoquendi ſeduliùs, quæ per triennium & eò plus in Philoſophico ſtadio primùm hauſeram. In quo quidem diuturna certè, parumque vtili meditatione retexendo, hærendum mihi diutius fuit quàm vnquam cogitaſſem, vt quaſi ſcopulum Siſyphium toto fermè ſeptennio effractis penè viribus voluerem. Duram proculdubiò et intolerabilem ſeruitutem. Quę tamen à me dicta, nolim à quoquam ita accipi, ac ſi quas in ſtudiis ærumnas pertuli, tam moleſtè ferre debeam: nihil enim eſt quod tanti faciam labores neſcio quos, aut ſpontaneas illas moleſtias, quæ ſtudioſos comitari ſolent: quanquam tamen (vt id ingenuè ac liberè) dubius ſim an ratione aliqua conqueri mihi licitum ſit, quòd fortunam non tam iniquam habuerim, quàm ingenium inani admodum & ruſticano quodam pudore præpeditum. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono ſum id quod ſum) recreari paululum occepit ingenij mei languor: & ita hucuſque perueni, vt nunquã me pœnituerit tantillis laboribus adeptum

ſtudio-

ſtudiorum fructus vberiores quàm vnquã cogitaſſem: non quòd ingenio me valere putẽ (quod in me quàm ſit exiguum, planè ſentio) ſed quod mihi naſci contigerit tempore feliciore, quo inciderim in præceptorem cordatiſſimum, multiplici rerum cognitione locupletem, &, quod in maximis duco, mihi beneuolum. Ex eo itaque cùm exceſſi, quantum in me fuit, bonorum auctorum tam Græcorum quàm Latinorum pomœria libero & quieto animo peruolutaui, fuit enim mihi otij ſatis: bibliothecas virorum aliquot eruditorum adij, quantum mihi conceſſum fuit; & eruditionis alicuius comparandæ inſtrumenta quamplurima perquiſiui, eaq́ue auidè arripui, quaſi diuturnam ſitim explere cupiens, vt ea mihi nota eſſent, quorum poſtea vſum aliquem, quanquam admodum mediocrem, ſum diligentia & ſtudio conſectatus. In his itaque cùm mihi viderer aliquantò implicatus, deq; multis multa conſultarem, commodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematum, quem recèns nobis Lugduno aduectum, & aliquot annis antè, Pariſiis excuſum, noueram à philologis omnibus non minimùm cõmendari. Quem cùm de manibus ferè non deponerem, & multa in eo perobſcura deprehenderem, in quibus hærebam diutiùs, & in multis nitendo ſudans, quòd tunc inopia preſſus libros non haberem, ſciſcitabar ex Leodegario Agathochtonio, Benedictino Diuionenſi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Latinaq́ue lingua non mediocriter verſato, vnde mihi omnes nodi & ſcrupi diſſolui poſſent. Ille quidem de nonnullis me liberè admonuit, ſed hoc maximè, vt fontem ipſum, ſi fieri poſ-

ſet, adirem, ex quo nimirùm Emblema quodque ſumptum eſſe conſtaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri poſſet, enarrarē: id eſt, Alciati ſcripta alia, quò id præſtarem commodiùs, ſeduſo & accuratè voluerem: vtque ingenij vires periclitari paterer, meque nihilo ſegniùs exercerem, cùm ſtudia mihi alia grauiora non ſuppeterent, ipſa omnia Emblemata ſcholiis & commentariis illuſtrarem. Cuius viri conſilio primùm non leuiter inflammatus, primas lineas (vt ætas adhuc tenella perferre poterat) ducere incepi: in quo primo impetu ſatis mihi ſum conſcius, me non ſecus atq; vrſinum fœtum incōditum planè & informem peperiſſe. Quòd enim mihi hic auctor impenſiſſimè placeret, eum ſumma perlegi auiditate: cuius opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs excuterem, alios pleroſque qui ad hoc argumentum tam plauſibile facere viderentur, deuoraui: perque multas Philologiæ areas locupletiſſimas ſumma cum voluptate exſpatiatus, ad extremum id mihi lucrifeci, quod nunquam fuiſſem conſecutus, niſi conatum & diligentiam aliquam in hac rerum difficultate adieciſſem. Quî verò mihi non placuiſſet Emblematis ipſa ratio, quæ præter epigraphen, rei totius animam, duo admirabiliter inter ſe iuncta copulataq; complectitur, picturam nimirùm & poëſim, artes germanas, & quę ſe ita explicent, vt altera ſit alterius interpres? Nemo neſcit picturam eſſe poëma tacens, poëſim verò picturam loquentem: illa quidem refert animum, hæc corpus. quo fit vt earum rerum tam multiplicium nouitas, & ingenioſa priorum hominum adinuentio non poſſit non eſſe grata, in

qua

qua & aures dulci carminum numero delectentur, & oculi picturæ lineis oblectationem capiant. Non potuit itaque hic liber vel ob argumenti ſplẽdorem, vel auctoris nomen clariſſimum apud omnes qui non ſunt alieni à Muſarum amœniorum choro, nõ gratiſſimus eſſe: cuius lepóres & concinnitatem eò pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatem in eo coniunctam, quàm aliis penè innumerabilibus qui quotidie manibus teruntur. Quis igitur mihi iure ſuccẽſeat, aut paulò etiam iniquiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Non enim meam qualemcunq; induſtriam & ſtudium ab hoc genere ſcriptionis putaui vnquam alienum eſſe debere, quanquam non parum in eo viderem eſſe difficultatis, quæ niſi ab homine & otio & literis abũdante, vix euinci poſſe videretur. Quòd ſi quis animo reputet id nullo labore à nobis abſolutum eſſe; cenſeatque id operis quibuſlibet aut etiam Grammaticulis committi nõ minus quàm mihi potuiſſe, vehemẽter errat. Quotus enim quiſque eſt (abſit arrogantia dicto) qui vel Ethicæ diſciplinę aut phyſiologiæ ignarus, ne dicam hiſtoriæ aut linguæ Græcæ prorſus inſcium, qui vnum aut alterum Emblema pro dignitate enarrarit? At verò, vt iſthæc miſſa faciam, quis noſter in eo explicando & illuſtrando libellò conatus fuerit & induſtria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non poteſt non eſſe perobſcurum & valde ignotum, qui non plus eà de re quàm cæci de coloribus iudicare poſſint. In quo certè ſi non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior eluceſcat, at ſaltem diligentia quædam obſeruari non obſcurè poterit ab iis po-

uiſſimûm, qui fuerint æqui rerum æſtimatores. Id verò maximè, niſi fallor, perſpicuum erit in obſeruando fonte & origine cuiuſcunque Emblematis, in comparandis vtriuſque linguæ auctoribus, qui magnum videbantur adferre adiumentum ad ſingulas notas & explicationes, vt denique in cumulandis iis locis, qui ſparſim apud Alciatum in ſcriptis aliis prolixiſſimis habeantur. Quæ cùm dico, ſcio equidem quid mihi obiici hoc loco poſſit: Siccine tuam diligentiam ab omnibus ita cupis approbari, vt nihil omninò concedas iis qui in eo libello primùm enarrando non modò elaborarunt, ſed quodammodò ſuam nobis induſtriam probauerunt? Certè, vt verũ fatear, modeſtiùs de me ſentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantiæ ſuſpicionem: ſed vt aliorum ingeniorum ſum candidus æſtimator, ita velim hoc mihi tribui concedique, vt de me non falſa iactanti, ſed vera dicenti mihi credatur. Ne enim diſſimulare videar, ſcio ante annos octodecim, Sebaſtianum Stokamerum Germanum in aliquot Alciati Emblemata ſcripſiſſe commentariola (ſic enim appellat) familiariter admodum & ſtudio facili concinnata: ſed an fuerit auctoris mentem, & argumenti ſplendorem ſecutus, aliorum eſto iudicium. Loquor de Tornęſij Lugdunenſis Typographi editione, nõ de alia quadam quam ante aliquot annos adornauit Plantinus hac noſtra ætate diligentiſſimus Typographus: ea enim aliquot acceſſionibus longè alia eſt quàm prior: quod non erit obſcurum ei qui editionem vtramque conferre volet. ſed vel poſterior, vtut ſit, ea eſt tamen, vt eruditorum oculis non ſatis digna videatur. Sed eſto,

ſcripſit Stokamerus ille in aliquot Emblemata, non tamen attigit omnia: ſiquidem fortè diuinare non potuit quid in aliis auctor ſibi vellet, ita quædam perobſcura ſunt, vt vel multa rerum cognitione, vel Delio natatore ſit opus ei qui ea commodè velit explicare. Adhæc, etiamſi Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis, & Laconicis admodum, omnium ferè Emblematum ſententiam complexus ſit, eum tamen nō puduit aliquot intacta omninò prætermiſiſſe, quam ob cauſam neſcio, niſi quod veriſſimum eſſe video quod vulgò dicitur, Docti eſt etiam quædam ignorare: vel, vt cum Poëta, Non omnia poſſumus omnes. Nihil enim moror Ieſuitanę familiæ ſodalē aliquē, quem accipio ante annos ſex in hac Academia publicè interpretatum hæc eadem Emblemata: ſed tamen quædam, non omnia attigit: quámnam ob cauſam neſcio, nec vt ſciam ſum admodum ſollicitus: me tamen non fugit, ſi perſecuturus eſſet quod inceperat, aliorum quorundam induſtria ei fuiſſe vtendum, aut certè vigilias maximas eum impenſurum in explanādis rebus tam variis, tamque ingenioſè ab ingenioſiſſimo Iureconſulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictū nolim, vt Ieſuitæ illi quicquam detrahi velim (quādoquidem lubens faueam literatis omnibus, cuiuſcunq; profeſſionis & inſtituti habeātur) nō hoc dico, inquā, vt mihi canere videar, qui nihil aliud poſſim de me aſſerere, quàm quod ingenio penè nullo ſim: & ſi quid ſit, illud diligētiæ cuipiā velim tribui potiùs quàm acumini aut dexteritati. At ſi ad ampliorem expoſitionē multa deeſſe aut excidere obiecerit aliquis, eſt certè quod reſpondeam, nihil eſſe

 quod

quod omnibus numeris abſolutũ ſit & perfectum. quid enim me oſtentem, cùm mearum omnium cogitationum teſtis conſcientia mihi nequaquam imponere ſuſtineret? Sum equidem, vt verè dicam, quod potui, conſecutus, nullumque vnquam laborem in bonis auctoribus euoluendis, qui in hoc mihi poſſent eſſe commodiores, effugi, vt ipſam auctoris mentem elicerem: quam ſi nondum aſſecutus omni parte videar, tamen quantum à me fieri potuit, conatus ſum, vt eo nomine noſtram qualemcunq; diligentiam doctis aliquando probatum iri confidam. Quam ſi gratam ſtudioſis, vt vtilem ſpero, & aliqua dignam approbatione intellexero, efficient profectò, vt induſtria noſtra qualiſcunque neſcio quo veterno quaſi ſopita excitetur ad id non modò illuſtrandum, ſed etiam amplificandum. Sed quid deſperem ſtudium eiuſmodi gratum fore, cùm res per ſe iucunda & vtilis mirabiles amores in animis eorum qui ſunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis Orator, Poëta, Hiſtoricus, Philoſophus, aut aliquis alius ſcriptor, ſi γνώμαις inſignioribus tanquam ſtellulis effulgeat & ſplendeſcat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut tranſuerſo calàmo notantur, vt memoriæ commodiùs infigantur, & citiùs occurrant, cùm iis opus erit. Atqui has ſententias non paſſim, nec ſemper, nec vbiuis reperire eſt facile, cùm nullum ſit Emblema, quod præter ſententiam non afficiat animum rei nouitate, & egregia quadam antiquitatis cognitiōe. Adhæc γνῶμαι ſunt interdum obſcuriores, neque omnibus peruiæ eſſe poſſunt: Emblema verò aut ſubiectæ picturæ cauſa, aut carminis ἑρμηνεία, aut

ἐπι-

ἐπιγραφῇ,aliquam facilitatem habet,in qua poſſit animus conquieſcere. Proinde non mirum videri debet,ſi hoc ſcribendi genus & Alciato,& viris pleriſque grauibus impensè placuerit, vt aliquid eiuſmodi ludis eruditis conſequi poſſent, quod ſtudia grauiora dulci (vt ita dicam) lenimento recrearet. Id enim ſimile præſtitere poſt Alciatum Gulielmus Perrerius Tholoſas,qui Moroſophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetraſtichis conſcripſit. Hinc pegma Coſtalij habuimus,hinc Bartholomęi Anuli pictam Poëſim egregiè & ſolerter elaboratam : mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui in hoc genere ſummũ ſe artificem præſtitit: poſtremoque omnium optimè poſt Alciatum,ſi quid mihi credendum ſit, Ioannes Sambucus, & Adrianus Iunius ſua nobis Emblemata cuderunt, quibus nihil ingenioſiùs aut accuratiùs adinuentum,nihil diligẽtiùs elucubratum aut abſolutum videatur. Sed vt ſuperior ætate Alciatus fuit, ita, ni fallor, haberi etiam dignior & auctior honore debet:quem ſi hoc in genere primas tenere dicam, quas ſuo iure mihi repetere videatur, non eſt quod quis ſuſpicetur me nõnihil famæ doctiſſimorum huius ſeculi virorum Iunij, Sambuci, Achillis Bocchij detraxiſſe. Quod ſtudij genus, niſi fuiſſet liberale cenſendum & docto homine dignum, noluiſſent ipſi profectò viri tanti ſuam induſtriam cõtuliſſe,aut bonas interdum horas collocaſſe in iis quæ nihili facienda eſſe duxiſſent. Sed de his iam ſatis.

Supereſt vt breuiter totam noſtræ commentationis rationem explicem, iiſque reſpondeam quos ad obtrectandum citiùs quàm imitandum paratos

eſſe certiſſimum eſt. In hac tota ineunda ratione nihil magis obſeruandum eſſe duxi, quàm (quod nõ parùm vtile futurum eſſet & neceſſarium) ſcrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiam obſcuros enarrare, & Emblematum penè omnium originem ex ſuo fonte ductam repetere, poſtremóq; vſum cuiuſque loci & ſententiæ facilem pro virili parte adhibere. Quàm verò perſpicuè & commodè id à nobis tentatum ſit, non dico perfectum, alij viderint: aliquid certè laboris & diligentiæ obſeruari non obſcurè poteſt, ſi doctrinæ parum & eruditionis eſſe videatur: in quo tamen ab iis qui ſeriò docti ſunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiam impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibuſdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicant & improbant, ſed quod habet Comicus, niſi quod ipſi faciunt, nihil rectum putant. Nullum adhuc ſcriptorem legi, qui cuilibet in omnibus ſatisfecerit. Nam in multis cura aut labor deſideratur, in aliis ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latinæ proprietas: in aliis denique multorum auctorum lectio, aut hiſtoriarum cognitio: quaſi verò virtutes hæ omnes ſingulæ in ſingulis tam facilè deprehendi poſſent. Non enim me latet in Virgilij poëmate, Seruij Grammatici diligentis & accurati operam ſæpenumerò requiri: quemadmodum nec deſunt, qui itidem in Porphyrionis & Acronis commẽtarijs in Horatium deſiderent: ſed certè hi mihi videntur moleſtiſſimi cenſores, qui cùm nihil faciant, nulloque ſe labore nobis commendent, importunè tamen de aliorum ſcriptis conqueruntur. Non tamen vt mea quali-
cunque

cunque commentatione præiudicatum alicui velim, quaſi mea tam vnicè probem, vt nolim aliquãdo vel emẽdari, vel caſtigari. A qua ſuſpicione quantum abhorream, & ſcriptis hoc tempore, & ſemper viua voce profiteri liberè non deſinam: qui nihil aliud à doctis requiram, quàm vt haſce minutias ſua reprehenſione in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur: vt in iis recognoſcendis parem diligentiam atque operam lubentiùs afferam. Non enim noſtros errores emendari ferémus impatiẽter, neq; nos vllo modo piguerit audire potiora ſuggerentem & meliora: vt nec moleſtum fuerit priorem ſententiam commutare, ſi quid minùs accuratè traditum aut expenſum à nobis quiſpiam conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarum cauſa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec ſine exemplis nec rationibus me præſtare velle certò ſcient, ſi modò adſit aliqua in iudicando æquitas, cùm nemini dubium eſſe poſſit, poſteriores cogitationes meliores eſſe: & Hippocratem artis medicæ principem accipiamus, quædam à ſe non ſatis diligenter tradita, primùm emendaſſe, ne cæteri etiam in idem impingerent. Idem factum à M. Tullio legimus, qui, cùm Rhetorici libri, quos adoleſcens admodum ſcripſerat, non ſatis placerent, vt minus emunctos damnare magna parte maluit, quàm corrigere, ſcripſitq; accuratiùs libros alios oratorios, quos tanti fieri à doctis agnoſcimus. Sed & Fabius duos libros à ſe primùm De arte dicendi ſcriptos, quòd non ſatis probarentur, expunxit, & duodecim illos vtiliſſimos nobis magno ſtudioſorum omnium applauſu dedit, in

dit, in quibus videtur & priores emendaſſe, & perfectius aliquid reliquiſſe. Quod illis itaque tantis viris laudi datum eſt in ſuis retractandis, non debet quidem nobis eſſe damno vel iacturæ, vt meminerint quorum maximè intereſt, doctiores permulta ſcire, non tamen omnia. Itaq; vt ſeueriorem omnem obiurgandi anſam præcludam, ſubinde Horatianum iſtuc apud eum qui ſit reprehenſurus, oppono, vt & ſeipſum norit, & errata mea me non deprecantem ſuſtineat;

Si quid nouiſti rectius iſtis,
Candidus imparti: ſi non, his vtere mecum.

SYN-

SYNTAGMA DE SYMBOLIS:

STEMMATVM ET SCHEmatum ratione, quæ inſignia ſeu arma gentilitia vulgò nominantur: Deq; Emblematis.

DE SYMBOLIS & rerum notis nonnulla plerique ſcripſerunt: eorum tamen nemo eſt adhuc, quod ſciam, qui eam rationem & argumentum ſit accurata diſputatione perſecutus. Id vt præſtare quodammodò poſſim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione ſymbolorum, eorúmque vſu & fine quædam, ſi non accuratè at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne ſubinde cogar anxiè repetere quæ ſemel dixiſſe ſatis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis eſt vel ſola coniectura, primos illos homines, ſed potiſſimùm Aegyptios & Chaldæos, qui in ſchola Memphitica philoſophati ſunt, imò ante expreſſam notarum aut characterum inuentionem & ſcripturæ vſum, reperiſſe ſymbola quędam rudia, vt animalium, vel ſiderum, vel rerum aliarum, quæ ἱερογλυφικὰ, id eſt, ſculpturas ſacras appellarunt. quod primùm ab his factum eſſe conſtat, ne ab imperita multitudine myſteria & arcana ſapientiæ, quam colebant puris animis ac manibus, facilè profanarentur, ſed ab iis duntaxat intelligerentur, qui ſacris iiſdem initiati eſſent. Quarum rerum initia prima fuiſſe admodum rudia & ſimplicia nemo ambigit, qualia ſolent eſſe rerum penè omnium principia, quæ à rebus minimis orta tandem progreſſum ampliorem, & certè maiorem conſequuntur. Quod nobis planum eſſe poterit, ſi eam inuentionem, quam Aegyptiis & Chaldeis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ inuentioni Græci adiecerunt, tanta profectò cum venuſtate & apparatu, vt poſteriores Græcorum cogitationes

prioribus his, & fermè incultis AEgyptiorum ſignis præferre non dubitemus. Eo enim factum eſſe crediderim, quòd etiam inuento ſcripturæ vſu, à curioſis quibuſque ingeniis, ſed maximè philologis, Imperatoribus, ducibus, & aliis etiã, quibus politior quædam literarum cognitio, rerumque meliorum elegans & culta natura placuit, auctus ſit & aſſeruatus non ſine literarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vſus. Ad quam philologiæ partem quodam modo hoc Syntagmate declarandam (non enim mei pudoris eſt magnum quidpiam de me polliceri. quicquid ſit, velim ſtudioſi æqui conſulant: nam aliis fortaſſe trado lampada, qui perficient quod hîc à me inchoatum potiùs quàm perfectum) fingamus primum nobis aliquẽ ordinem familiarem, vt eruditos homines, & maximè rerum antiquarum ſtudioſos hac qualicunque, ſed tamen familiari commentatione iuuemus.

Quid Symbolum, & quotuplex ſit huius vocis acceptio.

SYMBOLVM ita Græci definiunt: σύμβολον ἐστὶν ἐξ οὗ ἐστὶν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι; eſt id quo aliquid coniectamus & cognoſcimus. Vocabuli huius multæ ſignificationes occurrunt: ex quibus hæ ſunt in primis. Symbolum accipi vulgare eſt pro ſigno quod epiſtolæ, vel vaſi, aut dolio, aut cæteris eiuſdem generis imprimitur, ne reſignentur à quibus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico ſigno, quam Teſſeram vocant, Gallis *Mot du guet*. Tertiò idem ſonat ac collatio vel pecunia, qua plures in vnum conferunt ad epulas & conuiuia celebranda: quo ſenſu plerique viri eruditi etiam ſymbolum, & ſymbolam, vſurpant neutro & feminino generibus, & quibuſdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, eſſe legendum. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum ſignificat. Quintò, coniecturam ſeu indicium, quo prænoſcimus aliquid, vel coniicimus, vel obſeruatione dignum putamus. quo ſenſu ad res varias transferri teſtantur auctorum monimenta. Sextò, pro Principis numiſmate ſumitur. Septimò, pro argumento, ſeu etymo, ſeu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiam occultatur, ſed tamen doctis auribus intelligendum proponitur. quo ſenſu postremo nos Symbolum ad Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem noſtri huius Syntagmatis explanare conamur.

De

OBSERVAMVS itaque à ſapientibus Aegyptiis ſymbola primùm fuiſſe vſurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant, quibus ſuam raram illam quidem & reconditam ſapiẽtiam ſolis iis agnitam eſſe volebant, qui ea ſe dignos præſtarent. Ab ea enim conſultò & prudenter hiſce ingenioſis & eruditis ſymbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eoque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, caſtis beneque rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Inſignis eſt apud Clemẽtem Alexandrinum locus 5. Strom. quo loco ait, Aegyptios & Hebræos ſymbolis vſos fuiſſe reconditis, vt ſapientiæ diuinæ eos participes efficerent, qui rebus ſacris initiati eſſent. Addit etiam nefas exiſtimatum Platoni, eum qui minimè purus eſſet, ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob cauſſam ſacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuiſſe conſtat, nec vera myſteria oſtendi iis ſolita, qui temerè & impudenter accederent, ſed qui primùm purgati eſſent, ſeſeque diligenter præpararent. Obſeruat idem eos, qui ab Aegyptiis docerentur, primùm quidem arripuiſſe viam & rationem, quæ vocabatur ἐπιστολογραφική, id eſt ad epiſtolas ſcribendas comparata methodus: alteram, qua ſacerdotes vtebantur, id eſt ἱερογραμματεῖς: tertiam & poſtremam ἱερογλυφικὴν nominabant, id eſt ſacram quandam ſculpturam vel cælaturam: ex quibus maximè celebris fuit ea quæ συμβολικὴ dicebatur. Longior eſſem, ſi exempla Clementis vſurparem, quę eadem penè ſunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id dũtaxat. Omnes quotquot vetuſtis temporibus de rebus diuinis aliquid ſcriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci, rerum principia occulta eſſe voluerunt, & ipſum verum (τ' ἀληθὲς) ænigmatis, ſignis, ſymbolis, & allegoricis quibuſdam figuris tradiderunt. Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ cauſa eſt cur Apollo Pythius cognomen λοξίας habuerit, eò quòd obſcurè ac obliquè reſponderet. Cum Clemente illo polyhiſtore vnà coniungam Plutarchum, qui diſputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος idem omninò docet. interque alia oſtendit hoc veterum Aegyptiorum inſtitutum fuiſſe, vt ab iis legerentur reges, vel ex ordine ſacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent: eò quòd illi ob fortitudinẽ, hi verò ſapientiam magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicoſis

coſis rex crearetur, ſtatim ſe ſacerdotibus erudiendum dabat, idemque ſapientiæ particeps efficiebatur, eius inquam ſapientiæ quæ fabulis pleraque occultabat, & obſcuro quodam verborum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης. Quod certè ipſi notant, cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam, quam de rebus ſacris doctrinam profitentur, ea ſapientia conſtare, quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdam lateat.

De Pythagoræ ſymbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere, quæ cùm à Tyrrheniis (apud quos fuit educatus, teſte Plutarcho) aut ab Aegyptiis, vt relatum eſt ab Iamblicho nobili Philoſopho, accepiſſet, ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſce myſteriis occluſam eſſe voluerit. Tradit enim idem Iamblichus, eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem, ſupremũ Deum, primum motorem, & primam illam cauſam rerum omnium, vt oſtenderent omnia Dei prouidentia curaque adminiſtrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generandum, ipſumque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio ſymbolo Deum deſignabant, quàm oculo depicto, cui & baculum ſeu ſceptrum ſubſtituebant: quandoquidem Deus vnus eſt, qui omnia videat, & penes quem ſit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen ſtantem baculum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἄφθαρτον καὶ ἀκίνητον, id eſt mutationi minimè obnoxiam, & quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto poſſit. Hanc Aegyptiorum Philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi & ſcriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Appuleius, Plutarchus: quamque noſtra ætate penè intermortuam magno labore ac induſtria, imò verò admirabili peneq; diuino ingenio excitauit, ſuiſq; perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieroglyphicôn Commentariis. Cuius primæ ſapientiæ vſum, ne id diſſimulare videar, retinuerũt multò ante Pythagoram Moſes, Salomon, aliique Hebræorum ſapientes: ſunt & qui de

Chal-

Chaldæorum ſymbolis ex Pſelli commentariis, quibus magica oracula ſeu Chaldaica Zoroaſtres exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum, animalium, ſtellarum, rerumque aliarum pleraque inuoluebant; vt minimè putem commodiùs ſapiētiæ veterum quaſdam reliquias ad noſtra vſque tempora tranſmitti potuiſſe. Id verò ſi quis velit oſtenſum eſſe aliqua exemplorum farragine, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatum; Cupreſſum pro morte, Oliuam ſignum pacis, Laurum & Hederam ingenij ſemper virentis, Malum cotoneum connubij, notam iiſdem habitam fuiſſe, vt Satyrum vel Capram libidinis, Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam menſis, & cætera alia longè multa, quæ immenſo labore parique doctrina idem Pierius executus eſt.

Vnde profectus Stemmatum vſus.

Ex QVO factum eſſe conſtat, vt ſapientes quique poſteri inuentioni huic tam ingenioſæ multum ornamenti adiecerint ſuis tum libris, tum diſputationibus: ſic etiam permulti nobiles & generoſi, virique principes, qui bellicis olim negotiis præfecti ſunt, vt etiam hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent, quò ſui nominis atque familiæ ſplendorem quamlatiſſimè propagarent, ſtemmata quędam & ſymbola ſibi vſurparunt. Et certè omnibus penè gentibus in more poſitum fuit, vt ſpeciale aliquod ſignum militare haberent, quo faciliùs cogi poſſent, & in vnum conuocari locum milites, qui vel ſparſi vel fuſi extra caſtra eſſent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus 1. Βιβλιοθ. retulit, quo loco initium eiuſmodi ſchematum videtur repetere à temporibus Oſiridis, his planè verbis: τὸ δ' οὖν Ὀσίριδι συνεστρατεῦσθαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα διαφέροντας ἀνδρείᾳ ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπὸ τινῶν ζώων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindarus enim teſtis eſt Amphiaraum in expeditione Thebana pictū draconem in clypeo circumtuliſſe: Statius Capaneum hydræ: Polynicem Sphingis imagine, vſos in ſcutis fuiſſe. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in ſcuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlyſſes delphinem: Typhonem Hippomedon oie fumos efflantem: Perſeus Meduſæ vel Gorgonis caput. Neque enim dubium poteſt

eſſe quin & cæteri Nobiles ſuæ inſignia familiæ, ſeu ſymbola quædam propria ſibi vēdicarint. Homerus alter 8. Aeneid. id minimè ſibi prætermittendum putauit, cùm Turni auxiliares copias memorat, quorum hominum arma ſignáque diligenter & ſtudioſè perſecutus eſt. Cimbrorum & Teutonum bello illo horribili, quod in Mario Plutarchus deſcribit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, ſuis in peltis, ſcutis, aliíſque id genus bellicis inſtrumentis, non modò nitorem armorum fuiſſe, ſed & depictas ferarum imagines. Nonnulli putant Marium primum Aquila pro ſchemate vſum, vt præter cæteros teſtis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperij Romani temporibus, in expeditionibus bellicis cùm educenda eſſet acies, aut etiam manus conſerendæ, pro ſigno, fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primò appellatas eſſe conſtat. Sed cùm incremētum aliquod cepiſſet imperium, ſigna alia ſibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebantur. Sed vt ea demum Aquila vſurpari cœpta eſt pro publico & perpetuo imperij Romani ſymbolo, ſic vſus inualuit, vt quæcunque legio diſtinctas inſignium notas haberet. quod poſteris ita tranſmiſſum eſt, vt eius rei memoria, quāquam longa temporum intercapedine, longoque ſpatio, & penè vetuſtatis obliuione demerſa, ſcriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expreſſa fuiſſe trophæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri ſibi curarat. Plutarchus verò ait in eo ſummi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quique poſt mortē eius, Cæſarem coëgit ad lachrymas, Leonis conſpicuā fuiſſe imaginem enſem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam pleriq; ludicrum eſſe cenſeant, auſim tamen dicere id ſapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo conſtare: quod declarant erudita & literata illa ſympoſia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos ſi verè Principes agant, literatis colloquiis ſuas epulas condire par eſt: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & teſſeris, qui cubis & foliorum luſu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, ſed interea permultum otij & pecuniarum impenditur, multoque plus temporis inſu-
mitur,

mitur, quàm neceſſe eſſet; cùm in ea ſymbolorũ doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudicium augeatur, exerceatur memoria; mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc miſſa faciamus. Quàm enim ſuperioribus anteactis ſeculis hic ſymbolorum vſus magnis quibuſdam viris arriſerit, exemplis innumerabilibus teſtatum habemus. Quin id antiquarij & ſtudioſi longè antè, & hoc noſtro ſeculo diligẽter obſeruarunt in quibuſdam priſcorum temporum numiſmatis æreis & argenteis, tum ſaxis & ædificiis, longa ſeculorum caligine, & quaſi ſenio ferè omninò collapſis, ex quibus illorum veterum hominum ſtudium agnoſcunt in obſeruãdis familiis, vel gentis alicuius ſtemmatis, aut effingendis iis, quæ ipſi ſuo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis atque ingenioſis propoſita eſſe cupiebant. Siquidem, vt è multis pauca ſublegam, Alexander Magnus Serpentis imagine vſus eſt, quòd ſe à Ioue Ammone patre ſub forma ſerpentis eſſe natum credi vellet. Auguſtus Cæſar magnam ſui animi moderationem, alienumque ab omni temeritate iudicium, id eſt maturitatem in rebus gerendis oſtenſurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè cauſa iuſſerat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cælari voluit: altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imagine in ſigillo ſeu ſphragidio ſumpſiſſe memorant: quo plerique conficiunt eum deſignaſſe ſuam in rebus obſcuris illuſtrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem ſolertiam. quod tamẽ ſignum commutauit Republ. primùm compoſita, & imagine Alexandri Magni poſtea fertur vſus, fortaſſe vt Monarchiam, qua ſe dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna, planeque inaudita felicitate conſecutus eſt, nõ alia delectatus eſt imagine quàm ſua. Mæcenas eques Auguſto familiariſſimus, Ranam vſurpauit, fortaſſe Seriphiam, vt quibuſdã placet, ad arcani fidem, quam vnicè obſeruabat ille, deſignandam. Titus Veſpaſianus Auguſtum æmulatus, proprium ſibi ac peculiare ſchema vel ſymbolum habuit, quo maturandum eſſe præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur hiſtoriis Eccleſiaſticis, & D. Hieronymi Commentariis, literam Hebraicam TAV, ſalutis fuiſſe olim ſignum etiam Paganis ipſis habitũ,

quod parietibus templi Serapidis paſſim viſum fuit. Nullus eſt ex noſtris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Conſtantini Magni expeditionem aduerſus Maxentium, qua maximè ſignis militaribus ſignum Dominicæ Crucis tum primùm cepit. Et certè Crux meritò pro ſalutis nota vſurpari cœpta eſt, quòd T literæ, quod fuit olim abſolutionis ſignum, videatur reſpondere, ſi picturam & lineas ſpectes.

Quid enim, vt externa illa quæ innumerabilia ſunt, tranſiliam, vt quę leguntur de Athenienſium Noctua, Perſarum Aquila aurea, vel Solis effigie, aut igni ſacro, Thebanorum Sphinge, Oſiridis cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem ſcriptores faciunt? Sed neſcio quo modo nos magis delectant & afficiunt domeſtica, vt eſt Nauis illa, quam pro ſtemmate habuerunt Franci veteres, ſicuti Sidonius Apollinaris & Panegyriſtes ille Pacatus teſtantur: quod idem ſignum Pariſiorum eſſe adhuc apertè videmus: vt tria illa Repagula rubea ſeu vectes, quibus in publico ſtemmate Burgundiones vſi ſunt: vt Vrſi, quibus Heluetij: vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniarium vnà cum ſilice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primùm inſtituti ſunt? longum enim eſſet in ſingulis immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere: Quid, inquam, nunc memorem veterum illorum Gallorum ſtemmata & inſignia, quæ ſibi vel ingenioſi finxerunt, aut aliqua nacti ſunt occaſione, vel tanquam hæreditario iure poſteri vſurparunt? Quia tamen multus eſſem, imò verò fortaſſe nimius in ea rerum veterum commemoratione, quas ſubinde fateri cogimur longa vetuſtatis obliuione nobis penè deletas & obliteratas: facilius videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere, quæ non tam priſcorum hominum libris, quàm ipſo noſtrorum patrum, & quidem huius ætatis hominum exemplo, planè attinguntur. Itaque præter publicum & ſollenne imperij Germanici ſtemma, quod Carolus quintus ſuperioribus annis pro imperatorio iure habuit, ſymbolum etiam peculiare ſibi vendicauit, duas Herculis Columnas, vnà cũ ſymboli anima VLTERIVS: Lodoïcus XII. antequàm ad regnũ euectus eſſet, aliqua ratione Hiſtricem, quem Porcum ſpiceum vulgus appellat: Franciſcus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia, quibus alij Reges regio nomine fuerunt vſi ad hæc noſtra vſque tempora, &

ra, & Salamandram aliqua cauſa propriam ſibi fecit: Henricus II. eius filius, creſcentem Lunam, vnà cum hemiſtichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Franciſci ſoror, heroïna verè illuſtris, Heliotropium non ſine cauſa ſibi legit: Carolus IX. duas Columnas in ſe complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, deſcripto epigrammate: Catharina Medicea, Regum mater, Iridem ſeu cæleſtem arcum, adiecto ſymboli argumento, *φῶς φέρω ἠδὲ γαλήνην*: Annas Mommorancius, militum magiſter, nudum Enſem, vnà cum verbo ἈΠΛΑΝΟΣ: Mareſcallus Santandreus nodum Gordium: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipſe. Cardinalis Borbonius, paſtoriciæ dignitatis notam, Enſem ſeu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum verſiculi parte altera, TE STANTE VIREBO: Franciſcus Turnonius Cardinalis cæleſte Manna: Chriſtophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem ſe in igni comburentem, vnà cum ſententia, PERIT VT VIVAT: Ferrarienſis deniq; Cardinalis Heſperidum mala ab inſomni non cuſtodita dracone, quo virtutes ſignificari conſtat. Alphonſus Aragonum rex libro aperto, ad libertatem deſignandam, vti maluit. Franciſcus Sforcia cùm ducatum Mediolanenſem obtineret, Canis ſibi ſymbolum pingi fingique curauit, vnà cum epigrammate, NEMO QVIETVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cætera Principum Italorum ſymbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Proſperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici diſtinctas, albo, viridi, rubeo, vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutē triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt: Hic verò Columna, quo tempore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obſeſſam defendebat, duplicem ramum complicatum pro ſymbolo circumtulit, alterum è Cupreſſo, è Palma verò alterum, vnà cum ſententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Caſanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis; victoriæ hunc eſſe notam volebat: vt ſignificaret in ea expeditione ſibi certiſſimum eſſe mori, vel vincere. Quibus profectò notis & ſi-

gnis illuſtribus magni illi heroës ac Principes excellentem aliquam ſuorum animorum cogitationem non obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula percenſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citroq; habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa & externa prætercam, quidam auctores ſunt non omninò mali, à quibus accepimus priorum Galliæ Regum, qui à Pharamundo profecti ſunt, inſignia fuiſſe tres Buſones aut Rubetas: nonnulli tres Coronas malunt: alij Leonem qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni ſcriptores temerè interdum & ſine iudicio caligant: quippè qui quod Regum quorundam peculiare ſymbolum fuerit, ad alios etiam tanquam commune omnium referant. Videri autem certius poteſt, tribus Liliis primum Clodoueum fuiſſe vſum, cùm primùm ſuadente Clotilde vxore lectiſſima, religioni Chriſtianæ nomen dedit: quod liliorum trium ſtemma poſteri etiam Reges ad noſtra vſque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica hiſtoria, quo loco vitam Gulielmi Nothi perſequitur, auctor eſt, Reges Anglos ad eam vſque regis illius ætatem certas inſignium notas minimè habuiſſe: ſed pro regum varia ſucceſſione, etiam ſigna illa fuiſſe varia. In quibus omnibus primò excogitandis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel ſculpendis, non video quid veri certique ſtatui certò poſſit: niſi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram ſemper peneque incredibilem ſymbolorum eiuſmodi varietatem extitiſſe. Eſſet quidem imperiti hominis, parumque in rerum veterum hiſtoria exercitati, qui auderet affirmare nullam ſubeſſe ſententiam in ea ingenioſa inuentione ſtemmatum, ſchematum inſignium & ſymbolorum: quæ veteres ipſi non tam ſtudioſè affectaſſent, niſi ſuæ doctrinæ ſolertiors, ſuæ laudis & gloriæ, ſuarumque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam eſſe voluiſſent.

Symbolorum tria genera.

CAETERVM ne hoc quidem prætermiſſum velim, ſymbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia

plicia eſſe & varia: quorum tamen rationem multiplicem ad quoſdam quaſi cancellos reuocare poſſumus. Quædam enim hiſtorica ſunt, alia phyſica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum natura, ingeniosè ad mores vt plurimùm traducitur. Hiſtorica ſunt ea, quæ ducuntur ex hiſtoriis, vt Leænæ ſtatua ærea in acropoli Athenienſi poſita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonij triumuiri de M. Tullio interfecto, 29. Emblem. Hunni Scythici deſcriptio, 37. &c. Phyſica verò, vt Bacchi & Palladis ſimulachris eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργίᾳ, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci poſſe facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia eliciatur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum vel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis qui omninò non ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen non omnia ſymbola ſtemmata eſſe poſſunt: Alterum enim, nempè ſymbolum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpecialiùs alterum accipi compertiſſimum eſt,

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſsè finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ij certè nobiles erant, qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio: quæ cauſa fuit, vt ſæpè imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Aedilitatem maiorem, Præturam, Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib. 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim ſimulachra quædam oris ſimilitudinem artificiosè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in inſigniore domus parte poſitas armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus feſtis exornabant apertis armariis: cumque aliquis è propinquis aut affini-

bus mortuus elatus eſſet, in funere circumferebantur, addito vt magnitudine quamſimillimi apparerent, reliquo corporis trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: vt indè appareat maiorum imagines poſteris etiam temporibus nominatas, ſed non ita tamen vſurpatas. Nam inſignia Nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt habere ſua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilitia: quæ vt ad honorem & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſic certè, vti credibile eſt, fuere poſtea virtutis præmia, & rerum præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Quæ ſpectentur in ſymbolis.

AD extremum itaq; quid ad conficienda ſymbola in primis obſeruandum ſit, adiiciam, vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingenioſam cognitionem colunt) formulam quandam apponam ſymbolorum conficiendorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouij doctrinam, qui non modò notas heroicas Principibus multis excogitauit, ſed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

1. Symbolorum id proprium & peculiare eſt, vt gyris quibuſdam & mæandris, nempè obſcuris ſententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis eſſet inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis eſſe videretur. quod ſymbolis Aegyptiorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorum iam antè quadam ex parte demonſtratum eſt.

2. Deinde, in eo vel maximè ſita eſt Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitateque quadam plurimum ſententiæ contineant: quod obſeruandum notat auctor grauis & acutus Demetrius Phalereus.

3. Id præterea obſeruatur vt plurimùm, vt ſymbolum habeat aliquam cum adagio ſeu parœmia ſimilitudinem. Et quidem ſæpenumerò fit, vt ſymbolorum & adagiorum eadem natura eſſe appareat, quanquam inter ſe ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obſeruauit in quibuſdam: & præter eum Appuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur, Ex quocunque ligno Mercurium

curium non fieri, ſignificabant omnia & quęuis ingenia minimè ad doctrinam capeſſendam idonea; neque cuiuſque animum ita eſſe à natura informatum, vt ingenij cultum tam commodè capere poſſit.

Quæ tamen fortaſsè magis attinent ad ea ſymbola, quæ oratione viuaque voce vſurpantur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna poteſt intercedere ſimilitudo, vt nuſquam eſſe non poſſit inter res & verba non minima cognatio: aut ſi magis placeat, vt ænigmata, ſic ſymbola ſunt alia in verbis, in ſententiis alia, quædam etiam in vtroque, imò interdum literis atque ſyllabis. Quod pluribus illuſtrarem, ſi putarem id ſtudioſos aliquo tandem modo remorari.

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum ſymbolorum.

Ei itaque, qui ſymbolum aliquod vel ſchema commodè 1.
volet effingere, ſpectanda hæc primùm proponuntur, vt iuſta ſit animi & corporis analogia (per animum, ſententiam vno, altero, vel certè paucis comprehenſum verbis intelligo: nomine corporis, ſymbolum ipſum deſignari placet.) De- 2.
inde, ne ita tenebricoſum ſit & obſcurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conſpici & diiudicari poſſit, ſi 3.
fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum ſunt ſidera, ſtellæ, luna, ſol, ignis, vnda, nubes, ſyluæ, rupes, ſpeluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, niſi ad- 4.
modum rarò, depingatur. Poſtremò, adhibeatur interdum 5.
anima illa ſymboli lingua quadam nobili minimeque vulgari, vt id παράσημον καὶ ἄγαλμα, ingenioſaque inuentio, quę cogitationē requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auerſum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè ſolet: aut denique, ſi magis placeat extera quadam lingua, idque ſententia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemiſtichio, integro verſu nonnunquam, qui vel recèns natus, vel aliundè petitus ſit, dummodò argutiarum aliquid & ſalis contineat. De ſymbolis, ſchematis, & ſtemmatum ratione iam ſatis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

De Emblemate.

Plerique ſunt non ſatis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Aenigmate, cum Sententia, cum Adagio te-

merè & imperitè cōfundant. Fatemur Emblematis quidem vim in ſymbolo ſitam eſſe: ſed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, ſpecialiùs verò alterum norunt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ænigma non eſt, quanquam interdum cum ænigmate aliquam ſimilitudinem habeat: Ratio enim quædam eſt apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perſpicuæ ſunt: Aenigma verò in verbis ambiguum eſt & obſcurum, vt etiam viros alioqui ſolertes & ingenioſos interdum longa mora teneat. At Symbolorum & Emblematum, de quibus maximè hîc agimus, ratio debet eſſe clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arceantur, ſic docti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema eſt γνώμη ſeu ſententia, quanquam ſæpè Emblemata ſententias in ſe contineant: niſi fortaſſe qua ratione Emblema ſumitur μετωνυμικῶς pro epigrammate ſeu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: &, niſi fallor, aliter γνώμη eſſe minimè poteſt, niſi pro eo vſurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim ſępenumerò eſt ἄφωνον: nec ſemper neceſſe eſt in Emblemate eſſe adiectum epigramma. Denique, vt vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi differre vt verba & res, ſeu ſigna quædam rerum, & res ſignatæ. Denique non eſt adagium vel parœmia: quia Emblema eſt aliquid ingenioſè ab ingenioſis excogitatum, vt ita dicam: adagium verò ſermo ſit in ore omnium verſans. In quo aduertendum an ij acutè viderint, & non potius aberrarint, qui quaſcunque ſententias, adagia, ſimilia, apophthegmata, hiſtorias ad Emblemata poſſe reuocari cenſuerunt, quaſi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Supereſt itaque Emblematis nomen explicemus, ſi priùs Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verbor. ſignific. appoſuerimus. Verba ſignificant, inquit, res ſignificantur; tametſi & res quandoque ſignificent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum compoſuimus, cui titulus eſt Emblemata. Hæc ille.

Emblema quid, vnde dicatur, & quomodo id nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.

DICITVR Emblema, quicquid interſeritur ornatus

cauſa,

cauſa, non modò parietibus & pauimentis, ſed & rebus aliis permultis, vt vaſis, pateris, veſtibus: cuiuſmodi ſunt clauiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, cæteráque generis eiuſdem. Id enim nominis deductum eſſe conſtat παρὰ τοῦ ἐμβάλλεσθαι, aut ἐπεμβλῆσθαι, quod eſt inſerere, interponere, vel inijcere. Antiquitùs enim lapillis quibuſdam quadratis & minutè ſectis politiſque, in quibus eicones quædam intertextæ eſſent, ædes magnatum & Principum regię vt plurimùm ornabãtur, vt colligere eſt ex Pauſania, Plutarcho, Appuleio, Philoſtrato, & aliis pleriſque: cuius etiam rei vſum aliquem videmus in quibuſdam templis, tum ædibus publicis & priuatis, vt noſtra hæc ætas antiquitatis æmula pridem eſſe cœpit. Itaque μεταφορικῶς hîc Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia ſcitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerumque pigmentis & lenociniis Rhetoricæ artis elaborata, Emblematis referta dici figuratè poteſt. Notum enim illud M. Tullij ex Lucilio;

Quàm lepidè lexeis compoſtæ vt teſſerulæ omnes
Arte pauimento atque Emblemate vermiculato.

Verba ſunt Lucilij Poëtæ Comici, apud quem Scæuola exagitabat Albutium, qui nimius eſſet in ornatu & ſtructura verborum: in quo non vitabat affectatum dicendi genus doctis auribus odioſum.

Cæterùm plerique vel ſuſpicari vel obiicere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici, cùm ea carmina videantur potiùs expoſitiones eſſe & explicationes Emblematum, id eſt eorum ſymbolorum vel ſimulachrorum, quæ ab antiquis petita hîc magna parte repræſentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiuncta non temerè aliquando ſubiectorum habere rationem metonymicῶς, & ſententiam vel epigramma dici poſſe, quod Emblema in ſe complectatur.

CLARISS. VIRI ANDR. ALCIATI IN LIBRVM Emblematum Præfatio, ad Chonradum Peutingerum Auguſtanum.

D V M *pueros iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,*
Detinet & ſegnes chartula picta viros;
Hæc nos feſtiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illuſtri ſignaq́ȝ facta manu:
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſque notis.
At tibi ſupremus pretioſa nomiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus,
Ipſe dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad Chonradum.] De Chonrado illo Peutingero, cui hoc opuſculum dicatum conſtat, tantùm ea dicam & huc referã, quæ ſcriptorum noſtri temporis lectione conſequi potui. Andreas Cratander in Epiſtola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradus Peutingerus, eximium illud Auguſtanorum Vindelicorum decus & ſpecimẽ, qui cum incomparabili auctoritate, quam ingnauiter ſuſtinẽdis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus eſt, egregiam humanorum ſtudiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde ſatis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationũ reliquias, & venerandæ vetuſtatis exemplaria tranſmiſit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expreſſiùs Henricus Pantaleon Proſopographiæ parte 3. eiuſdem Chonradi vitam, laudesq; perſtrinxit. Sic autem: Chõradus ille Auguſtæ Vindelicorum ex honeſta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus eſt. Is cùm felici ingenio eſſet pręditus, à teneris annis literis incubuit, & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc ſa-

Chonradus Peutinger.

ctum,

ctum, vt iuris doctor omniũ acclamatione creatus fuerit. Accedebant multæ heroicæ virtutes, & rerum agẽdarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & ſingulare ornamentum extitit, atq; à Maximiliano Cæſare inter ſuos conſiliarios cooptatus fuit. quinetiam hũc Eraſmus Roterod. plurimùm ob eruditionem dilexit, & inter ſummos amicos habuit. Scripſit is anno 1506 Sermones conuiuales, in quibus multa de mirandis Germaniæ antiquitatibus referuntur: præterea de gẽtium quarundam emigratione Epitomen, quæ Procopio, & aliis hiſtoricis in editione adiecta. Erat enim Chonradus rerum antiquarum ſingularis æſtimator, qui eiuſmodi indagare, & poſteris proponere magna delectatione erat ſolitus: tãdem ætate confectus obiit, & apud ſuos honorificè ſepultus eſt. Hactenus Pantaleon, quæ omnia penè mihi videntur ſumpta ex 18. Epiſt. Eraſmi.

Dum pueros.] Diſſimilitudine ſuum negotium cum aliorũ otio conferẽs, tria luſorum genera ponit, ex adiuncto tempore quo hoc opuſculum ſcripſerit. Pueri nucibus delectantur: hincque vulgò trita prouerbia, Relinquere nuces; &, Ad nuces redire. Adoleſcentes & iuniores teſſera delectantur, quod eſt aleatorum. Segnes autem, quique corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

iuglans.] nux.

teſſera.] Dicitur teſſera, quicquid ex omni parte quadratũ eſt. Gel. lib. 1. c. 20. & Cæl. Rhodig. lib. 20. cap. 14. & 27. Cubus à Græcis dicitur: eſtq; corpus ex ſex lateribus æquali latitudine planitierum per quadratum. Is cùm eſt iactus, quam in partem incubuit, immotam habet ſtabilitatẽ, vt ſunt etiam teſſeræ, quas in alueum ludentes iaciunt. Budæus 5. De aſſe.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus, vel aliis ſculptoribus ἀλληγορία.

Feſtiuis horis.] Diebus genialibus, quibus animum remittebam à ſeuerioribus ſtudiis. vel, feſtiuis horis, id eſt, ſubciſiuo tempore. Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabãtur ad ruſticandum, vt etiamnum dantur iuſtitiorum dies noſtris Senatorib. ad eorum numerum accommodabat quæ ſcribebat. teſtis eſt ipſe 1. de Legibus.

Artificum illuſtri.] Hic verſiculus deſcriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων. qua de re iam ſatis. ſed hîc aduerte materialem cauſam.

Veſtibus

Veſtibus vt torulos.] Finalis cauſa, & vſus Emblematon. Torulos autem appellat eminentias quaſdam in veſtibus, corollis, & aliis ſimilibus. Cicero in Oratore perfecto, de mediocri genere dicendi loquens, Addit, inquit, aliquos vt in corona toros, omnemq; orationē ornamētis modicis verborū ſentētiarúmq; diſtinguit. Sunt itaq; toruli, ornamēta ex auro vel argēto, quæ petaſis, id eſt, pileis, aut penulis veſtibúſq; adiici ſolent. Palam eſt illud ex Amphitruone Plauti: Tum meo patri autem torulus inerit aureus ſub petaſo.

petaſis.] pileis, galeris, &c. Petaſum, Arcadicum pileum ſignificatione primaria eſſe, didici ex Heſychio. Suetonius ait, Auguſtum non niſi petaſatum, hoc eſt velato capite ſub dio ſpatiari ſolitum. Certè & Poëtæ petaſatum Mercurium faciunt. Id nominis à πετάννυσθαι, pandere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non abſimile volunt.
Prudentius 2. in Symmachum:

Nec petaſo inſignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius ſeruare ſuas de clade palæſtras.

parmas.] Parma, ſcutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hæc quæ ſæpè ſolet vinci, quæ vincere rarò,
Parma tibi ſcutum pumilionis erat.

Varro de lingua Latina, & Alexander ab Alex. 6. cap. 22.

tacitis notis.] Sic ſe habent Aegyptiorum Hieroglypnica, vt etiamnum hodie ſymbola ea, quæ armis, ſcutis, ſignis militaribus, & cæteris id genus apponi ſolent. De quibus lepidum & eruditum ſcripſit Dialogum Paulus Iouius. nos in noſtro ſyntagmate quædam adduximus.

At tibi ſupremus.] Optatio ex diſſimilibus. Idem ferè diſſimilium locus eſt apud Horat. ode 8. lib. 4. Carmin.

ſupremus Cæſar.] Maximilianus Imperator, cuius conſiliarium fuiſſe Peutingerū paulò antè meminimus ex Eraſmo.

Ipſe dabo.] Τὸ πρέπον in libro Poëtico Poëtæ conſecrato. Non enim modò videndum quid: ſed & cui des. Seneca De beneficiis: Vide ne mittas munera ſuperuacanea, vt feminæ arma, ruſtico libros, & ſtudioſo retia. Id enim eſt ac ſi cani des paleas, & oſſa aſino.

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN. SVPER inſigni Ducatus Mediolanenſis.

EMBLEMA I.

E X I L I E N S *infans ſinuoſi è faucibus anguis,*
Eſt gentilitiis nobile ſtemma tuis.
Talia Pellæum geſſiſſe nomiſmata regem
Vidimus hiſq; ſuum concelebraſſe genus:
Dum ſe Ammone ſatum, matrem anguis imagine luſam,
Diuini & ſobolem ſeminis eſſe docet:

Ore

Ore exit.tradunt ſic quoſdam enitier angues.
An quia ſic Pallas de capite orta Iouis?

PRoponit arma gentilitia ſiue inſignia Ducatus Mediolanenſis, in quibus videtur ſerpens cæruleus in aureo æquore infantem, vel anniculum puerum rubore tinctum euomens. Cuius quidem ſchematis rationem adferam, ſi priùs huc tranſtulero, quod idem noſter auctor ea de re ſcripſit c.43. De ſingulari certamine, vt Alciatus ipſe Alciatum enarret hac in parte. Sic enim ait: Celebre eſt in Annalibus Othonis vicecomitis cum quodam Sarraceno in Aſia certamen, quem ille manu captum confoſſumque galeæ ornamento priuauit, idque gentilitiis inſignibus ſuis addidit, hoc eſt, vipera vix natum, & adhuc manãtem ſanguine infantem ore euomens: nimirum ab Alexandro Magno acceptum emblema. Siquidem in eius antiquis nomiſmatis idem ſigillum reperire eſt, quo Ioue ſe natum rex ille per ambages oſtendebat. Etenim ſerpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntque in Aſia genera ſerpentum, quos ore parere hominum opinione receptum eſt. Hactenus ille. Celebratur itaque ſtemma eiuſmodi à diuina & antiqua origine, perennique nobilitate, è ſano Sapientiæ capite, promanante. Sed inſtituenti mihi commentaria integra, quoad eius maximè fieri poteſt, occurrit pręter alia, quę de hoc ſtemmate Ducum Mediolanenſium retulit Franciſcus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finem: cuius hæc penè verba ſunt: Azo vicecomes, qui deinde Mediolani Principatũ obtinuit, magni animi iuuenis, patris iuſſu cum copiis tranſmiſit Apenninum. In ea expeditione cùm fortè deſcendens equo requieſcit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in galeam Principis iuxtà poſitam irrepſit: quam cùm mox capiti reponeret, famoſo quidem & horrifico, ſed prorſus innocuo lapſu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi paſſus adoleſcens ille animoſus, ad omen geminæ victoriæ traxit. hincque factum tandem, vt ipſe pro ſigno bellico vipera vteretur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis raræque eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adoleſcens Bononiæ ſtudiis operam daret, ſe ſæpè audiuiſſe ſcribit. Idem penè Gabriel Simeon Italus retulit, eo Compendio, quod lingua patria edidit de Ducibus Mediolanẽſibus: cuius tamen

Alciati locus.

Franc. Petrarcha.

Gabriel Simeon.

tamen verba huc conferre minimè attinet. Paulus autem Iouius, noſtra patrumque memoria hiſtoriæ ſcriptor inſignis, cum Alciato conuenit, eo nempè libro, quo Mediolanenſ. Principũ Vicecomitũ vitam eſt cõplexus. Ait enim Othonem (facto in bello contra Turcos & Sarracenos, Bulionio Godofredo duce) inſigni pietate & magnitudine animi virũ, nihil territum Volucis Sarraceni ferocitate, qui medio in campo ad ſingulare certamen fortiſſimum quemque ex acie Chriſtiana prouocabat, cum eo fuiſſe congreſſum, tandemq; eum non minore fortitudine quàm felicitate deuiciſſe: deq; confoſſi hoſtis galea optimum plenumque immortali gloria ſpolium retuliſſe, auritam, ſcilicet, viperam inexplicatis ſpiris minaciter à cono caſſidis erectam, & puerum paſſis manibus deuorantem: quod vnum auſpicatæ virtutis argumentũ, non modò gentilitiæ laudis geſtamen fuit, ſed & poſteris id inſigne audacter vſurpãtibus, & imperia, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui exiſtiment Volucem ex ſtirpe Alexandri Magni progenitum, tuliſſe pro inſigni viperam, ex Olympiadis fabula, puerum parturientem, quòd ea à dracone ſe compreſſam fuiſſe, Iouis imagine, prædicaret. Sic Iouius. Cæterùm id ſtemma nobile & antiquum video. Si quis enim veterum Aegyptiorum notas, quas Hieroglyphicôn nomine appellabant, obſeruarit ex Oro maximè Niliaco, facilè diſcet eos imagine ſerpentis, Imperatorem regemque deſignaſſe. Quid enim dominium orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimum & tutelarem ſiue cuſtodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinem figura ſerpentis exprimebant, niſi quòd ſpectato huius animalis admirabili genio, conditionem & dignitatem Principum eo ſchemate ingenioſo, eruditis hominum oculis proponi volebant? Iactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi diſpendio ſuas opes adaugerent, Anguem, niſi anguem deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ eſt, ſerpentes olim adiunctos leonibus, qui Opis Deæ ſimulachris apponi erant ſoliti, quo ſignificabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viréſque repræſentabat. Quòd autem ſerpens ita ſæpè depictus conſpiceretur, qui ſibi caudam mordicus ore retineret, pauci ſunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam hominum coniectura,

Paul. Iouius.

Quid per ſerpentem Aegyptÿ deſignabãt.

Quid per ſerpentem qui caudam mordicus teneat?

ctura, qui aiunt eo intellectum, & quaſi ob oculos poſitum fuiſſe Regem eum, qui finem ſibi actionum omnium & cõſiliorum prudenter & accuratè proponeret, cuique vltima, imò verò minima etiam curæ eſſent. Eo enim nomine Auguſtus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus Alexander ad cælum euecti ſunt: contrà malè ceſſit Heliogabalo, Caracallę, Commodo, Domitiano, & aliis permultis Reipub. Romanę peſtibus, quòd ſimul atque ad ſummum illum Principatum conſcenderunt, abiecta cura publica, ſibi tantùm ſeruire, ſuaſque per ſequi cupiditates, quo iure qua iniuria, voluerunt. Cæterùm Anguis imagine, Rex cuſtos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populus ſuum in Regem ſtudium (cuius beneficentiam grato animo agnoſcebat) non alio modo poſteris commendabant, quàm ſerpente vigili, ſurrecto vertice, & elato pectore. quod Homericum illud declarat, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα: Non decet virum conſultorem, qualis Princeps eſſe debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidem ſenſu, ſerpens Epidaurius appellatur, vt apud Gręcos ὄφεως ὄμμα, ad vigilãtiam deſignandam. Denique tam fuit inſigne & celebre id Hieroglyphicum ſerpentis, vt non temerè Imperator clariſſimus Epaminondas vſurparit extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores poſteri columnam erexerunt, appenſo clypeo, in quo ſculptus draco eſſet. Eius monumenti rationem affert Pauſanias, quia is Imperator laudatiſſimus ex Spartiatarum genere, quod Thebis antiquiſſimum fuit, ortum duxiſſe putabatur, quorum id gentilitium inſigne eſſet, vt qui ab angui neis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis eſſent oriundi.

Serpens Epidaurius.

Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici ſtemmatis arcanum illuſtrandum adiiciam. In oſtentis enim & præſagiis, Angue ſumma nominis dignitas & amplitudo portendebatur, non modò iis, qui ad regij dominatus, aut etiam regni faſtigium expectabantur, ſed & iis, qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam ſibi compararunt. Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: Cùm Roſcius in cunabulis eſſet, educareturque in Selonio, qui eſt campus agri Lanuuini, noctu lumine appoſito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum ſerpentis amplexu. quo aſpectu exterrita clamorem ſuſtulit.

Anguis quid ſignificabat.

Roſcius.

Pater

Pater autem Roſcij ad aruſpices retulit: qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc ſpeciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expreſſit verſibus. hæc Cicero. Spartianus auctor eſt, Seuero imperium *Seuerus Imp.* præmonſtratum: ei enim in ſtabulo dormienti ſerpens caput cinxit, & ſine noxa expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem portendiſſe imperium Aureliano, *Aurelia. Imp.* quanquam ille mediocrium fortunarum & parentum eſſet. Nam cùm eius pueri peluim ſerpens cinxiſſet, neque vnquam potuiſſet interfici, poſtremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis ſacerdos erat, diuinationum minimè ignara, quippè quę familiarem hunc ſerpentem, tanquam genium agnoſceret. Tiberius Cæſar *Tiberius Cæſar* ſerpentem draconem in deliciis habuit, eique ſua manu cibum miniſtrauit: quem cùm is corroſum à formicis obſeruaſſet, monitus eſt cauendam eſſe ſibi vim multitudinis: formicis enim populum ſignificari. Maximini Iunioris, qui à *Maximinus Iunior.* patre regni particeps factus eſt, dormientis caput ſerpens circundedit, futuræ dignitatis præſagium. Idem penè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & Actia matre Auguſti Octauij, quæ in templo *Auguſti mater* Apollinis ſomniauit ſe cum Dracone congreſſam, indeque factum, vt macula picti Draconis in corpore conſtanter hæreret, quæ nunquam poſtea eximi potuit. Sed hæc ſatis.

ſinuoſi è faucibus anguis.] Fauces ſunt gulæ partes interiores. *Fauces.* Plinius: Summum gulę fauces vocantur, poſtremum ſtomachus. *Sinuoſus anguis.* Sinuoſus autem epitheton ſerpenti conueniens: ſinuoſum enim dicimus à longo ſinu, & μεταφορικῶς apud eundem noſtrum auctorem poſtea, ſinuoſi in faucibus antri.

ſtemma] Nobiliores erant, qui ſui generis imagines & *Stemma.* ſtemmata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vſurpatur plerunque pro corona: deductum enim eſt id nominis à ςέφειν, vt illud Homericum,

ςέμματ᾽ ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miſcellan. P. Nannij.

gentilitum.] Pro imaginibus poſteriora tempora inſignia *Gentilitia ſtemmata.* gentilitia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ ipſa quoque primùm, vt ſimile eſt veri, virtutis fuere præmia, ac rerum præclarè geſtarum decora. Budæus.

Pellæum regem.] περιφραστικῶς pro Alexandro, vt apud Iu- *Pellæus Alexander.* uenal. 10. Sat.

Vnus Pelleo iuueni non ſufficit orbis. Sic autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib.2. quam etiam Plin. Alexandri patriam appellat, 35. lib.

Præclarus Alexandri ortus.

ſuum genus.] Iuſtinus lib.12. ait Alexandrum, virum ſupra humanam potentiam magnitudine animi fuiſſe præditum. Qua nocte eum mater Olympias concepit, viſa per quietem eſt cum ingenti ſerpente volutari: nec Dei decepta ſomnio. Nam profectò maius humana mortalitate opus vtero tulit, quàm cùm Aeacidarum gens ab vltima ſæculorum memoria, & regnum patris, fratris, mariti, & deinceps maiorum omnium illuſtrauerit: nullius tamen nomine quàm filij clarior fuit. Plutarchus auctor eſt, quòd cùm Ammonis ſacerdos Alexandrum ſalutaturus, linguæ vitio præpeditus, pro *παιδίον*, filiole, dixiſſet *παῖ διός*, id eſt, Iouis fili, hinc cæleſtis originis gratiam captatam, cui initia dediſſet error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile ſibi fuiſſe ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat, ne aliquis ſibi repugnaret. Id cur factum ſit, lege Auguſtin. De ciuit. lib.3. cap.4.

Iupiter Ammon.

Dum ſe Ammone ſatum.] Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd ſub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito. qua de re multa Lilius Gyrald. Syntagmate 2. hiſt. Deor. Politian. cap.52. Miſcellan. Lege & Hygin. lib.2. De ſignorum cæleſt. hiſtoriis.

Amphisbæna.

tradunt ſic quoſdam enitier angues.] Plinius lib.8. cap.23. & Solinus cap.30. Polyhiſt. Amphisbænas ore parere tradunt: his enim caput eſt geminum, hoc eſt, & ad caput & ad caudam. Neminem quidem ſtudioſorum latere velim, id commodè atque perſpicuè relatum ſcriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat, qui ex tam fœcundo ac copioſo rerum ſelectiſſimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim.

Eniti.

enitier.] pro eniti, *παραγωγή*. Enixæ dicuntur feminæ, nitendi, hoc eſt, conandi & dolendi labore perfunctæ. Nexum enim dicimus arctum & colligatum. Nonius. Id quidem ad zonæ ſolutionem referri non inconcinnè poteſt, qua partus deſcribitur à poëtis, nempe quòd omni nexu oportet mulier ſoluatur, vt commodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouem:

ἔνθεν τῆμος δ' ἱερὸν ὅτ' ἐλύσατο μίτρην, id eſt, quando peperit. quod

quod & admonet Græcus ſcholiaſtes. Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filij diſceſſum lugens,

-- ᾧ ἔπι μένω

μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον. quo loco ſcholiaſtes ab altero non diſſidet, quin & adiicit, *ὅθεν καὶ λυσιζώνης ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐν ἀθήναις.* Quorum locorum mihi copiam pro ſua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocenſium gymnaſij hac in Pariſiorum Academia primarius, vir vtriuſque linguæ peritiſſimus, & cum quo, literarum nomine, mihi nuper amicitia interceſſit.

An quia ſic Pallas, &c.] Teſtis eſt Pindarus Olymp. ode 7. cuius rei rationem (ſed aliam atque aliam) reddunt Fulgentius Mythologic. 2. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syntagm. 11. Bud. 1. De aſſe, & Cælius lib. 14. cap. 18. Ouid. Faſtor. 3. epimythia etiam ſua tradit, ſed longè aliis diuerſa. Ex his enim alij ſpeculationem phyſicam, alij ethicen, alij alia conſiderant. Exiſtimo autem cum Pindari ſcholiaſte figmentum id eſſe referendum eò, vt dicamus omnes artes & diſciplinas, è Iouis cerebro, id eſt, ſummi & præpotentis Dei mente & ſapientia prodiiſſe. Perſpicuum enim nobis eſſe debet, vt alia omnia bona, ſic ipſas quoque ingenuas artes à Deo nobis eſſe communicatas. Et quanquam Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, ductore tamen & magiſtro primùm opus eſt. Nemo enim eſt, qui doctrinæ laudatiſſimam ἕξιν comparare ſibi queat, qui non bonis præceptoribus ſeſe tradiderit inſtituendum. Hinc enim à minuendo, quòd neruos minuat, Mineruam dictam putant. Pallas autem vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, ab haſta vibranda, vel à Pallante occiſo. qua de re poſtea fuſiùs.

Cur Pallas è Iouis nata cerebro.

de capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3,

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade,

Hinc de patre ferunt ſine matris fœdere natam,
Prompta conſilia quòd neſcit curia matrum.

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRICIS *veruex, Heduis dat ſucula ſignum:*
His populiſ patriæ debita origo meæ eſt,
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt, animalq́ biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

NIhil mihi videtur hîc affingere, quàm quòd Mediolani, vrbis Inſubrum notiſſimæ, notationem eliciat ex duarum Galliæ ciuitatum ſignis & ſchematibus publicis. Vulç

Vult enim Heduos porci, Bituriges arietis habuiſſe ſignum. *Heduorum & Biturigum ſchemata.* Memineram quidẽ Alciatum Parerg. iuris 5. c. 13. alterius meminiſſe. Huius hæc verba: Habebãt & ciuitates ſua ſigna, quibus originem aut cultum teſtarentur. Hinc in nomiſmatis Athenienſium plerunq; vidimus noctuas. Sic Claudian,

— ad mœnia Gallus

Condita lanigeræ ſuis oſtendentia pellem.

Conduxerit perlegere quæ de Mediolani iactis fundamentis habet Liuius 5. ab vrb. cond. Ex Heduorum itaque & Biturigum ſchematibus publicis hîc conſtituit Mediolani ἔτυμον. *Mediolanum vnde nominatum.* Mediolanum autem à ſue mediatim lanato denominationem ſumpſit. Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambroſius) aper eſt repertus media parte lanatus. Sabellicus à Medo Inſubrum duce nominatum Mediolanum mauult. Vrbs eſt metropolis Galliæ Ciſalpinæ, à Gallis Inſubribus condita 359. annis ante Chriſtum natum: quanquam Olanum ducem Tuſciæ primùm eandem à fundamentis excitaſſe teſtetur Cato fragmento 7. Origin. Refert Annius Viterbienſis, ſcriptor non incelebris, in Chronograph. Etruſca & Italica. Hinc docti plerique prodière, inter quos non infimum, ſed merita gloria ſatis inſignem Alciatum iure aſſcripſerim, qui hac etiam in parte Mediolanum ſibi natale ſolum celebrat. Hoc obiter aduertendum. Imperio in Orientem tranſlato, veteri quaſi ſeneſcente Roma, Imperatores Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde tantùm hæc creuit vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli prima inter Occidẽtis vrbes poſt Romam eſſe dicatur, & facilè cæteris anteire, vt magnitudine, ita & hominum copia, reliquiſque fortunæ bonis. Auſonius hæc habet in Catalogo illuſtrium vrbium:

Et Mediolani mira omnia copia rerum,
Innumeræ cultæq; domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci ſpecies, populiq; voluptas
Circus, & incluſi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæq; arces, opulenſque moneta,
Et regio Herculei celebris ſub honore lauacri,
Cunctaq; marmoreis ornata periſtyla ſignis,
Mœniaq; in valli formam circundata limbo,
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis

Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illuſtrandum multa ſuppeditabunt Geographica Volaterrani & Munſteri: ille quidē lib. 4. hic verò 2. longè plura retulit. Quædam etiam petenda ex hiſtoria Liuiana lib. 5. ab v.c. vt iam admonui.

Bituriges.

Bituricus veruex.] Veruecem hîc pro ariete fortaſſe poſuit κατωχρηστικῶς, ſed parum refert. Biturıges autem (quorum ciuitas metropolis eſt Biturix) Aquitaniæ populi ſunt, quorū fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib. 8. belli Gallici Cæſar. Vrbs eſt Academiâ florentiſſimâ celebris, in qua per quinquennium magna cum laude ius ciuile profeſſus eſt Alciatus; quod ex aliquot ſuorum operū locis colligere eſt facile, tum vel maximè his verſibus (quos mihi lubenti animo communicauit vir eruditus, qui Alciatum præceptorem illic habuit) quibus Biturigem donauit, cùm patriam repeteret:

In Academia Biturigum profeſſus eſt Alciatus.

Vrbs Biturix inuitus, amans te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire.
Ergo vale, & felix ſit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum ſtemma, quod nonnihil adiuuat huius loci enarrationem. Cæterùm cùm ait vitulos, porrò Italos intelligit: cuius rei cauſam ex Gellio petas licet, lib. nempè 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta ſint.

Hedui.

Heduis dat ſucula ſignum.] Hedui, qui & Auguſtodunenſes, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & Francorum regno ſiti, olim fratres & conſanguinei à Romanis appellati. Cęſar Cōment. belli Gall. lib. 1. Lege Sebaſt. Munſt. li. 2. Coſmog.

ſucula.] pro ſue, diminutiuum.

Vetus lingua Gallica.

vetus hoc Gallica lingua ſonat.] Nimirū Gallicè, Milan, dicimus, à mediatim lanato ſue. Sidonius Apollinaris li. 7. epiſt. 1.

Et quæ lanigero de ſue nomen habet. Veterem linguam Gallicam ait, vel propter Gallos Inſubres Mediolani excitatores, vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuiſſe quàm quæ nunc nobis eſt vulgaris, & veriſimile eſt, & docti plerique autumant.

D. Tecla Martyr.

Culta Minerua, &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuiſſe, nunc autem D. Teclam à populo Chriſtiano venerari. Hæc virgo & martyr ſub Nerone apud Iconium, Pauli diſcipula. Volaterran. [illegible] Anthropolog. de cuius mira in tormentis patientia Sabellic. Exemplor. 5. cap. 8.

Nunquam procraſtinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Quî tot obiuiſſet tempore geſta breui?
Nunquam, inquit, differre volens. quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocyor ánne ſiet.

PRincipis & patriæ hactenus inſignia quaſi depinxit; nunc ſuæ familiæ gentilitium ſtemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirùm & diligentia commendabiles tacitè ſubindicat, *Alciatorum ſchema.*

ſumpto

Alce. ſumpto argumento ab Alces feræ natura, quæ equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas aurium & ceruicis diſtingueret, iumento ſimilis habetur, auctore Plinio lib. 8. cap. 15. Quod quidem appoſitè illuſtrat eleganti Alexandri apophthegmate, qui quærenti qua tandem via exiguo tempore tanta ſibi comparaſſet, reſpondit (quod vnguibus Alces inſertum legitur) μηδὲν ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut recraſtinando. Siquidem optima & accommoda belli comes eſt feſtinatio: quo fit, vt qui imperant, quò rerum difficultates, quæ nonnihil remorando vltrò ſeſe offerunt, arcere faciliùs poſſint, neceſſe eſt feſtinent. Eam enim ob rem Alexander ab omnibus fermè laudatur, quòd ſua veloci in rebus agendis cura & induſtria, Principum omnium celeritatem vicerit. Narrant enim eum pedites ſic inſtituiſſe, vt ſua velocitate equorum curſum adæquarent: ipſe ne quidem ſibi parceret, noctes vt plurimùm inſomnes traduceret, ſeque crepitaculo excitaret, ſiquando ſomno corripi ſe ſentiret, quo maximè tempore vigilãdum eſſet. Itaque cùm ab eo Darius vrgeretur, maximè conquerebatur nullum ſibi ſatis longum relinqui ſpatium, quo Alexandrum pro viribus, & ea qua præſtabat animi contentione atque copiis, retunderet. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctuque, magnis itineribus confectis, improuiſùm hoſtem offenderet. quem animum etiam adoleſcens habuit. Huic enim cùm Ariſtoteles diceret expectandam eſſe robuſtiorem ætatem, vt tum bello ſecuriùs vacaret: At metuendum mihi eſt, inquit, nè dum equum perfectius expecto, audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam patiar. Hunc Cæſar imitatus, ardua quæque quaſi temerè & ſine conſilio aggrediebatur, dicebatq; de iis conſultandum non eſſe, quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Aeliani locum huic maximè congruum de celeritate Alexandri in rebus conficiendis variæ hiſt. lib. 10. Alexander Philippi filius ter decem ſtadiis continuo itinere confectis, antequàm quietem caperet, exercitus cum hoſtibus conflixit, & eos vicit. Rectè Flau. Vegetius lib. 4. c. 31. in rebus bellicis celeritatem amplius ſolere prodeſſe quàm virtutem. Huc facit M. Tullius 6. Philipp. Nam cùm pleriſque in rebus gerẽdis tarditas & procraſtinatio odioſa eſt, tum hoc bellum indiget celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratione de Pompeij

Alexandri feſtinatio.

Iulij Cæſaris celeritas.

Virtutes Imperatoriæ.

peij laudibus,ſeu,vt inſcribitur,Pro lege Manilia: Nō enim illæ ſunt ſolæ virtutes imperatoriæ, quæ vulgò exiſtimãtur, labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeritas in conficiendo, conſilium in prouidendo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem curſum initum putatis? non enim illum eximia vis remigū, aut ars inaudita quædam gubernandi, aut venti aliqui noui, tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, ſed hæ res, quæ cæteros remorari ſolent, non retardarunt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortaſſe. Monemur itaque hoc lepido carmine maxima quæque perfici diligentia, & virium firmitate (quæ duo apertè repræſentat Alce) & aſſidua tam animi quàm corporis cura & contentione feliciter abſolui poſſe. Nullus enim eſt repertus hactenus (niſi ſit à fortuna quadam benigniore lactatus) qui abſque aliquo labore improbo, conſtantiaque animi ſit aliquam ſummam laudem conſecutus. Citatur ex aliquo veterum, Ἀλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος εὐτυχεῖ: i. Alexander audendo, laborãdo, agendo, nō deſidendo, ſummam celebritatem conſecutus eſt. Quò non inconcinnè referemus illud Heſiodi: *Celeritatis & diligentiæ laus.*

μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Fortior hæc, dubites, &c.] Id eſt, an fortior, velocior ne ſit Alce, dubium eſt. quo ſubindicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus æqualem eſſe debere: alterum enim ſine altero non multum poteſt adferre commodi, imò damna plerumque maxima, funeſtumque exitium hinc conſequitur. Alcen deſcripſit Cęſar 6. Comment. quæ ſi quis conferat cum Plinianis, facilè aduertet id tam facilè non poſſe conciliari. Didici ex quibuſdam Germanis eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce, veriora eſſe quàm quæ à Cæſare. Is enim retulit aliorum quorundam, qui eam fortaſſe feram nunquam viderant, opinionem: at eam eſſe, qualem Plinius deſcribit, experientiâ conſtare.

In Deo lætandum.

Emblema IIII.

Aspice vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quiſne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde ſenex.
Conſilium, mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

Conſilium noſtrum fuit in hac qualicunque explicatione, primùm quidem fontem Emblematis ex inſigniore quodam ſcriptore petere, vſumque indicare ſententiæ, quam peritus noſter artifex non modò animo committit, ſed etiam ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt

faciunt alij nonnulli, nimiam lectionis diligentiam oſtentare, non ſemper initio tam ambitioſè, vt ita loquar, originem indicabo, ſed poſtquàm quædam præfatus ero, de iis quæ ad ſubiectum argumētum neceſſaria videbuntur. Sed iam maturè me recipio ad huius carminis ingenioſi ſententiam, ſi quædam prius vice præludij & quaſi diſputationis anticiparo. Vniuerſam poëſim ænigmatum eſſe plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippè quæ non ſit cuiuis intellectu facilis, quòd rerum veritas quibuſdam verborum inuolucris obtegatur. Huiuſmodi autem figmenta tribus modis explicari poſſunt, vt plerumq; veterum monimentis deprehendimus: quidam enim phyſicen, alij ethicen conſiderant: nonnulli etiam rei Theologicæ rationem habent, vti Cælius Rhodiginus annotauit ex doctrina Platonicorum, lib. 18 cap. 6. Sic enim Homerus ingeniorum ille vertex quatuor illa prima στοιχεῖα inter ſe pugnantia, & ſeſe mutuò producentia effinxit ſub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores autem traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte diſſidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem, quæ ſit rationis expers, in ſuperiorem ſeſe attollere intelligimus, virtutique vitium aduerſari. quo de genere eſt ea, quam nunc ſumus explicaturi, fabula. Ad Theologicam verò rationem nonnulla referuntur, vt cùm cælum ſuo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò abſumens, imaginem quandam intelligimus eſſe Dei, Cælum, Rheam atque Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælus (vel Cælius) eſſentiam diuinam præfert, Rhea vitam, Saturnus autem eiuſdem mentem. Quæ antè viſum eſt operæpretium admonere, vt maturiùs ad noſtri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus, Poëtaſque veteres, quantum fieri poterit, ab iniuria vindicemus. Eos enim tale quippiā in fabuloſis narrationibus obſeruare voluiſſe crediderim, quale priores illi Iuriſperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obſeruarunt, qui vt auctoritatem aſſequerentur & augerēt, artem ſuam vulgarem eſſe noluere, niſi cùm Cn. Flauius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus eſt cornicum oculos confixiſſe. Eodem planè modo veteres illi poëtæ ſub aliquo cortice obſcuro, fabuloſiſq; ornamētis res ſuas occultarunt, vt imperitam plebeculam à myſteriis illis ſapientiæ reconditioris arcerent. Quod & apertè Lactantius indicat,

Poëſis penè tota ænigmatis plena.

Quatuor elementa totidem deorum nominibus intellecta.

Cur Pallas cum Marte diſsideat.

Saturnus. Rhea. Macrob. 1. Saturn.

Quem ad finem, poëtæ figmentis uſi ſint.

lib.

lib. 1. c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè geſta ſunt, in aliquas ſpecies obliquis figurationib. cũ decore aliquo cõuerſa traduxiſſe, & mẽdacium non in factis, ſed in nominibus admiſiſſe. Quamobrem inepti & planè ἄμουσοι ſunt, qui in poëticis narrationibus & figmentis explicandis, ipſas tantùm voces, nudaque vocabula, aut etiam ſimplices γνώμας conſiderant, nec ea potiùs eliciunt, quæ ſenſum aliquem abſtruſiorem contineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operum lineas quaſdam conſpiciunt, aut vt qui mercibus inuolutis appoſitas imaginum teſſerulas admirantur, nec quid intus lateat, aut incluſum eſſe poſſit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc ſtudium neſcio quid latens & reconditum, quod æquè omnibus peruium non ſit & apertum, ſed ei tantùm,

Allegoriæ poëticæ ratio.

Laus poëticæ.

Ingenium cui ſit, cui mens diuinior,

vt Flaccus loquitur, ſicuti non obſcurè aliquot diſputationibus eſt à diuino Platóne traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipſos Philoſophis ſapientia neutiquam poſteriores, aut inferiores fuiſſe, præter alios quoſdam Platonicos contendit Maximus Tyrius. Hi enim ſeſe videtur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodaſſe, dum fabuloſa eiuſmodi prodiderunt, quæ diuinis rationibus accommodarunt, rem quidem aperta ratione abſtruſiorem, ænigmatis autem clariorem, æqualiter à ſcientia atque inſcitia diſtantem, fidem ſibi facientem propter id quod iucundum eſt, & admirationem, aliaque non ſatis vulgo perſuaſa: adhæc quæ animum ad rerum exiſtẽtium perueſtigationem, & eorum quæ remota ſunt, inquiſitionem diligentem concitet. Qua in re præſtanda hi ſanè homines magnum quiddam effecere: quãdoquidem auribus humanis inſidias quaſdam ſunt commenti, ij quidem re ipſa Philoſophi, nomine autem Poëtæ, rem inuidioſam ad eam artem reuocarunt, quæ populum admodum demulceat. Seſe enim perinde habet erga multitudinem popularem Philoſophus, atque diues aliquis erga eos qui premuntur inopia. Sic autem videmus natura comparatum, vt qui vitio ſunt alicui addicti, virtutem contrariam non ſuſtineant, niſi eam ſuperinductus aliquis fucus adumbrarit. Habetur autem Poëta mollis & facilis, propterque delectationem diligitur, & propter virtutem nequaquam, aut ſaltem raro cognoſcitur. Ita enim medici ſalubre conſilium

An poëtæ philoſophis poſteriores.

Poëtæ nomine, re philoſophi.

Poëtæ ſe vulgo facilius accommodant.

lium dulci aliquo liquore aſpergunt, ne deterreatur æger ſaporis aut ſucci acrioris amaritie. Eodem planè modo de Philoſophia illa veteri ſentiendum, quæ ſententiis ſuis figmentorum ac carminum, tanquam veſte cultuque magnifico tectis, priſcorum hominum animos primùm cepit atque deliniuit: neque ſecus id quidem, quàm diſſimulata diſciplinæ modeſtia, ad inſtitutionem & morum feritatem cicurandam illexit. Nec eſt autem quod in dubium reuoces, vtri melius de diuinis tractarint, Philoſophíne an Poëtæ: quin potius ſtudium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuò ſeſe complecti deprehendas, vt eadem non diuerſa putes. Cùm enim Philoſophum ais, Poëtam etiam intelligis: & cùm Poëtam, Philoſophum quoque comprehendis. Hæc & multa alia Tyrius, quæ huc conferre placuit, ne in ſequentibus repetere ſubinde cogar. quod ſemel admonuiſſe ſatis erit, vt quantum Poëtis debeamus, philologus intelligat, noſtrumque conſilium in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planum aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut hiſtoriam attexere ſatis eſſe ad commentationes has, quanquam tenues, exiſtimaſſemus, anſam videndi, carpendique hæc, tanquam Poëtarum deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim ſunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc ſtudium vt planè nugatorium aſpernentur) & maximè hoc de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. Auguſtin. De ciuit. 18. cap. 13. & ipſe Plato 1. De legib. ſub perſona Atheniẽſis hoſpitis, nimirùm ob inſanum pæderaſtiæ flagitium. Sed quia non video quàm ſit neceſſe ſingula tam anxiè perſequi, quin potius ad finem me continuò recipere, per Ganymedem ab aquila raptum, animam humanam intelligimus, quæ, vt ait Plotinus, tum condere caput intra cælum dicitur, cùm relicta quaſi corporis ſecretione, cæleſtia mentis oculo contemplatur: quod ſanè abſq; raptu quodam fieri non poteſt. Plato etiam in Phædone & Theæteto, cùm iubet animam à corpore ſegregare, non loco ſegregandam eſſe intelligit, ſed monet ne corpori animus adhæreſcat, neque ob corporis commercium à mente ſuperiore fiat alienus, coneturque, quantum fieri poterit, ſubditam ſibi animæ ſpeciem ad ſuperiora perducere. Videtur autem ſumptum Emblema ex Xenophontis Sympoſio, qui concinnè & appoſitè Ganymedis ἔτυμον explanat. Ait enim Deos

Poëtica eadem ac philoſophia.

Ganymedis fabula variè accepta.

Quid per Ganymedem intelligimus.

Vnde Emblema ductum.

Deos & Heroas animę amicitiam multò pluris facere, quàm vſum qui ex corpore percipitur. Iupiter enim quarum formam (cùm eſſent mortales) amauit, has ipſas mortales eſſe ſiuit: quorum verò animas eſt amore proſecutus, hos immortalitate donauit; de quorum numero Hercules, Caſtor ac Pollux eſſe dicuntur, cum aliquot aliis, quos Heroas appellabant. Sic etiam aſſeuerat Ganymedem non corporis, ſed animi gratia à Ioue in Olympum fuiſſe raptum. Cuius quidem rei & teſtimonium ex ipſo nomine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud Homerum, γάννυται δ' ἀκούων, lætatur audiendo: & alibi etiam, πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς, id eſt, ſapientia plena mente conſilia ſciens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, ſed mentis deliciarum nomen Ganymedes referens, inter Deos eſt relatus. Sed dum vacat, huc aſcribam verba Philoſophi, vt aliquo tandem onere candidatos linguæ Græcę leuare poſſim: Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγαθὰς εἴη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει· ὧν ἡρακλῆς μὲν καὶ διόσκουροι εἰσί, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι· καὶ ἐγὼ δὲ φημὶ καὶ γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ διὸς εἰς ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ ὁμήρῳ, -- γάννυται δέ τ' ἀκούων·
τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων· ἔστι δὲ καὶ ἀλλοθί που,
-- πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.
ἐξ οὖν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon. Facillimum mihi eſſet repetere agalmatis hiſtoriam, niſi fallor à Plinio, qui ſic habet lib. 34. cap. 8. Leocras aquilam ſentientem quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per veſtem, &c. perindeque facilè ex Homeri ſcholiaſte ad 4. Iliados Homericæ. Sed quid opus in tantillo libro tam multis vti verbis? Cæterùm raptum eiuſmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quaſi domicilium penetrant, tamque ſibi placent in iis quæ Deo grata ſunt, vt in hac etiam vita nonnihil æternæ beatitudinis deliciarum experiantur. Ab hoc non diſſentit Homeri ſcholiaſtes ad 4. Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam πρῶτον νοῦν: Ganymedis verò, cùm

Lælius à Plinio.

Iupiter quid.

eum qui conſiliis diuinis gaudeat. τοῦτο γὰρ ὁ Γαννυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχει οἰκεῖον τὸ θεοῖς μήδεσι γάννυσθαι. Sed & Grammatici non modò, quin etiam Philoſophi non poſtremi nominis beatos ſeu felices, quos εὐδαίμονας καὶ μακαρίους appellant, non alio ſenſu iis id impoſitum nomen putant, quòd habeant aliquem cum diis conſenſum. Nam & εὐδαιμονεῖν Ariſtotelis interpretantur εὖ ζῆν. nonnulli etiam θεωρεῖν. μακαρίους autem à μὴ, καὶ τοῦ χαίρω. Locus Ariſtot. eſt Moral. ad Nicomach. 7. *Felices qui.*

Iouis alite.] Aquilæ περίφρασις. Hanc auium reginam appellant, credíditque antiquitas eam Ioui tela miniſtrare & fulmen. Horatius 4. Carm. *Auium regina aquila, & Iouis ales.*

Qualem miniſtrum fulminis alitem
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permiſit expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo.

Phornutus eam Ioui eſſe ſacram vult, quòd volandi pernicitate aliis auibus excellat. ἱερὸς δ' ὄρνις, inquit, αὐτοῦ ὁ ἀετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πτηνῶν. Lege Plinium lib. 10. cap. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 19. Hieroglyphicôn. Sunt qui aliò conuertunt aquilam, per quam nauem intelligunt, cuius inſigne aquila eſſet, aut legionem militum, qua legione raptus eſſe putatur. Lactant. libro 1. cap. 10. Fulgentius Mythologic. 1.

Puerum Iliacum.] Ganymedem, ab Ilio Troiæ ciuitate, qui Troëm patrem habuit Troiæ regem, & à Poëtis dicitur ab aquila raptus, & in cælum ſublatus, vt deorum præficeretur aqualiculis. Martialis lib. 1. *Hom. Iliad. v.*

Aethereus aquila puerum portante per auras
Illæſum timidis vnguibus hæſit onus.

Quiſne Iouem tactum puerili, &c.] Puerilem ſimplicitatem, id eſt, innocentiam & mentis puritatem Deo gratiſſimam eſſe paſſim teſtantur ſacræ literæ. Quò illud Seruatoris referendum: Sinite paruuli ad me veniant. &, Niſi efficiamini ſicut paruuli, &c. *Puerilis ſimplicitas Deo grata.*

Mæonius finxerit vnde ſenex.] Homerus, qui Mæonius cæcutiens appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptiis Philologiæ, à Mæone rege à quo educatus fertur, ita cognominatus. Therſagoras apud Lucianum in Demoſth. encomio, ita de Homero verba facit: πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν, ἢ ποταμὸν, καὶ μητέρα Μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων. *Homerus cur Mæonius dictus.*

Ganymedis nomen vnde.

Conſilium, mens atque Dei, &c.] μυθολογία eſt, in qua aduertendum, quàm graphicè & commodè Ganymedei nominis vim exprimat. γάννυμι enim, vel γάννυμαι, lætor eſt: reſpondetque his quæ dixit, Gaudia præſtant: & μήδεα conſilia. vnde γάννυται μήδεσι τοῦ Διὸς, Emblematis & figmenti ſenſum explanat.

Sapientia humana ſtultitia eſt apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID *dicam? quonam hoc compellam nomine monſtrun*
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.

Angaen

Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed relligione carentem,
Terrena tantùm quiq; curet, indicat.

HOc in monſtro deſignando verbis vſus eſt obſcuris, & ſententiis planè ænigmaticis. Id tamen quicquid ſit, aperto primùm fonte; deinde auctoris conſilio, ſi tamen poſſim commodè, illuſtrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex gryphis monoſtichis, & diſticho quodam, quæ in collectaneis epigramm. Græcorum legimus, quæque huc aſcribemus. Sunt autem εἰς χείρογρα ἱπποκένταυρον, lib. 4. Anthologiæ, his verbis: *Fons Emblematis.*

Ἀνδρόθεν ἐξεχύθη ἵππος, ἀνέδραμε δ' ἱππόθεν ἀνήρ·
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ' ἄτερ, αἰόλος ἵππος·
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ' ἀποπέρδεται ἵππον·
Ἵππος ἔην ἀκάρηνος, ἀνὴρ δ' ἀτελὴς ἔκειτο,
Ὅν γε φύσις παίζουσα θοῷ συνεκέντρισεν ἵππῳ.

ad verbum ſic effertur:

Ex viro deſcendit equus, aſcendit autem de equo vir.
Vir ſine pedibus, ſine capite autem equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum.
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
*Sed hunc natura ludens acri equo * miſcuit.* *inſixit.*

Hoc autem informi monſtro, quod nec omninò formā humanam, nec omninò ſerpētinam figuram habeat, natura quidem *Quid hoc monſtro intelligatur.*
aam, nec omninò ſerpētinam figuram habeat, natura quidem luplici, quodque necdum certam appellationem ſortiri poſſit, repręſentantur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tantùm ſapiunt: & neglecta conditione ſui meliore, umi repunt, in naturamque belluinam degenerant. Mōſtrum nim, vt hîc exprimitur, in hominem non deſinit, nec eſt feræ rincipiū: non enim finem ſpectant Epicurei homines, propter *Epicurei.* uem homini ſit conceſſa ratio, qua miſerè abutuntur, eamq; pontanea quadam & exitioſa ignoratione inficiunt. Tales fuerūt rigidi illi Philoſophiæ ſatellites, qui cùm perpetuò dogma- *Philoſophi.* ū philologię veteris, & ſibi parùm conſtantis adhæſerint, nihil liud ſpirarunt quàm quę terræ ſunt, tametſi vnū illis videretur

eſſe ſtudium cæleſtia diuinaque contemplandi:quos ideò exagitat vir ſanctiſſimus Auguſtin. libris De ciuit. Dei, Lactantius, Euſebius, & alij multi. Opinor autem hîc Alciatum exempli cauſa Cecropem appoſuiſſe, nec quidem ab re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit,ſimulachrorum vſum induxit, aras conſtruxit,& ſacra diis fecit (teſte Euſebio, Herodoto, & poſt eos Polyd. Virg. lib. 1.) quæ omnia ante ſua tempora omninò fuerant ignota. Quòd verò primus inter marem & feminam certa connubia dicatur inſtituiſſe,quæ antè vaga eſſent & incerta, διφυής, id eſt biformis, eſt nominatus. Hincque colligere licet mundi ſapiētiam, quam technis & præſtigiis ſatanicis inuexere priores illi Principes, meram fuiſſe ſtultitiam, cùm perſpicuum ſit eam longè deſciuiſſe ab inſtitutis illis vetuſtorum patrum, qui leges diuinas à Noëo, aut eius meliori poſteritate hauſerant. Hos itaque vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena ſunt,& quorum Deus venter eſt, ex hominum albo reiicimus. Neque enim hominis appellatione poſſunt eſſe digni, quanquam planum ſit eos rationis, ſcientiæ cuiuſdã & humanitatis haud expertes fuiſſe: nam ea re caruerunt, qua ſola differt homo à reliquis animantibus, id eſt religione, in qua certè nos hominis ſummum bonum conſtituimus. Tametſi enim homo ſit vera & expreſſa Dei imago, ſi tamen ſic ſe abiiciat atque proſternat, vt Deum cõditorem ignoret, inter belluas meritò reponendus eſt. Id porrò totum reuera poteſt conuerti in profligatos, & perditos huius ſeculi ἀθέους, & voluptuarios Epicuri aſſeclas, qui neglecta futuri boni ſpe, ſuas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adeſt, quodque præſens eſt. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copiosè: ſed ſatius eſt vt breuior ſim, ſi ſtudioſum quemque admonuero, id commodiùs repeti poſſe à Lactantianis Inſtitutionibus, ſed maximè lib. 2. cap. 3. & ſequent. item lib. 3. cap. 10. lib. 5. cap. 15. & iis quæ ſequuntur, vt deniq; lib. 6. capitib. 1. 7. 9.

Cecrops biformis.

Qua maximè re homo à materis animalibus differt.

Athei.

Quid dicam? quoniam, &c.] Quæ noua ſunt, ſtupenda, aut admirationis aliquid præ ſe ferunt, vt quæ à communi rerum natura ſunt aliena, deſcribi ferè ſolent quibuſdam verborum ſubobſcuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hîc fit ab Alciato in mõſtri huius periphraſi. Totum autem δικαστικὸν, vti periculoſæ plenum aleæ doctis viſum, mihi quidem non potuit non vi-

Obſcura obſcuris deſcripta.

non videri perobſcurum. Quòd ſi rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles poſſent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem induſtria diligentiam aliquam noſtram obſcurent.

Biforme, quod non eſt homo, &c.] Secundi hi quique verſiculi ſenarij ſunt trimetri Iambici, Obiter adnotarim hîc confundi virum & hominem, draconem cum angue ſiue ſerpente, &c. quæ ænigmatum lex eſt. Adhæc obſcuris verbis de induſtria videtur vſus, vt rem abſtruſam, & quaſi reconditam inſculpere potius quàm delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.] Hîc Græcorum more non abſumit vocalem, quæ in cæſura hac remanet integra, idque ferè fit rei difficultatis aut grauitatis ergò. Cæterùm nouè videtur vſus his verbis, pedit, &, eructauit, quæ vim magnam habent ad demonſtrandam monſtri huius obſcœnitatem. Rem enim turpem turpia verba decent. *Pedere & eructare obſcæna verba.*

Nec finis hominis eſt, &c.] Non deſinit in hominem, quòd finem non ſpectet, propter quem creatus homo ſit: nec habet feræ principium, quod primò anima rationis compote donatum à Deo ſit, vt omnibus aliis animantibus excelleret, ſicuti declarat copioſa diſputatione Cicero 1. de legib.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus, qui Athenarum arcem extruxit. hinc Cecropidæ Athenienſes, Pauſanias ait eum διφυῆ, hoc eſt, naturæ duplicis, ſuperiori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm inſtituerit in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod ſuperiùs attigi, de ſuperſtitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic dicitur admiſiſſe. Lege D. Auguſtin. De ciuitat. cap. 8. libro 18. Iuſtin. lib. 2. *Plin. 7. cap. 56. Cecrops rex Athenienſium.*

Doctis Athenis.] Doctis, μεταφορὰ epitheti. Doctas poſuit, propter celebratiſſimam toto orbe ſcholam. Hinc enim magni Oratores, hinc Rhetores, hinc Sophiſtæ, hinc clari denique legumlatores. Plutarchus huius epitheti vim expreſſit commentario, πότερον ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Reuera hæc vrbs, inquit, multarū etiam aliarum mater, artiumq; benigna parens, quarum alias prima reperit, inque lucem protulit, aliis honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò ſic: πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν ἐυραμένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη· ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν. Celebratur & illud ex Cicerone

pro Flacco: Adſunt Athenienſes, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortę, atque in omnes terras diſtributę putantur. Hæc ſunt pręclara certè & antiqua vrbis Athenarum eulogia. Sed occurrunt etiam aliorum quorundam non pœnitenda rei eiuſdem teſtimonia. Appuleius enim 10. Aſini aurei: Quale autem & illud iudicium apud legiferos Athenienſes & catoſillos, & omnis ſcientiæ magiſtros. Idem Apolog. 1. Apud Athenienſes cattos Melecides fatuus. Et Iuſtin. lib. 5. Athenas vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem ſcripſerat, literas certas ac facundiam, & ordinem ciuilem, diſciplinæ veluti tēplum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dictam volunt: Ipſæ illæ bonarum artium magiſtræ & inuentrices Athenę. Quid enim tranſiliam cum aliis quamplurimis Caſſiodorum, qui lib. 12. Variarum, epiſt. 15. Athenas ſedem eſſe ſapientium dictas ab antiquis ait?

Laus Athenarum.

Sic & gigantes, &c.] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëtis, id eſt, terræ filij, vt vi nominis intelligitur: γῆ, terra; γίνομαι, fio, naſcor. fuerunt autem ſtaturæ admirabilis, quorum pedes in ſerpentum volumina deſinebant, iique in Deorum perniciem procreati: cum quibus pugnare auſi, fulmine concuſſi ſunt. Pugnam hanc attigit Pindarus in Nemeis. Hujus figmēti rationem Mythologi adferunt, eamque traducunt ad homines quoſdam impios, qui Deos neg'igerent, aut etiam negarent: quorum pedes in Draconum volumina deſiiſſe aiunt, quòd nihil ſuperum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ greſſu ad inferna mergente. Macrob. Saturnal. 1 Quod epimythion hexaſticho complexus eſt Bartholom. Anulus in picta Poëſi: hunc enim ſcriptorem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor:

Tale giganteum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at ſpernat, vel neget eſſe Deum:
Et tantum, quantum ſenſu exteriore mouetur,
Commodat ad præſens ſe, vel ad id quod adeſt.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poëtæ,
Quorum affectus humi (ſegnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pierium Valerianum li. 16. & 25. Hieroglyphic.

Hæc vafrum ſpecies, &c.] ἐπιμύθιον, ſeu figmenti ſententia.

Vaſer.

Vafrum.] Vafrum, callidum, & quaſi valde Afrum. Nonius. Cicero De repub. 3. Non ſunt in diſputando vafri, non veteratores, non malitioſi.

religione carentem.] in qua tamen ſummum hominis bonum eſſe liquidò conſtat: cætera enim, quæ putantur eſſe homini propria, in cæteris quoque animalibus deprehenduntur. Religio autem ſola differentes homines à belluis facit: quam qui non admittit, alienus à natura hominis, vitam pecudum ſub humana ſpecie viuit. Lactant. lib. 3. cap. 10. & de ira Dei, cap. 7. & 8. Porrò aduertendum humanam ſapientiam (quæ apud Deum ſtultitia dicitur D. Paulo) hîc potiſſimùm notari, quippè quæ religione caruerit. Vult autem Lactantius vnam cum altera, id eſt, religionem cum ſapientia inſeparabili nexu colligari, in quibus ait hominis officium, & veritatem omnem incluſam eſſe. Religio enim, quæ ſine ſapientia ſit, non religio, ſed ſuperſtitio putanda eſt: ſapientia verò ſine religione, mera eſt ſtultitia, de qua eſt illud Prophetæ: Perdam ſapientiam ſapientum, & prudentiam prudentum reprobabo. Lege D. Paulum 1. Cor. 1. & 3. cap.

Religio homini propria.

Humana ſapientia cur ſtultitia dicatur.

Lib. 3. c. 11.

Eſa. 29.
Abd. 1.

Ficta religio.

EMBLEMA VI.

REGALI *reſidens meretrix pulcherrima ſella,*
Purpureo inſignem geſtat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Sic Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta ſtolidas relligione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiant, quamque obliquis interpretationibus contorqueant, & ad ſuos affectus accommodent, vtpotè odio partium laborantes, certè recenſere pudet. Quanquam enim ſalua fide & pudore, aliorum ſententias in medium afferre poſſem, ne cui tamen ſto-

men ſtomachum moueam, tutius eſſe iudico veterum hominum doctrinam potiùs, quàm nouorum plácita conſectari. Id ex D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. ſumptum eſſe clarum eſt: quod quidem de ementita religionis obſeruatione, & veræ pietati oppoſita intelligitur. Ea eſt collectio reproborum, quę meretrix dicitur, quòd Deo conditore neglecto, & vero ſponſo Ieſu ſeruatore, impuro, illicito & nouo quodam cultu, id eſt, fucatæ religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur inſidere. Aureum poculum manu tenet, id eſt, hypocriſim perſequitur, qua diſſimulatis vitiis, & ſapientiæ fucatæ auro, pietatis veræ prætextu, quàplurimis imponit, qui ebrietate plus quàm fanatica correpti, miſerè in præcipitium ruunt. D. Auguſtinus lib. 20. De ciuitate Dei, idem planè hunc locum interpretatur; cuius verba huc apponere non pigeat: Quæ ſit iſta beſtia, inquit, quanuis ſit diligentiùs inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipſa impia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, ſimulatio eius mihi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt. Fingũt enim ſe eſſe quod non ſunt, vocanturquę non veraci effigię, ſed fallaci imagine Chriſtiani. hactenus ille. Calix autem aureus adagij vice vſurpatur à D. Hieronymo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumen Philoſophi neſciunt, ſub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis. Origen. de vana & fucata eloquentia totum hoc intelligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ laude floruerunt, peſſimorum dogmatum ſermones mortiferos, id eſt, venenum in calicem aureum infuderunt. Lubens equidem huc referrem, quæ in eam ipſam rem commentati ſunt Baptiſta Pius, poſteriorum Annotationum cap. 100. & Cælius Rhodigin. lib. 8. cap. 11. Sed ex auctorum recentium fluuiis meos agellos tam ſæpe irrigare iam non eſt animus, ne quis philologus mihi pro ſuo iure diem dicat: quòd longè pulchrius ſit (vt Varro dicit apud M. Tullium) adire fontes, quàm riuulos conſectari. Sed vt ad rem propiùs; Promptum quidem id nobis, verumq; eſſe conſtat: decipimur ſpecie recti. Nam vt prudentiam malitia, & temperantiam immanitas in voluptatibus aſpernandis, & magnitudinem animi ſuperbia in animis extollendis, & deſpicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effuſio, & fortitudinem audacia: ſic ſuperſtitionem religio imitatur. Vt

Falſa religio quæ.

Aureum poculum.

Virtutem vitia imitantur.

Pſeudoſophi. enim olim apud Græcos nonnulli Philoſophi pallio barbaque promiſſa raram quandam ſapientiam pollicebantur, ſemperq; habebāt in ore libertatem & honeſti ſtudium, cùm ex iis longè multi vitiis pluſquam vulgaribus, planeque ſeruilibus opplerentur: *Phariſæi.* Vtque apud Iudæos Phariſæi & Eſſæi triſti vultu, latis phylacteriis, & cultu quodam fucato, apud imperitum & rude vulgus venabantur ſanctitatis opinionem: ita etiam, quod dicere nos admodum pudet & tædet, ſed dicendum tamen, inter *Pſeudochriſtiani.* Chriſtianos homines fuere iam olim, & adhuc hodie ſunt, reuera nimis multi, qui ſuis præſtigiis fictaque doctrina imperitos homines ineſcant, quibus errorum quaſi poculo miſerrimè & fallaciſſimè imponunt: qui facti ebrij, erronea perſuaſione tamquam mente capti, puriſſimos veræ & ſimplicis doctrinæ fontes aſpernantur, & ita inſanientes in mortis præcipitium ruunt.

Quæ vitia maximè pernicioſa. *Regali reſidens, &c.*] Adiuncta ſunt maieſtatis & amplitudinis. Turpitudo & impuritas regio in ſolio locum habet, qui ſoli virtuti debebatur. Nulla porrò vitia præſentiorem inuehunt perniciem, quàm quę ſplendoris & honeſti veſte teguntur. *Sedere.* Sedere enim in Hieroglyph. maieſtatem & auguſtum honorem *Purpura.* exprimit, vt eſt à Pierio relatum lib. 43. Veſtis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hieroglyphic.

Peplum. *Peplum.*] ſacrum & ſolemne veſtimentum. De peplo plura Alexander ab Alexandro Genial. dier. lib. 1. cap. 22. & Cœlius lib. 14. cap. 18. Prouerbium hinc fluxit, Peplo dignus, ab Ariſtoph. deductum, de ſtrenuo & inſigni quodam viro. Suidas tamen peplum ait eſſe ἱμάτιον γυναικεῖον καὶ ποικίλον, οἷον περίπεπλός τις ὤν.

Latices.] Latex, quòd intra aliquid lateat, dictus humor quiuis. Hìc vinum ſacrum, vt apud Virgil. in 4.

-- latices nigreſcere ſacros.

illice forma.] illiciente & ſeducente. Illicere eſt illaqueare. Nonius. vel illice, ab illex, id eſt, ſine lege. Plaut. Lectus illex eſt, eſca meretrix.

capit.] decipit & attrahit. Virgil. 1. Georg.

-- neque inſidiis noctis capiere ſerenæ.

Non

Non tibi, ſed religioni.

EMBLEMA VII.

ISIDIS effigiem tardus geſtabat aſellus,
Pando verenda dorſo habens myſteria.
Obuius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat,
Piaſq́ genibus concipit flexis preces.
Aſt aſinus tantum præſtari credit honorem
Sibi, & intumeſcit, admodum ſuperbiens:
Donec eum flagris compeſcens, dixit agaſo,
Non es Deus tu, aſelle, ſed Deum vehis.

SAcerdotes, Epiſcopi, & qui rebus ſacris præſunt, in honore ſunt habendi, ob id maximè, quòd ſacris præſint, & eorun-dem *Sacerdotes honore afficiendi.*

dem ſint nobis adminiſtri, licet interdum aut vitiis pluſquàm vulgaribus implicati, aut ignari & ſtupidi habeantur. Hi verò vt ſuum munus & officiũ curare vel maximè debent, ſic quantam dignitatem ſuſtineant, ipſi ſubinde animo ſecum reputare. Meminerint tamen ſe homines eſſe, nec ſibi arrogent impenſiùs, quòd tantum miniſterium gerãt, & rerum diuinarum curam, quaſi humeris impoſitam habeãt, ne, vt aſinus audiuit, Non es Deus, ſed Deum fers, illi audiant: Non vobis hæc, ſed Deo ſoli omnis eſt conferenda gloria. Itidem dici poteſt de præfectis Imperatorum & Regum, cùm popularem applauſum excipiunt audacius quàm par eſt in prouinciis, in quibus vicem regiam obtinent. At tam modeſtè, tamq́ue circumſpectè ſeſe gerere debẽt, vt priuati honoris nomine nihil, ipſius Principis laudi vel minimum detrahant, & ſe interea norint quales ſint. Eſt enim operæpretium τοὺς ἐν ἀξιώμασι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποι εἰσίν. Porrò ſumptum eſt Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille:

Præfecti ac Miniſtri principum.

Fons Emblematis.

ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
ὅπερ συναντῶν πᾶς τις αὖ ἐπροσκύνει,
τύφῳ δ᾽ ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων μένειν ὄνος,
ἤκουσεν, οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ᾽ ἄγεις.

Qui verſiculi quoniam commodè (ſed παραφραστικῶς) redditi ſunt à Gabriele Faerno Cremonenſi, eius verſionem huc aſcribere non piguerit.

Simulacrum aſellus baiulans argenteum,
Cùm id tranſeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratiâ eſt fieri ratus:
Iamq́ue inſolenti elatus arrogantia
Nolebat ambulare, donec aſpero
Probè dolatus fuſte clunes, audijt:
O ſtulte, non es tu Deus, ſed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Quid per aſini ſymbolum veteres intellexerint.

Porrò non erit à re alienum, ſi adiecero, aſinum à veteribus Aegyptiis ſapientiæ, fortitudinis, laboris indefeſſi, & frugalitatis eſſe ſymbolum. Qui enim ſapientiæ ſit operam daturus, eum oportet victu eſſe tenui, omnia quæ in vitam humanam cadere poſſunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandeſcentiam aut contumeliam ſeſe cõuertere: animo eſſe paruum, ſimplicem & inopem, vt aſinus eſt, qui nullum inter carduos

& la-

& lactucam diſcrimen faciat: nullum denique ſit onus quod detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terram proſcindat, ſitq; totius humanę commoditatis aſſiduus miniſter, vt etiam, quod adagio dicitur, portare myſteria compellatur. Lege Pierium Hieroglyph. lib. 12. Et hæc quidem mihi meditanti, ſuccurrit illa mordax & acuta Cornelij Agrippæ declamatio, quam de ſcientiarum vanitate inſcripſit, ad cuius finem adiunxit Aſini encomium. de quo homine quid omninò ſentiam, nihil habeo neceſſe dicere. *Aſini encomiũ per Cornelium Agrippam.*

Iſidis effigiem, &c.] Iſis, vxor Oſiridis, Aegyptia dea, inuenit hordei ſegetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autem quæ Io, de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib. 1. cap. 2. Cuius & meminit D. Auguſtin. lib. 8. cap. vlt. aliiſque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. Politian. cap. 83. Miſcell. quidque ea ſignificetur, enarrat Macrob. cap. 20. primi Saturn. & poſtremò Lilius Gyrald. Syntagmate 12. *Iſis.*

Pando dorſo.] reflexo, curuo propter impoſitum onus. Ouid. 4. Metamor. *Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello.* Idem 1. Faſtor.

Venerat & ſenior pando Silenus aſello. & 3.
Vtque piger pandi tergo reſidebat aſelli.

Habens myſteria.] Alludit ad parœmiam, ὄνος ἄγων μυςήρια. Sunt autem myſteria, arcana quędam vulgo minimè committenda, & iis tantùm cognita, qui iiſdem ſacris initiantur; ἀπὸ τοῦ μυεῖν τὸ ςόμα, ab ore obſignando. omnibus enim myſteriis ſilentij fides debetur. *Myſteria.*

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

In triuio mons eſt lapidum: ſupereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij eſt igitur tumulus. ſuſpende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monſtret iter.
Omnes in triuio ſumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, oſtendat ni Deus ipſe viam.

Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus.

DIdicimus ex Stephano & Heſych. Græcis auctoribus, Mercurium Hodium & Hegemonium fuiſſe priſcis appellatum (Ὅδιος καὶ ἡγεμόνιος ἑρμῆς) tum à viis & ſemitis, in quibus ſtatuebatur ad viam monſtrandam peregrè proficiſcẽtibus.

tibus. Proinde Hermæ, id eſt, ſtatuæ Mercurij, & lapidei ligneíve cippi ſolebant in triuiis erigi ad indicanda viarum diſcrimina, quia *αὐτῷ δέον εἰς πᾶσαν πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι*, ait Phurnutus. *Mercurij officia.* Viatores itaque ſtatuis ſolebant lapidum aceruos accumulare: ſic enim Deum putabant honorari, ea ſcilicet re quæ in promptu eſſet & obuia: vel quòd ita viam repurgare viderentur, vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereūtibus eſſet notior. Vlpianus, auctor Græcus, annotat ad oration. Demoſth. aduerſus Leptinem, Hermas, id eſt, Mercurios *Hermæ.* eiuſmodi fuiſſe quadrangulos, ſuperiore parte Mercurij figuram referentes, inferiùs inſcriptiones viarum oſtendentes. Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Cœl. Rhodig. libro 28. cap. 12. Eraſm. in Prouerb. Mercurio dextro, &, Mercuriale, & Prouerb. apud Hadrian. Iunium, Bifrons Mercurius. Hoc *Sequenda natura.* autem quaſi ænigmatio monemur, ea tantùm ſequenda eſſe, ad quæ Deus & natura nos reddit idoneos, cùm ſummæ fatuitatis & dementiæ ſit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua ſuſcipere & perſequi. Hinc dicebat Cato apud Ciceronem, naturam optimam ducem ſequendam eſſe, nihilque aliud fuiſſe olim gigantum more bellare cum Diis, niſi naturæ repugnare. Sed & D. Paulus adhortatur, eam vt ſortem retineamus, in qua nos *1. Cor. 7.* eſſe Deus voluit. Sed quoniam mentis humanę tanta eſt innata cæcitas & ignoratio, vt qua via ſit eundum, planè ignoret, *Epheſ. 4.* ſupplici oratione, & ſummiſſo animo recurrēdum eſt ad eum, qui ſe viam, qui veritatem, qui vitam eſſe faſſus eſt; quem qui ſequitur, in tenebris non ambulat: continuoque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendum, *γνώρισόν μοι κύριε* *Pſal. 143.* *ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι.* Oſtende mihi, Domine, viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonem in Critone, pergendum ea ſolùm eſſe via, qua Deus nos ducit, aſſeuerat. Huc facit illud Perſij è 3. Satyra:

-- diſce quem te Deus eſſe
Iuſſit, & humana qua parte locatus es in re.

Cæterùm ne quid minus enarratum noſtro deſit epimythio, hîc per Mercurium, olim Deorum nuncium, vel ſacras literas *Quid nomine* (quæ nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel *Mercurij.* Prophetas & Doctores, ſacri & cæleſtis oraculi nuncios, ex quibus orthodoxam ſalútis æternæ viam excipere eſt neceſſe. Serta autem ſuſpenſa, honorem cultumq; aliquem obſeruan- *Serta.* tiæ exhibendum eſſe declarant.

Mercurij

Mercurij eſt igitur tumulus.] In aliis quibuſdam exemplaribus legitur Cumulus: ſed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus, quaſi tumens tellus, pro ſepulchro frequentiùs vſurpari ſolet. Qui verò loco vocabuli tumulus, aut cumulus, legi malunt facies, non mihi probantur: quia vocabulum facies, pro effigie aut ſtatua, hîc veram Latinitatem non ſapit.

Tumulus.

Suſpende viator ſerta Deo.] Plinius hiſtoriæ mundi 21. cap. 2. Inter ſacra tantùm & bellicos honores, coronis nomen ſuum vindicantibus. Idem 3. cap. Et iam tunc coronæ Deorum honos erat. Quibus ex locis intelligimus, coronas ſtatuis rebusq́; ſacris olim ſolitas adhiberi. Quòd ſi quis auctoritatem etiam aliorum ſibi dari poſtulet, adferre poſſum Appuleiũ, qui ſic 3. De aſino aureo: In ipſo verè meditullio, inquit, Hipponæ Deæ ſimulachrum reſidens ædiculę, quod accuratè corollis roſeis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4. lib. Iamque per plateas commeantem, populi frequenter floribus, ſertis, & ſolutis adprecantur. Idemq́; libro vndecimo, ſimulachrum lunæ deſcribens: Corona, ait, multiformis variis floribus ſublimem diſtinxerat verticem. Et paulò pòſt: Dextra proferens ſiniſtram Deæ coronam, mihi etiam Hercules coronam conſequenter. Itemque: Nam ſibi viſus eſt quiete proxima, dum magno Deo coronas exaptat. Ad hunc veterum ritum reſpexit Ouid. Faſtorum 2. de Arione loquens, qui citharœdus à piratis captus, iamque de vita deſperans,

De coronis quæ ſtatuis Deorum appendebantur.

——capit ille coronam
Quæ poſſet crines, Phœbe, decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris cauſa ſcilicet, cùm à Diis omnibus muneraretur.

Viator.] quicunque ſis hac in terra peregrinus, vt omnes reuera ſunt. Plato vitam noſtram modò viæ, modò peregrinationi ſimilem facit.

Viatores homines.

Omnes in triuio ſumus, &c.] Iuxta Ouidianum illud, Faſtor. 5.
Vt ſtat, & incertus, quà ſit ſibi, neſcit, eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

& Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam neſcit, vbi, vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec ſingulas audet eligere, nec vniuerſas probare: Sic cui non eſt veri ſtabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæque ſeſe offerunt difficultates & ſalebrę. Adde quòd tam craſſa, tamque ſupina hominum menti-

mentibus inſita ſit ignoratio, vt quid potiſſimùm ſequi debeat, quiuis ignoret, & niſi adiutus ope cæleſti, in certam aliquam viam ſe recipere non poteſt. Dicebat enim ipſe ſalutis inſtaurator: Sine me nihil quicquam efficere poteſtis. Nec verò ſumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis, ſed ſi ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo eſt, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

tramite vitæ.] curriculo vitæ & decurſu. Toto diſticho eádem continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames, tranſuerſa & obliqua ſemita. *Trames.*

Fidei ſymbolum.

Emblema IX.

STET *depictus* HONOS *tyrio velatus amictu,*
Eiusq́; iungat nuda dextram Veritas.

Sitq́ᵹ AMOR *in medio caſtus, cui tempora circum*
Roſa it, Diones pulchrior Cupidine.
Conſtituunt hæc ſigna fidem, reuerentia honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitq́ᵹ Veritas.

Vnde tractum Emblema. EX antiquiſſimo marmore, quod etiamnum viſitur hodie Romæ, ſumptum id Emblema. Eſt autem Fidij ſimulachrum, quod imagine imberbi, ſed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea eſt fa-
Fides adiunctis cauſis deſcripta cie, manum porrigit: in medio AMOR puer. His tribus ſimulachris FIDES deſcribitur; quippè quæ veritate, fide & amore nitatur. Veritatem matrem habet, illam quidem nudam &
Fides quid. ſimplicem, non comptam fuco aliquo, nō velo tectam. Et quidem fides definitur, dictorum conuentorumque conſtantia & veritas, quæ ideò parentem habere Veritatem dicitur, & eam
Veritas nuda. nudam, quòd in pactis, conuentionibusq; nihil fucatum eſſe,
Honos. aut à vero alienum debeat: cui adhæret Honos porrecta dextera, tanquam ſtabilis cuiuſdam, firmiq; pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veſte, quòd veritas facillimè poſſit imminui & labefactari, niſi adſit honoris & reuerentiæ quædam ratio, qua eadem fulciri opportunè & cū dignitate poſſit. Hoc etiam virtutis pręmium, & honeſtatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plaſtę nobis adumbrarunt. At locum medium
Pudicus amor. occupat honeſtus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Niſi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuæ conſocientur hæc inter ſe alioqui diuerſa, vinculum nullo penè negotio diſſolui poterit. Id etiam totum referre par eſt ad antiquam illam veterum
Sancta τριὰς Sabinis præfigurata. Sabinorum pręfigurationem ſacroſanctæ τριάδος, apud quos, diu ante CHRISTI ſeruatoris aduentum, erat ſimulachrum quoddam triplici facie, cuius etiam nomen triplex, nempè Sanctus, Fidius & Semipater, haud dubiè pręcipuum fidei noſtræ myſterium repræſentans. Quod ab Ouidio deſcribitur 6.
Iupiter Piſtius, Sanctus, Sagus. Faſtor. Sanè Dionyſ. Halicarn. lib.4. ait Iouem, Piſtium eſſe dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & Sagus, Piſtius, Sancus, & fidei ſponſor aliis nominibus efferebatur. Conicere eſt Piſtium eundem fuiſſe cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος καὶ πίστος, Fidius explicari commodè poteſt. Etiamnum hodie in Romanis antiquitatibus Fidij ſimulachrum

chrum ita effictum cõſpicitur. Marmor eſt in feneſtræ modum formatum, in quo tres imagines effictæ eſſe dicuntur. Dextra quidem virilis habitu pacifico, ſiniſtra verò vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream geſtans, quæ dextram dextræ iungat cum priore imagine. In harum duarum medio ingenui pueruli effigies cernitur, cuius ſupra caput hoc legitur, FIDII SIMVLACHRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in ſiniſtra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. 1. & 2. & 10. Hiſtoriæ Deorum. *Fidij ſimulachrum.*

Stet depictus Honos,&c.] Honorem pro Deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutẽ, & Ouid. Faſt. 5. ex Honoris, & Reuerentiæ cõiugio ortam eſſe Maieſtatem voluit. Vide Plin. 35. cap. 10. Auguſt. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. *Honor Deus.*

tyrio amictu.] purpurea veſte. Ex Tyro vrbe Phœniciæ conchylia, & murices aduehuntur, quorum ſanguine fit purpura. Plinius lib. 5. c. 19. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura conſtat. Et lib. 35. c. 6. Quare Puteolanum potius laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretioſiſſimæ purpuræ. De purpuræ autem inuentione, ſi vacat, lege Caſſiodorum initio lib. 1. Variarum.

iungat nuda dextram VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt ſcribit in Amphiarao Philoſtratus, virgo niueis induta veſtibus. Hippocrates in quadam ad Philopæmenem Epiſtolà, eam depingit mulierem pulchram, magnam, ſimpliciter ornatam, illuſtrem ac ſplendidam, cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, vt aſtrorum & ſtellarum fulgorem viderentur imitari. *Veritas Dea quomodo picta.* Nuda hic dicitur, quòd qui eam colunt, aperti ſunt ac ſimplices, nullo modo fraudulenti, aut inſidioſi, aut quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debeat, aut quod in luce & oculis omnium agnoſci velit. Hinc Horat. 1. Carm. *Nuda Veritas cur.*

-- & Iuſtitiæ ſoror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas.

Cæterùm Fidei ſymbolum in dextris iunctis conſpiciebatur, idque Numæ Pompilij inſtituto. Moris etiam fuit, vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerent. Quod infinitis auctorum meliorum locis facile eſt obſeruare. Veritatis nudæ rationem aperuit libro 44. Hieroglyphicôn Pierius: ſymbolum verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Hiſtoriæ Deorum: poſt cæteros omnes vir eruditus *Dextra ſymbolum Fidei.*

Cœlius Curio appendice Hieroglyph. Pierij quædam non pœnitenda retulit.

Diones pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturiùs poſtea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil. 3. Aeneid.

Dione,

Sacra Dionææ matri, diuûq; ferebam.

Fœdera.

Ad Maximilian. Mediolan. Ducem.

EMBLEMA X.

HANC *citharam à lembi quæ forma halieutica fertur,*
Vendicat, & propriam Muſa Latina ſibi.

Acci-

Accipe Dux: placeat noſtrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum ſociis fœdera inire paras.
Difficile eſt, niſi docto homini, tot tendere chordas:
Vnaq́ʒ ſi fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile eſt) perit omnis gratia conchæ,
Illeq́ʒ præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coëunt proceres in fœdera: concors,
Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.
At ſi aliquis deſciſcat (vti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis ſoluitur harmonia.

PRincipi ſuo indicat, quanta vis concordię ſit, ſumpta comparatione à lyræ temperato, aut confuſo cõcentu: ea enim conſtans ex ſummis, mediis, & infimis chordis cõcinnam reddit harmoniam, ſi tamen eam vir artis peritus moderetur. Eodem quoque pacto Reſpublica omnis & Principatus ex diuerſæ naturæ & conditionis hominibus conſtans, concordi pace ligatur, ſi modò Principem habuerit idoneum, qui & conſilio & experientia valeat, quique amorem, ſocietatem, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione multis annis floruit notiſſima illa Romanorum Reſpublica, compoſita ex ſummis in βασιλείᾳ, (quæ Conſulum erat) in ἀριστοκρατίᾳ (quæ Senatorum & magnatum) in δημοκρατίᾳ (quæ populi:) cuius quidem concentus & incolumitas perſtitit, quandiu Principes habuit pacis & tranquillitatis ſtudioſos, iidemque auctoritate dignitateque commendabiles. Cicero de Republica diſputans, inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Republ. verba facientem, quando iam iamque peritura præſentiebatur. Cùm autem Scipio in 2. lib. fine dixiſſet, vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipſo ac vocibus, concentus eſt quidam tenendus ex diſtinctis ſonis, quem immutatum ac diſcrepantem aures eruditæ ferre non poſſunt, iſque concentus ex diſſimillimarum vocum moderatione concors tamen efficitur & congruens: ſic ex ſummis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt ſonis, moderata ratione ciuitatem cõſenſu diſſimillimorum concinere: & quæ harmonia à muſicis dicitur in cantu, eam eſſe in ciuitate concordiam, arctiſſimum atque optimũ omni in Repub. vinculum incolumitatis, quæ ſine iuſtitia eſſe non

Reipub. cum lyra comparatio.

Locus inſignis è 2. de Repub. Ciceronis.

non poteſt: quod à Cicerone petitum conſtat è 4. De Republ. Platonis, cuius hæc verba: ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὁμοίωται; τί δὴ ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφὴν, ἡ δ' ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο. οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεζομένη ξυνάδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταυτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύει· εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων· ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Cicer. lib. De Repub. retulit D. Auguſtinus lib. 2. cap. 21. De ciuit. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, ſi admoneam Romanos veteres per Lyræ Hieroglyphicum concordiam deſignaſſe, vt & veteres alij iudicium compoſitum, concordiam inæqualium, rectam bonamque inſtitutionem, rationem, amorem, ſedatum animũ, & alia plura: vt commodius ad concordiam ſuadendam ſymbolum ab Alciato minimè videatur excogitari potuiſſe. In lyra enim diuerſæ chordę ſimul componuntur, & ad eundem tonum temperantur: quod prudẽs & ſedatus homo præſtat vel in ſuis affectibus rationi ſubiiciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuerſi, cùm ſinguli ſint, non poſſunt non habere ſingulas de rebus opiniones: ſed ſapientis tamen Principis imperio ad vnũ quaſi harmoniæ concentum coaleſcunt. Iſidorus quidem Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cum Muſicæ arti operam daret, Nauplij mala bene caneret, ſua verò bona malè diſponeret: neq; ſibi vllũ in vita concentũ proponeret. Et Diogenes Muſicos ſtultitię arguebat, qui lyrę chordas optimè iuxta ſuæ artis regulas compararent, animũ verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animũ harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Ariſtophanes ſapiẽtem hominem & Gratiis ornatum, citharæ callentem dixerit. Nam idẽ Plato putauit Muſarum nomen à *μύειν*, quod ſonat idem ac honeſtè inſtituere. Sed inter cęteras ſymboli huius ſignificationes, mihi placet admodum ea, qua ratio intelligitur. Sic enim plerique optimi ſcriptores, inter quos principatũ quendam ſibi ſuo iure Cicero vendicat, concordiam à corde deflectunt. cor enim animus videtur, eò quòd in corde ſit animi principatus: vnde concordes, vecordes, & excordes denominantur. Alij concordiam à chor-

Quid per lyram veteres intellexerint.

Concordia vnde dicta.

à chorda deriuari malunt, quòd variæ concentum vnum chordæ faciant. Iam verò quia ſtudiorum conſenſus atque ſimilitudo amorem pariat, Platoni lyra conſecratur inter ea quæ ſunt amoris monimenta. Cùm enim in ſe lyra omnem ſuauitatem contineat, non malè videtur habere quandam cum Venere, Amore, Gratiis ſimilitudinem: quippè quæ blando ad ſe homines illicio pertrahat. Cæterùm ea ſedati animi iucunda grataq; imago, imò verò laborum, ſtudiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit inſtitutis Lacedæmoniorum expreſſa, apud quos erat ſollenne, vt ad lyræ & citharæ ſonum aciem inſtruerent: & Achilles non alia ratione furibundũ animũ ſedabat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicũ iſtuc mirabile eſſe videatur. Sed de lyra plus ſatis, & fortaſſe πάρεργα: niſi quòd huc referrem lubens, quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo, cap. περὶ εὐδαιμονίας, quo loco humanam vitam cum lyra non inconcinnè confert. Non poſſum etiã, quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus diſputat apud eundem Stobæum, cap. περὶ βασιλείας, Regis eſſe munus vt Rempubl. lyræ inſtar moderetur, nempe, vbi priùs ſibi ipſi imperarit ex præſcripto legis: quippè qui noſſe debeat populi, quem ſibi commiſſum habeat, harmoniam & concentum ad eam legem ſibi accommodandam eſſe.

Hanc citharam, &c.] Hìc lyram pro teſtudine, quæ vulgò eſt Lutina, accipit: cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15. *Lyra ſeu teſtudo.*

à lembi quæ forma halieutica.] quæ formam habet lembi, nauicula breuis & celerrimæ. Lazar. Baifius lib. De re nauali. Halieutica autem per ſimilitudinem ſcaphæ piſcatoriæ. hinc Halieuticum opus, in quo de piſcibus tractatur. ἁλιεὺς enim piſcator. vt Ouidius Halieuticon opuſculum ſcripſit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32 cap. 2. *Lembus.* *Halieutica.*

Vendicat, & propriam, &c.] Vendicet ſibi propriam quantumuis inuentionem tamen Græcis debet. Sed tamen Italos id ſibi vendicare ſuſpicor, quòd apud eos lyræ vſus ſit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Muſicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil lib. 1. cap. 15. *Lyra inuentio.*

Quo noua cum ſociis, &c.] Hiſtorias Italicorum bellorum tibi compares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, ſi vacat.

gratia.] concentus, decorum.

concha.] lyræ, teſtudinis.

Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.] Θέσις admodum efficax, planeque iis neceſſaria, qui ſuum imperium volunt eſſe ſtabile & permanens. Sic Iſocrat. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. Et Claudian.

Optima principis custodia quæ.

Non ſic excubiæ, non circumſtantia pila,
Vt tutatur amor.

Præclarè itaque Ageſilaus, cùm rogaretur cur Sparta non cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter ſe conſentientes, ſatis eſſe ad vrbis præſidium reſpondit. Dicebat etiam ciuitatem nõ ſaxis, aut vallis, ſed incolarum virtute muniri, quos nimirùm ſi iungat concordia, nullus poteſt firmior eſſe murus. Ad id reſpexit Cicero 2. Philip. Nónne igitur millies perire eſt melius, quàm in ſua ciuitate ſine armorum præſidio non poſſe viuere? Sed nullum eſt iſtuc, mihi crede, præſidium: charitate & beneuolentia ſeptum oportet eſſe, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil commendatius eſſe viro ciuili ait, quàm vt ſuos ciues amicitia mutua, concordiaque deuinciat, litium & diſcordiarum occaſionem omnem tollat. λείπεται δὴ τῷ πολιτικῷ μόνον οὐκ ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν. ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν, ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aſpernanda vox eſt Agaſiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi abſque ſtipatoribus & ſatellitio poſſet: Si ſubditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni præclara huc reſponſa conferam? Horum enim alter dictitabat, ſumma ope nitendum eſſe iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolentia potius quàm armis ſtiparentur: alter, amicis ſuadentibus, vt ſi Athenas caperet, firmis & validis eam præſidiis muniret, rectiſſimè dixit, nullum imperij firmius & ſtabilius eſſe præſidium, quàm ciuium beneuolentiam. Idemque penè Syneſius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare poſſum, quin adiiciam iſtuc ex Arato Plutarch. Veram ac ſtabilem ciuium beneuolentiam, optimam eſſe Principis cuſtodiam: οὐδὲν, οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Graſſatores enim & latrones ſeſe tutantur præcipitiis & rupibus, quantum poſſunt: Regi autem nihil fide & beneuolentia ſuo-

tia ſuorum firmius aut munitius eſſe vnquam poteſt.

deſciſcat.] diſcordet, aut factioſus ſit.

ſoluitur.] diſſoluitur.

harmonia.] fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare. Fab. c. 10. lib. 1. Inſtit. Orator. & Macrob. 1 Saturn. c. 6. *Harmonia vnde dicta.*

Silentium.

Emblema XI.

*C*VM *tacet, haud quicquam differt ſapientibus amens:*
Stultitiæ eſt index linguaq́ʒ, voxq́ʒ ſuæ.
Ergo premat labia, digitoq́ʒ ſilentia ſignet,
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

ID expreſſum eſt ἐκ τοῦ Παλλαδᾶ, 1. Anthologiæ Græcorum epigrammatum:

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἴσχιστον.

Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Prudentes pauciloqui. Sic enim ferè non diſtinguitur imperitus à docto, à circumſpecto prudentique homine imprudens, ſi linguam cohibuerit. Eam ob rem facile eſt coniicere, cur quos Homerus, ingeniorum vertex, ſapientiſſimos effinxerit, eoſdem & ſilentes ferè, aut certè pauciloquos eſſe voluerit. Nouerat enim ſilentium, & parcum ſobriumq; orationis vſum, ſpecimen habere grauitatis: contraq;, apud ſapientes maximè loquacitatem indicem eſſe ſtultitiæ. *Therſites Homericus.* Neque enim alio nomine Therſitem morionem vituperatione dignum arguit, quàm quòd loquax eſſet, quàm quòd obſtreperus, importunè garrulus & ſeditioſus. Is enim non propriè loquitur, nō verba facit, vt alij, ſed tumultuatur: *Neſtor eloquens.* Θερσίτης μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολώα. Neſtori conſultiſſimo ſeni tribuit orationem melle dulcius ab ore fluentem: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. *Menelai oratio cordata.* Menelao argutam illam quidem, & nunquam à re di cedentem breuiloquentiam: παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. *Vlyſſis oratio vehemens.* Vlyſſi grandem & vehementem, ſed diu tamen cogitabundum facit, antequàm loqui incipiat. Rectiſſimè dictum eſt à quodam ex veteribus, Loquendi magiſtros nos habere homines, tacendi verò Deos. *Pythagoreorum ſilentium.* Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pythagorica: & Spartanus ille Lycurgus, qui ſuos à pueris ſilentio initiari voluit. Notum eſt adagium Græcorum, Tutum ſilentij præmium: & illud Simonidis, Locutum fuiſſe pœnituit, tacuiſſe verò nunquam. *Megabizus reprehenſus à Zeuxide.* Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizum ſermo. Is enim Princeps cùm, animi cauſa, in pictoris officinam deſcendiſſet, & vnà cum ſuis de arte pingendi diſputare ad oſtentationem auderet: Cùm primùm huc veniſti (inquit Zeuxis) & linguam continuiſti, pueri mei neſcio quid de te magni ſibi pollicebantur, quippè qui tuum cultum tuamque purpuram obſeruarent: ſed vbi de arte, quam non tenes, loqui cœpiſti, te continuò vt ridiculum hominem eſſe putarunt. Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochum regem, qui hominem comitabantur, iubebant eſſe præſenti animo, experturum

for-

fortaſſe regis clementiam, vbi ad eius oculos perueniſſet: Nulla ergo mihi ſpes, inquit: alludens ad luſcum regem. qui iocus intempeſtiuè iactus homini fuit exitioſus. Meritò apud Pindarum celebris habetur Thebanus Epaminondas, qui quanquam multa ſciret, pauca tamen loquebatur. Et certè frequenter vſuuenit, vt qui plus habeant pectoris, vt ita dicam, id eſt, in quibus & eruditio & prudentia maior, ij minus habeant linguæ. Demaratus cùm in conſeſſu quodam ſileret, rogatus an id faceret ſtultitia, an ſermonis inopia? Atqui, inquit, ſtultus nunquam tacere poteſt. Non poſſum tranſilire abſq; piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodam Principe vnà cum regiis oratoribus (quòd ille ſciret eos eruditis ſermonibus oblectari, curauit & quoſdam Philoſophos arceſſere) ſolus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiunt illi) quidnam ſumus noſtro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis eſſe ſenem, qui tacere ſciat inter pocula. Quod non ſimpliciter dignum laude habitum eſt. magnum enim eſt ſenem taciturnum eſſe, cùm ea ætas ſit admodum garrula: fortaſſe maius, quòd inter pocula, vbi non vno nemine ad loquendum homines prouocantur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquaciſſima. Itaque olim dictum eſt in neſcio quem, qui quamdiu ſiluit, tamdiu magnus & grauis habitus eſt: Philoſophus hic videri poterat, ſi tacuiſſet. Pindarus Iſthmiorum 1. Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuiſſe, gloriam maiorem afferre dicit: ἡ μὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπαμένον, εὐθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omninò ſenſum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea, nimirùm ſe ſcire σιγᾶν τε ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. Sed ad id argumentum ſatis ſuperquè locupletandum, conſultò repete quæ habet doctiſſimè congeſta Plutarch. commentario De garrulitate, & tractatu De Iſide & Oſiride: quo loco docet quid olim Harpocrates apud Aegyptios myſterij habuerit. De ſilentij vtilitate Gellius lib. 11. cap. 10. Plin. 3. cap. 5. & 28. ca. 6. Prouerb. Eraſm. Tutum ſilentij præmium.

Iocus intempeſtiuus. *Laus Epaminondæ.* *Demaratus.* *Zeno ſenex, inter pocula taciturnus.*

amens.] qui mente eſt minuta, vel qui à mente deſcendit, Varro. hic, pro ſtulto. *Amens.*

Stultitiæ eſt index, &c.] Stultitiæ argumentum manifeſtiſſimum eſt lingua effrenata. interpres eſt enim mentis & conſilij.

n 3

Ergo

Ergo premat labia.] Ad id Iuuenal. Satyr. 10. apparet alluſiſſe:

-- digito compeſce labellum.

labia.] Plutarchus 8. Sympoſiacôn, problem. 6. Labra, quòd
Libra vnde dicta. iis cibus capiatur, appellationem ſortita eſſe vult, id eſt, λαμβάνειν τὴν βορὰν. Sed id fortè nihil ad rem, vt pluribus diſputare, an labia, vel labias ſit legendum. neq; enim me mouet Gellius & Appuleius, qui labias vſurpant in voce feminina.

digitoq; ſilentia ſignet.] Alludit ad illud Ouid. ex Metamor. 9.

Quique premit vocem, digitoque ſilentia ſuadet.

Martianus Capella lib. 1. Verùm quidam redimitus puer ad os compreſſo digito ſalutari, ſilẽtium commonebat. Et Appuleius lib. 1. de aſin. aur. at ille digitum à pollice proximum ori ſuo admouens, & in ſtuporem attonitus: tace, tace, inquit, &c.
Serapidis præpoſitus Harpocrates. Reſpexit autem ad id quod de ſimulachro Serapidis auctores referunt, cui præpoſitus erat ſilentij Deus Harpocrates, digito labia comprimens, aut Angerona ore ſera obſignato. D. Auguſtin. De ciuit. 18. cap. 5. Gyrald. Syntag. 1.

Pharium vertat in Harpocratem] Apud Catullum reperitur
Reddere, & facere Harpocratem, quid. formula hæc loquendi prouerbialis, Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quod eſt, imponere ſilentium. Idemque dixit, Et factum me eſſe puta Harpocratem: id eſt, omninò taciturnum & ſilentem. Politian. Miſcel. cap. 83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

vertat in Harpocratem.] Verba Plutarchi ſunt ex diſputatione de Iſide & Oſiride: τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον· ἐν τῷ μεσορὴ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσι, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. id eſt, Harpocrates non eſt habendus Deus imperfectus, aut etiam infans, vel certè qui leguminibus præficiatur, ſed præſes atq; cenſor aliquis nouæ, imperfectæ & incompoſitæ hominum de Diis ſententiæ. Itaque & digitum ori admotum habet, quod ſignum præ ſe fert taciturnitatis & ſilentij: proinde qui menſe Meſore offerunt ei legumina, dicere ſolent, Lingua fortuna, lingua genius.

Non.

Non vulganda conſilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE *quod cæco,obſcura & caligine monſtrum,*
Gnoſiacis clauſit Dædalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in prœlia geſtat,
Semiuiroq; nitent ſigna ſuperba boue.
Noſq; monent,debere Ducum ſecreta latêre
Conſilia. auctori cognita techna nocet.

MInotauri effigiem inter ſigna militaria ideò fuiſſe ſcribit Feſtus,quòd non minus occulta eſſe debeant conſilia Ducum & Principum , quàm fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus:idque vel maximè in bellicis expeditionibus ob- *Minotauri effigies in ſignis militaribus.*

bus obſeruari debet. Vt enim momenti plurimum ad victoriam habet taciturnitas, ita ſæpenumerò ingentes adfert calamitates linguæ intemperantia. *Tiberius.* Dion auctor eſt, Tiberium Cæſarem, cùm aliquando apud eum quiſpiam percõtaretur, quid cauſæ eſſet cur ſua conſilia minimè communicaret iis quibus tutò fidere poterat, reſpondiſſe, Aut nulli, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. *Metellus Macedonicus.* Id quod nouerat exactè & Metellus Macedonicus, qui ſciſcitanti cuidam ex amicis, qua ratione tam ſubito conſilio vteretur: Si ipſam, ait, veſtem ſcirem conſiliorum meorum eſſe conſciam, eam confeſtim abiicerem. Etenim σύμβουλος ἱερόν ἐστι χρῆμα, Conſultor res eſt ſacra: proinde non cuiuis communicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης: οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτοὺς, Qui potentiorum mala inquirunt, ſæpè antè ſeipſos peſſundant, quàm cognouerint quod quærebant. Etenim qui ſolis radios, & ſplendorem omnibus apertum diffuſumque nolunt intueri, ſed ad ipſum ſolem conuertunt oculorum aciem, excæcantur. *Philippides Comicus apud Lyſimachum.* Itaq; Philippides Comicus, cùm Lyſimachus ipſi dixiſſet, ſe velle de ſuis aliquid rebus impartiri: Quiduis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiã arcani. Quæ enim ſuauiſſima & viſu pulcherrima Reges habẽt, ea liberè oſtentari volunt, vt ſplendida conuiuia, opes, munificentiam: ſi quid autem ſit arcani, id quidem non eſt mouendum, neque vel minimùm attingendum, &c. *Fuluio malè ceſſit ob detectum principis arcanum.* Nota eſt hiſtoria de Fuluio, cui peſſimè ceſſit, quòd arcanum Principis Augusti Octauij credere vxori non dubitaſſet. Huc reponẽda verba Caſſiodori ex formula Notariorum, libro ſexto Variarum: Non dubium eſt, ait, ornare ſubiectos Principis ſecretum, dum nullis æſtimantur neceſſaria poſſe committi, niſi qui fuerint fide magna ſolidati. Publicum eſt quidem omne quod agimus: ſed multa non ſunt antè ſcienda, niſi cùm fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tantò plus debent occuli, quantò amplius deſiderantur agnoſci. Regis conſilium ſolos decet ſcire grauiſſimos. Imitari debent armaria, quę continent monumenta chartarũ, vt quando ab ipſis aliqua inſtructio quæritur, tunc loquantur. Totum autem diſſimulare debent, quaſi ſcientes neſciant. Nam ſolicitis inquiſitoribus ſæpè & vultu proditur quod tacetur, &c. Leo imperator, lib. De bellico apparatu: In rebus (ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & temperantes viros & taciturnos, & qui in ſua & nõ aliorum poteſtate ſunt, cùm ſecretæ res iſtæ,

vt ſe-

vt ſecretiores fiant, minimè ad cognoſcendum multitudine indigent. Onoſander lib. De optimo imperatore, cap. de conſiliis non euulgandi, ita ſcribit: Stulti inconſideratique eſt, temerè in vulgus conſilium promere, & multitudini arcanum intempeſtiuè committere. Improbi enim, & qui de Republ. malè ſentiunt, eiuſmodi obſeruant occaſiones: quas nacti, in hoſtes confeſtim transfugiunt, eum nuncium allaturi, vnde ſibi honores & præmia conſequi poſſe rentur. Nec fuit vnquam vllus exercitus, de quo pleraſque ob cauſas tum liberi, tum ſerui in hoſtes haud commigrent: vbi præſertim arcanum aliquod atq; ſerium tractari ſentiant, vel conſerendi manum, & prœliandi tempus aduentare animaduertant. Hæc illi. Vide Vegetium De re militari cap. 6. lib. 3. Frontin. Stratagem. lib. 1. cap. 1.

Limine quod cæco, &c.] Deſcriptio periphraſtica labyrinthi, in quo recluſus fuit Minotaurus. Plin. 36. cap. 13. Monſtrum hoc ex Paſiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idque arte Dædalea, quod ſuperiore parte hominem, inferiore taurum referebat. Ouid 2. De arte: *Minotaurus.*

Dædalus occluſit conceptum ſemine matris
Semibouemque virum, ſemiuirumque bouem.

Hiſtoriam referunt Hygin. Palæphat. lib. 1. Fabuloſ. narration. Virgil in 6. Ouid. 8. Metamorph.

Dædalus] Dædalus ingenioſiſſimus faber, cuius inuenta plurima narrat Plin. lib. 7. cap. 56. *Dædalus.*

In latebris Gnoſiacis.] In tenebris labyrinthi Cretenſis. Gnoſos vrbs Cretæ clariſſima fuit Minois regia. Hinc Gnoſiacus, & Gnoſius adiect. *Gnoſus.*

Romana phalanx.] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulum Macedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque teſtudine quadrata militum. *Phalanx.*

Signa ſuperba.] Vexilla magnifica.

Techna.] τέχνη, pro fraude, cauillatione: aliàs artē ſignificat. *Techna.*

Nec

Nec quæſtioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII.

C E C R O P I A *effictam quam cernis in arce Leænam,*
Harmodij (an neſcis hoſpes?) amica fuit.
Sic animum placuit monſtrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, ſuo non prodidit vllam
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

Leæna meretricis patientia in tormentis.

PAtientia & fortitudo pluſquàm virilis in muliercula extremis etiam cruciatibus adacta, tenacem fidem illibatam, & ad miraculum conſtantem arguit. Fuit Leæna ſcortum Harmo

Harmodij & Ariſtogitonis, adoleſcentum in Athenienſi ciui-
ate nobilium, qui cùm inter ſe conſilium iniſſent de tollenda Piſiſtratidarum tyrannide, & Hipparchum duntaxat, è tyrannis alterum, de medio ſuſtuliſſent: (Hippiam enim fuerant adorſi) ſucceſſu conatus caruit: Hæc capta fuit, & tormentis torta, vt conſilia iuuenum proderet: ſed cruciatibus, quāquam grauiſſimis, non ceſſit: quin in his animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei haberetur, non tanquam ſcorto, animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt honoris cauſa intelligeretur. Exemplum hoc conſtantiſſimæ mulieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: quò noſtri fierent animoſiores, & conſtantiores in tormentis quibuſcumque perferendis, Chriſtianæ perſuaſionis nomine: quandoquidem leui adeò de cauſa repertæ mulieres eſſent, quæ tam forti animo pro amicorum ſalute non modò cruciatus intolerabiles parui feciſſent, ſed & ſpontaneæ morti ſeſe dediſſent. Hæc enim ipſa, carnifice iam defeſſo, poſtremò linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuiētis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, ſi etiam victa voluiſſet, ait idem Tertullian. Exempla permulta eadem penè ſunt apud Valer. Max. lib. 3. cap. 3. idemq́ue omninò Plutarch. in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leænæ facinus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadem in tormentis patientia, vel pertinacia potiùs commemoratur in quodam, qui Principem Gonzagam proditurus erat, & in hoſtium manus traditurus. quam hiſtoriam petas licet ex Cardani 8. cap. 40. De rerum varietate. Hiſtoriam plurimi retulerunt, vt Pauſanias in Atticis, Athenæus Dipnoſoph. 13. ca. 4. Plin. lib. 7. cap. 23. idemq́ue lib. 34. cap. 8. Gellius 9. cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20.

Cecropia in arce.] id eſt, Athenienſi, à Cecrope ſic dicta, vti ſup. memorauimus ex Plinio.

viraginis.] Virago ἀντιάνειρα, vel ἀνδρίς. Symmachus: αὕτη κληθήσεται ἀνδρὶς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc eſt, vocabitur hæc virago, quia ex viro ſumpta eſt. Ouid. Metamorph. 2. *Virago.*

—— bello metuenda virago,

de Pallade loquēs, quæ virili ſit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib. 6. de eadem: Conſultiſq́ue virûm præſis, hinc dicta virago.

Fidibus.] Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ, vt *Fidiculæ vel fides.*

putat Iſidorus 5. Etym. c.27. quo loco ſcribit: Vngulæ dictæ, quòd effodiant: hæ & fidiculæ, quia his rei in eculeo torquentur, vt fides inueniatur. At Val. Maxim. lib. 3. cap. De patientia, apertè oſtendit, fidiculas eſſe funiculos, ſeu chordulas: Rupit verbera, ait, fidiculas laxauit, ſoluit eculeum. Sueton. in Caligula cap. 33. Quin & ſubinde iactabat exquiſiturum ſemel fidiculis de Cæſonia ſua, cur eam tantoperè amaret. Idem in Tiberio refert, eum Imperatorem excogitaſſe genus tormẽti, vt repentè veretris deligatis fidicularum ſimul, vrinæque tormento homines diſtenderet. De his meminit Seneca lib. 3. De ira, cap. 3. Apparatusque illi reddendus eſt ſuus, eculei, & fidiculæ, & ergaſtula. Ammian. Marcell. lib. 29. Intenduntur eculei, expediuntur pondera plumbea cum fidiculis & verberibus, &c. l. 1. C. Theodoſ. De quæſtionib. Nullas omninò ob fidiculas perferendas inconſultis ac neſcientibus nobis, &c. & l. 2. eod. Decuriones ſiue ob alienum, ſiue ob ſuum debitum exortes omninò earum volumus eſſe pœnarum, quas fidiculæ & tormenta conſtituunt. Sed de fidibus aut fidiculis plus ſatis.

Iphicrates. *Iphicrates.*] Huius meminit Plinius 34. cap. 8.

Conſi

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, id eſt, fortiores & deceptores.

EMBLEMA XIIII.

BELLEROPHON *vt fortis eques ſuperare Chimæram,*
Et Lycij potuit ſternere monſtra ſoli:
ic tu Pegaſeis vectus petis æthera pennis,
Conſilioq́; animi monſtra ſuperba domas.

NVlla eſt tanta difficultas, aut vis, quæ conſilio & magnitudine animi ſopiri, & tolli tandem non poſſit. Quan- *Conſilij & fortitudinis vis.*
uam enim nobis interdum ſit concertandum cum fortiori-
us, & fraudum omni genere inſtructioribus, pugnæ tamen
inimè eſt cedendum, ſi modò panoplia firmiſſima prudētiæ

 con-

conſtantiæq; muniti & inſtructi ſimus. Notius enim eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam, nihil tam arduum tamque inacceſſum eſſe, quod dexteritate ingenij attingere & aſſequi non poſſimus: nullas denique tantas vires aut molimina impetere poſſe, quæ tolerantia & mentis dexteritate non retundantur. quod hoc epimythio bellè proponit. Bellerophon autem eques præſtantiſſimus, & adoleſcens formę dignitate inſignis, ab Antia Prœti Regis Argiuorum vxore ſollicitatus ad amorem, idque cùm conſtanter eſſet auerſatus, mulier doloris & odij impatiens, ad maritum detulit, iuuenem vim ſibi inferre voluiſſe. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus aleisque valde periculoſis expoſitus, non deſpondit animum, ſed permultis laboribus exantlatis victor euaſit; & denique ad Chimæram delendam incitatus, Pegaſo equo alato vectus, monſtrum virtute incredibili confecit. Fabulam hanc copioſè & eruditè non modò retulit, ſed & ad hiſtoricam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor autem huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, deque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc eſt ſententia: Fabuloſum eſt quod in Lycia dicitur eueniſſe, tametſi hoc publica fama receptum ſit. Narratur itaq; ad eum modum: Amiſodarus, ſeu Iſaras, vti nominatur à Lyciis, ex Lyciorum colonia, quæ iuxta Zeliam erat, venit vnà cum nauibus piraticis, Chimaro duce, homine bellicoſo, ſed crudeli admodum & efferato. Huius nauis in prora Leonis, in puppi Draconis habebat inſigne. Cumque noxæ multum Lyciis intuliſſet, mareque infeſtum habuiſſet. vt ne quidem traiici tutò poſſet, neq; vrbes maritimæ proinde habitabiles eſſent, in eum quidem expeditionem ſuſcepit Bellerophontes, & ad extremũ interfecit, fugientemque Pegaſo inſecutus: atque Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde ſequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmentis decantatam, montem fuiſſe Soli oppoſitum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æſtum in planiciem retorquerent, factum eſſe vt inde fruges marceſcerent. Quæ mali cauſa cùm nota eſſet Bellerophonti, excidi iuſſit ipſe præcipitij partem eam, quæ leuiſſima putabatur, & plurimum ſolarem æſtum reflectebat. ſed quòd non ei eſſent habitæ gratiæ, iratus ad vlciſcendum Lycios ſe cõtulit: tandem tamen à mulieribus placatus eſt. Eandem hiſtoriam complexus eſt integram enarrator

Bellerophontis hiſtoria.

rator Homeri ad Iliad.ζ. vt & lib.1. Palæphatus: ἀλληγορικῶς autem Fulgentius 1. Mythologicôn. Vide Prou. Eraſmi, Bellerophontis literas.

Bellerophon.] à Bellero Corinthiorum Principe à ſe interempto ſic denominatus, quaſi malorum occiſor. τὰ ϐέλλερα enim mala dicuntur: vel quaſi ϐουληφόροντα ſapientem conſultorem dixeris, vt apud Homer. ϐουληφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius. — *Bellerophon vnde dictus.*

Chimæram.] Chimæra, monſtrum triforme, priore parte Leonem, Draconem poſteriore, media capram referebat, flammas ore euomebat. Proinde Virgil. in 6. flammis armatam ait. quo loco Seruius aſſerit reuera mōtem eſſe in Lycia, cuius tum cacumē arderet, iuxta quod Leones eſſent: media verò paſcua, & ima ſerpētibus plena, quem habitabilem feciſſe poſtmodum Bellerophontem. A qua ſententia parum diſcedit Palæphatus, cùm ait, ante planitiem montis Chimæræ Leonem fuiſſe quēdam, Draconem autem retrò, ex quibus paſtores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi acceſſiſſet, montem occupauit, poſteaque iniecto igni feræ perierunt. Triformis eſt autem Chimæra (qua notatur amoris petulantia, id eſt, χίμαιρα ἔρωτος) quia voluptas corporis inſultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatem & laſciuiam inducat, poſtea verò pœnitentiam & venenum. Fulgent. 3. Pierius 1. & 14. Hieroglyphic. — *Chimæra qualis & quid fuerit.* — *Chimæra cur triformis.*

Pegaſeis pennis.] Pegaſum nauim fuiſſe, qua vectus eſt Bellerophon, tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, ſi fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobiléſque vtrinque remorum ordines procul ſpectantibus, alatorum præbent animalium ſpeciem. Ad allegoriam verò ſi referamus, per Pegaſum (ex Meduſæ cęde prognatum famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4. — *Pegaſus quid.*

petis æthera.] Prouerbialis formula, pro, laudem conſequeris immortalem.

Conſilioque animi.] Plus conſilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis infinitis perſpicuum eſt.

monſtra ſuperba] ἀλληγορικῶς, pro doloſis ſycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiuſdem. — *Monſtra hominum ſycophantæ.*

Vigilantia & cuſtodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS *quòd ſigna canens det gallus eoi,*
Et reuocet famulas ad noua penſa manus:
Turribus in ſacris effingitur ærea peluis,
Ad ſuperos mentem quòd reuocet vigilem.
Eſt leo, ſed cuſtos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Duo paſtoris eccleſiaſtici munera.

DVo ſunt, quæ neceſſariò requiruntur in Epiſcopo, & eo cui animarum cura demandata ſit: nimirùm vt iis quibus præſit, aſſiduè intendat, & vigilet, vt nihil eorum eis deſit, quod ſpectet ad fidei veræ profectum & incrementum: néve quis

quis à recta via deſciſcat, aut fidei limites tranſiliat. Nec verò eſt ſatis, vigilantem eum eſſe, niſi etiam cuſtodem ſeſe fortiſſimum gerat, id eſt, cum cura & vigilātia, quę perpetua ſit oportet, eſt etiam neceſſe habeat coniunctam cum moribus doctrinam, qua & ſuos inſtituat, & alienos etiam hoſtes, atque erroneos homines forti animo retundat, veræque & ſanæ inſtitutionis quaſi haſta percellat. Quod duplici ſymbolo hîc oſtenditur, ſumpto argumēto ab iis animalibus, quæ & ſacris in turribus, & pro foribus templorum apponi ſolent, gallo nimirùm, & leone: quorum alter vigilantiam, cuſtodiam alter deſignat. Sanè non citra myſteriùm veteres gallum editiori ſacrorum templorum loco conſtitui voluerunt, quo paſtoris potiſſimùm vigilantia repræſentaretur. Vnde eſt illud D. Gregorij ex Homilia quapiam: Quiſquis populi ſpeculator ponitur, inquit, debet in alto ſtare per vitam, vt prodeſſe poſſit per prouidentiam. Sunt preterea qui Doctores ſacros hieroglyphicè per gallum velint intelligi, propterea quòd illi inter præſentis vitæ tenebras venturam lucem, quaſi cantando prænuncient. Vt verò gallus interuallis aliquot noctis, modò hos, modò illos excitat, & tempus antelucanum diſcrimine aliquo partitur: ita pro ratione perſonarum, aliarumque circumſtantiarum, doctrinam ſalutarem animis inſerere debet. Quantum verò ad leonem pertinet, Aegyptij vigilantem innuere cùm vellēt, aut etiam cuſtodem, leoninum caput appingebant: leo enim clauſis oculis vigilat, dormit apertis. quocirca non ab re ad ſacra clauſtra & fana leones eriguntur, tanquam cuſtodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cætera petas licet, ſi quid prætereà requiras. Non poſſum illud Plutarchi tranſilire, lib. De Pythię oraculis: ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν, καὶ καιρὸν ἐπιούσης ἀνατολῆς: i. qui gallum in manu pinxit Apollinis, matutinum tempus, & ſolis ortum inſtātem ſignificare voluit. Appuleius lib. 2. Commodum noctis inducias cantus perſtrepebat criſtatæ cohortis. Ouidius in Faſtis gallum Nocti cædi ſcribit à Romanis:

Gallus cur ſacris turribus ſtatuatur.

Quid per Leonem.

Nocte deæ Nocti criſtatus cæditur ales,
Quòd tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantiſſimè Plinius lib. 10. cap. 21. Proximè, ait, gloriam ſentiunt & hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque ſomno natura genuit. Norunt ſidera, & ternas diſtinguūt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt

cubitum,

cubitum, quartaque caſtrenſi vigilia ad curas laboremque reuocant. Nec Solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemq; venientem nunciant cantu, ipſum verò cãtum plauſu laterum, &c. Aelianus 4.animal.hiſtoriæ, cap.29. ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ φασι, καὶ σκιρτᾷ· ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι· ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε. i. Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt afflatum diuino quodam ſpiritu bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipſum fallit, tum vehementiſſimè vocem contendens. Lucretius 4.ſic,

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare.

Poëticam rationẽ huius antelucani Gallorum cãtus tradit Lucian.in Somn.ſiue Gallo: philoſophicam Heliodorus Aethiopic.1.his verbis: καθ᾽ ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὡς λόγος, αἰσθήσει φυσικῇ τῆς τοῦ ἡλίου καθ᾽ ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D.Ambroſij locum ex lib.5. cap.24. libri, quem Hexaëmeron inſcripſit, apponere non grauabor, quòd ſit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus ſuauis eſt in noctibus, nec ſolùm ſuauis, ſed etiam vtilis, qui quaſi bonus cohabitator & dormientem excitat, & ſollicitum admonet, & iter facientem ſolatur, preſſum noctis canora ſignificatione proteſtans. Hoc canente, latro ſuas relinquit inſidias: hoc ipſe Lucifer excitatus oritur, cælumque illuminat. hoc canente, mæſtitiam trepidus nauta deponit, omniſque crebrò veſpertinis flatibus excitata tempeſtas & procella miteſcit. hoc canente, deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque munus inſtaurat. hoc poſtremò canente, ipſa Eccleſiæ petra culpam ſuam diluit, quam priuſquàm gallus cantaret, negando contraxerat. Iſtius cantu ſpes omnibus redit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapſis, Ieſus titubantes reſpicit, errantes corrigit. Hæc ille. quo ex loco facilè videmus, quid nobis ſtatuẽdum ſit in vitæ & ſtudiorum ratione, cùm vir ille ſanctiſſimus tantum elaboret in eo explanando myſterio.

inſtantis eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auſon. in Eidylliis:

— ter clara inſtantis eoi

Signa canit ſeruus depreñſo Marte ſatelles.

ærea peluis.] περίφεϱασις nolę ſiue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6. Polydori cap. 13. De pelui ærea ipſe Alciat. 8. Parerg. cap. 11. *Nola ſeu tintinnabulum.*

cuſtos oculis quia dormit, &c.] Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες, ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλὴν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμοὺς, κοιμώμενος δὲ ἀνεῳγότας τούτους ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς, τοῖς κλείθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & ſedulum hominem & cuſtodem cùm Aegyptij volunt oſtēdere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos claudit, eoſdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem cuſtodiæ atque excubiarum ſignum eſt. Vnde & non abſque ſignificatione, templorum clauſtris leones, qui ſint cuſtodum loco, appinxerunt. Leonem quidam παρὰ τοῦ λάειν, λᾶν, à videndo, deductum volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit ob mercatorum vigilantiam. *Quid per leonem Aegyptij deſignabant.*

νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα
τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

N E *credas, ne(Epicharmus ait) non ſobrius eſto:*
Hi nerui humanæ membraq́ mentis erunt.
Ecce oculata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ ſobrietatis olus:
Quo turbam oſtenſo ſedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida ſeditione grauem.

DVo hîc præcepta cuique honeſti ſtudioſo traduntur, nimirùm vt ſobrietatem amet, & credulitatem leuem & temerariam vitet: quam ad rem duabus (ſuo more) notis vtitur,

tur, nempè pulegio, & oculata manu: illo quidem, vt ſobrietas paruo contenta ſignificetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero 1 Epiſtolar. ad Atticum, carmen hoc Græcum citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatem bonorum, iniquitatem malorum odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem & diligentiam, atque ita Siculus inſuſurret Epicharmus cantilenam illam ſuam:

M. Tullij locus unde petita eſt Emblematis epigraphe.

νῆφε καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

ac noſtræ quidem rationis ac vitæ quandam formam, vt opinor, vides. Alteram autem partem idem vſurpauit lib. De petitione Conſulatus. Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneto, neruos atque artus eſſe ſapientiæ non temerè credere. hæc Cicero. Relatum eſt etiam ab Alciato noſtro lib. Parergon 4. c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium ſeminarium eſt: quam vnam qui habeat, & cæteras etiam facillimè habuerit. Hac excelluere olim non modò Philoſophi, ſed & Imperatores laudatiſſimi, vt Fabricius, Curius, Coruncanus, Iulius Cæſar, aliique permulti. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut ſtatim repellenda, cùm nemo citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemoque rectiùs iudicat & certiùs, quàm qui rem exploratam habet. vnde illud eſt Theocriti:

Sobrietatis laus.

Credulitas.

μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

Ne crede citiſſimè, ni priùs finem videas.

Retulit etiam id Epicharmium Clemens 4. Stromatum, ſed ad inſtitutum Chriſtianum accommodat.

Epicharmus.] Siculus, Philoſophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teſte.

Epicharmus.

ne non ſobrius eſto.] Duo negata vni affirmationi æquiualēt.

nerui, membraq;] μεταφοραὶ, quibus vim nobiliſſimi præcepti illuſtrat.

Hi nerui humanæ, &c.] ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη, vt refert alicubi Stob. quo ſenſu dixit Iuſtin. genitricē virtutum frugalitatem.

Sobrietas animi robur.

oculata manus.] Adagium, quo rerum certitudo ſignificatur. vſurpatum eſt à Plauto:

Oculata manus.

Cùm à piſtore panem petimus, vinum ex œnopolio,
Si æs habent, dant mercem: eadem nos diſciplina vtimur.
Semper oculatæ noſtræ ſunt manus credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expreſſiſſe Terentianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquam ego adeò aſtutus fui, quin quicquid poſſem, mallem in præſentia auferre potius. Et ſacræ literæ

admo-

admonent omni ſpiritui credendum non eſſe.

Non ſtatim ſi-dendum. Credens id quod videt.] Herodotus: ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures ſunt hominibus magis incredulæ quàm oculi. Heſiod. autem 1. ἔργων ſub finem:

πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

cuius ſentētiæ vim tenere debent qui verſantur in Rebuſpub. & negotiis grauioribus implicantur, ſed maximè temporibus periculoſis. Si enim propter amicitiam multorum fucatam vix fratri fides interdum ſit habenda, perpetuò meminiſſe debemus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram inieceris. quandoquidem hominum ea ſit, tantaque malitia, vt non modò ſermo, ſed & frons, vultus & oculi ipſi perſæpè mentiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratione quietus in ſuo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidem habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impendet, quàm cùm delatoribus facilem ad ſe aditum præbent. Plato De Repub. magiſtratum optat, qui ſit τὰ ὦτα διαπεθρυλημένος, id eſt, qui aures obtuſas habeat ad rumores & fabulas populares. Addam & id Plautinum è Truculento:

Non laudandus eſt is, qui plus credit quæ audit quàm
Quæ videt. non placet, cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vident. pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

Pulegium. *Pulegium.*] ſiti & vinolentiæ contrarium. cuius vires permultas habet Plin. lib. 20. cap. 14.

Heraclitus vt concordiam ſuaſerit. *Heraclitus.*] Heraclitus in ſeditione quadam rogatus à ciuibus, vt concordiam ſuaderet, ſuggeſtum aſcendit, calicem frigida impleuit, infuſam digito farinam miſcuit vnà cum pulegio, idque bibit, & hinc diſceſſit: nimirùm reipſa loquens, plerumque ſeditiones ex luxu rerumque ſuperfluarum vſu oriri: inter eos autem facilè conſtare cōcordiam, qui modicis ac tantùm neceſſariis eſſent contenti. Plutarchus De garrulitate.

Magna vis eſt orationis non modò, ſed & geſtus viri boni. *Quo turbam oſtenſo, &c.*] In eo nonnullis fortaſſe σκοτεινὸς habendus eſt Heraclitus, ſed certè hac ambage, & ſymbolis aphonis plus fortè perſuaſit, quàm alius quiſpiam oratione prolixiſſima. ſiquidem πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἓν ῥῆμα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγεῖται: Plerumque vir, cuius perſpecta fides eſt, vno verbo vel nutu longas aliorum orationes ſuperat. Sic enim fidem fecit Amaſidi Pittacus, cùm linguam immolatitiæ victimæ remiſit, tanquam membrum

omnium

omnium vel optimum, vel peſſimum. Sic Anacharſis, cùm apud Solonem repertus eſt eo geſtu dormiens, vt dextram haberet admotam ori, ſiniſtram pudendis: vt ſignificaret maiore ſtudio & cura linguam eſſe cohibendam, vt pars omnium maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facinus ad concordiam ſuos liberos adhortantis, vel Tarquinij ſuperbi ſumma papauerum capita baculo decutientis huc commemorem, cùm hæc iam vulgò trita ſint? Olim enim cùm nondum Platonis opera, vel Carneadis, aut Chryſippi ſapientia loquax eſſe didiciſſet, omnia breuibus oraculis, aut ſymbolis, interdumque ἀφώνοις, non minus commodè tradebantur, quæ pertinerent ad vitę humanæ cultum & informationem. Sed audiamus Plutarchum ea de re ſtudioſè commentario περὶ ἀδολεσχίας diſſerentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται, καὶ θαυμάζονται διαφερόντως, ὡς Ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα. καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν· ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσι ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις.

Πῆ πα-

Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ *Samius ſectæ celeberrimus auctor*
Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui:
Quò prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quenque ſibi.
Quod didiciſſe Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem:
Ne ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent.
Qua ratione, hominum vita regenda fuit.

HVnc Pythagoræ verſiculum in primis obſeruari diligenter, & addiſci cuperem; ab iis maximè qui ſtudia liberalia ſectantur, & ex iis fructum aliquem ſperant vberrimum. Permulti enim ex iis peccāt, quòd non ſatis attenti ſepta tranſiliunt, & aliis rebus animum applicantes, non vident ſe abſcedere ab eo laudabili & ingenuo inſtituto, cui nomen dederunt. *Errores eorum qui literas adiſcunt.* Alij ſunt, qui quanquam laborioſi, non ſatis attendant, aut applicent animum ad ea quæ agunt: Alij denique, quanquam multa, & quidem ſæpè diuq; agant, tamen innumerabilia, aut certè multa prætermittunt in tranſcurſu, quę ad inſtituti laboris perfectionem valde cōducerent. Sed præſtat Alciatum magiſtrū audire citiùs, qui ita ſuos auditores adhortatus eſt quadam prælectione, ab iiſdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum: *Locus Alciati ex prælectione quadam.* Præeat nobis (inquit ille) vetuſtiſſimus Italicæ Philoſophiæ auctor Pythagoras, qui diſcipulos ſuos carmine Græco, quod maximè neceſſarium adipiſcendæ diſciplinæ eſſet, admonuit, quodque quotidie eos in ore habere iuſſit. Id eſt eiuſmodi: πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα· τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; Etenim hæc tria non tam præcepta, quàm oracula vnicuique noſtrûm ſemper ante oculos eſſe debent: In primis ſcilicet, ne qua in re aut excidas, aut tranſuerſus ab inſtituto tramite feraris. *1. Quò transgreſſus?* quod iis contingit, qui aliis in rebus, animi intentione occupata, ad ſcholas tamen accedūt: vt qui vel amore capti, vel armis rixiſq; dediti, vel aleæ luſuiq; mancipati, vel artibus illicitis addicti, ſcholaſtici tamen nomen ſeruant. In hos Annæus Seneca veteris Iureconſulti verbis inuehitur: Etiam magna, inquit, pars vitæ elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus. Qui enim auribus ſolis præſentes, mentem aliò intendunt, ij aliud agere Latinis dicuntur. *2. Quid egi?* Alterum eſt, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: ſi verò quid malè vertiſſe viderimus, in futurum abſtineamus. Etenim præmium virtutis maximum ipſa eſt animi voluptas. Iiſce enim iuuenibus, qui in ſophiſticis cauillationibus, vel legum optimarum ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas. Cuius rei exemplum in huius anni lectionibus accipi poteſt. Fuerunt florente Romano imperio varij in eorum Republ. magiſtratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconſules, vt Præſides prouinciarum, vt clariſſimi, vt ſpectabiles, vt illuſtres: & ſi qua alia ſunt huiuſmodi nomina.

nomina. Hæc hodie mutata Reipub. forma exoleuerunt, nec vllo in vſu permanſerunt, ſed vnuſquiſque iudex eam habet cognominationem, quæ ſibi vel lege municipij, vel Principis ſui diplomate conceſſa eſt. Ideoque parum refert diutiùs in veterum magiſtratuum muneribus dignoſcendis verſari. Bartolus certè & veteres non vltra tres, aut quatuor lectiones hac in re videntur conſumpſiſſe. Quòd ſi quis maiorem anni partem hoc in argumento tranſigere velit, huic rectè præceptum Pythagoricum inſuſurrabitur, Vide quid agas. Superest tertium, ne quid agendum omittamus. In quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidamque huius carminis explicationem huc attexere malui, quàm quidpiam temerè comminiſci, aut aliundè minus opportunè inculcare. Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe potiſſimùm; aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt plus quàm deceat; aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori reſpondet illud, πῆ παρέβην; quò tranſgreſſus? alteri verò, τί δ᾽ ἔρεξα; quid feci? tertio, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

3. Quid omittis agendum?

Triplex hominum lapſus.

Aurea Pythagoræ carmina.

μὴ δ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
πῆ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Quæ interpretatus eſt auctor epigrammatis de viro bono, his quidem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quæ prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur isti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Præclarus Senecæ locus.

Lepidiſſimum etiam hoc Pythagoræ carmẽ vidit Seneca lib. 3. De ira, c. 36. cuius verba non piget huc adiicere: Omnes ſenſus perducendi ſunt ad firmitatẽ. Natura patientes ſunt, ſi animus illos deſinat corrũpere, qui quotidie ad rationẽ reddendã vocãdus eſt. Faciebat hoc Sexti⁹, vt cõſummato die cu ſe ad nocturnã quietẽ recepiſſet, interrogaret animũ ſuũ, quod hodie malũ tuũ ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, et erit moderatior, quę ſciet ſibi quotidie ad iudicẽ eſſe veniẽdũ.

Quid

Quid ergo pulchrius hac conſuetudine excutiendi totum diẽ? Qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur, quàm tranquillus, altus ac liber, cùm aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui, cenſorque ſecretus cognoſcet de moribus ſuis? Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatum è conſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, moris iam mei conſcia, totum diem mecum ſcrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo. quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cùm poſſum dicere, Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco, &c. Neq; eſt alienum etiam quod relatum eſt apud Appuleium 1. Florid. de Gymnoſophiſtis loquens: Vbi, ait, menſa poſita, priuſquàm edulia apponantur, omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis ad dapem conueniunt. Magiſtri perrogant, quod factum à lucis ortu ad illud diei bonum fecerit. Hic alius ſe commemorat inter duos arbitrum delectum ſanata ſimultate, reconciliata gratia, purgata ſuſpicione, amicos ex infenſis reddidiſſe. Itidem alius, ſeſe parentibus quidpiam imperantibus obediſſe, & alius aliquid meditatione ſua reperiſſe, vel alterius demonſtratione didiciſſe: denique cæteri commemorant. Qui nihil habet ad offerre, cur prãdeat, impranſus ad opus foras extruditur. Hęc Appul. Confer Hieroclis commentarium ad carmina Pythag. & Arrianum diſſertationum Epicteti lib. 4. c. 6. huc enim transferre ſingula, nihil attinet. Cæterùm Gruem cum lapillo depictam, prudentiæ ſymbolum fuiſſe notum eſt. Docent enim probatiſſimi auctores, lapillum Grues ideò ferre, dum in ſublime volant, vt illius lapſu explorent, ſupra terrámne an mare volitent: quod ex ſono intelligunt, ac proinde conſidendum, an vlterius progrediendum ſit. Maximus Tyrius diſputatione 40. lapilli arrepti aliam rationem adfert, nimirùm quòd propter imbecillitatem corporis, alasque parum fultas, inſtar nauis fluitent à ventis impulſæ. quod cùm intelligunt, non antè ſe volatui credunt, quàm lapidem apprehenderint, firmamentum videlicet vacillaturi volatus, ſalutiſq; cuſtodiam. Harum prudentiam cùm non ignoraret cordatus homo Deucalion, à diluuij fluctibus ſeruatum aiũt gruum beneficio: quarum quidem ſuperuolitantium clangore admonitus enatauit, teſte Pauſania. Non erit huc conferre alienum, quod ſcitè & ad hunc locum accommodatè Plutarch. retulit lib. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα. ſic enim habet:

Appuleius de Gymnoſophiſtis.

Gruis ſymbolum.

Gruum volatus.

ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν ὅπως μὴ κατ' οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον· ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρῴρους· σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βραγχία κατεστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. id eſt, Illa verò gruum ad ventum aciei commutatio, non vnius, ſed & vniuerſi maritimi generis eſt: ſiquidem & æſtum fluctuq; contrà natando niti, & eadem de cauſa aquaticis omnibus mos eſt: cauent quippè ne ventus à tergo incumbens, ſquamas ſubrigat cieátque, atque ita nudatum & exaſperatum corpus vulneret. vnde in ventum, obnixíque fluctibus curſum dirigunt: ſic enim à vertice ſciſſi fluctus & branchias cohibent, & per ſumma delati minus infeſtant, & horrorem non incutiut. Hæc ille. Aſcriberem alium locum non minùs commodum ex eo quem ſcripſit ipſemet De animal. ſolertia libro: ſed indicare duntaxat hîc mihi ſatis eſto. Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Prouerb. Grues lapidem deglutientes.

Pythagoras. *Italicæ Samius ſectæ, &c.*] Pythagoram Italicorum Philoſophorum ſectæ auctorem fuiſſe teſtatur Cic. 1. Tuſcul. & D. Auguſtin. in lib. De ciuit. 8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquinio Superbo regnante, tenuitque magnam illam Græciam cum honore & diſciplina, tum etiam auctoritate. Multaque poſt ſæcula ſic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab inſula Samo denominatus eſt. Huius vitam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De huius doctrina Ouid. Metam. 15.

Quò prætergreſſus?] Lege Prouerb. Quò tranſgreſſus?

Quod didiciſſe gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc in rebus agendis nobis propoſuit, nimirùm ὡς αἰσχύνεσθαι τοὺς λογισμοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μήτ' ὄρνιθες: vt vereri addiſcant homines rationis participes, ſi deteriores ſe præſtiterint auibus in vitæ actionibus.

mala flamina.] aduerſi & impetuoſi venti.

Pru-

Prudentes.

PROBLEMA.

XVIII.

IANE *biſrons, qui iam tranſacta futuraq́; calles,*
Quiq́; retro ſannas, ſicut & antè, vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumſpectum hominem forma fuiſſe docet?

IAnum biformẽ ſeu bicipitẽ veteres quidam plaſtæ & pictores effinxerũt, vel quòd ferinum & ſilueſtrẽ cultum ſuorum hominũ in ciuilẽ mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ gẽtis crederetur: aut quia Solem, quem eũdem cum Iano volebãt eſſe, cęleſtis aulę ianitorẽ putarẽt, quippè qui eã oriens aperire, occidẽs verò claudere videretur. Sed tamẽ id tã celebre, variisq; *Ianus biceps cur.*

nominibus decantatum Iani bicipitium quamplurimi ad ſolertiam prudentiamq́ue regis retulerunt: ſi quidem prudentis eſt præterita noſſe, futuris verò multo antè prouidere. quod ſignificauit Perſius, inquiens:

Prudentis officium.

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinſit. Terent. in Adelph.

Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt

Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt, Proſpicere.

Typus optimi regis.

Et certè hic regis optimi typus eſt, qui cùm cæteris præſit, debet etiam prudentia, aliiſq; virtutibus antecedere. Neq; enim alia ratione puto Aegyptios oculum in ſceptro regio ſuis hieroglyphicis deſignaſſe, quàm vt in Principibus, ſummiſque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Reipub. vigilantem ac proſpicientem oculum eſſe debere ſignificarent. Hoc de figmento multi Poëtæ luſerunt, quorum alij ad alia ingenioſè traxeruor. Ouid. 6. Faſtor.

— Videt Ianus quæ poſt ſua terga geruntur.

Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes adfert, nempè quòd ferum & ſylueſtrem cultum in ciuilem mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ gentis fuerit: aut quòd Solem (quem eundem eſſe cum Iano finxere) cęleſtis aulæ ianitorem putarunt veteres: quippè qui eam exoriens aperiat, occidens claudat. Macrob. 1. Saturn. Creditur, inquit, geminam faciem prætuliſſe, vt quæ antè, quæq́ue poſt tergum eſſent, intueretur. Quod proculdubiò ad prudentiam regis, ſolertiamque referendum eſt, qui & præterita noſſet, & futura proſpiceret, ſicut Anteuorta & Poſtuorta, diuinitatis ſcilicet aptiſſimæ comites apud Romanos coluntur. Quò ſpectat Prouerb. πρόσω καὶ ὀπίσω, A fronte & à tergo; quod eſt diligenter inſpicere, & præterita cum præſentibus & futuris conferre. Eundem fuiſſe Ianum cum Noëo (qui poſt diluuium vitem vinumq́ue adinuenit) auctor eſt Beroſus, quāquam diſſentiat Gyrald ſub finem Syntag. 4. Sed bicipitij huius cauſam aliam, & eandem penè attulit Plutarch. in quæſtion. Romanis: Nempè quòd genere Græcus ex Perrhæbia fuerit, atque in Italiam profectus, ſedibus apud barbaros poſitis, linguam vitæq; rationem mutauerit. ſic enim fama receptum eſt; vel quòd Italos, qui ferinis eſſent adhuc moribus, quique iniuſtè viuerent, ad aliud vitæ traduxerit & reuocarit inſtitutū, ita vt agriculturam & ciuilem cultum eos docuerit. Sic verò ille: Διὰ τί τὸν Ἰανὸν διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσι; πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει Ἕλλην ἐκ Περ-

Macrobij locus

Ianus idem qui Noëus.

ἐκ περραιβίας ἦν (ὥς ἱστοροῦσι) διαβὰς δὲ εἰς ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν; ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν ἰταλίαν αὐτὸς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε;

ſannas.] irriſiones ab occipitio diſtorto, & labris contortis. *Sanna.*
Perſ.1.Satyr. *Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ.*

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA *Cecropiis inſignia præſtat Athenis,*
Inter aues ſani noctua conſilij.
Armiferæ meritò obſequiis ſacrata Mineruæ,
Garrula quę cornix ceſſerat antè loco.

 Verba-

Pauciloqui ſapientes.

VErborum parſimonia ſapientes maximè decet, eorumque perſpicacitas in rebus obſcuris & difficillimis agnoſci verſarique debet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & ſtulto prudens, rerumque ſciens, quòd pauciloquus, quodque oculatus in iis ſit, ad quæ alij conniuent, & oculorum mentis obſcura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei ſymbolum eſt Noctua, olim Athenienſium inſigne, ac Mineruæ ſacra, nimirùm propter oculos cæſios: quod indicat parœmia γλαὺξ ἵπταται: priſcis enim Athenienſibus Noctuæ volatus, victoriæ ſignum cenſebatur. Iuſtin. lib. 23. rei huiuſce cauſam Hieroni duci aſſcribit, cui adoleſcenti prima bella ineunti, Aquilam in clypeo, Noctuam in haſta conſediſſe refert. Quod oſtētum, & in conſilio cautum, & manu promptum, Regémque futurum ſignificabat. Alij malunt referre ad nummum aureū & argenteum, in quo inſculpta erat Noctua. Vnde fluxit Prouerb. Noctuas Athenas. Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm. 11.

Cur noctua Mineruæ ſacra, & Athenarum ſymbolum.

Athenæ vnde nominatæ.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Athenienſes Cecropidas appellari, iam in ſuperiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc eſt, Minerua, quę nomen huic ciuitati impoſuit. D. Auguſt. 18. De ciuit. cap. 9. ex Varrone diuerſum ab aliis ſentit. Vide Platon. in Cratylo.

Minerua cur armata e Iouis cerebro proſilijt.

Armiferæ Mineruæ.] Minerua ex cerebro Iouis armata proſiliit. Mihi ſuccurrit illud Anacreontis de roſa:

πολεμοκλόνον τ' ἀθήνην

κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεύς, id eſt, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata ſcuto & haſta Minerua: & Ouid. 6 Faſtor.

Creditur armiferæ ſignum cæleſte Mineruæ.

Armata cur Pallas.

Meminit & in Olympiis Pindar. Ode 7. Armata autem fingitur (ait Phornutus) in ipſo ortu, quòd ſapientia ſuis ipſius præſidiis ſatis inſtructa ſit ad maximas & difficillimas res obeundas. Deinde artium omnium & belli Dea, quòd & diſciplinarum liberalium vſum, & bellorum adminiſtrationem ſine ſapientia mancā, & inanem eſſe intelligimus. Pindar. Scholiaſt.

Noctua cur Palladi ſacra, reiecta cornice.

Armiferæ merito, &c.] Noctuam dicatam fuiſſe Palladi, repudiata cornice, copioſè tradit Ouid. 2. Metamorph. Minerua Erichthoniū Cecropis filiabus ciſtella viminea incluſum, ſeruandum tradiderat, & ne aperirent, interdixerat. Quod cùm neglexiſſent, Coronis factum Mineruę indicauit, vnde ab eiuſdem comitatu repulſa eſt, & in cornicem mutata. Sic enim

con-

conqueritur: -- *mihi gratia talis*

Redditur, vt dicar tutela pulſa Mineruæ,

Et ponar poſt noctis auem. mea pœna volucres

Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.

Cuius poſtrema verba mythologiam habent. Garruli enim, quique nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam poſſunt cum ſapientibus & cordatis viris habere commercium: quin vbi apud eos aliquid effutierint, tandem odioſa infamiæ labe aſperguntur, & à conuictu laudato virorum honeſtorum, & virtute inſignium abeſſe coguntur. De noctuę prudentia Dion Chryſoſtomus doctè ac lepidè Oratione Olympica, quæ eſt 12. Hoc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus ſcribat, Mineruæ noctuam meritò conſecratam, nempe ab Euſtathio ingenioſè ad 1. Iliad. rationem redditam: γλαῦκα ſacram eſſe τῇ ἀθρηστικῇ ἀθηνᾷ, διὰ τὴν περὶ τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαυκώσσειν ταυτότητα: quia nimirum ἀθρεῖν & γλαυκώσσειν idem ſignificent.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum eſſe diſſidium, quarum vel occiſarum ſanguinem permiſceri quidem negant: vt etiam ſi quis confundat, vtrumque ſeorſum diffluere narrent. Aelian. lib. 3. cap. 9. de animalib. perſpicuè idem tradit. *Cornicum & Vlularum diſſidium.*

Maturandum.

EMBLEMA XX.

M A T V R A R E *iubent properè, & cunctarier omnes,*
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:
Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu.

Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi eſſe poteſt, cauendum à nimia celeritate, aut etiam mora: ſed videndum maximè, vt maturè non modò ſuſcipiamus, ſed & conſectemur quod nobis propoſitum eſt, ne hac vel illac aberrando parte nos quodammodo pœniteat. Plutarch. oratione ad Apollonium: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἔπος ἤνεσαν περισσῶς: Sapientes, iſtud quidem, Ne quid nimis, præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis:

πάντων

πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεειναί:
eo enim vel maximè nomine Ariſtidem vrbe pepulerũt Athenienſes, quòd nimis iuſtus eſſe videretur. Eodem penè modo Epheſij Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico ſecundo, Terentio Varroni, homini iuueniliter exultanti, & temerario datus eſt collega Paulus Aemilius, maturus ætate & conſilio, vt ſua prudentia feruorem alterius temperaret. Sic Fabium Max. creatum aliquando belli ducem memini, cum quidem cunctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprimeret. Admonitum velim philologum, hoc Emblema citatum eſſe, declaratumque non illepidè à viro ſanè docto Conſtantio Lando in ſua veterum numiſmatum Miſcella, in numo Vitellij Imperatoris. Præceptum eſt rebus in omnibus agendis validiſſimum, quo aurea mediocritatis regula commendatur. *Maturitas.* Virtus ea maturitas appellatur, illa quidem media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius apud Gellium libro 10. cap. 11. Maturè, inquit, eſt quod neque citius eſt, neque ſerius, ſed medium quiddam & temperatum eſt. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimium cocta, ſed tempore ſuo temperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianam duobus verbis eleganter expreſſit Auguſtus Cæſar: nam & dicere in ſermonibus, & ſcribere in epiſtolis ſolitum ferunt *σπεῦδε βραδέως*. per quod monebat, vt ad rem agẽdam ſimul adhiberetur & induſtriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duobus cõtrariis fit maturitas. *Auguſti dictum.* Sic Poëta Neptunum inducit diſceſſum ventis imperantem, vt & citò diſcedant, tanquam fugiant, & tamen ſtandi mediocritatem in regreſſu teneant, tanquam maturè, id eſt, temperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipſo diſceſſu claſſi noceant, dum raptu nimio tanquã per fugam redeunt. Cęterùm id duabus notis Hieroglyphis ob oculos ponitur. Telum enim velocitatis agilitatíſque indicium eſt, vt explicat lib Hieroglyph. 42. Pierius. *Telum quid.* Remora autem impedimentum & tarditatem deſignat, idem libro 30. Alij rem planè eandem ſignificantes, Delphinum Remoræ adiunxerunt, vt Paul. 3. Pontif. Max. *Remora quid.* Alij anchoram Delphino copularunt, vt Aldus Manutius nobilis typographus. Eraſmus Prouerb. Feſtina lentè id pluribus explanauit: in quod vberrimum copioſæ orationis quaſi fluuium congeſſit.

echeneide.] Remora, vel echeneis, à ſiſtendis nauibus ſic appellata, παρὰ τοῦ ἔχειν τὰς ναῦς, ναῦς, de qua in ſequentibus opportuniùs.

In deprehenſum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM *quacunque fugis, te perſequor: at nunc*
Caſsibus in noſtris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere noſtras:
Ficulno anguillam ſtrinximus in folio.

Alle-

Allegorica proſopopœia in quemuis deprehenſum,& fugacem, qui ob ſcelera notatus ſemel atque iterum è manibus iudicum ſublatus,& pro temporis occaſione ſubterfugiis vſus,non tamen poſſit effugere & expedire ſeſe, ſi tandem correptus arctiori nodo illigetur. Quod & opportunè torqueri poteſt in eos qui fallacis ſunt fidei, quiq; crebrò furtim ſe ſubducunt ab iis, apud quos verum dicere neceſſe habeant: vti pleroſque (heu nimium multos) noſtra hac tempeſtate vidimus,qui aliud in ore promptum habent,aliud in pectore clauſum tenent, vt id cum Salluſtio: ſicque imponere aliis aſſueuere, vt non vereantur perfricta frõte pertinaciùs obſiſtere iis, quos ſibi iuſtè interdum aduerſari norunt. Quod & accommodari poteſt in pertinaces quoſdam & refractarios, qui diuinis oraculis demum in noſtram ſententiam pertrahuntur,cùm eos nihil morentur humana. Ducta eſt ſimilitudo à natura anguillæ; quæ quia ſit lubrica, facilè contineri nequit, niſi folio fici ſcabro & aſpero. Lege Prouerb. Cauda tenes anguillam: &, Anguilla in ſtrigmento, in Eraſmicis & Iunij adagiis.

Fugax tandem deprehenſus.

Anguilla lubrica.

Ficulno anguillam,&c.] Alluſio ad Prouerb. Folio ficulno anguillam. Vide Chiliad.& Cœl. Rhodig.lib.18.cap.9.

Cuſto-

Cuſtodiendas virgines.

EMBLEMA XXII.

VERA *hæc effigies innuptæ eſt Palladis: eius*
Hic Draco, qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data: ſic lucos, ſacraq́ꝫ templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Peruigili, laqueos vndique tendit amor.

Cur Palladis ſimulachrum Draconem premeret.

PHidias clariſſimi nominis ſtatuarius, Palladis ſimulachro Draconē appoſuit, quem quaſi pedibus Dea comprimeret: quo ſignificabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis

hitatis numen) peruigili cura continendas eſſe, vt ea ratione ſit optimè muliebri pudicitiæ conſultum. Nunquam eſt enim committendum, vt otio ſeſe dedant, aut plus quàm ſatis eſt, vagentur: quãdoquidem eo ſexu nihil fragilius ſit aut infirmius. Sanè Draco à viſu, quem acutiſſimum habebat, nomen apud Græcos habuit, id eſt, παρὰ τοῦ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι eſt, acutiſſimè video: ideoque Palladi ſacer eſt, quia vocabulum id παρὰ τοῦ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiamque hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Porrò quòd hîc aiat veram eſſe Mineruæ virginis effigiem, nec tamen explicet per partes, ſed Draconem tantùm adiungat, vigilantiæ veluti miniſtrum, non videtur alienum, ſi Deæ panopliam ſubiecero. Puella igitur armata virum ſapientem aduerſus omnes animi perturbationes ſe armantem, & vitiis animo forti reſiſtẽtem ſignificat: vel quòd virtutem ſuis ipſius præſidiis inſtructam ſatis eſſe intelligimus, vti iam dictum eſt. Galeam habet criſtatam in capite, quod referendum eſt ad iudicium, & conſtantiam, qua vel maximè ſapientis cerebrum, arx animi, potiſſimùm valeat: haſtam verò longam, quòd oratione percutiat eminus: Scutum cryſtallinum viri ſapientis magnam ſolertiam, qua ſeipſum haud aliter intus diiudicat, quàm ſi in ſpeculo cryſtallino ea quæ externa ſunt, contempletur. Sed illud Gorgoneo capite terribile apparet, quod formidinis & terroris imaginem eſſe volunt: quam alij pectori Palladis appingunt, quia ſapiens in pectore terrorem habet, quo aduerſarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictã eſſe vult Phornutus, quòd malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quòd ſapientia ſit multiplex, ſeu quòd tecta & operta ſit, neque cuilibet ſeipſam conſpiciendam prębeat. Candidus in eo color ſimplicitatem reſpicit: aureus internitens, vim ſapientię fulgurantem: purpureus fulgorem penetrantem. γλαυκῶπις ideò eſt. καὶ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δεινῶς ἀνδρικὴ, quòd vt illuſtris eſt & conſpicua, vt quidam volunt, ſic & formidabilis. Non enim tam cæſios habet oculos, vt acutè non videat: ὁρᾷ γὰρ δριμύ· vnde & ὀφθαλμῖτις καὶ ὀπτιλέτις dicta, templumque habuit à Diomede poſitum, nomine ὀξυδερκοῦ ἀθηνᾶς. Cæterùm alij, & Homerus maximè, tradunt eam glaucis eſſe oculis & cæſiis: qua ratione huic conſecrentur Dracones, & Vlulæ, nimirùm ob ſimilitudinem oculorum: acutiſſimo enim viſu eſt Draco, & quandam ex-

Draco vnde nomen habet.

Cur armata Pallas.

Galea.

Scutum.

Caput Gorgonis in clypeo.

Pallium.

Dracones & Vlulæ Palladi conſecrantur.

dam excubandi vigilandique vim habet, nec venatione capi poſſe videtur. Draconi autem ſimilem eſſe virtutem indagatricem aiunt, quę diligentiſſimè omnia perſcrutetur, rimeturque ſtudio indefeſſo: ideoque ab acuto viſu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præter rem tamen, attexere quod perſpicuè docuit Ponticus Heraclides in allegoriis Homericis: ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀθηνᾶ νομίζεται· σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ συνέσεως ἐπώνυμός ἐστιν, ἀθρηνᾶ τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθροῦσα. διὸ δὴ καὶ παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν· ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, οὐδεμίᾳ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἔκ τε τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς γεγεννῆσθαι δοκεῖ. τοῦτον μὲν γὰρ ἀπεφηνάμεθα τὸν χῶρον ἰδίως λογισμῶν εἶναι μητέρα: Quę coniuncta eſt cum prudentia pœnitudo, iure apud Poëtas Athena, id eſt Minerua, nuncupatur. Etenim eius nomen non aliundè ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam ἀθρηνᾶ vocetur, hoc eſt contemplatrix, & nihil non inſpiciens acutiſſimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt: quia prudentiæ vis non perit, neque vlla fœdari macula poteſt. Adhæc putatur è Iouis orta capite: quem locum præcipuè rationum eſſe matrem oſtendimus. Sed hactenus ſatis. Lege Phornutum lib. De natura Deorum, Fulgent. Mytholog. 2. Gyrald. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

Pallas virgo. *innuptæ Palladis.*] Hinc παρθένος dicta. eo enim nomine culta eſt in Acropoli Athenienſi: vnde & templum Parthenon. eius autem virginitas puri & incorrupti eſt ſymbolum, Phornutus ait.

Cur Diuæ comes hoc animal?] Huius quidem rei meminit obiter Plutarchus, commentario De Iſide & Oſiride.

Lucos, ſacraq; templa colit.] nimirùm vt cuſtodiæ ſymbolum: eadem enim ratione hortis Heſperidum ſeruandis præfectus eſt Draco peruigil.

Virginum cuſtodia. *Innuptas opus eſt, &c.*] Phocylidis eadem eſt ſententia:

παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς·
κάλλος δυσήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι. id eſt,
Clauſa tibi virgo thalamus ſeruetur honeſtis,
Nec ſinito hanc ad connubium foris vſque videri.
Forma puellarum ſeruata parentibus ægrè eſt.

Vnde παρθένος dicatur. Quò ſpectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici defle-

deflectunt à παρθένοι τῇ μητρὶ, quòd virgo apud matrem cuſtodita manere debeat. quem morem veterum Heſiodus attigit 2. ἔργων:

ὅτε δόμων ἔνδοθι φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει.

laqueos vndique tendit amor.] γνώμη.

Vino prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

HÆC Bacchus pater, & Pallas communiter ambo
Templa tenent, ſoboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur ſoluit: huic vſus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quod ſi qui abſtemius odit
Vina, Deæ nullum ſentiet auxilium.

Qui Dij veteribus habiti.

PRo Diis fuiſſe veteribus habitos, qui ſibi beneficiis humanum genus deuinxiſſent, notius eſt ex M. Tullij libris De nat. Deor. Lactantio & Euſeb. quàm vt commemorare ſit neceſſe. Tantùm obiter admonebo, quoſdam Deos iiſdem olim templis & aris fuiſſe cultos, vt Cererem & Neptunum, quòd abſq; ſale cibi penè omnes inſipidi ſint, refert Plutarch. Sympoſ. 4. Vt Herculem & Muſas, quia Euandrum literas docuit Hercules, idem teſtis eſt in quæſtion. Rom. Sic denique Mercurium iuxta Venerem ſtatuere, vt oſtenderent matrimonij voluptatem maximè orationis indigere: itemque Suadam & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellent, perſuadendo impetrare debere. De his verò ſatis. Plinius autem lib. 23. ait, Vino ali vires, ſanguinem coloremque hominum, & mẽtem augeri cum nobilioribus partibus. Gellius lib. 15. cap. 2. ex Platonis ſententia, vinum ingenij fomitem eſſe refert, virtutíſque incitamentum, ſi mens & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatum ſic emendat Gellius: Sed enim, inquit, in primo & ſecundo De legibus, non vt ille nebulo opinabatur, ebrietatem iſtam turpiſſimam, quæ labefacere, & minuere hominum mentes ſolet, laudauit: ſed hanc largiorem paulò, iucundioremque vini inuitationem, quæ fieret ſub quibuſdam quaſi arbitris, & magiſtris conuiuiorum ſobriis, non improbauit. Nam & modicis honeſtíſque inter bibendum remiſſionibus refici integrarique animos ad inſtauranda ſobrietatis officia exiſtimauit: reddirque eos ſenſim lætiores, atq; ad intentiones rurſum capiendas fieri habiliores. hæc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanaſſe ſuſpicor, Vinum acuit ingenium. Commodè itaq; ἄγαλμα proponit Bacchi, & Palladis, eodem altari erectis, vt nimirùm ſignificetur prudentiæ incrementum eſſe aliquod, ſi Bacchi, id eſt, vini generoſi, ſed moderati, vſus acceſſerit. Etenim vinum promptiſſimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: itaq; & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Adhæc

Dij multi iiſdem aru poſiti.

Vini vis.

Plato quatenus vinum laudet.

Cur Bacchus & Pallas eadem ara locarentur.

Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda.

Hincque Aeſchylus, poëta clariſſimus, non niſi inter pocula tragœdias ſcripſiſſe fertur. Quid plura? Narratur & priſci Catonis Sæpè mero caluiſſe virtus. Præterire non poſſum quod ſcribit Athenæus Dipnoſoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum: cauſam verò adiicit: λάθεῖν ἐςὶ

ἀδύνατον

ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ mulier vinum biberit, lateat. Ea cauſa maximè puto ab eodem Gellio ſcriptum lib. 13. cap. 11. Conuiuarum numerum à Gratiis ad Muſas deſinere. Sic veteres Bacchum Muſis adiunxerunt, quia vino non minimùm vires ingenij excitentur: quo nomine laudata ſunt hominum veterum ſympoſia: eoq; nomine Homerum puto ſuos Heroas, ipſumque Vlyſſem inter pocula de rebus longè ſeriis facere differentem. quod Virgil. egregiè imitatus eſt. Scio quid Plutarchus ſentiat quo loco diſputat, an ſit inter pocula de rebus grauibus differendum: ſed locum indicare mihi ſatis eſt ad alia properanti. Videtur porrò Alciati carmen confictum ex agalmate illo διονύσου καὶ ἀθηνᾶς lib. 4. Epigram. Græcorum, quod tale eſt:

εἰπὲ τί σοι, ξυνὸν καὶ παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες
καὶ πόλεμοι, παρὰ σοὶ δ' εὔαδον εἰλαπίναι.
μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα,
ἴσθι δ' ἐσσοῖς ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω.
καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. οἶδεν ἅπας μοι
ἠῷος δμηθεὶς ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
καὶ μερόπων δὲ φυὴν ἐγεγήραμεν ἡ μὲν, ἐλαίῃ,
αὐτὰρ ἐγὼ γλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν πάτριον, ἡ δὲ, κάρη.

Quem dialogiſmum ſic Latio donatum reperi:

Dicito, quid commune tibi eſt cum Pallade? namque
Spicula ſunt illi, ſed tibi vina ſacra.
Talia ne temerè Diuos ſpectantia quæras,
Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi curæ, tum belli gloria, & iſtud
India teſtatur robore victa meo.
Prodeſt illa viris ſucco frondentis oliuæ,
Pocula ſed noſtro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos eſt paſſa dolores:
Femur ego ſolui, ſed caput illa patris.

Bacchus pater.] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, Apollo pater. Liberum autem patrem nominatum aiunt, quòd cùm in India bellaſſet, multas ſecum fœminas abduxiſſet, quæ Bacchæ dicebantur. Blond. 1. de Roma triumphante. *Bacchus cur pater.*

ſoboles vtraque vera Iouis.] Bacchus Iouis ex Semele filius, de quo poſtea. Pallas ex Iouis capite nata, vt ſuperiùs expoſitum eſt.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. eſt. Suſpicor hoc in loco non temerè Bacchum vnà cum Minerua coniungi, & vtrumque ſobolem Iouis dici: vt notet duo præſtantiſſima munera homini à Deo conceſſa, quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia; alterum ad corporis vires inſtaurandas, nempè vinum, pertineat.

ille femur ſoluit.] Hoc vberiùs in ſequentibus.

Olea quid Mineruæ ſacra. *huic vſus olmi.*] Olea Mineruæ tribuitur, quòd ſemper vireat, & aliquid ſemper habeat glaucedinis, & quòd oleum nihil contineat humidi admixtum, ſed ſemper ſincerum & *ἀκήραιον* perſeueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui ſertum oleæ aſſignent, quòd arbor hæc pacis ſit ſymbolum; ideoque arma ferri dicuntur, bellaque ſuſcipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem.

inuenit primus at ille merum.] Præter alios quamplurimos, teſtes ſunt Plin. 7. cap. 56. Polyd. Virg. 3. De inuentor. rer. c. 3.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde *τὸ ζῆν* idem ac *τὸ πίνειν*, aut *πιεῖν* ſignificare dicit, id eſt, viuere eſſe bibere.

Abſtemius. *abſtemius.*] à vino abſtinens. temetum, vinum antiquis fuit. Gellius lib. 10. Ouid. Metamorphoſ. 15.

-- gaudetq; meris abſtemius vndis. Varro:

Quantoperè abſtemias mulieres voluerint eſſe, etc. Nonius.

Pru-

Prudentes vino abſtinent.

EMBLEMA XXIIII.

QVID me vexatis rami? ſum Palladis arbor.
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

VIdetur hîc παλινῳδεῖν. Superiori enim dixit epigrammate, eum qui à vino abhorreat, haudquaquam prudentem euadere: quod rationibus aliquot, ſi non omninò neceſſariis, ſaltem tamen probabilibus confirmari poteſt. Nunc autem prudentes à vino abſtinere debere ponit. At hæc inter ſe ſic cõciliare eſt facile, ſi dicamus prudentis eſſe vino moderatè vti: ſecus enim ſumptum, rationem obturbat, curas, vigoremque animi impedit, vt meritò ceſſerit in Prouerbium, Sapientiam

Romulus ſobrius. *Matronæ Rom. vinum non attingebant.* vino obumbrari, ait Plinius. Cuius quidem rei non inſcius Romulus, vino ſemper eſt vſus parciſſimo. Capitale fuit Romanis matronis vinum attingere. vnde inſtitutum, vt cognatis oſculum ferrent, reprehendendi cauſa, quò indicium odor faceret ſi bibiſſent. Sed & M. Cato refert, non ſolùm probro affectas, ſed mulctatas quoque à iudice mulieres non minùs, ſi vinum bibiſſent, quàm ſi adulterium admiſiſſent. Egnatius Metellus vxorem, quòd vinum bibiſſet, interemit: cuius facti nec accuſatorem, nec reprehenſorem habuit, vnoquoque exiſtimante optimo exemplo illam violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe, ait Val. Max. lib. 2. cap. 1. Et ſanè, inquit, quæcunque *Quibus vinum interdiceretur.* femina vini vſum immoderatè appetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam teſtis eſt, matronas liberas vino abſtinuiſſe, vt etiam ſeruos, item & ephebos omnes ad annum vitæ triceſimum. quod & apud Maſſilienſes in vſu fuiſſe tradit Leonicus, lib. 3. cap. 87. var. hiſtor. Proditum eſt ab Aeliano, lib. 2. cap. 37. De var. hiſt. Zaleuci legem apud Locrenſes fuiſſe, qua ſi quis merum bibiſſet, niſi valetudinis cauſa, medico id iubente, morte mulctabatur. Ex quibus perſpicuum eſt, quàm olim odio habiti ſint ebrioſi, vinoque deditì. Porrò hîc oliua, Mineruæ arbor, vitem increpat, quæ ſuos ramos implicet, & admoueat oliuis. Sumptum *Fons Emblematis.* eſt autem diſtichon ex eo Græco incerti:

παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, βρομίου τί με θλίβετε χλῶνες;
ἄρετε τοὺς βότρυας· παρθένος οὐ μεθύω.

Quod Iambicis dimetris ſic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ, non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Præterire non poſſum, quod ſcribit Athenæus Dipnoſoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum. Cauſam autem addit, *λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον*, fieri non poſſe, vt quæ vinum biberit mulier, lateat. An verò etiam conciliabimus ad epigrapham huius diſtichi Plautinum iſtuc? Non vinum moderari, ſed vino ſolent, qui quidem probi ſunt.

ſum Palladis arbor.] Plin. lib. 12. cap. 1. & lib. 17. cap. 44. teſtis eſt. Phornutus & Martianus Capella lib. 6.

botres.] βότρυς, gemma. pro racemo accipitur *συνεκδοχικῶς.*

virgo

virgo fugit Bromium.] abhorret à vino.

Bromius autem Bacchus dicitur : παρὰ τὴν βρόντην refertur , id eſt, tonitru, qui dum naſceretur, eſt auditus, vt fabulantur : vel à βρέμω, fremo. Ouid. Metamorph. 4. *Bacchus Bromius.*

-- Bacchumque vocant, Bromiumque Lyæum.

Iuuenal. 6. Satyr.

-- Bromium committere noli.

& ad rem appoſitè Theogoniæ ſcriptor non inuenuſtus, Pylades:

A ſtrepitu Bromius, quòd vociferetur Iacchus;
Quòd curis ſoluat corda, Lyæus erit.

In ſtatuam Bacchi.

DIALOGISMVS.

XXV.

BACCHE *pater, quis te mortali lumine nouit,*
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoßida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneraq́; etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm ſuperare ſenem?
Muneribus quandoque meis ſi parcere diſces,
Iunior, & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt:
Quos niſi dementeis talia ſigna decent?

Hoc do-

Hoc doceo, noſtro quòd abuſus munere ſumit
Cornua, & inſanus mollia ſiſtra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Abſit, an humanis vreris ipſe focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere merſit aquis.
Hinc ſapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, quî vis miſcerier? & qua
Te ſanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aquæ, calicem ſumpſiſſe falerni
Qui cupit, hoc ſumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltrà, alacer, ſed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium. ſunt pendula guttura, dulce
Tu fluis. heu facilè com moda nulla cadunt!

BAcchicę ſtatuę profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per Dialogiſmum, quo demonſtrat incommoditates & damna quæ temulentiam conſequantur: nam ex immodica vini potione ebrietas, ex ebrietate furor, quo nihil vel miſerius, vel exitialius videri, nedum cogitari poteſt. Deinde ſumēdi vini legem quandam præſcribit omnibus vtilem, & planè neceſſariam. Omnia ſigillatim diligentiùs aperiam, ne quid hac parte confuſum ſit. De fugienda ebrietate Plinius fuſum orationis riuulum exprompſit lib. 14. toto 22. cap. Eraſm. Prouerbio, Vinum caret clauo: &, Vinum ſenem, etiam nolentem, ſaltare impellit. Plato 3. De Repub. & 6. De legib. *Vini incommoda.*

Bacche pater.] Cur Baccho Liberi patris impoſitum nomen ſit, Plutarch. explicat κεφαλ. ῥωμαϊκῶν libro: quòd nimirùm bibentibus libertatem ingenerer. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiuntur: aut quia liba exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, i. Liber appellaretur. *Bacchus Liber pater.*

mortali lumine.] humanis oculis. hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuiſſe homines putare.

Praxiteles, qui me, &c.] Id Plinius attigit inter plurima

Praxiteles. Praxitelis opera laudatiſſima lib. 34. cap. 8. Oriundus eſt hic celebris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia dicebatur, & ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

Ariadne à Baccho rapta. *rapientem Gnoſsida.*] Ariadnen intelligit, Minois Cretẽſium regis filiam, quæ Theſei amore capta, Minotauri necandi occaſionem ei præbuit, ea lege vt ſe vxorem duceret. Sed eam Theſeus in inſula Naxo ſomno ſepultam reliquit, cuius miſertus Bacchus eam ſibi connubio iunxit, quam in cælo raptam, Coronam Gnoſſiam appellant.

Cur iuuenis Bacchus. *Cur iuuenis, &c.*] Ouid. 3. Faſtorum ſic:

Siue quòd ipſe puer ſemper, iuuenisq́; videris,
Et media eſt ætas inter vtrumque tibi.

& in Metamorph.

— tibi enim inconſumpta iuuenta,
Tu puer æternus, tu formoſiſſimus. —

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter tranſigendos maximè conferat, ſi parciùs, &, vt decet, ſumatur; vel quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag. 7.

Lanugo. *lanugine.*] Barba molli, à lanæ ſimilitudine, vt eſt in cotoneis malis.

queas Pylium cùm ſuperare ſenem.] Alluſio eſt ad Prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit: cui conuenit illud ex Athenæo:

Vinum inſanire facit. *οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει*: hoc eſt,
Inſanire facit ſanos quoque copia vini.

Huc ſpectat quod Plato De legib. 1. ait: Itaque vt videtur, non ſolùm ſenex fuerit bis puer, verùm etiam temulentus. Per ſenem Pylium *συνεκδοχικῶς* ſenem quemuis ſapientem hominem intelligit, qualem Neſtorem Homerus celebrat in Iliade. hunc locum de Bacchi iuuenta non de vi, ſed de ætate intelligendum eſſe me admonuit Ioan. frater Lauallenſis, amicus meus, vir politus & doctrinæ maximæ; mirari enim poſſit aliquis Bacchum iuuenem ſemper videri, cùm ſit ille Neſtore annoſior. Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem, qui ſe puerum eſſe iactet, cùm ſit *ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ ἰαπετοῦ*. Quam amici hominis explicationem lubens admitto, vt eruditam dignamq́ue quæ probetur omnium calculis.

Tympanum cur adiunctum Baccho. *Tympana non manibus, &c.*] Tympanum luxuriæ inſtrumentum dicitur à Iuſtino, lib. 30. Suſpicor Baccho attribui tympanum,

num, tanquam hilaritatis ſignum notiſſimum, vel propter ſtrepitum inconditum, quem edere interdum ſolent, qui vino ſunt onuſti.

capiti non cornua deſunt.] Ouid. in Epiſt. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Cornutus Bacchus.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis ϐουκέρως, καὶ δικέρως eſt appellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd priùs boues iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipit, quòd audaces vinum reddat. Alexander ab Alexan. veteres cornibus pro poculis vſos dicit, & eam ob cauſam Bacchum dici cornutum & temulentum.

Vini vſus.

Hoc doceo, noſtro, &c.] Sic Plin. cap. 1. libro 23. Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, triſtitiæ cura hebetatur, vrina & algor expellitur, ſomnus conciliatur: Contrà, ſi nimius adhibeatur vini vſus, belluina cornua capeſſimus, & in furorem intolerabilem nonnunquam ruimus.

οἶνος vnde dicatur.

Hoc doceo, noſtro quòd abuſus, &c.] Non me fugiebat, vnde vini, τοῦ οἴνου, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nempè παρὰ τὸ οἰήσεως τὸν νοῦν ἐμπιμπλᾶν, quòd opinione mentem oppleat: vel, vt etymolog. ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hunc locum mihi ſatisfecerit Plutarchi monitum ex 7. Sympoſ. Probl. 10. cuius hæc eſt ſententia: Quod verò ſummum eſt, vt in conſultatione de rebus arduis imprudens atque imperitus rerum ſequatur prudentiores, hoc vinũ ebriis adimit. Ideò enim Plato vino nomen ait impoſitum eſſe οἶνος, quòd efficiat, vt qui biberint, ſapere ſe putent, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν.

quòd abuſus munere ſumit cornua.] Athenæus lib. 13. οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπανατέλλει κακὰ ἔπεα καὶ τὰ μαινόμενα: Vino in corpus deſcendente, aſcendunt verba improba & furioſa.

Cornua quid.

ſumit cornua.] in effuſam prolabitur audaciã. Ouid. 1. Artis:

—— tunc pauper cornua ſumit. & 4. Triſt.

Iam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi;
Nec mihi ſumendi cauſa ſit vlla velim.

Plato Dialogo de impoſitione nominum, οἶνον dictum vult, quaſi οἰόνουν, nempè διὰ τὸ οἰήσεως ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν. quod Horatius 1. Carm. videtur circumlocutione expreſſiſſe:

-- ſæua tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,

Attollens vacuum plus nimio gloria verticem.

Idem Horat. alio loco:

Te videt inſons Cerberus aureo

Cornu decorum. -- &,

Addis cornua pauperi.

Ouid. 4. Faſtorum:

Mitte pater caput huc, placataq; cornua vertas.

Bacchum cornutum quid finxerint. Quo loco admonendi mihi ſunt Philologi, Bacchum veteribus κερασφόρον depictum, id eſt cornutum, aut cornigerum: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inueniſſe credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam cauſam hiſtoricam retulit 2. Legum, & poſt eum Atheneus Dipnoſoph. 2. Olim ſoliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis. Pompeius Feſtus ad moralem ſententiam accedit, quòd qui temulenti ſunt, adeò interdum truces apparent, vt cornua habere videantur.

Siſtrum. *mollia ſiſtra.*] Ebrius ad muſicam, vt aſinus ad lyram. Siſtro dulci & ſonoro inſtrumento in ſacris Iſidis vtebantur veteres. Martial. *Hæc quatiet tenera garrula ſiſtra manu.*

De ſiſtro, Alexandrum ab Alex. lib. 6. cap. 8. & Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue.

Nudus Bacchus. *Quid vult ille color membris, &c.*] Nuda fiebant Bacchi ſimulachra, inquit Phornutus, vt naturã vini oſtẽderent, quòd arcana detegat. Horat. 1. epiſt. *Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.*

Igneus Bacchus. Rubedo autem colorem ſatis indicat, hincq; cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13.

Cùm Semeles de ventre parens, &c.] Notiſſima eſt fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorph. Dicitur opera matris Bacchus vtero prodiiſſe, fabula nimirùm calorem eius & feruorem innuente, ait Phornutus: tali enim natura eſt vinum, vim obtinens igni parem. *Fabula de ortu Bacchi ad quid.* Sed apud Poëtas eſt: Femori Iouis inſutum ad perfectionem veniſſe, quòd ſecundò femoribus vinum matureſcat ac perficiatur. cùm primùm enim maturum eſt, vſui prorſus eſt imperfectum: ſed pedibus calcatum, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ eſt etiam tum æſtu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus confici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. Eraſm. in Prouerb. Perdidiſti vinum infuſa aqua, fabulæ huius originem aperit. Veteres enim, inquit, merum bibebant, non ſine noxa, donec Staphilius Sitheni filius

docuiſſet

docuiſſet vini diluendi rationem. Plato etiam admonebat, Bacchum temulentum Deum ſobriis Nymphis temperandum eſſe, id eſt, vinum aqua miſcendum. quod hoc Epigrammate Meleagri compertius eſt:

Bacchus Nymphis temperandus.

Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος
    νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
    μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Id ego ita olim conabar reddere:

Proſilijt rapido cùm Bacchus ab igne puellus,
    Eſt Nymphis lotus pulverulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus ſit Bacchus, at illum
    Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perſpicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ. ὥς ποτε μαινομένοιο διονύσοιο τιθήνας, &c. ait enim Bacchũ ſeu Dionyſium μαινόμενον appellatum à Poëta, id eſt, inſanum & furentẽ, quòd nimio vino inſani homines fiant. Per Bacchi nutrices, vites intelligit, quas Lycurgus pepulit per montem Nyſeron: quia conſuetudo fuit conſeruãdi vini cauſa admiſcere marinam aquam. Idem videtur ſentire Athenæus Dipnoſophiſt. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immiſta vinum augeat, & temperet. Priſci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nympharum menſuris manſuefactum eſſe ac domitum. Huc adſcribere non grauabor lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod, ni fallor, è Græco confinxit:

Nymphæ Bacchi nutrices.

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
    Ardebatq; vno mater & ille rogo.
Et ſpes nulla ſuper miſeræ ſuccurrere matri,
    At puer in flammis non tamen vſtus erat.
Ogygis occurrit, ſed non prius attigit illum,
    Succubuit multæ quàm Iouis ignis aquæ.
Ignis abit, ſed non abiit vis ignea prorſus,
    Quiq; cuti ſummæ parcit, in ima furit.
Nympha igitur procul: O puerum ne tangito, clamat,
    Quiſquis es: ignis enim eſt, ni priùs imbre laues.

Huc facit illud Plutarch. diſputatione, An ſeni regẽda Reſpub. Aquam mero miſcemus, quo Deum furẽtem (vt cum Platone iſtuc)

iſtuc) ſobrio altero caſtigatum temperemus. ὥς φησιν Πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Eiuſdem lege quæſtionem primam Sympoſ. 3.

Hinc ſapit hic liquidis, &c.] Idem eſt illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odyſſ. φ.

– οἶνός σε τρώει μελιηδὴς, ὅς τε καὶ ἄλλους
βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μὴ δ' αἴσιμα πίνῃ.
Vinum lædit dulce, quod & alios
Lædit, quicunque ipſum abundanter capit, neque decenter bibit.

At quæ cauſa incuſandi vini, ſi quis damnum inde conſequatur? οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα οὐδὲ ὁ διόνυσος ποιεῖ. τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου· ὅς δ' ἔμμετρα πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & dolorem ait:

οἷα διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc ſcio à variis accommodari variè. Referam, ſi commodè poſſim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus liber: de Theodoro & Lyſimacho loquens: Cùm, ait, Lyſimachus præterea rogaſſet, num & è patria fugatus eſſet propter ſuorum inuidiam ciuium: reſpondiſſe, Nequaquam, ſed propter excellentiam ingenij, quod patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm nō potuiſſet perferre vterum, Iupiter eam miſeratus, abortiuum ambuſſit, & inter Deos retulit: ſic cùm patria mea minor eſſet, quàm vt caperet Philoſophum, bonus quiſpiam, ſiue Deus, ſiue Genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremq; me tranſtulit, &c.

torret ab igne iecur.] Horat. 4. Carmin.

Comeſſabere Maximi,
Si torrere iecur quæris idoneum. Idemque:
– meum
Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnoſoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Vino quomodo vtendum.

Sed nunc me doceas, &c.] Non ſat fuit oſtendiſſe incommoda, & ægritudines, niſi remedia quædam adhibeantur. Præceptum itaque eſt de vino commodè ſumendo, nimirùm vt quarta pars aquæ ſemper immiſceatur. quod tamen præceptum pro ratione locorum, temporum & perſonarum ad ἐπιείκειαν reuocandum eſt.

dum eſt. Vide Prouerb. Eraſmic. Epiſcythiſare. Athenæum 10. cap. 8. & lib. 15. cap. 15. Cœlium cap. 29. lib. 28. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis:

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ μήδ' ἐλάχιστον,
ἐστὶ γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
χαίρει κιρνάμενος τρισὶ νύμφαις τέτρατος αὐτός,
τῆμος καὶ θαλάμοις ἐστὶν ἑτοιμότατος.
εἰ δὲ πολὺς πνεύσῃσιν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
βαπτίσεται δ' ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id eſt,

Nec minor eſto modus Bacchi, nec largior æquo,
Hinc mæror mentes occupat, inde furor.
Quartus tres ſecum Nymphas admittere gaudet:
Sic thalamis aptus, coniugioq; venit.
Namque ſolet teneros contemnere multus amores,
Et ſomnum morti conciliare parem.

intra heminas.] Significat vltra mediocres menſuras nihil adijciendum, vel ſobriis menſuris vtendum. Neque enim Græcorum veterum, bibacitate inſignium, aut Germanorum noſtri huius temporis conſuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

Res dura hæc nimium, &c.] Dura quidem, iis potiſſimùm, qui ſibi omnia effusè licere volunt.

Gra-

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalemq́; mora.
Occulit inflexo nidum ſibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos ſic fouet illa ſuos.
Saturno Martiq́; ſacrum, quo Glaucus adeſò
Polybides, factus creditur eſſe Deus.
His meritò arguitur nodis tutela ſalusq́;:
Herbaq́; tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid ſignificet.

GRamen herbam, quæ aliis eſt ſanguinaria, celebrat, vt tutelæ, pręſidij ſalutisque ſymbolum. Ex ea enim corona

graminea

graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita. Hinc proprias quaſdam in ea vires eſſe exemplo eſt Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare ſoleat. Adhæc Saturno & Marti gramen eſt conſecratum, vnde aliquid maioris accedat auctoritatis. Poſtremò comeſo gramine Glaucus, Deus marinus eſt habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defenſionem, ſalutemque intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præſidij ſpem voluerimus oſtentare. vt ſi potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quiſpiam in nos malè affectus nocumentum inferre, nos in legum tutela, & iuris noſtri innocentia fiduciam collocãdo, prouerbiali hoc ſchemate vtemur, dicemúſque nos gramineas habere frondes. Vt autem varij ſeſe caſus offerunt, ita diuerſis modis iſtuc vſurpari poteſt. Graminis ſymbolum ſignificare mihi videtur certiſſimum ærumnarum omnium, & infortuniorum quaſi præſens alexipharmacum: quod & de diſciplinis humanioribus, integritate animi, aliiſquè generis eiuſdem, quorum portus tutiſſimus eſt, intelligi facilè poteſt. De gramine Plin. cap. vlt. 24. lib. Athenæus 7. & Volaterran. in Commentariis vrbanis.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obſidionalis) duci dabatur ab iis quos obſidione liberarat, ait Gellius: eaque fiebat è gramine, quod eo loco natum eſſet, intra quem clauſi erant qui obſidebantur. Hanc coronam S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum ſecũdo, quòd vrbem Romam obſidione hoſtium liberaſſet. Hac nullam aliam fuiſſe nobiliorem, quæ numquam niſi ſumma deſperatione daretur, Plinius aſſerit 22. lib. cap. 3. 4. & 5. *Corona graminea.*

patres.] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno eſſe animo deberent, ſic nominati. Salluſt. in Catil. hi vel ætate, vel curæ ſimilitudine, patres appellabantur. *Patres, Senatores.*

Pœnos Hannibalemq;.] id eſt, Hannibalem Carthaginenſium Ducem. Pœni, quaſi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus. Virg. I. Aeneid. *Pœni.*

mora.] cunctatione. Hinc Fabius cunctator appellatus, de quo Poëta 6. Aeneid. Ennium imitatus, ſic: *Fab. Maximus.*

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Occulit inflexo nidum, &c.] Quibuſdam auibus & belluis herbarũ quarundã cognitio eſt à natura inſita, vt quod arte maxima & diligẽti obſeruatione homines ipſi ſciũt, hæ ſolius naturæ beneficio ſentiãt. Quòd autem alauda ſiue galerita nidum ſibi *Animalium quorundam ſolertia.* *Alauda in gramine nidificat.*

ex gra-

ex gramine conficiat, ex veteri Prouerbio ſic expreſſum eſt à Caſſiano Baſſo ſcholaſtico, lib. De agricultura: Galeritę, inquit, in gramine nidificant. vnde etiam Prouerbium,

ἐν κορυδοῦ κοίτῃ σχολιὴ κέκρυπται ἄγρωστις: hoc eſt,

Ramoſum gramen nido occultatur alaudæ.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto ſuum luſtrare nidum, impoſitis quibuſdam ramulis graminis, ſicuti aquila callitricho, cornix verbenaca ſupina, turdus myrto, palumbes lauro, vt ex Zoroaſtræ magi 15. γεωπονικῶν retulit Hadr. Iunius Prouerbiis:

Alaudæ in nido latet gramen.

Glaucus. *quo Glaucus adeſo, &c.*] Id variis modis ab Athenæo libro 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piſcator fuit Anthenodius, natandi peritiſſimus, qui vel cunctos ſui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam ſolebat è portu ſpectantibus, donec iam extra eorum eſſet proſpectum, enatare. Cùm autem rediret, perſuadebat ſeſe in marinis fluctibus vixiſſe; hincque marinus Deus primùm eſt nominatus. Tradunt alij eum aliquando ob nimiam piſcium, quos ceperat, multitudinem fuiſſe defeſſum, onuſque in media via abieciſſe: vnum ex piſcibus moribundum herba guſtata reuixiſſe, & in fluuium proſiliiſſe. quod cùm Glaucus obſeruaret, eadem herba comeſa, immortalitatem adeptus dicitur. Lege Prouerb. apud Eraſm. Glaucus comeſa herba habitat in mari. Plinium lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11. Auſonius:

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina guſtatu poſtquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piſcibus herbas
Sumpſit, Carpathium ſubiit nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens ſcrutator operti
Nereos, æquoream ſolitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id etiam reſpexit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro ſalute coniugis:

Num mihi firmari poſſent mea vota, maligno
Impete depulſo morbi? num pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba ſuccis?
Gramine vel Glauci? vel priſca Pæonis arte?

Gramen cur Saturno & Marti ſacrum. Quòd autem dixit gramen Saturno & Marti ſacrum, Aiſchyrion Samius in quodam Iambo ait, Saturnum ſeminaſſe gramen,

men, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ creſceret, & Martiali donaretur præmio. Hinc Horat. principio 4. Carminum:

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius adhæc 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum ſciens
Aequè conſpicitur gramine Martio.

Seruius nititur cauſam reddere, cur gramen Marti ſacrum ſit: & Ouid. etiam in Faſtis. Reuera gramen & in nominis ratione, & re ipſa, cum Marte aliquam habere ſimilitudinem videtur: nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & ſerpendo duci videntur: & cùm fit caſtrametatio, locus commodus, id eſt planities campi deligitur ab Imperatorum miniſtris, quo loci ſolet eſſe gramen, cuius omninò tollendi vel extirpandi nulla ratio eſſe poteſt. ideoque puto ab Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum eſſe 5. Transformat.

Polybides.] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæſiſſe: ſed hunc, quanquam leuem, ſcrupulum exemerunt proſopographi ex Argonautic. Apollonij ſcholiaſte. Plerique noſtræ Academiæ Pariſienſis viri eruditi mihi pridem ſignificarant, Polybidem Glaucum διὰ τὸν πολὺν βίον καὶ ἰδεῖν, eſſe fortè denominatum, quòd ipſum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula. Sed huic tamen coniectaneo vt non planè ſum aſſenſus, ſic neque omninò repugnaui. Polybides.

nodis.] notis, ſymbolis.

digitalis.] à digitorum forma, qui interſecti ſunt. q. d. herba hæc vires tantas habet, etſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19. Sunt & qui aculeatum gramen vocant trium generum, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &c.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XXVII.

ASSEQVITVR, *Nemeſisq́ virûm veſtigia ſeruat,*
Continet & cubitum, duraq́ frena manu.
Ne malè quid facias, néve improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

Nemeſis vindex.

PAuſanias in Atticis auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimumq́ue contumelioſis & elatæ mentis hominibus ſuccenſere, illosque iuſti perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodum Nemeſim iuſtitiam interpretentur, cùm cecinit, *αἰδὼς καὶ νέμεσις,*

νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquere, & ad immortalium cœtus euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum retinens, & frenum manu habens. Vnde illud eſt in Græcorum collectaneis lib. 4.

ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa, modum ſerua: hæc admonet, os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος εἵνεκα; λέξεις,
πᾶσιν ἀπαγγέλλω μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Contineo Nemeſis cubitum. quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Plato Dialogo 4. De legibus, Nemeſim iudicij angelum appellat. cuius ſententia proximè accedit ad noſtram religionem, qui credimus ſupremum rerum omnium opificem nihil latere, nihilque impunè relinqui: quippè qui, vt cecinit Orpheus, *Deus omnia videt.*

πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

Quod & vidit Seneca, cùm inquit:

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere;
Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodum veterum in moribus componendis cura, diligentiaque, qui vt indicarent ſuperbiam Deo præ cæteris vitiis exoſam eſſe, dixerunt eos, qui hac detinerentur, non modò cenſura diuina, ſed etiam indignatione puniri: ideoque proprium ad eiuſmodi vltionem numen adhibuere, Nemeſeos nomine nuncupatum. Colligendum enim è multis, quatuor potiſſimùm (ait Ficinus) nempè legem, iudicium, iuſtitiam, Nemeſim. Horum exemplum quiſque noſtrum in ſe habet, in mente legem quid agendum ſit, quid non, communi norma dictitantem, & honeſtum quidem ſequendum, eiùs verò contrarium fugiendum. Habet in ratione iudicium diſtinctiori quadam argumentationũ diſcurſione diſcernens, quod in hac vel illa actione poſitum eſt honeſtum eſſe vel turpe. In voluntate eſt iuſtitia, quæ eligat aut proſequatur, quod ratio per mentis leges ſequendum vel fugiendum dictauerit. Eſt & in imaginatione Nemeſis, quæ turpibus actionibus verbiſque ſuccenſeat, ac legitimè indignetur. Porrò Alciatus id generaliter accipit, neminique aut verbo, aut facto iniuriam eſſe inferendam admonet. De Nemeſi pręter aliorum diſputa- *In mente lex.* *In ratione iudicium.* *In voluntate iuſtitia.* *In imaginatione Nemeſis.*

 tiones

Locus ex Ammiano. tiones hæc ſublegere placuit ex Ammiano Marcellino, lib. 14. ad finem: Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum bonorumque pręmiatrix aliquoties operatur Adraſtia, atque vtinam ſemper, quam vocabulo duplici etiam Nemeſim appellamus. Ius quoddam ſublime numinis efficacis, humanarum mentium opinione lunari circulo ſuperpoſitum, vel (vt definiunt alij) ſubſtãtialis tutela generali potentia partilibus præſidens fatis: quam Theologi veteres fingentes Iuſtitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia deſpectare terrena. Hęc vt regina cauſarum, & arbitra rerum, hęc diſceptatrix, vrnam ſortium temperat, accidentium vices alternans, voluntatumq; noſtrarum exorſa interdum aliò quàm quò contendebant exitu terminans, multiplices actus permutando conuoluit. Eademque neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens, faſtus tumentes incaſſum, & incrementorum detrimentorumque momenta verſans, vt nouit, nunc erectas mentium ceruices opprimit & eneruat, nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit. Pinnas autem ideò illi fabuloſas aptauit, vt adeſſe velocitate volucri cunctis exiſtimetur: & prætendere gubernaculum dedit, eique ſubdidit rotam, vt vniuerſitatem regere per elementa diſcurrens omnia non ignoretur. Sic ille: qui etiam lib. 22. Quem ab ima ſorte adusque iubendum Imperatori penè elatum, ideoque intolerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem (quod dicitur) vellens, monénſq; vt caſtigatiùs viueret, reluctantem præcipitem tãquam è rupe quadam egit excelſa. Audiamus etiam *Artemidori locus.* Artemidorum, qui lib. 2. Nemeſis, ait, ſemper bona eſt viuentibus ſecundùm legem, & moderatis hominibus, & philologis: at verò contra leges delinquentibus, & his qui aliqu bus inſidias ſtruunt, & magnas res auſpicantur. Nam impedimento eſſe, & obſtare his quæ inconſultè & præter animi noſtri ſententiã fiunt, Nemeſim vocamus. Quidam produnt, quòd Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemeſi Plutarch. diſputatione de iis qui ſerò corripiũtur à numine, multa eruditè collegit, vt & Gyrald. Syntag. 15. & Eraſm. in Prouerb. Adraſtia Nemeſis.

veſtigia ſeruat.] Epigramma Græcorum 1. ἰχναίη eam ob rem dicta, id eſt, veſtigiaria, quæ veſtigia hominum inſequatur.

Continet & cubitum, duraque frena.] Hæc temperantiæ ſymbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicôn 36. & 48.

Tan-

Tandem tandem iuſtitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

ÆACIDÆ Hectoreo perfuſum ſanguine ſcutum,
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit:
Iuſtior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum poſſet adire ſuum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce ſepulchra ferit:
Viciſti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas eſt cedere iuſtitiæ.

APparet id ſumptum eſſe ex duobus Epigrammatib. Græcis lib. 1. titulo *εἰς δίκην*: primumque ſic habet:

ἀσπίδ᾽ ἀχιλλῆος τὴν ἕκτορος αἷμα πιοῦσαν,
λαρτιάδης δαναῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
ναυηγοῦ δὲ θάλασσα κατέσπασε, καὶ παρὰ τύμβον
αἴαντος νηκτὴν ὥρμισεν, οὐκ ἰθάκῃ.

Pelide clypeum non æquo ceſſit Vlyſſes
Iudicio, plenum ſanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit; namque natando
Is tumulum Aiacis, non Ithacam petiijt.

Quod autem ſequitur, Alciatus ipſe expreſſit, ſed Muſa paulùm fuſiore, addiditque poſtremo *ἐπιμύθιον*:

καλῶς ποσειδάων δίκασεν πολὺ μᾶλλον ἀθήνης,
καὶ κρίσιν ἑλλήνων συγχρὴν ἀπέδειξε θάλασσα.
ἀσπὶς ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ. καὶ σῆμα πινάσσει,
αὐτόν σ᾽ ἐγκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιώτην,
ἔγρεο παῖ τελαμῶνος, ἔχεις σάκος αἰακίδαο.

De armis Achillis contentio. Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyſſem coorta eſt nobilis illa, Poëtiſque decantata controuerſia, quæ ſanè Aiaci cedere coactus eſſet aſtutus & vaſer Vlyſſes, niſi ſua eloquentia tanquam faſcino aliquo iudices Græcos in ſuam ſententiam pertraxiſſet. His tamen armis iniuria & dolo partis, nō diu potitus eſt malæ fidei poſſeſſor. *Pauſaniæ locus præclarus.* Retulit enim Pauſanias non poſtremi nominis ſcriptor, ſe audiſſe ab Aeolenſibus, qui Ilium poſt eius euerſionem tenuerunt, de armorum eiuſmodi prodidiſſe iudicio, illudque in primis: Poſt Vlyſſis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempeſtate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miſerorum & afflictorum conqueſtum, Iuſtitia verumque laborat, ſed tandem eluctatur: *Veritas, & ius, premitur, non opprimitur.* & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depreſſa veritas emergit, & innocentiæ defenſio intercluſa reſpirat. Et pro Cœlio, exclamat magnam eſſe vim veritatis, quę contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiamque, contraque fictas omnium inſidias facilè ſe per ſeipſam defendat. Permultis ſanè exemplis confirmari poteſt, pleroſque iudicum iniquitate, aut etiam populari fama, vel alio modo damnatos, deque honoris gradu deceſſiſſe, qui tandem vita functi, certiſſimis coniecturis inſontes, & ab omni obiecto crimine immunes deprehenſi, concitatam de ſe

opinio-

opinionem non modò abſterſerunt, ſed immortali gloria tandem donati ſunt. Hinc vulgatum etiam illud dictum eſt à Liuio: Veritatem laborare ſæpè, extingui nunquam. Vt enim quæ falſa ſunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iuſta violentis hominum iniuriis interdum cedunt, ſed tandem emergunt. Præclarè itaque Menander:

ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών.
Tempore omni quod iuſtum eſt vincere par eſt:
Vnus vir iuſtus infinitis non iuſtis
Præſtat, Deo & iuſtitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorum hominum ſitu ſqualleāt, eorum tamen virtus nullis vnquam ſeculis obſcurari omninò poteſt. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp. *καταχρύπτει δ' οὐ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν*, id eſt, Nec pulueris ſitum occulit congenitorum inclytam gratiam.

Aeacidæ.] Achillis: ab Aeaco Telamonis & Pelei patre.

perfuſum ſanguine Hectoreo ſcutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

concio iniqua.] iniuſtum iudicium, vel iniqua oratio, quam Vlyſſes habuit: quam repete ex Ouidij Metam. 13.

Ithaco.] Vlyſſi, ab Ithaca patria.

Iuſtior arripuit Neptunus] aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ ſcutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod poſtea dicet, plus ineſſe piſcibus marinis humanitatis & ſecuritatis, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Controuerſiarum 7. O maria iuſtiora iudiciis, ô mitiores procellæ patre!

dominum ſuum.] Aiacem.

boat.] clamat. tranſlatè à bobus.

voce.] catachreſis, pro ſono.

Viciſti, &c.] *προσωποποιΐα.*

Telamoniade.] Aiax Telamonis fili.

Affectus ſui eſt, &c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον.

Etiam ferociſſimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM *poſtquàm eloquium, Cicerone perempto,*
Perdiderat patriæ peſtis acerba ſuæ:
Inſcendit currus victor, iunxitq́ leones,
Compulit & durum colla ſubire iugum:
Magnanimos ceßiſſe ſuis Antonius armis,
Ambage hac cupiens ſignificare duces.

Emblema tractum ex Plinio & Cicerone 2. Antonina.

TEſtis huius hiſtoriæ poteſt videri Plinius, qui ſic lib. 8. cap. 16, Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello cùm dimicatum eſſet in Pharſalici campis, non ſine quodam oſtento temporum, generoſos ſpiritus

ſpiritus iugum ſubire illo prodigio ſignificãte. Plutarchus autem in Ciceronis vita copioſa oratione recenſet interitus eiuſdem cauſas, quibus M. Antonius eum ad necẽ poſtulauit. Nulla tamen potior fuit, quàm quòd Cicero, cùm ſibi (è re ſua) maximè eſſet opus, ſeruire tempori non potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis ſic excanduit Antonius, vt inde omnem, quod aiunt, lapidem mouerit, quò Cicero de medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe diſcedens primò in Tuſculanum veniſſet, indeque tranſuerſis itineribus in Formianum, vt nauim conſcenderet, cùm in altum prouectus eſſet, ventíſq; contrariis agitatus, & vitæ & fugæ cœpit tædium. Itaque reuerſus in Formianum ab Antonij militibus petitus eſt, & Popilius Lænas (quem aliquando Cicero in Senatu defenderat, vt patronus) prominenti ex lectica, præbentíque immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in roſtris poſitum fuit: quo loco orationes in Antonium Cicero habuerat. Valer. Max. 5. cap. 3. Hac de re ſic conqueritur Seuerus Cornelius:

Abſtulit vna dies æui decus, ictaq; luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ,
Vnica ſollicitis quondam tutela, ſaluſq;:
Egregium ſemper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori legum, ritusque, togæque:
Publica vox ſæuis æternum obmutuit armis:
Informes vultus, ſparſamque cruore nefando
Canitiem, ſacraſque manus, operumque miniſtras
Tantorum, pedibus cuius proiecta ſuperbis
Proculcauit ouans: nec lubrica fata, deoſque
Reſpexit, nullo luet hæc Antonius æuo, &c.

Conſule Sabellic. Ennead. 6. lib. 8. Crinitum cap. 8. lib. 1. & lib. 16. cap. 10. De honeſta diſciplina: quo loco meminit facinoris huiuſce Antoniani, vel potius inſolentiæ pluſquàm nefariæ inſani huius hominis iugatos leones ad currum iungentis. Et hoc quidem certè ſat nobis intelligi datur, nullam eſſe tantam vim, aut firmum animi propoſitum, nullius tam præfractam vocem & ſentẽtiam, quę non coërceri aut edomari queat. Quoties enim vel libertas vel virtus oppreſſa, & quaſi ſopita eſt tyrannorum violentia? vltrò ſeſe offert exemplum illud memorabile Thomæ Mori Angli, morte indigniſſima perditi, qui animum bene ſibi conſcium retinere potuit, at eadem ratione

Nihil tam durũ quod frangi non poßit.

Thomas Morus.

ſui principis Henrici 8. furorem compeſcere nec potuit, neque fas eſſe duxit, vt ea de re multùm eſſet ſollicitus. At vt ad Ciceronem reuertamur, Cæſare in Senatu confoſſo, quod nimirùm ſuſpicarentur eum velle tyrannidem occupare, eandem omninò potentiam affectauit Antonius, quanquam moribus & vitæ inſtituto diſſimilis: cui apertè omni contentione animi reſtitit M. Tullius, & plerique alij nobiles Romani, quos (inito fœdere cruentiſſimo Triumuiratus) proſcripſit Antonius, ex iiſque multos curauit interficiendos. Et quam quidem iam non modò præſentiebat, ſed planè experiebatur inſanam M. Antonij rabiem, non diſſimulat ipſe Cicero 2. Philipp. cùm ait: Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta eſt? afflixit Antonius: deſideratis clariſſimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: omnia denique quæ poſtea vidimus (quid autem mali non vidimus?) ſi rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus Antonio. Et deinde ſubiecit: Verſatus in bello eſt, ſaturauit ſe ſanguine diſſimillimorum ſui ciuium. Itemque 3. Philip. ait, eum in hoſpitis tectis Brunduſij fortiſſimos viros, ciues optimos, iugulari iuſſiſſe, quorum ante pedes eius morie͂tium ſanguine os vxoris reſperſum fuiſſe conſtabat. Certè Plinius lib. 14. cap. 22. Antonium ſanguine ciuium ebrium, & eum ſitientem nominauit. Et hęc quidem fortè ſatis. Quanquam enim ad Emblèmatis explanationem videamur adduxiſſe, quę ſtudioſo cuiq; ſatisfaciant: tamen adiiciemus, quod non parùm fortaſſe fecerit ad materiam ſeu fontem carminis huius explanandum. Si enim locus eſt coniecturæ noſtræ dandus (in quo tamen nihil cuiquam velim præiudicatum) videtur id Alciatus duxiſſe potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, ſed, vt pleriſque doctis videtur, corrupto, qui ſic habet: Vehebatur in eſſedo Tribunus, &c. ſequebatur enim rheda cum lenonibus, comites nequiſſimi. Nonnulli hìc legunt, leonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatem ſectantur, quiq; cenſoriam virgulam in ſcriptis auctorum meliorum ſubinde adferunt. Quo ex loco ſuum videtur Emblema confinxiſſe Alciat. &, leonibus, legiſſe pro, lenonibus: adhæc nõ rectè temporum rationẽ violaſſe. Si quos moueat Plinianus locus quẽ attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte auſim affirmare.

M. Antonius tyrannus. *Fons Emblematis.*

M. Tullij laus. *Romanum eloquium.*] κατὰ τὴν ἐξοχὴν Romanæ princeps eloquentiæ vocatur Cicero, vt etiam diſertus artifex Reipubl. admini-

miniſtrandæ à D. Auguſtin. Plinius ſenior eum ſic lib. 7. c. 30. ſalutat: Salue, inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, &c.

patriæ peſtis acerba ſuæ.] Allegorica nefarij hominis, Reique pub. pernicioſi hoſtis, deſcriptio, quam ſæpè orationibus vſurpat, vt Catilinariis, Poſt reditum, Pro Sextio idem orator: vt cùm Clodium aliquando tetram & immanem belluam, ſæpè furiam, ſæpiùs peſtem appellat. Sed & Gabinium atque Piſonem, duas imperij Romani peſtes memini nominatos eadem oratione Sextiana. Sic in Politic. Plutarchus Reipubl. hoſtes Ariſtiona, Nabim, Catilinam, peſtes, morbum & vomicam patriæ appellat, id eſt, νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως. ſic Virgil. Aen. 3. Harpyias peſtem & iram Deorum: & 12. *Peſtis patriæ.*

— Turni ſe peſtis ad ora
Fertq́; refertq́ueſonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adiiciam, in eorum maximè gratiam, quos in politioribus literis inſtituimus: quicquid lethale, noxium & damnoſum eſt, id peſtis nomine ſolere appellari. Catullus ſeipſum alloquens ita de amore ſuo,

Me miſerum aſpicite: & ſi vitam puriter egi,
Eripite hanc peſtem, perniciemque mihi.

Idem ad Rufum:

Eripuiſti heu heu noſtræ crudele venenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. peſtem pauliſper reprimi. & ibidem: Atque delebitur non modò hęc tam adulta Reipubl. peſtis, verùm etiã ſtirps ac ſemen malorum. Idem 2. in Anton. vt Helena Troianis, ſic iſte Reipubl. cauſa belli, cauſa peſtis atque exitij fuit. & Philip. 7. Tetram & peſtiferam belluam ne incluſam & conſtrictam dimittatis, cauete. Appuleius 5. Aſini aurei, De ſororibus Pſychæ: Sed iam, ait, peſtes illæ, teterrimæque furiæ anhelantes vipereum virus nauigabãt. Idem lib. 7. Verùm fortuna meis cruciatibus inſatiabilis aliã denuò mihi peſtem inſtruxit. Eodem ſchemate dixit idem Appuleius 9. Aſini, De muliere quadam: Sed omnia prorſus vt in quandam cœnoſam latrinam in eius animum confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5. contra gentes, de Ioue loquens; Vt eſſet, ait, criminum ſedes, maledictorum materia, locus quidam expoſitus, in quem ſpurcitiæ ſe omnes ſcenarum colluuionibus deriuarent, &c.

iugum.

Iugum quid. *iugum.*] Nolim prætermiſſum quod notat Pierius 48. Hieroglyph.iugo ſeruitutem ſignificari,& fatigationem.vnde vulgatum illud, Subdere colla iugo,pro eo quod dícimus,in ſeruitutem trahi,à bobus ſumpta metaphora.

Ambage hac.] ſignis & mutis demonſtrationibus eiuſmodi.
Leo quid. Leones enim iunxit, vt ſignificaret ſe fortiſſimos quoſque ſub iugum miſiſſe.Leo ſiquidem in Hieroglyph.fortitudinem,robur,& alia multa ſignat.qua de re Pier. Valerianus lib.1. Am-
Ambages. bages autem primaria ſignificatione pro verborum circuitu, & ſententiarũ aliorſum tortarum ductu accipi ſolet: at hîc,quantum coniicio,ſchema vel pompam, aut faſtum inſolentem deſignat,quo tacitè quid ſibi vellet,innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter ſumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excuſandis aut velandis adhiberi nonnunquam ſolet.Liuius 2.Per ambages tegens ingenij ſui effigiem.& 9.Vix pueris dignas ambages,ſenes & conſulares fallendæ fidei exquirere.& id quidem tranſlatitiè.propriè verò ambages ſunt flexus & Mæandri fluminum. Claudianus itaque Aequoris ambages dixit.

Gra-

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

AERIO *inſignis pietate Ciconia nido,*
Inueſtes pullos pignora grata fouet.
Taliaq́ exſpectat ſibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia ſpem ſoboles fallit, ſed feſſa parentum
Corpora fert humeris, præſtat & ore cibos.

OMnibus in confeſſo ſat eſt, quantum parentibus debeamus, niſi ab omni humanitate deſciſcere velimus. Siquidem non homines modò arcano aliquo ſenſu pietatis in parentes, ſed & animantium quędam, à quibus abeſt ratio, admonentur. Ciconiæ enim, vt eſt apud Solin. c.43. Polyhiſt. quantum *Parentibus quantum debeamus.* *Ciconiæ pietas.*

tum

tum temporis impenderint fœtibus educandis, tantum & ipſæ à pullis ſuis inuicem aluntur. Quamobrem Aegyptij cùm ſignificarent hominem, qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant, quòd hæ ſoleant genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipſæ fuerint educatæ. Iis enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulum ſuppeditant: idque quoad reſumptis pennis ſibi ipſis queant ſufficere. Itaque hæ & pietatis, & grati animi ſymbola gerunt, vt videre eſt apud Pierium lib. 17. Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores, aut etiam deteriores auibus eſſe. Profectò eò lubètiùs & alacriùs naturæ debem.. s reddere quod mutuò accepimus, vtpotè vitam eorum conſeruare tutarique, qui noſtræ vitæ fuerunt auctores, & quò nobilior eſt noſtra conditio, eò affectus debet eſſe paratior ad humanæ vitæ officia obeunda, & pietatem omnem exercendam. Nobis etenim ætate decrepita iam compreſſis, ideoque debilioribus factis, itidem liberi nobis reſtituent. Porrò non eſt quòd pluribus haſce naturæ leges inueſtigemus: quandoquidem omnes norint poſt tria illa, quæ ad diuinum cultum ſpectant præcepta, primum rerum humanarum decretum eſſe, vt parentes ipſos veneremur: cui & adiecit ille rerum omnium opifex, vt vita diuturniore fruamur, quaſi illicium aliquod commodiſſimum, quod parentibus ipſis fuerit à nobis impartitum, ad excitandam humani animi tarditatem. Tractauit hoc argumentum Baſilius Magnus lib. *εἰς ἑξαήμερον*, & Eraſm. Prou. *ἀντιπελαργεῖν*. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Ariſtotel. 1. De animal. hiſtoria, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4.

Aërio nido.] alto, ex ſubiecto adiunctum *μετωνυμικῶς*. vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aëriæ.

Effigies Ciconiæ in ſceptris. *inſignis pietate.*] Petronius Arbiter Ciconiam pietaticultricem appellauit, hinc in numis Adriani ſculpta eſt, cum inſcriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs ſummo in ſceptro Ciconiæ geſtabant effigiem, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi eſſe faciendam, ſæuitiam & crudelitatem cohibendam atque comprimendam.

Inueſtis. I*nueſtes.*] impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius.

pullos

pullos pignora.] Appoſitio. Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid. 3. Faſtorum: *Liberi, pignora,*

Inque ſinu natos pignora chara tenent.

Abſtinentia.

EMBLEMA XXXI.

MARMOREÆ *in tumulis vna ſtat parte columnæ*
Vrceus, ex alia cernere malluuium eſt.
Ius hæc forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atque habuiſſe manus.

HAEC epigraphe non plena ſatis eſſe, & argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi ſic,

ſic, *Abſtinentia à muneribus capiundis.* Cæterùm cùm nuper forte fortuna incidiſſem in Ariſteæ Græci ſcriptoris librum, qui eſt De lege diuina, commodè ſeſe locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus. Ille ſic: ἐπηρώτησαν δὲ καὶ τοῦτο τίνος χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται· διεσάφουν δὲ, ὅτι μαρτύριον ἐστὶ τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν. πᾶσα γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται. καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα. id eſt, Interrogarunt (Iudęos intelligit) cuius rei cauſa manus abluerent vota facturi. ſignificarunt autem illi id fieri in teſtimonium & argumentum nullius ſceleris perpetrati. Nam quòd per manus omnes conatus ſoleant expediri, ita pulchrè & ſanctè ad iuſtitiam omnia referebant.

Ariſteæ locus de Iudæorum ritu in manibus abluendis.

Marmoreæ in tumulis.] Hæ ſunt iudicis æquiſſimi notæ, quibus poſt mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte, malluuium cum mantili in altera depictũ, arguit ſepulti hominis in adminiſtranda iuſtitia æquitatem & innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quemq; maximè commendant: ſic ab eo ſi abſcedant, non iudex, ſed impius & inhumanus carnifex habendus eſt. Reclamant enim aduerſus iniquos iudices, & diuinæ & humanæ conſtitutiones, quòd in Republ. bene liberaliterque inſtituta nihil debeat incorruptius obſeruari quàm iudiciũ, quod lingua ſæpiùs quàm nummis peruerti ſolet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat ſe non intelligere, cur qui ſententiam pecunia corrumpit, pœna dignus ſit: qui autem oratione, laudem ferat. At præcipuè iudicis eſt nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet enim ipſe perpetuò meminiſſe Deum habere ſe iudicem, cuius oculum nihil effugere aut præterire poſſit. Adhæc, quantum ad ſymbola propoſita ſpectat, malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiundis abſtinentiam repræſentant. Manuum ſiquidem abluendarum geſtus olim fuit innocentiæ quædam aperta demõſtratio. Cùm enim quis ſe inſontem & immunem à crimine aliquo vellet indicare, ſed nec vllum in eo admittendo aſſenſum præbuiſſe, præſentibus quibuſdam manus abluebat, vt ex ea manuum munditie puritatem animi declararet. Huc quidem ſpectat illud Pſalmographi, Lauabo inter innocentes manus meas: idemque eſt intellectum à peruerſo noſtri Redemptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiam profeſſus,

Aqualis & malluuium.

Virtutes iudicis.

Manus abluere quid olim.

ſus, crimenque in Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Vrcem.] vas terreum aut æneum ad aquam excipiendam, aut hauriendam. Malluuium autem, ſiue pollubrum, vas eſt ſiue lebes ad manus abluendas, quaſi manulauium. *Vrceus.*

Ius dictum.] Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui ius dicit. Ius autem dicere ipſorum eſt magiſtratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticũ: Quippè ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat. & 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus eſſet, vrbe caruit, ius non dixit. *Ius dicere.*

puras habuiſſe manus.] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui purè atque integrè vitam tranſigunt: qui neque dolo neque aſtu aliis negotium faceſſunt: qui denique ſunt (vt hîc Alciatus intelligit) ἀδωροδόκητοι, id eſt, à muneribus accipiendis alieni. Horatius paulò deflexit: *Pura manus.*

— *bene ſi quis,* inquit,
Et viuat puris manibus.

Bonis à diuitibus nihil timendum.

EMBLEMA XXXII.

I V N C T V S *contiguo Marius mihi pariete, nec non*
Subbar lus, noſtri nomina nota fori,
Aedificant bene nummati, ſatagunt q́ꝫ vel vltrò
Obſtruere heu noſtris vndique luminibus.
Me miſerum! gemina quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt propriis ſedibus eiiciant.
Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti,
His niſi ſint Zetes, his niſi ſint Calais.

QVerela eſt de duobus ſuis vicinis, qui ædificando luminibus ſuis officerent, ſicq́ue ab eis importunè fatigetur, ſicuti

ſicuti olim Phineus ab Harpyiis, vt parum abſit quin propriis ædibus expellatur, niſi ſuccurrat animi probitas & integritas. Sic enim viri boni ſæpenumerò à domino ſuo deturbantur legibus ipſis violatis, niſi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præſidio, & quaſi ariete vindicentur & releuentur. Demoſthenes in Calliclem: τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν: id eſt, Nihil moleſtius eſſe poteſt, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò etiam illud Pindari non malè quadrabit ex Nemeor. 10. Χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποισιν ὁμιλεῖν κρεσσόνων: Periculoſum eſt contendere cum potentiorib.

pariete] Proceleuſmaticus, dactyli vice.

Obſtruere noſtris luminibus.] Obſtruere luminibus vicini, eſt ſtructuram aliquam iuxta eius ædificium facere, quæ lumen eidem eripiat. Budæus Annotat. priorib. in Pandect. Obſtruere luminibus verbum ait eſſe antiquum iuris. Vnde Cicero pro domo ſua: Cùm ille negaret, inquit, primò ſe luminibus eius obſtructurum minabatur. Rectè Thucydides: πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Ex vicinis malum bonúmve proficiſcitur. Harpyiarum verò fabulam Plutarch. lib. De vſura vitanda, torquet in debitores, qui grauentur ære alieno: tolerant enim ac ſuſtinent tanquam Phineus Harpyias illas pennatas paſcentes, &c. ὡς ὁ Φινεὺς ἁρπυίας τινὰς ὑποπτέρους βόσκοντες. Referam Alciati verba ex Commentario ad tit. De verb. ſignific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex volenti lautè ædificare, vt vicinum ad proximæ rei venditionem cogere poſſit. an eum quoque adiuuabit, qui lautum ædificium perfecit, ſed addere illi aliquid deſiderat, puta hortum ampliare, vel impluuium? qua in re cùm ego impeterer, negabam adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita conſtitutum eſſet, & qui ciues ad expolienda ædificia incitarentur, in eo qui iam perfeciſſet, hæc ratio locum non habebat. Paulò poſt ita: Verùm cùm non tam iuri meo, quàm iudicibus diffiderem, tranſegi, vt veriſſimum ſit illud Heſiodi, μηδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod, vt ait Columella, non ſolùm de boue dicitur, ſed etiam de omnibus partibus rei familiaris; adeò refert non habere malum vicinum. hæc Alciat. *Obſtruere luminibus quid.*

geminæ quem tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Heſiodum ſecutus, duas tantùm Harpyias ſtatuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aello, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monſtroſæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes, *Harpyiæ quot, & vnde dictæ.*

ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ. vnde Suidas ait, ἁρπακτικὰς δαίμονας εἶναι. Sic ſe autem habet fabula. Phineum vxorem duxiſſe Cleopatram, Boreæ & Orithyiæ filiam tradunt; cumque alteram nomine Idæam Dardani filiam ſuperinduxiſſet, eius nefario ſuaſu filios ex Cleopatra ſuſceptos excæcauit: qua de cauſa dicitur & ipſe à Diis excæcatus, in eumque miſſæ Harpyiæ, quę cibos & menſam eius diriperent, & turpiſſimè fœdarẽt. Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos proficiſcentes à rege Phineo ſuſcepti fuerunt honorificè, vt eum hac intolerabili moleſtia leuarent, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vſque inſulas perſecuti ſunt. Cætera ex 3. Aeneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed quoniam nobis propoſuimus fabulis ipſis allegoricas enarrationes adiicere, non videbitur à re alienum, ſi explanemus quid Harpyiarum nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indicat, Harpyia rapacitatem exprimit: vnde Harpax, & harpagare verbum apud Plautum. Fulgentius ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis ſterileſcat, nulliusque ſit frugis: Volucres propter celeritatem qua feruntur qui rapiunt: plumis opertæ, quòd latitet quicquid ab iis ęruſcatum eſt. Tres verò, quoniam primò aliena expetuntur, cui ſuccedit inuaſio, & poſtremò abſconduntur. Hinc enim nomina è re facta, Aello, tanquam ἑλὼν ἄλλο, tollens alienum: Ocypete, citius auferens: Celænum verò, nigrum. Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam, inuidiam & ſuperbiam intelligi velint. Opinor autem hîc Alciatum de induſtria duarum tantùm meminiſſe, vt ad rem ſuam accommodaret. Ille quidem 2. Prætermiſſorum ait, Harpyias ira tonantis aduerſus Phineum impulſas à Poëta fingi, quòd quæcunq; maxima oriantur mala, iræ diuinæ ſoleant aſſcribi: & Theophraſtus haſce tempeſtates, ſterilitates, & alia generis eiuſdem, quæ non vitio terræ, ſed cælitùs proueniunt, ἀπὸ τοῦ δαίμονος αἰτίαν appellat, id eſt, cauſam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyiis requiras, cõſule Syntagma 6. Hiſtoriæ Deorum Gyraldi.

Phineus. *Zetes & Calais.* *Harpyia quid.* *Cur volucres Harpyiæ.* *Cur plumis praditæ.* *Cur tres.* *Aëllo.* *Ocypete.* *Celæno.*

Integritas noſtra, &c.] Accommodat fabulam. Propriis ædibus cedere cogar, & his expellar, niſi mentis integritate & honeſtate vindicer, meque tuter, vt olim Phineus, Zete & Calai adoleſcentibus fortiſſimis.

Hi niſi ſint Zetes, &c.] Pindarus Pythior. 4.

θυμῷ

θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἔν —
τυεν βασιλεὺς ἀνέμων
ζήταν κάλαΐν τε πατὴρ βορέας
ἄνδρας πτεροῖσι νῶτα πε-
φρίκοντας ἄμφω πορφυρέοις. id eſt:

Ridenti animo velociter ornabat rex ventorum Zeten Calaimq́ue pater Boreas viros,qui alis in tergo mouebantur ambo purpureis. Boream autem ventum eſſe Septentrionalem nemo neſcit, cuius filij dicũtur Zetes & Calais, fictis ingenioſè vocabulis. Ex nominum autem etymo non eſt dubium quin longè multa peti poſſint,quę quaſi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem, & quidem magis apertam. Certè mihi placet ſcholiaſtis Pindari acumen, qui eo loco *ζήτην ὡς ζαήτην*,nempè *ἄγαν ἄων*,quòd nimium flet, interpretatur: *κάλαϊν* verò, vt qui *καλῶς ἄων*, quia leniter flet. At ad rationem phyſicam non vſurpat Alciatus,ſed ad mores conuertit,quò faciliùs ingenioſis hominibus ſuum id carmen oſtendat, *Zetes & Calais, ad quid relata nomina.*

Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti.

Nam *κάλαϊς* fortaſſe *ἀπὸ τοῦ καλοῦ*, quo animi deſignatur integritas: animus autem quęſitor honeſti, eſt ille *ζήτης* à *ζητεῖν* nomen habens,quod quærere ſignificat. Idem video poſſe obſeruari facilè in Homericis nominibus permultis, & iis perſonis quæ à Platone inducũtur: quæ nomina interdum totius diſputationis argumentum implicant.

Signa fortium.

DIALOGISMVS.

XXXIII.

QVÆ te cauſa mouet volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta columbæ;
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

Aquila pro ſtemmate Imperatoru.

HOc ex Epigrammatôn Græcorum libro 3. ſumptum pulchrè eſt ęmulatus: quo ſub nomine Ariſtomenis Imperatorem Carolum V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam quan

quam in ſcuto habuit, & imperiali ſtemmate, quæ fortitudinis notam præ ſe ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus præcellit: ita ille Principes alios & fortitudine & ſplendore nominis longè antecedit. Epigramma eſt Antipatri, quod huc adſcribere non piget:

ὄρνι Διὸς Κρονίδαο Ἀριστομένευς τί ἕστηκας
ἐγρηγορὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβου ἀερσομένης;
ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ' οὕνεκεν ὅσσον ἄριστος
οἰωνῶν γενόμην, τόσσον ὅδ' ἡμιθέων·
δειλαί τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήσσουσι πέλειαι·
ἄμμες δ', ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. hoc eſt,

Numina fare Iouis prepesq; volatibus ales,
Cur magni ad tumulum ſides Ariſtomenis?
Hæc homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum buſta columbæ,
Aſt ego delector fortibus vſque viris.

volucris Saturnia.] quaſi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Virgil. in 4. *Iupiter Saturnius.*

Nec Saturnius hec oculis pater accipit æquis.

Sic apud Homerum multis in locis *Κρονίδης*.

magni Ariſtomenis.] *ἀερσομένης* optimæ mentis hominem ſonat, ait Pindari Scholiaſtes, & Pauſan. in Meſſenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planeque ſtupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaſerit. ſed tandem ab eiſdem occiſus, execto eius corpore (videndi cauſa) cor hirſutum eſt repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & alij. *Ariſtomenes.*

quantum inter aues.] Collatio parium.

Semideos inter.] Semidei ſunt Heroës illuſtres, & nobiles viri, qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quamproximè acceſſerunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipſis (qui vulgarem opinionem velis remisq; conſectati ſunt) in numerum Deorum relati creduntur. Heſiodus: *Semidei.*

Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
ἡμίθεοι. — Ouid. 1. Metamorph.

Sunt mihi ſemidei ſylueſtria numina Fauni.

 & Sta-

& Statius in 2. Reges ſemideos appellat. Alex. ab Alex. libro 1. cap. 14.

Columba pro trepidatione. *Inſideant timidæ, &c.*] Columbam pro trepidatione & timiditatis ſymbolo ponere vulgatiſſimum fuit antiquis. nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat: deducitur enim à τρέω, quod eſt trepidare. Homerus enim ſic:

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι. hoc eſt,

Hæ pauidæ greſſu ſimiles abiere columbis.

Pierius Hieroglyph. lib. 22. id ſcitè perſpicuéque declarat.

Buſtum. *buſta.*] ſepulchra. Iuuenal. Satyr. 3.

— portandum ad buſta cadauer.

Ouidius Faſtorum 5.

Compoſitique nepos buſta piabat aui.

& Virgilius:

— ſemiuſtaq; ſeruant Buſta.

Cicero in Piſonem: Quorum ego furori niſi ceſſiſſem, in Catilinæ buſto, vobis ducibus, mactatus eſſem. Mortuorum cadauera olim cremabant, & cineres, quæ religiosè aſſeruabant, buſta dicebantur, quaſi combuſta. Cicero tamen 3. De legib. buſtum pro monumento accipit, vt & Suetonius pro ſepulchro.

Aquila, inſigne Romanorum. *Nos aquilæ.*] Aquilam Romanorum (totius orbis olim dominorum) inſigne fuiſſe quamplurimi auctores habent. Neq; verò id ſine cauſa factum coniicio. nam vetuſti quiq; aquilam auium principem vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permiſiſſe regnum in aues vagas. *Aquilæ præſtantia.* Obſeruabant enim eius auis præſtantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam, ſtrenuam, liberalem: quæ adiuncta perpetuò fortem debent Principem comitari. *Aquilino naſo homines.* Sed & aquilino naſo homines regios appellarunt, teſtibus Platone & Plutarcho: ita vt Perſę ad regnum nemini aditum liberum concederent, niſi qui ea nota inſignis eſſet, atque Cyrus, quem aquilino naſo fuiſſe memorabant. *Pyrrhus, aquila dictus.* Pyrrhus etiam Epirotarum Imperator, Aquilæ cognomen ſibi datum à ſuis lubens admiſit. Cùm enim milites eum Aquilã appellaſſent: τί γὰρ, inquit, οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος; Quid verò non debeo veſtris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud *Aquilæ ſacræ aues quibus.* Thebanos Aquilæ vt ſacræ aues colebantur, vt apud Aegyptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. Imò non auſim equidem tranſilire, Aquilam olim rerum ſucceſſum proſperarum portendiſſe. ſic enim Iupiter omen optimum cepit, cùm ſibi aduerſus Titanas

Titanas proficiſcenti apparuit Aquila. Prætermitto lubēs quæ prolixa ſunt in Xenophontis cōmentariis. Certè Aquilā alij referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totū diē ſeſſitaſſe: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmonſtratū volunt. Cùm Hiero admodum adoleſcens eſſet, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniiſſet, Aquila ſedit eius clypeo, quod præſagium regni fuiſſe creditur. Tarquinio Romam migranti Aquila pileum è capite abſtulit: vnde Tanaquil vxor vaticiniorum perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum ſeptem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit ſeptem Conſulatibus oſtenſa. Celebratur & Octauij Cæſaris Principatus primùm Aquilæ oſtēto notatus. Cùm enim aliquando in via Campana pranderet, Aquila ex improuiſo panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recèns nato Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem ſediſſe dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Aſiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non ſentio mihi ad reliqua pergendum. *Aquilæ omen.*

Α᾽νέχȣ καὶ ἀπέχȣ.

EMBLEMA XXXIIII.

Et toleranda homini triſtis fortuna ferendo eſt,
Et nimium felix ſæpè timenda fuit.
Suſtine (Epictetus dicebat) & abſtine. oportet
Multa pati, illicitis abſque tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: ſic ſe continet à grauidis.

Philoſophia Epicteti duobus compre-henſa verbis.

DVobus his verbis, ἀνέχȣ καὶ ἀπέχȣ, Philoſopho Epicteto familiaribus, tota bene viuēdi ratio comprehendi poteſt. Primo ſiquidem ad patientiam adhortabatur, qua quiſque diſcat tum aduerſos fortunæ caſus, tum etiam laborem ęquo per-

ferre

ferre animo: altero, abſtinendum eſſe ab omni luxu, potiſſimumque venereo præcipiebat. Quæ duo præcepta duobus hiſce verbis comprehenſa, ſic eſt perſecutus Horatius:

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, ſudauit & alſit,
Abſtinuit Venere & Baccho.

In tolerantia potiſſimùm conſtans hominis animus agnoſcitur, quando ſcilicet malis non cedit, ſed contrà audentior appareat. Vnica ſiquidem conſtantia hominem ab hominum communi fece differentem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidem, vt cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus, & ſocietatem & auxilium ſuum fortis patientia miſceat, virtúſque omnis vidua ſit, quam nō patientia firmet. At quantum conducat abſtinentia, quantáſque habeat vires, pleni ſunt auctorum libri, plena antiquorum monumenta. tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locum ſibi ſuo iure vendicet. Hinc apud Lactantium triplex ſtatuitur virtutis gradus: primus eſt à malis operibus abſtinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerum malarum cogitatione. Sed vt citiùs ad ſcopum perueniamus, quemadmodum Patiētia & Abſtinentia duæ virtutes ſunt præ cæteris vtiles, ſic iis oppoſita duo vitia, Intolerantia nempè & Incontinentia, multò omniū grauiſſima & exitioſa maximè dicebat Epictetus (teſte Gellio lib. 17. cap. 19.) nempè cùm aut iniurias, quæ ſunt ferendę, non toleramus neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat, eaque ſibi imperando atque obſeruando curet, is erit plerunque impeccabilis, vitamque viuet tranquilliſſimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc intelligatur, & quaſi ob oculos ponatur, συμβολικὸν adiecit, nempè taurum roboris excelſi patientiſſimum & abſtinentiſſimum animal. Aegyptij enim ſacerdotes cùm fortem & temperatum ſignificare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus. Onerum enim & laborum omnium patientiſſimus eſt, ærumnas nullas detrectat, inſtatque operi herili quantumlibet. ſed & abſtinens eſt; quippè qui poſt vaccę conceptum, cum illa non coëat, teſtis eſt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8. cap. 45 Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicôn. De aduerſis æquo perferendis animo, pete quæ habet Lactantius 6. cap. 18. & Plu-

Patientia.

Abſtinentia.

Tauri ſymbolum.

& Plutarchus Conſolatione ad Apollonium.

Et toleranda homini,&c.] Huic reſpondet verbum ἀνέχου. Adhortatio eſt ad patientiam: cui ſimile Virgil. illud,

Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.

Et nimium felix,&c.] Nam iuxta Publij mimum,

Fortuna cùm blanditur, captatum venit.

tum enim maximè timenda eſt, cùm valde proſpera putatur. Hinc enim idem graphicè,

Fortuna vitrea eſt, quæ cùm ſplendet, frangitur.

Epictetus. *Epictetus.*] Stoicus fuit, natus Hierapoli Phrygiæ, cuius quidem morum & vitæ tanta fuit admiratio, vt lucerna eius fictilis tribus drachmarum milibus penderetur. Scripſit eius nomine Enchiridion multis vndique paradoxis refertiſſimum Arrianus eius auditor.

illicitis abſque.] pro, abſque illicitis, ἀναστροφή.

Tauri ſymbolo quid ſignificetur. *Sic ducis imperium,&c.*] Aegyptij cùm vellent indicare hominem modeſtum, & qui facilè poſſet à malè factis auerti, taurum genu dextro illigatum pingebant. Si enim dextro genu illigetur, manſuetum ſe præbet, & vincula conſequentem. Pierius eodem lib. 3.

poplite.] poples, genu eſt cúruatura, pars genu oppoſita. Lucanus:

— niſi poplite lapſo
Vltima curuati procederet vngula tauri.

In adu-

In adulari neſcientem.

EMBLEMA XXXV.

S CIRE *cupis dominos toties cur Theſſalis ora*
Mutet, & vt varios quærat habere duces?
Neſcit adulari, cuiquámve obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus ſonipes, dorſo excutit omnem,
Qui moderari ipſum neſciat Hippocomon.
Nec ſæuire tamen domino fas: vltio ſola eſt,
Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

EX Vlpiano Demoſthenis interprete, hiſtoriam primi huius diſtichi petitam ſuſpicor. Verba eius non̄ piget adſcribere: *Locus è Demoſthenis interprete.*

bere: ἀλεύας ἀπόγονός τις τοῦ ἡρακλέους θετταλὸς, ἐτυράννησε θετταλῶν· εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραννίδα οἱ θετταλοὶ, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν φίλιππον· εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλε τοὺς ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι παγασὰς καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς· ἄπιστοι θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν μήδειαν· ἢ ὅτι ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ ἀθηναίων πρὸς λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ θουκυδίδης. id eſt, Aleuas quidã ex Herculis familia Theſſalus, tyrannide in Theſſalia potitus eſt: deinde huius etiam liberi. Quam cùm Theſſali nec ferre poſſent, & quò ſe verterent, non haberent, Philippi opem petierunt. Is cùm veniſſet, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij nomine gratum ſuum animum declaraturi, vſumfructum Pagaſarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi conceſſerunt. Perfidi autem exiſtimati ſunt, vel propter Theſſalum Iaſonem, quem Medeæ fregiſſe fidem conſtat; vel quia bello Peloponneſiaco, cùm vtraque acies iam ſtaret in procinctu, ab Athenienſibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Innaſcitur plerunque popularis rebellio, vel ob iniquam magiſtratus adminiſtrationem, vel intolerabilem Principum tyrannidem. Accidit enim plerunque principi rerum agendarum ignaro, quod equiſoni, qui dum equum alioqui violẽtum moderari neſciat, nec cùm ſit opus aut freno, vt ſiſtat, aut calcaribus, vt incitet ad curſum, aut modum teneat, excutitur facillimè, ſeque ex eius manu equus eximit. Eodem modo Princeps importunus, & in ſuos plus ęquo ſæuiens, vel etiam omninò regnandi imperitus, vulgi animos in ſe concitatos habet.

Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſe debet.

Eam ob cauſam dicebat Ariſtippus bene ceſſurum Regi vel Principi, ſi equitandi artem rectè calleret: etenim ſi alias diſciplinas diſceret, id quidem hominum opera & vigiliis effici, qui tamen verum dicere ne quidem audent, vt potè odioſum & moleſtum Principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps non modò ex hominibus, ſed ex equo didicerit, qui adulari neſciat, vt homo, nec certè blandiri, vt paraſitus aut ſcurra. Si enim vel ipſe Princeps equum, vt decet, non rexerit, errorem ſtatim equus eum vindicabit, ſuumque ſeſſorem nullo habito perſonæ delectu deiiciet. Seriò itaque prius ars hæc addiſcenda, aut ſeſe indignum reputet,

qui in

qui in tanto dignitatis gradu ſedeat. Hoc certè præceptum alicubi à Plutarcho literis conſignatum memini ad hunc fermè ſenſum: Qui equos domant, iis primùm adblandiuntur, ac molliſſimè tractant, vt aſſueſcant freno: ſic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc reſpicit apophthegma Scipionis Africani maioris, quo regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupiēti exprobrauit non eſſe tempus, quandoquidem rex ipſe perpeſſus eſſet lupatum & hippocomonem. Huc etiam Stobæi ea bellè conueniunt, quæ retulit ex Epicteto, ſerm.44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantùm pullos alit, feroces autem famelicos valere iubet, ſed ambos ex æquo nutrit, magis verò caſtigat alterum, & cogit ſimilem fieri meliori: ſic etiam vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: ſed de alimento quidem minus ei proſpicit, inſtituit verò, & vrget vehemētiùs illum qui rationi & legi obſtiterit. Plùtarch. initio de inſtitutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, ſuis non obſequuntur ſeſſoribus? Qui autem indomiti perſtant, nónne ceruice duriſſimi, & animi feroces euaſerunt? Idem de diſcrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neq; bene diſcere, præterquàm equitare: quia quod his aſſententur præceptor in exercitatione literarum, ſemper ea probās quę puer admiſerit, cedens ac ſubmittens ſeſe plus quàm par eſt. Certiſſimum enim eſt, ſæpè ab equo ſeſſorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca ſtudioſis penè omnibus ad manum eſſe ſcio: itaque hîc conſiſto. Cùm iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, ſed ſcribendorum me ſatieras aliqua tandem caperet, quippè qui ad ſtudia grauiora feſtinarem, mihique permulta nondum ſatisfacerent, quòd omninò, ſicuti mihi propoſueram initio, conſilium auctoris detexiſſe non viderer, maximeque trium vel quatuor Emblematon, & huius ipſius in primis, opportunè de iis verba facienti mihi, & ſtudia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctiſſimo ROBERTO VVIDIO, Tornodorenſi, Glareani Loriti quondam auditore, qui per ſeptenniū hac in Academia diligenter & eruditè docuit) mihi venit in mētem, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originem videri hauſtam ex Diod. Siculi li.16. ad annum Philippi

Scipionis cordata vox.

Carneadis apophthegma.

lippi

Locus è Diodoro Siculo. lippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrum Phereum tyrannum interfecerunt Thebe vxor, eiuſque fratres Lycophron & Tiſiphon: qua éx re ſibi fauorem popularem pepererunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapſi, ſæuitiam tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Theſſalia nobiliſſimi in eos coniurarint. Quòd verò id per ſe non poſſent, Philippum Macedonium in ſui auxilium aduocarunt: qui profectus in Theſſaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo reſtituit.

Obtrudere palpum. *Theſſalis ora.*] Regio Theſſalica, id eſt, ipſa Theſſalia.

obtrudere palpum.] Prouerb. Plautinum, pro eo quod eſt, arte doloque fallere, ſiue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Tranſlatio ab equiſonibus, qui refractariis equis vel manuum plauſu, vel linguæ palpo blandiri ſolent. Lege Chiliad.

Principes ab aſſentatoribus perditi. *Regia quem morem Principis.*] Occurrit exemplum Conſtantini Manaſſis, de Imperatore Michaële ab aſſentatoribus miſerè perdito: In fabulis eſt (inquit ille) venatorem illum Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: ſic certè cùm Michaëlem ſtipaſſent aſſentatores quidam improbi, effeminati, omninoque malè feriati, in quod exitium miſerum, in quam malorum lernam eum non coniecerunt? Curtius lib. 8. Non deerat talia concupiſcenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes ſæpius aſſentatio, quàm hoſtis euertit.

Sonipes. *ſonipes.*] equus velox & ſuperbus, à ſonitu pedum ſic dictus.

Hippocomon. *Hippocomon.*] ab equis ornandis ſeu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis inſtruendis fucato colore, robur inani ſagina mentientibus, ait Quintilian. & Alciat. noſter Comment. in tres poſteriores libr. Codic.

Clementia principis. *Nec ſæuire tamen domino fas.*] Clementia Principem maximè decet, nihilque debet eſſe ab eo tam remotum, quàm nimia cenſuræ ſeueritas. quòd ſi cogant iura & leges in facinoroſum aliquando ſæuire, id efficere debent, non quidem perſonæ, ſed vitij odio.

Lupata. *lupata.*] frena aſperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à lupinis dentibus ita denominata, qui dentes inæquales ſunt. Ouid. 1. Amorum:

Aſper equus duris contunditur ora lupatis.

Obdu-

Obdurandum aduerſus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

NITITVR in pondus palma, & conſurgit in arcum;
Quò magis & premitur, hoc mage tollit onus:
Fert & odoratas, bellaria dulcia, glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis „
Qui conſtantis erit, præmia digna feret. „

OCcaſione palmæ arboris, quæ pondere preſſa non flectitur, ſed attollitur, & cuius ſuauiſſimi fructus, nempè dactyli, cum voluptate ſecundis menſis inſeruiunt: ad laborum

 & diffi-

& difficultatum perpeſſionem fit adhortatio, ex qua nempè ſimus vtilitatem aliquam non minimam capturi. *Phornuti loci.* Non incommodè locum huc transferam Phornuti Græci ſcriptoris, qui ait, Muſas ex veterum ſententia coronari palma, ob nominis ſimilitudinem, eò quòd Phœnices primi credantur literas inueniſſe. Probabilior autem ratio eſt, quæ ab eo ſumitur, quòd planta hæc tenella ſit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter ſcanditur, fructusque refert ſuaues admodum, vt non ab re Muſæ coronis vtantur è palma confectis. Græca ſi quis malit, appouam: στεφανοῦνται δὲ φοίνικι, ὡς μέν τινες νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα· ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ εὐεργὲς καὶ ἀείζωον καὶ δυσανάβατον καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ. Nullus eſt certè, qui eruditionis aut famæ laudem maximam aſſequi poſſit, niſi primùm graues & moleſtos labores pertulerit. Id velim ſymbolum bene natis adoleſcentibus proponi, qui *Studioſi deterrētur laborum difficultatibus.* aliquando ſtudiorum liberalium difficultate non minimùm deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione intimoque ſenſu deguſtarent, hac vna grata boni ſpe, moleſtias quantumuis acerbas deuorarent. Sanè rebus in agendis propoſita ſemper debet eſſe conſtantia, quæ ſit ærumnæ cuiuſ-*Palma natura.* uis firmiſſimum condimentum. Ad id explicandum palmam proponit; cui ſi pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas & oneres, vt oneris magnitudo ſuſtineri nequeat, non deorſum illa cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur. Idcircò in certaminibus fuiſſe victoriæ ſignum quamplurimi prodidere. hinc vulgatum ſatis Adagiũ, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. cap. 6. ex Plutarch. 8. Sympoſiac. & Plin. 16. cap. 42.

odoratas glandes.] odoriferos dactylos.

Bellaria. *bellaria dulcia.*] πέμματα vel τραγήματα: ſuntque omnia ea quæ ſecundis menſis apponi ſolent. Gellius lib. 13. cap. 11. Locus eſt elegans apud Ioann. Salisberienſem, auctorem quidem non ineptum, & quem non ægrè inter optimos fortaſſe haberemus, ſi meliore ſæculo floruiſſet, in Polycratico lib. 8. cap. 7. Significant autem bellaria, ait, omne genus menſæ ſecundæ, quoniam ibi ſolent apponi quæ pulchriora ſunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro: Bellaria, inquit, ea maximè mellita ſunt; quæ mellita non ſunt. Quod fortè eò referri poteſt, quòd vtenti gratiora ſunt ea quæ neceſſitas appetit, quàm

tit,quàm quæ irritatio gulæ inuenit. hæc ille. Addam & locum Arnobij aduerſ.gentes lib.7. nam & his verbis bellaria ſignificat. Pulmentorum varietatibus, ait, afficiuntur Dij cælites, vt fieri mos eſt poſt cœnarum ditium & locupletum ſaginas: fruſtilla hæc paruula pro ſuauibus mateolis ſumunt, non quibus famem ſedent, ſed vt palatis admoueant otium, ſeque ipſos plenæ appetitu voracitatis inſtigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congeſta eſſe dicat.

menſas inter.] ἀναστροφή, pro, inter menſas.

reptans.] nitens & conſcendens, μεταφορά.

mentis qui conſtantis erit, &c.] γνώμη, quæ complectitur totius Emblematis ſententiam.

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

HVNNVS *inops, Scythiciq́; miſerrimus accola Ponti,*
Vſtus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretioſa tamen ſtragula ſemper habet.
Nam murinæ illum perſtringunt vndique pelles:
Lumina ſola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, ſic ventos temnit & imbres,
Tutus apudq́; viros, tutus apudq́; Deos.

EMblema hoc à Iuſtino hiſtorico petitum eſſe, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum deſcriptionem, quam retulit ille

lit ille lib. 2. euoluerit. Sic enim: Scythis inter ſe fines nulli: neq; enim agrum colunt, nec domus illis vlla, aut tectum, aut ſedes eſt, armenta & pecora ſemper paſcentibus, & per incultas ſolitudines errare ſolitis. Vxores liberóſque ſecum in plauſtris vehunt: quibus, coriis imbrium hyemisque cauſa tectis, pro domibus vtuntur. Iuſtitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum ſcelus apud eos furto grauius: quippè ſine tecto munimentoque pecora & armenta habentibus, quid ſaluum eſſet, ſi furari liceret? Aurum & argentum perinde aſpernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle veſcuntur. Lanæ iis vſus ac veſtium ignotus: & quanquam continuis frigoribus vrãtur, pellibus tamen ferinis aut murinis veſtiuntur. Hæc continentia illis morum quoque iuſtitiam dedit, nihil alienum concupiſcentibus. Quippè diuitiarum cupido ibi eſt, vbi & vſus. Atque vtinam reliquis mortalibus ſimilis moderatio & abſtinentia alieni foret. Profectò non bellorum tantum per omnia ſæcula terris omnibus cõtinuaretur: neque plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorſus vt admirabile videatur hoc illis naturam dare, quod Græci longa ſapientum doctrina, præceptisque Philoſophorum conſequi nequeunt, cultosque mores incultę barbariæ collatione ſuperari: tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis. Et hæc quidem Iuſtinus. Quem locum integrum, quia pulcherrimus eſt, aſcribere malui, quàm truncatum. Hinc enim Alciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, vti iam dixi: cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis, ſententiam complectitur, & quaſi animam ingenioſæ picturę quam ſubiecit oculis. Ea verò ſignificatur, animum hominis pendere non debere ex his quę caduca ſunt & fortuita, vtpotè quæ ſollicitudines & cruciatus infinitos pariant, ſed ea tantùm debere eſſe ſatis, quæ benigna natura ſit elargita, vel quæ ab ingenio proficiſcuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunque terrarum (etiamſi ab omnibus penè miſerrima cenſeatur) eſſe tutam & ſecuram. Quam ad rem deſcribit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio paupertimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores eſſe opes & facultates quæ in nobis inſunt, quàm quæ petuntur aliundè. Genus hoc hominum ſic deſcribi ab hiſtoricis recẽtioribus animaduerto, ne vel minimùm ſtudioſi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti: inde Hunni habuere,

Locus è Iuſtino hiſtorico.

Biantis apophthegma.

Animus ab externis minimè pendens.

Paupertas vbique tuta.

Deſcriptio Hunnorum.

buere, gens Scythica. Mox Gotthi ex inſulis Oceani Germanici profecti, poſt Gotthos Longobardi, nouiſſimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egreſſi, quæ non longè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: miſera adhuc regio, vtpotè quæ ſit ſub cælo frigidiſſimo, Duci Moſcouiæ tributaria: non tamen aurum, argentúmve, quibus omninò carent, ſed pretioſas animalium pelles ſabellorum ſciſmorumq́ue pendunt homines. Non arant, non ſeminant, neque panes habent: ferarum carnibus & piſcibus veſcuntur: aquam potant, ſub tuguriis ex virgultis contextis inter denſas ſyluas humiliter habitant: vnde fit, vt homines ſylueſtribus feris commorantes, veſtimentis ſe non laneis neque lineis induant, ſed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo, vrſóve detractis. Nullius ipſis aut auri, aut argenti vſus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinisque corpora communibant. Facilè huc poſſem aggerere nobilem eiuſdē gentis deſcriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè. ſed ſtudioſos admonuiſſe ſat eſt.

accola.] incola, qui aduentitius terram colat.

Vrere. *Vſtus perpetuo gelu.*] Vrere etiam frigoris eſt. Virg. 1. Georg.

— *Boreæ penetrabile frigus adurit.*

& Lucanus:

Vrebant montana niues. —

quanquam tamen verbum iſtud, Vrere, pro, moleſtiam exhibere, accipi metaphoricôs, & quidem non rarò, palam eſt. Cornel. Tacitus lib. 13. Ambuſti multorum artus vi frigoris. & Feſtus Pompeius lib. 14. ait, primum nomē inde accepiſſe frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Qui Cereris non nouit opes.] qui vſum panis atq; vini nō habet.

Bacchus Lyæus. *Lyæi.*] Bacchi, id eſt, vini, ἀπὸ τοῦ λύειν ſic dicti, quòd hominum membra & animos diſſoluat, vti omnes ſatis norunt.

Stragula. *ſtragula.*] veſtimenta, pallia. pro lectorum opertoriis aliàs.

murinæ pelles.] è murium pellibus.

Sic furem haud metuit, &c.] Sic ſanè nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quique in ſe vno ponit omnia: cui autem ſpes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil poteſt eſſe certi, nihilq; quod exploratum habeat, permāſurum ſibi, ne vnum quidem diem, ait M. Tullius.

Con-

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter ſe concordia vitæ eſt,*
Mutua ſtatq; illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtantq; caduntq; duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat, & ſecum regia fata trahit.

PRincipibus & Regibus hæc vna debet cura ineſſe, vt popularem concordiam à rixis omnibus & contentionibus omninò ſemotam foueant, &, quantũ in ſe eſt, retineant. Eam *Plebis concordia principi neceſſaria.*

 enim

enim concordiam regiæ poteſtatis & auctoritatis conſeruatricem hîc facit, adhibita cornicum, quæ ſceptrum ſuſtentent, eicone. Maxima itaque debet eſſe Regum prudentia & moderatio in eorum, quibus præſunt, amore fouendo, & modis omnibus perſequendo, ſi modò ſibi bene velint eſſe conſultum. Meminiſſe ſiquidem debent imperium ſuum pendere à populari conſenſu. Quod ne ſit moleſtum exemplis hinc inde conquiſitis confirmare, tantummodò repetam quę auctor ipſemet in l. 15. Comment. De verbor. ſignific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, non diuina iuſſione, ſed ex populi conſenſu reges aſſumpti ſunt: quod & poſt Romani imperij occaſum ſeruatum fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Auguſtus electus eſt, & à Pontifice Leone ſacro oleo inunctus; quod ius populi hodie Gregoriana lege in ſeptem Germaniæ Primates tranſlatum eſt. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno non eſſet idoneus, Pipinum πανκελτικῷ conſilio ſubſtituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degeneraſſet, rurſus Odonem, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotē Hugonem ad ſummum faſtigium euexerunt. Is Hugo eſt, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi ſunt qui etiam Francorum rebus moderantur. Et quod de maximis hiſce Regibus, nimirùm Romano & Franco, dictum eſt, idem & in inferioribus obſeruatum fuiſſe, qui hiſtoricos legerit, deprehendet, vt meritò cenſeam diuina lege eum iuſtum Principem eſſe, qui ex populi conſenſu regnet; quod & Ariſtoteles tradit; qui verò inuitis dominetur, eum tyrannum eſſe. Vnde cùm magna regna non ex ſubditorum conſenſu, ſed per violentiam primò conſtituta ſint, meritò D. Auguſtin. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia eſſe dixit, adducto etiam piratæ cuiuſdā exemplo, qui comprehenſus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua cauſa mare haberet infeſtum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarū habeas infeſtum? ſed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna claſſe, Imperator. Hactenus Alciatus. Adhęc ſi veterum monumenta percurramus, facillimum erit obſeruare, quàm fluxa, quamq; lubrica ſit Principum gloria & dominatus, quanquam ſublimis & excellens. Hi enim qui niſi precario & populari nutu imperāt, vtpotè quorum niſi moderatum ſit imperium, quamcitiſſimè corruit. Aelianus refert Thryſum inſignem tyrānum ſuos adeò torſiſſe, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim, neque

Locus ex Alciato.

Hiſtoria Thryſi tyranni ex Æliano.

neque publicè inuicem colloqui aut miſcere ſermones auderet. Quod cùm ſubditis moleſtiſſimum fuiſſet, qui nutu oculorum, manuumque geſtu animi ſenſa cogebantur exprimere, id etiam voluit eſſe prohibitum, vt moleſtiæ dolorem adiiceret intolerabilem: quiſpiam eorum locum publicum petiit, qui multis lachrymis effuſis, alios etiam ad fletum prouocauit. Id cùm reſciſſet tyrannus, in forum feſtinans, quò etiam id ſi poſſet, populo eriperet, flendi nempè libertatem, ciues commoti arma regiis ſatellitibus extorſerunt, & ſuum tyrannum de medio ſuſtulerunt. Eandem fortunæ mutationem ſenſit Amaſis Aegyptiorum Rex. Cùm enim pleroſque ex ſuis affeciſſet ſupplicio, alios fortunis ſpoliaſſet, & in omnes inſolētior atque ſuperbior haberetur, imperium eius aliquantò toleratum eſt, nimirùm quouſq; Actiſanes Aethiopum Rex in eum irrupit: tum enim odia occulta erupere: cumque multi ab eo deſciuiſſent, regno tandem eſt abdicatus, teſte Diodoro lib. 2, cap. 2. Cæterùm Cornices haberi pro concordiæ ſymbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. docteque annotauit Hadrian. Iunius in ipſo Animaduerſorū principio. Sceptrum autem virgam regiam Hieroglyphicum regni eſſe, ex literis ſacris tradit idem Pierius lib. 41.

Amaſidis factum.

Cornix quid.

Mutua ſtatque illis.] Priores editiones habent,

Inque vicem numquam contaminata fides.

Quam autem ſequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quoſdam locos, quos poſtea indicabimus,

quòd ſcilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu' populus frequens
Ad arma ceſſantes ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

diſcordia præceps aduolat.] Diſcordiam Deam coluere pagani homines, quam eandem cum Ate (de qua poſtea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag. 1.

Diſcordia Dea

regia fata.] Regis aut Principis mortem.

Concordia.

EMBLEMA XXXIX.

IN *bellum ciuile duces cùm Roma pararet,*
Viribus & caderet Martia terra ſuis:
Mos fuit in partes turmis coëuntibus eaſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc ſpecies: id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

Origo huius Emblematis.

ME docuit Alciatus ipſemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam ſumpſerit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib. 2. & 18. quibus oſtenditur, dextras concordiæ ſigna vltrò citroque deſti-

nari

nari ab exercitibus ſolitas. Nec verò aſpernor, quod libris Genialium dierum notat Alexander Neapolitanus, nempè Marium, cùm in Romanos maxima clade ſæuiret, quos ſeruare voluit, dextra porrecta aut ſalute data incolumes feciſſe. Attigimus autem in ſuperioribus, dextrarum coniunctionem olim fuiſſe fidei & concordiæ ſignum. Hinc enim conqueritur Aeneas ille Virgilian. 1. Aeneid. *Lib. 2. ca. 19.* *Dextra ſymbolum fidei.*

—— cur dextræ iungere dextram

Non datur? quò pertinet & illud ex vndecimo Aeneid.

Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro: Per dextram ipſam, quam hoſpes hoſpiti porrexiſti. Fuit enim & hoſpitij ſymbolum apud Syros & Perſas. Hinc & Romani Principum bene de Republ. meritorum ſtatuas pedeſtres & equeſtres ita effinxerunt, vt dexrra porrecta, fidem in Rempubl. oſtenderent. Itaque in ipſo belli claſſico, & ciuilis tumultus furore, ne amici cum inimicis abſq; diſcrimine premerentur, interpoſitum eſt eiuſmodi fidei ſacramentum. Hoc de ſymbolo Pierius lib. 35.

Viribus & caderet, &c.] Significat bellum ciuile, idque videtur ex Horatij Epod. 16. Oda imitatus: *Bellum ciuile.*

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Itaque conſultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpenſis ait, Romanos nunquam niſi armis ſuis vinci poſſe: nec Italiam aliter quàm Italicis viribus ſubigi.

Martia terra.] Roma, vel quòd fuerit ſtudiis aſperrima belli, vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, ſic appellata. Symmachus lib. 1. epiſt. 14. ab exortu pene vrbis Martiæ ſtrenarum vſus adoleuit. *Roma terra Martia.*

Concor-

Concordia inſuperabilis.

EMBLEMA XL.

TERGEMINOS *inter fuerat concordia fratres,*
Tanta ſimul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Vis concordiæ. COncordia, vinculum incolumitatis & pacis, tot tantáque vires habet, vt vix ferè coërceri aut deuinci queat, etiamſi præ ſe ferat neſcio quid puſillum aut debile, nempè vbi ſingulorum habetur ratio. Vt enim lapides quidam inſulæ Cycladicæ (teſte Plinio) integri natant in aqua, fracti concidunt in fundum: ita Reſpublicæ diſcordiis peſſum eunt, & quamocyſſimè collabũtur: concordi verò pace manẽt & perdurãt. Quod expreſsè

expreſſè docuit Scilurus ille Scytha, cùm moribundus ex telorum faſciculo colligato, & poſtea ſoluto, filiis inuictam concordiam inculcauit. Eam ob rem etiam finxerunt veteres, Geryonem fuiſſe tricorporem, aut tricipitem, quòd vnà cum fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantaque fide æuum traduxit, vt ij vno nomine Geryones dicerentur, & vnicam regi animam & voluntatem ineſſe, quanquam tres eſſent, communis iactabat opinio. quod ſanè idem omninò videtur Iuſtino ſub finem lib 44. Nec enim moror, quòd alij id referant ad tres inſulas Hiſpaniæ copioſiſſimas, duas nempè Balearides & Ebuſin, quibus imperauit Geryon: ſed neque quod Palæphatus ad Trinacriam, id eſt, tricipitiã, ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad noſtrum inſtitutum pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuiſſe, niſi ſeparatos & à ſe diſiunctos. ex quo perſpicuum fit, quàm fortis & opportunus ſit vnanimis ille animorum & voluntatum quaſi nexus atque conſenſus. Vniuerſi quippè concordes inuicti, qui ſinguli debiles, & nullius ſunt roboris. Sic enim, vt Philoſophi loquuntur, vnita virtus valentior eſt ſeipſa diſperſa. Lege Pieriũ lib. Hieroglyph. 32. c. De tricipitio.

Sciluri factum.

Geryon cur triceps & tricorpor.

Tergeminos.] Lucretius lib. 5.

Quídve tripectora tergemini quoque Geryonæ vis.

Virgil. 8. Aeneid. — *maximus vltor*

Tergemini nece Geryonis, ſpoliiſque ſuperbus

Alcides aderat.

vno nomine Geryonis.] Geryon, vocabulum priſcum à gera deriuatum, quod eſt aduena, vt interpretatur Hieronymus. Nam filius Priſci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo adueniens claſſe in Hiſpaniam, Geryonæ, id eſt, aduenæ nomẽ habuit. Vide Ioan. Annium De Regib. Hiſpaniæ, cap. 10. & 11. Non poſſum hoc loco ſubticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eum qui ſit infirmo corporis habitu, induſtriũ ſibi pro ſocio debere ſumere, vt quondam Nicias Lamachum. Siquidem proditum eſt memoriæ, his artibus Geryonem admirabilem fuiſſe, qui multa crura, pluresq; manus atq; oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atq; conſilio moderaretur. hęc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Eunapius Sardianus auctor Græcus, vita Sophiſtarum: Lucianus in Toxari, ipſo extremo penè: Arrianus de Alexandri geſtis lib. 2. quo loco ſententiam retulit Hecatei Abderitæ de Hercule & Geryone.

Geryon vnde dictus.

Vnum nihil, duos plurimum poſſe.

EMBLEMA XLI.

L AERTÆ *genitum, genitum quoque Tydeos vnà,*
Hac cera expreſſit Zenalis apta manus.
Viribus hic præſtat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt.
Solum mens hominem, dextráve deſtituit.

Fons Emblematis.

EMblematis huius typum obſeruo apud Homerum Iliad. κ. quo loco vnà cum Agamemnone & Menelao Neſtor conſultat de mittendis exploratoribus in Troianorum caſtra. Hanc in ſe prouinciam recipit Diomedes animi magni vir, ſi tamen

tamen ei ſocius aliquis vnà profecturus concedatur. Eius hæc verba:

νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντα
τρώων· ἀλλ' εἴ τις μὲν ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται,
σύν τε δύ' ἐρχομένω καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
ὅπως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id eſt,
Neſtor, me mouet cor, generoſuſque animus,
Fortium hoſtium ſubire caſtra, quæ propè ſunt,
Troianorum. ſed ſi ſit aliquis vir qui me ſequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit
Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile ſit: ſolus verò quanquam intelligat,
Tamen ei tardior animus, & conſilium imbecillius.

Plutarchi diſputatio, qua ciuilem hominem informat, huc facit, cùm ita dicit: *ἂν δ' ᾖ τις ἐργώδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσελέσθαι τὸν φίλον· ὡς ὁ Διομήδης,*

εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidem illa atque illuſtris, ſed ardua & difficilis, laborum & operis ſocium tibi amicum aſſumito, vt Diomedes: Quòd ſi mihi alterum adiungi iubetis, inquit, quî tandem poſſim obliuiſci diui Vlyſſis? &c. Eundem Homeri locum Appuleius de dæmonio Socratis vſurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlyſſes, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti conſilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificum perfici bellè poteſt, in his potiſſimùm quæ bellica negotia reſpiciunt, niſi maturo conſilio coniungantur corporis vires, id eſt, niſi iuuenum robuſtiorum viuacitas, ſenum & eorum qui valeant experientia ductu regatur. Non enim ſolùm viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, ſententia. Proinde Sophocles: *Conſilium & vires.*

γνῶμαι μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί·
βουλαὶ τὰ δ' ἐξέπραξαν, οὐ χερῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: ſed eas res conſilia effecerunt, non manuum robur. Proponitur

autem

Vlyſſis & Diomedis effigies iunctæ quid. autem ἄγαλμα, in quo ſint expreſſæ & mutuò coniunctæ effigies Vlyſſis & Diomedis, quorum alter prudentia & conſilio, alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit vtriuſq; induſtria, & laudata ſtrenuitas in bello Troiano, notum eſt ex Homero & hiſtoricis. Quò ſpectat Prouerbium, εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ, Vnus vir, nullus vir: quo intelligitur quantum conferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendum illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. *Mercurius geminus.* Quam ob cauſam apud Aegyptios Mercurij gemini ſimulachrum ſic effictum conſpiciebatur, vt alterum ſenili eſſet vultu venerādum, alterum florente iuuenta: vt ſignificarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quaſi alterum alterius egeat adminiculo.

Ariſtoteles 8. Moral. Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω· καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perſpicuè declarat Salluſtius initio Catilinarij belli: Diu magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priuſquàm incipias conſultò, & vbi conſulueris, maturè facto eſt opus. ita vtrumque per ſe indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarch. diſputationem pulcherrimam, An ſeni gerenda Reſpub. ſit. Sed occurrit mihi Heſiodi iſtuc ſatis accommodatum,

πλείων γὰρ πλειόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id eſt,

Plus augere poteſt multorum induſtria vires.

idemque Homericum ex Iliad. μ.

— πλεόνων δέ τι ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc ſciens prætercam ex Phœniſſis?

— εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. vel illud ex Hieraclidis,

μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

Vlyſſes. *Laërtæ genitum.*] id eſt, Vlyſſem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic Rex fuit Ithacæ & Dulichij inſularum, vir multiſcius, & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri confecta eſt.

Diomedes. *genitum quoque Tydeos.*] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem.

Zenalis. *Zenalis.*] Quis ille fuerit, adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdam egregij pictoris, qui ætate Alciati non minus celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius.

Solum

Solum mens hominem, &c.] Conſilium viribus deſtitutum parum conducit: contrà verò corporis robur conſilij expers, facillimè in præceps ruit. Iſocrates Parænesi ad Demonic. *ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκηθέντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.*

Firmiſſima conuelli non poſſe.

EMBLEMA XLII.

O C E A N V S *quamuis fluctus pater excitet omnes;*
Danubiumq́; omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæſar
Dum Carolus populis bellica ſigna dabit.

 Sic

Sic ſacræ quercus firmis radicibus adſtant,
Sicca licet venti concutiant folia.

INnuit ea vix confici, aut labefactari poſſe, quæ firmis hærēt radicibus, quæque vel longo temporis decurſu, vel inſigni aliqua virtute famam ſibi pepererunt immortalem. Id autem fermè totum mutuatus eſt ex Epigrammate quodam Crinagori εἰς Ῥώμην·

Οὐδ᾽ ἢν ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμύραν ἐγείρῃ,
οὐδ᾽ ἢν γερμανίη ῥῆνον ἅπαντα πίῃ·
Ῥώμης οὐδ᾽ ὅσσον βλάψει σθένος, ἄχρι κε μίμνῃ,
δεξιὰ σημαίνειν καὶ πάρι θαρσαλέῃ.
Οὕτω καὶ ἱεραὶ ζηνὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
ἑστᾶσιν· φύλλων δ᾽ αὖα χέουσ᾽ ἄνεμοι.

Apponam Ioãnis Sleidani verſionem, vt tyrunculus facilè deprehendat, quorſum imitatus ſit Alciatus auctorem Græcum, nec perinde ad verbum reddiderit, vt ſcilicet gratularetur Carolo V. Imperatori, qui Turcas inſigni victoria profligauit, vt mox dicemus. Sic ergo Sleidan.

Oceanus moueat licet omnes vndique fluctus,
Et potet Rhenum *Teutona terra ſuum;*
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæſar
Præerit, atque ſalus publica facta reget.
Sacra Ioui quercus nam ſic radicibus hæret,
Et tamen aridulas huic capit aura comas.

Germanorum Principum victoriæ de Turcis.

Id conuertitur ingenioſè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymannus trecentis millibus armatorum, Vngaria maiori ex parte occupata, Auſtriam, ipſamque Germaniam toto conatu inuadere ſtatuiſſet, Viennam, clariſſimam Auſtriæ vrbem, obſidere decreuit. quod effectum eſt immenſo apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. cuius quidem minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani nõ ita putarent eſſe metuendum, vrbe vndique obſeſſa, tanta fortitudine reſtiterunt, vt Turcę multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fuſtibus adigi poſſent. Cumque hoc modo Turca per menſem integrum continuis oppugnationibus Viennam fruſtrà tentaſſet, poſtridie Id. Octob. re infecta inglorius diſceſſit, & fugienti ſimilis in Thraciam rediit, multis millibus ex ſuis amiſſis.

Oceanus quamuis, &c.] Catullus in Argonautic.

Ocea-

Oceanusque pater totum qui amplectitur orbem.

Quid ſi per Oceanum patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem ſua celeritate, ſuoque (vt ita loquar) hominum vel potius mancipiorum examine & inaudita multitudine, toti Europæ, orbique Chriſtiano, vt magnum & immenſum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudumque minitantem? Pater enim dicitur Oceanus, quia iuxta Thaletem, ab aqua omnia nata ſint: Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras miſſo: *Oceanus pater quid allegoricos.*

— illum

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,

Conuocat hic amnes. —

Intelligit autem noſter hic auctor innumerabiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiumque Germaniæ fluuium nobiliſſimum numeroſo ſuo exercitu exhaurientes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numeroſiſſimum facerent, flumina exhauſiſſe finxerunt.

Sic ſacræ quercus, &c.] Comparatio appoſitiſſima. Licet ventis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant aridæ, ipſa tamen immota ſedet arbor: ſic imperium firmis hæret fundamentis auguſtum & ſtabile, tametſi plerique hinc auocentur, aut pereant in bellis Turcicis. Huc refer illam apud Virgil. 4. Aeneid. collationem:

— veluti annoſam valido cùm robore quercum

Alpini Boreæ, nunc huc, nunc flatibus illuc

Eruere inter ſe certant, &c.

Et aduerte interea, per quercum ſignificari in Hieroglyph. fortitudinem, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian. *Quercus quid.*

firmis radicibus adſtant.] Huc fortè non omninò malè illud referam Senecæ è lib. De prouidentia. Id in quoque, ait, ſolidiſſimum eſt, quod exercuit. Non eſt arbor ſolida, nec fortis, niſi in quam frequens ventus concurſat. Ipſa enim vexatione conſtringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epiſtola 265. Libanij Rhetoris (quem librum Græcè ſi haberem, eò libeꝛiùs vterer:) Ea, inquit, me ne minimè quidem commouerunt. Neq; enim vetuſta, & iam firmis radicibus arbor ad terram flecti, vento etiam maximè furenti, facilè poteſt.

Spes proxima.

EMBLEMA XLIII.

INNVMERIS *agitur Reſpublica noſtra procellis,*
Et ſpes venturæ ſola ſalutis adeſt:
Non ſecus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt; ſalſis iamq́ue fatiſcit aquis.
Quòd ſi Helenæ adueniant lucentia ſidera fratres:
Amiſſos animos ſpes bona reſtuit.

Tempus Nicei colloquij. SI quid noſtræ coniecturæ dandum, ſuſpicamur id ab Alciato ſcriptum fuiſſe, quo tempore ad Niceũ colloquium, magna omnium ſpe & votis expectabantur Reipubl. Chriſtianæ Prin-

næ Principes potentiſſimi, Carolus quintus Imperator, & Franciſcus 1. Galliarum Rex: quò loci nonnulli in certam ſpem veniebant fœdus aliquod firmum & ſtabile, pacemque inter eos compoſitum tandem aliquando & ſancitum iri: vt eo tranſacto negotio rixarum omnium & contentionum, tum deniq; falſarum opinionum in religione Chriſtiana tam longè lateque graſſantium omnis occaſio tolleretur, aut certè magna parte lues iſta ſanaretur. Comparat Chriſtianam Rempublicam cum naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitata, ſic vt parum abſit, quin inſanis & ferocientibus aquis obruatur, omniumque ſpes penitùs cadat, niſi tam craſſæ caligini & tempeſtati Deus Opt. Max. aliquid lucis immiſerit, quò virorum totiusque populi conſternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Caſtorem & Pollucem intelligi velint ſummum Pontific. & Imperatorem, à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimantibus diu ſchiſmatum ceſſatio, turbationumque optata fuit quies. M. Tullius Epiſt. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempub. deſignauit. Conſcende, inquit, nobiſcum, & quidem ad puppim. Vna nauis eſt iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Horat. 1. Carmin. eodem ſenſu & ſchemate:

Comparatio Reip. cum naui ventis agitata.

Caſtor & Pollux quid allegoriè.

O *nauis, referent in mare te noui Fluctus, &c.*

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui comparant, ſuccurrunt duo alij è Panegyricis Maximiano dictis. Prior is eſt Pacati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenaſti, & gubernacula fluitantia recepiſti, omnibus ſpes ſalutis illuxit, poſuere venti, fugere nubes, fluctus reſederunt: & ſicubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuerſatur obſcuritas, aut reſiduus vndarum pulſus immurmurat, neceſſe eſt tamen ante tuos nutus diluceſcat & ſileat. Alter verò eſt Mamertini: Neque, inquit, cùm Reipubl. nauem ſecundus à puppi flatus impleret, ſalutarem manum gubernaculis addidiſti, &c. alia enim longiora ſunt, quàm vt huc transferri commodè poſſint. De naui, quædam Pierius doctè collegit libro 47. quæ hîc commemorare nihil attinet.

circum.] Circùm hîc aduerbij naturam induit.

fatiſcit.] deficit, & penè obruitur vi tempeſtatis & fluctuum. Virgil. 1. Aeneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimiſque fatiſcunt.

Caſtor & Pollux.

Quòd ſi Helenæ aduentant, &c.] περίφρασις eſt Geminorum, qui Caſtor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filij. Hi vbi adoleuiſſent, mare piratis liberarunt, eaque de cauſſa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, ſi horum alter appareat, tempeſtatem portendere; ſi ambo, ſerenitatem. De his ſic Plinius: Vidi nocturnis militum vigiliis inhærere pilis pro vallo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantium, aliisq; nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, vt volucres ſedem ex ſede mutantes: graues cùm ſolitariæ venere, mergentéſque nauigia: & ſi in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autem ſalutares, & proſperi curſus prænunciæ, quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenā ferunt. Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eosque in mari Deos inuocant. Hominum quoque capita veſpertinis horis magno præſagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdita. De ſtellis, quæ Dioſcuri appellantur, Plutarch. 2. Decretorum Philoſophicorum, cap. 18. Lege Ouid. ſub finem 5. Faſtorum. Diodor. Sicul. ſub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap. 2. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & cæteros permultos.

In ſi-

In ſimulachrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVÆ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miſeris promptam Spes bona præſtat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent.
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos ſperare decet, præcido ſepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?
Sola domi manſi volitantibus vndique noxis,
Aſcræi vt docuit muſa verenda ſenis.

Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſſimus oſcen;
Eſt bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites? bonus Euentus, præcepsq; Cupido.
Qui præeunt? Vigilum ſomnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta aſtat? ſcelerum Rhamnuſia vindex,
Scilicet vt ſperes nil, niſi quod liceat.

Spei effecta. ELegans eſt Spei deſcriptio per Dialogiſmum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientiſſimis ſymbolis explicat. Ea enim hominem lętum reddit, & ſemper meliora expectantem ad mortem vſque comitatur. Ea tamen ſi importuna ſit & immoderata, vltricem Rhamnuſiam ſecum aduocat; quæ vota plus æquo ambitioſa faciat irrita. Quæ omnia ſigillatim enarrabo, ſi priùs huc adſcripſero doctiſſimi viri B. Dardanij epigrãma in Spem, vt, ſi fieri poſſit, cum Alciati Emblemate conferamus. Tale eſt autem:

Tu quæ ſuſtentas tereti veſtigia ligno,
E'ſne Dea? an noſtro ſanguine creta? Dea.
Vnde ſata? è cæca rerum caligine. & ecquæ
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudent tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo ſemper te præit ore? Timor.
Suſpicis intento cur cælum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta ſuprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet cauſa ſerenos?
Excrucior quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum paſcit opinio mentem
Cæca meam, irrepſit curua ſenecta mihi.
Quid titubas pedibus? rerum eſt ſpes lubrica; ſæpè
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Spes Dea. Obiter adnotarim Spem Deam à Romanis cultam ædes habuiſſe in foro olitorio. Gyraldus ait, eam ſe vidiſſe pictam in Adriani Imperatoris aureo numiſmate. Femina fuit ſtans, inquit, iuſtitiæ laciniam ſiniſtra manu nonnihil attollens: dextra in cubitum elata pateram proferebat, in qua repoſitum erat veluti ciboriũ, id eſt, vas in floris ſimilitudine, cum hac inſcriptione SPES P. R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerunt, & ſedentem ſupra dolium cum cornice: quidam etiam cum Nemeſi, &c. hæc ille. vide Syntag. 1.

ſuſpectans ſidera vultu.] Hic adnotandum alicuius expectationis ſignum, quod expreſsè notauit regius Pſaltes, 120. pſalmo: ἦρα τὰς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. & 122 πρὸς σε ἦρα τὰς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. — *Spectare ſidera quid.*

peniculo reddita imago.] id eſt, penicillo depicta & expreſſa. Peniculus, vel penicillus, ſiue peniculum, pictorum eſt inſtrumẽtum, ex caudarum extremitatibus confectum. Plin. 35. lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam. — *Peniculus.*

Elpidij fecere manus.] Nomen eſt è re fictitium. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc eſt, à Spe, quam depinxit, nomen habet. — *Elpidius.*

Spes bona præſtat opem.] Alludit ad Prouerb. Spes ſeruat afflictos: &, Spes alunt exules. Ouidius:

Spes bona dat vires, animum quoque ſpes bona firmat:
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romæ aram fuiſſe bonę Spei. Cui cõuenit et verſiculus è Comœdia quapiã,

ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Cur viridis tibi palla?] Palla, veſtimenti genus eſt ad terram vſque promiſſum. Viridis autem color eorum eſt proprius, qui ſpe lactantur aliqua. dicet enim poſtea, — *Spes viridi veſte induta.*

Nos ſperare docet viridis ſpes: dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.

Quid manibus mortis tela, &c.] Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miſerias adactos ſoletur & recreet. vt enim habet Adagiũ, Aegroto dum anima eſt, ſpes eſt. & Theocritus: — *Fracta tela mortis.*

θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, τάχ᾽ αὔριον ἔσσετ᾽ ἄμεινον,
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ᾽ ὕει. hoc eſt,
Fidere, Batte decet, melius cras forſan habebis;
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempeſtiuam libertatem à tyranno iniectus in caueam, in qua more feræ alebatur, ad cruciatũ ignominiamq; amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie, cùm à quibuſdam admoneretur, vt inedia ſibi dolorum finem aliquem quæreret, his reſpondit: At cuncta homini, quoad viuit, ſperãda ſunt. Repete pulcherrimam Spei deſcriptionem apud Ouidium 1. De pont. Eleg. 7.

Præcidere. *præcido ſepultis.*] Præcidere hîc amputare vel denegare ſignificat: & dicimus, ſpem alicuius rei præcidere, id eſt, auferre ſiue præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr. Vide Bud. Annotat. in Pandect.

Cur in dolioli, &c.] Ignauiæ hæc nota eſſe poteſt. Nam ferè *Locus ex Heſiodo.* dum ſperamus, deſidemus; ſed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Heſiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inſcribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuiſſet, innumerabilia calamitatum genera tum primùm homines inuaſerant, vna tantùm ſpe in dolij labris remanente, id eſt, in ipſius ore pyxidis conſiſtente. Sic enim Heſiodus:

ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά·
μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη. hoc eſt, —*tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exilire per orbem
Curarum infeſtæ effigies: Spes ſola remanſit
Intus, & è labris ima ſub parte reſedit.

Origenes aduerſus Celſum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculum, inquit, eſt quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines abſque malis, & graui dolore, & morbis moleſtioribus, quæ Parcæ mortalibus dederāt: ſed femina manibus magnum dolij operculum auferens, diffudit hominibus, & curas atroces partita eſt. ſola autem ibi Spes in tutiſſimis domibus intus relicta eſt ſub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen per Pandoram, humanum corpus intelligi di- *Pandora.* cunt, femineo nomine expreſſum, quod carnis debilitas minimo exſolui poteſt. Lege Cælium lib. 7. cap. 20.

Aſcræi vt docuit, &c.] Heſiodus ab Aſcra Bœotiæ vico dictus eſt. Virgil. 6. Ecloga:

—*hos tibi dant calamos, en accipe, Muſa*
Aſcræo quos antè ſeni. —

Quæ tibi adeſt volucris? cornix.] Quòd vocem edat Cras, Cras, cornix Spei adiungitur.

Oſcen. *Oſcen.*] Oſcen, auis dicebatur olim ab Auguribus, quòd ore auſpicium faceret, ait Varro.

Locus ex Suetonio. *Eſt bene cùm nequeat, &c.*] Videtur hoc imitatus, & quidem mutuatus ex Suetonij Domitiano, vbi agitur de Cornice, quæ paucis

paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidiſſe illud: ἔςαι πάντα καλῶς. quod oſtentum ſic eſt aliquis interpretatus, ait ipſe Suetonius:

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene non potuit dicere, dixit, erit.

Qui comites? bonus Euentus, *&c.*] Duo hi Spei comites vana quædam phantaſmata ingerunt, ne plus tædij adferat expecta- tio, quàm ferre queant miſeri mortales. Boni autem Euentus ſimulachrum dexterâ pateram, ſiniſtrâ ſpicam ac papauer te- nens, ſculptum Romæ fuiſſe ſcribit Plin. libro 34. cap. 8. & 36. ca. 5. Boni Euentus, & Bonæ Fortunæ ſimulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus. Gyrald. Syntagm. 1. *Bonus euentus.*

Vigilum ſomnia vana vocant.] Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι. quò videtur alluſiſſe Maro in Bucolic. *Spes vigilum ſomnia.*

—an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Non enim eſt qui verbis poſſit facilè conſequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid ſperant. Atque his inanibus ſimulachris perinde afficiuntur, ac ſemet oblectant, vt ſi iam tenerent quæ ſibi pollicentur.

Vigilum ſomnia vana.] Pindarus Olymp. 12.

— αἵγε μὲν ἀνδρῶν
πόλλ' ἄνω, τὰ δ' αὖ κάτω
ψεύδη μεταμώνια τέμνοι-
σαι, κυλίνδοντ' ἐλπίδες. id eſt,

Spes etenim mortalium, multa ſurſum, deinde verò deorſum vana mendacia ſecantes volutant.

ſcelerum Rhamnuſia vindex, &c.] Quælibet enim ſperare, non eſt cuiuſlibet. Itaque in hoc præcipuè illud animo fixum hæreat, Ne quid nimis.

In dies

In dies meliora.

EMBLEMA XLV.

ROSTRA *nouo mihi ſetigeri ſuis obtulit anno,*
Hæcq́; cliens ventri xenia, dixit, habe.
Progreditur ſemper, nec retrò reſpicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
Cedat; & vt melius ſit, quod & vlterius.

RVſticus quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis porcinum caput pro ſtrenis obtulit. Hinc ſibi Emblematis *Natura porci.* argumentum nactus Alciatus, ex natura ſuis (qui dum ſiliquas ore reflexo colligit, ſemper vlterius progrediens, nunquam retrò aſpicit) nempè vt nihil procraſtinando meliora ſemper venemur,

nemur, neque temporis aliquam particulam ſinamus effluere, quod non pertineat ad aliquem progreſſum, & rei meliùs gerendæ occaſionem. Alludit autem ad extremum (vt ne in minutulis etiam otioſum deprehendas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod eſt VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudij Philoſophici aſſiduitatem, vt Plutarchus facit diſputatione de profectu morum? Sic enim ille: ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔστι ληγούσης διάλειμμα προκοπῆς, οὐδὲ στηριγμός: In philoſophando & virtutis itinere nulla eſt ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. *Symbolum Caroli Quinti Imp.*

Roſtra nouo.] Roſtrum non modò de auibus, ſed & de aliis animantibus dicitur.

cliens.] litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defendatur in iudiciis.

Illi-

Illicitum non ſperandum.

EMBLEMA XLVI.

SPES *ſimul & Nemeſis noſtris altaribus adſunt,*
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

RECtè & verè Pindarus Nem. 8.

κενεᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:

vanæ ſpei imbellis euentus. quò ſpectat Horatianum illud ex 4. Carmin.

Terret ambuſtus Phaëthon auaras
Spes, &c.

Spes cum Nemeſi. Meminimus in ſuperiori Spem cum Nemeſi vnà expreſſam fuiſſe; ex quo intelligi liceret, nihil niſi quod fas & iuſtum ſit, quodque

quodq́ue fieri facilè poſſit, expectandum eſſe. Si quidem valde eſt inſolens & temerarium ambire quæ nequeas aſſequi, aut ſi aſſequaris, non tamen tueri aut ſeruare poſſis. Occurrit exemplum Cæſaris Borgiæ Valētinorum Ducis, qui audaciùs quàm aliquis alius eiuſdem conditionis, Imperij maieſtatem ſibi pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curarat illud vulgo Italico, *O Ceſar, ò nullo*, id eſt, Aut Cæſar, aut nullus: qui tandem morte miſera interceptus, vaticinij locum inuenit. Itaque celebre fuit illud Actij Sannazarij: *Cæſar Borgia.*

Aut nihil, aut Cæſar vult dici Borgia: quid ni,
Cùm ſimul & Cæſar poſſit, & eſſe nihil?

Idemq́ue in eundem:

Omnia vincebas, ſperabas omnia Cæſar:
Omnia deficiunt, incipis eſſe nihil.

Obiter aduertendum diſtichon Alciati videri è quopiam Græco expreſſum, vel ad imitationem effictum:

ἐλπίδα καὶ νέμεσιν δοῦνες παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod ſic eleganter reddidit Politianus:

Spem ſimul & Nemeſim poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nil habeas.

Scripſit & in eandem fermè ſententiam lepidum epigramma Marullus: quod quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, huc adſcribere non grauabor:

Quænam hæc tam ſemper tam læta eſt? optima rerum
Spes bona. quæ lateri iuncta? potens Nemeſis.
Dux magis, an comes eſt? vindex magis. vnde duabus
Templa eadem? ſperes ne niſi quod liceat.

Pudi-

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, *domini ſi inceſtet in ædibus vxor,*
Deſpondetq; animum, præq; dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ eſt cauſſa, ſit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

Porphyrionis auis natura mira.

AElianus cap. 35. lib. 14. ait, Porphyrionem muliebris pudicitiæ obſeruatorem eſſe, matrisq; familiâs adulterium ſuſpendio ſuo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnoſoph. libro 9. cap. 12. ex Polemonis lib. 5. eorum quæ ad Antigonum & Adæum ſcripſit, retulitque Leonicus in Var. hiſt. lib. 3. cap. 17. Aiunt itaq; Porphyrionem domi educatum, mulieres quæ ſunt ſub viri imperio, diligenter obſeruare, eiuſmodiq;

modiq́ue habere ſenſum adulterium admittentis, vt quando hoc cognouerit, domino ſignificet, ſibiq́ue vitam ſuffocatione, vel, vt alij volunt, ſuſpendio adimat. quam eſſe certiſſimam commiſſi adulterij notam aiunt. Huius autem rei cauſſa eſt in abditis naturæ arcanis, tantumq́ue licet hinc colligere, quàm turpe, quamq́ue abominandum ſit adulterium, cuius actu vel clanculario auis eiuſmodi vita priuetur. Itaque quantum ad inſtitutum pertinet, hæc adhiberi poteſt pro certæ & illibatæ pudicitiæ ſymbolo. Huius etiam miraculi mentio eſt apud Cælium Rhodig. cap.4.lib.10.

inceſtet.] polluat ſe adulterio. Inceſtus, vel inceſtum, eſt flagitium in affines admiſſum. Non. Marcel. ſed & pro quacunq; libidinoſa pollutione Seruius accipit. *Inceſtus.*

deſpondetq; animum.] animum deſpondere, apud Ciceronem nuſquam legi Budæus opinatur: vſum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat. apponit Plautin. id è Menæch. Pater eius poſtquam perdidit puerum, animum deſpondit. *Deſpondere animum.*

Abdita in arcanu.] Cauſſam occultam philoſophi appellant. vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur ſuccinum paleam trahit? id in naturæ arcanis eſſe dicunt. *Cauſſa occulta.*

O In vi-

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS *tumulus lacrymis ego perluo Virtus:*
Heu miſera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco
Vincerer: & cauſſa ſtet potiore dolus.

Fons Emblematis.

EXplicatur id agalma ab Euſtathio ad Iliados Homericæ 6. citaturque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributum Virtuti, conditionem ſuam deploranti, mutatum fuiſſe à Mnaſalca Sicyonio, & in Voluptatem conuerſum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctiſſimus Camerarius. Hoc

ex 3.

ex 3. Epigrammatôn Græcorum ſumptum. eſt enim tetraſtichon Aſclepiadis, quod huc adſcribere non piguit:

ἁ δ᾽ ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι
ἄιαντος τύμβῳ κειραμένα πλοκάμους,
θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, οὕνεκ᾽ ἀχαιοῖς
ἁ δολόφρων ἀπάτα, κρεῖσσον ἐμοῦ κέκριται. id eſt,

Dilacerata comas, viſu miſerabilis eheu
Conſideo ad cineres hîc Telamoniadæ,
Icta dolore graui, mihi quòd fraus callida quondam
Iudicibus Graiis antè locata fuit.

Proſopopœia eſt itaque Virtutis ad Aiacis tumulum inſidẽtis, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quòd iniuſtè lata ſit à Gręcis iudicibus ſententia de armis Achillis Vlyſſi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. Quo intelligi datur, quoſdam viros bonos plerumque iniquorum iudicum decretis angi, & iniuſtè de ſuo iure deturbari, nullis tamẽ condolentibus, aut opem vel conſilium præſtantibus. Eiuſdem omninò argumenti ſequitur eodem 3. lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuiſſe in littore Rhetæo, vt etiam Q. Calaber: ſed fuiſſe prope Sigæum Troiæ promontorium ponit Plinius lib. 5. cap. 30. & Sozomen. hiſtor. tripart. cap. 18. lib. 2. *Virtutem lugere quid.*

dilacerata comas.] Signum doloris grauiſſimi.

iudice Græco.] id eſt, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auſon. in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non inconcinnè potuiſſet referri. Vide porrò num alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is poſtremò locus mihi videtur altiore quadam conſideratione indigere. nam cùm dicit, *hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco Vincerer*, rem exaggerat ipſa Virtus lachrymarum plena, à iudicis perſona. Eſt enim indigniſſimum, virtutem à Græcis ipſis, à quibus id omnium minimè fuit expectandum, eiectam, oppreſſam ac deſertam fuiſſe. ſunt enim Græci ſapientiæ nomine commendati, quo etiam cæteris aliis nationibus præluceant. Atqui ſi id à Barbaris profectum eſſet, ferendum quidem aut ridendum denique fuerat. *Agamemnon.*

In fraudulentos.

Emblema XLIX.

PARVA lacerta, atris ſtellatus corpora guttis
Stellio, qui latebras, & caua buſta colit,
Inuidiæ, prauiq; doli fert ſymbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quiſquis,
Sit quibus immerſus ſtellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
Quam formæ amiſſo flore relinquit amans.

Stellio. PLinius lib. 29. cap. 4. tradit è ſtellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm ſtellio immortuus vir

vino, eorum qui biberint, faciem lentigine obducit. Ob hoc in vnguento necant eum, inſidiantes pellicum formæ. Alciatus lib. 1. Parergôn, cap. 46. id copioſè ſatis nobis enarrat. Sic enim ait: Crimen ſtellionatus nomen ſumpſit à ſtellione, lacerta ſtellata: quod animal malè apud veteres audiit, ſiue quia inuidum (cùm enim eodem, quo anguis, modo pellem exuat, eam confeſtim deuorat, tanquam vtilem eſſe pro comitialis morbi remedio norit, idcircoque hominibus præripiat, vt Plinius lib. 8. cap. 31. atteſtatur) ſiue quòd ex eo malum medicamẽtum fiat, quo mulieres decipiuntur. Nam cùm mortuus eſt in vino, faciem eorum qui biberint, lentigine obducit: ob hoc in vnguẽto eum necant, ſi quæ mulieres pellicum formæ inſidiantur. qua ex cauſſa veriſimile eſt primò proditum id iudicium: an quia in id animal verſus ſit, vt canit Ouid. Metamorph. 5. *Crimen ſtellionatus.*

— duri puer oris & audax?

vnde & impudentiæ eſt ſymbolum, Græceque dicitur ἀσκάλαφος, quia ſit ἀσκελὴς τῆς ἀφῆς, contactu aſper & durus. Hæc Alciat. noſter. Sanè idem Plinius lib. 30. cap. 10. nullum eſſe animal dicit, ex opinione communi, quod fraudulentiùs inuideat homini: indeq; ſtellionum nomen in maledictũm tranſlatum ferunt. Cæterùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs aperiamus, in pleriſque animantibus certas quaſdam notas eſſe malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde noxæ damníve contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum eſſe à ſignatis, id eſt, ab iis qui notis quibuſdam inſignes ſunt. Dicitur enim ſæpenumerò eum, qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte; quique gibbo ſit deformatus aut ſtruma, aut aliquo generis eiuſdem vitio, cæteris infeſtiorem eſſe, & magis verſipellem; ſi tamen vera eſt parœmia vulgò trita: Vitioſum corpus vitioſę naturę imaginem eſſe certiſſimam. Quod Homerus in ſuo Therſite confirmauit, qui vt deformior erat, tantò erat turpior, loquacior, & ſeditioſior. *Notæ malignitatis.*

ſtellatus corpora guttis Stellio.] Virg. 4. Georg.

— ſæpè ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blattis.

Huc referam non inuitus doctiſſimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduerſione, ex Epithalamio Franciſci Valeſij: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nuptæ inſidiantur auaris,
Quas forma plus eſſe dolent, medicata propinant

Pocula, guttata lentigine ſtellio quæ tu
Inficis, vt vario ſignetur tergore vultus
Diſcolor, & maculis liueſcant ora ſubortis.

Dolus malus. *prauique doli.*] doli mali, quem Seruius definit machinationem quandam alterius decipiẽdi cauſſa, cùm aliud ſimulatur, aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipiendum alterum adhibitam, cenſetque ſine dolo malo aliud agi poſſe, aliud ſimulari.

Zelotypus. *zelotypis.*] ζῆλος, æmulatio ſeu inuidentia, τύπος, forma. Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet.

Lentigo. *lentigine.*] Lentigo, macula ſubrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis ſimilitudinem.

Pellex. *pellice.*] Pellex, quaſi πάλλαξ ἢ παλλακὶς, ait Gell. lib. 4. cap. 3. vel à pellendo, quòd vxorem legitimam è thalamo pellat, vel quòd virum pelliciat.

Dolus

Dolus in ſuos.

Emblema L.

A LTILIS *allectator anas, & cærula pennis,*
Aſſueta ad dominos ire redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per aëra turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitq́ gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa aliis, exitioſa ſuis.

HAc ſimilitudine (cuius facilè ſubintelligitur apodoſis) proditorum morem nefandum apertè indicat; qui cùm *Proditorum fraudes.*

bene velle ſe fingant, vt ſimulatis eiuſmodi factis & alloquiis imponant, eò ſanè nocentiores, quò verſutiores, habendi ſunt. Sic enim plerumque inſontes & incautos in ignota diſcrimina, vel ad extremum vſque vitæ periculum adducant & compellant, ſed potiſſimùm cùm vel vitæ conſuetudine, aut familiaritate, aut etiam obſequij aliqua ſpecie fucata eos tenent irretitos, nodiſque tam tenacibus illigatos, vt ſeſe hinc nequeant extricare. quo de genere ſunt veſpertiliones quidam, & ſceleratiſſimi ſycophantę (quorum multitudo quantum his temporibus accreuerit, dici non poteſt) qui viros inculpatæ vitæ, ſimplices planè, & ab omni fuco alienos, in naſſam miſeriarum pertrahunt; nullumque non mouent lapidem, vt, quod eſt in Prouerbio, in laqueos inducant: quam ad rem cuniculis quibuſdam vtuntur, cùm impingunt nomen deteſtandi ſortilegij, vel etiam hæreſeos, aut ſectæ alicuius, vt ſecuriùs magiſque impunè ouiculam ab omni crimine tam ſceleſto, tamque abominando alieniſſimum mactent, vel certè quocunque tandem modo exterminent; ſic vt inſons ille miſerculus hac aſperſus labe (tametſi toto vitæ tempore virtuti pietatique nomen dederit) humanæ ſocietatis pernicies, & peſtis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat credula, ita ob inconſtantiam maximam, quæ illi familiaris eſt, ad virtutes ipſas inuertendum ſic prompta & parata ſit, vt, quod ait Flaccus, ſincerum auidè cupiat vas incruſtare. Sed vt paucis contraham, quod genus hominum vt exitialius & magis auerſandum, ſic & præter alios, in quod leges animaduertant, digniſſimum? Quod enim vnicè docuit optima illa omnium magiſtra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra ſuum ſanguinem inſidiantur, & in animas ſuas fraudem moliũtur, vt loquitur Salomon. Id totum tamen torqueri melius fortaſſe poteſt in patriæ proditores, quales fuere οἱ φιλιππίζοντες apud Græcos, apud Olynthios Laſthenes.

Anas. *Altilis allectator anas.*] Anatem à natandi aſſiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciẽdo. Sed audiamus ipſum Alciatum, qui ea de re ſic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutrio nomen veteratori impoſtorique ſeruo conueniẽs. vnde & παλεύτριαι, quaſi allectatrices aues Ariſtoteli lib. De hiſt. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eoſque ad congeneres capiendos adiuuent, quod

& in

& in coturnicibus fieri conſueuit, itemque anatibus, de quibus (eſt enim aucupij genus valde iucundum) nos quandoq; carmine ſic luſimus:

Altilis allectator anas, & cærula pennas, &c. Hæc Alciatus.

garrit.] Garrire, quaſi ineptè ſtrepere, Nonius. & proprium eſſe auium quidam putant. *Garrire.*

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

ARCHILOCHI *tumulo inſculptas de marmore veſpas*
Eſſe ferunt, linguæ certa ſigilla malæ.

VEſpæ tumulo affixæ Archilochi, linguæ malæ petulātiam effrenem arguunt: hæ enim raucæ ſunt & mordaces, ſed *Maledicentia nota.*

 nullam

nullam ab iis neque oblectationem, neque fructum comparare poſſis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Hoc autem Archilocho intelligitur ſcriptor quiuis, inſolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios inſectans: in quo tamen neq; curam, neque eruditionem poſſis deprehendere: ſed hoc tantùm notus, quòd audaciam in obtrectando maluerit oſtentare, tamq; prauè innoteſcere, quàm ſtare gratis, & cum ſilentio, vt loquitur Martialis. Fuit verò hic Archilochus Poëta Lacedæmonius, vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben ſocerum tam atrocibus, & virulentis carminibus inſectatus eſt, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc Prouerb. Archilochia edicta, pro contumelioſis & mordacibus: &, Archilochi patria, pro maledicis: &, Archilochum terere, pro eo quod eſt, maledicentia delectari. Vide Chiliad. Eraſmic. Quò pertinet Archilochi epitaphium ex 3. Epigramm. Græcorum lib.

Scriptor maledicus.

Σῆμα τόδ' ἀρχιλόχου παραπόντιον, ὅς ποτε πικρὴν
μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ,
αἱμάξας ἑλικῶνα τὸν ἥμερον, οἶδε λυκάμβης
μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
κινήσῃς τύμβου σφῆκας ἐφεζομένους. hoc eſt,

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Muſarum Helicona, Lycambes
Luget natarum turpia lora trium.
Hoſpes abi tacitè, irrites ne fortè crabrones,
Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar. 2. Pyth. ait ſe nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene ceſſerint. Sic ille;

—— ἐμὲ δὲ χρεὼν
φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγορίαν·
εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν. τὰ πόλ-
λ' ἐν ἀμαχανίᾳ
ψογερὸν ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔχθεσι πιαινόμενον. id eſt,

Me autem oportet effugere morſum imbellem & impotentem, maledicẽtiam nempè. Vidi enim iam olim multa in egeſtate poſitum conuiciatorem Archilochum, infenſis obtrectationibus enutritum, & quaſi pinguem factum. Antiſthenes dicebat

cebat Diogenem veſpis eſſe ſimilē. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeum autem acutiſſimum. Dion oratione 8. & Stobæus Sermon. 11. *Veſpæ obtrectatores.*

certa ſigilla.] quæ ſunt ſymbola, certæque notæ hominis intemperanter lingua abutentis, vt qui maledicētiſſimus fuerit.

In receptatores ſicariorum.

EMBLEMA LII.

LATRONVM, *furumq; manus tibi, Scæua, per vrbem*
It comes, & diris cincta cohors gladiis:
Atque ita te mentis generoſum prodige cenſes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui poſtquàm cornua ſumpſit,
In prædam canibus ſe dedit ipſe ſuis.

Stobæo

Fons Emblematis à Stobæo.

STobæo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: ὥσπερ ὁ ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν: Quemadmodum Actæon à canibus, quos alebat, diſcerptus eſt: ita paraſiti & aſſentatores eos à quibus enutriuntur, miſerè perdunt. Nonnulli ſeſe putant inſigniores & quidem nobiliores, ſi quoſuis ſicarios, nulliúſque frugis homines & ganeones inertes, domi & menſæ ſuſcipiant, haud ſano mentis oculo præuidentes ſe vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Tutiſſimos enim ſe fore credunt, vtpotè tanto tamq̀ue generoſo ſatellitio ſtipati, & tamen non aduertunt, quanti conſtat, quamq́ue noxia ſit tam lubrica familiaritas. Hos vt doctè, ſic & appoſitè perſtrinxit in picta Poëſi Bartholomæus Anulus his quidem verbis:

Cornibus in ceruum mutatum Actæona ſumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Næ, miſer eſt dominus, paraſitos quiſquis edaces
Paſcit, adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum ſuggerit & comedendum,
Seruus & ex domino cor niger efficitur.

Venatores Actæones.

Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum ad venatores referunt, qui ſuas opes miſerè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & ſumptuoſo: etenim à canibus, quos aluêre, tandem vltione diuina quaſi membratim dilaniãtur. Nam tametſi nihil aliud ſceleris admitterẽt, niſi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs poſſet mendicis & pauperie preſſis conferri: ea tamen culpa ſatis habet grauitatis ad prouocandum iuſtam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non eſt elargitus, vt iis tam malè vtamur. Eoq́ue grauius illi peccant, quòd rebus neceſſariis animum non applicent, vt agriculturæ, vt Reip. vt aliis honeſtis actionibus, ſed omnem temporis vſuram collocant in venatu: quo fit, vt in vrgentem minuſq́ue ſibi notam penuriam præcipites collabãtur. Itaque dici non ab re poteſt, eos non à canibus modò, ſed auibus & equis abſumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc figmento nihil aliud indicaſſe, quàm homines cauere maximè debere, ne quid agant quod diis inuiſum ſit aut ingratum, aut quod eos in iram prouocet. Adhæc olim omnes labori fuiſſe intentiſſimos, propriiſq́ue manibus victum quæſiuiſſe, non ſeruis aut exteris ſua negotia, ſed ſibi tantùm commiſiſſe:

Veterum induſtria.

miſiſſe: ideoque qui laborioſi eſſent, opibus & facultatibus præ cæteris abundaſſe contrà qui ſeſe otio dedel‹a›nt, voluptates conſectabantur, venationi & aleæ dabant operam, in extremam rerum penuriam decidiſſe, & opibus exhauſtos eſſe, quẽadmodum & ipſi Actæoni contigit. Sed id ſpeciatim in prodigos adoleſcentes non ab re licet conuertere, qui promi magis quàm condi, vt Phryges ſerò ſapiunt, & tum fortè, ſed fruſtrà reſipiſcunt, cùm nihil eſt amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm ſecundis fortunæ ventis opes ſuppetunt, quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud ſibi penſum relictum habent, quàm vt lautas culinas affectentur, alienáque quadra viuant) paſcant & enutriant. At exhauſtis patrimoniis, quid reſtat illis, niſi vt aliena compilent, tandemque in malam crucem adigantur, ab iis relicti, longumque valere iuſſi, à quibus in conditionem tam miſeram, támq; abiectam coacti ſunt? Non piget huc traducere, quæ Dion Chryſoſt. orat. 10. De ſeruis, appoſitè ſcribit, ſe non putare damna à malis canibus plures accepiſſe, quàm à malis hominibus. Etenim à canibus pernicioſis vnum Actæonem aiunt (inquit ille) perditum, & his quidem in rabiem cùm acti eſſent: à pernicioſis verò hominibus dici non poſſe, quot perierint & plebeij & reges, quot etiam ciuitates; hi quidem à ſeruis, illi autem à militibus & ſatellitibus; alij ab amicis quibuſdam, nomine tenus amicis: alij quidem à filiis & fratribus, vxoribúſque damna capiunt innumerabilia Retulimus ſuprà ex Conſtantino Manaſſe memorabile Michaëlis Imperatoris exemplum, quem cum Actæone diſcerpto à canibus comparat: ſiquidem inconſulto illi Principi, quòd ab aſſentatoribus obſeſſus eſſet, miſerè omninò ceſſit.

Otioſi venatores.

Locus Dionis Chryſoſt.

manus.] multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp. & ſæpè aliàs.

prodige.] Cicero 3. Offic. Prodigi, qui epulis & viſcerationibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationúmque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem, aut nullam ſunt omninò relicturi.

Prodigi.

allicit olla malos.] Ea eſt ollæ amicitia, vt habet Prouerbium; ad quod reſpexit Martialis lib. 2.

Hunc quem vina tibi, quem menſa parauit amicum,
Eſſe putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyathos, & ſumina, & oſtrea, non te.

Sublato

Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon,&c.] Tangit Actæonis fabulam, quam fuſè narrat Ouid. 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notiſſimam.

In adulatores.

Emblema LIII.

SEMPER *hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram*
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios ſumitq́ colores,
Præter rubrum vel candidum.

Sic &

Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hianſq; cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur Principis atros,
Albi & pudici neſcius.

EXpreſſum id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici. huius hæc verba: Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν· ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφομοιοῦται· καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξ ἀδυνάτων παρέχειν, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον. Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti: ſiquidem vt ille colorum omnium ſimilitudinem exprimit præterquàm albi; ſic aſſentator, cùm ſe ſimilem præſtare non poſſit in his quę digna ſunt ſtudio, turpia quæque imitatur quantum poteſt. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant aſſequi quæ pulchra ſunt & difficilia, in næuis quibuſdam ac verrucis aut rugis depingendis toti ſunt, & quælibet repræſentant, præter ea quæ pulchra ſunt, quæque ingenioſi artificij laudem mereantur: Sic & aſſentator, vt principi viro cui aſſidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, ſupercilium, acerbitatem in ſeruos, diffidentiam in domeſticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quód ſponte, naturæque propenſione ad deteriora procliuis eſt, videtur eo modo ſibi longè abeſſe à vitio reprehenſionis, ſi turpia imitetur. Quẽ morem vt barbaricis moribus conueniẽtiſſimum, meritò perſtrinxerũt auctores grauiſſimi: hoc enim vitio quód laborarit Alcibiades, vtpotè qui ingenio eſſet verſatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuiſſe dictus eſt. Sed mirum eſt ſanè quod narrant de Arabum quibuſdam populis, apud quos inualuit conſuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinem imitetur Principis, illóque membro faſciis lanáque conuoluto, ſic in medium prodit. Quod idem de ſcurra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditũ accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiuſdam ciuitatis Argiuorum, vnus Philippo fuiſſet erutus oculus, poſtridie ſcurra faſcia ſimilem oculum circumligatus proceſſiſſe fertur. Idémque cùm crus in quadam pugna Regi fractum eſſet, in eius conſpectum venire non erat ſolitus, niſi claudicans, eodémque crure colligato. Ea itaque

Emblema è Plutarcho petitum.

Adulator vt Chamæleon.

Alcibiades.

Arabum aſſentatio.

Scurra Philippi Macedonis.

itaque eſt aſſentatorum mens, hoc vnum ſtudium, vt imitētur omnia, omnibus aſſenſum præbeant, præterquàm iis quę ſunt à natura ſua longiſſimè remota, nimirùm quæ niueo ſimplicitatis & innocentiæ decori, ac pudoris & verecundiæ rubori omninò ſit aliena. Nam iuxta Antiſthenis illud, vt meretrices omnia bona pręter prudentiam, ſanúmque iudicium ſuis amatoribus imprecantur: ſic etiam aſſentatores iis quibus cum agunt. Vide Pierium in Chamæleonte, lib. 27. Hieroglyph.

Chamæleon. *Semper hiat, &c.*] De Chamæleonte ſic Plin. cap. 33. libro 8. Ipſe celsius, inquit, hianti ſemper ore, ſolus animalium nec cibo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento: & coloris natura mutabilior: mutat namque eum ſubinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, redditque ſemper quemcunque proximè attingit, præter rubrum, candidúmque. Lege Prouerb. Chamæleonte mutabilior.

Reciprocat.] repetit, retroflectitur, vel recipit.

veſcitur aura.] Alluſio ad Prouerb. Vento viuere. Populari aura veſci, eſt populi nugis aſſentiri, vulgi mores inſequi.

Color albus & rubeus. *Albi & pudici neſcius.*] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem ſignat, vt dicemus poſtea.

Ei qui

Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIIII.

COLCHIDOS *in gremio nidum quid congeris? eheu*
Neſcia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea ſuos ſæuiſſima natos
Perdidit, & ſperas parcat vt illa tuis?

HOc ex Græco Archiæ: *Typus Emblematis.*

αἶαν ὅλην νήσους τε διϊπταμένη, σὺ χελιδὼν,
μηδείης γραπτῇ πυκτίδι νοσσοτροφεῖς;
ἔλπῃ δ' ὀρταλίχων πίστιν σέο τὴν δὲ φυλάξειν
κολχίδα, μηδ' ἰδίων φεισαμένην τεκέων;

Sic autem Marullus expoſuit 3. Epigrammatôn:

Quid vaga tot terras vrbesq; emenſa volucris,
Colchidos in ſæuo nidificas gremio?
Pignoribusque tuis credis malè ſana fidelem,
Ipſa ſuos partus quæ laniauit atrox?
Ni fetus exoſa tuos Pandione nata
Phaſiaca quærit perdere ſæuitia.

Breuiùs reddidit Politianus, nimirùm tribus hendecaſyllabis:

Medeæ ſtatua eſt miſella hirundo,
Sub qua nidificas; tuóſne credas
Huic natos, rogo, quæ ſuos necauit?

Sed breuiſſimè Borbonius noſter, vno diſticho, vt eſt videre:

Medeæ ſtatua eſt: natos cui credis, hirundo?
Fer aliò, viden' hæc mactet vt ipſa ſuos?

Fides non habenda ei qui fidem violarit.

Apoſtrophe eſt ad hirundinem, ad ſtatuam Medeæ nidificantem: per quam generatim intelligimus, cauendum eſſe ab eo qui ſemel impoſuit: vel iis nullam amplius habendam fidem, qui ſemel vel quoquo modo læſerint: aut iis nullo modo aſſentiẽdum, qui cùm ſua malè tractarint, vix aliorum curam commodè gerẽt. Nemini enim res aliena quàm ſua debet eſſe charior aut commendatior. Quomodo enim fieri poteſt, κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, εἶναι πιϛὸν ἐν ἀλλοτρίοις; Id explicat Socrates apud Xenophontem lib. 3. ἀπομνημ. nempè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγέλ. Gorgia oratore publicè aliquando dicente, vt concordiam ſuaderet, Melanthius non ſuſtinuit. aiebat enim de pace eum minimè aliis verba facere debere, qui ſibi, vxori & ancillæ concordiam perſuadere non potuiſſet. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minimè Duci fidem habendam dicebat, neque credendum iuuenum exercitum, qui ſuam ipſius patriam miſerè prodidiſſet. Id dicebat Ephoris, qui Imperatorem quendam lubricæ hominem fidei in hoſtes mittebant.

Medea.

Colchidos.] Medea Colchis nominata, quòd Colchorum regis filia fuerit, quæ Iaſoni vt nuberet, aurei velleris obtinendi corripiendique viam ei commonſtrauit, ſed priùs Dracone ſopito. Tandem ab Iaſone repudiata, quos ex eo liberos ſuſceperat, interemit. Repete fabulam ex 7. Metamorph. Ouid.

Teme-

Temeritas.

EMBLEMA LV.

IN PRÆCEPS *rapitur, fruſtra quoque tendit habenas*
Auriga, effreni quem vehit oris equus.
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

Significatur nihil ei committendum eſſe, qui in proprios affectus nullum ſibi ſumit imperium, ſed temerè huc atq; illuc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulli freni nullæque habenæ continent. Similitudinem autem hanc mutuatus eſt ex Platone, qui animum noſtrum cum auriga, corpus verò & eiuſdẽ affectiones cum equis comparabat. Iuxta *Cui non credendum.*

quod ab Hieronymo etiam dictum eſt, ſenſus corporum quaſi equos eſſe ſine ratione currentes: animam verò in aurigæ modum frena currentium retinere. Maximè enim eſt efficiẽdum, vt appetitus rationi obediant, eamque neque præcurrant, nec propter temeritatem, nec propter pigritiam aut ignauiam deſerant, ſintque tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis eſt in Phædro, de duobus equis bono & malo, & eorum auriga ratione: quò M. Tullius alluſiſſe viſus eſt 2. De Republ. Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quem locum obſeruauit Heraclides Ponticus lib. De allegoriis Homericis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij ſermone 55. tractus eſt. Neque verò grauabor locum integrum ſublegere: *τοῦτον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηΐνῳ σώματι. ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν· ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἔχουσαν δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν· ἡ δὲ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβάσαντος θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δέ εἰσιν ἀτεχνῶς παντοδαποί, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν ὡρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστὴς, ὁ δὲ, θυμώδης καὶ ἰτηπικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ νωθὴς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. οὗτος ἅρμα ἐστασιασμένον ταράττει τὸν ἡνίοχον. κᾆτα κἂν μὲν κρατήσῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥύμην ἄξαν φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας καὶ λαγνείας, καὶ ἄλλας οὔ τι εἰλικρινεῖς ἡδονὰς νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς.* Quæ Latinè ita ſonant: Verùm hic vnus inuentus eſt modus ab ipſo Deo, quo humana conditio minorem ſe eſſe diuina fateretur, propterea ſcilicet quòd animum terreſtri corpori, tanquam aurigam impoſuit currui, cuius & habenarum ſuſtinendarum & incitandi vim eſſet habiturus Huic enim aurigæ, ſimul aurigandi artem, viréſque tradidit: ſimul etiam liberum abutẽdæ artis arbitrium dedit. qui poſtquàm inſcenderit currum, & habenas acceperit, ſi quidem felix beatúſque animus ſit, memoriamque habeat. ſe iuſſu Dei ſublatum eſſe in currum, valideque aurigationem regere debere, nimirùm habenas moderatur, regitque currum, & equorum temeritatem contundit. At equi diuerſum appetunt curſum, temereque huc atque illuc rapiunt currum, hic ad petulan-

petulantiam, ingluuiem ac contumeliam, ille ad temeritatem atque ferociam, alius verò tarditatem, mollitiem, ſeruitutem, fatuitatem, atque humilitatem ſectatur: cuiuſmodi ſeditionibus diſtractus currus, aurigam conturbat: & ſi equorum vnius impotens vis cæteros vincat, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdum petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, conuicia, impuritates, atque alias nefarias, minimeque ſinceras voluptates: interdum verò dominante iracundia, in multas variáſque calamitates vterque feratur in præceps. Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib. De diſciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, ſtimulos carnis, refrenet impetum corporis. Accepit hanc enim poteſtatem, vt illi ad imperium eius membra ſeruirent. Et quaſi legitimus ac perfectus auriga vltra conceſſas corporis metas extollentes ſe carnis impetus, cæleſtium præceptorum habenis reflectat, ne vltra terminos ſuos currus iſte corporis raptus in periculum ſuum ſecum & ipſum rapiat aurigam, &c. *Cypriani locus.*

In præceps rapitur fruſtra, &c.] Alludit ad illud Virgilianum,

— fruſtra retinacula tendens,

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

& ad Prouerb. De curru delapſus. Lege Chiliad. Citatus ex Platone locus eſt in Phædro, qui explicatur commodiſſimè à Plutarcho, Quæſtionum Platonic. 8.

effreni quem vehit oris.] Manifeſta alluſio ad Parœmiam, Os infrene.

In temerarios.

EMBLEMA LVI.

ASPICIS aurigam currus Phaëthonta paterni
Igniuomos auſum flectere Solis equos;
Maxima qui poſtquam terris incendia ſparſit,
Eſt temerè inſeſſo lapſus ab axe miſer.
Sic plerique rotis ſortunæ ad ſidera Reges
Euecti, ambitio quos iuuenilis agit;
Poſt magnam humani generis cladémq; ſuamq;,
Cunctorum pœnas denique dant ſcelerum.

Stulti Principes. PHaëthontis caſus hîc traducitur in Principes quoſdam Ducéſq; iuueniliter exultantes, qui magno ſuo ſuorúmq; malo

malo cuncta ſurſum & deorſum vertunt: cúmque quod volũt, omne ſibi licere putent, non mirum eſt, ſi inſolitam malórum lernam ſecum aduehant. Nihil enim aliud afferre poteſt tam cæca præcépſque temeritas, quàm certiſſimum populi diſcrimen,& interdum exitium. Hoc enim ſibi quaſi peculiare habet eiuſmodi ambitio, vt quoquo modo poſſit, omne ſibi ius & dominandi facultatem vſurpet atque corradat. Quòd ſi illi quandoque reſipiſcant (quod ferè non fit, niſi accepto damno, eóque grauiſſimo) id ſanè contingit, poſtquàm vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturam, vt ſpei nihil reliqui habeat. ferè fit enim, vt Principes illi fatui & excordes, eo quod habeant in alios imperij ac potentiæ, pro ſua libidine miſerrimè abutantur, & quaſi prodigant in Reipubl. detrimentum. Vitio datur Agamemnoni, quòd ambitioſus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantóſque homines ad necem poſtularit, ſuóſque ad eandem belli aleam prouocarit. Rectè Flaccus:

Fabula quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum & populorum continet æſtus.

Non eſt ambiguum, quin ſecurius æuum traduxiſſent, & gloriam credo meliorem fuiſſent conſecuti tres nobiliſſimi Imperatores Cyrus, Xerxes, & Alexander, ſi ſuis contenti finibus, maluiſſent regna propria tutari & adminiſtrare, quàm armorum alea plus quàm par eſſet, alienis inhiare. Itidem & infiniti alij, quorum efferatior ambitio, regnandíq; cupiditas, & ſuum & populi innumerabilis interitum accerſiuit. Conſtantinus Manaſſes, Annal. de Michaëlo Imperatore hũc in modum ferè ſcribit: (quia enim Græca non ſuppetunt, Latinam verſionem huc conferre non verebor:) Vbi Michaëlus maturam ad ætatem peruenit, iámque ſolus amplitudinem negotiorum imperij procurare cœpit, reapſe verũ illud probauit eſſe quod eſt in fabulis. Quippè mox vt alter quidam iuuenis Phaëthon, curru conſcenſo, totum Romanorum imperium perdidit, & ipſe de auito patrióque regno, veluti quodam curru, eſt deturbatus & excuſſus, non pronus tantùm cadens, ſed etiam deorſum lædens. Quippè luxurioſæ humidæque vitæ ſe dedidit, velut alter Nero, immodeſtus in vino, animo effeminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in colluſores exhauriẽs, qui erant ſcurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo

Michaël Imperator.

ſtatim diluculo temulentię dediti, delicias ciborum & ſuauium obſoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes: qualis ſcilicet olim erat ille Sardanapalus, rex Niniuitarum, &c. Quod dum meditor, vltrò ſeſe offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratiſſimum, qui propter virtutem bellicam, & ditionem ampliſſimam, inter Principes fortunatiſſimos haberi potuiſſet, ſi vim ingenij, qua pollebat, & magnitudinem animi, qua ſe terribilem effecerat & formidabilem, ad ſua potius aſſeruanda, aut ſaltem augenda, quàm ad extera expugnanda conuertiſſet; nec ſanè tam infelicem mortẽ obiiſſet. De his tamen aliàs fortaſſe commodiùs. Huc refer Adagium, Aut Regem, aut fatuum naſci: &, Habenas ignarus non tractet. Phaëthontis fabulam habes 2. Metamorph. quam alij aliò transferunt, nimirùm ad inſignẽ quandam conflagrationem, vt Plato in Timæo, cui Lucretius lib. 5. ſubſcribit. Ficinus ait fuiſſe Cometam vaſtum natura ſolarem, qui tandem diſſolutus, intolerabiles æſtus concitauerit. Lege Cæl. Rhodig. lib. 24. cap. 12. Sed hæc præter rem. nihil enim attinet in iis immorari, quæ ad Emblematis explicationẽ non propriè faciunt. Si quis tamen amplificare volet, apponere huc potes exemplum Flaminij Conſulis, cuius temeritas inſigne detrimentum ſuæ Reipubl. attulit. Valer. Max. 1. cap. 6. Phaëthontis caſum ad principes improuidos, ambitioſos, ſuiq; officij minimè memores torſit etiam Dio Chryſoſtomus oratione prima de Regno.

Carolus dux Burgundionum.

Equi Solis.

Igniuomos equos.] Quatuor equi Solis naturam illius igneam indicant: Phlegon, à φλέγω, quod eſt inflammo: Pyrois, quaſi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρὸς: Eous, ab ἠὼς, aurora: Aethon, quaſi ardens. Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparẽtes intelligi velint. vnde eſt illud,

Hæc iubet, hæc ſplendet, dein hæc calet, illa tepebit.

Malim ego à ſtudioſis legi diligenter quæ de iis Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis eſt ἀπόδοσις. Fortunæ rota, cui inſidet, tributa eſt, propter varietatem & inconſtantiam.

Furor

Furor & rabies.

EMBLEMA LVII.

O R A *gerit clypeus rabioſi picta leonis,*
Et ſcriptum in ſummo margine carmen habet.
Hic hominum eſt terror, cuius poſſeſſor Atrida:
Talia magnanimus ſigna Agamemno tulit.

QVorundam Principum & Imperatorum ferocia & immanitas ſignis plerumque notiſque vexillaribus exprimitur, *Signa ferocitatis.* ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis hiſce ſymbolis apertè oſtentent. Quid enim ſignificant in eiuſmodi ſtemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferociam, internecionem, formidinem, & cętera generis eiuſdem, quæ perpetuò ſanguinarios Duces comitantur?

At vt carmen noſtrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in quo eſſet depictus Leo ad terrorem aliis incutiēdum: quod quidem ſcutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inſcriptione etiam adiecta:

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ᾽ ἔχων ἀγαμέμνων.

hoc eſt, *Terror hic eſt hominum, quique hunc gerit, eſt Agamemnon.*

Leo, terroris ſymbolum. Leo quidem vti pro ſigno roboris & vigilantię apud Aegyptios habebatur: ſic & ad terrificum hominem, qui reliquos aſpectu ſolo cōſternaret aſſumebatur. teſtis eſt Pierius in Leone: meminitq; eiuſdē ſcuti Alex. ab Alexand. 6. c. 22. idque ex Pauſania. Rectè itaq; Plutarchus in Ariſtide: Hanc iuſti appellationem, inquit, regum & potentum nullus eſt proſecutus: ἀλλὰ πολιορκηταὶ καὶ κεραυνοὶ καὶ νικήτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευόμενοι, τὴν ἀπὸ τῆς βίας, καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: ſed potius dicti ſunt vrbium vaſtatores, fulmina, & domitores: alij etiam aquilæ & accipitres vocari maluerunt, à vi & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

In eos

In eos qui ſupra vires quicquam audent.

EMBLEMA. LVIII.

D V M dormit, dulci recreat dum corpora ſomno
Sub picea, & clauam cæteraq; arma tenet,
Alciden Pygmæa manus proſternere letho
Poſſe putat, vires non bene docta ſuas.
Excitus ipſe, velut pulices, ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

PIndarus Nem. 10. χαλεπὰ δ᾽ ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων. id est, Difficilis pugna eſt, fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus: καὶ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων

θρώπων ἢ βασιλῆ@ ἐςὶ καὶ ὑπερμήκης. Apologus hîc admonet, nihil præter vires aggrediendum, nec vllum ſuſcipiendum negotium, ad quod perficiendum vires nõ ſuppetant. Rectè Pindar. Pyth. 6. χρὴ καθ' αὐτὸν ἀεὶ παντὸς ὁρᾷν μέτρον: oportet quiſq; ſui modulum ſpectet. Sic Propertius:

Turpe eſt quod nequeas capiti ſummittere pondus,

Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quiſq; noſcat ingenium, acremq; ſe & vitiorum, & bonorum ſuorum iudicem præbeat, ne ſcenici plus quàm nos, videantur habere prudentiæ: néue hiſtrio videat in ſcena, quod non videat ſapiens in vita. Sed, ni fallor, cõuerti fabula in eos poteſt, qui licet tenuis fortunæ ſint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potẽtiores, vel etiam doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi ſint prę-ter infamiam & detrimentum. Alluſio eſt ad Prouerb. Cùm ſis nanus, cede. Quod intellexiſſe videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. vbi magnanimitatem Iuliani Imp. celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud extulit prouerbiali ſchemate, eoque eruto è Græco apologo quopiam: Fruſtrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi, Thiodamas agreſtis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuiſſe ſuſurronum & blateronum aulicorum iniuriis, quàm Hercules ille μεγαλόσωμ@ καὶ μεγαλόψυχ@ ruſtici hominis conuiciis, aut Pygmæorum inſultibus exterritus fuerit. Meminit etiam figmẽti huius Politian. in Epiſt. his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philoſtratum Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noſter Commentar. De quinque pedum præſcriptione. Hæc cùm meditarer, commodè ſeſe hiſtoria Pygmæorum obtulit, quam retulit Philoſtratus in ſuis Imaginibus, vnde perſpicuè video Emblema hoc petitum eſſe.

Temerarij.

Sub picea.] Piceam, quintam cedri ſpeciem eſſe docet Plinius cap. 10. lib. 16.

Alciden.] Herculem, vel ab Alcæo Amphitryonis & Perſei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictum.

Pygmæi.

Pygmæa manus.] Pumilionum aut nanorum multitudo. Hi homunciones extremas Aegypti partes inhabitant, agricolationi dediti, ſubinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. aliiſque locis. Gellius lib. 9. cap. 4. Cæl. Rhodigin. lib. 4. cap. 3.

cap. 1. nominis originem notat, idémque terra editos facit, cap. 28. lib. 20. Exiſtimat tamen Cardanus De rer. variet. lib. 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabuloſos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos eſſe. Sed hæc ἀπεσοδιονύσως.

proſternere letho.] ſuffocare, elidere.

vires non bene docta ſuas.] Phraſis Græca, pro, nõ bene dimenſis ſuis viribus, nulla ratione habita imbecilitatis ſuarũ virium.

Et ſaeui implicitum, &c.] partim eorum contriuit vt pulices, partim recluſit in ſinu. Leonina autem pelle dicitur vſus pro thorace Hercules poſt occiſum in ſylua Nemea leonem crudeliſſimum, de quo poſtea.

Impoſſibile.

EMBLEMA LIX.

ABLVIS *Aethiopem quid fruſtra? ah deſine. noctis*
Illuſtrare nigras nemo poteſt tenebras.

Ex Lu-

Typus Emblematis.

EX Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet:

εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης.
οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι.

quod idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:

Abluis Aethiopem fruſtrà. quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.

Id autem ex apologo quodam Aeſopico manaſſe planum eſt: quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσιν αἱ φύσεις ὡς προῆλθον τὴν ἀρχήν, naturas manere vt ſuum habuere principium. Pindar. Olymp. 13. ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος: Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν φύσεως ἣν ἔχοι τις ἀεί: Tegere difficile eſt quam quis naturam habeat. Succurrit illud Ciceron. ad Q. fratrem: hoc nunc non contendo, quòd fortaſſe cùm in omni natura, tum iam in noſtra ætate difficile eſt mutare animum, & ſi quid eſt penitus inſitum moribus, id ſubitò euellere. Quò referendum Diogenis apophthegma; qui cùm improbum quendam & proteruum caſtigaret, rogatus quid faceret: Aethiopem, inquit, abſtergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi poteſt, quæ nulla arte nullaque induſtria corrigi aut mutari queunt. Sed ſpeciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata ſunt & adulterina, vt gloriam inanem, non vitæ meritis, ſed precariò emptam, cuius omnia ſimulacra, vt ſic dixerim, tanquam floſculi celeriter decidunt: quandoquidem ſimulatum quicquam non poſſit eſſe diuturnum, & ficta citò ad naturam redierint ſuam. Veriſſimum enim eſt quod ait Flaccus,

Mores vel animum mutare, difficile.

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitam quandam naturam, quæ nulla vi aut arte miteſcere poteſt, vt ſunt efferata quorundam ingenia, à quibus non poſſunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta ſunt. Nam

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu. —

Tametſi enim ad tempus deſinere videatur in pleriſque cacoëthes, multaque prohibeant ætas, metus, & magiſtri; eius tamen habitum delere, nedum compeſcere, ferè non eſt qui poſſit. Aſcribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poëſi:

Indocile ingenium ſi pergas velle docere,
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum

In cam-

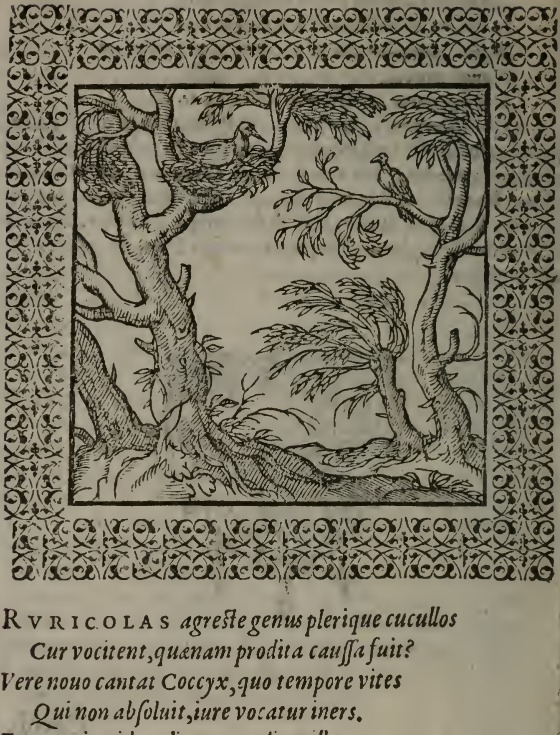
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere poſſe caput, greſſus glomerare ſuperbos:
Hunc tamen aut frenis, aut ſi calcaribus vrges,
Auriculas demittit iniquæ mentis aſellus
In terram, & pedibus poſticis calcitrat. ergo
Deſine: nam nunquam ars naturam vincet, equuſque
Nunquam ex degeneri fiet generoſus aſello,
Et nunquam ex ſtolido cordatus fiet ab arte.

Abluis Aethiopem.] Huc pertinent Prouerb. Eraſmi, Aethiopem dealbare: &, Aethiops non albeſcit. quò refer & illud Nazianzeni: πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ' αἰθίοψ τὸ μέλαν, hoc eſt, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorem Aethiops. Refert Iunius centuria 7. Prouerb. Si quid de Aethiopibus pluribus requiras, conſule Plin. lib. 5. cap. 8. & cap. 30. lib. 6. *Aethiops non albeſcit.*

Cuculi.

Cuculi.

EMBLEMA LX.

RVRICOLAS *agreſte genus plerique cucullos*
Cur vocitent, quænam prodita cauſſa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

Cuculus quis verè.

ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipſemet lib.7. Parerg. iuris, cap.5. his verbis: Cuculum vocant, qui matrimonij ſui incurioſus ſit, quique vxorem ſuam mœchis permittat. Cucu-

bitare

bitare verbum confinxerunt, quaſi cuculitare. Ego Cuculos peculiari conuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligentes, ſocordes, tardique eſſent, quòd non priùs putatas vites haberent, quàm cuculus canere cœpiſſet. Horatius:

— magna compellans voce cucullum.

Græcè κόκκυξ à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypſilon per u eo more quo nos Latini facimus, pronunciaſſe. Recentiores Grammatici Cuculos dici hos homines putant à natura auis, quæ in alienum nidum, maximè Hypolaidis, quam ipſi Curucam vocant, oua ſua transfert. Sed hac ratione non cuculi, ſed curucæ dici debuiſſent; cùm non ipſi in alienum, ſed alij in ſuum nidum congerant: vnde & adulterium dictum, quaſi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaq; Cuculi nomen abuſiuè in eos eſſe traductum, quorum impudicæ ſunt vxores; cùm ij contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant, habita ſcilicet ratione naturæ auis; quę ſua in nidis alienis oua ponere ſoleat. Idem reperies Adagio Eraſmico, Cuculi. Vide Plin. 18. c. 26. & Pierium lib. 25. Hieroglyph.

Vere nouo cantat Coccyx.] vnde & pro verni temporis ſymbolo adhibetur Cuculus. Sic Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:
Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

quo tempore vites, &c.] Illud eſt quod Plinius ait, probro ſolere obiici vindemiatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet vitem putantes. & Horat. 1. Sermon.

Tum Præneſtinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpè viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.

Veſpertilio.

EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE *ſuum volucri ex Mineide nomen,*
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

Chærephō Noctua dictus.

CHærephon Athenienſis, Socratis diſcipulus, tam pertinaciter libris incubuiſſe fertur, vt lucubrationibus nocturnis extenuatus, maximum pallorem maciemque contraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt aliis placet, Veſpertilio ſit vocitatus. Apud Ariſtophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, οὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τῇ φύσει, nihil natura differs à Chærephonte. Philoſtratus in præ-

in præfat. vit. Sophiſtarum, duos fuiſſe eius nominis tradit, quorum alter Buxeus eſt cognominatus, quòd admodum pallidus eſſet. ille enim lucubratione nimia ſanguine laborabat: isque eſt, qui cognomen habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentiſſimeque momordit, qui etiam Gorgiæ ſtudium taxare auſus ſit. Prioris illius meminit Cælius lib. 13. cap. 1. & Eraſm. in Adagiis, prou. 89. At quantum coniicere eſt, id non torquetur in pallorem qui ex ſtudiis contrahitur, ſed in labes quaſdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, aſſiduisque lucubrationibus propè iam perditos, non ideò ludibrio ſunt habendi; ſed potius qui veſpertilionis æmulati naturam, vidētur aliquo modo tum vocem, tum vultum humanum exuiſſe in eo, quòd in luce hominum conuerſari refugiunt.

volucri ex Mineide.] id eſt, veſpertilione. Mineides Thebanæ ſorores cùm Liberi patris ſacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiſo, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum ſono perterritæ, telis inſtrumentisque ſuis in vites ac hederam repentè cõmutatis, omniq; loco feris repleto, noctu fugientes, in veſpertiliones transformatæ ſunt. Ouid. 4. Metamorph. Hinc volucrem Mineidem pro veſpertilione dixit Alciatus. *Mineides.*

Fuſca viro facies.] Eius quidem rei cauſſam referre non temerè poſſumus ad lucernarum fuliginem, qua lucubrantes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud.

EMBLEMA LXII.

V E S P E R E *quæ tantùm volitat, quæ lumine luſca eſt,*
Quæ cùm alas geſtet, cætera muris habet;
Ad res diuerſas trahitur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudiciumq́ꝫ timent.
Inde & Philoſophos, qui dum cæleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſaq́ꝫ ſola vident.
Tandem & verſutos, cùm clàm ſectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui ſibi parte fidem.

QVanquam veſpertilionis nomen ad multa traduci poſ-
ſit, ſpeciatim tamen triplici hominum generi accom-
moda-

modat Alciatus. Primò veſpertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi ſe continent, neque in medium prodire audent: vel qui grauati ære alieno noctu tantùm prodeunt, ne à creditoribus offendantur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quoſdam rigidos Philoſophiæ ſatellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ ſunt abſtruſa prorſus atque abdita, ſcrutantur, ac rerum cæleſtium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ, neque oculis intueri, neque tangi manu, neque percipi ſenſibus poſſunt; & tamen ſic de his diſputare auſi ſunt, vt quæ aſſeruerunt, probata certaque videri velint. At profectò longè ſecus habendum nobis eſt. Illi enim dum contradicendi ſtudio inſaniunt, dum etiam quę falſa proferunt, arctè & accuratè defendunt, aliorumque argumenta, quanquam vera, refutant audaciùs, nō tantùm illis elapſa veritas eſt, quam ſe quærere ſimulant, ſed & ipſi eam potiſſimùm ſuo vitio perdunt. Socrates cùm eſſet omnium Philoſophorum vel Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorātiam, dicebat ſe duntaxat hoc vnum ſcire, quòd nihil ſciret. Videbat enim oculatiſſimus ille veritatis indagator, Philoſophiam illam humanam nihil in ſe habere certi, nihil veri: nec (vt plerique cenſent) doctrinam ipſam diſſimulauit, vt alios refelleret, ſed quadam ex parte veritatem nouit: humanam enim ſapientiam nullam eſſe faſſus eſt, adeoque quam Philoſophi ſcientiam profitebantur, quæ tum maximè verſabatur in ſiderum inſpectione, contempſit, deriſit, abiecit. Tertiò & poſtremò nomen hoc traducitur in callidos & verſipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis ſunt nec illius, cum vtroque tamē colludunt, & plerumque tanta dexteritate res agunt ſuas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proſcindere & ridere: cumque aliud temporis exiget occaſio, eandem probabunt & extollent. Genus hominum certè vt verſatile & infidum, ſic deteſtandum maximè & execrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem neque mentem habent ſibi conſtantem? Non enim dubium eſt, quin alios, cum quibus verſantur, fallant, cùm ſeſe ipſi priùs fefellerint. Si enim veritatis eſſent aliqua tandem parte ſtudioſi, darent operam profectò, vt ſocietatem cum melioribus & ſapientibus inirent, iiſque adhærerent, contrarios verò fugerent, & ſeriò, non per-

Mala nomina.

Philoſophi cæci.

Verſipelles.

functoriè aut oſcitanter, & quaſi aliud agentes auerſarentur. Sed quid lucri, aut præmij denique? nimirùm quòd mendaces atque impoſtores, quibus non credatur, etiamſi vera dixerint: ſed & illud adiicitur, quòd vtrique parti ſuſpecti & odioſi apud omnes turpiſſima infamiæ labe aſperguntur. Vtrinque enim proditorum habentur loco, quibusq; neutra pars ex animo fauere poſſit. quo fit, vt qui factionis vtriuſq; ſibi contrariæ cõuictores & aſſeclæ voluerint haberi, non raró ab vtraq; conficiantur & atterãtur, vt fuerũt in bello Italico Senenſes: in quo cùm ſe medios gererent in neutram partium inclinatos, ſedato tandem bello à diuiſis militibus confoſſi ſunt. vnde feſtiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senenſibus idem accidiſſe, quod iis ſolet, qui mediam domus partem incolũt, vt fumo ab inferioribus, puluere autẽ & ſtrepitu vexẽtur ab iis qui ſupernas partes incolunt. Sapienter itaque à Solone ſancitum eſt, vt qui in ciuili diſcordia & populi diſceſſione duas in partes, non vni aut alteri ſe adiunxiſſet, ſed ſolitarius, neuterq; à communi malo ciuitatis ſeceſſiſſet, is domo, patria, fortuníſque omnibus priuaretur, & exul extorrisq; eſſet; quod non inflammandę aut augendæ diſcordiæ, ſed compeſcendæ potius, aut etiam extinguendæ gratia decretum eſt. Quod idem Phauorinus Philoſophus inter fratres & amicos diſſidentes faciẽdum eſſe cenſebat, vt qui eſſent in medio partis vtriuſq; beneuoli, ſi in concordia amittẽda parum auctoritatis quaſi amici ambigui habuiſſent, tum alter in alteram partem diſcederet, vt hac via concordiam vtriuſque inſtaurarent. Sed ad alia feſtinandum, ſi prius monuero, Heſychium dixiſſe, veſpertilionem impurum hominẽ, quiq́ue in ambiguo ponat ea quæ fidei ſunt, repræſentare, vt ſunt qui omnibus etiam diſſimillimis ſectis adhærent, quibus non iniuria ἀπὸ τοῦ μιαραίνεσθαι inditum nomẽ eſt. Pierius lib. 2. Sed perlege ipſius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat.

Solonis lex.

Veſpere quæ tantùm volitat, &c.] Veſpertilio, volucre biforme animal, à veſpere nomen trahens, quòd veſperi volitet. de quo Plin. cap. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi tetraſtichon hoc naturam veſpertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis volitat, diſcurrit, & inter
Quadrupedes non eſt nec numerandus aues.
Lacte ſuos nutrit pullos, & non parit ouum:
Sunt alæ, dentes, labra, pedesq; duo.

Aduerte

Aduerte autem illud (*Veſpere quæ tantùm volitat*) referri ad primum genus hominum quos attigimus, eorum nempè qui infames ſunt, & iudicium formidant.

quæ lumine luſca eſt.] Membrum hoc refertur ad caligantes Philoſophos.

Quæ cùm alas] Hæc pars ad poſteriores reſpicit, nempè verſutos & infidos, qui de ſe poſſunt quod eſt apud Varron. in Agathone, profiteri:

Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus ſum.

Caligant oculis.] caliginem inducunt, obſcurant.

Ira.

EMBLEMA LXIII.

ALCÆAM *veteres caudam dixere leonis,*
Qua ſtimulante iras concipit ille graues.

Lutea cùm ſurgit bilis, crudeſcit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

Leo cauda catulos verberans quid. IMmenſum & indomitum furorem ſignificantes Aegyptij, leonẽ catulos cauda flagellantem pingebãt: leonem quidem ob iram, catulos verò cæſos, quoniam eorum oſſa inter ſe colliſa ignem videntur emittere. Plinius 8. lib. leonis irati ſigna colligens, ait: Leonum animi index cauda, ſicut & equorum aures. Immota ergo placidus, clemens, blandientique ſimilis, quod rarum eſt: crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur, incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur, &c. ex quibus colligere eſt facile, quantus ſit leonis *Ira cohibenda.* concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibẽdum eſſe, omneſque occaſiones deuitandas, quòd ea ſic hominem extra ſe deiiciat, vt in belluam ferociſſimam quaſi transformet. M. Tullius 1. De officiis: Licet ora ipſa cernere iratorum, aut eorum qui aut libidine aliqua, aut metu commoti ſunt, aut voluptate nimia geſtiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, ſtatuſque mutantur. Quid tandem? Aelianus 5. hiſtor. animal. cap. 39. idem quod Plinius: deque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib. 13. c. 14. eiuſdem animal. hiſt. Sic ad finem cuſpidis Heſiodus:

δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὣς σώματι κύρσας,
ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
ἐμμεμαὼς δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

id eſt, *Sæuum videns oculis, vt quando nactus leo corpus,*
Quique alacriter admodum vnguibus ſæuis pelle
Diſſecta, quamcitiſſimè lenem animum abſtulit:
Alacriter adhæc furibundum cor explet.

Sed huc propiùs accedit Lucani pulchra deſcriptio è lib. 1. quo loco Cæſarem cum leone furibundo comparat:

Aeſtiferæ Libyes viſo leo cominus hoſte,
Subſedit dubius, totam dum colligit iram.
Mox vbi ſe ſæuæ ſtimulauit verbere caudæ,
Erexitque iubas, vaſto & graue murmur hiatu
Infremuit, dum torta leuis ſi lancea Mauri
Hæreat, aut latum ſubeant venabula pectus,
Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit.

Teſtis eſſe poteſt Alexander Macedo, totius penè Orientis victor, qui

ctor,qui ſubita quadam ira correptus, Clytum nutricis ſuæ filium (à quo fuerat ad Granicum amnem ſeruatus) interfecit, quemq́ue prouincię præfecerat,conuiuio admouerat,multisq́; honoribus,vt amiciſſimum, donauerat, impetu neſcio quo inflammatus ferro traiecit. At paulò pòſt cùm ad ſe rediiſſet,ereptum telum ex Clyti vulnere in ſeipſum doloris impatientia vertebat,niſi ſuorum manibus fuiſſet prohibitus. Itaque ſummè nobis elaborandum eſt in ira domanda, vel ſaltem ſic compeſcenda & continenda,ne nobis poſſit vllũ adferre nocumentum: hanc enim qui vicerit, hoſtem ſe viciſſe omnium maximum & pernicioſiſſimum dicere non iniuriâ poteſt. Euolue totum Plutarchi librum De ira cohibenda. *Ira percitus Alexander amicum interfecit.*

Alcæam veteres caudam,&c.] Teſtis eſt Pierius Hieroglyph. lib.1. & Cælius Lect. antiq. lib.13. cap.8. Leonis caudam ab eruditiſſimis Alcæam, ἀπὸ τοῦ δι' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius incitamento ad fortitudinem excitetur. *Alcæa.*

Lutea cùm ſurgit bilis.] Bilis Græcè χολὴ, omnis humor eſt in nobis calidus ſiccus. Duplex primùm ſtatuitur, naturalis vna, quæ ſimplici nomine bilis appellatur,eſtq́ue vtilis ad alendum corpus: Alia verò eſt quæ recedit à naturæ mediocritate,additoq́; nomine vitiũ deſignãte ſolet appellari, eſtq́; in multiplici differentia: eſt enim alia rubra,alia glaſtea,alia nigra,flaua alia, liquida,aquoſa,fuſca &c. puto hic intelligi glaſteam, quæ ἰσατώδης glaſtum colore cæſio refert. eam medici faciunt acerrimam,calidiſſimam, mordaciſſimam, quæq́ue extremam inter bilis genera malignitatem obtineat. in vẽtriculo & circa ipſum gignitur à calore vehementiſſimo. Præter Galeni commentarios ea de re plura perdoctè diſputat Fernellius de functionibus & humoribus lib. 2. cap. 3. & 9.

crudeſcit.] crudus fit,commouetur,excitatur.

atro felle.] Fel,iræ folliculus, quæ hominem pro ſui conditione commutare ſolet.

In eum qui ſibi ipſi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

C**APRA** *lupum non ſponte meo nunc vbere lacto,*
Quod malè paſtoris prouida cura iubet.
Creuerit ille ſimul, mea me poſt vbera paſcet:
Improbitas nullo flectitur obſequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco tranſtulit, quod eſt eiuſmodi:

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

id eſt, *Capra lupum lacto mammis inuita, ſed illud*
Paſtoris cogit mens malè cauta mei.

Nutritus

Nutritus per me, tandem fera ſæuiet in me.
Vertere naturam gratia nulla poteſt.

Videtur confictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiuſdem eſt argumẽti apologus. Id torquetur in ingratos, eosq; potiſſimùm qui perniciem iis adferunt de quibus bene meriti ſunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel gignere terra poteſt: tantumq; id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuicia, ingratitudinis ſolo nomine contineri dicantur. Quid verò execrabilius eſſe poteſt, quàm iis vitam adimere, aut etiam quodam torquere pacto, qui nobis viuendi cauſſas ſuggeſſere, dederuntque operam, vt quod ſumus, eſſemus? At vt de leuioribus aliquantum verba faciam, ſcribunt auctores grauiſſimi, ingratitudinẽ ſceleris atrociſſimi loco eſſe poſitam, adeò vt tanto crimini non ſit vlla pœna legibus conſtituta: quod, ſicuti ſapienter arbitrantur, maius ſit quàm vt ab hominibus vindicari poſſit, ideoque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere eſt apud Xenophontem, in Perſarum moribus & ſtatutis hoc eſſe poſitum, vt maximè ingratitudinis notam inſectentur. Quem enim cognouerint poſſe gratiam referre, nec refert, in hunc ſeueriſſimè animaduertunt: quippè qui arbitrentur eos qui ſunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potiſſimùm impudentia ſequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Sanè vt hoc quaſi per tranſennam adiiciam, pulcherrimas ingenij ſui penè diuini dotes multum obſcurauit Ariſtoteles, quòd animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato, quanquam tamen alicubi diſſimulet in ſuis diſputationibus: ex quibus oculati homines facilè coniiciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubẽs referre accepta. Confer huc, ſi vacat, pulcherrimum Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippę contumelioſum, ex 2. ἀπομνημ. Xenophontis. & quædam Aeliani De varia hiſtoria exempla, ex lib. 3. cap. vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi ſunt, & iniuſtè damnati. Nihil enim video aptius huic loco illuſtrando.

iubet.] permittit. Græcum habet ἀναγκάζει, cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idẽ ſonat penè Mimus Publianus ille:

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Quò refer Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in ſinu fouere: &, Aries nutricationis mercedẽ perſoluit.

Fatui-

Fatuitas.

Emblema LXV.

MIRARIS *noſtro quòd carmine diceris Otus,*
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita eſt, ſimiles & habet ceu noctua plumas,
Saltantemq́; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Otho al. Otide.

HOc dictum eſt in quempiam temerarium, gloriabundũ, & plus quàm par eſt, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonẽ appellat, ab Otide aue fatua & geſticulatrice, captuq́; facili,

faciliquam Ariſtoteles noctuæ ſimilem, & circa aures alarum quandam ſimilitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ὠτοὶ dicuntur, qui in re qualibet facilè decipiuntur, ac illi maximè, qui verbis ſeſe protelari facillimè ſinunt, cuilibet ſine delectu & prudentia dextram, quod aiunt, iniicientes, vt refert ex Euſtathio Homeri ſcholiaſte Hadrian. Iunius in Prouerb. Otus. Cælius Rhodig. lib. 3. c. 29. Otos dici ait, gloriæ vanitatem affectantes, id eſt, κενόδοξους. Vide Eraſm. Prou. Aues quæris. *ὠτοὶ qui.*

Aurita eſt, ſimiles, &c.] Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor eſt, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi. quidam Latinè Aſionem vocant: imitatrix aliàs auis & paraſita, & quodam genere ſaltatrix. capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alio. Idem ferè Athen. Dipnoſoph. 9. cap. 14. *Otis auis.*

mancipat.] manu capit, propriam efficit, & vſu capit. Horat. 2. Epiſtol. *mancipare.*

Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus.

Obliuio

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

C V M *lupus eſuriens mandit ceruarius eſcam,*
Præq́; fame captum deuorat hinnuleum,
Reſpiciat ſi fortè aliò, vel lumina vertat,
Præſentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quæritat incertam (tanta eſt obliuio) prædam.
Qui ſua neglexit, ſtultè aliena petit.

Lupus ceruarius. EA eſt Lupi ceruarij natura, vt quamuis poſt longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere cœperit, vbi quid caſu reſpexerit, obliuiſcatur, & copiæ præſentis immemor, aliud quærat, teſtib. Plin. lib. 8. c. 22. & Solino Polyhiſt. c. 18. Idem cōtingit am-

git ambitioſis & auaris, qui ſpe honoris amplioris, aut commodi, in quo ſit vberior quæſtus, neglecta præſenti ſorte venantur aliam. Fit tamen ſæpenumerò, vt vtraque fruſtrêtur. Hinc Sophocles in Thyeſte:

— τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

Id quidem exemplis quamplurimis cōfirmari poſſet: ſed vnum duntaxat ex Iuſtino ſubiiciam. Pyrrhus in ampliſſimo imperij faſtigio collocatus, iam nec eo contentus, Græciæ, Aſiæque regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quiſquam Pyrrhum, quà tuliſſet impetum, ſuſtinere valuit. Sed vt ad regna deuincenda inuictus habebatur, ita deuictis acquiſitisque celeriter carebat; tantò meliùs ſtudebat acquirere imperia quàm retinere. quam ob cauſſam collatus eſt ab Antigono, luſori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, iis tamen vtendi modum negligat, Plutarch. teſte. Fruendum eſt itaque rebus præſentibus, & rectè agendo ſperanda meliora. Eſt enim animi valde puſilli & anguſti, inopiam metuere plus quàm par eſt, ideoque iis quæ adſunt, non frui, & alienis anxiùs inhiare. Ferè enim fit, vt iuxta Prouerb. Duos inſequens lepores neutrum capiat: cuique illud conueniat; *Pyrrhus Epirota.*

δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες,
Ambo concupiſcens neutrum aſſecutus es.

Aſcribam locum è Procopij 2. De bello Gothico: refert enim Belliſarium initio belli ſcripſiſſe ad Theudebertum Frācorum Regem (qui cum eo manus conſeruit:) Satius eſt ſecurè ſua vt quiſque poſſideat, quàm dum aliena nimium appetit, de ſuis rebus periclitetur. Huic bellè conuenit quod Seneca refert epiſt. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidiſti aliquando canem à domino fruſta panis aut carnis aperto ore captātem? quicquid excepit, protinus integrum deuorat, & ſemper ad ſpem futuri hiat. Idem nobis euenit: quicquid expectantibus fortuna proiicit, id ſine vlla voluptate dimittimus, ſtatim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc ſapienti non euenit. plenus eſt etiam, ſi quid euenit, ſecurè excipit. Huc refer Adag. Præſentem mulge, quid fugientem inſequeris? *Procopij locus.*

Qui ſua neglexit, &c.] Non videtur incommodum, ſi apponam lepidum & facile T. Mori tetraſtichon huic Emblemati conuenientiſſimum:

Os canis

Os canis implet anas; alium capturus hiabat;
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miſer interea, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare, tuam.

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

E N *ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor,*
Se conferre Deis auſa procax Niobe.
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duritiem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

Niobes fabula. FIgmentum hoc Niobes ob inſolentem iactantiam in ſaxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quarũdam mulie-

mulierum ſuperbiam, elationemque immodicam, qua occęcatæ ne ipſis quidem Superis ſubeſſe ſe putant: quo fit, vt ſuæ mortalitatis immemores, in deteſtandam ἀναισθησίαν incidant: Hoc ergo verborum inuolucro monentur, ne ſeſe altiùs efferant, & plus quàm oporteat, apud alios intumeſcant, aut etiam plus ſibi tribuant, quàm par eſt. Præterea de numine bene ſentiendum eſſe, tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculoſiùs, neque ſceleſtiùs, quàm in numinis contemptu. Pindar. Olymp. θ. ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία· καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Diis conuiciari, inquit, odio a ſapientia eſt, & intempeſtiuè gloriari, idem eſt atque inſanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium:

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Quò non incôcinnè referam Baptiſtæ Gyraldi elegiacam proſopopœiam in Niobes tumulum:

Eſte procul læti, cernant mea funera triſtes;
Non ſimilis toto mæror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi, bis pignora ſeptem,
Me miſeram! Diuûm ſuſtulit ira mihi.
Dirigui demum lacrymis, & marmora manant:
Sic mihi mors dolor eſt, ſic mihi vita, dolor.
Diſcite, mortales, quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſthabuiſſe Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaq; καὶ μεγαληγορίαν magnificos luit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc côgeram inſignem Pindari locum ex Olymp. 9. quo ſub Cadmi perſona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Diis ſentire diſcat:

εἰ δ᾽ ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
εἰς τοῦδ᾽ ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς·
τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
κάλλιστον οἶμαί γ᾽ αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. id eſt;

Si quis ſit qui Deos côtemnat, ad huius (nempè Penthei) mortem reſpiciens, ſecum animo reputet eſſe Deos. At verò temperantem eſſe, & numen diuinum colere, cenſeo rem eſſe omnium pulcherrimam, & ſapientiſſimam hominibus, qui huic ſeſe implicant.

En ſtatuæ ſtatua, &c.] Hoc imitatus ex ſenariis his, ex 3. Epigramm. ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρὸν,

ὁ νεκρὸς οὗτος ἐντὸς οὐκ ἔχει τάφον,
ἀλλ' αὐτὸς αὑτῷ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

id eſt, *Hoc in ſepulchro mortuus non conditur,*
Hoc eſt cadauer, & ſepulchrum non habens:
Sed eſt idem cadauer & ſepulchrum ſibi.

Niobe. *Se conferre Deis,&c.*] Niobe cùm liberorum numero eſſet elata, Latonam contempſit, ipſique ſe præferre non erubuit, quòd ea non niſi duorũ, Apollinis & Dianæ mater eſſet. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ ſagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipſamque Nioben ſibi conuiciantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in ſaxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, ſi vacat, ex Palæphati lib. 1. & Pauſan. in Arcadic. exquire.

Ea eſt ἀναισθησία & ſenſuum vacuitas. *arguit oris Duritiem, ac ſenſus, &c.*] Lapis in Hieroglyphic. hominem ſenſus expertem ſignificat. Vnde illud Comici: Quid ſtas lapis? & primos illos homines rudes & impolitos, nullaq; diſciplinarum cognitione cicuratos, ſaxeos appellarunt. Hinc enim Maronis illud: —*quo tempore primùm*
Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati, durum genus.—

Lactantius lib. 1. cap. 20. loquens de termino, qui in capitolio loquebatur: Quid de his dicam qui colunt talia? niſi ipſos potiſſimùm lapides, ac ſtipites eſſe? Ouid. 5. Metamorph.
—*ad auditas ſtupuit ceu ſaxea voces,*
Attonitaq; diu ſimilis fuit.—

Idem 13 Metam. —*duroq; ſimillima ſaxo*
Torpet.— Et in Ariad.
—*in ſaxo frigida ſedi,*
Quamq; lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

Tibullus lib. 2. Eleg. 4.
O ego, ne poſſim tales ſentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus eſſe lapis!
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet ora maris.

Ouidius De ponto:
Felicem Nioben, quamuis crudelia paſſam,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis.

Sic impoſſibilitate ipſa mutata in lapidem Pſyche, quamuis præſenti corpore, ſenſibus tamẽ aberrat. Appul. 6. De Aſin. aur. Lege Pierium lib. 49.

Impu-

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

P V B E *tenus mulier, ſuccincta latrantibus infra*
Monſtrorum catulis Scylla biformis erat.
Monſtra putantur auarities, audacia, raptus:
At Scylla eſt, nullus cui ſit in ore pudor.

SCyllam Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe quòd eundem deperiret, ſic affecit, vt fontem, in quo Nympha ſe lauare conſueuerat, veneficiis & magicis herbis infecerit: cuius rei neſcia Scylla fontem de more ingreſſa, inferiores corporis ſui partes in caninos rictus vidit eſſe commutatos: quam tantam deformitatem horrens, in mare ſe præcipitem dedit, & in ſaxum mutata, Poëtis argumentum fabulæ prębuit. Homerus *Scylla in monſtrum marinum mutata.*

rus Odyſſ μ. Ouid. 14. Metamorph. Iuſtinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charybdi materiam Poëtis ſuggeſtam ait ob fretum quod in Sicilia citato ſæuoque impetu fertur, in quo vndarum inter ſe concurrentium tanta pugna ſit, vt aliàs veluti terga dantes vorticibus in imum deſidere, aliàs quaſi victrices in ſublime ferri videas: nunc hîc fremitum feruentis æſtus, nunc illic gemitus in voragine deſidentis audias. Accedit perpetuum Aetnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monſtri credita ſimulacra, dum nauigantes magnis vorticibus pelagi deſidentis exterriti, latrare putant vndas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Scyllam fuiſſe nauem triremem Palæphatus tradit. Salluſtius ſaxum putat eſſe in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrem formam repræſentet, in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam pube tenus feris huiuſmodi ſuccinctam eſſe. Alciatus id appoſitè tranſtulit ad impudentiam, quæ tribus potiſſimùm vitiis rabidiſſimis comes eſſe ſoleat, auaritia, ſiue rapina, audacia, inuidia, quæ ſub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumque latitant. Quid enim non audeat impudens, qui nihil non ſibi permittit, turpe putat nil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam ſignificari omnis generis impudentiam, quæ non ab re canibus cingatur, rictibus, audacia, rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto ſuum Emblema duxiſſe: σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε· διὸ δὴ κύνας οὐκ ἀλόγως ὑπέζωσαι, θερμαῖς ἁρπαγῇ τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμέναις.

Locus Iuſtini de Scylla. — *Salluſtij locus.* — *Emblematis typus.*

Pube tenus mulier, &c.] Duobus in locis Virgilium imitatus eſt: ſic enim, —*pulchro pectore virgo*

Pube tenus. — & alibi:

Quid loquar aut Scyllam Niſi, aut quam fama ſecuta eſt,
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris &c.

Duæ Scyllæ. Ex quo loco aduertes duas fuiſſe Scyllas, quas plerumque Poëtæ confundunt, vt 6. Faſt. Ouid. Lege Nannij Miſcellan. lib. 6. & Iacob. Bononienſem, Annotationib. quas pauculas ſcripſit in Virgil. & eundem Virgil. in opuſc. cui Ciris nomen.

Monſtrorum catulis.] canibus monſtroſis. Virgil. dixit:

Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis. Et Ouid. 4. Triſt.
Eſſe canes vtero ſub virginis. —

Cicero De haruſpic reſponſis: Quam Scyllam tam eminētibus canibus, tamq; ieiunis Poëtæ fingēdo exprimere potuerūt, &c.

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

QVOD *nimium tua forma tibi Narciſſe placebat,*
In florem, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenij eſt marcor, cladesq́; Φιλαυτία, *doctos*
Quæ peſſum plures datq́;, deditq́; viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilq́; ſuas præter tradere phantaſias.

TIreſias vates tam diu victurum Narciſſum prædixit, quã diu à ſui conſpectu abſtineret. At ille propriæ ſortis ignarus, viſam in fonte ſui vultus imaginẽ ſic deperiit, vt ſui amore *Vaticinium Tireſiæ de Narciſſo.*

captus miſerè contabuerit,& in florem ſui nominis commutatus ſit,qui Narce dicitur, & ſtuporē ſonat, quòd Narciſſi odor caput aggrauet. Plin.lib.21.capitib.5.11.&29. Notantur hoc figmento, qui à veterum legibus & inſtitutis deſciſcentes, nouam quandam regulam conſectantur: tamque ſibi placent, vt licet obtuſiores reuera ſint, quicquid tamen præcipiunt, violentiùs aliquantum inculcant, neglecta prorſus & obliterata maiorum forma, vitæque & legum ratione: eoque deuentum eſt, vt fidem illam canam, & priſcam veterum auctoritatem præ ſua opinione nihili ducant: tanta eſt cæcutientia, ſtultitia atque peruerſitas. Tales ſunt νεόσοφοι quidam impudentiſſimi, qui nouorum dogmatum perſuaſione populum incautum ineſcant, verborumque phaleris ſic protelant & peruertunt, vt miſerrimi homines errore perciti, & quaſi guſtata loto, libenter à Chriſtianæ Reipub. communione,ſuo magno malo, deſciſcant. Tam enim ſunt perfrictæ frontis, vt ſua dogmata omnium eſſe certiſſima verbis ſcriptisque aſſerere non veriti, nullam aliam meliorem, aut certiorem de religione traditam fuiſſe ſententiam,quàm quæ ab eis tradatur,affirment. Sicque plurimorum damno & pernicie deteſtandam φιλαυτίαν in rebus diuinis experimur. Poteſt & hoc torqueri commodè in imperitos,& ἀμούσους rerum ſuarum non æquos admiratores, quibus ſanè (vt Comicus ait) nihil vmquam quicquam iniuſtius: nihil enim rectum putant,niſi quod fecerint: quo fit,vt aliena tam impensè carpendo,ſuaque plus quàm par eſt, admirando, ingenioli flos abſque vllo fructu facillimè marceſcat. vnde meritò illud repetam quod Alciatus in quadam Oratione dixit: Nullam eſſe pernicioſiorem ſtudiorum calamitatem, quàm ſui ipſius confidentiam & admirationem,quem morbum Græci φιλαυτίαν appellāt. Eſt enim ea lues adulatione deterior,eoq; hominem inducit,vt ſe exiſtimet optimè ſcire quę non intelligit,redditque eum negligentem,ſuperbum,otioſum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error & malum nō tam oratione quàm frequenti auditu & collatione, quæ cum peritioribus habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua: nullus enim erit veræ ſapientiæ capitalior hoſtis,quàm qui meliorum pręceptorum dogmata flocci facit. Diuinus Plato,quem tanquam raræ alicuius & veræ ſapientię terreſtre oraculum meritò docti omnes ſuſpiciunt ac venerantur,lib.5. De legib. auream planè ſententiam pari verborum pōdere ſcriptis manda-

Narce herba.

Noui doctores reprehenſi.

Imperiti φίλαυτοι.

Præclarus Platonis locus.

mandauit: *πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἔστιν ὃ λέγουσιν ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τε ἐστὶ καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε.* Quæ ſingula ſi diligenter expendamus, ſuppetet nobis accommodatum certè & præſens amuletum ad arcendum, aut quidem minuendum hunc animi errorem, hominibus quidem gratum, ſed tamen exitialem. In primis enim *φιλαυτίαν* non ab re appellat maximum quoddam malum innatum in meliore hominis parte, nempè animo, & eò quidem deterius ac præſentius, quòd licet eo plerique morbo correpti ſint, non tamen vnquam de remedio quęrendo, aut parti malè affectæ applicando cogitant, vt tandem ſani poſſint euadere. Atqui nulla exitialior aut damnoſior ęgritudo eſt, quàm ea quę ſui ſenſum adimit, ita vt *ἀναισθησίαν* quandam inducat, & tenaciter omninò foueat: quo fit, vt omni animi contentione & induſtria in eo malo periculoſiſſimo propulſando eſt enitendum, & eò maior cura conferenda, quò morbus hic (in quo ſit fons, & certè principium aliorum omnium, quæ in animum cadere poſſunt, vitiorum) grauiores affert corruptiones, clademque ingenij præſentiorem. Nulla enim ratione fieri poteſt, vt qui hac perculſus peſte oberret, ſanum vel in aliis vel in ſeipſo iudicium retineat, cùm ſe non norit: quandoquidem ſit in oculis mentis, infuſa caligo tam denſa, tamque ſpinoſa, vt vel apertis oculis nihil videat. Itaque qui ſui capitur amore, nō verè ſeſe amare poteſt, ſed falſam quandam de ſe opinionem, vt vmbram aliquam, quaſi qui in tenebris palpat, oſcitanter aucupatur. At verò (vt Plato docet) ſeipſum à ſeipſo falli *πάντων χαλεπώτατον*, imò verò adiiciam *δεινότατον καὶ ἀθλιώτατον*. Cùm enim impoſtor ipſe præſtò ſemper habeatur, nec minimùm quidem abſcedat, quo pacto non eſſet grauiſſimum malum, hoc maximeque deplorandum? Cæcitas hæc omnium maximè intolerabilis, cùm inſcitiam noſtram ſapientiæ loco habemus, & quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio complecti arbitramur. Tolerabile alioqui vitium, ſi ea tantùm placerent, quæ ingenij ſpecimina quædam præ ſe ferunt, aut alia generis eiuſdem: in quibus ſi tantùm fallimur, nec fallimus, aut ſi ſic fallimur, vt agnito errore melioribus dehinc acquieſcamus, nemo eſt quin ve-

φιλαυτία morbus maximus.

Cæcitas animi maxima.

male putet. Quotus autem quiſque eſt, qui placido ferat animo, quòd ipſi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amicæ*, vt ait Flaccus,

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum Polypus agnæ.

Quo fit, vt vero verius dictũ ſit à Theocrito (vt id ad noſtrum ſermonem conuertamus) — ἔρωτι
πολλάκις ὦ πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirùm id in cauſſa eſt, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis eſſe belli, feſtiui ſaperdæ, cùm ſimus σαπροί. Ex Ariſtonymo citatur illud: ἐστὶν ἐν βίῳ μάλιστα βλάπτον, τὸ ἀνοήτους ὄντας, τοὺς πολλοὺς, οἴεσθαι φρονίμους εἶναι: Id in primis eſt in vita humana noxium, quòd permulti cùm ſe ſapere putent, tamen deſipiant. Quamobrem nihil vmquam deterius aut periculoſius, quàm proprio ingenio vel minimùm fidere. Certè (vt de me ipſe aliquid) ſum ſatis mihi conſcius, haudque me præterit, quàm debili & penè nullo ingenio ſim, ſi quid tamen ſit, numquam vllatenus me profeciſſe liberè confiteor, quàm cùm ignorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, tumque meo non minimo ſumptu deprehendi, & apertis, quod dicitur, oculis expertus ſum, quàm non ſit tutum aliorum iudicio & rumori incumbere. Nam ſæpenumerò contingit, vt nos plerique præſentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti; ſicque de nobis bene mereri putant, cùm ſæpius vt de coloribus cæci, ſic ij de noſtro captu & in literis, aut etiam honeſtis actionibus profectu ſentiant. Interea tamen eorum in ſententiam pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos ſinimus. Craſſam mehercle & ſupinam credulitatẽ. Agnouit lubens Socrates de ſe Phyſiognomi iudicium, talemque à natura fore ſe palàm faſſus eſt, niſi ſe Philoſophiæ excolẽdum tradidiſſet. A qua quidem modeſtia longè ſemper abſumus, qui ementitos quoſdam ſapientiæ colores, & imaginaria virtutum ornamẽta in nobis ineſſe demiramur: & vt vera credimus abſolutaque, quaſi quibus ad perfectionem addi nihil poſſit, ideoque moleſtè ferimus, ſi qui, dum noſtri mentionem faciunt, non ſatis honorificè loquantur, eaque tribuant quæ nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratiſſimus ſanari niſi ægrè poteſt, niſi tamen aliquando meliore quodam impulſi genio, potius ſpectemus quid nobis deſit quàm quid adſit. Si quid enim adeſt, cauẽdum maximè

Aſſentationis malum.

Socratis modeſtia.

maximè ne effluat, aut pretio ampliori quàm par ſit, æſtimatum vileſcat apud alios: ſi quid deeſt, quod ſciamus ornamento nobis eſſe poſſe & vſui, efficiendum eſt, vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri poſſit. Sed in primis meminiſſe debemus, ſubindeque animo repetere, non quantum cæteris excellimus, ſed quãtum aliis ſimus inferiores, & quàm alioqui deteriores. Illud enim φιλαυτίας vitium tam nobis familiare ac domeſticum, ſed tamen in primis exitioſum, præterquàm quòd tumorem, inuidiam, audaciam, & deſidiam fouet, ſolet etiam vnà ſecum aduehere & alere turpiſſimam ignorationẽ, quam meritò Sophocles δυσπέλαστον κακὸν appellat. Veteribus illud in ore fuit, eum malignos habere vicinos, qui ſui laudator fuerit. Iccircò probata numquam eſt illa plus æquo pruriens φιλαυτίας opinio in Aſtydamante hiſtrione, quòd ſuas ipſe laudes inſcribi vellet ſtatuæ quam meruerat. Non enim populus hominis votum inſolens ſibi ferendum eſſe putauit, quãquam de ſua patria bene meriti. At quod penè mihi, dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor eſt, Nymphas à Narciſſo ſpretas veriſſimè dixiſſe:

Quæ ſequuntur φιλαυτίαν

Aſtydamas hiſtrio.

πολλοί σέ τε μισοῦσιν ἂν σαυτὸν φιλῇς.

Quid tam malè audiit Sophiſtarum nomẽ, niſi ob effrenatam illam, & cæcam ſui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil ſe neſcire iactabant impudentius) eoſque contrariis armis oppugnaret, nempè honeſta diſſimulatione potius, quàm pari verborum ſtrepitu atque contentione, dicebat hoc vnum ſe ſcire, quòd rerum omnium eſſet inſcius. Quod non aiebat, vt falſa de ſe loqueretur, apud eos præſertim, quorum familiari conſuetudine vtebatur, ſed vt aſſereret ea lubens omnia ſe neſcire, quæ tam impudenti fronte ſibi arrogabant triuiales illi ματαιολόγοι, qui ſic liberales diſciplinas ipſamque Philoſophiam oſtentando, reuera proſtituerent & profanarent: aut potius vt ſignificaret ad veram ſolidamque ſapientiam neminem accedere vnquam poſſe, niſi primum ſe norit ignorare. Sunt enim quidam ingenio tam ſtolido & lubrico, qui cùm nondum primoribus labiis literas deguſtarint, falſam tamen ſibi ſcientiæ perſuaſionem vendicent. Ex quibus alij ſe αὐτοδιδάκτους, alij πανσόφους καὶ πανεπιστήμονας efferre non verentur: alij alios quoſcumque conuellunt & impetũt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingenioſiores, non perpendunt, ὅτι μωμήσεταί τις ῥᾶον ἢ μιμή-

Sophiſtæ.

Arrogantes.

μιμήσασθαι: ſibi nempè ignoſcunt, vt Næuius ille Horatianus, qui ſeipſum ignorans carpebat alios, ſeque venia dignum cenſebat, indeque meritò audiit ad extremum, ſtultum & improbum hunc amorem eſſe, dignumque notari. At quanto in errore verſantur, qui ſibi primas nullo rubore tribuunt? Agathocles Peripateticus cùm apud Demonactem iactaret ſe ſolum & primum eſſe Dialecticorũ, audiuit. Si ſolus es, quî primus? ſi primus, quî ſolus potes eſſe? Non eſt quòd repetam literatoris illius Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà ſecum natas, & tandem perituras diſciplinas. Nec eſt quòd huc attexam duorum in Philoſophia principũ notam ſatis & peruulgatam φιλαυτίαν, Ariſtotelis nempè & Ciceronis; quorum hic tam ſuæ ipſemet induſtriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in procemiis laudem propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò ſuis in eodem Philoſophico curriculo certatoribus parùm fauerit, ſed quòd contradicendi ſtudio doctorem etiam Platonem vexarit, ſui nominis celebritatem non parùm obſcurauit. Illi ipſi Philoſophi libris quos de contemnenda gloria ſcribunt, nomen etiam ſuum præfigi curant. Permittatur hoc ad inflammandum ſtudium, & exercendam doctorum hominum induſtriam: honos enim alit artes, nullusque ſui laboris præmio & contentionis honeſtæ laude fruſtrandus eſt. At quis ſanæ mentis eum dixerit, qui ſibi plura quàm habeat, arroget? Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimo, Thraſylaum quendam tanta inſania fuiſſe percitum, vt quotquot naues in Pyræum appellerent, ſuas eſſe crederet: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliiſque ſuam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuerſus, hominem medico committeret: qui vbi reſipuit, affirmauit ſe numquam vixiſſe feliciùs, quàm cùm eo mentis errore falleretur; quippè qui in tanta voluptate nihil moleſtiæ ſenſiſſet. Perinde ſe habẽt φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento ſint, anxiè ſtudent, tum vel maximè quòd honorem alienum ſibi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolliginis ſucco & mera ærugine conſpergant. Olim diſcipulis mos erat, vt proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent. Quem morem ſecutus Plato 2. ad Dionyſium Epiſtola fatetur, quicquid ſcripſerit, non ſua, ſed Socratis eſſe. Qui leges primùm tulerunt ad cicurandos mores, aut continendos hominum animos, earum inuentionem non ſibi, ſed alicu.

Agathocles Peripateticus arrogans.

Rhemnius Palæmon.

Ariſtoteles & Cicero φίλαυτοι.

Philoſophi φίλαυτοι.

Thraſylaus inſanus.

Platonis modeſtia.

Legumlatores primi,

alicui numini tribuerunt: tum vt diuinitatis nomine, quaſi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis; tum vt inſererent rudiorum animis leges, vt pulcherrimum Deorum inuentum, ſic & vtiliſſimum, à nemine eſſe violandas, ſed toto pectore colendas, tutandas, amandas. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium & diſciplinarum inuentionem ad primam illam cauſſam, id eſt, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis cerebro prognatam eſſe commenti ſunt. Quorſum hæc? vt nimirùm intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima ſit modeſtia, quamque turpis valdeque pernicioſa φιλαυτία. Concludam itaque cum Platone, dicamque, eum qui magnus eſt futurus, maximè decere, neque ſe, neque ſua ſic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτὸν, τὸν δ' αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον: Iccircò eſt operæpretium, vt quiſq; nimium ſui amorem fugiat, meliores inſequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his ſatis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic ſimile penè eſt Epigramma pictæ Poëſeos Bartholom. Anuli, quod propter elegantiam aſcribere non grauabor:

Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui.
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iſte Philautia, ſeipſum
Stultus vbi, cùm ſe non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam diſputationem ea de re Marſil. Ficini, Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

marcor.] putredo, caries. Metaphora, pro eo quod eſt, deprauatio. *Marcor.*

cladesque.] ruina & exitium, alia metaphora.

peſſum plures datque deditque.] pro, peſſundat & peſſundedit, tmeſis.

methodo.] docendi ratione.

phantaſias.] opiniones. Rerum tamen viſiones & imagines φαντασίας appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. 10. vt viſa Cic. 1. Acad. *Phantaſiæ.*

Garru-

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

QVID *matutinos Progne mihi garrula ſomnos*
Rumpis, & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitùs eruere.

Character huius Emblematis.

IMitatus eſt Anacreontis Odam εἰς χελιδόνα, quæ ſic habet:

τί σοι θέλεις ποιήσω,
τί σοι λάλη χελιδών;
τὰ ταρσά σου τὰ κοῦφα
θέλεις λαβὼν ψαλίξω,
ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου
τὴν γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς

ἐκεῖνος,

ἐκεῖνος, ἐκτερίξω;
τί μευ καλῶν ὀνείρων
ὑπορθρίαισι φωναῖς
ἀφήρπασας Βάθυλλον;

Quam ſic Latij numeris donauit H. Stephanus:

Quibus loquax, quibúſnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam ſecém ve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Feciſſe fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas ſtrepens ad aures,
E ſomnis beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiuſdem argumenti eſt lib. 1. Epigr. Græcor. ἀλεκτορίς hexaſtichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd eum importuno ſuo cantu excitatum, ſuauiſſimo ſomno priuarit; ideoque malum illi imprecatur. Hîc autem hirundinem obiurgat ſomnos matutinos auertentem, ſuóque importuno cantu dormientes excitantem: idque maximè in eos torquet, qui odioſa garrulitate rationis inopiam præ ſe ferre ſatis arguunt, vt Progne abſciſſa lingua in hirundinem garritu nimio inſignem commutata, eos ſignificet, qui ſapientiæ parum, loquentiæ multum habent. Et ſanè vſuuenire ſolet, vt loquaciores ferè ſint, quibus eſt rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenij viribus anteſtant: quandoquidem apud graues & ſapientes quoſque viros ſilentium commendatiſſimum, verborumque parcimonia grata ſit. Quò ſpectat præceptum Pythagoricum, hirundinem ſub eodem tecto ne habeas. quo ſignificatur, abſtinendum eſſe à conſuetudine garruli & ſuſurronis: & illud Nicoſtrati, *Garruli odioſa importunitas.*

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγχοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ. hoc eſt,
Loqui ſi indeſinenter, multaque, & velociter,
Prudentiam indicaret, vtique hirundines
Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.

Lege Plutarch. 8. Sympoſiac. problem. 7.

Hirundo quid. *Progne garrula.*] Adnota hoc loco hirundine garrulitatem ſignari. Pierius Hieroglyph.22. Videtur autem primum hunc verſum ex Martiale mutuatus lib.14.

Si matutinos facile eſt tibi rumpere ſomnos.

Luſcinia. *& obſtrepero Daulias ore canis?*] Daulia, daulis, vel etiam daulias, pro luſcinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit ſub ditione Regis Thraciæ) in auem ſui nominis transformata dicatur à Poëtis. Ouidius 6. Metamorph. & Prou. apud Eraſmum, Daulia cornix. Videtur autem hîc noſter Alciatus Prognen cum Philomelâ confundere, cuius linguam Tereus abſcidit (cùm ei vim intuliſſet) non autem Prognæ vxori. Hac de re vide quid diſceptent Cælius Rhodigin. lib.29. cap.26. (nõ defuerunt enim qui Prognen in luſciniam commutatam fuiſſe aſſeruerint) Iacobus Bononien.& P.Nannius 6.Miſcellan.annotation.in Virg. Non enim video quàm ſit neceſſe litẽ hanc inter Grãmaticos controuerſam dirimere.

Vpupa. *Dignus Epops Tereus, &c.*] id eſt, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguã reſcindere, quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam criſtam in capite retinet, & quaſi adhuc filium quæritans, has videtur ingeminare voces, πȣ̃, ποῦ, id eſt, vbi, vbi: hinc Epops dicta. De qua Plinius 10. cap.29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45. Lege Cæl. Rhodig. lib.18. cap.23.

putare.] ſcindere. metaph. à vitibus.

Inui-

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

S QVALLIDA *vipereas manducans femina carnes,*
Cuiq́ue dolent oculi, quæq́ue ſuum cor edit,
Quam macies & pallor habent, ſpinoſaq́ue geſtat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PIndarus 2. Pyth. ſic: — σάθμας
δέ τινος ἑλκόμενος
περισσᾶς, ἐνέπαξεν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ,
πρὶν ὅσα φροντίδι μηχανᾶται τυχεῖν. id eſt,
Qui facultate alicuius tangitur abundanti, inflixit vlcus miſe-
um ſuo antè animo, quàm quæ ſecum corde molitur, aſſequa-
tur.

tur. Nullum vitium inuidia penè vetuſtius eſt, aut homini damnoſius & efferatius: quandoquidem ſi cum quibuſlibet aliis conferatur, inſpiciemus quàm cæca temeritate rapiantur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia ſunt, quæ non aucupentur aut ſentiant aliquam voluptatem. Inuidus perpetuò mæret ac triſtatur, eoque grauiùs afficitur, quo maiori tenetur inuidia, qui non ſecus atque ædes, in quibus ipſe ſit, conflagret. Miſerrima ſanè conditio, ſed quæ tamquam felicitatis pediſſequa, ſucceſſus videndo proſperos intabeſcat, vt Naſo cecinit. Hæc autem deſcriptio perelegans, qua inuidorum triſtiſſima & infeliciſſima vita proponitur: quippè qui virulentis cogitationibus paſcantur, quæ ſibi horribilem perniciem adferãt; quique ſine conſilio & ratione aliorum rebus opimis marceſcant, & aculeis maledicis pungant & inſectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quaſi per tranſennam, quid ea turpius aut miſerius, cùm vt aliis nocumentum inferat, ſibi prius, & quidem ſæpenumerò grauiùs nocet? Ergo in cæteris iniquiſſima, in hoc tamen æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo eſt, tãquam veneno proprio afficit, perdit & conſumit, eumq; vlciſcitur primùm, à quo concepta & educata fuerit. quod habet illud:

ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ·
τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

Aliquid habet ad id argumentum Rhodig. lib. 20. cap. 30.

Squallida.] ſordida & inculta. Squallor etiàm triſtitiæ nota.

Inuidia vt vipera. *Vipereas manducans carnes*] Inuidia ſimile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, niſi arroſis matris lateribus: ſic liuor eum primùm afficit, & quaſi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in deſcriptione Inuidiæ 2. Metamorph.

— videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum, &c.

Sed alia fortaſſe ratio commodè reddi poteſt, vipereas carnes edit inuidia, quòd alienis malis gaudeat, iiſque paſcatur: vel id dicitur vt eius pernicies oſtendatur. quæ enim venenata venenis aluntur animalia, exitialius venenum habent.

Cuiq; dolent oculi, &c.] Hinc illud Maronis:

Teſtatur gemitu graues dolores,
Suſpirat, gemit, incutitque dentes,
Sudat frigidus intuens quod odit.

quæque

quæque ſuum cor edit.] Alludit ad Prouerb. Pythagor. Cor ne edito: id eſt, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum Cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3. Tuſcul. ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum neſcio quo: *Cor non edendum.*

Ipſe ſuum cor edens, hominum veſtigia vitans.

Huc refer Maronis verſus hos:

Veſanos tacitè mouet furores
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis, Tityique vultur intus
Qui ſemper lacerat, comeſtque mentem.

Quam macies & pallor habent, &c] Sic Ouid. pluribus: *Pallor inuidi.*

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,
Numquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno, &c.

& Virgilius:

Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat oſſa

ſpinoſaque geſtat tela manu.] Hoc referendum eſt ad aculeatam inuidorum maledicentiam. Siquidem *Inuidi maledicentia.*

Effundit mala lingua virus atrum,

& perpetuò carpit quod aſſequi numquam poteſt. Ad id reſpexit Ouid. cùm ait:

Indoluit, baculumq; capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant.

S Luxu-

Luxuria.

EMBLEMA LXXII.

E R V C A *capripes redimitus tempora Faunus*
Immodicæ Veneris ſymbola certa refert.
Eſt eruca ſalax, indexq́; libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas ſemper amare ſolent.

Symbola libidinis.

LIbidinis ſymbola declarat, nempè Satyrum, qui erucam capite geſtet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpotè quæ virtutis ſit calidiſſimæ. Plin. libro 19. cap. 8. Satyrus autem, ſiue hircus, luxuriam putidam & olĕtem deſignat. Sunt enim Satyri ad Venerem propenſiſſimi: vnde id nominis dictum putant à σαθὴ, quod virile membrum eſt. Hoc

Satyri libidinoſi.

Hoc itaq; innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu ipſo fœterè & olentem eſſe, vt quemque ab illicitæ Veneris titillationibus ſubducat.

redimitus tempora.] caput habens cinctum & coronatum. Virgil. in Copa:

— Graia redimita mitella.

Eſt eruca ſalax.] frequens enim eius eſus Venerem ſtimulat. *Eruca.* Ideò antidotum contra amorem præſcripturus Ouid. ab erucæ vſu cauendum ſuadet 2. De remedio. Martialis etiam:

-- Venerem reuocans eruca morantem.

& appendicibus Virgilianis:

— libidinoſis incitatus erucis.

ibidemque,

--- ſalaces noctè tollat erucas.

vt & Aemilius Macer in eleganti opuſculo De viribus herbarum:

Non modicè manſam, Venerem ſtimulare vel hauſtam
Confirmant medici pariter pluresque poëtæ.

loquitur de eruca.

indexque libidinis hircus.] Teſte Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Et Satyri Nymphas.] Vide Aelianum libro 3. De var. hiſt. & Leonic. Thomæum lib. 2. cap. 24.

Luxurioſorum opes.

EMBLEMA LXXIII.

R V P I B V S *aëreis, ſummiq́ crepidine ſaxi*
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

Fons Emblematis. HOc ex apophthegmate Diogenis ſumptum. Dicebat enim eos, qui profuſè & temerè bona decoquerent in rebus Venereis, conuiuiis magnificis, & id genus aliis, arboribus eſſe ſimiles in montium cacumine naſcentibus, quarum fructus he

ctus hominibus eſſent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Illud eſt quod vulgus noſtras crebrò vſurpat, E diuite malo malæ opes. Fit enim ſæpiſſimè, vt ampliſſimæ poſſeſſiones, quæ in pios vſus conuerti debuerant, in ſumptus inutiles, aut etiam pernicioſos & deteſtandos prodigantur, nulla habita iuſti aut æqui ratione. Sententiam illam argutam Diogenis retulit in Paraphraſi Menodoti orationis ἐπὶ τὰς τέχνας Galenus, his planè verbis: καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης· ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους· ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς. ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας ἢ κολοιοὺς ἐσθίειν· τούτων τε τὰ χρήματα μηδὲν μὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν κολάκων. id eſt, Preclarè itaq; Demoſthenes & Diogenes. ſiquidē ille diuites imperitos, nulloq; literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autem, eoſdem ficubus comparabat, quæ naſcūtur in locis præruptis, & ad quæ difficilis acceſſus eſt. earum enim arborum fructu non homines, ſed coruos & graculos veſci: horum autem hominum bona & reditus non ab honeſtis hominibus, ſed à quibuſdam facetis & aſſentantibus abſumi.

Rupibus aëreis.] id eſt, editiſſimis, altiſſimis, eadem metonymia qua ſuperiùs *aëreo nido* dixit.

ſummique crepidine ſaxi.] Videtur hoc hemiſtichium ex 10. Aeneid. imitatus:

Fortè ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi.

Editioris autem loci cuiuſque extremitas crepido appellatur, eſtque ora terræ, quam alluit aqua. *Crepido.*

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

improba cornix.] id eſt, inauſpicata, quam Virg. ſiniſtram vocat in eclogis; & improbam 1 Georgicon, vt & improbus anſer ob garrulitatem. Cornicem autem priſci inter prodigioſas aues reponebant. Itaq; his nominibus improbæ vitæ homines intelligit, ex quibus nulla poteſt neq; gratia, neq; commoditas elici. *Cornix inauſpicata.*

paraſiti.] ſcurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciūt. De his in ſequentibus commodiùs.

ſcorta.] meretrices.

iuſtos.] viros bonos. In ſacris iuſti dicuntur, non tantùm qui iuſtitiā, ſed & qui virtutes alias omnes conſectantur; eaque iuſtitia eſt, quæ in ſe virtutem amplectitur omnem. Vide Chil. Eraſm. & Plato Dialogo, qui ἐρασταὶ, vel περὶ φιλοσοφίας inſcribitur, virtutes morales vno iuſtitiæ nomine complecti videtur. *Iuſti qui.*

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIIII.

Q VIS *tumulus? cuia vrna? Ephyrææ eſt Laidos. ah: non*
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma. illam iam carpſerat ætas,
Iam ſpeculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid ſcalptus ſibi vult aries, quem parte leæna
Vnguibus apprehenſum poſteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipſa teneret amantes:
Vir gregis eſt aries, clune tenetur amans.

Laïs formoſiſſima.

LAidem tota Græcia celebrauit ob inſignem venuſtatem, ad cuius ædes frequens fuit concurſus, vt præter alios cecinit Pro-

nit Propertius. Huius monumentum (Pauſan. teſte 2. Corinthiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatem exegerat, celebre viſebatur ſecundum Bellerophontis ſeptum, iuxta Veneris cognomine Melanidos templum, cui pro inſigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus impoſita fuiſſe perhibetur: quo ſimulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum ſtolidumq; animal, amatorem veſanum intellige, illum quidem à leæna partibus poſterioribus ſcalptum & detentum, quo rapina meretricia, dominiumque in amaſios libidine prurientes, & quaſi vinculo colligatos exprimitur. Cæterùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterum ſententiis conſtat, & maximè ſacrorum Bibliorum locis aliquot: Ezechiel enim Hieroſolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Aegyptum ductus eſt. Huic & conuenit ſenarius veteris cuiuſdam poëtæ: *Leæna meretricem ſignificat.*

ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par eſt leænæ & feminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Ariete lib. 1 c. in quibus Laidis monumenti huiuſce meminit, & Gyrald. Syntagmate 13. hiſt. Deorum. De Laide plura apud Athenæum cap. 20. lib. 13.

Ephyrææ eſt Laidos.] Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaiæ, quæ nunc eſt Corinthus. Propertius lib. 2. *Ephyre.*

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique, vt Athen. Vide Leonicum Var. hiſtor. lib. 1. cap. 81.

ah: non Erubuit *tantum perdere* Parca *decus?*] Nimirùm mors nemini parcit. Virgilius in appendicibus: *Mors nemini vitatur.*

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

& Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem perſequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoq; tergo.

Parca.] Atropos, id eſt, mors ipſa rerum vltima linea.

ætas.] nempè ſenilis, qua veniēte color & venuſtas flacceſcit. *Senectute forma defloreſcit.*
Ouid. 3. Triſt. *Iſta decens facies longis vitiabitur annis,*
Rugaque in antiqua fronte ſenilis erit.
Injicietque manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Veneri ſpeculum dicare.

Iam ſpeculum Veneri, &c.] Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus ceſſant, dicuntur vulgò arma poſuiſſe: ſic ſcorta, cùm ad ſeniles annos perueniunt, Veneri ſpeculum dicant. Auſonius:

Lais anus Veneri ſpeculum dico: dignum habeat ſe
Aeterna æternum forma miniſterium.
At mihi nullus in hoc vſus, quia cernere talem
Qualis ſum, nolo: qualis eram, nequeo.

Aegrè ferunt enim rugas contractas, amiſſamque formæ gloriam, quam diu in ſpeculo erant intuitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Triſt.

Cumq; aliquis dicet, fuit hæc formoſa dolebis,
Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum.

Idem ferè auctor de medicamine faciei:

Tempus erit quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſſa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te ſpeculo videris alterum,
Quæ mens eſt hodie, cur puero non eadem fuit?

Vir gregis.

Vir gregis eſt aries.] Virum gregis appellat arietem, vt primo Transformationum Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.

Virgilius etiam de Capro:

Vir gregis ipſe caper. —

& in Georgicis:

Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.

Vide Macrob. lib. 6. cap. 6.

In ama-

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

VILLOSÆ *indutus piſcator tegmina capræ,*
Addidit vt capiti cornua bina ſuo;
Fallit amatorem ſtans ſummo in littore ſargum,
In laqueos ſimi quem gregis ardor agit.
Capra refert ſcortum: ſimilis fit ſargus amanti,
Qui miſer obſceno captus amore perit.

HOc de ſargo piſce, qui ſit à laruato piſcatore deceptus, manifeſtè in eos torquetur, qui cæco turpique amore capti decidunt in obſcenam perſonatarum meretricum naſſam, *Sargus quid.*

menti errore neſcio quo rati pulchrum eſſe quod pulchrum apparet, vnde cõditionem nacti miſeram eos diu & multum pœnitet. Quod diſcrimen vt vitari tandem aliquando poſſit, adhibenda eſt cautio diligens. Nam, vt noſtrates dictitant, Prius noſſe fas eſt quàm amare. qui enim primò viſam ſtatim exardet, leuitatis non minimum præ ſe fert argumentum. Iudicio ſiquidem eſt opus & maturo conſilio. Proinde bellè profectò Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiuſmodi ignes, ſic honeſtos probat: ait enim,

Quomodo à turpi amore cauendum ſit.

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet;
Gaudeat, & vento nauiget ille ſuo.

Porrò Capram referre meretricem ex eo patet, quòd morſu peſtilenti maximè noceat: germina enim perueſtigat, quæ auidiſſimè depaſcitur: ſic meretrix adoleſcentiæ potiſſimùm cupida eſt, nimirùm ætas ea eſt, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix, αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quòd Thallum adoleſcentem, qui in Atticam mel & caricas empturus aduenerat, abligurriſſet. Huc ſpectat dictum Architæ Tarentini, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Eſca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo piſces. Vide Plinium ſub finem cap. 59. libri 10. Sed tibi factum ſatis iri puto, ſi conſulas Aelianum De animalib. lib. 1. cap. 23. cuius verba huc conferre non piguit. φιλοῦσι πως τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς· ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠϊόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, οἱ δὲ ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καίτοι οὐ πάνυ τι ὄντες ἁλτικοὶ τὴν ἄλλως· νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν, καὶ ὑφ' ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ' αὐτὰς σπεύδουσιν. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δ' ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ, εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης ὑφ' ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβεβραχέντα. ἑλκόμενοι δ' οἱ σαργοὶ ὡς ὑπὸ τινὸς ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγὸς, αἱρεῖται δὲ αὐτῶν πολλοὺς ἀγκίστρῳ σκληρῷ. Quorum verborum hæc eſt ſententia: Capras ſargi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ ſecundum littus paſcuntur, ſtatim præ lætitia geſtiunt, & quantum maximè poſſunt, adnatant; & quan-

Capra meretricem ſignificat.

Voluptas malorum eſca.

Locus Æliani, eſt typus huius Embl.

quam ſalire non poſſunt, tamen ſalire nituntur, ſed fruſtrà tamen. Caprarum odorem percipiunt, etiamſi in fluctibus verſentur. quæ cauſſa eſt vt accedere ad capras in primis affectent. At cùm in ſuo amore ſint adeò infelici nati ſidere, earum cauſſa capiuntur quas tam depereunt. Piſcator enim caprina indutus pelle cum cornibus, inſidias ſtruit, ſole relicto à tergo: atq; farinam iure caprino madefactam in eam deiicit partem maris in qua ſargi ſunt: quo illicio odoris capti ſargi, accurrunt, farinam deguſtant, & maximè detinentur eius pellis caprinæ quam ſentiunt. Ex his itaque piſcator multos valido hamo capit, &c. Ad id argumenti copioſiùs illuſtrandum repetenda eſt pulcherrima Socratis diſputatio cum Ariſtippo 2. Commentariorum Xenophontis, & colloquium eiuſdem Socratis cum Theodota, lib. 3.

Villoſæ indutus tegmina capræ.] Hoc mutuatus eſt ex Moreto Virgiliano:

—— & cinctus villoſæ tegmina capræ.

In laqueos ſimi quem gregis.] Sargus capræ amore detentus, & ementita capræ forma deluſus illaqueatur. Simum gregem pro capris dixit. eodem enim epitheto vſus eſt Poëta 10. eclogæ: *Simus grex.*

Dum tenera attondent ſimæ virgulta capellæ.

Laqueo amorem ſignificari docuit Pierius, & Venerem vinculo. quo ſenſu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

obſceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus eſt Ouid. illud Faſtor. 2.

— cæco captus amore furit,

de Sexto Tarquinio loquentis.

Cauen-

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

SOLE ſata Circes tam magna potentia fertur,
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equûm domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci poſtquàm vina bibere ſues.
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

Vlyſsis ſocij à Circe in belluas transformati.

HOmerus Odyſſeas κ ait, ſocios aliquot Vlyſſis, qui miſſi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga percuſſos à Circe, epotoq; pharmaco venefico ſtatim in porcos eſſe trāſformatos. Quo fabulamento effingitur meretricis & libidinis fœdæ typus. Ea enim ſuis præſtigiis humanas illas cogitationes &

nes & naturales motiones (quæ ὁρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tumultuantes vitiat, & mutat in deterius cùm ſcilicet in naturam quaſi belluinam abeunt. Per Vlyſſem autem, qui nullo veneficio à priſtina forma dimoueri poteſt, mentem animæ ducem intelligimus. Quod ſic ad veterum mythologorū ſenſum expreſſit vir induſtria & ingenio nulli penè ſecūdus Eraſmus: Quid innuit Circes fabula, veneficiis homines vertentis *Socij Vlyſſis qui.* in feras, niſi eos qui nequaquam ratione ducuntur, id quod hominis eſt proprium, ſed totos ſeſe dediderunt turpibus affectibus, iam præter hominis vocabulum nihil hominis habere, ſed ad pecudum degeneraſſe naturam, putà libidine in vrſos, ſomnolentia ignauiaque in ſues, ferocia in leones, atq; ita de conſimilibus? Quid Vlyſſes, qui ſolus poculo epoto, virgaque *Vlyſſes quid.* monſtrifica percuſſus, non eſt mutatus, niſi firmum illum & conſtantem ſapientis habitum, qui nec frangi terroribus, nec vllis affectuum illiciis ab honeſto poteſt abduci? Sunt verò qui dicant rei veritatem ex eo eſſe inſpiciendam. quòd Circe meretrix, *Circe meretrix.* quos ſibi amore turpi deuinxit, effeciſſe tandem prædatores, viarum obſeſſores & homicidas. nempè quibus nihil ſupereſſet ad vitam ſubleuandam. quæ vitia cum potiùs ferarum ſint quàm hominum, rem totam lepido & commodo ſchemate Homerus, & alij nonnulli è veteribus adumbrarunt. Cui ſententiæ ſubſcribit Palladas lib. 1. Græcor. epigr. his verbis:

τὴν κίρκην οὔ φημι, καθὼς εἴρηκεν ὅμηρος,
ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἢ λύκους,
τοὺς αὐτῇ προσιόντας· ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος,
τοὺς δελεασθέντας πτωχοτάτους ἐποίει·
τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
ἔτρεφεν ἔνδον ἔχουσα, δίκην ζώων ἀλογίστων.
ἔμφρων δ' ὢν ὀδυσσεὺς τὴν νεότητα φυγών·
οὐχ ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας δ' ἄρημα λογισμὸν
εἶχε, γοητείας φάρμακον ἀντίπαλον.

id eſt,

Non, vt Homerus ait triſti medicamine lectos
Hoſpitio Circe reddidit ipſa ſues:
Pauperior ſed quiſquis erat, diſceſſit ab illa:
Nam meretrix quondam perniciosa fuit.
Exutosque ſua prorſus ratione maritos
Fornice continuit, non ſecus atque feras.

Et tamen

Et tamen hanc ſtrenuè deluſam ſpreuit Vlyſſes,
Inſigni rerum conditione valens.
Mercurioque datam nec fas eſt credere moly,
Ille ſed ingenio reppulit vſque dolum.

Quinetiam nemo non videt eodem recidere Horatij carmina 1. Epiſtolar.

Sirenum voces & Circæ pocula noſti:
Quæ ſi cum ſociis ſtultus cupidusque bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors:
Vixiſſet canis immundus, vel amica lutoſus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non niſi coactus accedebat, parciſſimè cibum capere ſolitum, iocoque vſurpare multis eiuſmodi appoſitis cibis, Circen homines transformaſſe in ſues: ipſum autem Vlyſſem mutari non potuiſſe conſilij Mercurij memorem, & abſtinẽtia ipſummet ſua ſemper vtentem. At hæc παρέργως. Non parum illuſtrabit hoc Emblema, Plutarchi Dialogus, quo Grillum diſputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. ſic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τὴν κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γενομένοις· τὸν δ' ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν. id eſt, Vt piſces quibuſdam medicamentis celeriter capiuntur, ſed eſui tamen fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captant, voluptateque in ſuam poteſtatem redigunt, ſtupidos eos, amentes & deprauatos vitæ ſocios deinceps habent. Ij enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vſa eſt, cùm in canes & aſinos degeneraſſent: Vlyſſem autem prudentem virum, prudenterque ſecum verſantem, omninò dilexit.

Præclarus Plutarchi locus.

Picus in auem mutatus.

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas conuerſi ſunt, abſolui. Alterum eſt Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Aeneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem ſui nominis conuerſus. Quod fingi creditur, quoniam primus hac aue in auſpiciis vſus eſt, quodque augur fuerit: quod à Seruio eſt annotatum. Sed id meliùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconſtantiam quæ ex turpi amore contrahitur.

hitur. Tertium exemplum fuit appoſitum in Scylla, de qua iam ſuperiùs à nobis dictum ſatis. Hîc tamen ſpeciatim conuertitur ad meretriciam turpitudinem, quæ vt ſupernè faciem virgineam oſtentat, ita infernè rabidi canes conſpiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui ad exitium miſeriamq́ue certiſſimam præcipites agant, quotquot amore turpi capiuntur. Quę omnia eò ſpectant, vt quiſque virtutis & honeſti ſtudioſus impudicarum mulierum dolos præſtigiasq́ue omnes declinet; intelligatq́ue, quod Cicero ait, corporis voluptatem non ſatis dignam eſſe hominis prętantia, eamq́ue vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere. *Scylla.*

Sole ſatæ Circes.] Teſtis Higinus. Filiam autem Solis habitam propter herbarum ſcientiam, quę radiis Solis vim & incrementum capiunt, credibile eſt. Fabulæ huius meminere Diodor. lib 4. Plin. variis locis. D. Auguſtin. 18. De ciuitate, cap. 17. *Circe filia Solis.*

Teſtis equûm domitor Picus.] Sic Virgil.

-- ancile gerebat
Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percuſſum virga, verſumq́ue venenis
Fecit auem Circe, ſparſitq́ue coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologici Venerem ἀφροδίτην, quaſi ἀφροσύνην, id eſt ſtultitiam & mentis priuationem interpretantur.

Amule-

Amuletum Veneris.

EMBLEMA LXXVII.

INGVINA *dente fero ſuffoſſum Cypris Adonin*
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit,
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

Athenæus Dipnoſoph. 2. cap. 32. rationem affert, cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ foliis occultaſſe (quod alij tamen de Phaone Lesbio tradidere, vt retulit in hiſtoria Poëtarum Lil. Gyraldus) quòd nimirùm, *Lactucæ vis.* qui lactucis aſſiduè veſcuntur, hebetiores fiant, καὶ ἀνεργητικοὶ, & ad libidinem minus idonei: lactucam enim frigidam eſſe, iam in ſuperioribus docui ex Plinio. Venus itaque fingitur emortui

emortui Adonidis genitalia lactucis recondere, vt moneamur libidinem turpemque voluptatem cibariorum moderatorum vſu ſopiendam & reprimendam eſſe. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victus ratio temperata. Ouidius inter alia præcepta, quæ de remedio amoris ſcripſit, vt à quibuſdam cibis abſtinēdum eſſe monet, ſic quoſdam eſſe tutò adhibendos ſuadet, his quidem verbis: *Victus ratio quid conferat.*

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quósve ſequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum eſt vitare ſalaces,
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat.
Vtiliùs ſumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Inguina dente fero, &c.] Fabulam Adonidis ab apro interempti Ouid. ſub finem 10. Metamorph. deſcripſit, nec tamen huius myſterij meminit. Hanc attigit & Auguſt. De ciuit. 6. c. 7. totumque illud ad Phyſicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21. *Adonis.*

Cypris.] Venus, ab inſula Cypro ei ſacra, libidini deditiſſima. Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17. De inuentorib. rerum. *Cypria Venus.*

genitali aruo.] Hîc aruum genitale pro virilibus & pudendis poſuit, quòd ſint generationis inſtrumenta, vt Virgil. 3. Georg. *Aruum genitale.*

Hæc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus
Sit genitali aruo, & ſulcos oblinet inertes.

Loquendi eandem formulam non eſt aſpernatus Auguſt. lib. 18. cap. 23. De ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cætera cuncta ſeruirent: ita genitale aruum vas in hoc opus creatum ſeminaret, vt nunc terram manus, &c.

lactuca reſiſtit] Conſule Plinium, & Cæl. Rhodig. cap. vlt. lib. 27. Dionyſ. Caſſius lib. XI. de agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythagorici ipſam eunuchum appellant.

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

N E *dirus te vincat amor, neu femina mentem*
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præſto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pagaſæus Iaſon
Phaſiacis lædi non potuiſſe dolis.

ARtificiale eſt in Venereos motus, & prȩſtigiarum laqueos amuletum, cuius tamen rei fides penes auctores eſto. Pinda-

Pindarus Ode 4. Pythiorum auctor eſt, Motacillam à Venere primùm è cælo ad homines deportatam, & Iaſoni traditam, vt Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt veneficis mulieribus ad incantationes eſſe perutilem: eam namque accipiũt trocho, & rota quadam alligant, quam in orbem voluunt præſtigiatores, & noxia verba immurmurant. Alij, quòd exempta viſcerum interanea orbiculo appendunt. vnde Prouerbio apud Græcos vulgato Iyngem, id eſt, motacillam hi dicantur habere, qui veluti quibuſdã præſtigijs homines ad amorem pertrahũt. Noſter Alciatus ex Homero & ſcholiaſtis quibuſdam, extulit quod hîc octoſticho tradit; nimirùm ad arcẽdas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furioſius præſtigiũ) adhibẽdam eſſe motacillam humano ſtomacho, quę diſponatur inter binos circulos ſeſe quaſi interſecantes Sanè numquam mihi perſuaſero virum doctiſſimum, & rerũ multarũ cognitione inſignẽ, id aliis cõmunicaſſe vt rem veram & ſeriam; & vt crederet tantam eſſe amatorij philtri vim, vt mentis humanę libertatem ſic cogere, aut torquere vel flectere eo tãdem modo poſſet. Sed tamen profectò nõ auſim diffiteri, pleraq; eſſe remedia ex bonis auctoribus petenda, quibus effrenata & indomita penè amoris huiuſce petulantia cohiberi, aut etiam ſopiri queat. At verò quis tam excors erit aut ſtupidus, qui furorem illum Cupidineum inſigni hoc præſtigio coërceri poſſe dixerit, & faſcino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alij, quibus amatoria Ouidiana quandoque placuerint impenſiùs: tamen ipſemet extulit & verius, & quidem ſalubrius:

Motacilla Iaſoni a Venere tradita.

Iynx.

Præſtigium amoris præſtigio non pellitur.

Ardet & aſſuetas Circe tendebat ad arces,
Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo quiſquis opem noſtra tibi poſcis ab arte,
Deme veneficiis carminibusq; fidem.

Cæterùm nullũ perinde remedium eſt efficax ad turpes hoſce motus ſedandos, quàm ſtudio & labori cuipiam honeſto ſeſe prorſus dedere: ſic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perſpicuum ſit, amorem hunc non niſi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli poteſt, niſi accedat labor aliquis & anxietas, quæ ſua moleſtia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius:

Remedium efficax in amorem.

Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Quid ſi amuletum certius, & profectò ſalubrius huc appoſuero, nempè

T 2

ro, nempè vt iuxta D. Pauli conſilium carnem cum vitiis crucifigamus? Iſte erit diuinus & cæleſtis ἀντέρως, qui terrenum illum & in hac corporis compage deliteſcentem ἔρωτα, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum ſatis erit ad turpia omnia libidinum motuumque genera frangenda.

Motacilla quæ auis. *Bacchica auis præſto tibi motacilla.*] Auicula eſt plumis diſcoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro ſe circumagens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισοπυγίδα vocant, Latinè Motacillam. Non me tamē fugit, quòd pluribus verbis contendat Baptiſta Pius, Annotationib. poſter. cap. 3. Motacillam, & Iyngem, pro vna & eadem accipi non debere, idque contra Seruij & Gazæ opinionem. Quæ autem hæc auis ſit, repete ex Ariſtot. 2. De hiſtor. animal. & Plin. 11. Lege Prouerb. apud Eraſm. Iynge trahor; & Hadrianum Iunium, Prouerb. 92. Centur. 4. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationem auctores non reddunt. Heſychius quidem Bacchum ἰυγγίην cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vſus. Fortaſſe Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad ſe iyngis inſtar alliciat, ac ſi dicamus, illecebroſum. vel meliùs etiam iynx à Pindaro dicitur μαινὰς, non quòd Bacchi ſit auis, ſed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.] Pindari eſt iſtuc; nam τετράκναμον eam, de qua hîc agitur, auem nominat, id eſt quadriradiam.

Pagaſa. *Pagaſæus Iaſon.*] Falluntur qui legunt *Pegaſæus* Iaſon autem dictus eſt Pagaſæus à Pagaſa Theſſaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagaſæam puppem nominat. Idem 8.

— auctor teli Pagaſæus Iaſon.

& Faſtorum 1.

Paſſus idem Tydeus, & idem Pagaſæus Iaſon.

Phaſiacis dolis.] incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phaſias, à Phaſi Colchorum fluuio. Ouidius De arte:

— maritum

Barbara per natos Phaſias vlta ſuos.

Laſci-

Laſciuia.

EMBLEMA LXXIX.

DELICIAS & mollitiem mus creditur albus
Arguere; at ratio non ſat aperta mihi eſt.
An quòd ei natura ſalax & multa libido eſt?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris ſuaui eſt vnguine muſcus Arabs.

PErſtringit mollitiem & laſciuiem nobilium quarundam matronarum, quæ ad corporis ornatum oſtentẽt raras pelliculas animalculorum, nempè muris aranei, æluri zibellini (felis libidinoſiſſimi) & præterea vtantur ſuffitu muſci Arabi- *Ornatus matronarum nimius.* *Mus albus.*

 ci. Sanè

ci. Sanè de muris ſalacitate multa ſunt à pleriſque ſcriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Legi etiam & Meſſalinam portentoſæ libidinis mulierem ab Epicrate dictam eſſe Myconiam, quaſi dixeris murinam. Adhæc nonnulli feminam ſalaciſſimam per æluri feminæ ſimulacrum figurari dixerunt, propter animalis ingenium: cogunt enim mares ad coitum feminæ, ipſæque puniunt niſi pareant.

Muſcus Arabicus.

Cæterùm muſcum Arabicum circumferunt, non modò matronæ principes, ſed & aliæ gradu longè inferiores: tantaque in iis eſt & cultuum, & ſuffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem, quæ inde capi poſſit, quòd in his aſſiduè verſentur, quibus nempè perſpectum nō eſt quod Satyricus ait, voluptates ex vſu rariore commendari. Cur autem mulieres ſuffitu & ſuauiſſimis odoribus vtantur, hanc eſſe cauſſam aiunt, quòd totæ ſint venereæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nuſquam loco egredientem fingunt, niſi odore aliquo exquiſitiſſimo relicto ad ſuam præſentiam declarandam: adiiciunt præterea ſuffitus omnes eſſe ſalaces. Muliebres ornatus ridet taxatque Lucianus in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in Pœnulo: item Aelian. 1. De varia hiſtoria.

mollitiem mus creditur albus arguere.] Lege Prouerb. Eraſm. Mus albus, in laſciuum & libidinis immodicæ hominem.

nurus.] matronas. nomen ſpecialius pro communi, *συνεκδοχικῶς.*

Zibellus.

Sarmaticum murem, &c.] Zibellus à quibuſdam mus Sarmaticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aduehatur: dicitur & Aelurus. de quo lege cap. 10. lib. 12. Aelian. De animalium hiſtor. Sed non à mure muſcum dici, at potius ab vmbilico capreoli cenſent eruditi homines.

muſcus Arabs.] Conſule Cælij cap. idem libri eiuſdem.

Deſidia.

EMBLEMA LXXX.

D ESIDET *in modio Eſſæus, ſpeculatur & aſtra,*
Subtus & accenſam contegit igne facem.
Segnities ſpecie recti velata cucullo,
Non ſe, non alios vtilitate iuuat.

QVamquam id nō incommodè torqueri poſſet in eos, qui concreditam ſibi eruditionis & ingenij dotem aliquam excellentem miſerè negligunt, idque non referunt ad vſum, cuius potiſſimùm gratia norunt ſibi eſſe demandatum & commiſſum à ſummo & præpotenti bonorum omnium auctore vnico; tamen, niſi me fallit animus, videtur hoc reuera ſuſceptum eſſe in deſides quoſdā cœnobitas, qui θεωρίας imaginem

Quorundam cœnobitarum deſidia.

aliquam conſectãtes, ignauiæ ſitu ætatem terunt: literas aſpernantur, aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeãt ingenij acumine, & rara quadam naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges conſumere natum, & ex tertio illo hominum genere quod aſſignat Heſiodus, meritò dixerim, cùm nec ſibi nec aliis vtiles ſint. Quod tamen velim æquis auribus accipi. non enim is ſum qui auſim aut etiam velim carpere instituta illa vetera primùm quidem à ſapientiſſimis inducta patribus, quorum tanta eſt apud nos auctoritas, vt inuerecundum eſſet, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, non colere, non amplexari. Sed vt apertè dicam quæ ſentio ea de re: hîc ab Alciato, à me, ab aliis etiam quibus ſimplex minimeq; fucatus eſt animus, nullo modo reprehenditur monachorum inſtitutum & regula, ſed multorum ex iis otium, ignauia, imperitia; quippe qui eo nomine peſſimè de ſe deque aliis mereantur. Iactent ij quantumuis ſui ordinis ſuarumque legum antiquam dignitatem & ſanctimoniam. niſi enim ſe ſimiles iis præſtiterint qui laboribus, vigiliis, ſtudiis, ieiuniis, omni denique patientiæ laude Chriſtianum nomen auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni habeantur eo, quod fuit honorificum apud priſcos, monachi nomine, quod illi ſua vecordia & inertia contemptum reddunt. Vtinam verò vt cõtinuò ſolent inſoleſcere ob veterum illorum patrum admirabilem toti poſteritati religionem, ita eorũdem vitæ inſtitutum æmularentur: non enim miſero & infelici otio ſe ita dederent, vt δὶς διὰ πασῶν abeſſent ab iis quos ad piæ vitæ religioſæque inſtitutionem ſe imitari dictitant. Sed ne abeam longiùs, quid laborioſius excogitari, quid ſanctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitæ ratio? quod purius aut vberius olim eccleſia ſeminarium clarorum virorũ habuit, quàm quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc verò Deus optime! quàm abſumus à prima illa canaque religione, cùm qui ſeuerioribus inſtitutis ſeſe obligent, non tam pietatem quàm otium, non tam ſolitudinem meditandiq; de rebus diuinis opportunitatem, quàm deſidioſam vitam ſibi proponant. Sed id quidem certè pluribus exaggerare videtur eſſe non modò ſuperuacaneum, ſed & intempeſtiuum; quandoquidem notius ſit, quàm vt confirmare habeam, ne videamur iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorem frugem re-
uocare

uocare laboris eſſet infiniti, & penè ἀδύνατον: admonere, intempeſtiuum & quidem importunum: reprehendere, prorſus odioſum, & perinde non omnibus gratum. Hac enim tempeſtate ſic omnia ſunt exulcerata, ſic lubrica & peruicacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere ſuppoſitos cineri doloſo; & quicquid in eiuſmodi quorundam hominum negotio velis attingere, hulcus & vomicam citiſſimè deprehendas, adeò ſub omni lapide dormit ſcorpius. Itaque ſatius eſſe duco malum bene conditum non mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tametſi paucos & colendos, & exoſculandos eſſe puto) à malorum fece ſemper abſtrahendos, & eximendos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina ſæpè ferat.

Deſidet.] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphor. ignauis conſentaneam: Quid ſedes Verres? quid ſpectas? Eodem ſenſu Heſiod. ait, ſpem non bonam, virum indigentem tenere, ſedentem in taberna, cui victus ſufficiens non ſit: *Deſidere.*

> ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
> ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demoſthen. 2. Olynth. Athenienſibus ſuccenſet, eosq́; ſedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Deſidere in modio, pro ignaui ſigno ſuperiùs potuit, in ſimulacrum Spei:

> *Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?*

itemq́ue aſtra ſpeculari:

> *Quæ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?*

Lege Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Eſſeus.] Eſſæi, Iudæi fuerunt, ab aliis vitę ſeueritate, ieiuniis & inſtitutis quibuſdam differentes. De iis Philo Iudæus. Euſebius de præpar. euangel. & Philaſtrius in catalogo hæreſ. *Eſſæi qui.*

accenſam contegit igne facem.] Viſus eſt mihi hic locus inter alios permultos dignus eſſe qui maiore cura ſtudioq́ue à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & variis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperãter otio abuti, aut etiam pleriſque otioſus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima diſputãs ex Democrito, ignitum quiddam eſſe ait ex naturis concretis mente perceptis, globoſas ideas, quæ habeant igneam facultatem, idq́ue corpus eſſe. Succurrit id Lactantij è 2. cap. 3. Quòd ſi anima ignis eſt, in cælum debet eniti, ſicut ignis, ne extinguatur, hoc eſt ad im- *Facem accenſam tegere quid, & quid per ignem intelligitur.*

 morta-

mortalitatem quæ in cælo eſt. Virgil. in 6.

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo
Seminibus. —

Heſiodus, & eius interpretes, ab ea opinione nõ recedunt, cùm aiunt Prometheum ignem cæleſtem clepſiſſe, quem ſimulacro à ſe confecto appoſuit, vt animatum fieret. ea enim mens eſt, quæ molem agitat, & toto ſe corpore miſcet. Quòd ſi quis fortè putat, cur Heſiodus & ipſe Maro dicant Iouem ab hominibus ignem remouiſſe, facilis eſt reſponſio. Vis enim & ſolertia humani animi difficilis eſt inuentu, quòd hebetiore ingenio ſimus: adeò nihil tam excellens & præclarum ſine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Contegunt ergo cœnobitæ otioſi ac languidi facem accenſam ſub pallio, nullis artibus aut ſtudiis honeſtis animum applicantes, nulla ſua induſtria ac diligentia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàm rectè in eos id Plautinum torqueri poſſit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta ſunt, adiicerem lubens quæ Plutarch. diſputat Commentario, An bene viuat qui latere vult: eo etiam qui eſt de cupiditate diuitiarum. ſed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obſcuris vſos rationibus, potiſſimùm in rebus ſacris, lucernam corpori animam continenti ſimilem dixiſſe. Lux enim eſt, inquit, qui intus eſt animus, &c. Quòd ſi qui monachi, vt ſunt ex iis quidam boni viri, ſed non ſatis eruditi, dicant id à paganis auctoribus malè detortum, ne videar verbo moleſtus, quippè qui fauſta omnia illis precari non deſino, euoluant quæſo diligẽter magni illius ac ſancti viri Chryſoſtomi Chriſtianam ſententiã, quam reperient ad illum ſacri Euangelij locum, *Luceat lux veſtra, &c.* Hunc enim Chryſoſtomum iudicem honorarium ſi admiſerint, nihil dico amplius, cauſſa dicta eſt.

Non ſe, non alios iuuat.] Proinde ex tertio illo genere hominum, quod Heſiodus aſſignat. Lege Prouerb. Nec ſibi nec aliis vtilis.

Deſidiam

Deſidiam abiiciendam.

EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS *iners, abeat. nam in chœnice figere ſedem*
Nos prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duroq; manus aſſueſce labori,
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

ADhortatio eſt ad laborem, ſumpto argumento ex parœmia Pythagorica, qua præcipiebat chœuici non eſſe inſidendũ: cuius explanationem malumus ab ipſo Alciato repetere (cùm ſit obuius locus) quàm ab aliis quibuſque, tametſi doctiſſimis, emendicare, vt ſumus initiò polliciti. Sic itaque ille 1. Parergôn cap. 17. Sciendum eſt, inquit, apud Athenienſes fuiſſe menſuram tritici, quantum quiſque vno die comederet: ea *Chœnici non inſidendum, quid.*

ret: ea erat & maior libra, vocabaturque chœnix, vel *μέτρον*, vt interpres Ariſtophanis ait. pendebat autem earum drachmas CL. hoc eſt, ſeptem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpres ſcribit: noſtra autem menſura ſeſquilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra ſeu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon oſtendit eo carmine:

Attica non minor eſt; ter quinque hanc denique drachmis,
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

Igitur iubet conſtitutio duas libellas, id eſt chœnicem victualis ſubſtantiæ cuſtoditis præſtari: quod etiam olim fieri ſolitum oſtendit Pythagorę ſymbolum, *Super chœnicem non eſſe ſedendum*: id eſt, non debere quenquam prę ſenti cibo eſſe contentum, ſed potius aduerſus legem Euangelicam de craſtino ſollicitari. Sic & Corinthij *χοινικομέτραι* dicti, quòd pluribus ſeruis abundarent, quibus demenſum, ſeu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, *σιτομέτριον* quotidie præſtandum erat. Id ſingulis menſibus erat apud Romanos quaterni modij, vt ſcribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque Prouerbio docebat Pythagoras, non oportere per inertiam & otium, cibum alienum ſectari, ſed ſua quemque induſtria debere ſibi facultates comparare, quibus vitæ munditiei conſulatur. Proinde meritò Reſpub. omnis liberaliter inſtituta ſegnes & laborum oſores expellit & execratur. Refert Sabellicus, apud Florentiam patrio inſtituto in eos animaduerti, qui otioſè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorum quiſpiam, vnde victum ſibi comparet, niſi rationem poſſit explicare, qua vitæ probet integritatem, vt ſceleris conuictus plectitur, aut vt ciuitati pernicioſus eiicitur. Tale profectò debet eſſe ignaui hominis maleque feriati præmium. *κοιμώμενος γὰρ οὐδενὸς ἄξιος*, ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam ad ſummam virtutis laudem peruenturum, qui duram & aſperam illius callem numquam fuerit ingreſſus. Siquidem *ὁ φεύγων μύλλω, ἄλφιτα φεύγει.* vnde meritò vt ſtudiorum labores ſequitur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Pythagoræ ſymbola. *Samij dogmata ſancta.*] Pythagoræ ſymbola oraculorum inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarchus variis locis: quæ ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex veteribus nominantur Anaximander Mileſius iunior, & Polyhiſtor Alexander, quorum libri temporis iniuria perierunt. Plutarchus, Athenæus & Laërtius, nō perpętua diſputatione, ſed hinc inde multa

multa explicuerũt. Ex recentioribus Philipp. Beroaldus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſedulam operam nauarunt.

craſtina vt hora.] id eſt, dies craſtinus. Synecdoche.

In facilè à virtute deſciſcentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA *velut limax ſpreto Remora impete venti,*
Remorumq́ꝫ, ratem ſiſtere ſola poteſt:
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos
Detinet in medio tramite cauſſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Qui

QVi ſunt ingenio lubrico & inconſtanti, mentem ſuam à recta via graduque honeſti priſtino dimoueri facillimè ſinunt. Sic enim cum damno non leui cœptis rebus abſtinent, easque penitùs deſerunt, vel controuerſiæ, aut litis mouendæ tricis, & quaſi tendiculis auocati, vel quibuſdam illecebris amaſiæ alicuius deliniti. Qua in re præſtanda, vt in Glauci & Diomedis armorum permutatione, ſentiunt tandem ſuo magno malo quàm periculoſum ſit, & quidem lubricum, Philoſophiæ ſeptis auocari, vt rei vel leuiculæ, vel etiã flagitioſæ darent operam. Id enim refert nauis, quæ Remora piſciculo minutiſſimo ſiſtatur. Mirum ſanè & planè incredibile, niſi fidem auctores magni nominis facerent. Cæterùm per Remoram, impedimẽtum & obiectam tardationem ſignificari apud veteres aſſerit Pierius Hieroglyph. 30. Commodiſſimum habes exemplum ad id illuſtrãdum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. commentar. De Echeneide verò Plutarch. 2. Sympoſiac. quæſtione 7. & 2. Problematon, quæſt. 3. non enim commodè poſſumus citra tædium omnia huc attexere.

Inconſtantes.

Remora quid.

Parua velut limax, Remora &c.] Teſtis eſt Plin. lib. 9. c. 25. Sic Baſilius: ἐχῖνος ὅταν προΐδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων, ψηφῖδά τινα ὑπελθὼν γενναίαν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει. πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι. τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον ἴσασι τὴν προσδεχομένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων. id eſt, Echinus vbi præſentit ventorum tumultus, calculum quendam & lapillum magnum arripit, in eoque quaſi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuum dimoueatur: quod cùm nautæ obſeruant, prænoſcunt ventorum & fluctuum agitationem. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. ſatis conſtare ait hærentem remoram naues retardare: & Rondeletius contendit experimento vidiſſe triremem, in qua Cardinalis Turonenſis Romam vehebatur, à curſu inhibitam, eamque deprehenſam præbuiſſe conuiuium. Porrò dicitur & Echeneis ab ἔχω, & nomine ναῦς, quòd naues remoretur, vt Remora Latinè eadem ratione.

Locus Baſilij Magni.

Echeneis.

impete.] id eſt, impetu. Statius 7. Thebaid.

— *aurigamque impete vaſto.*

Vide Gellium cap. 7. lib. 19.

ad ſidera rectos.] ἀλληγορία.

in medio tramite.] pro, in media inſtituti via, & re infecta, ἀλληγορικῶς.

Ignaui.

Ignaui.

Emblema lxxxiii.

I GNAVI *ardeolam ſtellarem effingere ſerui*
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ceuet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

HOc ſuſceptum eſt in ardeliones, vanoſque oſtentatores, quo hominũ genere nullum aliud impudentius aut inutilius; quandoquidem ſe omnia tenere, & ad vnguem noſſe profiteantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & importunam *Ardelionum ſtudia taxantur.*

portunam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eiuſmodi Thraſones inuehere, quòd omnia ſibi tam temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt ſi cum aliis (quod fit ſæpiuſculè) rixantur,

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulſari. —

Excurſus in ardeliones.

Quam enim ex omnibus artem aut diſciplinam adduxeris in medium, cuius ſe imperitos non negent? Quid tam reconditum & obſcurum in rerum arcanis eſſe poteſt, quod illi ſua induſtria, miraque ingenij ſolertia non ſint exactè complexi? Tanta eſt horum hominum tam malè feriatorum impudentia, tamque inſolens proteruia, vt cùm oculos, quod aiunt, cornicum auſi ſint configere, nemini debeat eſſe mirum, ſi de rebus, quas minimè compertas habent, contra omnium aſſertiones & iudicia pronuntient audaciùs, & plus quàm par eſt, iniquiùs. Tum enim videas eos ſuam ſententiam elato ſupercilio tueri accuratiùs, ſic vt periculum ſit, ſi coneris eos de cauſſa deiicere, ne ſua efferata licentia in te acriùs ſæuiant quàm velles, acriùs inuehant, ſuaque Stentorea & vocaliſſima loquentia te tuaſque rationes inuidioſè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem reſpondendi libertatem eximant. Si verò ſit quæſtio de literis quæ ad humanitatem ſpectant, quas vel primoribus tantùm labris deguſtarint, aut tibi tacendum, aut ſi penitus auſcultare nolis, colloquendum eſt rariùs, eoque pacto ne vſpiam contradicendi libido quædam intercedat. Si quid de Iuriſprudentia, fortè dicendum ſit, tum bellè ſuo more excurrent. Nunquam, inquient, veteres exactè diſciplinam legum ſunt interpretati, aut, Farragines ſunt gloſſematum intolerabiles, aut, Inter ſe mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud eiuſmodi. Si de arte medica ſermo eſt, Nunquam tam concinnè, tamque opportunè (ſi modò fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. Si de aſtrorum ſcientia, quid? Hoc lippis & tonſoribus eſſe notiſſimum contendent, nempè vt diligenti hac bene prouida cautione propriam inſcitiam tegant. At ſi ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendum ſit, aperient ſtatim, quid iuris habeant in iis excutiendis: ſolertes ſe eſſe fingent, ſudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, & abundè ſatagent, nihil agent tamen. Nec eſt quod Philoſophiam commemorem. Illi enim nihil neſciunt, qui tam ſeriò per omnem diſciplinarum circulum peruolitarunt, vt ſuo iudicio vel

ctio vel ipſe Plato cæcutiat, Ariſtoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas deliret, & Peripatetici omnes miſerabiliter errent. Adeò ſunt in omni diſciplinarũ genere exercitatiſſimi, vt, contra Socratis inſtitutum & mentem, hoc tantùm ſciant, quòd omnia ſciant: quin potius hoc tantùm neſciant, quòd omnia ignorent. Quòd ſi tam multa ſciant, mirum eſt maximè, quòd ſe neſciant. Si enim vel quadam ex parte ſcirent quid illud ſit γνῶθι σεαυτὸν, iampridem perſpexiſſent ſapientiæ aditum cuiuis obuium & patentem eſſe non poſſe, niſi cùm aliquid ſe ignorare norit: aut ſi quid ſciat, non oportere eo faſtu intumeſcere, vt nullum alium ſcire meliùs poſſe & abſolutiùs audeat exiſtimare. Sed miſſos faciamus eiuſmodi πολυπραγμόνας, veniamusque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & ſpecialiùs id conferre videar in Sophiſtas quoſdam iactabundos, nihilque non tentantes: quod quidem tamen in genere video intelligi de iis poſſe, qui ſuam operam & ſtudium collocant in variis & multiplicibus vno eodemque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi poſſunt illi ſatis audacter & anxiè, perficere verò conſtanter minimè poſſunt. In vetere quadam fabula inductus erat ſeruus quidam fatuus, & nihil non ſatagens, qui aſteriæ vel ardeolæ ſtellatæ figuram repræſentaret, vt mores & conatus ardelionum exprimeret. Hi quotquot ſunt, ſatis mouent ſeſe: nihil tamen promouent, nihilque agunt, ſed tantùm ſatagunt, idque ad modum adulterini & degeneris falconis, qui ſit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem deſcribit Attalum Martial. 1. & 2. lib. & Afrum 4. Talis eſt apud Terent. in Eunuch. Thraſo, vt etiam Suffenus apud Catullum. Huc refer Prouerb. Eraſm. Callippides.

Ardeolam ſtellarem.] Plin. lib. 10. cap. 60. tria facit Ardeolarum genera, quæ ſunt Leucon, ab albedine; Aſterias, ab aſtrorum fulgore per ſimilitudinem dicta; & Pellos, quia non ita in altum volat. πέλως enim propè ſonat. *Ardeols*

Fabula priſca.] Locum hunc, ſeu Emblematis fontem, malim repetere ex loco Ariſtotelis, qui eſt lib. 9. cap. 18. De hiſtoria animal. Vbi meminit huius priſcæ ſeu veteris fabulæ. Ea auis & Pauſaniæ ὄκνος, id eſt pigra & ignaua nominatur.

ceuet.] alas agitet, & volare contendat. Ceuere propriè clunes mouere, verbum obſcenum. Perſius Satyra 1. *Ceuere.*

— an Romule, ceues?

Iuuenalis 2.

An te ceuentem, Sexte, verebor? & 9.

Computat & ceuet, ponatur calculus.

Auaritia.

EMBLEMA LXXXIIII.

H E V *miſer in mediis ſitiens ſtat Tantalus vndis,*
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui, quaſi non habeas, non frueris quod habes.

Eſt auari

EST auari hominis *εἰκὼν*, ſumpta ex Petronio Arbitro & Horatio, verbis quibuſdam tãtùm mutatis. Ille enim ſic: *Emblematis typus ex Petronio Arbitro & Horatio.*

Nec bibit inter aquas, nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

Hic verò 1. Sermon. Satyra 1.

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians, & tamquam parcere ſacris
Cogeris, &c.

Sic Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum ſi dempſeris vſum,
Quamuis largus opum, ſemper egenus ero.
Imò etiam pœna eſt partis incumbere rebus;
Quas cùm poſſideas, eſt violare nefas.
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appoſitis abſtinet ora cibis.

Sic enim auari hac in vita ſuos iam manes patiuntur, quibus quid mali opes niſi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit, epulis ante ora poſitis excruciari fame, & inedia tabeſcere, ſignificat eos quos magis magisque acquirendi deſiderium cogit, præſentem copiam non videre, & in affluentia inopes, egeſtatis mala in vbertate patiuntur, neſcientes parta reſpicere, dum egent habendis. *χρημάτων δ᾽ ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζεται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη· μείζονες γὰρ ὀρέξεις μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι*, aiebat Bion: id eſt, Cupiditas habendarum opũ, niſi aliqua ſatietate cohibeatur, extrema pauperie longè deterior eſt: maiores enim cupiditates egeſtatem quoque maiorem acceſſunt. Proinde ſi quem diuitem efficere voles, (dicebat Epicurus) *μὴ χρήματα προςτίθει, τῆς δ᾽ ἐπιθυμίας ἀφαίρει*, non eſt quòd opes augeas, ſed tollas cupiditatem. Diſſentiunt inter ſe Poëtæ de cauſſa pœnarum Tantali. Alij enim ad inferos relegatum eſſe volunt, eiusque capiti ſaxum impendere, cuius caſum ſemper extimeſcat, eaque pœna cruciari, quòd Deorum liberalitate ſit vſus intemperantiùs, cùm eorum conuiuiis intereſſet: vel quòd linguam habuerit incontinentem: vel quòd Pelopem filium membratim diſſectum coctumque cœtui Deorum comedẽdum appoſuerit, vnde in inferis perpetua *Auari conditio.*

 fame

famæ ſitiq́ue torquetur, vel etiam in mediis epulis & aquis famelicus & ſiti enectus conſiſtat. Referam huc Maximi Tyrij Platonici verba ex oratione 25. Quid, obſecro, continua hominum cupiditate egentius? Vbi enim ſemel animus ſuprà quàm neceſſarius exigit vſus, voluptatibus indulſerit, priorem continuò faſtidit, nouarum cupiditate detinetur. Et hoc eſt quod Tantali ſignificat ænigma, continuam videlicet voluptuarij ſitim, vt cùm oblectationum interdum latices affluant, recedant interdum, propterea cupiditatum refluxus excitetur; quibus tamen cupiditatibus infeſtiſſimus dolor, metus ac perturbatio permixta ſint. Nam quidnam homines timere peius ſolent, quàm ne præſens voluptas elabatur? Græca ſi quis malit, hæc ſunt: τί γὰρ ἂν εἴη πενέστερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διηνεκῶς; ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν προτέρων ἔχει, καὶ ἑτέρων ἐρᾷ· καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα, τοῦτ' ἦν ἄρα, δίψα διηνεκὴς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαὶ, καὶ φόβοι· φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophon apud Achillem Statium ſcriptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri. Quo pacto, ait, vehementior? An quia ſimul atque apparuit, euaneſcit, nec amanti ſui perfruendi poteſtatem facit? ſed Tantali poculo ſimilis videtur? Sæpè enim etiam inter bibendum auolat, amansq́ue nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam hauſtum eſt, priùs eripitur, quàm qui bibit, exaturetur, &c. Apud eundem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem ſollicitare non poterat: Quamdiu, ait, eorum qui in aliquo ſacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam, vetas. Tantóne tempore, vt propter fluuium ſedeam, ſitimq́ue explere non poſſim? Næ ego Tantali menſæ haud diſſimilem torum ſortita ſum, &c. Lege Adag. Eraſm. Tantali pœnæ: &, Tantali talenta, Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epiſt. ad Iulium Florum, & Ciceron. vltimum paradoxum. *miſer.*] Tantalus, quaſi ταλάντατος, id eſt, infeliciſſimus, Plato in Cratylo.

Max. Tyrij locus.

Achilles Statius.

Tantalus unde dictus.

Qui quaſi.] Vulgatiſſimum eſt illud, Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet.

In aua-

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

SEPTITIVS *populos inter ditiſſimus omnes,*
Arua ſenex nullus quo magis ampla tenet;
Defraudans geniumq́ ſuum, menſasq́ paratas,
Nil præter betas duraq́ rapa vorat.
Cui ſimilem dicam hunc, inopem quem copia reddit?
Anne aſino? ſic eſt: inſtar hic eius habet.
Namque aſinus dorſo pretioſa obſonia geſtat,
Séque rubo aut dura carice pauper alit.

PLutarchus in libello περὶ εὐθυμίας, meminit negotiatoris cuiuſdam Chij, qui omniũ maximè auarus, tametſi multũ vini, primæque bonitatis venderet, ipſe tamen ſibi acidum, vappamque conquirebat. Et fortaſſe is fuit, à quo cùm profugiſſet ſeruus, rogatus quamobrem ſe ab heri dominio fugitiuus extuliſſet: Quia, inquit, cùm præſto bona ſint, mala tamen quærere ſolet; quippe qui vinum generoſum vendat, tantumque ſubacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hominum comparatur aſino, qui tergo geſtet epulas opiparas, obſoniaque delicatiſſima, & tamen carduis victitet. Plerique enim ſunt adeò excordes, tamque ſui parum memores, vt ſolo pane mucido, vappa, & larido ſubrancido ſe expleãt, quamquam opimis poſſeſſionibus abundent. In quo ſanè vt genium inſigniter defraudant, ſic & partis ad vſum humanum conceſſis miſerabiliter abutuntur. Verba huc apponam Plutarchi: ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτόν, οὐδὲν δὲ τοῦ χίου βελτίων γενόμενος, ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸν ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος. οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ' ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἡδέων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσιν. Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ peſſimum è carne ſanguinem eliciunt, ſic tu quæque peſſima in teipſum confers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generoſi copiam venderet aliis, ſibi vappam & acidum vinum ſeruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugiſſet: Quia, inquit, cùm ei bona adſint, malum tamen conquirit. Ei longè multi ſimiles ſuauia poculenta tranſmittunt, & ad moleſta prauaque quaſi accurrunt. Simile eſt illud ex ſecundo Epigrammatôn:

Auari aſino comparati.

Locus Plutarchi.

πολλὰς μυριάδας ψηφίζει Ἀρτεμίδωρος,
καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῇ βίον ἡμιόνων.
πολλάκις αἱ χρυσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι,
πολλὸν ὑπὲρ νώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

hoc eſt,

Viuens vt muli, dum ſumptus præcauet omnes,
Supputat innumeras Artemidorus opes.
Aurum ſæpè gerunt ingentia pondera dorſo
Muli, ſed ſiccum non niſi gramen edunt.

Defraudans

Defraudans geniumq́ue ſuum.] Defraudare genium, eſt naturæ denegare quod appetit: cui opponitur, Indulgere genio, & animo obſequi. Plaut. in Aulul. *Defraudare genium.*

Perditiſſimus ego ſum omnium in terra;
Nam quid mihi opus vita eſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui ſedulò? egomet me fraudaui,
Animumq́ue meum, geniumq́ue meum, &c.

Et Terentius in Phormione:

— Suum defraudans genium.

betas duraq́ue rapa.] Synecdoche, pro quibuſlibet abiectis eduliis: in quo notanda ſordities auarorum.

inopem quem copia reddit?] Antitheta. Ouidiũ imitatur 3. Metamorph.

Quod cupio, mecum eſt, inopem me copia fecit.

Seq́ue rubo, aut, &c.] Alludit ad illud: Aſinus ſtramina mauult quàm aurum. Vide Chiliad.

In aulicos.

EMBLEMA LXXXVI.

VANA *Palatinos, quos educat aula, clientes*
Dicitur auratis nectere compedibus.

Aurea compedes aulicorum.

ALluſio eſt ad Diogenis apophthegma: dicebat enim Ariſtippum (Philoſophũ aulicum) aureis teneri compedibus, ne poſſet exire; quòd ſplendidiore Principum vita captus, Philoſophicam vitam mentiretur. In quo ſenſu etiam Seneca dixit, ſtultum eſſe compedes ſuas, quamquam aureas, adamare. Id tamen quàm ſtudiosè faciant aulici, nemo eſt quin videat. Non enim animaduertunt quantũ voluptatis & oblectamenti ſuppeditet viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίῃ, nec aliis gnathonũ more, aut paraſitorum neſcio cuius rei gratia, manum deoſculari, ridenti arridere, & fœdè palpando quamlibet perſonam induere,

induere. In quibus factitandis quid (obſecro) fidei aut bonæ mentis, quæ honeſti ratio eſſe poteſt, cùm ſimulationis & perfidiæ ſentinam inexhauſtam in animo præſentem vbique circumferant? Ea de re copioſiùs Lucianus, eo ſcilicet Commentario quod ſcripſit de iis qui conducti mercede in diuitum familiis viuunt. Quantum autem pertinet ad noſtri diſtichi materiam, videtur reſpicere ad M. Catonis lepidam ſententiam, Dicebat enim fures priuatorum furtorum in neruo & compedibus ætatem agere, publicos in auro & purpura viſendos Retulit Gellius lib. 11. cap. 18 & poſt eum Cælius 10. cap. 5. Vide Prouerb. Aureæ compedes.

In ſordidos.

EMBLEMA LXXXVII.

QVÆ roſtro, clyſtere velut, ſibi proluit aluum
Ibis, Niliacis cognita littoribus,

V 5 *Tranſiit*

Tranſiit opprobrij in nomen: quo Publius hoſtem Naſo ſuum appellat, Battiadesq́; ſuum.

Homines impuri & ſordidi.

ID dicitur in putidos, & ſorditie quadam inſignes, vt qui turpia, & quæ alioqui ſilentij fidem requirunt, eructantes aperiunt, & quæ natura prouida voluit eſſe tecta; detegunt euulgantque: ſicque interdum loquuntur, vt podicem ex ore faciant. Hos itaque non ab re Ibides dixeris, id eſt, ſordidos & ineptulos: indignos, inquam, qui in hominum albo numerentur, perſpecto auis ingenio. Hæc enim roſtri aduncitate ſe per eam purgat partem, id eſt, aluum qua reddi ciborũ onera maximè eſt ſalubre: itaque clyſteris vſum primùm dicitur oſtendiſſe. Plinius lib. 8. cap. 27. & Ariſtot. 9. De natur. animal. Quamobrem Ouidius & Callimachus ſuos æmulos & obtrectatores hoc nomine inſignes eſſe voluerũt, vt mox ſubiiciam. Κλύζω idem eſt quod abluo: vnde clyſter nomen habet.

Callimachus.

quo Publius hoſtem Naſo, &c.] Callimachus Poëta Cyrenæus, Batti filius (hinc Battiades dictus) diſcipulus Hermocratis Iaſei Grammatici, Apollonium Rhodium, qui ſe ingratum diſcipulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit, eumque per contemptum Ibim nominauit, quaſi auem Aegyptiam & Alexandrinam, ſiue quòd Alexandrinus eſſet, quamuis Rhodius diceretur, ſiue quòd ſpurciſſimus & impudẽtiſſimus. Sic etiam

Ouid. in Ibim.

Ouidius Callimachum imitatus, aduerſarium quendam ſuum Ibim appellauit, quòd virum Romanum mentiretur: vel quòd exulantis Ouidij vxorem turpi amore tactus ſollicitarit: multaque ad Auguſtum detulit, quo diutiùs in exilio Poëta detineretur. Itaque doctum emiſit Poëmation in Ibim Naſo, in quo non expreſſit maledici nomen, ſiue quòd inultus maledicat, & prouocatus regerat in eum conuicia, ſiue quòd aliquem nominatim carpere, & ita verbis proſcindere lege prohibitum eſſet. Ouidius eodem opuſculo in Ibim:

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo teque, tuosq́; modo.

De Ibide, lege quæ ſcribit Plutarchus, Comment. Vtrum plurationis inſit in terreſtribus animantibus quàm aquatilibus.

In diui

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

ANGVILLAS *quiſquis captat, ſi limpida verrat*
Flumina, ſi illimes auſit adire lacus,
Caſſus erit, ludetq́ operam: multum excitet ergo
Si cretæ, & vitreas palmula turbet aquas;
Diues erit: Sic iis res publica turbida lucro eſt,
Qui pace, arctati legibus, eſuriunt.

ID videtur ſumptum ex apologo quodam Aeſopico, de piſcatore aquam verberante, vt fugientes piſces incautè in retia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culparet aliquis, ſtatim huic piſcator ita ſatisfecit: At niſi ſic moueatur vnda, me mori eſurientem oportuerit. Quod ſanè apertè deſi-

gnat,

gnat, ὅτι καὶ τῶν πόλεων δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τὰς πατρίδας εἰς στάσιν περιάγωσιν: eos nempè qui Rerumpubl. clauum tenent, tum vel maximè quæſtum facere, cùm patria, ſua opera, laborat ſeditione. Proinde vulgato Adagio ij dicuntur anguillas venari, qui priuati quęſtus gratia tumultus concitant, cùm videant publico Reipub. ſtatu nihil ſe poſſe corradere. Itaque non mirum, ſi ſeditiones enatas eſſe gaudeant, vel etiam excitent, quò publicum ciuitatis malum in ſuum priuatum vertãt commodum. Prouerbij vſum ex Ariſtophanis verbis colligere erit facile.

Anguillas qui dicantur captare.

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς·

Feciſti, vt is qui captat anguillas, facit:
Quieta cùm ſunt ſtagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt: tu quoque vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Hanc artem (heu nimium) callent quidam Principes, qui tyrannico cõſilio in ciuitatibus diſſidia ſerunt, quò licètiùs mulctent miſeram plebeculam. Notiſſimum etiam eſt quod iactitant magni illi latrones à laqueo immunes, nihil eſſe melius aut commodius quàm in aqua turbida piſcari. Sic viuitur: ea eſt morum deprauatio atque hominum peruerſitas, vt qui ipſi ſæpenumerò legum ſacra tractant, legum ſolutis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquando Marius apertè libereque faſſus eſt. Bello enim contra Cimbros geſto, cùm mille Camertes ciuitate donaſſet, idque quibuſdam reprehẽderetur, vt à legibus patriis alienum, ſtatim ait ſe inter armorum ſtrepitus legum præſcriptum & quaſi vocem audire minimè poſſe. Lege Prouerb. Anguillas captare, & Pierij Hieroglyph. lib. 29.

Principum quarundam rapina.

Caſſus erit, ludetque operam.] id eſt, ſpe excidet, fruſtrà ſe laboraſſe ſentiet. Prouerbiales metaphoræ.

palmula.] remi extrema pars, ſic dicta eò quòd protenſa eſt in modum palmæ. Virg. 5. Aeneid.

Palmula.

Littus ara, & læuas ſtringat ſine palmula cautes.

Vitreas aquas.] Per ſimilitudinẽ vitreę dicũtur aquę, cùm ſunt quietæ, nec turbatæ. Statius 5. Syluarum: *— vitreaſque natatu*
Plaudit aquas. —

Aqua vitrea.

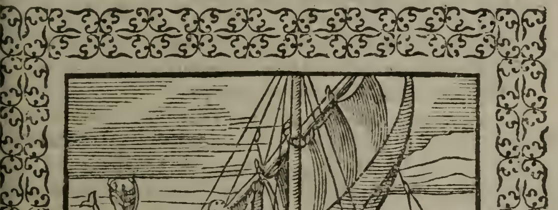
ſic i

ſi iis res publicæ, &c.] Similitudo erat, cuius hîc eſt ἀπόδοσις.
pace.] pacis tempore. *arctati legibus.*] Elegans metaphora à vinculis aut cõpedibus, quibus illigati ſontes retinentur. Lex, teſte Cicerone, vinculum eſt ciuitatis, libertatis fundamẽtum, fons æquitatis, &c. Nec ſanè aliunde magis florent Reſpublicæ quàm cùm legum viget auctoritas: quæ inſtitutæ ſunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, tradit Iſidorus auctor non omninò malus. Huc pertinet quod alicubi dictũ eſt à Demoſthene: οὐδὲν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νοῦν ἔχει ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει.

Lex cur primum lata.

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

D ELPHINI *inſidens vada cærula ſulcat Arion,*
Hocq́; aures mulcet, frenat & ora ſono.

Quàm

Quàm ſit auari hominis, non tam mens dira ferarum eſt:
Quiq; viris rapimur, piſcibus eripimur.

Fons Emblematis.

ID extulit è Græco Βιάνορος hexaſticho, quod eſt 1. Epigrammaticautem:

ἀγχόθι.

φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι τυρσηνίδος † ἐγγύθι δίνης
φορμικτὰν ἀκάτου θῆκαν ὑπερβύθιον,
αὐτίκα μὶν κιθάρῃ λιγυηχέϊ δέξατο δελφὶν
σύνθρονον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχεθ' ἐλισσόμενος,
μέχρις ἐπ' ἰσθμὸν ἔκελσε κορίνθιον· ἦ ῥα θάλασσα,
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddidimus:

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vaſtum pelagi fortè dedere fretum.
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio gratæ dulciſonæque chelys:
Seſſoremq; Iſthmum deuexit adusq; Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quàm tellus gignat alumna viros.

Arionis citharœdi à Delphino ſeruati hiſtoria.

Hiſtoriam, ſeu (ſi mauis) fabulam abundè tractauit Herodotus lib. 1. & poſt eum Gellius cap. vltimo lib. 16. retulit. & Ouidius 2. Faſtor. ea eſt de Arione citharœdo, qui arte ſua pecuniis partis cùm patriam repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum cauſſa conſilium ceperunt de eo interficiendo. quod vbi animaduertiſſet, impetrata ab eis venia fidibus cecinit; tum ſtatim è prora ſeſe in profundum deiecit: quem ſubitò à delphino exceptum, & dorſo Corinthum vſque vectum aiunt. Enalum etiam adoleſcentem in mari à Delphinis ſeruatum, eodem penè quo Ariona modo, retulit in Sympoſio ſeptem ſapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo; qui cùm fortè in mare decidiſſet, excipientibus Delphinis, ab imoque retrahentibus, euaſit. Ait idem Plutarch. ad finem diſputationis, qua inquirit, An ſit aliquid in brutis rationis. Id autem dicitur, & non iniuria flectitur in crudelem & inſatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum nõ verentur conſpirare, quò bonis eorum & opibus potiri quoquo modo queant. Hincque admonemur, mitiores eſſe feras in hominem, quàm ipſe homo in hominem ſit. Quid verò ſceleſtius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò ſui facit immemo-

Auaritiæ quãta pernicies.

memorem, ſed etiam ſibi & aliis exitialem? Eam itaque rectè Menander appellat μέγιστον ἀνθρώποις κακὸν; appoſiteque dixit Euripides:

ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνήρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
φίλοις τ' ἄμικτος ἐστὶ καὶ πάσῃ πόλει.

& Bion Sophiſta optimè τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης κακίας εἶναι cenſuit. Cur autem ſummum malum à quibuſdam dicatur auaritia, in promptu ratio eſt, quòd ea vix vnquam ſola eſſe queat: quippè cùm perpetuas habeat ſibi comites rapinam, periurium, mendacium, proditionem, & homicidium: quod infinitis exemplis perſpicuum eſſe poteſt: ſed vnum ad rem præſentem ſatis erit, quod ex Ariſtotele protulit Ariſtonymus: Socios octo latrones de ſpoliis inter ſe concertaſſe, ex quibus quatuor ſunt interfecti: deinde quatuor alios rurſum eo nomine dimicaſſe: vnde factum vt duo tantùm fuerint ſuperſtites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euaſit. Sed quid reliqui tandem futurum, ſi etiam dextra in ſiniſtram armetur? Hæc ille. *Auaritia, ſummum malum.*

vada cærula.] mare cæruleum.

ſulcat.] μεταφορὰ ab aratoribus, pro eo quod eſt, ſecat, proſcindit, tranſgreditur.

frenat & ora ſono.] Ab equis tranſlatio in verbo, frenat, pro eo quod eſt, retinet, ſiſtit, regit.

viris rapimur, piſcibus eripimur.] Id paulò antè carmen Græcum expreſſit:

ἦ ῥα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Eſt & eiuſdem argumenti 4. Ἀνθολογ. epigramma, cuius concluſio eadem cum Alciati verſu vltimo,

κτεινόμεθ' ἀνθρώποις, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Gula.

Gula.

Emblema XC.

CVRCVLIONE *gruis tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron, aut manibus geſtat Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſi, & talis Apici,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

Guloſorum imago. HAc eicone depinguntur lurcones & guloſi ſeu helluones, quorum illis tribuit gruis collum, vt ſibi dari poſtulabat Philoxenus: his, vel (etiam ſi mauis) vtriſque ventrem maximè prominentem. Expreſſit autem ventris hæc gulæq; mancipia, duarum auium maximè furaciũ, & gulæ deditarum imagine. *Larus.* Larus enim edaciſſimus eſt, qui quòd totam eſcam ore deuoret,

deuoret, locum fecit Prouerbio, Larus hians. Onocrotalus autem olorum ſimilitudin'em habet, nec omninò differre viderentur Onocrotali & olores, niſi faucibus ipſis ineſſet alterius vteri genus. Huc enim inexplebile animal congerit, mira vt ſit rapacitas, mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita, in veram aluum ruminantis modo refert. Plinius cap. 47. lib. 10. Et hæc belliſſima guloſorum inſignia. Porrò repetere non piget Melanthij Poëtæ tragici ὀψοφάγου inſignis votum fuiſſe, vt collum olorinum optaret, quo ſic diutiùs dapum ſenſu frueretur: vt etiam eius, quem ſuperiùs attigi, qui ſibi à Diis volebat impartiri τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων, id eſt, guttur tres longum cubitos, cuius eſt mentio apud Gellium 19. cap. 2. *Onocrotalus.* *Melanthius.*

Curculione gruis.]gruis collo. Videtur ex proprio feciſſe appellatiuum: eſt enim curculio, vermis edaciſſimus, quaſi gurgulio ſic dictus, & frumẽti ſortitus vocabulum; quo nomine ſunt etiam notati plerique paraſiti. Nannius 2. Miſcellan. *Curculio.*

Talis forma fuit Dionyſi, &c.] Duos hoſce inter guloſos inſignes memorat Athenæus lib. 1. cap. 3. Dipnoſoph. Apicius quidem omnium helluonum maximus gurges, librum etiam edidit de gulæ irritamentis: non enim ſat habuit Principum cõgiaria & capitolij vectigal deuoraſſe. Hunc ſibi manus intuliſſe quidam referunt, cùm ſubductis rationibus ex ſextertio millies, quod in culinam congeſſerat, centies tantùm ſupereſſe ſibi cognouiſſet. Lege Plin. 9. cap. 17. Budæum 2. De aſſe. *Apicius.*

Et gula quos celebres, &c.] vt, præter ſuperiùs nominatos, Gnatho Siculus, Publ. Gallonius, Aeſopus, Clodius Albinus, Aſtydamas, Abron, & quamplurimi alij, quorum luxus ex veterum monimentis hincinde colliges. *Inſignites guloſi.*

Ocni effigies, de iis qui meretricibus donant, quod in bonos vſus verti debeat.

EMBLEMA XCI.

IMPIGER *haud ceſſat funem contexere ſparto,*
Humidaq́ artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrenuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Femina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inq́ ſuum.

Character Emblematis. ID ex Pauſaniæ Phocicis tractum. enumeratis enim aliquot ſtatuis Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, poſt has virum quendam ſedere ait, inſcriptionemq; indicare eum eſſe

eſſe Ocnum, qui texat è iunco reſtim vel funem, ſed aſtantem aſellam totum quod ille laborioſè texuerit arrodentem. Gnauum & induſtrium hominem fuiſſe Ocnum aiunt, qui vxorem ſumptuoſam & prodigam habuerit, quæ profundere conſueuerat quicquid ille opere faciũdo per ſummum laborem quæritaſſet, idque per ambages voluiſſe Polygnotum deſignare. Compertum eſt etiam Ionum vulgò Prouerbium eſſe, quoties hominem ſignificant ad laborem quidem vehemẽter propenſum, ſed nihil inde capientem commodi, Ocni funiculum torquet. Ita fermè Pauſanias. Huius quidem effigiei Plutarchus meminit libello περὶ εὐθυμίας, & Plin. 35. cap. 11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertius 4. Elegiarum: *Ocnus.* *Ocni funiculum torquere.*

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Aeternumque tuam paſcat aſella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius, & in Chiliad. Eraſm. Si vacat, lege cap. 81. Miſcellan. Politiani.

Impiger.] diligens, induſtrius. Virgil. 1. Aeneid.

—— ille impiger hauſit
Spumantem pateram.

& Ouid. 1. Metamorph.

—patrios adit impiger ortus.

Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, ſignificat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς, & ipſa ῥαθυμία dicitur ὀκνὸς καὶ ὀκνηρία, ſed & ὀκνεῖν, idem eſt quod pigreſcere. Hæc tamen dictio ad ſenſum potius attinet: ignauus enim eſt, nihilque agit, tametſi laboret, qui ſuas opes malè collocat, eaſque in vſus minimè neceſſarios erogat. *Nomen Ocni.*

ſparto.] geniſta. ſic enim quidam interpretantur. Spartum verò genus eſt herbæ apud Hiſpanos frequentiſſimæ.

Humidaque artifici.] περίφρεγμα reſtis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio, ſperatq; diteſcere; ſed quicquid labore tanto partum enaſcitur, ad ornatum proprium transfert prodiga & inſolens mulier. vnde vero ſerius à Iuuenale ſcriptum habemus Satyr. 6. *Mulier prodiga.*

Prodiga non ſentit pereuntem femina cenſum,
Ac velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti ſua gaudia conſtent.

Quò pertinet adagium, Mulieris podex, apud Eraſm.

Mundus muliebris. *mundum.*] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia conſeruanda: munditiæ, ornatus, & cultus, hæc feminarum inſignia ſunt, his gaudent & gloriantur, hunc mũdum muliebrem appellarunt maiores noſtri. Nonius ex Lucilio:

Legauit quidam vxori mundum omne penumq́;.

Vide Biond. triumph. Romæ lib. 9.

prodigit.] conſumit, diſſipat; verbum aptiſſimum ad prodigalitatem notandam.

In paraſitos.

EMBLEMA XCII.

QVOS *tibi donamus, fluuiales accipe cancros,*
Munera conueniunt moribus iſta tuis.

His ocu

His oculi vigiles, & forſice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximaq́ alnus adeſt:
Sic tibi propenſus ſtat pingui abdomine venter,
Perniceſq́ pedes, ſpiculaq́ apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, menſæq́ ſedilibus erras,
Inq́ alios mordax ſcòmmata ſalſa iacis.

APparet hoc ſuſceptum eſſe in mordacem quendam καὶ ἀχαλίνου στόματος ſcurram, cui ſymbolicè cancros fluuiales dono dat, paraſiticis moribus apprimè reſpondentes. Decorum itaque ſeruat in eo, quòd rationem habeat perſonæ cui hæc tribuat: intereaque graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui quæſtus & ventris gratia omnia conferat ſua ſtudia, vt aliis, & plerumque etiam præſentibus obloquatur, in quos eiaculetur moleſta quædam dicteria. Id autem genus hominum ſi quando iocandi fines tranſiliat, ita vt è ſalibus hilari fronte acceptis, & datis ad ſcommata mordacia ſe conferant, iam tum faſtidio eſſe non ab re incipiunt: nec enim ſapiunt qui iis omnia licere volunt; quandoquidem nihil magis lubricum ſit & importunum conuicio, quod quaſi melle litum animos ingreditur. Si lubet, Paraſitum Luciani & Iuuenal. 3. & 4. Satyr. perlege. *Licentia nimia paraſiti.*

oculi vigiles.] aperti: quod refert paraſitorum vigilantiam in obſeruandis aliorum menſis. Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγοι in Chiliad.

& forſice plurimus ordo, &c.] ἀλληγορία ab exercitu. Pedes habent cancri fluuiales ad modum forficis Forfex ſutorum eſt inſtrumentum, quo pannum aptant, & in fruſta commoda diſſecant. Chelæ autem ſunt cáncrorum brachia, à Græco χηλὴ, quod etiam ſignificat vngulam. Huc pertinet Pliniana deſcriptio cancrorum, quæ eſt lib. 9. cap. 31. *Forfex.*

ſtat pingui abdomine venter.] Abdomen, pinguedo eſt ſpinæ adhærens, in qua ſunt renes: tamē à pube ad præcordia ſurſum verſus abdomē peruenire Cornelius Celſus tradit lib. 4. Iuuen. *Abdomen.*

— venter adeſt abdomine tardus.

vide Cælium libro 4. cap. 5. Porrò paraſitus dicitur Euſtathio γαστρόπληξ, quòd abdomini inſeruiat.

Cùm vagus.] Horat. 1. Epiſtolar. bellè ſcurram ita deſcripſit: *Scurræ deſcriptio.*

Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret:

 Inpranſus,

Impranſus, non qui ciuem dignoſceret hoſte:
Quæ libet in quemuis opprobria fingere ſæuus:
Pernicies & tempeſtas, barathrumque macelli.

menſæque ſedilibus erras.] Hinc epitheta, τραπεζολοιχὸς, quòd menſas illingat, & nidorem è cibis ſurgẽtem rabido ore carpat. Hinc θυράπαξ, aut θυράρπαξ, quòd foribus alienis inſidietur, nempè qui ſueuerit aliena viuere quadra. Lege Prouerb. Iunij, Sartaginum pernicies.

ſcommata ſalſa] Epitheti metaphora. De ſcommatum generibus Macrobius Saturnal. 7. cap. 5.

Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere.

EMBLEMA XCIII.

In modicis nihil eſt quod quis lucretur: & vnum
Arbuſtum geminos non alit erithacos.

Aliud.

Aliud.

In tenui ſpes nulla lucri eſt: vnoq; reſidunt
Arbuſto geminæ non bene ficedulæ.

NOn eſt multum lucri expectandum ex rebus minimis, in quibus quanquã multum laboris & operæ collocandum ſit, tamen fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum adminiſtratione vtilitas multo conſurgit vberior. quamobrem hinc vulgo variis efferuntur modis adagia, vt in tenui ſtatu cõſorti non eſſe locum dicamus; qualia ſunt iſta, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbuſtum duos erithacos: Vno ramo non bene ſedent duæ ficedulæ: & quod noſtrates iocando efferunt, Noſtra ianua non ſuſtinet duos mendicos. Falluntur itaque, qui è rebus minutulis ampliſſimum expectant quæſtũ, præſertim ſi ſit eodem ſtudio conſors, vbi plerumque res abſq; inuidia tranſigi, niſi ægrè, poſſit. *E rebus minimis parum lucri.*

& vnum arbuſtum.] Prouerb. eſt in Chiliad. Arbuſtum vnum non alit duos erithacos. Erithacus auis eſt quædam ſolitaria, vt eodem in ſaltu non temerè niſi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nunc Syluam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à ſyluarum deſertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine intelligitur. huius meminit Plin. 10. c. 20. *Erithacus.*

I*n tenui ſpes, &c.*] Diſtichon eiuſdem argumenti cum ſuperiori, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad Prouerb. Tenuis ſpes. Vide Chiliad.

vnoque reſidunt arbuſto.] Prouerbium aliud idem cum ſuperioribus. Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamen vuis potius veſcatur. quo de nomine Cælius Rhodig. lib. 18. cap. 9. Martial. lib. 1. *Ficedula.*

Cùm me ficus alat, cùm paſcar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Lege Plin. lib. 10. cap. 29.

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

REGNATORQVE *penus, menſæq́ arroſor herilis*
Oſtrea mus ſummis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falſa oſſa momordit:
Aſt ea clauſerunt tacta repentè domum.
Deprenſum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obſcurum qui dederat tumulum.

Guloſi in ſpontaneam lapſi ſeruitutem.

ID videtur propriè in eos eſſe tortum, qui lautioris victus ergô ſe in domos opulentas ſeruiliter ingerunt, vnde nihil prę-ter damnum, aut etiam interitum conſequantur. vel in eos quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præpro-peram

peram ſibi accerſunt, quique, vt vulgo dicitur Gallico, ſuum in dentibus tumulum cōficiunt. Porrò gulam in ſeruitutem pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incōmodè retulero illud Horatij, quanquam fortè aliò recidat:

— qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternùm qui paruo neſciet vti.

Emblema ex primo Epigrāmatôn Græcorum Latinè hîc redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere.

παμφάγος ἐρπηστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
πώγωνος διερῷο νόθην ὠδάξατο σάρκα,
αὐτίκα δ' ὀστρακόεις ἐπλατάγησε δόμος.
ἁρμόσθη ὀδύνῃσιν. ὃ δ' ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
ληφθεὶς, αὐτοφόνον τύμβον ἐπεσπάσατο.

Regnatorque penus.] Penus eſt omne eſculentum aut poculentum, ſed frequenter metonymicôs pro eo loco in quo aſſeruantur eſculenta quæuis, accipitur. quo de nomine controuerſiam repete non pœnitendam apud Gellium cap. 1. lib. 4. *Penus.*

Oſtrea hiulca.] hiantia, vel oſtreas hiantes. De oſtreis Plinius 32. cap. 6.

falſa oſſa.] id eſt, teſtam oſtreæ, quam oſſa putabat eſſe.

domum.] pro cochlea, vel teſta, qua pro domo vtitur, idque metonymicôs & catachreſticôs.

retrotenuerunt carcere furem.] ἀλληγορία à furibus, qui deprehenſi coniiciuntur in carcerem.

tumulum.] μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à conſequenti, quòd perierit ſorex in Oſtreæ teſta.

In garrulum & guloſum.

Emblema XCV.

V o c e *boat torua, prælargo eſt gutture, roſtrum*
Inſtar habet naſi, multiforiſq; tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventriq; gulæq;
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

Onocrotalus quid referat.

ONocrotalus, qui & Truo dicitur, gutturis eſt ampliſſimi, & vocis clamoſiſſimæ, ita vt ruditum aſini dicas, & naſum habere inſtar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι, vt verbo Ariſtotelis vtar, ſuo incondito clamore, importunaque garrulitate cælo mare conturbare apud quoſdam videntur, cùm tamen importuna ſua loquacitate dent ſine mente ſonum; quippè qui omnia referant ad ingluuiem: quibus denique (vt apud noſtrates di-

tes di-

tes dicterio vulgato notantur) omnia ſunt lingua & podex. Id genus homines, quòd in dicendo nemini cedere videantur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctique faſtidiunt.

boat.] tranſlatio à bobus.

rabulam.] Rabula, à radendis auribus, vel à rabie, vel à raui, *Rabula.* id eſt, raucitate. Hominem ſignificat, qui cauſſam quam defendit, à iudice contendit extorquere, vt ſunt patroni illi triuiales & plebei cauſſidici: inter quos qui clamoſiſſimus eſt, putatur alios iudicio & vſu excellere: id tamen opinione multitudinis imperitæ. Cicero De oratore: Non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, ſed doctiſſimum & perfectiſſimum quærimus.

addictum ventrique gulæq;.] Is vnico verbo γλωσσογάστης, vel γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux lib.2.

Docto-

Doctorum agnomina.

EMBLEMA XCVI.

MORIS vetuſti eſt, aliqua profeſſoribus
Super adiici cognomina.
Faciles apertosq́ explicans tantum locos,
Canon vocatur Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iteratq́ nimis
Mæander, vt Pariſius.
Obſcurus & confuſus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.

Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,
Dictus truo eſt ſcholaſticus.
Contrà eſt vocatus, tenuis eſſet Albius
Quòd voce, veſpertilio.
At vltimas mutilans colobotes ſyllabas,
Hirundo Craſſus dicitur.
Qui ſurdus aliis ſolus ipſe vult loqui,
Vt ſturnus in prouerbio eſt.
Hic blæſus, ille raucus, iſte garriens:
Hic ſibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tůßit hæſitans.
At conſpuit alius, vt pſecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa ſurgunt nomina.

SIc eſt natura vel potiùs conſuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obſeruemus, & maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibuſdam ſuperioris ſęculi Iuriſconſultis, vel etiã, quantum coniicio, in aliquot aliis, qui ſuo tempore minus aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nominibus parcit) vnde ſinguli ſingula in ſcholis cognomina ſunt ſortiti, quibus notaretur ingenij vel naturæ proprium & peculiare vitium in legibus enucleandis. vel hoc generalius accipi poteſt. Homines enim imperiti, vt etiám naſuti quidam auditores, qui naſum rhinocerotis habent, faciliùs quod ſtultè dixeris reprehendere, quàm quod ſapienter tacueris, probare poſſunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum profectò onus eſt atque munus, vt ipſemet aſſeuerat diſputatione 1. de natura Deorũ, ſuſcipere atque profiteri ſeſe omnibus ſilentibus vnum maximis de rebus magno in hominum conuentu audiendum. Adeſt enim fere nemo quin acutiùs atque acriùs vitia in dicẽte quàm recta videat. Ita quicquid eſt in quo offenditur, id etiam illa quæ laudanda ſunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis iudicatur.

iudicatur. Nec quicquam eſt tam inſigne, nec tam ad diuturnitatem memoriæ ſtabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander. Mæander.] Mæander, flexuoſus & ſinuoſus fluuius, quod nominis ſæpè pro obliquitate ſumitur.

Trno.] De hac aui in ſuperioribus.

Colobotes] mancus & decurtatus. κολοβόω, cõminuo & trũco.

ſturnus.] De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Pſecas.] ſtillicidium vel gutta, aut ſtilla.

Magna hominum in vitiis notandis proteruitas. *Quam multa rebus, &c.*] At iſtæc licentia, & deprauata conſuetudo cohibenda fuerat. Siquidem conuicia quæ torqueri ſolẽt, ob ea quæ ſunt in corpore vel in fortunis hominũ vitioſa, proficiſcuntur ab animis parum ſanis. Proinde Vlyſſes apud Homerum Therſitæ non claudicationem, non gibbum aut caluitiem exprobrat, ſed omninò garriendi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia inſectatur in Agamemnone, ſed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quaſi frenum imponi rectæ rationis poteſt.

Natura,

Natura.

EMBLEMA XCVII.

P A N A *colunt gentes (naturam hoc dicere rerum eſt)*
Semicaprumq́; hominem, ſemiuirumq́; Deum.
Eſt vir pube tenus, quod nobis inſita virtus
Corde oriens, celſa verticis arce ſedet.
Hinc caper eſt, quia nos natura in ſæcla propagat
Concubitu, vt volucres, ſquamea, bruta, feras.
Quod commune aliis animantibus, eſt caper index
Luxuriæ, Veneris ſignaq́; aperta gerit.
Cordi alij ſophian, alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

PAn pingebatur, vt multarum diuerſarumque naturarum particeps. Id enim nominis Pan totum vel vniuerſum ſonat. Itaque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipſe ſub hoc habitu quo cernitur, ſolem ſe eſſe prudentioribus permittit intelligi. Hunc Deum Arcades colũt, appellantes τὸν τῆς ὕλης κύριον, non ſyluarũ dominũ, ſed vniuerſæ ſubſtantiæ materialis dominatorẽ, ſignificare volentes. cuius materiæ vis, vniuerſorũ corporum, ſeu illa diuina, ſiue terrena ſint, cõponit eſſentiam, &c.

Pan, Deus.

Pan, homo.

Alciatus Panos naturã & habitum ad hominẽ tranſtulit. Homo enim conſtat animo diuino, cæleſti, immortali, Angelis & Deo ſimili: corpore verò mortali ex quatuor elementis cõpoſito; hac quidẽ parte belluinã naturam proximè referẽti. In animo duæ partes ſunt: illa quæ intelligit, meminit, ſapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur ac valet, quę pars ſuperior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines ſumus, qua Deo ſimiles, qua cæteris animalibus excellẽtiores, & longè ſuperiores. Altera eſt ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & beſtiæ quàm homini ſimilior: in qua ſunt motus illi qui Græcis πάθη dicuntur, pars lõgè inferior & abiectior, qua nimirùm à belluis nihil differimus. Homo itaque medium eſt quiddam inter diuinas intelligentias, & bruta animantia, eamq; ob cauſſam finxerunt veteres Pana eſſe Deum, qui ſuperiore parte hominem, inferiore verò caprum referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quaſi propoſito agalmate ſignificaretur. homo enim pro ſuperiore ſui parte rationem habet diuinam, & cæleſtem, inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cum belluis. Cæterùm ſunt qui hominis naturam triplicem hîc notari velint; diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem, qua cum Angelis participat; humanam, qua cum belluis; diabolicam autem, qua quippiam ſceleſtè & deprauatè agitat & molitur. quod planum etiam facit Auguſtin. ſub finem c. 3. lib. 14. De ciuitate.

Hominis natura triplex.

Pana colunt gentes.] Conſule Lactant. & D. Auguſtinum De ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum De natura Deorum, & poſt eum Gyraldum De hiſtoria Deorum, Syntagm. 15. Nonnihil & tibi ſuppeditauerit Euſeb. 3. præpar. Euangelicæ. Seruius ad eclogas Virgilianas, Pana Deum ruſticum ad naturæ ſimilitudinem factum eſſe ſcribit. Cuius boni Grammatici ſententiam integram aſcriberem, ſi omninò noſtro huic argumento reſponderet.

Eſt vir pube tenus.] Alij legunt, Vir tenus vmbilico eſt. quam voles, ſequitor lectionem.

quod nobis inſita virtus.] Cicero 1. Tuſc. Platonem in Timæo ſecutus, & Ariſtotelem in 2. De animo, Principatum animi ait eſſe in capite ſicut in arce ſumma: ira verò & cupiditas locis diſcluſæ: illa enim in pectore, hæc ſubter præcordia ſedem habere dicitur. Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Platonis, in cerebro poſuit ſpiritus animales, id eſt, imaginationem, memoriam, ſenſum, motum, & intelligentiam: facultatem vitalem in corde, naturalem in iecore, de quo exiſtit nutritio & generatio; quæ tria ſunt non partes, ſed facultates & vires de vnico animo exiſtentes, qui vt ſeipſum moueat ratiocinando, iraſcendo & cõcupiſcendo, vtitur cerebro, corde & hepate, quæ tria ſunt inſtrumenta ſede & loco diſtincta. Quod itaq; Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celſa verticis arce ſedentem, animum rationalem ſiue eam animi facultatem quæ rationis eſt, intelligit, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & intelligentiæ à cerebro habeat. vel fortaſſe ad veterũ quorumdam ſententiam, qui animi principatum in corde reponebant, vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus. Plutarch. De placitis 4. cap. 5. *Animus an in cerebro, an in corde.*

celſa verticis arce ſedet.] περίφρασις & ἀλληγορία à ſummo & pręſtanti Principe in arce ſumma, vt loco tutiori, ſedente.

Hinc caper eſt, &c.] In ſuperioribus dictum eſt, hircum libidinis eſſe ſymbolum. & concubitu fit generatio. Vide Macrob. cap. 8. Saturn. 1. lib.

vt volucres, ſquamea, bruta, feras.] Animalium eſt diuiſio: ſunt enim aut aërea, vt volucres aues; aquatilia, vt piſces; terrena, vt homines & bruta omnia. Huc confer principium 1. Metamor. Ouidianæ. *Animalium genera.*

Cordi alij ſophian.] id eſt, rationem & mentem, cuius ſedem in capite bona Philoſophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, eſſe voluere. Lege Opificium Dei Lactantij.

Inferiora modus nec ratio.] Inferiora belluina planè ſunt, vt potè ira & appetitus, quæ tamen ſuperiori animi parti, id eſt ipſi menti ſubiici debent. niſi enim in motus imperium obtineat ratio, quid inter hominem & belluam putabis intereſſe?

Y Ars

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

V T ſphæra Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic variis, caſibus illa præeſt.
Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cùm fortuna mala eſt, ſæpè requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

Liberales, quã illiberales artes ſequi ſatius.

SOlebant veteres Fortunam ipſam ita effingere, vt muli eſſet quæ pilæ inſiſteret. At Mercurium ſtudioſorum nu men cùm deſignabant, baſim quadratam ſeu vndique quatu angulis nitentem teſſeram efficiebant; hoc enim modo firm tate

tatem ſtudiorum repræſentabant, quæ nullo fortunæ impetu
poſſunt concuti. Sic Bias ille Prienæus omnia ſecum ſe portare
prædicabat. ſic Ariſtippus Cyrenæus ciuibus ſuis mandauit,
vt eas ſibi pararēt poſſeſſiones, quæ naui fracta ſimul cum poſſeſſore
poſſent enatare. Igitur hi mihi ſapientes videntur, qui
periculoſis artibus relictis togæ ſtudia ſequuntur. Hęc ipſemet
Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaq; agalmatis
propoſitis admonet bonas diſciplinas opera diligēti amplectendas
eſſe, quibus nimirùm fortuitos caſus non temerè vel
ſuſtinere, vel etiam retundere poſſimus. Quò ſpectat illud vice
Prouerbij celebratum, λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη:
ſua enim cuique ars pro viatico eſt. Video carminis huius materiam
ſumptam ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fusè & oratorio more Fortunæ & Mercurij ſymbola
diuerſiſſima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch. commentario
De exilio. Sed è Græco fonte originem aſcribere nō
grauabor. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione
ἐπὶ τὰς τέχνας huc congeſſimus in gratiam Philologorum:
τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοί,
γράφοντες καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν·
καίτοι τοῦθ' ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδωκαν
ἐν χεροῖν ἔχειν αὐτῇ, καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικήν,
ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ
τῆς τύχης ἄστατον. ὥσπερ οὖν ἐν νηὶ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί
τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις
πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ· κατὰ τὸν αὐτὸν,
οἶμαι τρόπον κἂν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων,
ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν,
ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι
μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ· ἔμπληκτός τε γάρ ἐστι καὶ ἄνους
τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν
τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ' ὅσον πάλιν οὕτως ἀφαιρεῖσθαι
τὰ δοθέντα. ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον
ἕπεται, μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον,
ἥτις αὐτὴν ἄγει τε καὶ φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης·
συναπόλλυνται μὲν ἀλλήλοις, ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ. μόνη δ' ἀβλαβὴς
ἐκείνη διεξέρχεται, καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων
αὐτήν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα· τὸν δ' Ἑρμῆν,
ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργάτην δὲ τέχνης ἁπάσης θέασαι
πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίου τῆς τύχης κεκοσμήκασιν οἱ γράφοντές τε καὶ,
πλάττοντ-

Emblematis fons.

πλάττοντες. νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίκτητον οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ' εὐθὺς ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμὺ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδραιότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. ἴδοις δ' ἂν τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δὲ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ' ἀπολειπομένους ποτ', οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ' ἑπομένους τε καὶ διαπαντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ. id eſt, Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatem, non ſatis habuerunt eam pingendo fingendoq; ſpecie muliebri repræſentare (quod tamen erat magnum amētiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauum prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſuerunt: adhæc eam priuarunt oculis: iiſque omnibus fortunæ inſtabilitatem deſignarunt. At verò quemadmodum, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum abeſt quin periclitetur, improbè certè ille prauéque omninò fecerit, ſi cæco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm longè plura naufragia, eaque grauiora multis in familiis quàm in mari accidant, profectò amēs ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſeipſum fortunæ, cæcę Deę, commiſerit. ea enim nullam habet firmitatem & conſtantiam. ſtolida nimirùm & expers mentis eſt, quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna eſt habēda ratio, prætermittat; locupletet autem indignos: neq; hoc quidem conſtanti aliquo modo. nam & quæ dederit, poſtea interdum adimit. Hāc autem Deam imperitorum hominum multitudo conſectatur, numquam in eodem manentem loco, et quòd baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis. quam ob cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia, interdum etiam in mare detruditur, in quo vnà omnes obruuntur qui fuerint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intereaque ſecurè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamen ea tamquam ſurda nihil auxilij eis præſtet. Et quidem fortunæ facta eiuſmodi ſunt. Nunc verò contemplare, quæſo, Mercurium ſermonis dominum, omniſque diſciplinæ opificem quem contrario prorſus modo exornarunt pictores & fictores. Iuuenis eſt & formoſus, formam habens non arceſſitam neque fuco illitam: ſed ſtatim vbi apparet, ea quidem forma, virtus animi eluceſcit: hilaritatem oculis præ ſe fert: acutè intuetur. eius autem ſedes, cubus eſt, omnium figurarum maximè ſtabilis, per

Fortunæ imago.

Mercurius qualiter effictus.

lis, permultumq; à caſu aliena. Hac etiam figura Deum hunc interdum ornant, vt poſſis intueri eos à quibus colitur, hilari eſſe vultu, ſicuti & dux ipſe Deus: cui numquam ſuccenſeant, vt ſunt qui fortunam accuſant, cùm ſe relictos à tergo contemptosque ſentiunt. Qui enim eum conſequuntur, per omne vitæ tempus, eius prouidentia ſingulari perfruuntur.

Vt ſphæra Fortunæ.] Fortunam rotundo lapidi inſidentem pinxerunt veteres, quò eius inſtabilitatem deſignarent, vt pluribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuinar. Inſt. Lactant. & Auguſtin. in Ciuitate Dei 2. 4. & 7. libris potiſſimùm. Hìc porrò ſphæram pro quacumque re volubili & rotunda vſurpauit. *Fortuna cur inſideat orbi.*

cubo ſic inſidet Hermes.] Galenus in Oratione, quam proximè citaui, ad artes (ſi modò eius eſt) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem, in aliam effigiem, quàm fortunæ, effictum eſſe à veteribus, tum pictoribus, tum ſtatuariis. Iuuenis enim eſt forma conſpicua, non tamen fucatus, ſed natiua quadam ſpecie in baſi quadrata, quæ firmitatis & ſtabilitatis nota eſt, &c. Idē ferè Pierius lib. Hieroglyph. 39. *Mercurij imago.*

Diſce bonas artes, &c.] Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Diſce bonas artes moneo Romana iuuentus.

In iuuentam.

EMBLEMA XCIX.

*N*ATVS *vterque Iouis, tener atque imberbis vterque,*
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, æterna ſimul & florete iuuenta,
Numine ſit veſtro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua ſenecta pede.

Duæ ad vale-tudinem con-ducunt.

DVo ſunt, quæ vt corpus bene conſtitutum, ſanum, & in colume conſeruant, ſic & animum ipſum curis expediũ nimirũm certa victus ratio, vinumq́ue moderatè ſumptum; contrà crapula & vinolentia, vt etiam curę edaces naturam ho mir

minis labefactant & corrumpunt, ipſamque ſenectutem accelerant. Hîc itaque deſcriptos videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principem, qui ſalubri diæta præcipiat quid quantumque ſit in victu ſequendum vel fugiendum: hunc verò, qui vino ſollicitudines adimat. Marſil. Ficinus lib. De vita cælitùs comparanda, duos hoſce Deos ſic copulat: Fratres certè ſunt indiuiduique comites Phœbus atque Bacchus: ille quidem nobis duo potiſſimùm adfert, lumen videlicet atq; lyram: hic item præcipuè duo, vinum odoremque vini ad ſpiritum recreandum, quorum vſu quotidiano ſpiritus ipſe tandem Phœbeus euadit & liber. *Apollo & Bacchus iuncti, quid.*

tener atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna eſt Phœbo, Bacchoque iuuentus,
Nam decet intonſus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyraldi Deorum hiſtoriæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in Delo inſula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vſum primus tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Saluete, &c.] vt illud Homeri Iliad. α.

χαίρετε κήρυκες διὸς ἄγγελοι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.

verborum hæc formula ſolemnis fuit in Hymnorum epilogis.

quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt ſuperiùs explicatum eſt in ſtatuam Bacchi.

Numine veſtro.] veſtro beneficio.

Tu vino curas.] Horatius:

Curas edaces diſſipat Euhius.

& Tibullus 1. Eleg.

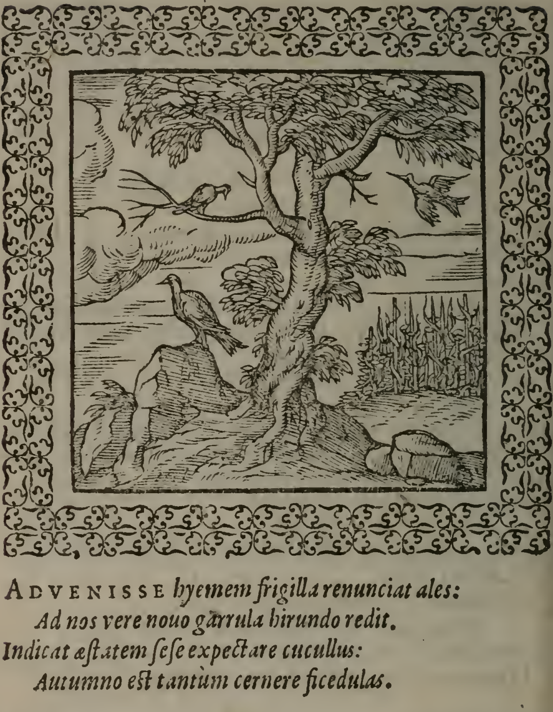
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora, triſtitiæ diſſoluenda dedit.

dilue.] tolle, aufer. μεταφορά.

Vt lento accedat, &c.] ἀλληγορία periphraſtica.

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA C.

ADVENISSE *hyemem frigilla renunciat ales:*
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æſtatem ſeſe expectare cucullus:
Autumno eſt tantùm cernere ficedulas.

Temporum viciſſitudo.

HOc referendum videtur ad quaſque temporum & annorum viciſſitudines, vel ad ea quæ ſuo non alio tempore ſolent eſſe tempeſtiua, quorumque magna vis eſt, ſi ſuo tempori vſum accommodemus. Rectè Ouidius:

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quaſi cyclicam μεταβολὴν varij varia luſerũt,

quæ

quæ huc non piguerit aſcribere, eaque potiſſimùm, quæ maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. & ſeptimam quarti. Ouid. ad Piſonem:

Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates, æſtatum terga laceſſit
Pomifer autumnus, nebulis ceſſurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meſſibus æſtas,
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.

Et Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribusq; niues.

Barthol. Anulus in Poëſi picta, ad hominũ perpetuam & æternam μεταβολὴν traduxit:

Ver, æſtas, autumnus, hyems, hæ quatuor annis
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer æui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde ſenex:
Aeterno vt ſimilis mundo reuolutio vitæ
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

Vide Prouerb. in Chiliad. Ver hyemem ſequitur; & varios locos Hieroglyph. Pierij. Idipſum ait Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium diſcipulum: Nullius rei finis eſt, ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiunt atque ſequuntur. Diem nox premit, dies in noctem: æſtas in autumnum deſinit: autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur: omnia tranſeunt vt reuertantur.

frigilla.] auis à frigore dicta, vt quibuſdam placet: de qua Ariſtot. lib. 8. cap. 3. De hiſt. animal. *Frigilla.*

vere nouo garrula hirundo redit.] Ouid. Faſtor. 2. *Hirundo.*

— an veris prænuncia venit hirundo?

Dicitur & à Sappho ἦρος ἄγγελος ἱμερόφωνος ἀηδὼν, veris nuncia blandiloqua luſcinia. Notum eſt Prouerb. Vna hirundo non facit ver. Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph.

cuculus.] de quo in ſuperioribus.

ficedulas.] de ficedulis etiam alibi.

Scyphus Neſtoris.

EMBLEMA CI.

NESTOREVM *geminis cratera hunc accipe ſundis,*
Quod grauis argenti maſſa profundit opus.
Clauiculi ex auro, ſtant circum quatuor anſæ,
Vnamquamque ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor.
Mæonidæ doceas quid ſibi Muſa velit?
Eſt cælum, ſcyphus ipſe: colorq́ue argenteus illi,
Aurea ſunt cæli ſidera clauiculi.
Pleiadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorq́ue fera eſt.

Hæc

Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit vſu:
Bella gerunt fortes: callidus aſtra tenet.

HOmerus in Neſtore, ſene eloquentiſſimo & conſultiſſimo, typum ſapientiæ repræſentat: cuius patera geminis fundis, argentea, clauiculis aureis, quatuor anſis, & ſub harum quaque ſedens columba, cęlum & pulcherrimum aſtrorum ornatum ſignificat. Nam crater, cui ſit color argenteus, clauiculis aureis, cælum refert puriſſimum, & ſtellas aurei coloris: columbæ ſunt Pleiades: duo vmbilici vtraque vrſa. Hoc igitur ſchemate aſtronomiam cōmendat, quam quidem ſolus ſapiens & apprimè exercitatus, ingenio poteſt aſſequi, vt ſolus Neſtor ſuum poculum manu perferre. De huius artis excellentia plura repetere licet apud Plinium variis in locis, ſed potiſſimùm cap. 37. lib. 7. Cæterùm Homeri interpretes ferunt Neſtorem, quámquàm ſenex admodum eſſet, poculum ſuſtuliſſe, cùm cęteri iuniores vix à menſa tollerent. Sic habet Homeri locus: *Neſtoris crater.*

ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης,
πλεῖον ἐόν· νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc eſt,
Vix alij plenum poterant ſuſtollere menſa
Poculum; at ipſe ſenex Neſtor facilè abſtulit illud.

De hoc Neſtoreo poculo pluribus Athenęus Dipnoſophiſt. 10. cap. 12. ſed maximè 13. libri 12. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de illo cratere Neſtoreo Cornelius Vitellius Annotationibus in Georgium Merulam.

Quod grauis argenti.] Circumlocutio, qua nimirùm Neſtoris ſcyphum commendat à materia.

fulua columba.] Fuluam, auream interpretor. ne quis ad colorem ſimpliciter referat. Sex columbæ ſunt apud Athenæum, non quatuor dumtaxat, quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent, vt Naſo cecinit in Faſtis. Martialis huc alluſit in 8.

Hi duo longæuo cenſentur Neſtore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Eſt cælum.] Tribus diſtichis ſequentibus continetur epimythion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiadas eſſe.] Columbæ repræſentant Pleiadas, numero tamen non obſeruato. Nam Pleiades ſeptem ſunt ſtellæ iuxta Tauri ſignum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quòd veris tempore oriantur. Lege Ouidium Faſtor. 4. *Pleiades.*

magna minorque fera eſt.] Vrſam maiorem ſiue Elicen, & minorem *Vrſa duplex.*

norem

norem ſiue Cynoſuram intelligit, quæ Græcis arcti dicuntur, ſuntque Septentrionali polo velut axe quodam nixę, & arctico circulo clauſæ, ſicque diſpoſitæ, vt reſupinata vtraque caput alterius contegat: cuius autem caput quæ ſuperior eſt, ad inferioris caudam contendat. De his Ouid. Faſt. 4.

longo vſu.] Longa exercitatio & experientia doctrinam parat certiſſimam. potiſſimumque diſciplinæ aſtronomicæ longa obſeruatione opus habent.

Bella gerunt fortes.] Collatio eſt diſſimilium: qui corpore ſunt valenti, committunt prœlia, atque inter ſe dimicant: ſapiens verò rapitur & ducitur ad cęleſtium diſciplinarum cognitionem.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA *æternùm pendens in rupe Prometheus*
Diripitur ſacri præpetis vngue iecur.

Et nol-

Et nollet feciſſe hominem: figuloſq; peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant ſcire, deûmq; vices.

HVius Emblematis inſcriptio ſumpta eſt ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐ πρὸς ἡμᾶς, quod Adagij vice annotat Eraſmus ex Lactantio. Notiſſima eſt autem Promethei fabula, qui cùm hominẽ ex luto finxiſſet, & Mineruæ opera ignem cæleſtem ſurripuiſſet, vt luteam ſtatuam animaret, ægrè tulit Iupiter, cumque Mercurij miniſterio ligari voluit ad Caucaſum montem Scythiæ aſperum & inhabitabilem: aquilamque exhibuit, vel, vt aliis placet, vulturem, qui perpetuò cor exederet, exeſumque renouaretur. Sic Martial. lib. I. *Promethei factum.*

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Aſſiduam nimio pectore pauit auem, &c.

Macrob. lib. I. in Somniũ Scipionis, huius fabulæ myſterium exponit. Per vulturem, ſiue aquilam, iecur immortale tundentem, nihil aliud intelligunt priſci illi Theologi, inquit, quàm tormenta malæ conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimantis, & ipſa vitalia indefeſſa admiſſi ſceleris admonitione laniantis, ſemperque curas, ſi fortè requieſcere tentarint, excitantis, tamquam fibris renaſcentibus inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis, lege hac qua ſe iudice nemo nocens abſoluitur, nec de ſe ſuam poteſt vitare ſententiam. Plato in Dialogo de regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus eſſe tradit. Idem in Protagora, ſapientiam à Prometheo ſurreptam ait, hominibuſque communicatam. cuius hæc ferè verba ſunt: Communem Vulcani & Mineruæ officinam, in qua artes excolebantur, clàm ingreſſus, furatus eſt Vulcani artem igneam, aliamque Mineruæ, qua viuendi facultas obuenit. Cicero quinta Tuſcul. Prometheum ait virum quendam perſpicacem fuiſſe, & in rebus arcanis apprimè verſatum, quas hominibus communicauerit: huic Iouem iratum, quòd veritas in profundo demerſa videatur. Iecur autem ab aquila exeſum ſignificat ſollicitudines & curas, quibus vel prudentiores irretiantur, quarum vinculis cùm ſe conantur expedire, in alias moleſtiores recidunt. Fulgentius in Mythologico, nõ ab aquila Promethei cor, ſed à vulture corrodi tradit; idque perbellè *Quid per Prometheum caucaſo alligatum.*

inter-

interpretatus eſt: cui videtur aſſentiri Petronius Arbiter his hendecaſyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimaq; fibras,
Non eſt quem tepidi vocant poëtæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hîc autem conuertitur fabula, vel in eos qui diuina Philoſophiæ myſteria neſcio qua mente ſubtiliùs conantur indagare: vel in eos, qui naturali iudicio, fidei Chriſtianæ oracula comprehendere, vel etiam ipſa arcana diuina (quæ ſcrutari periculoſiſſimum eſt, vt quid planè ἀδύνατον) diſcutere, deque iis humano ſenſu aliquid ſtatuere ſe poſſe putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen ſolis diurnum. Proinde Sapiens Prouerb. 25. Qui ſcrutatur maieſtatem, opprimetur à gloria. quò etiam ſpectat illud Euripidis: φρονεῖν δὲ θνητὸν οὐ χρὴ μέγα. i. Mortalem nõ decet altum ſapere. Scitu digna ſunt illa oracula Arnobij lib. 2. contra Gent. Quæ nequeunt ſciri, neſcire nos confitemur, neque ea conquirere aut inueſtigare curamus, quæ comprehendi liquidiſſimum eſt non poſſe, quáuis mille per corda ſuſpicio ſe porrigat atque intendat humana. Et ideò Chriſtus cùm mortalium ſciret cæcam eſſe naturam, neque vllam poſſe comprehendere veritatem, poſitarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid ſibi eſſe ſuaſiſſet: & prorſus ſuſpicionibus hæſitare, litigioſas ſerere atque intendere quæſtiones: omnia iſta nos linquere & poſthabere præcepit, neque in res eas quæ ſunt à noſtra procul cognitione dimotæ, infructuoſas immittere cogitationes. Et ibidem: Quid eſt, inquit, vobis veſtigare, conquirere, quiſnam hominem fecerit? animarum origo quæ ſit? quis malorum excogitauerit cauſſas? orbe ſit ſol amplior, an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, ac propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque ſcire compendium, neq; ignorare detrimentum eſt? Remittite hæc Deo, atq; ipſum ſcire concedite, quid, quare, aut vnde ſit. Veſtris non eſt rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res. hæc Arnob. Addam & aliud oraculum Minutij Felicis, Romani olim cauſſidici, qui in Octauio ita ſcribit: Quo magis mirũ eſt, nonnullos tædio inueſtigandæ penitùs veritatis cuilibet opinioni temerè ſuccumbere, quàm in explorando pertinaci diligentia perſeuerare. Itaque indignandum omnibus, & indoleſcendum eſt, au-

Præclarus Arnobij locus in futurorum conіectores.

Minutij Felicis locus.

eſt, audire quoſdam, & hos ſtudiorum rudes, literarum profanos, expertes artium etiam ſordidarũ, certum aliquid de ſumma rerum ac maieſtate decernere, de qua tot omnibus ſeculis ſectarum plurimarum vſque adhuc ipſa Philoſophia deliberat. nec immeritò: cùm tantum abſit ab exploratione diuina, humana mediocritas, vt neque quæ ſupra nos cælo ſuſpenſa ſublata ſunt, neque quæ infra terram profunda demerſa ſunt, aut ſcire ſit datum, aut ſcitari permiſſum, aut ſcrutari religioſum: beati ſatis, ſatiſque prudentes iure videamur, ſi ſecundum illud vetus Sapiẽtis oraculum; noſmetipſos familiariùs nouerimus. Idem etiã Minutius paulò pòſt hac de re ita doctè & prudenter. Proinde, ait, ſi quid ſapientiæ vobis, aut verecundiæ eſt, deſinite cæli plagas & mundi fata & ſecreta rimari: ſatis eſt pro pedibus aſpicere, maximè indoctis, impolitis, rudibus, agreſtibus: quibus non eſt datum intelligere ciuilia, multò magis denegatum eſt diſſerere diuina. Quamquam ſi philoſophandi libido eſt, Socratem ſapientiæ principem, quiſquis veſtrûm tantus eſt, ſi potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cæleſtibus rogabatur, nota reſponſio eſt, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS. quod oraculum idem ipſe præſenſit, iccircò vniuerſis ſe præpoſitum: non quòd omnia comperiſſet, ſed quòd nihil ſe ſcire didiciſſet. Ita confeſſio imperitiæ ſumma prudentia eſt. Hoc fonte defluxit Arceſilæ, & multò pòſt Carneadis & Academicorũ plurimorum in ſummis quæſtionibus tuta dubitatio: quo genere philoſophari, & cautè indocti poſſunt, & docti glorioſè. Quid Simonidis Melici nónne admiranda omnibus & ſectanda cunctatio? qui Simonides cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quęreretur, primò deliberationi diem petiit: poſtridie biduum prorogauit, mox alterum tantum admonitus adiunxit: poſtremò cùm cauſſas tantæ moræ tyrannus inquireret, reſpondit ille, Quòd ſibi quanto inquiſitio tardior pergeret, tanto veritas fieret obſcurior. Mea quoque opinione, quæ ſunt dubia, vt ſunt, relinquenda ſunt: nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partem ferenda ſententia eſt, ne aut anilis inducatur ſuperſtitio, aut omnis religio deſtruatur. Sic Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui Aſtrologi Iudiciarij vulgò nuncupantur, quorum animus quantis vagetur erroribus, alij viderint: Vel in quoſdam Philoſophos, qui quæ abſtruſa prorſus atque abdita Deus eſſe voluit, ſcru-

Simonidis cautum reſponſum.

ſcrutati ſunt: ac naturam rerum cæleſtium inueſtigarunt, quæ à nobis longè remotæ neque oculis conſpici, neque tangi manu, neque comprehendi ſenſibus poſſunt; & tamen de illarum omnium ratione ſic diſputarunt, vt ea quæ aſſeruerunt, probata, & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc pertractat Heſiod. in Operibus: quam ad rei veritatem explicat in procœmio lib. vltimi naturalis Hiſt. Plinius, & libro Problem. Alexandr. Aphrodiſ. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in ſexto, Lactant. lib. 2. cap. 11. Huc referenda diſputatio nobis Socratica ex Xenoph. 1. Comment. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. diuin. Inſtitut. colligit.

ſacri præpetis vngue.] ſacri præpetis, id eſt, auis diuinæ: qua in ſignificatione vſurpatur à Virgil. 3. Aeneidos:

Et volucrum linguis, & præpetis omina pennæ.

Præpes. Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Blondus præpetes dici ait, quæ ſe ante auſpicantem ferunt: nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Faſt. 6.

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

In aſtro-

In aſtrologos.

EMBLEMA CIII.

ICARE, per ſuperos qui raptus & aëra, donec
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem, feruensq́; reſuſcitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

ID videtur confinxiſſe ex Græco Ἰουλιανοῦ, *Emblematis typus.*
Ἴκαρε, κηρὸς μέν σε διώλεσε, νῦν δέ σε κηρῷ
ἤγαγεν εἰς μόρφην αὖθις ὁ χαλκοτύπος.

ἀλλ᾽ ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ᾽ ἠέρα, μὴ τὸ λοετροῖς,
ἠερόθεν πίπτων, ἰκάρεον τελέσῃς. id eſt,
Cera tibi vitam prius abſtulit Icare, ſed nunc
Te cera finxit denuò docta manus.
Immotas liquidum ſeruato per aëra pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Icari fabulam prolixè ſatis perſecutus eſt Ouidius octauo Metamorph. & ſecundo De arte. Meminit & pluribus aliis in locis, totamque narrationem, ſi vacat, repete ex Diodoro Siculo, *Aſtrologorum vanitas.* lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in Aſtrologos quoſdam falſarios & impoſtores, qui ſupra humanum captum conantur aliquid, quæque longiſſimè abſunt ab ingenio humano, vi mẽtis, & artis experientia ſe hariolari poſſe putant. Rectè ſanè Iſocrates dixit in orat. *κατὰ τῶν σοφιστ. τὰ μέλλοντα προγινώσκειν οὐκ ἡμετέρας φύσεως ἐστί.* Diogenes cùm mente agitaret Philoſophorum, virorum politicorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum ſocietate functiones, dicebat homine nullum aliud ſibi videri ſapientius aut abſolutius. Cùm verò contemplaretur aſtrorum inſpectores, diuinatores & coniectores, clarè pronunciabat nihil eſſe quod ſibi videretur homine ſtultius & ſtolidius. Attamen quotus quiſque eſt, qui non hodie plus propè fidei hariolis iſtis & coniectoribus, quàm ſacris oraculis habet? quis non ex ſua hora ſuorum euentorum ſeriem trahi putat, & rectè facta ac vitia ſideribus potiùs, & ſtellarum curſibus, vt vocant, quàm ſibi aſcribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir ſapiens facillimè declinarit, ipſaque popularis multitudo portenta hæc reſpuere cœperit, ſi tandem fucum agnouerit ſibi factum. Opportunè mihi hoc Emblema illuſtranti, Franciſcus Iuretus, rerum antiquarum ſtudioſus adoleſcens, amicus meus, oſtendit diſputa- *Locus ex Pico Mirandula in aſtrologos.* tiones Pici Mirandulani in Aſtrologos, & ex 2. lib. cap. 9. huc conferenda monuit. Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui factitiis pennis cælo tenuiore ſe committens, in mare præcipitatus eſt, Aſtrologos aiunt deſignari, qui pennis temerariæ profeſſionis in cælum ſe ſubtollentes, cùm de ſuis cæleſtibus dogmatibus, quibus ſublimari videntur, quid ſunt prædicturi, in pelagus ruunt mendaciorum. Quò referam non inconcinnè diuinatoris cuiuſdam *Angli diuinatoris vana prædictio.* Angli ſomnium. Is ex aſtris prædixerat Henricum ſeptimum Anglorum Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri.

ctum iri. Rumor ſtatim ad ipſum delatus eſt. Iubet itaque hominem ad ſe vocari: à quo ſciſcitatus eſt, an ex aſtris certum aliquid poſſet præcognoſci. Innuit. Sed túne, inquit Rex, eius artis peritus es? ſic eſſe reſpondit. tum Rex, An certò coniectas me præſenti anno moriturum? ſic eſſe ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his feſtis natalitiis (inſtabat enim natalis Domini dies) nam & hoc fortè te non fugit. Ego, ait, cum meis familiarib. & domeſticis lautè me victurũ ſpero. At certè, ait Rex, artis tuæ ſum peritior quàm ſis ipſe: nam ſcio te futurum in carcere. ſimulque hominem in vincula coniici iubet. Illic autem vbi iam ſatis diuinandi calor refrixiſſet, cum riſu dimiſſus eſt. Eiuſmodi hominum fatuitatem acerrimè perſtringunt Baſilius oratione 6. εἰς τὴν ἑξαήμερον. Gell. lib. 14. c. 1. Euſeb. De præparatione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex profeſſo in nugones eiuſmodi edito. Ad finem penè 4. Commentar. Xenophon id ſub perſona Socratis eleganter & copiosè diſputat: quò ſpectant Lactantiana ex c. 3. lib. 3. Icarium lapſum Dio Chryſoſtom. oratione 4. de regno, ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de ſe concitant opiniones tranſtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè iſtuc eſt ſapere, dum alieno damno ſapimus. Publius in Mimis:

Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum.

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

DVM *turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,*
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Aeſopi de aucupe & vipera. Hic accepto viſco & arundinibus exiit aucupatum. Viſo turdo in alta ſedentem arbore compoſitis arundinibus ſurſum ſpectabat eum comprehenſurus. Verùm ignarus viperam dormien-
tem

tem conculcauit. à qua morſus, iamq́; præ dolore vitam agens, dixit, Ah, alium capturus ab alio miſe è capior. Huic ſimile eſt Epigramma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe, qui cùm arcu & funda peteret aues, in altum ſpeculatus, ictus à dipſade interiit. Totum autem carmen eſt proſopopœia:

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα καὶ ἁρπάκτειραν ἐρύκων — *Proſopopœia Emblematis*
σπέρματος ὑψιπετῆ θρηικίαν γέρανον,
ῥινοῦ χερμαστῆρος εὐστροφα κῶλα πταίνων
ἀλκιμένης πτηνῶν εἴργον ἄπωθε νέφος·
καί μέ τις οὐτήτειρα παρὰ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
σαρκὶ τὸν ἐκ γνθύων πικρὸν ἐνῆπτε χόλον
ἠελίου χείρωσεν, ἴδ' ὡς τὰ κατ' αἰθέρα λεύσσων,
τὸ ὑπὸ ποσὶν οὐκ ἐδάλω κῦμα κυλινδόμενον.

Hoc ſic vtcumque Latio reddidimus:

Qui ſturnum iactus ſementibus ante, rapacem
Arcebam altiuolam, Biſtoniamque gruem,
Extenſis manibus, bubulaq́ue id verbere fundæ
Alcimenes abigens ipſe procul volucres;
Infligit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
Lethiferoq́; nigrum virus ab ore vomit.
Meque dat ipſe neci, attentus dum ſidera ſpecto,
Neſcius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælum contemplaretur, in ſcrobem decidit. quod ridens ancilla *δίκαια παθεῖν ἔφη, ὡς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ σκοπεῖ*. Id alij tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetraſtichis idem ſcribit, cuius hæc verba:

ἀστρολόγος περισκοπῶν τις ἀστρόσκοπος
πίπτει λεληθὼς πρὸς φρέαρ· τυχὼν δέ τις
ὁδοιπόρος, στένοντι, ταῦτ' ἔφη λέγων,
νοῦν δεὶς ἄνω, βέλτιστε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Taxantur autem Aſtrologi, qui cùm cæleſtia, id eſt, corporum ſuperiorum inſpectionem ſe conſectari putant, ea tamen ignorant quæ propiùs ſunt admota: cumq́; præſentia ferè ignorent, futurorum ſcientiam habere ſe gloriantur. Atqui, quod Pindar. habet Olymp. 12. *τῶν μελλόντων γὰρ τετύφλωνται φραδαί*, id eſt, obſcuræ ſunt admodum & cæcæ futurorum cognitiones. In eos Morus Epigramma hoc luſit lepidum & feſtiuum: — *Aſtrologorum reprehenſio.*

Saturnus procul eſt, iamque olim cæcus, vt aiunt,
Nec propè diſcernens à puero lapidem.

Luna verecundis formoſa incedit ocellis,
Nec niſi virgineum virgo videre poteſt.
Iuppiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars,
Daphnen Sol, Herſen Mercurius recolit.
Hinc factum, Aſtrologe, eſt, tua cùm capit vxor amantes,
Sidera ſignificent vt nihil inde tibi.

Turdus. *turdos.*] Turdus inter primas à ſaporis bonitate inſignis. Martial. lib. 13.

Inter aues turdus, ſi quis me iudice certet,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius libro 10. cap. 42. & 53.

alaudas.] galeritas, de quibus Plin. lib. 11. cap. 37.

gruem.] De gruibus in ſuperioribus ſatis. Adnotanda ſynecdoche, qua poſuit ſpeciales quaſdã aues pro aliis quibuſcumq;.

Dipſas ſerpens. *dipſada.*] Dipſas, aſpidis genus, cuius morſu ſitis inducitur: & Græcè δίψα, ſitis eſt. Huius meminit Plin. lib. 23. cap. 8. & lib. 22. cap. 5. Solinus Polyhiſtor cap. 30. Lege Lucian. in præfatione De dipſadibus, & Pierium Hieroglyph. 16.

Securus fati.] id eſt, ignarus & inſcius infortunij, quod ſibi mortem attulit.

Potentiſ-

Potentiſſimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

ASPICE *vt inuictus vires auriga leonis,*
Expreſſus gemma puſio vincat amor?
Vtq́ manu hac ſcuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtq́ eſt in pueri plurimus ore decor.
Dira lues procul eſto, feram qui vincere talem
Eſt potis, à nobis temperet ánne manus?

ID extulit ex Græco Argentarij, quod aſcribam:

Fons Emblematis.

ἀυγάζω τὸν ἄφυκτον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα,
χερσὶ λεοντείαν ἀνιοχεῦντα βίαν,

ὡς τῷ

ὃς τᾷ μὲν μάστιγα κατ' αὐχένος, ᾷ δὲ χαλινοὺς
ἐυθύνει, πολλὰ δ' ἀμφιτέθηλε χάρις.
Φρίσσω τὸν βροτολοιγόν· ὁ γὰρ καὶ θῆρα δαμάσδων
ἄγριον, οὐδ' ὀλίγων φείσεται ἀμερίων. id eſt,
Quid video in gemma hac? amor eſt, auriga leoni
Inſidet, & frenis ora ſuperba regit.
Vna manu flagro cædit, moderatur habenas
Altera: nulla magis ſigna placere queunt:
Sed metuo immitem puerum, mortalibus ægris
Quid faciet, qui ſic corda ferina domat?

Huc reſpexit Lucian. in Deorum Dialogis. Conquerentem enim Venerem apud Cupidinem filium facit, & ſibi nonnihil reformidãtem, ne propter ſcelera quamplurima leonibus tandem obiiciatur, cui puer his ſatisfacit: *θάρρει μῆτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτούς. οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι*: Confide mater; leonibus enim ipſis iam familiaris ſum factus, & ſæpenumerò conſcendi eorum terga, & apprehendi iubas; equitis more inſidens illos agito; illi verò interim mihi caudis adblãdiuntur, ac manum inſertam ori receptant, lambuntque, deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidẽ ſchemate ſatis oſtenditur, quanta ſit amoris vis, qui de fortiſſimis etiam, & ferociſſimis triumphare ſoleat. Per leones enim hîc ſignificantur viri graues, & alioqui ſanctimonia probitateque aliqua inſignes. Leones autem amore furere notat Plinius 8. hiſtoriæ mundi, cap. 16, & Ariſtotel. hiſtor. animalium lib. 6. Sed non poſſum conniuentibus oculis tranſilire, quod habet Plutarch. in Amatorio: *ὁρῶν ὑμῶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα, τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὑπερφυὲς, καὶ θεῖον ἀγαθὸν, οὐκ ἐθαύμαζον ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ κολούειν ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον.* id eſt, Non ſum ductus admiratione à quibuſdam veſtrûm in conclauia virorum, ab aliis in gynæceum trahi amorem, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta ſit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab iiſdẽ amplificetur & prædicetur.

Luciani locus. *Leones qui.* *Puſio.*

puſio.] paruus puer. Cic. 1. Tuſcul. in lib. Platonis, qui inſcribitur Menon, puſionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio; Propter nocturnos quoſdam inanes metus

ſecum

tecum ſemper puſio cum maiore ſorore cubitauit. Iuuenal. Satyra 6. *puſio dormit, Puſio qui noctu non litigat.*

ſcuticam.] paruum flagellum è loris factum, à Græco σκύτος, quod eſt corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3. *Scutica.*

Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6. *— rubet ille flagellis,*

Hic ſcutica. —

plurimus ore decor.] Sic eũ effinxit Lucian. in Amore fugitiuo.

Dira lues.] Epiphonema.

feram qui vincere talem.] à maiori ad minus.

Potentia Amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS *Amor viden' vt ridet, placidumq; tuetur?*
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:

Altera ſed manuum flores gerit, altera piſcem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

Emblematis fons. ID tranſtulit è Græco Epigrammate:

γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος·
τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

id eſt, *Nudus amor blandis iccircò arridet ocellis;*
Non arcus, aut nunc ignea corda gerit.
Nec temerè manibus florem, delphinaq; tractat:
Illa etenim terris, hoc valet ipſe mari.

Legi alicubi Philoſtratum Cupidini roſam cõferre. Nam ſicut illa recens mollis eſt, ita Cupido, cui aurei, non aliter ac roſæ, capilli tribuuntur: hic quoque ſpinas pro iaculis geſtat, pro facibus fulgorem, folia pro alis data ſunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autem hominum amaſius maris blanditias & tranquillitatem oſtendit, iramque & commotionem fluctuum ibi emollitam ſignat, vt docet Pierius in Delphino ſuo Hieroglyph. 27. Id autem videtur expreſſiſſe apertiùs in Hippolyto Euripides:

ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
ὠκυτάτῳ πτερῷ,
ποτᾶται δ' ἐπὶ γαῖαν εὐήχητόν
θ' ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. hoc eſt,

Amor omnia domat. Ille pennis ornatus variis vndiq; volitans alis velociſſimis, volat namque ſuper terram, ſuperque ſonorum & ſalſum mare. Quod ſignificat omnia ſubiici imperio Amoris, qui nudus eſt, propterea quòd hic affectus debet eſſe ſimplex & apertus: ridet, quòd oblectamentum præ ſe ferat: blandè aſpicit, vt perſuadeat: nullis armis inſtructus eſt, vt cum eo congredi non reformides. Plura lege apud Athenæum 13. cap. 5. & Platon in

Fax Cupidinis. Conuiuio. *Nec faculas.*] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat, & animos abſumat.

Cornua.] arcũ, qui cornutus apparet, cùm potiſſimũ tẽſus eſt.

Scilicet vt terræ.] Notiſſimum eſt illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Idem alibi:

Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipſe?

Item, *Omne adeò genus in terris hominumque ferarumque, &c.*

Vis Amoris.

EMBLEMA CVII.

ALIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne*
Dum demonſtrat vti eſt fortior ignis Amor.

EX lib. 4. Epigrammat. Græcorum ſumpſit illud:
ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν ἰδὼν, ἄγνυσι κέραυνον,
δεικνὺς ὡς κρεῖσσον πῦρ πυρὸς ἐστὶν ἔρως.

Tanta vis eſt amoris, vt ipſo fulmine concitatior ſit, & violentior: quippè qui nec ipſi Ioui cedat, quem multoties arcu petiiſſe Poëtæ referunt: quo ſignificatur amore ſtrenuo nihil vehementius eſſe neque inſuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud eſt diſtichon per proſopopœiam: *Amor fulmine ſuperior.*

Perfringunt, penetrant, vrunt mea ſpicula fulmen:
Scilicet hinc nomen eſt mihi πανδαμάτωρ.

Huc

Huc facit illud Clementis è 6. στρωμάτ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρὸν μέλπομαι βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν. ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης, ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει: Amorem celebro delicatum florentibus plenum coronis: quippè qui & in Deos imperium obtineat, atque homines domet. Quò referam non incongruè lepidiſſimum Augeriani octoſtichon:

Lepidum epigramma Augeriani.

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat,
Inter ſe ſuperi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrſo, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cùm viſus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accenſa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrſo Bromius, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Lilius Gyrald. hiſt. Deorum Syntagmate 13. repetit ex Plinio, fuiſſe in curia Octauiæ Cupidinem fulmen tenentem, cuius auctor neſciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuiſſe Principem forma in ea ætate, in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine concuſſum traduci ad id quod dici ſolet, Amore plus quàm vi effici. quod in quadam Epiſt. expreſſit D. Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter educata faciliùs verecundia quàm metus ſuperat.

Plus amore quàm vi effici.

Aligerum fulmen.] Epitheti metaphora. Fulmen aligerum dicitur propter celeritatem: ideoque pictores fulmini tribuunt alas, quod à Ioue immitti crederetur. Virg. 1. Aeneid.

Fulmen aligerum, & aliger amor.

Atque his aligerum dictis affatur Amorem.

Ignis Amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. paſſim Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumq;,
In furias ignemque ruunt.

Idem Aeneid.

— & cæco carpitur igni.

In Eclog. porrò,

At mihi ſeſe offert vltrò meus ignis Amyntas.

Scripſit & perelegans ſanè tetraſtichon Ioan. Secundus in Cupidinem camino inſculptum, eadem fermè cauſſa:

Flammiuomo Veneris quiſquis fuit ille camino
Qui ſculpſit puerum, credite, doctus erat.
Scilicet æternæ penes hunc cuſtodia flammæ:
Per quem ſopitus non queat eſſe focus.

In ſtudio-

In ſtudioſum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS *ſtudiis, dicundo & iure peritus,*
Et maximus libellio,
Heliaviran amat, quantum nec Thracius vnquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

EX Guicciardino Italo, ſcriptore hiſtoriæ diligenti ac eru- dito, didici, Epigramma hoc Alciati ſpeciatim ſcriptum fuiſſe in Hieronymum Paduanum, doctum quidem hominē, ſed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci poteſt in quosdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi *Origo Emblematis.*

excæcati

excæcati videre non poſſunt, quantum vitæ ſuæ & famæ detrahant. Pudet ſanè referre ſapientes quamplurimos, ſui nominis immemores, qui hac perculſi non leuiter inſania, diſciplinarum liberalium (quæ perficere ingenium & mores debuerant) cultum natiuum turpiſſima Veneris labe infamarunt. Tales fuerunt apud Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos ſecuti ſunt Catullus, qui Lesbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius, qui Cynthiam: Naſo, qui Corinnam verſuum mira luxuria celebrarũnt. Certamen eiuſmodi inter Palladem & Venerem etiamnum durat, quodque crebrò accidat, pleriſque etiam viris bonis (qui eo fortaſſe non tam inuiti hærent) videtur eſſe ludus. Quo loco nõ piguerit commemorare quæ Paulus Iouius, ætatis noſtræ hiſtoricus excellentiſſimus, de Auguſtino Nypho Philoſophiæ profeſſore ſatis diligẽti retulit. Suſceptis enim liberis & vxore ſeneſcente ſeptuagenatius ſenex, puellæ citra libidinem impotenti amore correptus eſt vſque ad inſaniam: ita vt plerique Philoſophum ſenem atque podagricum ad tibiæ modos ſaltãtem miſerabili pudore conſpexerint: vnde illi maturatum vitæ exitum conſtat. Melius quidem Panætius, qui adoleſcentulo quærenti an ſapiens amaturus eſſet: De ſapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à ſapiente longè abſumus, non eſt committendum vt aliquando incidamus in rem tam commotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem ſibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis ſollicitatus ad ſecundas nuptias: Vix poſſem ego, inquit, eodem modo vxori & ſapientiæ ſtudio vacare. Quò & referre non incommodè poſſum illud Chryſippi. Cùm enim dixiſſet quidam ſapientem amore non capi, teſtimonio eſſe Menedemum, Epicurum, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille diſſolutus, & Epicurus inſenſatus, & Menedemus canis ac delirus (ſic enim ab Eretrienſibus dicebatur) amore capti non ſunt: nec ſapiens quidem eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus eſſe ex Græco Pauli Silentiarij:

Qui inter doctos, amori operam dederũt.

Auguſtinus Nyphus philoſophus.

ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἡδὺν ἐν ἥβῃ
οἰστροφόρου παφίης θεσμὸν ἀπειπάμενος·
γυιοβόροις βελέεσιν ἀνέμβατος ὁ πρὶν ἐρώτων
αὐχένα σοὶ κλίνω κύπρι μεσαιπόλιος.
δέξο με καγχαλόωσα, σοφὴν ὅτι παλλάδα νικᾷς
νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ᾽ ἑσπερίδων.

Senex

Senex eſt qui conqueritur ſe, cùm iuuenis eſſet, telo amoris inuiolabilem fuiſſe: ætate autem prouectum amoris iugo cogi. Epigramma reddidit Velius Vrſinus:

Acer eram, vt primis inuicta mente ſub annis
Oeſtriferæ ſpreui dulcia iura Deæ.
Miſſilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus ſub iuga vado Venus.
Suſcipe ouans, tetrica victa tibi Pallade ceſſit
Quàm prius Heſperidum munere maior honos.

Vide num huc referre poſſis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me ſicut antea iuuat
Scribere verſiculos amore perculſum graui, &c.

Immerſus ſtudiis.] Ab aquis tranſlatio.

libellio.] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græcè γραμματεὺς. *Libellio.*

quantum nec Thracius vmquam.] Hac parium collatione turpem amorem ſignificat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris ſorori, ſtuprum intulit. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apoſtrophe gratiam addit, eaque tacitè ſignificat quàm ſint ad libidinem procliues qui ab ea in primis eſſe deberent alieniſſimi.

Cypri.] Cypris, vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro inſula, luxui deditiſſima. Iuſtin. lib. 18. D. Auguſtin. Ciuit. lib. 4. cap. 10. & Polyd. Virg. lib. 3. cap. 17.

Ida eſt.] Ida mons editiſſimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

Ἀντί-

Ἀντέρως, id eſt amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

DIC *vbi ſunt incurui arcus? vbi tela Cupido?*
Mollia queis iuuenum figere corda ſoles.
Fax vbi triſtis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari eſt hoſpes cum Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum ſuccendo mentibus ignes
Diſciplinæ, animos aſtraq; ad alta traho.
Quattuor eq; ipſa texo virtute corollas:
Quarum, quæ Sophiæ eſt, tempora prima tegit.

Ho

HOc decaſtichon tralatū reperio ex Grçco Mariani Scholaſtici, εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον, quod ſic eſt 4. Epigrammat.

ποῦ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
πηγνύμενοι, μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες;
ποῦ πτερά; ποῦ λάμπας πολυώδυνος; ἐς τί δὲ τρισσὰ
στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις;
οὐκ ἀπὸ πανδήμου ξένε κύπριδος, οὐκ ἀπὸ γαίης
εἰμὶ, καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης·
ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
εὐμαθίης, ψυχὴν δ' οὐρανὸν εἰσανάγω.
ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πισύρων πλέκω· ὧν ἀφ' ἑκάστης
τοὺς δὲ φέρων πρώτῳ τῷ σοφίης στέφομαι.

Effingit Cupidinem ἄτοξον καὶ ἄστοχον, ſine arcu & ſine telis, erudito ſanè figmēto dialogiſtico, quo quidem virtutis omnis diſtributionem aſſignat. Sed primùm aduertendum eſt ex Platone, in Sympoſio, duas eſſe Veneres, & totidem Cupidines: hæc antiquior & ſine matre, cælo nata, quam cæleſtem Venerem vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris & communis appellata. Eadem ratio eſt Cupidinis vtriuſque. Horum enim alter honeſtas cupiditates animis ingerit: alter verò affectus voluptuoſos & terreſtres inculcat. Prior ille ἀντέρως eſt, quaſi dicas, priori contrarius; qui hominem attollit ad ſuperiora & cæleſtia contemplanda, omnemq; virtutem & honeſtatem præſtat. Hic itaque tres coronas manibus contrectat, vnamque circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex quibus omnis honeſti fons petitur) deſignantur. Prior illa corona caput ambiens (partem quidem Platoni in Timæo omnium corporis partium diuiniſſimam, & certè principem) prudentiam repræſentat: prouidere enim & aliquid prudenter meditari, contemplationis eſt: tres aliæ, quas manibus continet, Iuſtitiam, Fortitudinem, & Temperantiam denotant, quę potiſſimùm in actione conſiſtunt. manus enim actionis ſunt organa. Quod perſpicuum eſt ex primo Officiorum Ciceronis: Qui maximè perſpicit, inquit, quid in re quaque veriſſimum ſit, quique acutiſſimè & celerrimè poteſt videre & explicare rationem, is prudentiſſimus & ſapientiſſimus ritè haberi ſolet. Quocirca huic quaſi materia quam tractet, & in qua verſetur, ſubiecta eſt veritas: reliquis autem tribus virtutibus neceſſitates propoſitæ ſunt ad eas res parandas tuendaſque, quibus actio vitæ continetur: quo ſanè loco differentem facit vir-

Duo Cupidines & totidem Veneres.

ἀντέρως.

Quatuor coronæ ad totidem virtutes relatæ.

Locus Ciceronis.

tutem Prudentiam à reliquis tribus. ea enim poſita eſt in veri inueſtigatione & contemplatione, reliquæ ſunt actionis. De vtroque Amore Plato in Conuiuio. Ficinus Oratione 2. c.7. & orat.7. cap.8. in Conuiuium Platonis. Cælius lib.16. c.25. & Syntag.13. Gyraldi hiſtor. Deorum. Cæterùm ἀντέρωτα Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corporibus abſtrahentem: qua in ſignificatione hîc vſurpatur. Alij duplicem Amorem ideò effictum eſſe narrant, quòd nullius frugis aut commodi poſſit eſſe amor, niſi mutuus ſit: qua de re Porphyrius Philoſophus hunc adfert Apologum. Cùm, inquit, Cupido infans parum coaleſceret, Venus Themin Deam cõſuluit: quæ Veneri reſpondit, Anterota neceſſarium eſſe qui rependat vices, vt ſeſe mutuò iuuent. cui Venus acquieſcens, Anterota, quaſi anticupidinem dicas, genuit: quo vixdum nato, Cupido cœpit adoleſcere, & procerior euadere. Sed hæc fortaſſe παρέργως. Scio quidem apud Plutarchũ in ἐρωτικῷ, duos Amores eſſe iuxta Aegyptiorum ſententiam & Platonicorum, ἔρωτας πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id eſt, vulgarem, & cæleſtem amorem: ſed quia deflectit aliquantum ab ea quam retuli ſententia Mariani, facilè prætereo.

Duplex amor quid alius ſignificet.

Fax amoris.

Fax vbi triſtis.] triſtis, à conſequenti: Fax autem Cupidini tribuitur, quod indicarunt Aegyptij ſacerdotes, qui per ignem amorem exprimi voluerunt. Iſidorus non poſtremi ordinis auctor rationem reddit, quia nonnumquam amor cupiditate impatientiùs exurat, nonnumquam verò præ ſatietate abolet. Itaq; apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem. Notũ eſt illud Virgil.

cæco carpitur igni. &, *eſt mollis flamma medullas.*

Item: *Vritur infelix Dido.* vti iam diximus paulò antè.

Venus vulgaris.

vulgari cum Cypride.] Vulgaris illa Venus circa turpes amores verſatur: honeſta verò ad virtutem & honeſtatem amplexandam inflammat, & ad rerum cæleſtium contemplationem animos pertrahit.

Sed puris hominum.] Effecta pudici amoris: vbi notabis diligenti præparatione opus eſſe, priuſquàm aditum habere poſſis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum ſpeculationem.

animos aſtraque.] Hic raptus quomodo fiat, ſuperiùs docuimus ad Emblema, cuius inſcriptio eſt, *In Deo lætandum.*

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans.

EMBLEMA CX.

ALIGERVM, aligeroq; inimicum pinxit Amori
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemeſis.
Vt quæ aliis fecit, patiatur: at hic puer olim
Intrepidus geſtans tela, miſer lacrymat.
Ter ſpuit inq; ſinus imos: res mira, crematur
Igne ignis, furias odit Amoris amor.

TRiumphus eſt Amoris pudici, qui de Cupidine Venereo ſpolia ampla referat. Nemeſis igitur vltionis Dea ſuperbientem Veneris filium voluit ab alio Anticupidine vinciri & *Amor quomodo ab Amore ſuperetur.*

 conſtrin-

conſtringi: quo ſignificatur, turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatem poſſe aliquando ab honeſto quodam inſtituto, & affectu non modò imminui, ſed & ſopiri. Manifeſta eſt itaque alluſio ad Prouerbium, Clauum clauo pellere. quò pertinet illud Hieronymi ad Ruſticum Monachum: Philoſophi ſæculi ſolent amorem veterem amore nouo, quaſi clauum clauo pellere. Cicero 4. Tuſc. Loci denique, inquit, mutatione, tãquam ægroti non conualeſcentes, ſæpè curandus eſt. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tamquam clauum clauo eiiciendum putant. Porrò tralatum eſt hoc carmen ex Epigrãmate Græco incerti, quod ſic habet:

Archetypus Emblematis.

πτανῷ πτανὸν ἔρωτα τὸν ἀντίον ἔπλασ' ἔρωτι
ἁ νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμυνομένα.
ὡς κε πάθῃ τά κ' ἔρεξεν· ὁ δ' ὁ θρασὺς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσεν· ὦ μέγα θαῦμα,
φλέξει τις πυρὶ πῦρ; ἥψατ' ἔρωτος ἔρως. id eſt,

Pennatum volucri puero atque vltricia pennis
Tela Cupidineis oppoſuit Nemeſis:
Vt quæ commiſit, ferret. qui fortis & audax
Antè, modò expertus ſpicula amara gemit:
Terq; ſinum ſpuit in medium. prô mira! quis ignem
Igne vret? flammas ſenſit Amoris amor.

Legi alicubi veterum morem fuiſſe, vt Cupidinem depictum haberent, qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere niteretur: ſignificantes honeſtum amorem de amore Venereo victoriam quærere. quod ſignificat Ouid. 2. De remed. cùm ait:

Alterius vires ſubtrahit alter amor.

Α'ντέρωτα certè, id eſt ἀντίθεον, oppoſuerunt veteres ἔρωτι. vt interpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρως, in Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Naſonem in Apolline perſequente, & Daphne fugiente: cuius Poëtæ verſus hi noti:

Deque ſagittifera prompſit duo tela pharetra. &c.

Vt quæ aliis fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

αἴκε πάθοι τάκ' ἔρεξε, δίκη δ' οἱ θεία γένοιτο. id eſt,

Si quis patiatur quæ aliis fecerit, iuſta pœna fuerit. & apud Pindari ſcholiaſten 4. Pyth.

οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξοι, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει. Alicubi & apud Pauſaniam: Iiſdem artibus capietur ille, quibus vſus eſt, ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷσπερ ὑπῆρξεν. Lactantius lib. 1. c. 16

Diuin.

Diuin. inſtitut. De Ioue loquens: An tandem, ait, illi venit in mentem, ab alio expectes alteri quod feceris? & timet ne quis ſibi faciat quod ipſe Saturno? Boëthius (quid enim verear addu cere auctorẽ tam bonũ?) De conſolat. 1. Quid autẽ eſt, inquit, quod in aliũ quiſquam poſſit facere, quod ſuſtinere ab alio ipſe nõ poſſit? Buſiridẽ accepimus necare hoſpites ſolitũ ab hoſpite Hercule fuiſſe mactatũ. Regulus plures Pœnorũ bello captos in vincula cõiecerat: ſed mox ipſe vinctorũ catenis manus prębuit. Vllámne igitur eius hominis potentiam putas, qui quod ipſe in alio poteſt, ne id in ſe alter valeat, efficere non poſſit? hæc ille. Sic etiam Glyca Annalibus: Adonibezecus, ait, viuus captus eſt, extremiſque pedum ac manuum partibus mutilatis: Septuaginta, inquit, reges extremis pedum manuumq́ue partibus truncati, mea ſub menſa micas collegerunt. Quemadmodum in illos ego me geſſi, ita mihi diuinitùs eſt repenſum. Aelius Lamprid. in Alexandro Seuer. Vetronium Turinum, ait, fumi venditorem accuſari Alexander iuſſit: probatisq; per teſtes omnibus, & quibus præſentibus quid accepiſſet, & quibus audientibus quid promiſiſſet, in foro trãſitorio ad ſtipitem illum ligari præcepit: & fumo appoſito, quem ex ſtipulis atque humidis lignis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicẽte: Fumo punitur qui vendidit fumum. Trebellius Pollio in Gallica: Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vendidiſſet eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, ſurripi quaſi ad Leonem venditorem iuſſit. Deinde cauea caponem emittit: mirantibusq; cunctis rem tam ridiculam, per Curionem dici iuſſit: Impoſturam fecit, & paſſus eſt. Deinde negociatorem dimiſit. Lampridius in vita Seueri: Clamabatq; ſæpius quod à quibuſdã ſiue Iudæis, ſiue Chriſtianis audierat & tenebat: idq; per præconem cùm aliquem emẽdaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum videtur quod narrant Socrates hiſt. Eccleſ. libro 6. cap. 5. & Sozomen. lib. 8. cap. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus Eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Eccleſiam confugerant, vindictam ſumere vellet, ſtudioſè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur, qua vetaretur ne quiſquam ad Eccleſias cõfugeret, quin etiam vt inde abſtraherentur qui ad eas iam confugiſſent. Confeſtim autem pœna ſubſecuta eſt. Propoſita autem hac lege, haud diu poſtea Eutropius ipſe, quòd coniugi Imperatoris contumeliam intuliſ-

Æquum eſt eum ea pati quæ in alios fecit.

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

ſer, primus eam legem tranſgreditur,& ex palatio profugus ad Eccleſiam ſupplex accurrit. (Verùm Imperator Eutropium abſtrahi iuſſit) pœnáſque capite truncatus dedit,& lex quæ lata fuerat, prorſus è publicis commentariis expuncta eſt. hæc illi. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè itaque Caſſiodorus lib.9. Variar. epiſt.2. Pœna iſta peccati eſt, vt vnuſquiſque in ſe recipere poſſit, quod in alterum proteruus exercuit.

Spuere in ſinū. *Ter ſpuit inq; ſinus.*] Irati & abominantis eſt geſtus. Tibullus Elegiar.2. de ſene amatore loquens:

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta:
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Iuuenal. Satyr.7.

Conſpuiturque ſinus veram deprehendere meſſem
Si libet.

& apud Theocritum puella ruſticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in ſuum ſinum deſpuit: ait enim,

τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον.

Dulci

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

MATRE procul licta, paulum ſeceſſerat infans
Lydius: hunc diræ ſed rapuiſtis apes.
Venerat hic ad vos placidas ratus eſſe volucres,
Cùm nec ita immitis vipera ſæua foret.
Quæ datis, ah, dulci ſtimulos pro munere mellis;
Prô dolor, heu ſine te gratia nulla datur.

APparet id eſſe tractum ex Antipatri, atque etiam Bianoris Epigrammatis eiuſdem penè argumenti, lib. 1. Anthologiæ, titulo εἰς θάνατον καὶ εἰς θανόντας. Sed Antipatri primum eiuſmodi eſt: *Origo Embl.*

τὸ βρέφος ἑρμώνακτα διεχρήσασθε μέλισσαι,
(φεῦ κύνες) ἑρπυστὴν κηρία μαιόμενον.
πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων ἐστιγμένον ὠλέσατ', αἲ αἲ,
κέντροις· οἱ δ' ὀφίων φωλεὰ μεμφόμεθα.
πείθεο Λυσιδίκη καὶ Ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
αἰνεῖν· κἀκείναις πικρὸν ἔνεστι μέλι.

Bianoris verò ſic:

κῦρον ἀποπλανίην ἐπιμάζιον ἑρμώνακτα,
φεῦ βρέφος ὡς ἀδίκως εἵλετε βουγενέες.
ἠγνοίησεν ὁ δείλαιος ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
ἐλθὼν, αἱ δ' ἐχέων ἦτε χερειότεραι.
ἀντὶ δὲ οἱ θοίνης ἐσεμάξατε φοίνια κέντρα,
ὦ πικραὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος.

Nos vtcumque ita ſumus interpretati:

Repentem per humum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicito matri;
Improbæ apes, melli cùm ſit amarities.

Alterum ſic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes.
Vipera quàm ſit atrox peiores. venit vbi ad vos
Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pungendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

Amoris mel & fel. Hoc autem ſub figmēto, amoris naturam intelligere licet, qui, vt rectiſſimè Plautus ait, & melle & felle eſt fecūdiſſimus: nam guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem vſque aggerit. Quid enim voluptate blandius? ſed eadem quid triſtius? Cauendum eſt itaque, dum oblectamenta magno labore conquirimus, ne ſub dulci melle venena lateant. Exemplum præſto eſt in apibus, quæ mel dulciſſimum conficiunt: eædem aculeum habent præſentaneum, ſi quis ſeſe propiùs admouerit. Hinc à Græcis *Amor γλυκύπικρος.* γλυκύπικρος Amor dicitur. quod ſignificat Euripid. in Hippolyto his verbis:

τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώπους ἐρᾶν;
ἥδιστον ὦ παῖ ταυτὸν, ἀλγεινὸν θ' ἅμα. id eſt,

Quid hoc eſt quod dicunt homines amare? reſpondet nutrix:

Iucun-

Iucūdiſſimum, ô filia: ſed idem calamitoſiſſimum. Verba ſunt Phædræ ad nutricem, cui ſuos in Hippolytum amores credit. Huc etiam reſpexit Catull. ad Mallium:

Multa ſatis luſi, non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

Cæterùm Epigramma eſt Meleagri lib.7. Græcorū Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tāgat: Num ideò vt ei nunciet, quòd ipſa amoris dulcem & amarum ſtimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentum non incommodè reuocari poſſe ad id quod Plutarchus ſcribit (ſi tamen verè dicendum id eſſe Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui ſtupro ſeſe commacularint: quòd id animal ſit munditiei & elegantiæ perſtudioſum, quippè quæ facilè odorentur, nec immūditiam libidinoſorum ſuſtineant. citaturq́; ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchiſen verba. *Ab apibus eitius pungi nefanda pollutos libidine.*

paulum ſeceſſerat.] Hîc figmento indulgetur. Nam Poëtæ omnes ſemper Cupidinem Veneri adeſſe faciunt. Rationem adfert Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas ſine amore non poteſt exerceri. Horat. 1. Carminum: *Cur Cupido Veneri adiungatur.*

Liberum & Muſas Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

Plato in Sympoſ. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3. præpar. Euangel. Euſebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

infans Lydius.] Periphraſis Cupidinis. Lydi populi ſunt in regione minoris Aſiæ, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & inſtitores fuerunt. Herod. libro 1. Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. c. 29. itemque Athenæum Dipnoſoph. ca. 4. lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus oſtium clauſit: &, Lydus in meridie. *Lydi mollitie inſignes.*

diræ ſed rapuiſtis apes.] Enallage perſonæ, per apoſtrophen. expreſſit vim verbi, εἵλετε, id eſt, ſuſtuliſtis de medio.

Heu dolor, heu ſine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

— nulla eſt ſincera voluptas,
Sollicitumque aliquid lætis interuenit. —

Plautus in Amphit. *Eſt in ætate hominum (ita Diis placitum) voluptati vt mæror comes conſequatur.* & Horat. Odar. 2.

— nil eſt ab omni parte beatum.

Huc Prouerbia, Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingant: &, Fecem bibat qui vinum bibit. itemq́; illud, In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim ſtudioſum ad-

monitum: pro eo quod in Græco eſt, ὦ πικραὶ γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor, heu ſine te gratia nulla datur*: nimiùm obſcurè id quidem, vt omnes vnà mecum ſentiunt. Ego verò fateor his verbis (*ſic ſic gratia mellis abit*) me non aſſecutum eſſe Græcæ concluſionis leporē. ſenſus is eſt; O apes, quæ non minus amaræ eſtis quàm mel ipſum dulce. Nam vox ἀντίπαλοι, ſignificat virium æqualium contrarietatem, aut æqualitatem virium quæ ſunt inter ſe aduerſæ: quaſi apertè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem, ſummũq; bonum ſummo compenſari malo.

Ferè ſimile ex Theocrito.

EMBLEMA CXII.

ALVEOLIS *dum mella legit, percuſſit Amorem*
Furacem mala apes, & ſummis ſpicula liquit

In digitis:

In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Veneriq́ dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quòd apicula paruum
Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſſit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

HOc ferè idem cum ſuperiori, niſi quòd concinniùs & lepidiùs claudat Theocritus: quem ſua lingua loquentem audire non pigeat:

Eidyllion Theocriti.

τὸν κλέπταν ποτ᾽ ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν
δάκτυλα πάνθ᾽ ὑπένυξεν· ὁ δ᾽ ἄλγεε, καὶ χέρ᾽ ἐφύσση,
καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, καὶ ἅλατο· τᾷ δ᾽ Ἀφροδίτᾳ
δεῖξεν τὰν ὀδύναν καὶ μέμφετ᾽, ὅττι γε τυτθὸν
θηρίον ἐντὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
χ᾽ ἁ μάτηρ γελάσασα, τί δ᾽ οὐκ ἴσον ἐσσὶ μελίσσαις,
χ᾽ ὡ τυτθὸς μὲν ἔης, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς.

Quod ſanè ex Anacreonte tranſcripſit, cuius Ode ſic habet:

Anacreontis Oda.

ἔρως ποτ᾽ ἐν ῥόδοισι
κοιμωμένην μέλιτταν
οὐκ εἶδεν, ἀλλ᾽ ἐτρώθη·
τὸν δάκτυλον δὲ δηχθεὶς
τᾶς χειρὸς, ὠλόλυξε.
δραμὼν δὲ καὶ πεταθεὶς
πρὸς τὴν καλὴν κυθήρην,
ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,
ὄλωλα, κ᾽ ἀποθνήσκω.
ὄφις μ᾽ ἔτυψε μικρὸς
πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι
μέλιτταν οἱ γεωργοί.
ἁ δ᾽ εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον
πονεῖ τὸ τᾶς μελίττας,
πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν
ἔρως ὅσους σὺ βάλλεις.

hoc eſt,

Inter roſas Cupido
Apiculam iacentem
Non vidit, eſtque punctus:
Manumque ſauciatus
Mox eiulare cœpit.
Et curſitans volanſq;
Ad candidam Cytheren,
Heu occidi, occidi, inquit,
Vitamque mater efflo.
En me minuta ſerpens
Pennata vulnerauit:
Apem vocant coloni.
Tunc illa: Apis ſi acumen
Tantum facit dolorem,
Quantum putas dolere
Quos tu feris, Cupido?

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quamplurimis conuerſum eſt. *quatit humum.*] Doloris ſignum, pedibus terram percutere. eſt & indignãtis, & grauiter ferentis. Homerus de Iro: — σὺν δ᾽ ἤλασ᾽ ὀδόντας
λακτίζων ποδὶ γαῖαν. Hora-

Terram pedibus quatere.

Horatius etiam multis in locis pro ſigno lætitiæ poſuit. Hanc tamen calcitrationem non eſſe indignantis, ſed moribundi, putat amicus meus Io. Frater Lauallēſis. Nam Irus ab Vlyſſe grauiſſimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulſat pedibus, vt 10. Aeneid. Virgilianæ, *Sternitur infelix Acron, & calcibus atram*

Tundit humum expirans. —

Venus amica riſus.

ridens Venus.] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομειδὴν, id eſt, riſus amicam. Horat. 1. Carminum:

Siue tu mauis Erycina ridens.

In ſtatuam Amoris.

EMBLEMA CXIII.

Q VIS *ſit Amor, plures olim cecinere Poëtæ,*
Eius qui vario nomine geſta ferunt.

Conuenit

Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus:
Tela alasq́; ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitusq́; Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poßidet orbis opes.
Aut quî quæſo niues boreamq́; euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictaq́; prata gelu?
Si puer eſt, puerúmne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcræi carmina docta ſenis?
Inconſtans puer hic obdurans, pectora quæ iam
Trans adiit, numquam linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúrue tenet quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, ſemperq́; virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus, vittamq́; gerit, quid tænia cæco
Vtilis eſt? ideò num minus ille videt?
Quiſve ſagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci ſpicula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt, verſatq́; in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda ſubit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi.
Verus quid ſit Amor, carmina noſtra ferent.
Iucundus labor eſt, laſciua per otia: ſignum
Illius eſt nigro punica glans clypeo.

FIgmentum de Amore vt ſibi repugnans & ἀδύνατον particulatim reprehendit, veramque Amoris definitionem ad extre-

extremum ſe tradere docet: ſub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorum vita miſerrima: quę ſigillatim omnia explicabimus, ſi prius Marulli elegantem deſcriptionem ſubiecerimus:

Deſcriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris. plenæ quæ cauſſa pharetræ eſt?
Non bene prouiſus certa quòd arma mouet.
Cur ſine veſte Deus? ſimplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipſe ſenes.
Quis pennas humeris dedit? inconſtantia. quare
Nulla Deo frons eſt? ſigna inimica fugit.
Quæ ſors eripuit lucem? immoderata libido.
Cur macies? Vigilis cura, dolorque facit.
Quis cæcum præit? ebrietas, ſopor, otia, luxus.
Qui comites? rixæ, bella, odia, opprobrium.
Qui cælo dignati? homines. quæ cauſſa coëgit?
Mitior auctore eſt credita culpa Deo.
Heu curuum genus, & veri corda inſcia! quo ius
Fasque, ſcelus miſeri ſi ſcelere abluimus?

Augeriani epigramma de Amore.

Addam & Augeriani poëtæ certè nõ illepidi eadẽ de re carmẽ:

Angelus inuicta qui cuſpide ſemper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui noſtra petunt delubra. Rubenti
Cur ſtant in dextra ſpicula? trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoſcumque ſagittis
Saucio, ſiue volans ignibus vro meis.
Ventoſas humeris cur fixit Iuppiter alas?
Eſt quouis leuior flamine quiſquis amat.
Cur tecum facula? quia viuida corda fretumque,
Et iuga montoſa, & ſcrupea ſaxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator,
Non ego: luce poli lux mea clara magis.
Paſceris ambroſia, ſeu nectare? paſcor amœnis
Blanditiis, riſu, ſedulitate, iocis.
Cur tibi pulchra parens? quia denſos forma calores
Ingenerat, formæ munere naſcor ego.
Cur maris è fluctu prognata eſt mater? amator
Vt mota in ſalſis fluctuat vnda vadis.
Dic, tua non vilis domus? an cultiſſima? nulla
Tecta colo; hyberno ſub Ioue dego miſer.
Dic vbi ſtas, dum laſſa tuo ſunt membra volatu?
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Re-

Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

vario nomine] propter diuerſa vel adiuncta vel effecta, quæ abundè in Syntagmatib. Hiſtoriæ Deorum explanat Gyraldus.

Conuenit hoc, quòd.] abſurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, eſt impudentia eum nudum pingere, cùm Dij nulla premantur egeſtate. Ea tamen nuditas importunam & perpetuò vigilantem amantium pertinaciam deſignat: vel manifeſtá eorum inſaniá prodit. Rectè Fauſtus: *Cur te cum nullo corpus velamine monſtrat?* *Nudus Amor cur?*

Stultitia inſani manifeſta pateſcit amantis.

Qui cunctas domiti.] Hinc dictus eſt πανδαμάτωρ, vt ſuperiùs annotauimus.

Aut quî quæſo niues.] Nil eſt quod timeant amãtes, dum rebus amatis potiri ſe poſſe ſperant. ſic Plautus ſub amatoris perſona: *Nullum periculum detrectant amatores.*

Neque vllà mihi obſtabit amnis, neque mons, neque adeò mare:
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neque grandinem:
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, ſolem, ſitim:
Non concedam, neque conquieſcam vſquam, neque noctu neq; diu,
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inueſtigauero.

Tibull. item Eleg. 1.

Quiſquis amore tenetur, eat tutuſque ſacerque
Quà libet: inſidias non timuiſſe decet.
Non mihi pigra nocent hybernæ frigora noctis;
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire ſi iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non ſi per ignes, & infeſta agmina,
Cuncter paratus enſibus pectus dare.

puerúmne vocas.] Puer eſt ob amatorum varietatem & inconſtantiam, qualis ineſt puero. *Puer Amor cur?*

qui Neſtora vincit.] ſenem quemque ſapientiſſimum. Heſiodus & Orpheus Poëtæ Græci vetuſtiſſimi, mortalium & immortalium mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Platon. Conuiuium. Sed id non eſt ſatis, niſi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cùm Neſtore ſit antiquior, Heſiodo teſte, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellurẽ, Tartara, Amorem Deorum primos extitiſſe. Verba hæc Heſiodi ſunt:

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽, αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ᾽ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων,

ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
ἠδ' ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα.

Ergo, qui Neſtora vincit, ſic interpretor, qui Neſtora vincit ętate, qui ſit Neſtore annoſior, denique qui ſenior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam ſuprà.

Error & inconſtantia Amoris.

Aſcræi ſenis.] Heſiodi, ab Aſcræo Bœotiæ pago in Helicone monte. *Inconſtans puer.*] Ad id reſpexit Ouid. De arte:

Errat, & in nulla ſede moratur amor.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyt. Seneca:

Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Serò recuſat ferre quod ſubiit iugum.

Theophraſtus: ἔρως δέ ἐστιν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor eſt irrationalis cuiuſdam cupidinis exceſſus, qui velocem habet acceſſum, tardum autem diſceſſum,

Cur pharetratus Amor?

At pharetras &c.] Xenophon iccircò Cupidines ſagittarios fingi ait, quòd formoſi & formoſæ etiã è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipſis tamquam ſagittis eminus in rem amatam emiſſis. Propertius:

Et meritò hamatis manus eſt armata ſagittis:
Et pharetra ex humero Gnoſſia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.

Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.

Item Fauſtus:

Cur pharetratus amor? triſtis quòd miſſa doloris
Spicula confingat.

Cur alatus Amor?

Alas curue tenet.] Cicero De nat. Deor. pennatum Cupidinem vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα; idque propter frequentiſſimas in eo viciſſitudines rerum, ait Pierius in Accipitre. Propertius Elegiarum 1.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Nónne putas miras hunc habuiſſe manus?
Hic primum vidit, ſine ſenſu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:

Scilice

Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllus permanet aura locis.

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hoc ridet, cuius ſenarios propter elegantiam huc conferre non piget:

τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα,
ἢ κηροπλαστήσας ἔρωθ' ὑπόπτερον;
ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
ἐστὶν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥᾴδιος
ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
βαρὺς δὲ κομιδῆ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;
τοιοῦτο πρᾶγμα, λῆρος ἄν, φήσει τις. id eſt,

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines ſolùm ſciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec eſt enim leuis, nec eſt is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauiſque valdè. qui ſit alæ vt ſint ei?
Nugæ meræ ſunt hæc, quis ergo perferat?

Serpit humi.] Repugnãtia ſunt, quibus ſuperuacaneam Amoris εἰκόνα docet.

Si cæcus.] Amoris cæcitas impeditam hominis rationem arguit: nec enim modò τυφλὸς, ſed & τυφλοποιὸς ἔρως. Theocritus Idyll. 10. τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ ἀφρόντιστος ἔρως: hoc eſt, cæcus non ſolùm Plutus, verumetiam delirus Amor. Propert. Elegiarum 2. *Cæcus Amor cur?*

Ante pedes cæcis lucebat ſemita nobis:
Scilicet inſano nemo in amore videt.

Ouidius epiſtolis: —*quid deceat, non videt vllus amans.*

tænia.] vittarum extremitas, & pro tota vitta ſumitur aliquoties: hîc pro panniculo, quo velantur oculi Cupidinis, accipe.

ſagittiferum qui lumine.] Abſurdum aliud per collationem diſſimilium.

Igneus eſt.] ab effectis, vt iam dictum eſt.

tumidis Naiadum.] Naiades aquarum Deæ, per quas hîc caſtas & pudicas puellas matronasque poſſis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri: *Naiades quæ.*

δεινὸς ἔρως; δεινός. τί δὲ τὸ πλέον; ἢν πάλιν εἴπω,
καὶ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως;

ἦ γὰρ ὁ παῖς τούτοισι γελᾷ καὶ πυκνὰ κακισθεὶς
ἥδεται. ἢν δ' εἴπω λοίδορα καὶ τρέφεται.
θαῦμα δέ μοι πῶς ἄρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
κύματος, ἐξ ὑγροῦ Κύπρι σὺ, πῦρ τέτοκας. id eſt,

Sæuus Amor? ſæuus. quid tum, ſi talia mærens
Conquerar? atque iterum talia; ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuicia ridet, & ipſis
Gaudet, & inſultat iurgia ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progeneraſſe potes?

At tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandemque veram Amoris deſcriptionem vltimo perſtringit diſticho.

Iucundus labor eſt, laſciua.] Libidinis & obſcenæ voluptatis actum ſignificat; cuius ſchema eſt malum Punicum in nigra ſcuti planitie, quæ repræſentant ſimilitudine quadam ſexus vtriuſq; γυναικεῖα μόρια: Punicum quidem dulci ſapore, ſed amaro cortice, mihi referre poteſt ἡδονὴν γλυκύπικρον. Nigra planities cæcitatem & caliginem, quibus implicantur qui turpiter amant. Cæterùm vir doctus quiſpiam ait, hîc glande ſignificari partem obſcenam genitalium, quam Cornel. Celſus, Ariſt. & Galenus Balanon appellant, quod glandem ſignificat: eſtque virilis penis prior pars, quæ Latinis eſt mentula.

In obli-

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

AMDVDVM miſſa patria, oblitusq́ tuorum,
Quos tibi ſeu ſanguis, ſiue parauit amor;
omam habitas, nec cura domum ſubit vlla reuerti,
Aeternæ tantum te capit vrbis honos.
ic Ithacûm præmiſſa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

MInimè mihi dubium eſt, Alciatum id Emblema cùm ſcriberet, habuiſſe in manibus Ammianum Marcelli-ūm, & tum ad eum reſpexiſſe locum qui eſt lib. 14. quem in-grum apponam, & deinde ſentētiam explanabo. Verba itaq; *Typus & fons Emblematis.*

Ammiani ſunt hæc: Illud autem non dubitatur, quòd cùm eſſet aliquando virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas pleriqne nobilium, vt Homerici baccarum ſuauitate lotophagi, humanitatis multiformibus officiis retentabant. Et hæc quidē ille. In eos qui patriam obliuione delēt, in alio quodam ſolo retenti, & fortuna quadā benigniore lactati, torquet Alciatus. Notiſſima eſt illa Teucri vox apud Ciceronē Tuſc. 5. Patria eſt vbicumque eſt bene. tum enim vel maximè patriam ipſam, quæ natale ſolum tradere ſolemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem conditionem ſuppeditat. Sed certè hoc potiſſimùm in eos torquetur, qui cùm ad ampliſ aliquem dignitatis gradum peruenerint, ſui ſuorumque immemores facti, tumidas attollunt vertice criſtas, vt iis nihil intolerabilius eſſe poſſit, neque aſperius; quippè qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitent: ex quo perſpicuum fit, quàm deſipiant, quamque vecordes ij ſint, cùm non intelligant leuiſſimo caſu ſe poſſe deturbari: quamque temerarij & inſtabiles fortunæ fluxus & refluxus. At Oratorem audiamus licet: Si quam virtutis præſtantiam, aut ingenij, aut fortunæ ſplendorem ſumus conſecuti, eam noſtris impertire eſt opus, & cum proximis communicemus: vt ſi parentibus nati ſimus humili & obſcuro loco, ſi propinquos habeamus imbecilliores vel animo vel fortuna, eorum augeamus opes, eiſque honori ſimus & dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiam ſtirpis & generis in famulatu fuerint: cùm cogniti ſunt, aut Deorum aut Regum filij inuenti, retinent tamen charitatem in paſtores, quos patres per multos annos eſſe duxerunt.

Patria eſt vbicumque bene eſt.

Sui & ſuorum obliti.

Quos tibi.] Duo hîc amicorum genera notat; vnum eorum qui ſanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel ſtudiis quibuſdam paribus, vel commercio aliquo, aut vſu vitæque conſuetudine amicitia nobiſcum iuncti ſunt.

Duo amicorum genera.

Romam habitas.] Poteſt hoc intelligi ſynecdochicôs, pro quauis vrbe celebri.

Aeternæ vrbis.] Vrbs κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenæ ἄς & Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent. quod vidit Marius Miſcellan. lib. 4. cap. 6. Alluſit autem ad priſcorum Romanorum opinionem, qui Romam & Romanum imperium ſemper duraturum credebant. Hinc illud eſt Iouis apud Virg. Veneri perpetuum imperium pollicentis:

Roma, vrbs per excellentiam.

Æterna Roma.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono,

Imp

Imperium ſine fine dedi. Et Auſonius

Ignota æternæ ne ſint tibi tempora Romæ.

Idemque:

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino.

Sed præter hæc, placet etiam quæ ſequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auctoritate qua potiores æternæ vrbis Epiſcopi, firmari deſiderio nitebatur ardenti. Idem lib. 16. Et vrbis templorum, forumque Pacis, & Pompeij theatrum, & Odæum, & ſtadium, aliaque inter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib. 19. Difficultatem aduentãtis inopiæ frumẽtorum vrbs verebatur æterna. Idem Ammian. lib. 16. Romã ingreſſus, imperij virtutumq; omnium larem. & lib. 17. Si ablatum vno templo miraculum Romæ ſacraret, id eſt in templo mundi totius, &c. Nec diſſimile eſt quod ait Caſſiodorus lib. 1. Variar. epiſt. 32. Roma mater omnium dignitatum. & epiſt. 39. Roma eloquentiæ fecunda mater, virtutum omnium latiſſimum templum, &c. Facilè hîc prætermitto quæ notat Alciatus ipſe Commentario De verb. ſignific. ad l. 87.

Romanæ vrbis elogia.

Ithacûm præmiſſa manus.] id eſt, multitudo Vlyſſis ſociorum, quos exploratum miſerat in Lotophagorum patriam.

dulcedine loti.] Homerus Odyſſ. 9. ait, Vlyſſis ſocios, dulci quadam guſtata loto, reliqua neglexiſſe, ac præſenti voluptate delinitos noluiſſe ad nauim redire, niſi verberibus adactos. Põticus Heraclides ait, ab Homero voluptatem deſignari per Lotophagorum regionem, quæ voluptas poſita eſſet in ea re perfruenda quæ dulciſſima putaretur. ἡδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν ὀδυσσεὺς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Lege Prouerb. Lotum guſtare. De Lotophagis Strabo libro 17. Plin. lib. 13. c. 17. Hanc fabulam plerique conuertunt in voluptuoſos, & libidine prurienteis, qui guſtato ſemel dulci blandoque turpium voluptatum veneno, ab eo non ferè abſtineant. Lucianus De mercede conductis. Meminit & Dio Chryſoſt. Orat. 35.

Lotus & Lotophagi quid.

Sirenes.

EMBLEMA CXV.

ABSQVE *alis volucres,& cruribus abſque puellas,*
Roſtro abſque & piſces, qui tamen ore canant,
Quis putat eſſe vllos? iungi hæc Natura negauit.
Sirenes fieri ſed potuiſſe docent.
Illicium eſt mulier quæ in piſcem deſinit atrum,
Plurima quòd ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucoſiaq; viri.
Has Muſæ explumant, has atque illudit Vlyſſes:
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

Elegans eſt Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi fluminis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum, Parthenope, Ligia, & Leucoſia. Virginea facie ſunt, & in piſcem deſinunt. alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incolerent, nautas prætereuntes, cantus & vocis amœnitate polliciebant, pellectos ſopiebant, ſopitos demergebant, & poſtea deuorabant. Vlyſſes cùm illac ſibi prætereundum eſſet, *Sirenes quæ.*

Illeuit cera ſociorum callidus aures,
Atque ſuas vinclis præbuit ipſe manus.
Tranſiluit ſcopulos & inhoſpita littora claſſis:
Illæ præcipites deſiluere freto.
Sic blandas vocúque notas, & carmina vicit;
Sic tandem exitio monſtra canora dedit.

Homerus Odyſſ. μ. id pertractat. Meminit & Plato in Phædro. Virgil. Aeneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Sirenes autem aues fabuloſas eſſe putat Plinius lib. 10. cap. 49. cui ſanè aduerſantur Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari ſe vidiſſe affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia tranſeuntes deducerent ad egeſtatem, his fictæ ſunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus, ait in Epiſtola quadã: Et nos ad patriam feſtinantes, mortiferos Sirenum cantus ſurda debemus aure tranſire. quò ſpectat illud Socraticum, *δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα*: Voluptates oportet pręterire tamquam Sirenes eum qui virtutem vt patriam intueri percupit. Cæterùm in Vlyſſe typum ſapientiæ obſeruamus, qui & ſuos auocat à turpi voluptatum commercio, & ipſe ſibi eandem legem imponit. Cicero 5. De finibus, paulo aliter enarrat. ſic enim: Mihi quidem Homerus huiuſmodi quiddam vidiſſe videtur in iis quæ de Sirenum cantibus finxerit. Neque enim vocum ſuauitate videntur, aut nouitate quadam, & varietate cantandi reuocare eos ſolitæ, qui prætereuehebantur: ſed quia multa ſe ſcire profitebantur, vt homines ad earum ſaxa diſcendi cupiditate adhæreſcerent. Mirum ſanè cur hîc Cicero per Sirenum cantus nil ab Homero ſignificari dicat, quàm diſcendi ſtudium, & ſciendi voluptatem; cùm Vlyſſes ne Sirenum cantibus caperetur, ligari ſe voluerit: quod non feciſſet, niſi inſignem quandam calamitatem & turpitudinem ab eis ſibi ſuiſque importatum iri cognouiſſet. Horatius Epiſt. 2. de voluptate turpi intellexit:

Quid per Sirenes intelligendum.

Vlyſſes, ſapientiæ imago.

Sirenum voces, & Circæ pocula noſti, &c.

De Sirenum fabula poſt Platonem quid ſentiat Plutarchus, repete ex Sympoſ. 9. quæſtione 14. Aliò torſit & Xenophon 2. ἀπομνημ. Lege Lucianum Commentario de ſaltatione: & Prouerb. Ceram auribus obdis.

Abſque alis volucres.] Eadem deſcriptio, qualis fuit in ſuperiori Emblêmate de homine anguipede, idque ænigmaticôs.

Mulier, illiciū. *Illicium eſt mulier.*] ab illiciendo, quòd blanditiis illiciat.

quæ in piſcem.] Abſurdum eſt. quo alludit ad illud Horatij:

— vt turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa supernè.

Piſcis quid allegoricôs. Per piſcem mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vide Lucianum De Syria Dea, vbi mulierem supernè in caudam piſcis deſinentem viſam fuiſſe ait.

Plurima quòd ſecum.] Quamplurimas certè calamitates ex libidine proficiſci nemo neſcit: tamen eius tres ſunt præcipuæ illecebræ. ſiquidem aut viſu, aut cantu, aut commercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus.

Tres ad voluptatem illecebræ.

Viſus, amoris initium. *Aſpectu.*] viſu cauſſatur amor. Hinc illud Propertij vulgatiſſimum: *Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.*

Pindarus formam amoris præconem 8. Nem.

ὥρα πότνια κάρυξ ἀφροδίτας·

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.

Theocritus, ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.

quod Maro Ecloga 8. ſic eſt æmulatus:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abſtulit error.

Ouidius item in epiſtolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi ſcire quis eſſes:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Et vidi & perij, nec notis ignibus arſi.

App. lib. 10. Cauſſa omnis & origo præſentis doloris, & eſt medela ipſa, & ſalus vnica, mihi tute ipſe es. Ipſi enim tui oculi per meos oculos ad intima delapſi præcordia, meis medullis acerrimũ cõmouent incẽdium. Plato amoris vulnera radios eſſe quoſdam ait tenuiſſimos, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſſimus & calidiſſimus ſedem habet, viaq; ſibi per oculos patefacta, ſubinde per amantis oculos illapſi ad intimum ejus cor penetrant. Seneca De remediis fortuitorum: Non intelligis partem innocentiæ eſſe cæcitatem. Hinc oculi adulte-

Amoris vulnera ex oculis.

adulterium mõſtrant, hinc inceſtum: hinc domum quam concupiſcat, hinc vrbem & mala omnia. Certè oculi ſunt irritamẽta vitiorum, ducéſque ſcelerum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ περὶ κάλλους: formoſos intueri iucundiſſimum: tangere autem & tractare ſine periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet, qui ignem tangunt, vruntur duntaxat: formoſi verò, quamquam procul diſtent, incendunt tamen. Eſt enim viſus, incitandi amoris occaſio. Græca ita ſonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾷν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον δ᾽, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον· οἱ δὲ καλοί, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν. ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί.

verbis.] Et verba certè non minorem vim habent ad pelliciendos animos quàm oculi: imò verò maiorem plerumque. *Verba inflammant ad amorem.*

candore.] eloquentia compta ornataque, qua vel pertinaciſſimi, vel etiam maximè refractarij molliri, & in aliam penè formam mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine vſurpatur, vt apud Propertium in I.

Nec Phrygium falſò traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Parthenope.] Trium Sirenum nomina non temerè impoſita ſunt. παρθένος virginem ſonat: Ligia, non à ligando, vt putant nonnulli, neque ab illiciendo, ſed à Græco λιγεῖον, quòd canorum ſonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad ſermonis & colloquij refertur illicium: Leucoſia, à λευκὸν, album, ab albedine, quæ in ſui admirationem rapit, mentiſque oculos quaſi faſcino aliquo decipit. Eâ enim ſignificatur verborum ornatus. *Trium Sirenum nomina vnde impoſita.*

Has Muſæ explumant.] Per Muſas intellige literatos, qui cum voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuum autem libidinis antidotum eſt literarum ſtudium. Huc porrò licet adiicere fabulam Græcorum ſcholiaſtum pöeticam ſatis vulgatam. Suaſit aliquando Iuno Sirenibus, voce & cantus ſuauitate plus æquo tumeſcẽtibus, vt Muſas ad canendum prouocarẽt, & eas vincere niterẽtur. Muſę verò conditionẽ, vbi aliquãtum cõcertaſſent, nõ recuſantes, facili negotio de iis victoriam retulerunt. Nõ enim mirũ cuiquã videri debet, ſi tam facilè vicerint. Quis verò ſuauẽ & natiuum Muſarum modulũ cum eo blãdo quidẽ, ſed fallaci & captioſo Sirenũ cantu cõparet? Muſæ igitur plumas Sirenibus auulſerũt, quibus ſibi coronas confecerunt in victoriæ ſignum. Mythologi per Sirenes, ſophiſticen: per Muſas, ſolidam & expreſſam ſapientiam volunt intelligi: plumæ, *A Muſis Sirenas explumari quid.*

ſcripta ſunt ridicula eorum qui adumbrata, non vera ſapientia ſeſe oſtentant: de quibus docti ſapienteſq; viri facillimè triumphant. Hoc veterum figmentum Theodoretus De curandis Græcis affectionibus, ſtatim initio lib 8. attigit, cùm ait ex Pythagoræ ſententia, aut eorum certè qui eius vitam ſcriptis tradiderunt, eſſe Muſas Sirenibus præferendas.

Peregrinatio cõfert ad amorem declinandum.

has atque illudit.] Antidotum eſt alterum in Amorem, nimirum peregrinatio. Ouid. 1 c. Metamorph.

Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id verò ſuadet apertiùs 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas,
Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis.
Non facilè eſuriens poſita retinebere menſa,
Et multam ſaliens incitat vnda ſitim.

Amore non capi Muſas quid.

Scilicet eſt doctis.] Epimythion eſt: quò referendum videtur lepidiſſimum Platonis tetraſtichon, vt habet Laërtius:

Ἁ κύπρις μούσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
τιμᾶτ'· ἢ τὸν ἔρων ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
χαὶ μοῦσαι ποτὶ κύπριν, ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
ἡμῖν δ' οὐ πέταται τοῦτο τὸ παιδάριον. id eſt,

Hæc Venus ad Muſas: Venerem exhorreſcite Nymphæ:
In vos armatus aut Amor inſiliet.
Cui contrà Muſæ, Verba hæc age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumẽtum tractat Lucianus in Dialogis Deorum. quod eò ſpectat, vt ſignificetur, doctos, & laborioſa ſtudiorum mole preſſos, ſtulto amore non corripi: quod accidere ſolet iis qui otio ſeſe turpi dedunt, laboremque honeſtum refugiunt. quod Cicero Pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote Iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, atque hæc ſtudia, de quibus diſputo, non facilè in eodem homine eſſe poſſe. Fieri enim non poteſt, vt animus libidini deditus, amore, deſiderio, cupiditate

cupiditate ſæpè nimia, copia, inopia etiam nonnumquam impeditus, hoc quicquid eſt quod nos facimus in dicendo, non modò agendo, verùm etiam cogitando, poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquētiæ, tanta voluptate dicendi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci ſint, ſemperque fuerint, qui in hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates, relinquenda ſtudia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè omnium familiarium deſerendus; quæ res in hoc genere homines à labore ſtudioque dicendi deterret, non quò aut ingenia deficiant, aut doctrina puerilis.

Scilicet eſt doctus.] Carmen Theocriti eſt ex Eidyllio 9.

οὔτ' ἔαρ ἐξαπίνας, γλυκρώτερον, οὔτε μελίσσαις
ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν μῶσαι φίλαι. οὓς γὰρ ὁρῶσαι
γαθεῦσιν, τὼς δ' οὔ τι ποτῷ δαλήσατο κίρκα. id eſt,

Neque ver ſubitum lenius eſt, neque apibus
Flores (tā dulces) quā mihi muſæ charæ [ſunt.] quos enim aſpiciēdo
Exhilarant, eos ſua potione non poterit faſcinare Circe.

Senex

Senex puellam amans.
EMBLEMA CXVI.

D V M *Sophocles (quamuis affecta ætate) ſenectam*
A quæſtu Archippen ad ſua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè inſana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, ſuper vtq; cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

VVlgò apud noſtrates iactatur, vitia quædam eſſe, quæ Deo & Naturę repugnant, hominibusque valdè diſplicent: nimirùm adoleſcentis ignauia, inopis ſuperbia, & ſenis iam capularis libido intempeſtiua. tum enim vel maximè δὶς παῖδες οἱ γέροντες, cùm vitiis pluſquam iuuenilibus intempeſtiuè delectantur.

Bis pueri ſenes.

ctantur. Quantò enim quis ætate prouectior eſt, tantò à voluptatum corporis titillationibus remotior eſſe debet. Cicero in Catone maiore: At non eſt voluptatum tanta quaſi titillatio in ſenibus, credo, ſed ne deſideratio quidẽ. Bene Sophocles, cùm ex eo quidam iam confecta ætate quæreret, vteretúrne rebus Venereis: Dij meliora, inquit: libenter verò iſtinc tamquam à domino agreſti & furioſo profugi. cupidis enim rerũ talium odioſum eſt & moleſtum fortaſſe carere: ſatiatis verò & expletis iucũdius eſt carere, quàm frui. Idem retulit Plutarch. Commẽtario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max. lib. 4. Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum inſtitutum Philodemi Poëtę iam ſenectute caſſi, qui fatetur ſe quondam amori dediſſe operam, ſicuti & alios, luſiſſeque cùm per tempus liceret: ſed tandem canitie admonitũ, grauioribus curis & ſtudiis incubuiſſe. Modò, inquit, reiiciatur amor: canus enim adeſt pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludendi tempus eſſet, luſimus: cùm autem non amplius datur, ad meliores curas properemus licet. hactenus ille. Et certè, dum intempeſtiuos ſenum quorundam amores, & affectum libidinis huic ætati planè repugnantem aduertimus, facile eſt colligere, veriſſimũ eſſe quod habet Plautus in Mercatore:

Senes procul à voluptatibus corporis.

— labant iuuenes, itidem rapiuntur ſenes.
Illi ſe amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò ſi amare ea ætate occeperint, multò inſaniunt acrius.

Senum amor vehemens.

Tibullus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charæue puellæ
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta,
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Locus eſt elegans apud Plutarch. lib. contra Coloten, vbi docet ſenibus Venerem exercendam non eſſe: Minimè fefellerit, Epicurum voluptates corporis, tamquam Eteſias ventos, vbi peruenerint ad ſuum incrementum, expirare: quod in cauſſa eſt vt inquirat, vtrum ſapiens ætate decrepita, qui res Venereas nequeat exercere, contactu formoſarum, & contrectatione adhuc gaudeat; longè aliter ſentiens quàm Sophocles, qui libenter iſtinc,

ter iſtinc, vt à domino agreſti & furioſo, ſe profugiſſe dicebat. Sed cùm pleraſque voluptatum iſtarum ſenectute exareſcere videant, cumque

Cytherea canos ſit peroſa milites,

multo potiùs debebant homines voluptuarij, animi voluptates conquirere, ac velut cibaria quæ non putreſcunt, & incorrupta durant. Et ibidem: Obſoleto, intempeſtiuo, turpi remedio fatentur ſe vti, cùm recordatione priſtinarum voluptatum ſe ipſi recreant: & quia non ſuppetunt recentes, quibus vti queant, veteribus illis, id eſt mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne, vt in frigido cinere, mouẽt aduerſante natura, ventilantq; pauliſper fouendo: quippè qui in animo nullam habeant domeſticam voluptatem, dignam libero, condîtam hilaritate. hæc ille. Sanè Iuuenalis in deſcriptione Senectutis oſtendit ſatis, quàm ſit aliena Venus à ſenibus. Cæterùm quantum ex hiſtoriis deprehendi poteſt, Sophocles Venereis rebus multum fuit addictus, & iam grandæuus Theorida meretricem deperiit. Idem ſenex admodum, Archippen adamauit ſcortum nobile, cuius prior amaſius, Smicrines nomine, à quodam rogatus quid ageret Archippe: reſpondit, Velut noctua tumulo inſidet. Athenæus Dipnoſoph. lib. 13. cap. 22.

Sophocles, amator ſenex.

Noctua tumulo.

quamuis affecta ætate.] id eſt, quamquam iam ſenex eſſet. Ouidius rectè:

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

inſana iuuentus.] aut quòd iuuenes à commercio Archippes auocarentur: aut id referas ad pæderaſtiam, qua notatus eſt Sophocles: ait Cælius, Athenæus cap. 27. lib. 13. & Hieronym. Rhodius in hiſtoricis Commentariis meminit.

Ob zelum.] zelotypiam.

ſuper vtq; cadauera bubo.] Senex morti proximus tumulum expectat, itidem mox cadauer futurus.

In co-

In colores.

EMBLEMA CXVII.

INDE: *mæſtitiæ eſt pullus color: vtimur omnes*
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At ſinceri animi, & mentis ſtola candida puræ:
Hinc ſindon ſacris linea grata viris.
Nos ſperare docet viridis. Spes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retro cadit.
Eſt cupidis flauus color, eſt & amantibus aptus,
Et ſcortis, & queis ſpes ſua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus;
Indicet & pueros erubuiſſe pudor.

Cæruleus

Cæruleus nautas, & qui cæleſtia vates
Attoniti nimia relligione petunt.
Vilia ſunt giluis, natiuaq́; vellera burrhis:
Qualia lignipedes ſtragula habere ſolent.
Quem curæ ingentes cruciant vel zelus amoris,
Creditur hic fulua non malè veſte tegi.
Quiſquis ſorte ſua contentus, ianthina geſtet:
Fortunæ æquanimis tædia quiq́; ferat.
Vt varia eſt natura coloribus in gignendis,
Sic aliis aliud: ſed ſua cuique placent.

Coloribus exprimuntur affectus animi.

COlores & eorum differentiæ non minimùm ſolent animos noſtros afficere, ob eamque rem docti & indocti πα-θήματα ea quæ ſunt in animis, paſſim coloribus exprimūt. Horum tamen colorum tot ſignificationes eſſe poſſunt, quot ſunt hominum affectus & ſententiæ. Quæ tamen quò ad rationem aliquam propiùs accedunt, vel naturam rerum expreſſiùs declarant, eò pulcriores haberi debent: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi ſignificādam. Viror, ſpei nota, vt dictum eſt. Auaris, amantibus, & id genus aliis, qui ſpem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit. Ruber tum militum, tum puerorum, quos verecundia maximè decet, ſymbolum eſſe poterit: vt cæruleus nautarum: giluus & burrhus, vilium, & eorū qui ſunt tenuis fortunæ. Meticuloſis denique & zelotypis, quòd animo ſint perturbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui ſua ſorte contenti viuunt. Colorum octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn.

Colorum ſignificationes.

Nigroris ſymbolum.

Index mæſtitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parentalibus vtuntur. quod ex hiſtoria Theſei proditum nobis eſt. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam, nigroque velo per imprudentiam vteretur, pater Aegeus hoc ſigno tamquam lugubri & funeſto conſternatus, quippè qui filium extinctum eſſe crederet, ſe in mare præcipitem dedit. Quem colorem mæſtitiæ & doloris notam habuiſſe, ſignificat Ouidius exul, ſuæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu ablegās his verbis:

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia ſucco:

Non eſt

Non eſt conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.

tumulis cùm damus inferias.] cùm mortuos ſepulchro mandamus. Inferiæ ſacrificia fuere, quæ Diis inferis ſolui dicebantur. &, Inferias facere, eſt mortuorum animas ſacrificiis placare, vel iuſta defunctis perſoluere. Virgil. in 9. *Inferiæ.*

Abſenti ferat inferias, decoretque ſepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucumque reuiſit.

Catullus:

Multas per gentes & multa per æquora vectus,
Aduenio miſeras frater ad inferias.

& deinde:

Nunc tamen interea priſco quæ more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias.

Tradit Seruius morem fuiſſe in ſepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod poſtquam crudele nimium viſum eſt, placuit gladiatores ante ſepulchra dimicare, qui à buſtis buſtuarij dicti ſunt. Eorum ſi fortè copia non fuiſſet, laniantes feminæ genas ſuas effundebant ſanguinem. De hoc Inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. cap. 8 Contrà tamen, quod prætermiſſum nolim, Plutarch. libro Quæſtionum Romanarum, quærit quam ob cauſſam mulieres in luctu veſtibus albis vterentur: quod factum ab iis putat exemplo Magorum, qui aduerſus tenebras ipſumque Plutonem lucida & illuſtri veſte ſeſe obtegunt: vtq; defuncti cadauer albo amictu tegitur, ſic putant æquum eſſe amicos ac familiares veſtiri. At in luctu vilia maximè conuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta ſunt & ſuffuſa, luxum arguunt, & ſuperfluarum rerum apparatum. Cùm itaque ſolum album ſincerum ſit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabile, optimè putant iis cõuenire qui ſepulturæ committuntur. Proinde & Socrates ſcribit, Argis veſtes albas in vſu eſſe dum lugent, quæ eædem ſint aqua elutæ. *Gladiatorum prima inſtitutio.* *In luctu quo habitu Romanæ mulieres vſæ.*

At ſinceri animi.] Albedo, puritatis, fidei, caſtimoniæ, integritatis, & aliarum generis eiuſdem virtutum nota, ideoque religioni accommoda. Cic. 2. De legib. Color albus præcipuè decorus Deo eſt, cùm in cæteris, tum maximè in textili. Plutarchus lib. De Iſide & Oſiride, quærit cauſſam cur Sacerdotes linteis tantum veſtibus vterentur. Id quidem factum ait, quòd *Alboris ſignificationes.*

immortalibus Diis omnia pura, mundaque conueniunt. Non enim fas eſt (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaq; cùm linum maximè purum fiat, ſitq; ad eluendum expeditiſſimum, ſacrificis, & Deûm cultoribus præ cæteris conuenire cenſuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit, & Alexander ab Alexand. cap. 17. lib. 4.

ſindon.] Veſtis alba, vel amictus è lino Aegyptiaco.

Viror, Spei nota. *Nos ſperare.*] Spei color eſt viridis, quòd omnia ſpe duce vernent. Vt enim cùm vireſcunt ſegetes & arbores, ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea ſpes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid.

Fallitur augurio ſpes bona ſæpè ſuo.

& Plautus:

Ego ſcio qui ſperauerint, ſpem decepiſſe multos.

Flauus color, quorum ſit. *Eſt cupidis flauus.*] Auaris, amantibus, & iis qui meretricias artes ſectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo, rufo & viridi concretus eſt, qualis eſt color mellis, auri & ariſtarum. Auaris quidem, qui ſpem pretio non emunt, cùm ſint coloris flaui, ob inſatiabilem habendi cupiditatem: Amantibus, ob flauedinem contractam ex amoris affectu, licet interdum propter conceptam in animo ſpem, vireant: Scortis denique, & turpium voluptatum ſectatoribus, qui præſentis opinione boni ducuntur.

Ruboris nota. *At ruber armatos.*] Rubor militum eſt: ardorem enim bellicum, cædem & ferociam tacitè arguit. Apud Pœnos in caſtris Annibalis rubeam veſtem Ducis tabernaculo protentam, vt aliis purpuram, indicium fuiſſe certaminis proditum eſt, quo viſo miles ad pugnam ſe accingeret.

Purpureus color, ſymbolum verecundiæ. *Indicet & pueros.*] Purpureus color pudoris indicium. Hinc prætexta Romanos pueros admonebat verecundiam in dictis factisque ſeruandam. Notum eſt Catonis illud, cùm diceret ſibi magis placere adoleſcentes qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerent. Et Diogenes verenti cuidam: Confide fili, inquit; hic enim virtutis eſt color. Lege Alexand. ab Alex. 2. c. 19.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8. Aeneid. Cæruleus color maris eſt, à cuius Deo equum conſtat eſſe inuentum.

Byrrhus, giluus. *Vilia ſunt giluis.*] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrrhum ſiue rufum giluum ſiue melinum: de quibus Gellius cap. vlt. lib. 13. Cæl. Rhodig. 22. c. 32. Alexand. ab Alexand. lib. 1. cap. 9. & Cardanus de rerum variet. 13. c. 67.

Quem

Quem curæ.] meticuloſis, zelotypis, & iis qui omninò ſunt perturbati, fuluus amictus ex viridi & rufo permixtus cõpetit.

lignipedes.] Hi ſunt reſtigeri quidam Monachi, qui ex inſti- *Lignipedes qui.* tuto ſeueriore ligneis calcibus vtuntur, aut potius ſoleis quibuſdam è ſubere vel ligno. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Quiſquis forte.] violaceus ad eos pertinet, qui ſua cõtenti ſorte *Violaceus color.* viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & roſæ ſignificare poſſunt. *ἴα καὶ ἄνθη.*

Vt varia eſt natura.] Verba ſunt ipſius Alciati ex 2. Parerg. cap. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expreſſim oſtendere vix quiſquam poſſit. tam enim hac in re varia natura eſt, vt quod in aliis pleriſque accidit, rerum multitudo vocabula ſuperet.

Sed ſua cuique placent.] Homerus, *ἄλλα παρ' ἄλλοις καλά.* Suum enim cuique pulchrum, ait Cic. & ſic ſe res habet, te tua delectant, me mea. Virgil. *Trahit ſua quemque voluptas.*

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBVS *implicitis, geminis caduceus alis*
Inter Amaltheæ cornua rectus adeſt.
Prudentes ſic mente viros, fandiq; peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

Symbolum Alciati.

HOc ipſiſſimum fuiſſe Alciati ſymbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem ſcripſit lingua ſua vernacula De notis armorum & amoris. Quod ſchema quàm bellè Alciato conuenerit, facilè poſſunt intelligere, qui eius prudentiam iuris & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà ſecum reputant. Id enim ſtudium, eaque facultas effecit, vt magnos hono-

honores & honeſtas opes ad vitæ præſidium ſibi compararit. Idem Iouius me docet eodem dialogo, ſymbolum hoc, VIRTVTI FORTVNA COMES, fuiſſe vſurpatum antè ab Iaſone Maïno nobili Iuriſconſulto: quo, ſua ſe virtute ac ſtudio, lautam fortunam eſſe conſecutum oſtendebat. Sed id Emblema placet ad quoſcumque doctos & ſapientes homines transferre. His ſymbolis, virga nempè Mercuriali caduceo, duobus inter ſe connexis ſerpentibus, & duplici copiæ cornu ſignificatur, homines ſapientia & eloquentia præditos, rerum omnium abundantiam facilè conſequi. Quò ſpectat Ariſtotelicum illud, Diuitem ſi velit eſſe poſſe, qui ſapientia fuerit excultus. quod quidem ſymbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus diſciplinæ, eloquentiæ, ſapientiæ, ſed & felicitatis notam habet, teſte Pierio lib. 15. De ſacris Aegyptiorum literis. Cornu verò Amaltheæ, rerum omnium abundantia eſt. Hinc apud Stobęũ Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus conſtitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, ſtudia legesque fiant optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, ſanctimonia, reuerentia. Enimuero

Caduceus.

Amalthea cornu.

Quiſquis Palladias totis quinquatribus artes
Emit, & Aonij pocula ſacra iugi,
Huic nil deeſſe poteſt, hunc pleno copia cornu
Imperat Attalica conditione frui.

Ab hac ſententia non multum abſceſſit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. εἶναι γὰρ σύμβολον, ἄν μήτις ᾖ μάλθων, ἀλλ' ἐργάτης, πάνθ' ἕξειν τ' ἀγαθά· καὶ μὲν τὴν ἀμαλθείαν, τοῦ μὴ μάλθωνος πεπλασμένου· καὶ ἢ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι· βότρυς δ' ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται, ὅ, τε ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. id eſt, Amaltheæ cornu ſic interpretabatur: eum quidem ſignificare qui minimè ſit diſſolutus, ſed operi intentus, genus omne boni conſecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal eſt laborioſiſſimum, virum operarium intelligi: Vuas autem & ſimilia in cornu haberi, quia ex agricultura conſequimur quæcumque neceſſaria ſunt. Itaque ipſum geſtantes inducuntur bonus genius & bona fortuna. In Collectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur:

Quid per Amalthea cornu ex Stobæo.

Bos, animal ad laborem natũ.

τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,

οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριόν ἐστι τοῦτ', ἐὰν ἴσχῃς, λέγε
πρὸς τοῦθ' ἃ βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
φίλοι, βοηθοὶ, μάρτυρες, συνοικίαι.
Putáſne Amalthea cornu huiuſmodi eſſe,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum eſt, quod ſi habueris, petas
Abipſe quicquid voles; omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, teſtes, domuum multitudo.

Amaltheæ iſtud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio Chryſoſtom. Orat. I. De fortuna.

Caduceus Mercurij. *caduceus*] Virga Mercurij, qua dicitur vſus ad lites & iurgia tollenda, ad ſomnum inducendum, ad euocandas ex inferis animas, vel etiam immittendas: vnde illud eſt Horatij,

Tu pias letis animas reponis
Sedibus, virgaq; leuem coërces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, has animas ille euocat orco
Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit,
Dat ſomnos, adimitq;, & lumina morte reſignat.

Serpētes caduceo implicati. De Serpentibus autem Caduceo implicatis, hæc eſt Mythographorum narratio. Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter ſe Dracones acerrimè concertantes offendit, quos interpoſito baculo ſtatim compeſcuit & pacauit; qua de cauſſa ne poſteri miraculum ignorarent, Aegyptij virgam duobus interpoſitam draconibus Mercurio conſecrarunt, & Caduceum nominarunt. *Baculus quid.* Baculus hic eloquentiæ typus eſt: dracones ſapientiæ gerunt ſymbolum. Alij ad pacem referunt, quam plerumq; legati ſiue caduceatores componunt. Huc etiam reſpexit Iſidorus: Mercurius, inquit, virgam tenet quæ ſerpentes diuidit: nam bellantes & diſſidentes interpretum oratione ſedantur. Iamblichus in Epiſtola ad Deuxippum: Reuera, inquit, Deus *Serpentes, dialecticæ ſymbolum.* quiſpiam fuit, qui hominibus Dialecticam oſtendit, & è cælo demiſit: vel, vt quidam dicunt, eloquens Mercurius, qui in manibus Dialecticæ ſymbolum geſtat, ſerpentes ſcilicet ſe inuicem reſpicientes.

Amaltheæ hiſtoria. *Amalthea cornua.*] Amalthea capræ nomen fuit, cuius lacte Iupiter eſt enutritus, Adraſtes & Idæ Nympharum miniſterio & ope-

& opera. Cùm verò aliquando capra cornu, quod habebat amplíſſimum, in obiecta fregiſſet arbore, Nympha id ſuſtulit diuerſis pomis ac herbis onuſtum, & ad os ipſius Iouis detulit: cuius beneficij memor iam grandior factus, cornu ſeruatum Nymphæ, cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutum, vt quicquid appeterent, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cornu referunt ab Hercule ereptum fuiſſe Acheloo ſeſe in varias figuras commutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Faſtorum 5. Strabo lib. 10. Lactant. lib. 1. cap. 21. Cæl. lib. 11. cap. 1. lib. 22. cap. 3. & lib. 30. cap. 1. Mythologi referunt ad regionem antea ſterilem & infecundam, quam labore & induſtria Hercules feraciſſimam reddiderit. Nos facultatum & omnium bonorum copiam hîc interpretamur, quæ virtutem & liberalem omnem eruditionem conſequi iure debeat: quod ſignificat huius Emblematis inſcriptio. cuius Cicero meminit in Catone Maiore his verbis: Te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite fortuna, ex Ciceronis Epiſtolis familiaribus.

Acheloi cornu.

Fortuna virtutem ſuperans.

EMBLEMA CXIX.

C*ÆSAREO poſtquàm ſuperatus milite, vidit*
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam;
Iam iam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore ſonos:
Infelix virtus; & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

INterfecto Iulio Cæſare à Bruto & Caſſio, vt libertatem ciuibus ereptam reſtituerent, res tamen non ceſſit vt ſperabãt. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm Brutus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadentibus: Non certè pedibus,

pedibus,inquit,eſt fugiendum,ſed manibus:tandemq́ue arrepto gladio prorſus deſperans ſe ipſum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Auguſto refert tum verſus hos pronũciaſſe, qui in tragœdia Herculi tribuuntur: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα ἄλλως· ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρα ἐδούλευες τύχῃ. hoc eſt, O miſera virtus, quàm tu res eras nugatoria: equidem ſeriò in te exercebar, at tu fortunæ inſeruiebas. vel ſic: O miſera virtus, ergo nomẽ inane eras, ego verò te vt rem ſolidã exercui, quamuis interim fortunæ ſeruires. Significabat tunc quidem temporis plus momenti & virium fortunæ quàm virtuti fuiſſe, viroſque bonos improborum machinis fractos & extinctos. quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, cùm ait; Quis neget eximiam quoq; gloriam ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? Alciatus Parergôn libro 2. c. 7. retulit hanc Bruti ſententiam, vſurpauitque in Epitaphio à ſe conſcripto de Pyrrhi Anglebermæi Aurelianenſis Academiæ Iureconſulti morte, his omninò verbis: *Mors Marci Bruti.* *Fons Emblematis.*

Quis non malignas mortis accuſat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Viuaciores improbos coruis ſinens?
En Pyrrhus ille tot animi illuſtris bonis,
Latcque clauo eſt ante præreptus diem:
Fruſtra putauit eſſe te Virtus Deam,
Quæ fortuitis ſeruiebas caſibus.

At reuera hæc fuit Bruti, id eſt hominis pagani, nec verè Philoſophi, imò verò deſperantis opinio, qui quantum in eo errarit, colligere eſt facillimum ex ſcriptis Platonicorum & aliorũ, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè non multũ ei poteſt obeſſe fortuna, qui ſibi firmius in virtute quàm in fortuna præſidium collocauit. Virtus enim omnia quæ in hominem cadere poſſunt, ſubtus ſe habet, eaque deſpiciens caſus contemnit humanos, culpaq; omni carens, præter ſeipſam nihil cenſet ad ſe pertinere: vt rectè docet Cicero Tuſcul. 5. & Lactant. lib. 3. De falſa ſapientia c. 28. Neque verò cenſendus eſt fortis, & magno præditus animo, qui vt aliquod damnum, aut alioqui aſperam vitę calamitatem effugiat, vitæ ſibi vſuram adimit: quod in Cleomene Plutarchus arguit. Cùm enim poſt miſeram acceptam cladem in bello contra Antigonum, Cleomenes rebus omnibus deſperatis admoneretur à Therycione, vt ſe interficeret: Generoſum verò putas eſſe, inquit, magniq; *Deſperantis opinio quæ.* *Virtutis vis.* *Fortis non eſt qui ſe necat.* *Cleomenis verba grauiſſima.*

 animi

animi facinus, ſibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut promptum magis eſſe poteſt? Id verò ignaui hominis & inconſulti maximum argumentum eſt. Quis enim eum, qui ſimile quidpiam in ſe receperit, non à ſua ipſius ignauia victum eſſe confitebitur? Neque enim eſt oppetenda mors, vt honeſtas actiones detrectemus: imò diligenter prouidendum, vt ipſa mors in ſe generoſi quidpiam & honeſti habeat: quia cum probro nòn minimo coniunctum ſit, aut viuere, aut mori ſui cauſſa velle. Quod ſi aliquando cogitandum eſſe videatur (quod numquam tamen permiſſum fuit inſtituto Chriſtiano) id fortaſſe permittitur, cùm nulla ſpes ſuperſit amplius defendendæ patriæ. Rectè ille quidem, ſed veriùs tamen Poëta:

Rebus in incertis facile eſt contemnere vitam:
Fortiùs ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

At in primis audienda vox Herodiani 6. χρὴ δ' ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσπίπτοντα: Viros generoſos atque ſapientes decet optima quidem optare, ſed ferre quæcumque incidant. Laudata non te-

Ciceronis diſſimulatio poſt ciuile bellum Pompeianum laudatur.

merè ſapientibus & conſultis hominibus M. Tullij ſententia, qui cùm videret fractas omninò & extra ſpē poſitas eſſe Pompeianorum copias, cum Cæſare & Craſſo ſentire maluit, quàm iis quos vincere ſe minimè poſſe ſperabat, obſiſtere, aut etiam verbis moleſtus eſſe. Nam neque pugnandum ſibi arbitrabatur eſſe tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in eadem ſententia, conuerſis rebus, ac bonorum voluntatibus immutatis, ſed temporibus aſſentiendum. Numquam enim, vt ait ille, præſtantibus in gubernanda Repub. viris laudata eſt in vna ſententia perpetua permanſio: ſed vt in nauigando tempeſtati obſequi, artis eſt, etiamſi portum tenere nequeas: cùm verò id poſſis, mutata velificatione aſſequi, ſtultùm eſt eum tenere cum periculo curſum quem cœperis, potius quàm eo commutato, quò velis, tandem peruenire: ſic in administranda Republ. prudentibus viris propoſitum debet eſſe OTIVM CVM DIGNITATE: & non idem ſemper di-

Catonis pertinax animus improbatur.

cere, ſed idem ſemper ſpectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cùm eſſet eo ingenio iiſque moribus, vt ſeipſum mutare, & (vt Salluſtij verbo vtar) naturam verſare minimè poſſet, non modò ſuæ Reipub. nihil profuit, ſed etiam valde obfuit. Eum quidem hominem cordatum & fortem & temperatum facilè patior fuiſſe, at non tam prouidum neque tam circumſpectum

video

video in iis, quibus erat in primis ea ætate eoque tempore prouidendum. Vt que ſolis curſus non recto per cælum meatu fertur, ſed obliquo, leni, atque moderato, ſed tamen orbis vniuerſi machinam æquabili temperie calefacit: Ita Principes & magiſtratus ſeſe populi nonnumquam ſtudiis, vt ita dicam, obliquis accommodare debent, vt melius ſit iis conſultum, quos regi par eſt non ſummo iure, ſed æquitatis vario eoque mutabili præſcripto. In quo Cicero, quamquam in cæteris vitæ partibus oculatus, infeliciter lapſus eſt ea quam in M. Antonium inſtituit miſera contentione. Nam quamquam non inuitus fatear illius cauſſæ, quam pro libertate ſuſcipiebat, optimam conditionem fuiſſe, non poſſum tamen quin vnà cum Poëta dicam: *Infelix contentio M. Tullij in Antonium.*

Heu nihil inuitis fas quemquam credere Diuis!

Putabat enim ſe Antonium tam facilè, & eo iure, poſſe de medio tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quōdam Catilinam, Verrem, & alios facinoroſos. Non videbat, inquam, ſe verſari in Romulidûm fece, & cùm alia vita eſſet, aliam eſſe vitam debere; vt nō mirum videri debeat, ſi ei fato iniquiſſimo pereundum fuerit. Sed iam ſatis: ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortem ſpontaneam diſputat Seneca De beneficiis 2.c.20. & vndecimo Epiſtolarum ad Lucilium, 83. epiſt.

ſolis prouida verbis.] In hoc ſequebatur quorundam dogma, qui aſſerebant, Virtutem nihil aliud eſſe quàm verba & voces. cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De ſuperſtitione, vbi hoc quod antè aſcripſi ferè, citat ex Poëta quopiam: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρα ἦσθα, ἐγὼ δ' ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν ϗ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν. Idem ſcriptum tandem reperio (quid enim prætermittam quod ſeſe vltro offert?) in Epitoma hiſtoriæ Romanæ, quæ L. Flori nomine circūfertur: Quanto eſt, inquit, efficacior fortuna quàm virtus? & quàm verum eſt quod moriens efflauit, Non in re, ſed in verbo tantùm eſſe virtutem? hæc lib.4.c.6. *Virtus, verba & voces.*

Pauper-

Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

DEXTRA tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas:
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

ADoleſcentis eſt ingenioſi proſopopœia, quæ multis aliis communis eſt: quibus ſi quid ſuppeteret ad ſtudiorum progreſſum, non ſanè in minimis hęrerent, ſed abſolutam perfectamq́ue diſciplinarum cognitionem ſeriò contrectarent. At propter ſummam facultatum inopiam conſiſtunt, perpe-

tuoq́ue

tuſque in infimo puluere volutari coguntur. Enimuerò vulgatiſſimum eſt illud Iuuenalis:

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Idemque: *— cantare ſub antro*
Pierio thyrſúmve poteſt contingere ſana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: ſatur eſt cùm dicit Horatius ohe.

Sed ne tranſiliam tam oſcitanter eam vulgatam & ſolemnem ſtudioſorum penè innumerabilium querelam, qui miſeram ſuam fortunam vitæque genus incuſant: quot quæſo iam olim & hoc noſtro tempore adoleſcentum myriades eſſe conſtat, in quibus ea ſit ingenij dexteritas, vt ad liberalem omnem diſciplinam non imbuti, ſed ficti à natura eſſe videantur? At in puluere cœnoque miſero hærere coguntur, & cùm meliores fruges non poſſint, ſiliquas affectantur, imò verò cum grauibus & moleſtis admodum colluctantur difficultatibus; quia quamquam ingenij mentiſque penè diuinę pennas expeditàs & alacres habeant, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem, vel certè Mæcenatem beneficum nanciſci poſſunt, qui nodum, qui ſaxum illud egeſtatis adeò vrgentis, qui validum fortunæ impedimẽtum toliat. Quis laborioſum & induſtrium Cleanthem in hiſtoriis laude dignum non cenſeat, qui noctis magnam partem in aqua haurienda impendebat, quò ſibi victum compararet, interdiu verò Chryſippi doctrinæ operam daret? Nam ne longiùs abeam, nullus noſtrum eſt, cui compertum non ſit vbiuis gentium permultos eſſe ſtudio addictos adoleſcentes, qui incredibili amore flagrent eas capeſſendi artes, quibus humanitas & eruditio comparatur. Qui tamen arctiore, nimiſq; violenta paupertatis remora ſic interdum prohibentur, vt cùm iis facultatibus omninò careant, quæ ad hoc iter conficiendum neceſſariæ ſunt, ad artes quaſdam ſordidas, tamquam in piſtrinum, fortunæ, vt ita dicam, tyrannide compelluntur: vel ſi quid ſpei reliquũ ſit, non tamen poſſunt emergere, niſi deuorent infinitas in ſtudio perſequendo moleſtias. Nam aut pædagogiæ onera ſuſtinent (qua conditione, ſi cum aliis conferatur, nulla alia miſerior) aut deterius aliquod ſubire munus & viliores quaſdã partes, imò verò labores indignos literatis hominibus perferre ac pati coguntur. Quæ ingenia certè acuta per ſe & viuida, ſed inopiæ tamen nimiis moleſtiis ſopita

Excurſus in miſeram adoleſcentum feliciſſimi ingenij conditionem.

Pædagogi miſeri.

ſopita nimium ac languida ſi quis liberali animo iacentia ex-citaret, non dubium eſt quin longè plures haberemus in rebus Theologicis exercitatos, graues profectò & eruditos Iuris v-triuſque conſultos, fidos & perſpicaces Medicos, Doctores lon-gè plures in omni literarum genere, Mathematicos, Phyſicos, Logicos, Oratores, Poëtas, Grammaticos, ad Reipub. non mi-nimum & ornamentum, & adiumentum. Quod cùm ita que-ror, neſcio profectò an dicere auſim quæ mihi nūc in mentem veniunt: nempè huic inopiæ diligenter, magnaque liberalitate fuiſſe iam olim occurſum à noſtris maioribus, ſapientibus cer-tè ac piis hominibus, qui tot ſcholas hac in Pariſienſi Academia (vt de cæteris taceam) à fundamentis excitarunt, legibus & in-ſtitutis informarūt, reditibus etiam ac cenſibus annuis locuple-tarunt: quas opes rebus primùm iis quæ ad Religionem perti-nent, & pauperibus alendis, iisque quibus nimis eſſet arcta ſu-pellex, aſſignari voluerunt. Quæ pia certè & Chriſtianis homi-nibus digna beneficentia, inſtitutioque liberalis, mirum quàm hodie immutata ſit. Hunc enim adoleſcentum ſtudioſorum & pauperum cenſum neſcio qui ſcholarchæ malis artibus inter-dum occupant: ex quo fit, vt quæ iuſtè conferri debebant in v-ſus publicos, miſerè ab iiſdem & iniquè rapiantur: nec iam in-opes ij admittātur, quos ſolos participes eſſe par erat huius mu-nificentiæ, ſed ignaui quidam ventres impunè ſanctos illos re-ditus depeculentur. Sed de his aliâs fortaſſe commodiùs. Lapis paupertatis eſt ſymbolum, propter grauitatem & difficultatem ponderis. Hinc enim & ſenarius hic,

Multæ in Pariſienſi Academia ſcholæ.

οὐδὲν πενίας βαρύτερόν ἐστι φορτίον·

Nullum pauperie moleſtius eſt onus. Dextræ etiam lapis ad-hærens, referri non incommodè poteſt ad impedimētum ſcri-bendi. Nam præ inopia nihil eloqui poteſt; vel ſcriptis man-dare adoleſcens, fortunæ bonis omninò deſtitutus. Et certè ta-lis futurus erat Virgilius, talisque Horatius, niſi liberalitatem Mæcenatis fuiſſent experti. Per alas ſiue pennas, vigorem in-genij & acumen intellige.

In Oc-

In Occaſionem.

EMBLEMA CXXI. Διαλογιστικῶς.

LYSIPPI *hoc opus eſt, Sicyon cui patria. tu quis?*
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis ſtas? vſque rotor. talaria plantis
Cur retines? paſſim me leuis aura rapit.
In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc ſignum me magis eſſe docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic, cur pars calua eſt poſterior capitis?
Me ſemel alipedem ſi quis permittat abire,
Ne poſſim apprenſo poſtmodò crine capi.

Tali

Tali opifex nos arte, tui cauſſa edidit, hoſpes:
Vtq́; omnes moneam, pergula aperta tenet.

Fons Emblematis. ID ſumptum è Græco Poſidippi Epigrammate, quod huc aſcribam:

τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος. οὔνομα δὴ τίς;
λύσιππος. σὺ δὲ, τίς; καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
ποσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
χειρὶ δὲ δεξιτέρῃ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
νὴ Δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν,
οὔτις ἔθ', ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Eraſmus eoſdem verſus paraphraſticôs reddidit, id eſt, muſa pauló fuſiore, in Prouerb. Noſce tempus. Auſonius in Epigrammatis eodem fermè argumento deſcripſit occaſionem, ſed huic comitem fecit metanœam, id eſt pœnitentiam. qua de re Politianus cap. 49. Miſcellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. *Vis occaſionis.* Admonemur hac icone occaſionem, cùm ſeſe offerat, ſtatim eſſe arripiendam: eius enim tanta eſt opportunitas, vt plerumque ex voluptate triſtitiam, ex damno lucrum, ex honeſto inhoneſtum parturiat; & contrà: breuiterque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuum habet momentum, vt non ab re veteres eam donaſſe diuinitate videantur. Cætera ſuo loco particulatim explanare ſatius eſt.

Lyſippus. *Lyſippi hoc opus.*] Lyſippus ſtatuarius ex Sicyone vrbe Peloponneſi, multis variiſque ſuæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut ſculperetur, præterquàm ab Apelle & Lyſippo. Horat. Epiſt. 2.

Edicto vetuit, ne quis ſe. præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia.

Idem Plutarch. lib. De Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Deſcriptio eſt Occaſionis. per articulum, punctum

punctum & momẽtum intellige breuiſſimum. Vide Prouerb. Temporis punctum.

Cur pinnis ſtas?] Hoc ſignificatur, volaticam eſſe & fluxam occaſionem, idcircoque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur. *Occaſio volatica.*

nouacula.] culter raſorius: quo etiam acutiſſimum momentum temporis exprimitur. *Nouacula Occaſionis.*

Cur in fronte coma?] Alludit ad illud:

Fronte capillata, ſed poſt Occaſio calua eſt. *Calua Occaſio a tergo.*

Nam poſt neglectam occaſionem, ea frui non amplius licet. καιρὸς recaluaſter occipitio à coma libero, capillis in ſupercilia diffluentibus olim pingebatur, talemq́; prius finxit Sicyonius ille plaſtes Lyſippus. Demoſthenes Epiſtolis de Cõcordia, eandem ſententiam Athenienſibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρῶν, ἑλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυνάμενον κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν Ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παρακρουσθέντων, οὐ ῥᾴδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ᾠήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι Reſpexit huc Pindar. Pythior. 9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν· id eſt, Occaſio ſimiliter totius negotij perfectionem in ſe habet. Athenagoras pro Chriſtianis, οἱ μὲν γὰρ τὸν ἀέρα τὸν Δία λέγουσιν, οἱ δὲ καιρόν. Horat. primo Epiſt. ad Bullatiũ:

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.

Ouid. 1. De remedio:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Idem alibi:

Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Martialis item:

Non bene diſtuleris videas quod poſſe negari.

Conſule Prouerb. Premenda occaſio: &, Capere crines.

alipedem.] celerem & velocem, quaſi alas pedibus habentem.

Tali opifex.] Admonet ſpectatorem imago, docetque cuius rei gratia, & propter quam cauſſam locata ſit in loco vndique patenti, ſcilicet, vt omnes & quoſcumque obuios ſui negotij admoneat & doceat.

In ſubitum terrorem.

Emblema CXXII.

Effvso *cernens fugientes agmine turmas,*
Quis mea nunc inflat cornua? Faunus ait.

Origo certiſſima Emblematis.
Pan dux Bacchi, & eius inuentum.

EX Poliæni auctoris Græci Stratagematôn lib. primo tractum id Emblema video: ſententiam ita reddere ſum conatus: Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciem inuenit quam phalangem nominauit. Dextrum etiam & ſiniſtrum cornu inſtituit: quę cauſſa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hoſtes intercepit. Cùm enim aliquando qui miſſi fuerant exploratum, retuliſſent hoſtes in altera ſyluæ concauæ parte caſtra metari: Pan eo accepto nuncio ſuis præcepit, vt ingentem clamorem tollerent. quibus ita conclamãtibus, locis cauernoſis ſonus exceptus multò quidem maio-

maior exauditus eſt. quare perculſi metu hoſtes, ſtatim ſe in pedes coniecerunt. Quo ſtratagemate cùm Pan fuerit vſus, Echo Pani amica eſſe fingitur: ideoque vani nocturnique terrores Panici dicuntur. hæc ferè Poliænus. Alij verò ad hunc modum explicant, ſed non ita ſcitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana paſtorum Deum repentinos terrores, & animi conſternationes immittere vſque adeò impotẽtes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum non raro vſu venire ſolet in exercitu, cùm nulla mouente cauſſa equi atque homines perturbantur. Photnutus Panicos terrores ait dici de repentinis & ſine ratione factis: ita enim nonnumquam greges atq; armenta pauere videntur, cùm ſonitus aliquiſve ſtrepitus ſurgit in ſyluis, aut è ſpeluncis, aut ex terræ cauernis. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus eſt in M. Antonij vita: quo loco tractat expeditionẽ Parthicam. magnus enim metus inceſſit Antonij milites, ob aurea quædam vaſa Mithridati liberaliter ab Antonio data. Hic terror Gallos inuaſit, cùm Brenno Duce Delphos prædaturi acceſſerant. Terrores quippè, inquit, nulla certa cauſſa exiſtentes à Pane oriri produntur. Hinc Silius lib. 13. Punicorum, ſcribit hoc terrore Panico Annibalem fuiſſe perculſum, cùm ad vrbis mœnia acceſſiſſet eam expugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna defectum eſſet paſſa temporibus Perſei, Macedonum Regis, vulgò rumor increbuit, hoc quaſi oſtento regis mortẽ ſignificari. Quæ res effecit, vt Macedones conſternarentur, ipſiq; Romani animos ſumerẽt. Itaq; ἀληθὲς ἐστὶ τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id ſignificat Cicero pro Cæcina: Exercitus, inquit, maximi ſæpè pulſi fugatiq; ſunt terrore ipſo, impetuq; hoſtiũ, ſine cuiuſquã nõ modò morte, ſed etiam vulnere. Huc refer Prouerb. Panicus caſus: &, Inanis metus: &, Multa belli inania. Diodor. lib. 1. ea de re nõnihil. Quid ſi quis referat ad eum pauorẽ, qui omnẽ ſapiẽtiæ vim ex animo expectorat, vt ait ille? vel ad conſternationẽ terroremq;, cui viri etiã fortiſſimi non poſſunt eſſe aliquando pares, non videbitur abhorrere fortaſſe à mente Alciati. Rectè ſiquidem Pindarus:

Panici tumultus ac terrores.

— φόβος ἀνδροδάμας
ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν·

Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit.

Effuſo agmine.] diſperſo exercitu & perturbato.

Faunus.] Pan, cuius cornua credebãtur terrorem immittere.

In illaudata laudantes.

Emblema CXXIII.

Ingentes Galatûm ſemermi milite turmas,
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm ſæua boum vis, ira, proboſcis,
Tum primùm hoſtiles corripuiſſet equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Inſuper & ſociis, Occideramus, ait,
Bellua ſeruaſſet ni nos fœdiſſima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

Antiochi ſtratagema in Galatas.

HIſtoria hæc refertur à Luciano in Apologia quadam, quæ inſcribitur Zeuxis ſiue Antiochus. Cùm non ignoraret

Antio-

Antiochus, cui cognomen Soter erat, & corporis viribus & audacia inſtructos eſſe Galatas, illorumque multitudinem innumerabilem videret, ſpem valde malignam animo concipiebat potiundæ victoriæ, illis tamquam inuictis exiſtentibus. Itaque iam de fœdere ineundo paciſque conditionibus petendis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generoſi, & inſtruendæ aciei peritus iuſſit interea Elephantos, quos Antiochus vndecim habebat, clam occultiſſimè tenere, ne ex acie apparentes hoſtibus fierent conſpicui: vbi verò manus eſſent conferendæ, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, Eliphanti in Galatas fecerunt impetum; ipſique equi ferociam Elephantorum non ſuſtinentes, ſeſſores dorſo excuſſerunt. Ad extremum itaque Antiocho ceſſit victoria: ideoque Macedones regem victorem coronabant, lætumque Pæana canebant. Ille tamen effuſis lacrymis dixiſſe fertur: *αἰσχυνώμεθα, ὦ στρατιῶται, οἷς μὴ ἡ σωτηρία ἐν ἑνκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐπέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; ἐπίτε τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι.* hoc eſt, Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus ſalus in hiſcé vndecim ſtetit belluis, adeò vt niſi ſpectaculi nouitas hoſtium animos terruiſſet, quid tandem in eos potuiſſemus? Itaque trophæum nullum aliud quàm Elephantum iuſſit ſculpere. Hoc exemplo belli duces potiſſimùm taxantur, qui ſæpiſſimè honeſto vtile anteponunt. Antigonus interrogatus, quo modo eſſent hoſtes aggrediendi, dixit: Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut inſidiis. Sed improbiùs Lyſander, qui exprobranti cuidam artes & dolos quibus in prœliis vteretur: Si, inquit, leonina pellis ſufficere non poſſit, induenda certè vulpina eſt. Innuebat quidem ad artes confugiẽdum eſſe, ſi quid virtute parari nequeat. Huic quidem Chilonis aduerſatur ſententia, Damnum inquientis præferendum eſſe turpi lucro: ſiquidem illud ſemel dolemus, hoc ſemper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium,

Imperatores ipſique principes ſæpe honeſto vtile præferunt.

Lyſandri aſtus.

— dolus an virtus quis in hoſte requirat?

Excurſus in fœderum & fidei violatores principes.

quod noſtris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna comes eſſe debuerat, magno noſtro malo plus quàm ſatis eſt, experimur. Quando enim vberior vitiorum copia? quãdo maior auaritiæ patuit ſinus? Imperator Ethnicus & Barbarus faſſus eſt ſe ſuperaſſe hoſtes non vi; ſed dolo, vnde & trophæum iuſſit erigi: plerique verò Chriſtiani duces (quod grauatè dico) ſæpenumerò dolis & inſidiis hoſtem circumueniunt, idque

virtuti bellicæ aſcribunt: nec eſt quod apud eos de vincendi via diſputetur, quælibet Martis alea vel aperta vel inſidioſa committitur: ſicque,

Cura quid expediat prior eſt, quàm quid ſit honeſtum.

Rex Sapor ſcribens ad Conſtantinum, apud Ammian. Marcellin. lib. 17. inter alia, tum hoc elegãter: Ideóque Armeniam recuperare cum Meſopotamia debeo, auo meo cõpoſita fraude præreptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod aſſeritis vos exultantes, nullo diſcrimine virtutis ac doli, proſperos omnes laudari debere bellorum euentus. Iſocrates autem in Panathenaico iniuſta bella ita exagitat: θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένας μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστὰς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν σπουδαίων, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαιρουμένων· οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίημεν, ἢ τοὺς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὁμοίους ὄντας. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖν βουλομένων, θεῶν ἄν τις ἀμέλειαν εἶναι φήσειεν. i. Miror autem ſi qui ſunt qui prœlia & victorias præter ius & æquum partas, nõ eſſe turpiores, & pluribus plenas eſſe probris exiſtiment, quàm clades ſine ignauia acceptas: præſertim cùm ſciant magnos exercitus, quamuis ſceleratos, ſæpè ſuperiores eſſe viris honeſtis qui pro patria pugnare nõ dubitant: quos laudari multò ſit ęquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mortem oppetere non recuſant, conductitiis militibus ſimiles. Nam hæc facta ſunt hominum improborum. Quòd verò boni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui ſtudet iniuriis inferendis, prœliantur, id Deorum incuriæ fortaſſis eſt tribuendum.

Galatæ qui. *Galatûm.*] Galatæ ſiue Gallogræci, populi minoris Aſiæ Phrygiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4 & Iuſtin lib. 25.

ſemiermi milite.] ſemiarmatis militibus.

fuderat.] profligarat. Liuius lib. 2. Exercitum fundit, fuſum perſequitur.

Elephanti Lucæ boues. *Lucarum boum.*] Elephantorum, qui primùm ab Italis viſi ſunt in Lucanis, vt cenſet Plin. lib. 8. cap. 6. & Solinus Polyhiſt cap. 28. Idémque Vegetius lib. 3. cap. 26. Vide Prou. Priùs locuſta Lucam bouem pariet.

proboſcis.] ἀπὸ τοῦ προβοσκεῖν, quod eſt antè paſcere. Pars eſt ſiue corporis porrectio naribus inhærens, qua vtitur Elephantus tamquam manu. Plin.cap.7.lib.8. *Proboſcis ſeu promuſcis.*

trophea.] Trophæum ἀπὸ τοῦ τρέφειν, à conuertendo: quòd qui hoſtes in fugam conuerterat, trophæum merebatur; quod in loco publico conſpicuum erat, vt victoriæ ſignum. hinc illud eſt Virgilij vndecimo Aeneid. *Trophæum unde.*

Mezenti ducis exuuias tibi magne tropheum
Belli potens aptat rorantes ſanguine criſtas.

Bellua fœdiſſima barrus.] Barrus, Elephas eſt, qui barrire dicitur: inde barritus, talis vox. Appul. Florid. 3. Vt eſt Taurorum grauis mugitus. Luporum acutus vlulatus, Elephantorum triſtis barritus, &c. Et alibi pro clamore militari vſurpatur. Veget. lib. 3. cap. 18. Clamor, quem barritum vocant, prius non debet attolli, quàm acies vtraque ſe iunxerit. Obiter admoneo, melius hîc fortaſſe legi *fidiſſima* quàm *fœdiſſima*. ſed in hoc ſcrupo tantillo immorari nolim. *Barrus & barrire.*

Vt ſuperaſſe iuuat.] Alluſio ad illud, Lucrum pudori præſtat: & Plauti in Trinummo,

Pol pudere quàm pigere præſtat, totidem literis.

Rectè Theodericus apud Caſſiodorum lib. 1. Variar. ad Marcellum Aduocatum fiſci: Non quoties, ait, ſuperes, ſed quemadmodum vincas, inquirimus. Non quæras de poteſtate noſtra, ſed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur, &c.

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

AEREAM *propter creuiſſe cucurbita pinum*
Dicitur, & grandi luxuriaſſe coma:
Cùm ramos complexa, ipſumq́; egreſſa cacumen,
Se præſtare aliis credidit arboribus.
Cui pinus, Nimium breuis eſt hæc gloria: nam te
Protinus adueniet, quæ malè perdet hyems.

Vnde Emblema petitum. SCribit Guicciardinus Italus ſcriptor, id Alciati carmen affixum fuiſſe ianuę cuiuſdam hominis Angli, qui factus inſolentior ob proſperos rerum ſucceſſus, permultis inuiſum ſe præbebat. Idem eſt apologus apud Petrum Crinitum De honeſta

neſta diſciplina lib.2.cap.14. Sata eſt olim, inquit, cucurbita iuxta pinum arborem editiſſimam: cucurbita verò cùm multis pluuiis atque cæli temperamento creuiſſet, laſciuire cœpit, & ramulos audaciùs porrigere: iamq́ue in pinum ſerpebat, & ſuas in ramos frondes audebat inuoluere, prægrandia poma & vireſcentia oſtentans. Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit, vt pinum auſa ſit aggredi: Et vides, inquit, vt te iam ſupero, vtq́ue foliis & virore præſto? Tum pinus, quæ ſenili prudentia præſtabat, nihil mirata eſt cucurbitæ inſolentis audaciam, ſed reſpondit: Ego verò hîc multos calores & hyemes, variasq́ue temporis calamitates pertuli, adhuc tamen integra conſiſto: tu ad primos rigores minus habebis audaciæ, cùm & frondes concident, & viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quandam felicitatem gloriantur, quiq́ue plus habent oſtentationis & pompæ, quàm facultatum aut virium. Itaque non mirum videri debet, ſi dum ſe aliis præferunt, magniq́ue videri volunt, ſeſe aliis & quidem naſutis hominibus ridendos propinent, & tamquam ſicci quidam floſculi citiſſimè exareſcant ac decidant. Certè apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit, vtpotè quæ cùm ventricoſam admodum ſpeciem præ ſe ferat, multumq; identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuũ eſt, vt refert Pierius lib. 58. Eodem planè modo ſeſe habent Thraſones illi, fortunæ ſuæ momentaneæ iactatores, vel qui ſecundis ventis plus æquo turgeſcunt, neque præuident ſeueriſſimam illam Nemeſim, quę de ſuperbis & faſtuoſis vindictam ſumit. Id apertis verbis Pauſaniæ, Simonides ab eodem conuiuio lautiſſimè exceptus ſignificauit. Rogatus enim vt quidquam ex arcanis Philoſophię adferret in medium, vidensq́ue Pauſaniam rebus ſuis nimium confidere, dixit: Memineris te in tanto rerum ſucceſſu hominem eſſe. At quæ eſſet verbi huius vis, quodq́ue pondus, parum aduertit Pauſanias. Itaque cùm ipſe iam in ſummo vitæ diſcrimine conſtitutus, mortem ſibi imminere intelligeret, exclamaſſe fertur: Quàm inani perſuaſione deceptus eram, qui Cœi hoſpitis ſaluberrimum conſilium ad me pertinere non putabam: vnde nunc miſerè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimia ſe efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demandauit, vt ſummo mane cubiculum ingreſſus pronunciaret, ἄνθρωπος εἶ φίλιππε. cuius rei faciendæ occaſionem fortaſſe

In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pauſanias inſolens.

Philippus Macedo ex inſolenti moderatus.

taſſe dederat Archidamus Ageſilai filius; qui cùm à Philippo poſt partam victoriam ad Cherronæam acerbas & minarum plenas literas accepiſſet, huic reſpondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe, haudquaquam reperies illam factam maiorem, quàm erat ante victoriam. Non eſt igitur prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, ſed opus habet vt ſe propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præcipere videntur, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſummiſſiùs geramus. timenda eſt enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tãtùm conſtans eſt in leuitate ſua, vt Naſo ait.

Aëriam] editiſſimam, altiſſimam; vt Virgil. in 1. Ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo:

& 3. *— notaui*

Ipſe locum aëriæ quò congeſſere palumbes.

Aëriam propter.] i. prope aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hîc, propter hunc aſſiſte. M. Tull. in Piſonem: Hic vir clariſſimus qui propter te ſedet, L. Gellius, &c.

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

EMBLEMA CXXV.

D V M *ſæuis ruerent in mutua vulnera telis,*
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur ſpectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura ſua eſt.

HOc petitum conſtat è Gabriæ apologis. ſic enim eſt tetraſtichon Senariis iambicis: *Fons Emblematis.*

λέων μάχην ἔστησε πρός ποτε κάπρον,
γύπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπευον τὴν ἔριν,
βρῶσιν τὸν ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα·
φίλους δ' ὁρῶντες ἡσύχαζον τῶν ἐλπίδων.

Quos

Quos ſic vtcumque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectabant lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Iis tandem amicis tota ſpes prædæ excidit.

Principũ Chriſtianorum rixis auctũ eſt Turcicum imperiũ.

Suſceptum id videtur in Principes Chriſtianos, qui cùm inter ſe non longè antè decertarent, Solimanus Turca, quaſi ſpectatorem agens, ſuam non parum ditionem auxit, & in Germaniã irrupit, magna & ingenti totius Reipub. Chriſtianæ calamitate & damno. Quod Georgius Sabinus hoc hexaſticho perſecutus eſt; *Mutua diſcordes faciebant prælia turdi,*

Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Niſus,
Vnguibus, & roſtro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt diſcordes prælia reges,
Turcicus Europæ diripit hoſtis opes.

Ciuili bello nihil exitioſius.

Ex quo facilè intelligimus, quantum mali afferat inteſtinum diſſidiũ non modò ciuitatibus, ſed & imperiis tum labefactandis, tum etiam euertendis. Nihil enim ciuili bello perículoſius eſſe poteſt, nimirùm quòd hoſti externo non paruas addat vires. Incidi aliquãdo in eam, quam de iis belli temporibus Elegiam Chriſtianam ſcripſit Franc. Franchinus, homo Italus, eamq́ue adiicere non putaui alienum, neque ingratum ſtudioſis. Sic ergo:

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant.
Tamq; animis, & tam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam ſanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet hoſtis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm ſemel vt pugnent hi duo Marte pari.
Sperat enim noſtris confractis viribus, omnem
Europam paruo poſſe labore premi.
Ne, Reges, ne tantæ animis diſcordibus iræ,
Ne gerite hoſtili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque ſuis.
Roma rogat, Paulusq́ue rogat, datq́ue arma, dat aurum
Paulus, & ad tantæ præmia laudis opem.

Tu Deus,

Tu Deus, ex alto qui proſpicis omnia cælo,
Quiq́ue vides, maneat quanta ruina tuos,
Conſule militibus ſacris, & conſule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo ſunt hi lumina pacis:
Hi duo ſunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis:
E caſtris amboſque iube diſcedere ab armis,
Coge domum armipotens alter & alter eat:
Seq́ue putet neuter victum, ſed iactet vterque
Victorem populus ſe rediiſſe ſuis.

dente timendus aper.] ſic Martial. lib. 13.
Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum.
Et Ouid. in Epiſt.
— obliquo dente timendus aper.

prandia captat.] Captare prandia, eſt hîc, ni fallor, prædam expectare: quod explicat ſequenti diſticho.

Bonis

Bonis auſpiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS res cœpta malis, bene cedere neſcit.
Felici quæ ſunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiẽdis:
ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς,
καὶ τὰς τελευτὰς εἰκὸς ἔσθ᾽ οὕτως ἔχειν·
Quicumque rem rectà ratione inceperit,
Bonum illius certè ſperabis exitum.

Optima principia quid præſtent.

οὐ γὰρ οἷόν τε, ait Polybius, τοῦ τέλους τυγχάνειν, μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς ἐστοχασμένους: Minimè enim fieri poteſt, vt finem ritè conſequatur, qui

qui de principio non rectè primùm coniecerit atque cogitarit. Tantam vìm dicunt ineſſe bonis fauſtisque negotiorum ſuſcipiendorum principiis, vt ea vix bène cadere poſſint quæ infelix initium ſortiuntur. Et ſanè omina diligenter aduertenda eſſe, graues nec pœnitēdi auctores cenſuerunt. Rectè quidem & prouidè, modò abſit ſuperſtitioſa illa & inutilis obſeruatio, quæ humanos animos terrore neſcio quo afficit & torquet. Nã vt in re aliqua ſuſcipienda non parum conducit fauſtum felixq; principium, quandoquidem vel Poëta teſte,

Facti dimidium qui bene cœpit, habet:

ita non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, ſi vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioſo principio negotium ordiaris: tum enim muſtelam, id eſt, omen habere inauſpicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, needum expiati purgatique animo obrepit ſiniſtra quædam cogitatio, quæ intimam conſcientiam verberet atque lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rem alioqui magnam auſpiceris. Rectè Aiax apud Homerum, qui Deos inuocat ſeſe ad arma componens. neq; enim putat ſibi felicius rei bene gerendæ auſpicium capere poſſe, quàm ab inuocatione numinis. Cur poëticum illud, vt verè Philoſophicum celebratur, ἐκ διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principium Muſæ*? Cur Romani ſuorum conſiliorum & Senatus habendi ducebant initium à ſacro illo precationis carmine, cuius tam ſæpè mentio eſt apud ſcriptores? Sed & in delectu militum iidem, vt legionibus conſcribendis, operam dabant, vt qui primus vocaretur, auſpicatum nomen afferret. Neque verò ad vtramque confirmandam partem (eorum nempè qui omina & auſpicia vel neglexerint, vel obſeruarint) multis verbis opus eſt. Exempla ſi quis euoluere velit, petat à Valerio Maxim. lib. 1. cap. 4. Celebre eſt quod retulit Cedrenus, Græcus auctor, de Perſis, apud quos ſolemne fuit de nulla re graui & ſeria quicquam ſtatuere prius, eamque auſpicari, quàm oratio & colloquium religiosè haberetur.

Muſtelam occurrere.

Aiax qualis apud Homer.

Sacrum carm. precationis.

muſtela tibi ſi occurrat.] Occurſum muſtelæ ominoſum fuiſſe tradit Alexand. ab Alex. lib. 5. cap. 13. vnde nunc etiam apud quaſdam nationes infelix habetur omen, ſi cùm paratur venatio, aliquis muſtelam nominat: cuius etiam occurſus vulgò eſt inauſpicatus habitus. Eadem picta infortunium ſignificabat: animal enim perhibetur infauſtum eſſe, maliquе præſagij, iiſq; maximè, quorum domos habitet. Dicitur enim inſidiari domeſticis

Occurſus muſtelæ.

meſticis animalibus, præſertimque altilibus, easque ad internecionem vſque perſequi, ait Pier. lib. 13. idemque occurſum pleriſque religioſum haberi dicit. Adhæc in negotiis obeundis vel nomen ipſum, vtpotè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege Prouerb. Muſtelam habes.

Nihil reliqui.

Emblema cxxvii.

Scilicet *hoc deerat poſt tot mala, denique noſtris*
Locuſtæ vt raperent quicquid ineſſet agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, caſtráve Xerxis erant.

Hæ ſa-

Hæ fœnum, milium, farra omnia conſumpſerunt.
Spes & in anguſto eſt, ſtant niſi vota ſuper.

DEflet horribilem quandam calamitatem, qua fuit affecta Inſubrum Longobardia circa annum, vt coniicere facile eſt, 1541. Eleuata enim nube locuſtæ ex aëre dicuntur cecidiſſe, quæ legumina, herbas, & grana fermè omnia depaſtæ, induxerunt famem, & quorundam deſperationem, quòd poſt tot tantaque infortunia nihil eſſet relictum. Habebant digiti longitudinem, turgida capita, ventres obeſos, & ſanie refertos. Itaque extinctæ intolerabili fœtore aërem corruperunt, vt etiã corui, cornices, accipitres, aliæque aues cadaueribus alioqui inhiantes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Commentariis eorum qui noſtri temporis hiſtoriam congeſſerunt. Iidemque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilem fuiſſe eiuſmodi animalculorum multitudinem: nullas primò alas habuiſſe, ſed magnos dediſſe ſaltus: paulò pòſt quatuor adeptas, tantoque numero conuolaſſe, vt duo miliaria in longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt ipſius quoque ſplendorem Solis à toto illo terræ ſpatio ſua denſitate excluderent: vnde colligere eſt facillimum, rebus humi naſcentibus damna infinita inde ſubſecuta eſſe, vtpotè cùm ad radices vſq; omnia depaſcerentur: Cùm verò ſuccreuiſſent alæ, erant digiti humani magnitudine, tumque in fruges atrociùs graſſabantur. Cæterùm hę neque vi, neque induſtria alia propulſari potuere. Hoc autem ei ſimile eſt, quód habetur Exod. 10. & apud Ioſeph. lib. Antiquitatum 2. cap. 13. Adhæc locuſtarum etiam in Africa multitudinem prodigij ſimilem fuiſſe tradit Auguſt. in lib. De ciuitate Dei tertio, cap. vltimo, cùm iam populi Romani prouincia eſſet. Conſumptis enim fructibus & foliis lignorum, ingenti nube in mare dicunt eſſe deiectam: qua mortua, ſecuta eſt aëris corruptio, quæ tantam aduexit peſtilẽtiam, vt in ſolo Maſiniſſę regno octingenta hominum millia periiſſe referantur, & multo amplius in terris littoribus proximis. hæc ille. De Locuſta ita ſcribit D. Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. c. 14. Vſque ad locuſtam, ait, quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto regionis cuiuſque occupauerit latitudinem, innoxio primùm fertur habitaculo, nec fructus inhoſpitali incurſione depaſcitur, niſi diuinæ ſignum præceptionis acceperit. Etenim ſicut in Exodo legimus, ea quoque cæleſtis vl-

Hiſtoria de locuſtis.

tionem offenſionis exequitur, piæ miniſtra vindictæ. Hanc quoque auis deuorat Seleucis. Sic enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data ad remedium malorũ, quæ locuſta conſueuit inferre, cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt inſatiabili paſtu plagam ſuam poſſit extinguere. hæc Ambroſ. Hertmannus Schedel in Chronic. de damnis ab eodem animalium genere illatis ita commeminit: Lotharij Imperatoris tempore, ait, à Carolo Magno tertij, locuſtæ innumerabiles ſex alas habentes & dentes duos lapide duriores in Gallia, veluti nix, terram operuerunt. herbas, ſegetes & arbores, ac vniuerſa viriditatem habẽtia deuaſtarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad littora in terram eiectæ, ſecuta eſt magna putrefactio: & inde mortalitatem magnam, aërem inficientes, generalemq́ue hominum interitum ſuſcitarunt. Idem auctor hac de re ſic alibi ſcriptum reliquit: Tempore Caroli Burgundionum Ducis, filij Philippi optimi, locuſtæ per Italiam vagatæ, Brixiæ agrum deuaſtarunt, cùm in Brixiano agro in maxima multitudine aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum intulerunt damnum. Quibus niſi Ludouici Mantuani Principis ſolicitudo obſtitiſſet, ſata quoque in tota Lombardia corroſiſſent. Earum etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locuſtarum pernicie ſterilitatis vitium interceſſit, ſequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam conſuetudinem deberi conſtiterit, reddi tibi Prouinciæ Præſes iubebit. Cæterùm ita locuſtam depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medió fera lumina ſurgunt
Vertice, cognatus dorſo dureſcit amictus.
Armauit natura cutem, dumiq́ue rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuêre rubores.

Multa autem veteribus prodita remedia arcendis locuſtis, ſi vacat, lege apud Caſſium Dionyſ. De agricultura lib. 15. cap. 1.

Euro.] Eurus ventus eſt Orientalis calidus.

tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atyla. *Atylæ.*] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui poſt ſubactam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniam tranſiens multa vaſtauit: eius exercitus armatorum fuit 500000. cui dux Romanorum Aetius, & Theodoricus Hiſpanicorum Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt, vbi commiſſo prœlio 180000. vtrinque cæſa ſunt Hunnis victis.

Pauci

Paucis verò interiectis annis, Aetij, deinde Valentiniani audita cæde rediit infeſtior, Aquileiaque deleta Romám properabat, ſed Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dum nouis intentus eſſet nuptiis, vino nimio obrutus, effuſa è naribus ſanguinis copia, eſt ſuffocatus.

Xerxis erant.] Xerxes rex Perſarum, Darij filius, in Græcos *Xerxes* dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia: de auxiliis trecenta: roſtratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta myriades, equitum octo. Herodotus lib. 7. Lege Iuſtinum lib. 2. & Plutarch. Initio libri, cui Parallela nomen fecit.

farra omnis.] rei difficultas ſpondiacum fecit.

Spes & in anguſto eſt.] Reſtat deſperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

ſtant niſi vota ſuper.] id eſt, nil niſi vota ſuperſunt. vt habet Ouid. lib. 1. Triſt. Elegia 2. Hîc enim notanda Tmeſis, & Anaſtrophe.

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS *edax, nimiæ quem nauſea torſerat eſcæ,*
Hei mihi, mater, ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viſcera credas,
Qui rapto viuens ſola aliena vomis?

Emblematis typus.

TEtraſtichon hoc paucis commutatis mutuatus eſt ex Gabriæ apologo, quod ſic habet:

βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
οἴμοι κέκληγ᾽, ὡς σπλάγχνα. μῆτερ, ἐγχέω.
ἡ δ᾽ αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκν᾽, ἔφη,
*τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἐμεῖς *ἀλλοτρίων.* id eſt,

ἀλλότριον.

Puer die feſto bouis cùm viſcera

Voraſſe

Voraſſet, Hei mater, clamat, mea effluunt
Inteſtina. at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hæc ſunt, ſola at aliena vomis.

Diciturque in eos, qui quæ rapto & fraude congeſſerunt, ægrè perdunt, ac ſi ſua eſſent. Proculdubiò non ab re dictum eſt à Chryſoſtomo, Pauca malè parta, multa benè compaſata perdere: vt & Plautus (vnde eſt Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi*. Hoc ſi veniret aliquando in mentem iis qui tam impensè animo ſecum agitant, vt faciendi lucri rationem inueniant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeãt curant: aut certè timerent, ne amittendi metu fortaſſe aliquando impotentiùs cruciarentur: aut ne iuſtam in ſe numinis iram prouocarent: aut ſaltẽ cogitarẽt, quàm hæc fluxa ſint, quamq; fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum cauſſa tot tantíſque curis diſtringuntur. Celebratum eſt Prouerbio: Diuitem aut iniquum, aut iniqui hæredem. quod dictum eſſe ſuſpicor in eos tantùm, qui quicquid omninò poſſunt, iure vel iniuria cõgerunt. Quî verò fieri poteſt, vt opum facultatumque tam expedita faciliſque, & penè momentanea, vt ita loquar, adeptio, conquiſitio, poſſeſſio, iuſta poſſit eſſe & legitima? Iuuenalis optimè: *— diues qui fieri vult,* *In furaces & raptores.*

Et cito vult fieri; ſed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor eſt vnquam properantis auari?

His itaq; violentis & iniquis Harpyiis, id eſt furacibus hominibus, ſi quid aduerſa fortuna detrahat, aut alius quidam caſus eripiat (quod nonnumquam ſolet accidere) iacturam hanc non tam moleſtè ferre debent, quàm certè boni quique & honeſti viri in lucro eſſe deputarent, beneque cum mortalium rebus actum eſſe cenſerent, ſi quæ iniuſtè poſſederunt iniqui illi captatores, ad veros tandem poſſeſſores redirent. Eo de genere furum ſunt plerique forenſes rabulæ, atque importuni ſycophantæ, & maximè ærario publico nonnumquam præfecti, qui æquiſſima numinis vltione, aduerſa reflante fortuna, plerumque ſumptus faciunt, quos numquam putaſſent: & ſæpenumerò citius quàm vellent, euomunt quod concoquere non potuerunt. Notum enim illud,

De malè quæſitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vſurpauit hoc Adagium Plautinum, tranſtulitque in Antonij rapacitatem & ingluuiem, his verbis: At quàm inſolenter ſtatim helluo inuaſit in eius viri (Pom-

peium intelligit) fortunas, cuius virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus, iuſtitia charior? In eius igitur copias cùm ſe ſubitò ingurgitaſſet, exultabat gaudio, perſona de mimo modò egens, repentè diues: ſed vt apud Poëtam neſcio quem, Malè parta malè dilabuntur, incredibile ac ſimile portenti eſt, quonam modo ille tam multa, quàm paucis non dico menſibus, ſed diebus effuderit. Fortaſſe & huc non incommodè referri poteſt illud Democriti, πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Heſiodus, mala lucra damnis eſſe ſimillima cecinit:

— κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτησι.

Contrà laudat, χρήματα οὐχ ἁρπακτὰ, quæque ſunt θεόσδοτα. Sed præſtat audire Euripidem:

ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ' ἀδίκως
οἴκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id eſt,

Ne compares iniuſtè vllas opes, quas velis tibi eſſe diuturnas: quicquid enim iniquè domi cumularis, ſaluum eſſe minimè poteſt. Adhæc non prætermittam (quod attinet ad carminis enarrationem) Miluum in Hieroglyphicis locupletẽ deſignare & rapacem: quod in Phædone ſignificat Socrates, cùm eos homines qui auaritiæ ſtuduiſſent, & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac ſemper prompti fuiſſent, in miluos & lupos conuerti ait. Sed & in ſacris Miluus pro prædone ac graſſatore accipitur. Pier. lib. 17. Hieroglyph.

quem nauſea torſerat.] qui præ ingluuie vomebat.

Viſcera, diuitiæ.

viſcera ab ore fluunt.] Viſcera ſunt diuitiæ: vnde Penelope Ouidiana;

Viſcera noſtra tuæ diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud noſtrates, Eum qui ſuum perdit, cenſum perdere: vel, Qui cenſum perdit, perinde videri, ac ſenſum profundere. Sunt enim χρήματα ἡ ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt eſt in quodam Græco Epigrammate.

Semper præſto eſſe infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

L V D E B A N T *parili tres olim ætate puellæ*
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato malè ceſſerat alea talo,
Ridebat ſortis cæca puella ſuæ:
Cùm ſubito icta caput labente eſt mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
,, *Rebus in aduerſis mala ſors non fallitur: aſt in*
,, *Fauſtis, nec precibus, nec locus eſt manui.*

APologum hunc in primo Epigrammatum Græcorum reperi, de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænam

prior fato conceſſura eſſet: quæ verò ſortem iactam viderat ſibi mortem portendere, riſu illud neglexit, cùm ſtatim tegula in caput lapſa riſui finem dedit. quod ſignificat Adagium, Mala vel inuocata veniunt: illudq; Græcis peruulgatum, διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ διζημένοισι: hoc eſt, Mala vel etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accedũt etiam quærentibus. Idem reſpondit Diogenes rogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: Miſeram & infortunatam hominũ conditionem eſſe dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant, cadant autem infortunia, non tantùm non quæſita, ſed præter omnem expectationem. Plautus Moſtellaria:

Mala veniunt etiam non vocata.

— vnum hoc ſcito, nimio celerius
Venire quod moleſtum eſt, quàm id quod cupidè petas.

Græcum Epigramma eiuſmodi eſt, in titulo εἰς δυσπραγίαν·

Character emblematis.

αἱ τρίσσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον
κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην.
καὶ τρὶς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον· ἦλθε δὲ πασέων,
ἐς μίαν, ἡ δ᾽ ἐγέλα κλῆρον ὀφειλόμενον.
ἐκ τέγεος δ᾽ ἄρ᾽ ἄελπτον ἀπωλίσθησε πέσημα·
δύσμορος, εἰς ἀΐδην δ᾽ ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
ἀψευδὴς ὁ κλῆρος ὅτῳ κακόν, ἐς δὲ τὸ λῷον
οὔτ᾽ εὐχαὶ θνητοῖς εὔστοχοι, οὔτε χέρες.

Cæterùm Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφον τινὰ τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον. οὐ γὰρ ἔστιν ἄνωθεν βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον, Aleæ ludo ſimilis eſt vita, & quicquid euenit, veluti quandam teſſeram deponere oportet. Non enim denuò iacere licet, neque teſſeram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis:

Alea ludo vita hominis comparata.

Sic in vita eſt hominum, quaſi cùm ludas teſſeris:
Si illud quod eſt maximè opus, iactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte vt corrigas.

Huc fortè non incommodè transferes illud Demoſth. ἀνδρῶν σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείστην σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν, ἀπροσδόκητον παθεῖν. id eſt, Proborum hominum officium eſt, cùm fortuna vtuntur maximè proſpera, tum ſummum habere modeſtiæ ſtudium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilantia præcaueri, neque vllum malũ eſt, quin oſcitantibus euenire poſſit

Modeſtia decet vel maximè fortunatos.

ad Stygias aquas.] id eſt, ad mortem. Styx inferorum fluuius per quem

Styx.

perquem veteres putabant animas tranſire poſt mortem. Lactant.lib.1.cap.11.& Cæl.lib.26.cap.5.

cæca ſortis.] ignara exitij futuri.

tecto.] tegula.

Rebus in aduerſis mala.] Prudens quiſque omnia quæ ſibi ſperanda ſunt, non in meliora, ſed in peiora conſtituat: vt ſi quid præter ſpem accidat, id tamquam lucrum reputet, ait Terentius. Ouidius 4. De Ponto:

Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe puta.

Remedia in arduo, mala in prono eſſe.

EMBLEMA CXXX.

ÆTHERIIS *poſtquàm deiecit ſedibus Aten*
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!

Euo-

Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactumq́; nihil caſibus eſſe ſinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia ſegnipedes, luſcæ, laſſaq́; ſenecta,
Nil niſi pòſt longo tempore reſtituunt.

Titulus Emblematis vnde ductus.

GEneralis ea theſis, præfixa Emblemati, ad quaſcumque humanas calamitates & incõmoda poteſt accommodari: eaque, niſi fallor, parœmia eſt medicis familiaris. Eam conferre placet cum aurea illa Nazarij ſententia ex Panegyrico quem Cæſari Conſtantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm commodandi ſemper eſt via: vulnerare integrum, quàm ſauciato mederi: diſſipare rapta, quàm diuulſa componere.

Ate Homerica.

Aetheriis.] Homerus Iliad. 1. Aten Deam fingit mortales variis implicantem anguſtiis & perturbationibus, eorumque mentes ſeducentẽ, variiſque opinionum monſtris afficientẽ: ad

Litæ.

quæ mala ſarcienda placãdaq; Litæ Iouis filiæ opponũtur, quæ tamen non ſtatim poſſunt inſtaurare atq; componere, quod ab ea motum atq; diſſectum fuit: ſed id longo temporis interuallo fieri ait, vtpotè quæ ſint luſcæ, tardis pedibus, & ſenio confectæ. Verſus Homericos huc adiiciemus:

καὶ γάρ τε λιταὶ εἰσὶ διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
χωλαί τε ῥυσαίτε, παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ.
αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
ἡ δ' ἄτη σθεναρήτε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
βλάπτουσ' ἀνθρώπους. αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
ὃς μὲν τ' αἰδέσεται κούρας διὸς ἆσσον ἰούσας.
τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καὶ τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο.
ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀπείπῃ,
λίσσονται δ' ἄρα ταίγε Δία κρονίωνα κιοῦσαι,
τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc eſt,
Namque Litæ ſoboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugoſæ, obliquoq́ue oculo, medeantur vt illi,
Terga ſequuntur Ates: celeri peruertitur omnes
Illa gradu, & paſſim damnum mortalibus affert.
Hæc verò astutum ſarturæ damna ſequuntur,

Comi-

Conciliantque ſuis cultoribus optima ſemper.
At ſi quis reiicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adſit, pœnasq; ſuo det denique damno.

Eiuſdem Ates etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert, quòd eſſet deceptus à Iunone: Illam enim ea cauſſa capillis arreptam in terras pręcipitem dedit, indixitque ne vnquã rediret in cælitum contubernium. Hoc quidem ſignificatur, aduerſa quæque ſtatim & ex improuiſo impetere, tardè autem recedere: illudq; eſt quod Gallorum vulgus ait, Mala & ægritudines in equis accedere, ſed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa eſt velociſſima, quæ propter motum celerem, infortuniorum aleam maximè ſubitam & improuiſam ſignificat. Hanc Chriſtianę pietatis auctores φώσφορον.i. Luciferum è cælo deturbatum interpretantur, vt maximè Iuſtinus Philoſophus ac martyr, Euſebius Pamphil. Suidas, & Budęus noſter ex Beſſarione Cardinale lib. 3. in calumniatorẽ Platonis. Stobæus in Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc diſtichon retulit, vbi emergentem è diis noxam facit:

Res aduerſas ſtatim accedere, tardè recedere.

Lucifer è cælo deturbatus.

ἄτη δ᾽ ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν Ζεὺς
πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. id eſt,

Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipſe
Miſerit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis qui precantur, quòd genua flectant: quas rugis obſitas eſſe Poëtæ volunt, ad deſignandam imbecillitatem. Adhæc aiunt eſſe ſtrabis luminibus, quòd conniuere videantur in quibuſdam, ſed poſtremò neceſſitate ad ſupplicationes deflecti. Phornutus claudas eſſe tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos ſupplicandos, quos antè affecerint iniuria: rugoſas verò & ſtrabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueantur quos offenderũt, & à quibus veniam deprecentur: Iouis porrò filias, quòd venerabiles ſint. hæc ille. Itaque id transfertur ad illatam cuipiam iniuriam, cuius difficulter memoria tollatur ab animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardiſſimè ſeneſcit, & ferè vt niſi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omninò malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, ſoceri ſui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora ſunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augeſcunt, citò extinguuntur: ſic ingenia ſtudiáque faciliùs oppreſſeris, quàm reuocaueris,

Litæ claudæ & luſcæ cur.

Locus Cornelij Taciti.

Locus Senecæ. caueris. Sic Seneca Epiſtola 92. Eligit aliquid noui caſus, per quod velut oblitis vires ſuas ingerat. Quicquid longa ſeries multis laboribus, multa Dei indulgentia fluxit, id vnus dies ſpargit ac diſſipat. Eſſet aliquod imbecillitatis noſtræ ſolatium rerumque noſtrarum, ſi tanto tempore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: feſtinatur in damnũ: nihil publicè, nihil priuatim ſtabile eſt: tumultuantibus cauſſis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharum legati ſentẽtia ex Curtio lib. 7. Quid tu? ignoras arbores magnas diu creſcere, vna hora extirpari? Põticus Heraclides diſputatione De allegoriis Homericis, eodem penè modo intelligit: quo loco eos arguit imperitiæ, qui Homerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè deformi & mutilo corpore finxerit. His enim Poëta imaginem expreſſit eorum qui ſupplices ſunt. qui enim peccarunt, ex conſcientiæ verbere tardiores eſſe ſolent: eoſque verentur aggredi quos læſerunt, & à quibus veniam impetrare poſtulant: pudoris enim ſui ſunt ipſi continuò memores. Nec verò præſenti animo eſſe poſſunt, aut conſtanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque ſupplicum animus nullum præ ſe lętum ruborem admittit, vt qui pallidi ſint, demiſſo vultu, miſericordiam elicere conantur. Ea ergo cauſſa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Contrà valida eſt & pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehemens ſtultitia hominum non modò ceruicibus, ſed & animis impendeat. Nam toto impetu & ſine aliqua ratione fertur ad omne flagitiũ. Is ergo Poëta perinde ſe geſſit, vt qui pictor eſſet humanorum affectuum, quos affectus Deorum nominibus allegoricôs effingere ſolet. Lege Lucian. in Imaginibus, & Tragopodagra, & Cæl. lib. 2. cap. 6. Meminit & lib. 27. cap. 26.

Pontici Heraclidis allegoria de Ata & Litis.

Aten.] Ate eſt noxa, παρὰ τοῦ ἀάομαι, lædo.

heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. de verb. ſignific. Noxam dixere antiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detrimentum, noxa eſt. vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, id eſt à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoq; qui contra legem Aquiliam alicui damnum dedit, noxa eſt. At noxia ſolummodo de maleficio ipſo dicitur, nec tam generali ſignificatione accipitur, ſicuti noxa. Cicero lib. 3. de Legibus, Noxię pœna par eſto, vt in ſuo vitio quiſq; plectatur, vis capite, auaritia

tia mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius: Quinetiam infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid. Sat ſit, ſuſpectus ſum, cùm careo noxia. Quo ſenſu & in Moſtellaria & in Pſeudolo vſus eſt; Terentius quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam. ſed & in Eunucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos aſcripſiſſe quiſquam dixerit. cùm ratio carminis nõ conſentiret. Quæ adducere volui vt palàm fieret quàm iniquo iure Iuſtinianum in Elegantiis ſuis inſectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT *platani ramis ſua pignora paſſer,*
Et bene, ni ſæuo viſa dracone forent.

Glutiis

Glutiit hic pullos omnes, miſeramq́ parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, niſi mentitur Calchas, monimenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

PIndar. Olymp. 5. αἰ δ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπάνατε μάρναται, πρὸς ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον. id eſt, Circa virtutes labor ſumptúſq; perpetuò implicantur, vt opus difficultate obtectum aſſequare. Sed propiùs apud Plutarch. Bacchilides: πιστὸν γὰρ κῦδος ἔχει ἀρετά.

Hiſtoria ex Homero de vaticinio Calchantis.

Crediderat platani.] Cùm in Aulide Bœotiæ portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantium claſſis aduerſo vento detineretur, Calchas augur peritiſſimus cum cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratam placaret, & ex ſerpentis vel draconis augurio (qui in arborem ſubrepens nouem paſſeris pullos vnà cum matre deglutierat) decimo tandem anno Ilium captum iri prædixit. Nam pro paſſeribus annos, pro angue tempus intellexit, vt explicat Pierius Hieroglyph. lib. 20. Narratio eſt apud Homerum Iliad. β. & Cic. 2. De diuinat. quam eandem reperi in vita Homeri, quæ Plutarchi nomine à quibuſdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facile mihi eſſet adiicere Ciceronianos verſus, quos citat ipſe altero De diuinatione libro: ſed liber eſt in omnium manibus. Locus Homeri is eſt:

τίπτ' ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες ἀχαιοί;
ἡμῖν μὲν τὸ δ' ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα ζεύς, &c.

quem eundẽ ſatis feliciter Ouidius eſt æmulatus Transfor. 12.

— veri prouidus augur
Theſtorides, Vincemus, ait, gaudete Pelaſgi,
Troia cadet: ſed erit noſtri mora longa laboris,
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Nullã gloriam ſine labore parari.

Hoc autem innuit, quòd præclarum ſit idem eſſe & arduum: & rebus maximis difficultatem quandam à natura eſſe propoſitam, ait idem M. Tull. Tuſcul. 3. Etenim nulla poteſt eſſe diuturna gloria, quam labor ſtrenuus & indefeſſus primùm non anteceſſerit. Quis enim magna coronari cõtendat Olympia, dulcis ſine puluere palmæ? Vulgo tritum id, τὰ καλὰ τὰ δύσκολα. Præclarè itaque Xenophon ἀπομνημ. 2. αἱ διὰ καρτερίας

ρίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν κ' ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες· λέγει δὲ πως καὶ ἡσίοδος,

Virtus difficulter paratur.

> τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν ἑλέσθαι
> ῥηιδίως. λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
> τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
> ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
> καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
> ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθὰ θεοί. id eſt, Curę quidem laborioſæ efficiunt, vt ad pulchra & honeſta facinora perueniatur, ſicuti virorum optimorum habet adagium. Ait enim Heſiodus:

> *Amplecti vitium cumulatim & ſumere promptum eſt:*
> *Namque iter id facile eſt, nec eo vicinius vllum.*
> *Dij quoque ſudorem virtuti præpoſuerunt,*
> *Ad quam longa via eſt atque ardua, & aſpera multum*
> *Offertur: tamen eſt vbi ad alta cacumina ventum,*
> *Fit facilis, primò fuerat quæ tam ardua virtus.*

Teſtatur autem Epicharmus, A diis omnia nobis vendi laboribus. Memoriæ ſuccurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ. ἐστί τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις. νῦν δέ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ᾧ μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκῃ τ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας. quorum verborum hæc eſt ſententia: Fama eſt virtutis domicilium eſſe in quibuſdam rupibus, ad quas difficilis admodum ſit aſcenſus, eamque celerem incolere locum caſtum. Ea autem non conſpicitur quibuſcumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quiſquam perueniet, tamquam ad fortitudinis propugnaculum, niſi primùm ſudore ac labore animum afficiente ſuam induſtriam probarit. Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themiſtocles ſibi comparaſſent, niſi laborioſis & moleſtis expeditionum anguſtiis arduum virtutis iter ſibi conficiendum propoſuiſſent? οὐ γὰρ εὐτυχία τὰ ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως, ait in Craſſo Plutarch. id eſt: Non tam fortunę proſper euentus Romanorum potentiam auxit, quàm egregia virtus, ac ſumma in laboribus aſperiſque in rebus tolerantia, aduerſis caſibus ſuccumbere neſcia. Illud etiam mihi ſuccurrit Pindari ex Olymp. ſexto: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι· πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι πονηθῇ·

ποναθῇ· id eſt, Virtus periculorum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, ſi quid honeſti laborioſè peractum eſt. Quid, vt hoc poſtremò, laudis Cæſar eſſet conſecutus, ſi facile illi fuiſſet Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum ſibi famæ cumulaſſet, ſi dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & ſudorem, ac non magna ſuorum cæde feciſſet? Rectè Naſo Triſtium 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et Propertius 4. Elegiarum:

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco incerti cuiuſdam Poëtæ, apud quem tamen non eſt eadem concluſio, cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum ſerpens deieciſſet & exturbaſſet, in eoque tandem igni ardenti combuſtus eſſet.

Crediderat.] commiſerat, nidificauerat.

Sua pignora.] pullos, vt alibi monuimus.

Serpens ſaxeus. *Saxeus.*] Fatalis ſerpens eſt: necnon perpetuæ belli Troiani memoriæ per metamorphoſim ſerpentis in perpetuæ duritiei ſaxum. ſonat etiam ſaxeus, durum, crudelem, inexorabilem, quique nulla flecti prece poſſit.

Ex li-

Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

NEPTVNI *tubicen (cuius pars vltima cetum*
Aequoreum facies indicat eſſe deûm)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inſerto mordicus ore tenet.
Fama viros animo inſignes, præclaraq́ gesta
Proſequitur; toto mandat & orbe legi.

ID petitum apparet è Macrobio Saturnal. 1. cap. 8. Illud non omiſerim, ait, Tritonas cum buccinis faſtigio Saturni ædis ſuperpoſitos, quoniam ab eius commemoratione ad noſtram ætatem hiſtoria elata & quaſi vocalis eſt: antè verò muta & ob- *Typus Emblematis.*

f ſcura,

Triton, Deus marinus.

ſcura, & incognita: quod teſtantur caudæ Tritonũ humi merſæ & abſconditæ. Triton marinus Deus, Neptuniq́ue filius, & tubicen, hoc ſchemate ſerpentis circulo continetur: quod refertur quidem ad perpetuam & numquam intermorituram doctorũ virorum memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota eſt, vtpote quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in ſe reuolutus, æternitatem deſignat; vt docet Orus Niliacus in ipſo Hieroglyph. principio. Id Alciatus ipſe Annotationibus in Tacitum ſic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ianuis imagunculas Tritonum ſtatuebant, non aliã ob cauſſam, quàm vt ab eo cœpiſſe hiſtoriam, æternitatemq́ue illis debere Deos oſtenderent, quorũ præconio fuiſſent celebrati. Tibullus idem ſignificat his verbis:

Quem referent Muſæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid. 3. Triſtium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniiq́ue bonis.
En ego, cùm patria caream, vobiſque domoq́;,
Raptaq́; ſint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc ſæuo vitam mihi finiat enſe,
Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.

Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarent.

Quò ſpectat Eudamidę illud, qui rogatus cur Lacedæmonij ad bellum profecturi Muſis ſacrificarent, cùm nullum cum Marte haberent commercium: Vt, inquit, poſt præclarè facta, memoria poſteris hæreat. Et quidem docti, non ſolùm viui ac pręſentes ſtudioſos diſcendi erudiunt atque docent, ſed hoc idem etiam poſt mortem literarum monimentis aſſequuntur, ait Cic. 1. Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. Saturnal. 1. cap. 8. & Gyraldum Syntag. 5.

cetum.] inferiore ſui corporis parte piſcem refert, ſuperiore deum.

Tumulus

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanenſis.

Emblema cxxxiii.

PRO *tumulo pone Italiam, pone arma Duceſq́;,*
Et mare, quod geminos mugit aduſque ſinus.
Adde his barbariem conantem irrumpere fruſtrà,
Et mercede emptas in ſera bella manus.
*Anguiger *eſt ſummo ſiſtens in culmine, dicat:* * al.
Quis paruus magnam me ſuperimpoſuit?

EPitaphium eſt Ioannis Galeacij, quem celebrat eo maximè nomine, quòd fortiſſimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus reſtiterit, & Remp. ſuam legum auctoritate ſta- *Galeacius*

bilierit. Huius hiſtoriam repete ex Sabellico Ennead. 9. lib. 9. ſed maximè Paulum Iouium cōſule de Ducibus Mediolanen. Videtur autem Alciatus id confinxiſſe ad Græcorum quorundam Epigrammatum imitationem, vt eſt Germanici quoddam lib. 3. quo Themiſtocles rerum à ſe geſtarum commemoratione indicat, quo pacto à Græcis ſepeliri velit: alioqui nullum ſatis magnum & dignum ſepulcrum ſuis virtutibus erigi poſſe. quò ſpectat & Parmenionis in Alexandrum, cui pro magnitudine rerum, non poſſe ſcribi dignum epitaphium, ſed Europam & Aſiam, quas ſubiugauit, eius eſſe ſepulcrum tradit. Simile eſt quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quiſpiam: in quo Hector non vult comparari ſepulcro aut tumulo; quippè qui vniuerſæ Græciæ reſtiterit, & cuius ampliſſimum ſepulcrum ſint Ilias, Homerus ipſe, Græcia, & Achiui fugientes. Eodem modo vt dignum Galeacio ſepulcrum ad perpetuam nominis commendationem extruatur, ait Alciatus, deſcribendam eſſe Italiam vniuerſam, Duces ipſos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes: poſtremò conſtituatur Anguifer, qui ſymbolum habeat ſcriptum, ΤΙ͂ ΜΕ' ΜΙΚΡΟΙ͂Σ ΤΟ'Ν ΜΕ'ΓΑΝ Ε'ΝΤΙ'ΘΕΤΕ; Sed huc apponam Germanici in Themiſtoclem epicedium, quod imitatus eſt, & fermè integrum (vocabulis aliquot dumtaxat immutatis) mutuatus eſt Alciatus, vt videre eſt:

In le petitum Emblem.

Character Emblem.

ἀντὶ τάφου λιτοῖο θὲς ἑλλάδα, θὲς δ' ἐπὶ ταῦτα
　δούρατα, βαρβαρικᾶς σύμβολα ναυφθορίας.
καὶ τύμβου κρηπῖδα περίγραφε περσικὸν ἄρη,
　καὶ ξέρξην· τούτοις θάπτε θεμιστοκλέα.
στάλα δ' ἁ σαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
　τἀμά· τί με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε;

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem ſiue ſerpentem ſtemma eſſe Ducis Mediolanenſis: quod hoc loco nimis anxiè repetere, non video quàm ſit neceſſe.

Et mare, quod geminos mugit.) Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

mugit.] A Tauris tranſlatio.

emptas manus.] exercitum mercede conductum.

paruam magnam.] Antitheton.

Optimus

Optimus ciuis.

EMBLEMA CXXXIIII.

D V M iuſtis patriam Thraſybulus vindicat armis,
Dumq́; ſimultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni inſtar muneris, illi
Palladiæ ſertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thraſybule, geras hunc ſolus honorem:
In magna nemo eſt æmulus vrbe tibi.

OPtimi ciuis eſt Rempub. ſuam non modò legum metu coërcere, ſed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occaſionem adimere. Præſto eſt

Hiſtoria Thraſybuli qui tyrannos expulit. exemplum Thraſybuli. Athenienſibus enim longiſſima obſidione preſſis à Spartanis, poſt longam famem, & aſſiduam peſtilentiam, pacem poſtularunt; quam tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Athenienſis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed temporis ſucceſſu horum tanta tyrannis & ſæuitia fuit, vt boni quique ciuitatis principes & opulenti, beneque nummati homines exularent: inter quos Thraſybulus vnus ex præſtantiſſimis, cum aliis in exilium abire eſt coactus. Itaque ille ſuo conſilio, & ſociorum ope, tyrannos omnes induſtria ſingulari repulit, patriæque libertatem recuperauit. Sed vt inter Athenienſes ciues pax ſtabilior eſſet, interpoſita fide publica Thraſybulus legem ſanxit De abolendis præteritis iniuriis, quam *ἀμνηςίαν* nuncupauit: quocirca coronam ciuicam magno totius ciuitatis applauſu meruit. *Lex ἀμνηςίας* Hęc lex conformis eſt oraculo Euangelico de iniuriis remittendis & obliuione delendis. Vide Prouerb. Ne malorum memineris. De Thraſybulo Aemilius Probus in eius vita, Iuſtin. in Trogum lib. 5. & Valer. lib. 4. cap. 1. Marullus in eam fermè ſententiam ſcripſit Epigramma haudquaquam pœnitendum:

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hoſtem
In patriam ſceleris conſcius ipſe ſui;
State viri, Thraſybulus ait, victoria veſtra eſt:
Nec mihi, ſed vobis vicimus, & patriæ.
Dixit, per mediosque ruens enſesque viróſque,
Parcendum paſſim ciuibus, ingeminat.

Palladiæ ſertum.] id eſt, ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciui qui ciuem in bello ſeruauerat: fiebatque ex oliuæ fronde, aut querna, interdum ilice. Gell. lib. 5. c. 6. & Plin. lib. 16. cap. 4.

Strenuorum immortale nomen.

Emblema cxxxv.

Æacidæ tumulum Rhæteo in littore cernis,
Quem plerumque pedes viſitat alba Thetis.
Obtegitur ſemper viridi lapis hic amarantho,
Quòd numquam herois ſit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quàm ſibi Mæonides.

Achillis ſepulcrum fuiſſe in Sigæo Troiæ promontorio, ſcriptores tradunt. Id ſepulcrum amarantho viridi ſemper inſignitum, famam heroum perpetuò vireſcentem, & apud poſteros numquam intermorituram denotat. Rectè Sophocles in Phi- *Fama numquam intermoritura.*

in Philoctetа περὶ εὐσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par eſt ἡ εὐσέβεια, inquit, μηδὲ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται. & Pindar. Iſthm. 5. non obliterari prolixum laborem virorum ait, οὔτι πετύφλωται μακρὸς μοχθὸς ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrammatum ſimile reperio in Laërtæ tumulū: quod aſcribere placuit quia eôdē fermè ſpectat:

ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, οὐδὲ σιδήρου
 φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δαπάνῃ.
ὡς καὶ λαέρταο τὸ δ' ἠρίον· ὃ σχεδὸν ἀκτᾶς
 βαιὸν ἄπο. ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
οὔνομα μὴν ἥρωος ἀεὶ νέον· οὐ γὰρ ἀοιδὰς
 ἀμβλύνειν αἰὼν (κἢν ἐθέλῃ) δύναται. id eſt,

Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,
 Omnia ſed mollit tempore longa dies.
Laërtæ ſic buſta terit quoque littora propter
 Aethere de ſummo defluus imber aquis.
Immortale ſed, heu, nomen delere vetuſtas
 Herois, Muſa vindice, nulla poteſt.

Apponam & illud argumenti eiuſdem:

τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
 δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
 κυδαίνοιτο πάις τῆς ἁλίας Θέτιδος. id eſt,

Hic poſitus Grais tumulus pugnacis Achillis,
 Dardanidæ cuius membra ſepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus
 Laudetur Thetidis contumulatus humo.

Amaranthus tumulis appoſitus. Cæterùm Philoſtratus ad tumulos exornandos ſcribit amaranthum vſurpatū fuiſſe, orto à Theſſalis initio, qui Achillis ſepulcrum eiuſmodi coronis redimirēt. Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod 1. Attic. retulit Pauſanias de *Typus Embl.* incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud ſe poſt Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus, tum foliis minorem, inſcriptum iiſdem, quibus Hyacinthum, literis.

Rhœteum. *Rhœteo.*] Rhœteū oppidum & promontoriū Troadis, Aiacis ſepulcro à Poëtis celebratū, ſicut & Sigæum ſepulcro Achillis, Videtur iccircò Alciatus abuſus vocabulo, eſtque μνημονικὸν ἁμάρτημα. *alba Thetis*] Dea maris, quæ quia ſemper in aquis ha- *Thetis.* bitet, pedes albiſſimos dicitur habere à Poëtis,

amaran-

amarantho.] Amaranthus ab α, priuante, & μαραίνομαι, tabeſio, quòd numquam ſiccetur neque tabeſiat. Plin. lib. 21. cap. 8. *Amaranthus.*

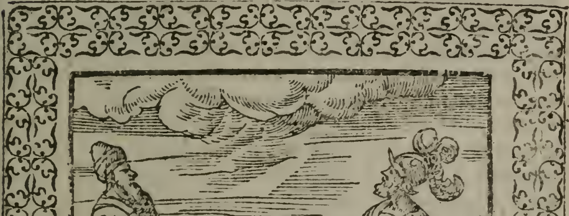
Graiûm murum.] id eſt, Græcorum munimentum & robur: elegans Metaphora, vt apud Maronem, duo fulmina belli Scipiadas, & Cic. in Paradox. Duo belli propugnacula.

nex Hectoris.] effectum pro efficiente.

Haud plus debet Mæonidæ.] Tantum Homero debet Achilles (cuius Poëtæ beneficio virtus tam inſignis tranſmiſſa eſt poſteris) quantum Homerus ipſi Achilli. Niſi enim tam inſigne & præclarum virtutis exemplar Homerus ſibi nactus eſſet, fortaſſe ingenij admirabilis vim non ita exeruiſſet.

Nobiles & generoſi.

EMBLEMA CXXXVI.

A V R E A *Cecropias nectebat fibula veſtes,*
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:

Calceus Arcadico ſuberat cui lunula ritu,
Geſtatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd ſe adſererent, hæc ſigna tulerunt
Antiqua illuſtres nobilitate viri.

Qui Generoſi & qui Nobiles.

EX eruditis hominibus, iiſque maximè qui vetera diligenter obſeruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & Generoſos intereſſe nonnihil. Ariſtoteles animalium hiſtoriæ i. εὐγενὲς ἐςὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον τῆς αὐτοῦ φύσεως· Nobile id eſt, quod ex bono genere profectum eſt: generoſum, quod à ſua natura non degenerat. Exemplumque apponit in lupis, quos generoſos; & leonibus, quos nobiles eſſe dicit. Idem penè 2. De arte dicendi ad Theodect. c. 15. Cornel. Fronto, nobilem appellat rerum nobilitate, generoſum verò cognatione. Eam ſignificationem Cicero in Paradoxis obſeruat. Ipſius, inquit, libido lapſa eſt in muliere ignota, dolor ad pauciores pertinet, quàm ſi petulans fuiſſet in aliqua generoſa virgine ac nobili. Ea de re diſſertatio nobilis eſt euoluēda Phauorini apud Gellium cap. 23. lib. 13. Certè duo hæc tamquam ſynonyma coniungi certò ſcio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tullium, Roſcij Amerini pater, genere & nobilitate ſui municipij princeps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra:

Felix & ſapiens, & nobilis & generoſus.

& Ouidius in Heroidum epiſtolis:

Si te nobilitas, generoſaque nomina tangunt.

Sed vt vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellantur, qui vel familiæ nomine, vel alio tandem modo innotuerūt: generoſi verò ſpeciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt.

Cicada, nobilitatis inſigne Athenienſibus.

Apud Athenienſes Cicada nobilitatis inſigne fuit: aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt ſignificarent ſe indigenas eſſe & nobiles, id eſt (Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expreſſit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antiſthenes, vt refert Laërt. lib. 6. aiebat enim hoc illis eſſe cum cochleis & teſtudinibus commune; quippè qui aliunde non commigraſſent, nec vnquam ſolum mutaſſent. Hinc ergo τεττιγοφόροι, id eſt, Cicadigeri dicti Athenienſes: hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguebat: cuius rei cauſſam nonnulli adferunt, quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantur, quòd in ea

in ea regione, in qua naſcuntur, viuant & emoriantur: reliqua verò ferè omnia migrent aliò, neque ſedem vllam firmam habeant. In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoſcimus, quorum maiores pluribus antè annis in ſua patria claruerunt, ait Pierius lib.26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno, Herodotus in Terpſic. Aelianus lib.4. Variar. hiſtor. cap.22. Romanos autem, qui nobilitate generis aliis excellerẽt, aiunt lunulas in calceis habuiſſe, fortaſſe vt ſignificarẽt Romani imperij conditionem, quod ſenſim creuit, & temporum lapſu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri ſolet. Alij putabant ſignum eſſe eius habitationis, quæ in luna eſſe dicitur, & quòd poſt mortem, animi rurſus lunam ſub pedibus habebant. Vel ſuperbos homines admonebant rerum humanarum inſtabilitatis, cuius rei luna ſit exemplo, quæ ab obſcuro in lumen, inde in obſcurum redit. Philoſtratus de Herode ſophiſta narrat eum fratri de generis ſui claritate multa iactanti dixiſſe: Certè nobilitatem habes in talis. quod ſignificauit Iuuenalis, cùm de Fabio loquitur his verbis: *Lunulæ in calceis Romanorum.*

— & nobilis & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ.

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios geſtaſſe in vrbe calceos corrigiarum inflexione, & formæ literæ, C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Necquidem prætermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vſu fuiſſe, quo à diluuio Deucalionis primi ipſi lunam inſpexiſſe naſcentem ſe credidere, quodque putarent vniuerſum genus mortalium aquis obrutum periiſſe, & à ſe rurſus originem propagationis emanaſſe, ait præter alios vetuſtiores Pierius lib.44. De ſacris Aegyptiorũ literis. Secundo Faſt. huc reſpexit Naſo: *Arcades lunam primi obſeruarunt.*

Ante Iouem genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque cùm ſe luna vellent antiquiores dici (adeò ſui generis antiquitatem iactabãt) dicti ſunt προσέληνοι, id eſt, ante lunam editi. Plerique ad hiſtoriam naturæ referre malunt, quia lunæ curſum primi obſeruarint. Præter has rationes alias adfert Plutarch. in Problematis. Sed hæc quorſum attineant, non planè video, niſi ad communem locum retulero de nobilitate, quam ſibi longè multi tribuunt, vanis quibuſdam ſchematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis inceſſere debeam, planè nõ habeo. Quis enim *In ementitam nobilitatem.*

enim ſuſtineat aliquem tollere criſtas, ſibique arrogare quidpiam, quod tamen propriè non poſſideat? Atqui genus ſuũ qui laudat, quiq; attollit animos ob maiorum nobilitatem, & alienum laudat, & falſis nominibus ſibi tribuit quod ad ſe minimè pertineat. Qui proculdubiò mihi non videntur abſimiles fugitiuis iis qui præ metu cùm ad aras ſe receperint, tamdiu latent, inque tuto ſe eſſe putant, quamdiu eo perfugio volent vti. At cùm inde fuerint eruti, quid iis ſupereſt quàm certa quædam crux, aut extremum aliquod diſpẽdium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorum nomina crepant, ad quæ ſola hærent ſuis diffiſi virtutibus, veraque gloria, quam nullam habẽt, non ſentiunt quàm miſeri ſint, & quanto in errore verſentur. Sed retineamus aſſenſionem cum iis qui nobilitatem in animo generoſo ſitam eſſe volũt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominũ autem in vitæ morũq; bonitate ponũt. Laudatur à Dione Chryſoſtomo, Thebanorũ optimum & ęquiſſimũ inſtitutum, qui eos ſeruorũ numero non habebãt, qui per vim & iniuriã belli ſerui facti eſſent: Cur ignobiles eos eſſe vulgari opinione iudicamus, quorũ ſi virtutes æſtimentur, ſi moderatio animi, ſi prudentia, ſi ſagacitas alios, quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicam, ſpatiis anteuertunt? Magnum fuit & plenum æquitatis eorum quos proximè nominaui, iudicium atque conſilium, qui ſolos eos nobiles eſſe cenſebant, qui ad virtutem propenſi eſſent: neque tam curioſè, imò verò ſuperſtitioſè quærebant, ex quibus orti parentibus eſſent, de quibus aliquid ſtatuendũ videretur. Sic autem vnà ſecum rationes conficiebãt: Antiquitùs vt in animalibus quibuſdam mutis, ita & in hominibus idem nomen perdurauit. Nam in canibus, equis, gallis etiam gallinaceis id facile eſt aduertere: quia equũ ſi quis animoſum & ad curſum idoneũ facto periculo norit, nõ rogat an eius pater ſit ex Arcadia, an Theſſalia: ſatis enim eſſe putat, quòd equus animum generoſum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad curſum valere intelligitur, nihil opus eſt ſcire an ortum duxerit è Caria, vel Lacedæmone, ſed exiſtimatur eſſe ſatis, quòd generoſa illa canis ſit. Idem de gallis, deque aliis iudicium eſt: idemq; de hominibus ſentiẽdum: ex quibus qui virtutum ſtudioſi ſunt, qui iuſtitiam colunt, qui humanitatis iura, qui religionem obſeruant, is reuera generoſus eſt & nobilis, tametſi parentes eiuſdem & auos nemo vnquam fortaſſe nouerit. Iactent itaq; ſuum genus, qui de parentũ virtute nihil

habent

habent pręter imagines: quos nihilo tamen puto meliores eſſe, quàm equus aliquis non re, ſed opinione vulgari generoſus habitus, quòd frenos aureos, quòd ſtragula, quòd ornamenta externa omnia exquiſitiſſima circumferat.

Aurea Cecropius.] Veſtes Athenienſes nectebantur fibula aurea, cui cicada circumligabatur.

Arcadico ritu] ad morem Arcadum.

lunula] parua luna ad morem hemicycli.

Indigenus.] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus Græcè ἀυτοχθὼν, & ἐγχώριος, cui opponitur aduena. *Indigenæ.*

Duodecim certamina Herculis.

Emblema CXXXVII.

Roboris *inuicti ſuperat facundia laudes:*
Dicta ſophiſtarum, laqueoſq́ reſoluit inanes:

Non

Non furor aut rabies virtute potentior vlla eſt:
Continuum ob curſum ſapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos ſpoliatq́ insignibus aſtus:
Expurgat ſordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigitq́ nocentes:
Barbaries feritasq́ dat impia denique pœnam:
Vnius virtus collectos diſſipat hoſtes:
Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

Multi Hercules. MVltos fuiſſe Hercules tradunt quamplurimi, ſed quem ex Alcmena ſuſcepit Iupiter, potiſſimùm celebrant ob varia certamina, virtutemque bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures perſequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4. cap. 2.) complectuntur alij, quos hîc ſequitur Alciatus, quantum ad laborum numerum pertinet, quid per vnumquemque laborem ſit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexaſtichon reperi:

Duodecim labores Herculis.

ὤλεσα τὸν νεμέας θῆρ᾽ ἄπλετον, ὤλεσα δ᾽ ὕδρην
  καὶ ταῦρον, κάπρον δ᾽ ἀμφετίναξα γένυν.
ζωστῆρ᾽ ἑλκύσας, πῶλον διομήδεος εἷλον,
  χρύσεα μῆλα κλάσας γηρυόνην ἔλαβον·
αὐγείην ἐδάην, κεμὰς οὐ φύγεν, ἔκτανον ὄρνις·
  κέρβερον ἠγαγόμην, αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.

Extinxi Nemees monſtrum, lernamq́; peremi,
  Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equosque cecidi,
  Geryonem ſtraui, pomaque fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres,
  Cerberus abductus, lætus in aſtra feror.

Hoc ſic eſt complexus Virgilius:

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.
Aeripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.

Threi-

Threïciam ſexto ſpoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ ſtabulis impenſa laboris.
Octaua expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam.
Vndecimum mala Heſperidum diſtracta triumphum.
Cerberus extremi ſuprema eſt meta laboris.

Heraclidis Pontici diſputatio ad Homeri allegorias mirè ad hanc noſtram facit explicationem. Verba eius auctoris hæc ſunt: ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς δὲ χρόνοις, ἀλλ᾽ ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας οὐρανίου μύστης, ὥσπερεὶ κατὰ βαθείας ἀχλύος, ἐπιδεδυκυῖαν ἐφώτισε τὴν φιλοσοφίαν, καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ στωϊκῶν οἱ δοκιμώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ᾽ Ὁμήρῳ μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ παρακαιρὸν ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦντας; ὅτι κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν. λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ᾽ ἃ μὴ δεῖ φοράν· κατ᾽ αὐτὸ δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δεδεκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνίαν ἔλαφον. καὶ τὶς ἀπρεπῶς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθηται, διακαθήρας τὸ αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν. ὄρνεις δὲ τὰς συνηνέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν. ἀπεσκέδασε δὲ καὶ τὴν πολύχουν κόπρον· καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πάλιν ἄρχεται βλαστάνειν. ὥσπερ αἴθρειαν τινὰ διὰ πυρὸς τῆς παραινέσεως ἐξέκοψεν· αὐτός γε μὴν ὁ τρικέφαλος δειχθεὶς ἡλίῳ κέρβερος εἰκότως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττεται· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν, τὸ δὲ φυσικὸν, τὸ δὲ ἠθικὸν ὀνομάζεται. ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ᾽ ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῇ κατὰ τὴν κεφαλὴν μερίζεται· περὶ δὴ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἶπον ἄθλων ἐν συντόμῳ δεδήλωται. quorum ſententia verborum hæc eſt: Minimè putandum eſt Herculem corporis viribus olim tantum præſtare potuiſſe: at cùm prudens eſſet, & cæleſti ſapientia plenus, ceu profunda caligine demerſam Philoſophiam illuſtrauit: quæ ſententia etiam principum Stoicorum eſt. De aliis itaque certaminibus Herculis, quæ ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij oſtentationē multa præter rem verba facere? Aprum enim cepit, hoc eſt verſantem inter homines intemperantiam: & leonem domuit, nempè impetum temerè ruentem quò minimè decet. Eadem ratione cùm brutam iracundiam compeſcuiſſet atque frenaſſet, taurum cornupetam dictus eſt aſtrinxiſſe. Expulit etiam & propulſauit è vita metum, quod per Ceraunam ceruam oſtenditur. Et *Locus Heraclidis.*

tur. Et quoddam etiam certamen, quod nominare non conuenit, idem ſubiit, repurgata qua prius tenebatur, animi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè ſpem inanem & ventoſam, qua hominum vita vt plurimùm lactatur. Adhæc plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram ſuperauit, quæ abſciſſa renaſci non deſinebat. Hanc ſicuti ἀπειρίαν, id eſt imperitiam aliquam, igni excidit, hoc eſt admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucem pertractus, non malè triplicem philoſophandi rationem innuit. Sunt enim Philoſophiæ partes ea quæ rationis eſt, Logica: quæ naturæ, Phyſiologia: quæ morum, Ethica nominatur: & eæ quidem tamquam ex vna ceruice prognatæ, triplici etiam modo iuxta caput diſtribuuntur. Et hæc quidem de aliis laboribus dicta ſufficiant. Hactenus Heraclides. cum quo inſigni loco velim vnà cõferri quæ diſputat Lactantius diuin. Inſtitut. 1. cap. 9. Cætera enim percenſere nihil attinet, niſi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arriſit nobilis diſputatio Dionis Chryſoſtomi, qui Herculis ἄθλους ſeu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerſo athletis opponat, & Principem fortiſſimum atque iuſtiſſimum faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones; neque enim carnibus onuſtus, vt athletæ, potuiſſet Aſiam Europamque peragrare. Acutè videbat, acutè audiebat: neque hyemis aut æſtus vim curabat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdum fame correptus, bonis opem ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinem cogebat. Diomedem enim Thracium deliciis affluentem, & hoſpites afficientem iniuria, ſuoſque ſubditos miſerè ſeruire cogentem, claua percuſſum de medio ſuſtulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria poſſidentem, vt opulentia Principes omnes qui in Occidente eſſent, facilè ſuperaret, ſed tamen eundem nimia ſuperbia elatum, vnà cum fratribus interfecit, eorumque armenta corripuit. Idem cùm Buſirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitantem, ſibi vnicè placentem, quòd egregius luctator eſſet, proſtrauit. Amazonum reginæ zonam ſoluit, quæ illum fuerat aſpernata: quo congreſſu oſtendit, ſe illius forma minimè fuiſſe ſuperatum, vel mulieris gratia potuiſſe vnquã à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendiſſe, fimum iacentem in Augiæ

Dionis Chryſoſtomi locus.

Augiæ ſtabulis, à multis annis collectum ſterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus eſſe ſibi aduerſus gloriam decertãdum, quàm belluas & homines ſceleratos. Hæc penè Dio Oratione 8. De virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorũ expulſionem, Oratione 5. Sed obiter admonuero, pleroſque exiſtimare, vt Lucianus (quemadmodum poſtea dicemus) Herculem virum fuiſſe Gallum, qui tum ſollerti quadam prudentia, tum admirabili eloquẽtia, qua maximè valebat, pręclara facinora inſigni fortitudine ſit exantlatus, & ingenij dexteritate ſummas quaſque difficultates ſuperarit: quæ tamen omnia Gręcia, vt quamplurimum mendax, ad armorum gloriam conuertere maluit. Prætermiſeram Appuleij *ἐπιμύθιον*, quod mihi reuocauit in memoriam Iuretus meus pro ſua facilitate, ſummaque in me beneuolentia. ſic enim Appuleius: Quòd Herculem Poëtæ olim memorant mõſtra illa immania hominum ac ferarum virtute ſubegiſſe, orbemque terræ purgaſſe: ſimiliter aduerſum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libidinem, cæteraque animi monſtra ac flagitia Philoſophus iſte Hercules fuit. Eas peſtes omnes mentibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, ſeminudus & ipſe, & claua inſignis, etiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuiſſe memoria extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo rationem reddit, cur olim Herculi atque Muſis communis ara facta ſit: quia nimirùm Hercules Euandrum literas docuit, vt à Iuba memoriæ traditum eſt: honeſtum enim & liberale ducebant, ſi amici ac propinqui literarum & ſapientiæ cognitione perpolirentur.

Hercules, vir Gallus.

Roboris inuicti.] Huic reſpõdet primum Herculis certamen, quod fuit Leonis Nemeęi iuxta Cleonas internecio: quo intelligi datur, facundiam corporis viribus eſſe præſtantiorem. Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, prudentia, eloquentia. Nec verò aliquid magni momenti vires obire poſſunt, aut ſuſcipere, niſi conſilium & alacritas anteceſſerit.

Leonis Nemeæi cædes, quid.

Dicta ſophiſtarum.] Secundo labore, hydram, ſeptem capitum belluam, in Lerna palude omnia vaſtantem pugna perdifficili vicit, & ferro facibuſque oppreſſit. quo arguitur, virum ſapientem & facũdum, multiplices ſophiſtarum argutias, & elenchos veritatis ſpecie adumbratos, ingenij viribus retundere. Hydræ vno capite reſecto ſeptem alia repullulabant, quod notat artis

Hydra Lernæa.

ſophiſticæ captionem. Si enim agas cum ſophiſta, vno argumento reprehenſo, multa alia tibi opponet, teque (ni diligenter caueris) ad abſurdum, vel ἀδύνατον adiget. Certamen hoc ad alios vſus conuertunt alij, vt ad diluuium, ad vitia, ad inuidiam. qua de re Prouerbium eſt, Lerna malorum: &, Hydram ſecas. Socrates apud Platonem in Euthydemo fatetur ſe multò imbecilliorem Hercule, qui pugnare ſimul non potuit aduerſus hydram ſophiſticam, cui propter vnam ſapientiam pro vno ſermonis capite amputato multa repullulabant. Adhæc Pierium lib. 16. euolue.

laqueos.] paralogiſmos & captiones.

Aper Erymantheus.

Non furor aut.] Tertio, aprum terribilem in Erymantho mõte Arcadię omnia vaſtantem cepit, & ad Euryſtheum, viuum perduxit. quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere, imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum indicatur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Cerua aëripes.

Continuum ob curſum.] Quarto, ceruam aëripedem & celerrimam, aurea cornua geſtantem interfecit. quod ad ſapientem referendum eſt, cui & ditiſſimi cedunt & opulẽtiſſimi. Notum illud Ariſtotelis in Politicis, facile eſſe ditari Philoſophis, ſi velint. Lege Prouerb. Sapiens non eget.

Aues Stymphalides.

Spernit auaritiam] Quinta pugna fuit, auiũ Stymphalidum expulſio, ſonitu ahenei cuiuſdam inſtrumenti: quod eſt lucrum inane, & auaritiam reſpuere, raptumque omnem putare nefas Sed quæ poteſt eſſe volucrum cum auaritia collatio? Volucres per aërem volitantes, in quo tamen victum comparare nõ poſſunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis atque aliis opibus ſemper inhiantem, qui tamen nec partis bonis vtatur ſed tenuiſſimo victu genium defraudet, & in quo conſiſtat non habet) ſatis oſtendunt. qui quoniam vel natura deprauata, vel vſu longo induratus eſt, ad reſipiſcentiam aliquando pertrahi poteſt quibuſdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur, aut à propoſito, malaque conſuetudine dimoueatur.

Vincit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earumque reginam Hippolytam cepit, cui cingulum militare abſtulit. quod eſt aſtutiam muliebrẽ & dolos, fallaciasqu auertere, & vafritiei materiam penitùs eripere. Per Amazonam, mulierem bellicoſam, meretricem intellige, quæ vel fortiſſimum poſſit deuincere.

Augiæ purgatio.

Expurgat ſordes.] Labore ſeptimo Augiam repurgauit. quo deſigna

deſignat vitiorum errorumque innatorum, vel etiam qui ſucc-
creuerunt aſſuetudine quadam longa, ab animo expulſionem.
Nihil eſt enim tam horridum tamque ſordens, quod eloquētia
non poſſit excoli.

Illicitos odit.] Octauo, taurum luctamine domuit: quod eſt ſontes abigere, & omne illicitum facinus ſcelusque execrari; vel furorem aut truculentiam animi cohibere. *Cum tauro luctа.*

abigitq; nocentes.] hinc nomen habuit ἀλεξίκακος. nam pleriſq; dictus eſt natus ad homines iuuandos.

Barbaries.] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudeliſſimum, qui ſanguine & carnibus humanis equos alere conſueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipſum ſuis equis dedit pabulum. quod ſignificat, Herculem eloquentiæ & ſapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus ſubmouiſſe. *Diomedes victus.*

Vnius virtus.] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id eſt, collectam & vnanimem hoſtium multitudinem ſua virtute torſit, & victor euaſit. De Geryone in ſuperioribus ſatis. *Geryon tricorpor ſuperatus.*

Inuehit in patriam] Vndecimo aurea mala Heſperidum, occiſo prius dracone peruigili, ſuſtulit. quod eſt referendum ad illam, qua docti & ſapientes homines abūdant, inſignem rerum copiam, & vbertatem facultatum; qua eos ſua fortuna vitæque conditio beat. *Poma Heſperidum.*

Docta per ora.] Duodecimo & poſtremo, Cerberum tricipitem ab inferis tractum ad auras deduxit. quod fortitudinē per omnia omnium ora volitantem, & immortalēm nominis gloriam, apud poſteros ſemper victurā perſpicuè ſignificat. Nam, vt eſt apud Diodorum, magnos multoſque, dum vixit, labores & pericula ſponte adiit Hercules, vt pro ſuis erga omnes gentes beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tuſc. Abiit ad Deos Hercules: numquā abiiſſet, niſi cùm inter homines eſſet, eam ſibi viam muniuiſſet. Facilè tranſilio Pindari locum, vt poetę longiorem, de Hercule, ex 1. Nemeorum. *Cerberus triceps.*

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS *ſpurij ſemper celebretis honores:*
Nam veſtri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius eſſe Deus potuit, quàm ſugeret infans
Lac, ſibi quod fraudis neſcia Iuno dabat.

Nothi nobiles. QVamplurimi fuere nothi, qui fortitudine & animi de xteritate legitimis quibuſq; liberis antecelluerũt, qui ſuſceperunt audenti magnoque animo, & certè perfecerũt, q legitimi ipſi liberi numquam exequi, nedum attingere potu re. Talis Hercules fuit, ipſique omnes Iouis filij, Poëtarum f bu

bulis decantati. Eo de numero fuere Themiſtocles, Aeneas, Theſeus, Romulus, ſed & ipſe Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor: quibus adiiciam Conſtantinum Magnum, Theodoricum Gothum, Gulielmum Normannum, & alios quamplures, qui niſi hæreditate aliqua paterna freti eſſent, vix aut numquam pertingere potuiſſent tãtos rerum ſucceſſus: vt ipſe Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuiſſet, id eſt, immortalem famam non ſibi eam comparaſſet, qua omniũ voce prædicatur, niſi mammas Iunonis inſciæ ſuxiſſet, vt putarunt Thebani. teſtis eſt Cælius Rhodigin. lib. 21. cap. 21. Non piget huc congerere verba eadem Alciati ex 4. Parergôn iuris, cap. 3. Apud Græcos ſcriptum legi Iouem, nato Hercule, quòd ſpurius eſſet, nec in Deorum numerum poſſet admitti, dormienti coniugi ſuæ Iunoni eum clam ſuppoſuiſſe, & exucto de mammis ab ea lacte, infantem ceu natalibus reſtitutum, diuinitatis iura acquiſiuiſſe. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Collectanea rei ruſticæ Cõſtantino Cæſari inſcripſit. Hincque factum eſt, vt nothi ad Cynoſarges, vbi templum eſt Herculis, exercerentur, quoniam is Deus illis præeſt. cuius rei & in Emblematis mentionem fecimus. Idem lib. De ſingulari certamine, cap. 19. Legimus in hiſtoriis Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperij titulum tranſtulit, ex Caroli Magni pronepotibus ſpurium fuiſſe. Fuerunt & in Cypro Reges, fuerunt vbique etiam approbatiſſimi duces, non abſimilibus orti natalibus: vt veriſſimũ ſit illud Platonis oraculum, Seruos à Regibus, Reges à ſeruis oriri.

Locus ex Alciati Parergo.

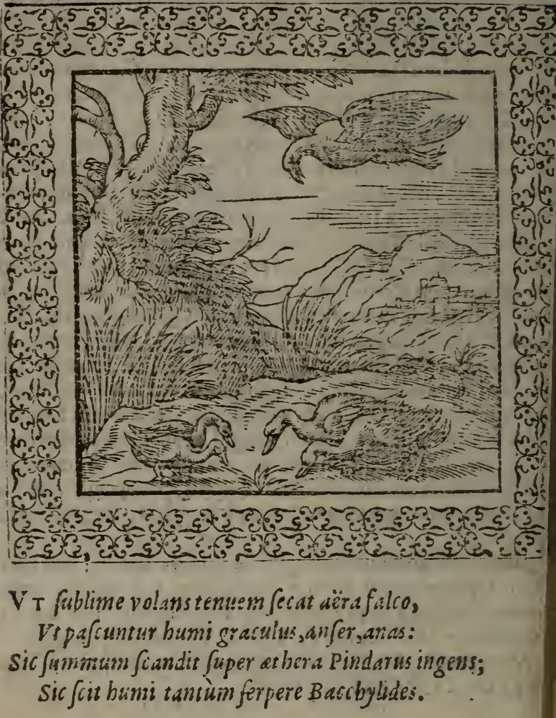
Ad Cynoſarges, quid.

ſpurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati ſunt. Olim depingebantur duobus elementis S. P. quaſi ſine patre. Rationes exquire apud Plutarch. in Problem. Budæum Annot. prioribus in Pandectas, & Alexand. ab Alexand. cap. 4. lib. 5.

Nec prius eſſe.] De Herculis apotheoſi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35. cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Imparilitas.

EMBLEMA CXXXIX.

V T *ſublime volans tenuem ſecat aëra falco,*
Vt paſcuntur humi graculus, anſer, anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Pindarus ingens;
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Bacchylides.

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de ſe ipſe in Bacchylidem, Olymp. 2.

— σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθόντες δὲ, λάβροι
παγγλωσσίᾳ κόρακες ὡς

ἄκρα

ἄκραντα γαρύετον
Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον.

id eſt,

Sapiens multarum rerum gnarus eſt natura: at diſcentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriunt, aduerſum diuinum Iouis alitem. ad quem Scholiaſtes locum, *ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, γέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής.* Alius eſt etiam locus ad finem Nemeorum *γ.*

— ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν πετανοῖς,
ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται.

id eſt,

aquila in auibus velox eſt, quæ ſtatim corripit procul veſtigans pedibus cruētam prædam: clamoſi verò graculi res humiles paſcunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum ſe cum aquila conferre, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi ſimiles nunc cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scholiaſtes: *δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην. ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ φώρασις πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ, κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην.*

Similitudine docet Alciatus, aliquam ſemper obſeruādam eſſe in ingeniis inæqualitatem. Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præſtent, id eſt, qui ingenij viribus cæteris antecellant: ſunt & qui dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domeſticæ, quibus vna eſt cura vulgatiora tantùm conſectari. quod certè referendum eſt ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues cogunt ſiliquas: quandoquidem plura & magis ardua velint, quàm poſſint; cùm, vt imperiti pictores, nihil ſciant præterquàm ſimulare cupreſſum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tātùm conſectari dicitur. Poteſt non incōcinnè huc referri, quod in Oratore Cicero ait: Si quem aut natura ſua, aut illa præſtantis ingenij vis fortè deficiet, aut minus inſtructus erit magnarum artium diſciplinis, teneat tamen eum curſum quem poterit. Prima enim ſequentem honeſtum eſt in ſecundis tertiiſq; conſiſtere. Nam in Poëtis non Homero ſoli locus eſt (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro, ſed horum vel ſecundis, vel etiam infra ſecundos. Nec verò Ariſtotelem in Philoſophia deterruit à ſcribēdo amplitudo Platonis: nec ipſe Ariſtoteles admirabili quadam ſcientia & copia cæte-

Ingeniorum inæqualitas.

Non omnes poſſunt tenere primas.

rorum ſtudia reſtinxit. Reuera tamen ſuſpicor id Alciatum traducere voluiſſe in quoſdam legum doctores ſibi nullo modo conferendos, à quibus tamen vel impeteretur, vel ſugillaretur, vt colligere eſt ex eius aliquot ſcriptis. Quid ſi huc etiam traduxero Pindari iſtud ex Olymp. 10.

— ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
ὁδῶν ὁδοὶ παρᾳίτεραι.
μία δ᾽ οὐχ ἅπαντας ἄμμε τρέψει
μελέτα. —

Viæ ſunt aliæ aliis excellẽtiores: eadem autem non omnes nos alit exercitatio. Cæterùm mihi videtur alluſiſſe Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationem ſtudioſus vbi euoluerit, nonnihil ſibi ad huius loci diluciditatem ſibi comparabit.

Aquila in nubibus.

ſublime.] adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorũ.

Pindarus imitationi inacceſſus.

Pindarus.] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps imitationi inacceſſus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29.

Humi ſerpere.

humi tantùm ſerpere.] ſic Horatius in Arte:

Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ.

& 2. Epiſtol.

— nec ſermones ego mallem
Repentes per humum. --

Hi ſunt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchylidæ athletę, vt ait Suidas. Tres fuiſſe Aelianus tradidit; hunc primum, alium Atheniẽſem, tertium Arcadem. Cæl. lib. 24. c. 4. taxauit vt impendiò loquacem Pindar. in Nemeis.

In de-

In deſciſcentes.

Emblema CXL.

QVOD ſine egregios turpi maculaueris orſus,
In noxamq́; tuum verteris officium;
Feciſti, quod capra, ſui mulctralia lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

CVm quiſpiam fermè toto ętatis curriculo prudenter probeq́; ſeſe geſſerit, & in extrema ſenectute vel etiam poſt præclarè facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec glorię debitum ſibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctram moto pede diſpergit, totumque lac emiſſum, iamque in mulctrali paratum effundit. qua de re Prouerb. Capra Scyria. Eiuſ- *Capra Scyria.*

modi ſunt qui è felici principio, id eſt, pueritia bene & liberaliter inſtituta, deflectunt ad mores corruptiſſimos, vitamq́; deploratiſſimam, vt Nero, Tiberius, & ſimiles Rom. Reipub. peſtes, qui è præclaris initiis ſemper in peiora proceſſerunt, & vitam omnium infeliciſſimè clauſerunt. His annumerari poteſt Metellus Pius, qui cætero vitæ æuo continentiſſimus, ad extremum iam ſenex in Hiſpania Conſul, fœdis indulſit voluptatibus. Idem euenit Hortenſio & Lucullo, & apud Græcos ſapientiſſimo legiſlatori Soloni, Antiocho magno, Xerxi, & aliis multis: &, vt etiam ex hiſtoria ſacra colligere eſt, Sauli, Salomoni & Samſoni, qui in peius progreſſi ſunt. Huc adagia referre poſſum, Auris Bataua: &, Primũ Aegina optimós pueros alit: &, Mandrabuli more res ſuccedit. Exempla verò ex Val. Max. cap. De mutatione morum & fortunæ.

Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute.

Quod ſine egregios orſus.] optimum principium. Liuius lib. 1. Vt orsus tanti operis ſucceſſus proſperos darent.

In noxamq́; tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

Mulctrale.

mulctralia.] vas in quo mulgetur, quod & mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

— *implebunt mulctralia vaccæ.*

calce.] extrema pedis parte.

Æmu-

Æmulatio impar.

Emblema CXLI.

ALTIVOLAM *miluus comitatur degener harpam,*
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Prætéritasq́ auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

AEgrè ferebat Alciatus æmulum quempiam eſſe ſibi ſyndromum, eum quidem legum interpretem auditores quoſdam malè affectos allicientem, qui quantum poterat, operam da- *Emblema ſcriptum in quendam σύνδρομον.*

ram dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: quem vt imitatorem ignarum grauiùs pungat, perbella vtitur ſimilitudine, ac tum non temperat ab iniuriis, vtpote in eum confićto nomine *οἰνοκράτης*, quaſi dicas, vinipotens aut meripotor: & tandem lippum oculis appellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmodum, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantem, vt iis veſcatur ciborum reliquiis, quæ ex eius roſtro fruſtulatim concidant: vtq; ſargus marinus piſciculus mullum piſcem conſequitur, vt quæ præterierit, arripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille, ludimagiſter bibax, qui relićtos à me quoſdam diſcipulos excipit: quo iidem vtuntur, tamquam lippo oculo, id eſt, nullius iudicij dočtore, & imperito legum interprete, cui ſit Iuris ciuilis abſtruſa ſciẽtia penitus ignota. Eum itaq; hominẽ arguit maledicentiæ, vinolentiæ, ſtultæ cuiuſdam imitationis & imperitię.

Oenocrates.

Miluus. *miluus.*] auis rapaciſſima & guloſiſſima: de qua Plin. lib. 10. cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt ſuo Oenocrati accommodet.

Harpa. *harpam*] Harpa auis voraciſſima, *ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν*, à diripiendo dićta. de qua Plin. lib. 11. cap. 74.

Mullus. *Mullum.*] genus marini piſcis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba inſignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. Huius mentio eſt apud Plin. lib. 9. cap. 17. & 33. cap. 11. quomodo differant inter ſe fluuiatilis & marinus, notent curioſi.

Sargus. *ſargus.*] Sargus in mari naſcens Aegyptiaco, qui teſte Plin. eum quem Lutarium nominant, comitatur: & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus ſibi fručtum & gloriam vſurpantem, & alienam, vt dicitur, meſſem demetentem, qui velint ſignificari, ſargum & mullum pingunt. Sequitur enim ſargi reliquias mullus, atq; vbi ille excitato luto abierit (fodere enim poteſt mullus) deſcendit & paſcitur, vt retulit Pierius lib. 30.

deſerta curia.] Ironicôs dićtum.

lippo oculo.] Ipſemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Parergôn lib. 6. c. 12. Vti tamquã lippo oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere nõ poſſumus, cùm tamen damnoſa nobis ſit. Eleganter Plaut. ad ſeruos improbos traxit, quos, quamuis dominum decipiant, tamen retinet dominus, & vt poteſt, eorum opera vtitur, cùm vt velit non poſſit. Eius carmen eſt in Perſa:

Oculo lippo vti.

Ego neque

Ego neque libenter ſeruio, neque ſum hero ex ſententia,
Sed quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abſtinere quit tamen, quin imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus ſic ſenex loquitur:

Lippo ille oculo ſeruus eſt ſimillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo ſimilis.

curia.] De curiæ nomine, ſi vacat, euolue caput 16. lib. 1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias perſequi. *Curia.*

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis, vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXLII.

Qvæ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe prius.

Tranſla-

Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi;
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus;
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

Albutius I.C. ALbutij, cuius hoc Epigramma eſt, Aurelij Iureconſulti meminit Alciatus ipſe libro Prætermiſſorum 2. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus Italicis ſeſe ſubmoueat, & florentiſſimam Galliam petat, in qua futurus ſit commendatior. Sumit argumenti materiam à Pomi Perſici tralatione, quod in Perſide virulentum fuit, in Italia verò conſitum, loci mutatione toxicum habere deſiit. Eodem modo ſi patriam relinquat, in extera regione admirabilem futurum Alciatum ſperat: ſicque tacitè alludit ad illud Euangelicum, Non eſt Propheta ſine honore niſi in patria ſua. *Locus ex Eraſmi epiſtola.* Simile eſt quod Eraſmus in quadam ad Alciatum epiſtola ſcribit: Pietatis erat, inquit, quòd patriæ tuæ potiſſimum bonum ciuem præſtare volueris: ſed Deus voluit eruditionem tuam velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis ſplendor neſcio quo pacto in ſua cuique patria ferè obſcurior obtingit. *Locus ex Alciati quadam oratione.* Quod apertius (vt carminis noſtri enarrationem habeamus magis perſpicuam) Alciatus ipſemet explicuit in oratione quadam Ferrariæ habita, his omninò verbis: Scio, inquit, pleriſque ſuſpectam eſſe poſſe tam frequentem mutationem meam, qui nunc Auenioni, nũc Biturigibus, nunc Ticini, nunc Bononiæ profeſſus ſim: nec deerunt qui inconſtantiæ hoc tribuant, tamquam nuſquam poſſim conſiſtere, & quod in carmine Horatiano eſt,

Romæ Tibur amem, ventoſus Tibure Romam.

Etenim non bene compoſitæ mentis argumentũ eſt, cùm quis huc atque illuc vagus diſcurrit, nec quieſcere poteſt. Cæterùm mihi excuſatio eſt in promptu, notiſſimumq; omnibus eſt, me, dum bellicos tumultus ſubterfugio, tutamq; ſtudiis meis ſedẽ perquiro, diutiſſimè eſſe peregrinatum, Principumque iuſſionibus huc atque illuc agitatum, certam ſedem tenere non potuiſſe. *Alter locus ex eodem.* Idem in Oratione Ticini habita ſic: Quamplurimi veſtrum optimè ſciunt, vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trans Alpes profectus ſum: ibi profeſſorio muneri addictus, aliquot

aliquot annos ſumma cum gratia moram traxi: quod an illorũ humanitati tribuam, an qualibuſcumq; noſtris ſtudiis, non ſatis ſcio. Tria certè magnifica hac in diſciplina tribus in celeberrimis gymnaſiis mihi contigerũt, quæ neſcio (quod citra arrogãtiam dictũ ſit) an cuiquã alij: primùm vt Auenioni, cùm numquam ad eam diem cathedram aſcendiſſem, ſtipẽdium ſexcentorum mererer, & ætate longè impar, ſenioribus tamen æquarer: alterum in Biturigibus, quorum liberalitate magiſtratus Chriſtianiſſimi, ipſo Rege adiuuante, ſecundo quàm eò venerã anno duplicatũ mihi eſt honorarium, & mille ducẽtiq; prȩſtiti: tertiũ eſt, quòd tàm à longinquis partib. in patriã ab excellentiſſimo Duce noſtro acceſſitus, Senatoria dignitate ornatus, hãc acceſſionẽ ne quidẽ cogitans, tantũ abeſt vt petierim, ſum cõſecutus. hactenus ille. Nec verò prȩtermittã hoc Perſici ſymbolũ à Paulo Iouio explicari in eo Dialogo qui eſt De notis armorũ & amoris, cum inſcriptione, *Tranſlata proficit arbos*, ipſiq; Alciato aſcribi. Cæterùm pomũ Perſicum notam fuiſſe eius qui in alio cælo melior ſit, tradit Pierius lib. De ſacris Aegypt. literis 54. *Locus è Paulo Iouio.*

Quæ dedit hos.] Cùm Perſæ aliquando in Romanos bellum gererent, infinitis in locis Italiæ Perſica dicuntur plantaſſe, quȩ in Perſide venenum præſentaneum ferunt. Hac tandem arbore hoſtes extinctum iri ſperabant: ſed in Italia mutato ſolo naturam etiã mutauit. qua in opinione eſt Columel. vbi refert, *Perſica pyrus vnde.*

—pomũ cum barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis:
At nunc expoſiti paruo diſcrimine lecti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Id non videtur Plinio veriſimile lib. 15. cui tamen aduerſantur Galenus, Paulus Aegineta, Plutarchus, & ălij.

Tranſlatu facta eſt melior.] Quaſdam arbores mutare naturam pro regionum varietate, teſtis eſt Plutarch. eo libro quem inſcripſit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ.

Fert folium linguæ.] Plutarch. commentario de Iſide & Oſiride, Perſicam arborem Iſidi conſecratam fuiſſe ſcribit, quòd linguæ folium habeat fructũ cordi ſimilem. Eius hæc verba ſunt: *De perſica arbore.*

τῶν δ' ἐν αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμεν, ὅσια φρονεῖν, εὔφημα λέγειν:

γειν: De ſtirpibus Aegyptiis maximè conſecratam Deæ alum Perſeam: quòd eius fructus cordis, folium linguæ ſpeciem referat. Nam eorum quæ in hominem cadere poſſunt, nihil diuinius eſt oratione, præcipuè verò de Diis: neque vlla res alia maius ad felicitatem affert momentum. Itaque hîc præcipitur ei qui ſit oraculum aditurus, vt ſanctè pieque ſentiat, & modeſtè loquatur.

Tu procul à patria.] Virgiliana imitatio è 10. Ecloga:

Tu procul à patria (nec ſit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, dura niues. —

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII *quoties conturbant æquora fratres,*
Tum miſeros nautas anchora iacta iuuat:

Hanc

Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt poſſit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores geſtare inſignia Reges,
Anchora quod nautis, ſe populo eſſe ſuo!

EPigraphe ſimilis mihi videtur ſententiæ Marcellini Ammiani, qui 29. lib. grauiter pronũciauit, Imperium curam eſſe ſalutis alienæ. Principes enim debent habere perſpectum ſe ſibi minimè natos eſſe, ſed ſui populi commodo & vtilitati. Plinius lib. 18. ait, Delphinum futuram tempeſtatem præſagire. Quocirca vt φιλάνθρωπος ſi nauem ventis agitatam offenderit, tutiùs vt figatur, anchoram quaſi humano quodam inſtinctu dirigit: ſic Princeps quiſque ſuorum maximè ſtudioſus eſſe debet, potiſſimùm verò ſæuiente tẽpeſtate & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipub. ſtatus poſſit aliquo modo perturbari, aut etiam comminui. Cæterùm Delphinum anchoræ illigatũ pro inſigni, & ſtemmate publico geſſerunt olim nõnulli Principes & Imperatores laudatiſſimi, vt Auguſtus Cæſar, T. Veſpaſian. Seleucus & Nicanor: noſtroq; ſæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos typographus: qua de re eſt elegantiſſima παρέκβασις in Prouerb. Feſtina lentè, apud Eraſmum. Noſtris etiam temporibus Gallici Imperij Thalaſſiarchus, id eſt, Admiralius, inſigne hoc circumfert, vt nuper laudatus ille noſtrorum patrum ętate Philippus Chabotius. In ſcuto Vlyſſis Delphinum depictũ fuiſſe ſcribit Plutarch. ad finem diſputationis, quà quærit, Vtra animalium plus rationis habeant, an terreſtria, an aquatilia. Apponam & id Xenophont. è 3. ἀπομνημον. vbi facit Socratem diſputantem cum Dionyſiodoro: Quam ob cauſſam, inquit, Homerus appellat Agamemnonem ποιμένα λαῶν; niſi quòd vt paſtor ſuarum ouium curam habere debet, quo habeant quæ ſunt ad victum neceſſaria; ſic etiam Principem curare eſt neceſſe, quę populo expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt κρατερὸς αἰχμητὴς, ſed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθὸς, qui nõ ſe modò bene regeret, ſed etiã ſuis felicitatis cauſſa eſſet. καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον, εὖ πράττωσι: Rex non eligitur vt ſui curam habeat, ſed vt per ipſum qui eum elegerunt, in felicitate viuant.

Delphin φιλάνθρωπος.

Delphinus alligatus anchoræ.

Anchora Thalaſſiarchi Gallici.

Præclarus locus Xenophontis.

Titanij fratres.] venti, qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni

Titanes.

h

Saturni fratre, Gigantes robuſtiſſimi, qui pro ventis vſurpantur à Poëtis. *miſeros.*] Epitheton conueniens, vt illud eſt Lucani lib. 8. *— miſeros fallentia nautas*

Sidera non ſequimur. —

Anchora quid *anchora iacta iuuat.*] Prouerb. Anchoram ſacram ſoluere. Fuit autem anchora pręſidij & ſalutis typus. Pierius lib. 45. Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Iſthmiorum: Si quis, inquit, hominum ſumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præſtat, & ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ᾽ ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id eſt, Felicitatis iacit anchoram diuino honore auctus. Quid ſi huc reuocemus aureum Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut anchora firmari ciuitatem?

In Senatum boni Principis.

EMBLEMA CXLIIII. *Dialogiſmus.*

EFFI-

Effigies *manibus truncæ ante altaria diuûm*
Hinc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa poteſtatis ſummæ, ſanctiq; Senatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.
Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quietâ
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant ne xenia, nec ſe
Pollicitis flecti muneribúſve ſinant.
Cæcus at eſt Princeps, quòd ſolis auribus abſque
Affectu, conſtans iuſſa Senatus agit.

ID agalma Iudicum Thebanorum è variis auctoribus peti poſſe ſcio. Certè Plutarchus attigit libro De Iſide & Oſiride: quod idem Sermone 44. Stobæus retulit ex eodem Plutarcho, his verbis: *ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν*: id eſt, Thebis imagines conſpiciuntur Iudicum manibus carentes: at ſummi Iudicis imago conniuet oculis: eò quòd iuſtitia nec muneribus capi, nec hominũ vultu flecti debeat. Alciatus ipſe Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hæc ait: Chryſippus Iuſtitiæ imaginem ita expreſſit, vt puellari virginis forma, aſpectu vehementi, luminibus oculorum acerrimis conſpiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto eſſe iudicio, ſanctum, ſeuerum, contra improbos inexorabilem, vi ac maieſtate æquitatis, veritatiſque terrificum eſſe oporteat. Quapropter memoriæ eſt traditum, magiſtratuum ſtatuas à Thebanis ita ſolere formari, vt ſine manibus eſſent: Principum verò clauſis oculis, nimirùm eam iuſtitiæ naturam eſſe oſtendentes, vt incorrupta ſit, nec pretio precibúsve, aut alienæ vlli voluptati cedat. Non verebor huc attexere, quæ retulit auctor certè induſtrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. Thebani, inquit, vt incorruptam iuſtitiam ſignarent, nec variari gratia, Iudicum imagines ſine manibus, Principis verò ſine oculis in foro propoſuere, vt ſignis oſtenderent, Iudices affectibus capi non oportere, cauſſáque definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis arcentur: iccircò hîc truncis manibus pinguntur. quod non prætermiſit

Fons Emblematis.

Locus ex Alciati oratione.

miſit

miſit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Præſes ipſe captus eſt oculis, ne affectu quodam moueatur. ſiquidem, vt ait Cicero Officiorum 3. neque contra Rempubl. neque contra iuſiurandum ac fidem amici cauſſa vir bonus faciet, ne ſi iudex quidem erit de ipſo amico. Ponit enim perſonam amici, cùm induit iudicis. Nam ſi omnia facienda ſint quæ amici velint, non amicitiȩ tales, ſed coniurationes putandæ ſunt. quocirca non oculis vtatur, ſed auribus, ne citò moueatur: & cùm ipſi dicenda eſt ſententia, meminerit ſe Deum habere teſtem, id eſt, mētem ſuam, qua nihil ipſe dedit homini diuinius. Adhęc omnes ſedēt, quòd animus eorum debeat eſſe optimè compoſitus, nec hinc atque hinc flecti, quod eſt leuitatis: ſedendo etenim & quieſcendo fit anima prudens, ait Philoſophus. Euſtathius ad Iliad. ζ. notat ſtatuas Mineruæ olim omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas. Interdum enim ſedere idem eſt quod cōſilium capere, vt apud Plautum is qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. Vulgatumque eſt illud, Romanus ſedendo vincit, id eſt conſultando. Pierius libro 43. Lubens huc referrem quæ de iuſtitiæ imagine olim à Carneade expreſſa Gellius adnotauit lib. 14. c. 4. ſed quia liber eſt in omnium manibus, facilè tranſeo. Velim potius id obſeruari diligenter, quæ conciſè lib. 14. Hiſtor. var. ſcripſit Aelian. Olim apud Aegyptios eoſdem fuiſſe iudices, qui ſacerdotes erant: quorum Princeps natu proximus in omnes ſtatuendi ius habebat: quem omnium optimū atque æquiſſimum eſſe oportebat. Is circa collum imaginem è ſapphiro gemma confectam geſtabat, quæ Veritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem non tam in lapide ſculptam aut expreſſam circumferre, quàm in animo menteque inſitam & infixam habere debet.

Cur ſedent iudices.

Cur reſident.] Cicero ad finem proœmij Dialogi De clari orat. Sed quò, inquit, faciliùs ſermo explicetur, ſedentes, ſi videtur, agamus. Cùm idem placuiſſet illis, tum in propatulo cōſedimus. hæc ille. Perſonæ Dialogorum ſedere vel dicuntur, ve intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratoriis, in quæſt Acad. in lib. De nat. Deorum, in Phędro Platonico: Intelligun tur libris De finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & mult Platonis Dialogis. Certè M. Tullius videtur ſemper ambulari cùm Peripateticum agit, vt 5. De finib. 1. De diuinat. 1. De le gib. aliàs, vt Academicarum, vult ſedere, quo ſignificet aliqu ſtabiliùs diſſeri. Conſtat ex veteribus iudices ſedere ſolitos, cù qu

Sedere quid habeat myſterij.

Iudices cur ſedeant.

quid ſtatuendum eſſet. Ita enim Iuſtinianus in Nouella 8. De iudicibus: Sedebunt autẽ, ait, hi pedanei iudices cõtinuè & nũc in regia baſilica, in quibus & tunc domũculis iudicãt, &c. Idem in Nou. Vt ab illuſtrib. & qui ſuper eam dignit. Secundũ quod, ait, datum eſt eis ſuper hoc priuilegium, ne cogantur aut ſedere cum iudicibus cùm iudicant, aut ſtare rurſus támquam litigantes. Marcianus l.7. D. Quod met. cauſ. Confeſtim autem pro tribunali te ſedentem adiit. Sic in l.2. D. Ad ſenat. Tertyll. ſedere dicitur Prætor: Confeſtim autem ſic erit accipiendum, vbi primum potuit, id eſt, Prætoris copiam habuit huic rei ſedentis. Et in l.7. D. De in integ. reſtit. Confeſtim autẽ pro tribunali te ſedente adiit. Bonifacius in cap. fin. De ſentent. & re iudic. in VI. Sententia, ait, quam ſcriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipſo ſtando, non ſedendo proferri cõtingit, nullius penitus eſt momenti. Gellius lib.7. De Scipione: Et quodam die, ait, ius in caſtris ſedens dicebat. Plinius libro 5. Epiſtol. Sedebant iudices, centumuiri venerant, obuerſabant aduocati, ſilentium longum, &c. Cicero Pro Rabir. Accuſaui de pecuniis repetundis, Iudex ſedi. Ad hanc verò rem Plautus in Moſtellaria:

Nimio plus ſapio ſedens.

quia mente graues.] Huc illa Calliſtrati verba aptanda, quæ habentur l.19. D. De offic. Præſid. Sed & in cognoſcendo, ait, neque excandeſcere aduerſus eos quos malos putat, neque precibus calamitoſorum inlacrymari oportet. Id enim nõ eſt conſtantis & recti iudicis, cuius animi motũ vultus detegit. hæc ille. *Affectus ſedati in iudicibus.*

capiant ne xenia.] Prohibetur enim 1. & 6. Deuteronomij. Eccleſiaſt. 42. & Prouerb. 24. multiſque aliis in locis. Refert Plinius 8. Epiſt. Iulium Baſſum accuſatum repetundarum, quòd in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus accepiſſet. Lex enim dona & munera à magiſtratibus accipi, imò verò & quid emi vetat, niſi victus quotidiani cauſſa. *Munera non debent à iudicibus capi.*

Cæcus at eſt Princeps.] Oculus in Hieroglyph. pro gratia ſeu fauore vſurpatur, vt tradit lib. 33. Pierius. Non eſt quòd ſuſpicionibus aut coniecturis aliquid vſpiam tribuat ipſe iudex, nec litigantium verbis hæreat, ſed probationibus manifeſtis veritatem inueſtiget. Quod eleganti carmine complexus eſt monoſticho Poëta neſcio quis:

μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς:

Ne de lite pronuncies, niſi vtramque partem priùs audieris.

Conſiliarij Principum.

Emblema CXLV.

HEROVM *genitos, & magnum fertur Achillem*
In ſtabulis Chiron erudiiſſe ſuis.
Semiferum doctorem, & ſemiuirum Centaurum,
Aßideat quiſquis Regibus, eſſe decet.
Eſt fera, dum violat ſocios, dum proterit hoſtes:
Eſtq́; homo, dum ſimulat ſe populo eſſe pium.

Chiron Centaurus.

CHiron Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) ſuperiore ſui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pædagogus, ſub quo diſciplinas li-

nas liberales excepiſſe tradũt. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum: id eſt,

— διδασκέμεναι τάδε πάντα
μύθων τε ῥητῆρ' ἔμμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ferina in Chirone natura variis modis exponitur à Mythologis: ſed hîc notantur maximè Principum Regumque conſiliarij, qui ferinam quidem & pluſquam belluinam naturam referunt, cùm ſuo principi praua conſilia ſuggerunt, vt populares ſuos pecuniis emungant, vel ſuo commodo, Reipub. procurent incommodum. Speciem humanitatis habent, cùm iuſtitiæ & pietatis imagine populum ſibi deuinciunt. Quod itidem explicatum eſt ab ipſo Alciato lib. 9. Parergôn, cap. 13. his omninò verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Cẽtauro Achillem, alioſque Regum filios eruditos fuiſſe fingi, quòd ſoleant doctores & conſultores Principum natura quidem feri eſſe, & promptum ad aſperiora ingenium habere: humanitatem verò in ſpeciem tantùm præ ſe ferre. Idem diſputat Macciauellius, auctor Italus (de quo quid ego cũ aliis multis in totum ſentiam, nihil habeo dicere, niſi quòd exiſtimem eum in ciuilibus negotiis admodũ perſpicacem, & magni certè ingenij virum, ſed in quo tamen parum fidei eſſet & veræ religionis, vt eius ſcripta declarant.) ille itaque ferè ſic diſſerit c. 18. eius libri, quem de Principe lingua ſua edidit: Primùm quidem Principi fidem hoſti & aliis cum quibus rem habet, ſeruandam eſſe dicit, ſed ea tamen lege, ne obeſſe poſſit. Si quid enim noxæ importatum iri ob fidem datam Princeps metuat, ei ſuadet ad fraudem & aſtus eſſe recurrendum. Docet enim perſpicuè concertationem omnem legibus vel fraude inſtitui atque perfici: has quidem hominum eſſe, hanc verò belluarum. Sed quia interdum leges non ſatis eſſe firmæ ac ſtabiles videantur, inclinandum animum ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt humanam & belluinam naturam præ ſe ferat. quod à veteribus figmento quodam expreſſum notat in Achillis educatione, quem à Chirone Centauro inſtitutum tradunt, vt ſignificarent Principem quemcumque hac natura duplici præditum eſſe debere. E belluis autem duas in primis proponẽdas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hanc aſtu & vafritie permultum valere: illum, vt incautus eſt, non raro ſe in retia temerè coniicere: hanc autem, quia non ſatis virium habeat, fallaciis vti. Quibus argumentis, parum quidem Philoſo-

Ferina Chironis natura quid.

Macciauellius Italus.

loſophicis, ne dicam impiis, Principem eum qui res magnas & periculoſas aggrediatur, easque tutò ad exitum perducere velit, fraude inſtructiſſimum eſſe debere.

genitos.] liberos.

Magni cognomen quibus tributum.

magnum Achillem.] Diximus in ſuperioribus, Magni cognomen paucis quibuſdam, & iis illuſtribus, tributum eſſe, vt Alexandro, Pompeio, & aliis. Plutarch. in Pompeio.

Centauri qui.

Semiferum Centaurum] De Centauris ea mihi minimè repetenda ſunt, quæ ſtudioſè tradit Palæphatus eo, quem ſcripſit, libro De non credendo fabulis. Id dumtaxat è Plinio, lib. 7. c. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Theſſalorum inuẽtum eſt, qui Centauri appellati ſunt. hinc nata fabula: quòd biformes dicantur, διφυεῖς ab Iſocrate, inferiori parte referentes equum, ſuperiore hominem. Dicuntur autem Centauri, κένταυροι, ſtimulatores, à κεντέω, ſtimulo. ſic enim & ἱπποκένταυροι, equorũ ſtimulatores Luciano nominantur, id eſt, equites, nec modò qui vehuntur equis, ſed qui ſunt aſſueti prædis: quales ſunt & aulici permulti, & alij quidam reguli, vt & vicani illi præfecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur.

Opulen-

Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI *quod ſplen eſt corporis, in populi re*
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus.
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

SImilitudine oſtendit opulentiam tyranni, cauſſam eſſe ſubditorum inopiæ. Vt enim in corpore humano ſi ſplen ſit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibus ingenerat. Rationem adfert Ariſtot. in Problem. Quòd ſplen multam ad ſe trahit materiam, quæ tranſire in alimentum debebat. Cõſtat enim, ait ille, homines parui ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra animalis parte, ſuccos ad ſe attra- *Lien quid, & eius effectum.*

Traiani dictum. hens craſſos & melancholicos in hepate genitos. Lienem Latini vocant, de quo Galenus lib. 4. De vſu partium cap. 15. Id verò Traiani Cęſaris apophthegma fuit: ſiquidem fiſcum lienem appellabat, quòd eo creſcente reliqua membra tabeſcerẽt. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auarus naſcitur, cui nimirum cenſus publici, & vectigalia plus æquo placeant. quo fit, vt miſerrima plebecula redigatur ad egeſtatem & extremam pauperiem, cùm tyrannus in ſuorum poſſeſſionem violenter irruit, eorumq́ue peculium depeculatur. Certatim à doctis illud Tiberij celebratum eſt: Boni paſtoris eſſe tondêre pecus, non deglúbere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόρους, qui ſuis abradũt quicquid poſſunt, & ſic importuniùs in fiſcum ſuum conuertunt, vt à miſera plebecula non pellem modò, ſed & carnem ipſam detractam velint. Eandem ſentẽtiam, ſed aliis verbis expreſſam ab Alexãdro Macedone, literis proditã habemus. Huic enim cùm diſplicerẽt exactiones, eorũq; potiſſimũ qui à ſubditis ampliores vectigalium reditus, quàm per fortunas hominum liceret, extorquebant, apud ſuos dictitabat, κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qui radicitus herbas conuellit, atque ab ima ſtirpe arbores excîdit. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm auferre magis eſſe regiũ: Ptolemæus Lagi filiùs, Ditare quàm ditem eſſe, conuenientius eſſe regi. Refer huc Prouerb. Lucri bonus eſt odor ex re qualibet. Sed ad illuſtrationẽ hæc quæ ſequũtur, placuit adiicere. Theodericus ſcribens ad Marcellum Aduocatum

Locus praeclarus è Caſſiodoro. fiſci, apud Caſſiodor. Variar. lib. 1. Epiſt. 22. Non quoties ſuperes, ait, ſed quemadmodum vincas inquirimus: non quæras de poteſtate noſtra, ſed de iure victoriæ: quando laudabiliùs à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur. Nam ſi dominus vincat, oppreſſionis inuidia eſt: æquitas verò creditur, ſi ſupplicem ſuperare contingat. Et lib. 4. Epiſt. 37. Crementa fiſcalium tributorum iuſtiſſimo ſunt penſanda iudicio: quia ſeruientium imminutio eſt huius illationis acceſſio, quantumq́ue pars illa proficit, tantum ſe hæc à firmitate ſubducit. Sed à nobis, qui fiſci vtilitatem ſtabili volumus diuturnitate conſiſtere, excludenda eſt diſpendioſa ſemper enormitas, ne augmento ſuo tumens ſumma deficiat, incipiatq́ue magis deeſſe, quia immaniter viſa eſt accreuiſſe. Rectè itaque idem Caſſiod. lib. 1. Fit interdum cauſſa mala fiſci, vt bonus Princeps eſſe videatur. Raro

Lib. 2. enim (vt ejuſdem Caſſiodori verbis vtar) vtrumque ſub admiratione

ratione perfectum eſt, vt & fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret. Ex Alciati lib. Parergôn 8. c. 6. notanda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria eſt, ſępè vincitur fiſcus: cuius mala cauſſa nũquam eſt, niſi ſub bono Principe. Iulius Capitolinus in M. Antonini vita: fiſco in cauſſis compendij numquã iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Cõſtantij, ſeu Iuliani vita: Pompeia Plotina, incredibile dictu eſt, quantum auxerit gloriam Traiani: cuius procuratores cùm calumniis prouincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletum quemque ita conuenire, Quæ habes? vnde habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpans, quòd laudis ſuæ eſſet incurioſus, talem poſtea reddidit, vt exactiones improbas deteſtans, fiſcum lienem vocaret, quòd eo creſcente reliqui artus tabeſcunt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla ſunt. Hactenus Alciatus.

Locus ex Alciati Parergo.

fiſcum.] fiſcus Principis eſt; ærarium verò Reipubl. vt docet Alciat. Comment. in tit. De verb. ſignific. l. 17. vnde præfectos fiſci theſaurarios dicimus. Budæus Annotationib. priorib. in Pandectas.

Fiſcus quid.

arguitur ciuica pauperies.] Conſtans Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis clauſtrum reſeruari. Nec alienum eſt ab eo quod ad Nicoclem ſcripſit Iſocrates: σημεῖον ἔστω, inquit, σοὶ τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν: Argumentum hoc tibi ſit imperij rectè honeſteque adminiſtrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curaque locupletiores & ditiores factos.

Quod

Quod non capit Chriſtus, rapit fiſcus.

EMBLEMA CXLVII.

EXPRIMIT *humentes, quas iam madefecerat antè*
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad ſummum fures, quos deinde coërcet,
Vertat vt in fiſcum quæ malè parta ſuum.

Commentum Principum auarorum.

PRincipes auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingenioſos & ſtrenuos eſſe norunt: qui ſi aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatum tranſfundant (quales potiſſimùm ſolent eſſe qui fiſci rationes tractant) ita vt populum & regiones ſibi commiſſas expilent, ſæpenumerò

penumerò damnantur capitis, maleq́ue parta bona fiſco addicuntur, ſuntq́ue tamquam ſpongiæ, quæ pro arbitrio nunc humectãtur, aut areſiunt. Exempla quamplurima ſunt in monumentis antiquitatum, ſed & in noſtris Galliæ annalibus, quæ huc nõ adduxero, quòd peruia ſint. Satis autem nunc erit ſubijcere, quod Suetonius de Flauio Veſpaſiano ſcripſit: Solus eſt in quo meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: non enim contentus omiſſa ſub Galba vectigalia reuocaſſe, noua & grauia addidiſſe: negotiationes quoque vel priuato pudendas propalam exercuit. Creditur etiam procuratorum rapaciſſimum quemq; ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promouere, quò locupletiores mox condemnaret: quibus quidem vulgò pro ſpongiis dicebatur vti, quòd quaſi & ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Cæterùm neminem latere velim epigraphen huius tetraſtichi tractam eſſe ex cauſſa XVII. q. 7. can. Maiores. ſic enim ſcriptum reperio: Maiores noſtri ideò copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant, & Cæſari cenſus reddebant: modò autem quia diſceſſit deuotio Dei, acceſſit indictio fiſci. Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiſcus, quod non capit Chriſtus.

Veſpaſiani aſtus & auaritia.

Locus è Pontificio iure.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Vide Prouerbium, Longæ Regum manus. fortè non malè, arcta manus ſumetur pro auara & rapaci.

Princi-

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIII.

V E S P A R V M *quòd nulla vnquam Rex ſpicula figet,*
Quodq́; aliis duplo corpore maior erit;
Arguet imperium clemens, moderataq́; regna,
Sanctaq́; iudicibus credita iura bonis.

Veſpæ pro apibus abuſiuè. VEſparum vocabulum pro apum nomine hîc ſumi καταχρηστικῶς docti quidam homines coniiciunt. Alij non minus eruditi citra figuram id ſcribi arguunt. Harum itaque hæc *Apum natura* natura eſt, vt quem ſequantur, Principem habeant aliis prodeceriorem, & quaſi honoratiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret. quod his teſtatur verbis Baſilius homilia 8. in Hexaëmeron: ἐστὶ κέντρον τῷ βασιλεῖ μελισσῶν,

ἀλλ' οὐ

ἀλλ' οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμοι τινὲς εἰσὶν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. id eſt, Regi apum aculeus eſt, ſed eo ad vlciſcendum non vtitur. Sunt hæ naturæ leges non ſcriptæ, vt quiſque maxima eſt potentia præditus, ita tardum ad puniendum eſſe oportere. hæc Baſil. Eadem ferè retulit D. Ambroſ. Hexaëmer. lib. 5. cap. 20. Aelian. hiſtoriæ animal. 1. & 5. Dio Chryſoſtom. Orat. de regno 4. Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam. Sic enim lib. De clementia: Maiorem poteſtatem non oportet eſſe noxiam, ſi ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta eſt regem, quod ex aliis animantibus licet cognoſcère, & ex apibus, quarum regi ampliſſimum cubile eſt, medioque ac tutiſſimo loco. Et ibid. Præterea inſignis Regi forma eſt, diſſimiliſque cæteris, tum magnitudine, tum nitore. Hoc tamen maximè diſtinguitur. Iracundiſſimæ, ac pro corporis captu pugnaciſſimæ ſunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipſe ſine aculeo eſt. Noluit illum natura nec ſæuum eſſe, nec vltionem magno conſtaturam petere, telumque detraxit, & iram eius inermem reliquit. Exemplum hoc magnis Regibus ingens eſt. Eſt enim illi mos exercere ſe in paruis, & ingentium rerum documenta minima agere. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores, cùm tanto hominum moderatior animus eſſe debeat, quanto vehementiùs nocet. Vtinam quidem eadem homini lex eſſet, & ira cum telo ſuo frangeretur, nec ſæpius liceret nocere quàm ſemel, nec alienis viribus exercere odia. hæc ille. Et hoc optimo Principi ſymbolum propoſitum eſt, vt inter alias virtutes, quibus opus habet ad ſuæ Reipubl. adminiſtrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi facultas, etiamſi maior ſit quàm in aliis, minimè tamen ſæuire debet, iiſq; quibus præeſt, terrificũ ſe præbere. Nã inter virtutes alias, quæ Principem maximè deceãt, clementia eſt. M. Antoninus, qui Philoſophi cognomen non ab re eſt conſecutus, nihil quicquam eſſe dicebat, quod Imperatorem Romanum magis deceret, quàm clementiam: eamque ob cauſſam neque in rebelles ſuos ſæuitum voluit. Rectè apud Claudianum Theodoſius Honorio filio ſalubre hoc conſilium ingerit:

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Compertum eſt Cæſarem Iulium Deorum numero aſcriptũ, quòd

Clementia vera principis virtus.

Iulÿ Cæſaris clementia.

quòd clemens ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriam bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Auguſtum conſecrauit: Pij cognomen dedit, aliosque permultos immortalitate donauit. Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irriſus erat, & conuiciis tactus, illæſos abire ſiuit, cùm vnus ex iis reſpondit id vini cauſſa contigiſſe. Celebratur eò plus Auguſtus Cęſar, cuius gratia cùm Senatus iis adempturus eſſet ius teſtandi, qui eum contumeliis & probris, vt fieri ſolitum erat, affeciſſent, non eſt paſſus id decerni, vt eſt apud Suetonium. Eam ipſam patientiam initio imperij finxiſſe Tiberium, teſtis eſt Cornelius Tacitus. Nam libellos famoſos & dicta in ſe mordacia diſſimulauit, eorumque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vſurpabat enim illud ſæpenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas eſſe debere: & ſi quando hæc aperta feneſtra eſſet, nullas alias in Senatu fore lites, & accuſandi occaſiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perſtrinxerat. Is cùm veniſſet in Philemonis poteſtatem, ſtatim miniſtro cuidam Philemon præcepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret: ſed clam, vt nudo enſe ceruices attingeret, moxque vt eum illæſum abire ſineret, eiq; daret nuces, talos, pilam, & alia quædam ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, ſe aculeũ quidem habere, ſed eo vti minimè velle: deque potentiore maledicere magis eſſe puerorum quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus aliis permultis certè heroícis, ſic reſcripto egregiè probarunt Theodoſius, Arcadius, & Honorius: cuius reſcripti ad Rufinum hæc formula: Si opprobrium ex leuitate proceſſerit, negligendum: ſi ex furore & inſania, condolendum: ſi ab iniuria, remittẽdum.

Boni piique Imperatores.

Salus

Salus publica.

EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA *erectis Epidaurius inſidet aris*
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniatq́; ſalutifer orant.
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

AEſculapius inſignis Medicus, Dianæ precibus Hippolytum ab equis diſcerptum in vitam reuocauit: quam ob rem Iupiter iratus eum fulmine percuſſit. Poſt mortem Deus eſt habitus, & ſub ſerpẽtis imagine diuinis honoribus affectus. Adhæc tali cultus effigie Romam graui peſtilentia laborantem dicitur liberaſſe, ad quam tandem deductus eſt à fano ſibi ſacro, quod erat quinque milibus ab Epidauro paſſuũ. Hiſtoriam *Æſculapius cur Deus habitus.*

i hanc

hanc fuſiùs pertractant Valer. Max. c. De miracul. libro 1. Plin. 24. cap. 4. Diuus Auguſt. lib. De ciuit. 3. cap. 17. meminit & Lactantius variis locis. ex quo notum illud Sereni:

Qui colis Aegeas, qui Pergama, quique Epidaurum,
Qui quondam placida tectus ſub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petiſti,
Depellens tetros præſenti numine morbos.

Serpens quid. Hoc ſerpentis inuolucro nihil aliud verius & expreſſius intelligi datur, quàm Seruator noſter Chriſtus, verus animarum noſtrarum Aeſculapius, & ſalutis humanæ vindex, qui ſub ſerpẽtis figura priori lege in deſerto à Moſe legiſlatore appenſus, omnes omnium morbos & vulnera ſanitati reſtituit, & in cruce tandem omnes noxas & crimina expiauit. *Serpens, ſalutis ſymbolum.* Cæterùm non immeritò ſalutis notam ſerpens ſibi videtur vindicaſſe, à quo nimirum multa in humanum genus remedia proficiſcuntur. qua de re pluribus libro 16. De ſacris Aegyptiorum literis Pierius. Aeſculapium etiam, pręter alios, Medicorum prę ſidem Plutar. Sympoſ. 9. quæſt. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artemidori lib. De ſomniis: qui ait, per Aeſculapiũ in templo erectum, & in baſi ſtantem, ſignificari quoddam bonum præſagium. Qui ſi moueatur, aut accedat, morbum & peſtem portendit: tum enim maximè hominibus eo Deo eſt opus. His autem qui ægrotant, ſalutem prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum eſt. In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio ſedentis, pateram tenentis, iuxta quam erat ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. Plerique noſtra ætate viri eruditi coniiciunt ab Alciato hîc tacitam eſſe factam alluſionem ad Ambroſianum illum anguem, qui *Anguis Ambroſianus Mediolani.* Mediolani viſitur in marmorea columna erectus ipſa æde D. Ambroſij.

Epidaurius.] ab vrbe notiſſima Peloponneſi in ſinu Saronico, ex qua in ſerpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius:

Eſt Deus extinctum Creſſis Epidaurius herbis,
Reſtituit patriis Androgeona focis.

Lege Ouid. lib. 15. Metamorph.

Annuit, atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Faſtorum:

Efficiatq; ratas vtraque Diua preces.

Reſpublica liberata.

EMBLEMA CL.

C ÆSARIS *exitio, ceu libertate receptâ,*
Hæc ducibus Brutis cuſa moneta fuit.
Enſiculi in primis, queis pileus inſuper aſtat,
Qualem miſſa manu ſeruitia accipiunt.

OCciſo in Senatu Iulio Cæſare à Bruto, Caſſio, & cæteris coniuratis, ij ceu libertate populo reſtituta, fabricari numiſma voluerunt, in quo cernebantur duo pugiones adiecto pileo. Pugio cædem patratam omninò ſignificabat: pileus verò libertatem, vt refert Dion lib. 47. Hinc vulgare Prouerb. Vocare ad pileum; cuius meminit Noctium Atticarum 7. c. 4. Gellius, *Numiſma M. Bruti.*

 & Ma-

& Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor ſcribit, mortuo Nerone ſic cunctas prouincias, omnemque Romam exultaſſe, vt plebs induta pileis manumiſſionum, tamquam ſæuo exempta dominio triumpharet. Sat notum eſſe arbitror, libertatis indicium pileum fuiſſe: vnde & qui ſerui libertate donabantur, pileum geſtabant raſo capite. Longum eſſet auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt.

Pileus, ſignum libertatis.

Seruitia.

Miſſa manu ſeruitia.] Serui manumiſſi, liberi facti, aut libertate donati. Seruitiorum nomen pro ſeruis, præter cæteros in Catilinario vſurpat Salluſtius, & Cicero ſæpè.

In vitam humanam.

EMBLEMA CLI.

PLVS *ſolito humanæ nunc defle incommoda vitæ,*
Heraclite: ſcatet pluribus illa malis.

Tu nun-

Tu rurſus, ſi quando aliàs, extolle cachinnum,
Democrite: illa magis ludicra facta fuit.
Interea hæc cernens meditor, qua deniq; tecum
Fine fleam, aut tecum quo modò ſplene iocer.

HEraclitus quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu ſolebat excipere, quòd omnia illi miſera & deploranda viderentur: contrà Democritus eadem de cauſſa ridebat effuſiùs, quòd humanas actiones ludicras & ſtultas conſpiceret: qui ſi hodie reuiuiſcant, ampliorem quidem & vberiorem vel luctus vel riſus materiam offendent, quàm vnquam antea, cùm omnia in dies deteriora fiant. quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Verè Horatius: *Heracliti fletus & riſus Democriti.*

Damnoſa quid non imminuit dies?
Aetas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Dubium itaque relinquitur, vtrum ſequi ſit ſatius, cùm ſit vtrumque nec planè tutum, nec omninò probatum. Seneca in lib. De tranquillitate vitæ, 1. c. 15. opinionem Democriti meliorem fuiſſe, & ad imitandum accommodatiorem, quàm Heracliti fletum, ait. In qua ſententia fuit etiam Satyra 10. Iuuenalis. Sed præſtat audire Philoſophum eundem lib. 2. De ira, ſic diſputantem: Heraclitus, quoties prodierat, & tantum circa ſe malè viuentium, imò malè pereuntium viderat, flebat: miſerebatur omnium qui ſibi læti feliceſque occurrebant: miti animo, ſed nimis imbecillo & ipſe inter deplorandos erat. Democritum contrà aiunt numquam ſine riſu in publico fuiſſe: adeò nihil illi ſerium videbatur eorum quæ ſeriò gerebantur. Vbi iſti hîc iræ locus eſt? Aut rideda omnia, aut flenda ſunt. Non iraſcetur ſapiens peccantibus. quare? quia ſcit neminem naſci ſapientem, ſed fieri: ſcit pauciſſimos omni æuo ſapientes euadere, quia conditionem humanæ vitæ perſpectam habet. Nemo autem ſanus naturæ iraſcitur. Quid enim ſi mirari velit non in ſylueſtribus dumis poma pendêre? quid ſi miretur ſpineta ſenteſque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo iraſcitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque ſapiens & æquus erroribus, non hoſtis ſed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo. Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidino- *Pulcher Senecæ locus.*

ſi, multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia iſta tam propitius aſpiciet, quàm ægros ſuos medicus. Cæterùm Emblema ſumptum eſt ex incerti Poëtæ Græci Epigrammate, quod eiuſmodi eſt:

Typus Emblematis.

τὸν βίον, ἡράκλειτε, πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρὶν,
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὐτὸς ὁρῶν, τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

Heraclitus. *Heraclite.*] Heraclitus Philoſophus Epheſius, cuius vitam repete ex Laërtij lib. 9.

extolle cachinnum.] deride, naſo ſuſpende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum eſt à ſono riſus. Eſt enim riſus elatus, & ſolutus. Perſius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.

Democritus. *Democrite.*] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius variis locis, & lib. 9. Laërtius. Gelaſinum fuiſſe cognominatum ob riſus petulantiam notat Cælius Rhodigin. lib. 4. cap. 1.

ſplene iocer.] abundè rideam. Lien ſiue ſplen, ſedes eſt riſus. Perſius Satyr. 1.

—ſum petulanti ſplene cachinno.

Aere

Aere quandoque ſalutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

ET pedibus ſegnis, tumida & propendulus aluo,
Hac tamen inſidias effugit arte fiber.
Mordicus ipſe ſibi medicata virilia vellit,
Atque abicit, ſeſe gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo diſces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hoſtibus æra dare.

APologus eſt AEſopicus de Caſtore, quem proditum eſt in venatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atque eos proiicere, gnarum ſe eorum præcipuè cauſſa peti: Idq́ue ſignat, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας οὐδένα λόγον *Caſtoris ſeu fibri ſollertia.*

λόγον τῶν χρημάτων ποιεῖσθαι,hoc eſt, Viros prudentes ſuæ ſalutis gratia non debere vllam pecuniarum rationem habere: id eſt, non ægrè ferendam eſſe pecuniæ iacturam. Potiſſimùm verò vrgente neceſſitate non magni eſt ducendum, nummorum diſpendium facere, modò vitæ hoc pacto poſſit conſuli. Id Ariſtippus ſuo exemplo demonſtrauit, qui cùm in eadem naui ſeſe cum piratis verſari cognouiſſet, ſuas omnes pecunias de induſtria in mare proiecit, imprudenter ſe id feciſſe ſimulans: præuiderat enim ſe ab iis quibuſcum nauigabat, ſpoliatum, & in aquas propter pecuniam præcipitem datum iri. Vt itaque abeſſet effectus, cauſſam ſuſtulit. Idem Crates Thebanus cùm theſaurum ſponte perderet, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ: ſatius enim eſt à me vos demergi, quàm ego à vobis ipſe. Cui poteſt eſſe affine Ouidianum illud primo De remedio:

Ariſtippi cautio.

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes,
Arida nec ſitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

propendulus.] propter pedum tarditatẽ, & ventrem pẽdulum.

Mordicus.] ὀδὰξ, morſicatim, mordendo. Id tamen Plinius negat lib. 32. cap. 3. non enim teſtes eorum, quæ vocantur Caſtorea, ab ipſis amputari cenſet, ex Sextij cuiuſdam medicinæ diligentiſſimi ſcriptoris ſententia, ſed paruos eſſe ſubſtrictosq́;, & adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe. Sic Aelianus hiſtoriæ animal. lib. 6. cap. 33. ait à Caſtore cauſſam ab inſequẽtibus venatoribus, cur tam cupidè petatur, nõ ignorari: iccircò mordicus ipſe premens vſque incumbit ad elidendos teſtes, quouſque abſciderit, & ſic eos abiecerit, tamquam homo ſumma prudentia in latrones incurrens, quæcumque portat, ad ſe redimendum exponit. Quòd ſi poſteaquàm exectus & ex periculo ſeruatus fuerit, ab inſectantibus iterum vrgeatur, hic ſeſe alleuans, atq; quamobrem inſequi vlteriùs pergere non debeant, cauſſam oſtendens, ad reuertendum, quòd iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè etiam nunc teſticulis præditus, cùm à venatorum conſpectu ſe longiſſimo curſu remouerit, eam partem deſideratam ita aſtutè comprimit & occultat, vt non habere viſus inſectatores fallat. hæc ille ferè. Sed & Appul. lepidiſſimè in lib. 1. Aſin. aur. apud quẽ Socrates quidam loquens de Meroë anu ſaga: Amatorem, ait,

Controuerſum, an fiber ſibi teſtes exſcindat.

Locus Appuleij.

ait, ſuum, quod in aliam temeraſſet, vnico verbo mutauit in feram Caſtorem: quòd ea beſtia captiuitatis metuens, ſe ab inſequentibus repræciſione genitalium liberat, vt illi quoque ſimile, quod Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed referã huc hiſtoriam nobilem Conſtantini Manaſſis ex Annalib. quòd ad hunc locum faciat: Michaëlus quidem Imperator audita tyrãni ferocia, impetu, defectione, ſuamet ſponte throno imperiali ceſſit, hoc ipſo facto diuinis Chriſti iuſſis ſatisfaciens, & erga perſecutorem non aliter ſeſe gerens, atque caſtor ſiue fiber facere conſueuit. Legimus enim in priſcis illis monumentis eorum, qui de animalibus ſcripſêre, fibrum animal eſſe, quod in vtroque viuat elemento, & teſtes habeat arcendis quibuſdam morbis ſanè grauibus conducibiles. Quod cùm plerique venatores norint, animal canibus longè velociſſimis inſectãtur. Huius pugnæ cauſſam cùm ipſe fiber etiam cognitam habeat, perhibent eum morſu reſectos teſtes abiicere, atque ita currentem ſaluti ſuæ conſulere: quo facto, venatores feram perſequi deſinant. Sic nimirum Michaëlus quoque volens imperium reſignauit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia, &c. Commodè obtulit ſeſe mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Ammiano Marcellino, ex 17. lib. quo loco faſtuoſus Rex Sapor Conſtantio Imperatori ſuadebat, vt regni parte vltrò cederet: Poſtremò, inquit, ſi morem gerere ſuadenti volueris rectè, contemne partem exiguam ſemper luctificam & cruentam, vt cætera regas ſecurus; ac prudenter reputans medelarum quoque artifices vrere nonnumquam & ſecare, & partes corporum amputare, vt reliquis vti liceat integris: hocque beſtias factitare, quæ cùm aduertant cur maximoperè capiantur, illud propria ſponte amittunt, vt viuere deinde poſſint impauidè. Hæc Ammian. quo manifeſtè alluſum conſtat ad Caſtorem.

Ex Conſtantino Manaſſe, hiſtoria de Michaële Imp.

Ex Ammiano Marcell.

medicata.] medicinis apta, vt apud Martialem, medicata pocula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6.

Medicata.

ſeſe gnarus ob illa peti.] Verba Plinij ſunt lib. 8. cap. 30. quòd eaſdem partes ſibi ipſi Pontici amputant fibri, periculo vrgente, ob hoc ſe peti gnari.

æra.] pecunias: materia pro materiato.

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

*Æ*ACIDÆ *moriens percuſſu cuſpidis Hector,*
Qui toties hoſteis vicerat antè ſuos:
Comprimere haud potuit vocem, inſultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Diſtrahite vt libitum eſt: ſic caſſi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

ID ſumptum eſſe liquet ex Homericæ Iliados χ. Græci Hectorem ab Achille iam interfectum circumſtantes impetebant, & mortuo inſultabant, nec erat quiſquam qui extincto vulnus non infligeret. Sic enim habet Homerus: *Locus Homeri.*

— ἄλλοι

— ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες ἀχαιῶν,
οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
ἕκτορος· οὐδ᾽ ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc eſt,
At reliqui Graij accurrunt cinguntque cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formamque ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

Cęterùm videtur diſtichon Emblematis tertium è quodam incerto auctore petitum, cuius tale eſt Epigramma:

βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί. quod ſonat,
Poſt mortem, Danai, noſtrum configite corpus:
Et lepores audent cæco inſultare leoni.

Verba ſunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditatẽ & *μικροψυχίαν* ab ingenuis bellatoribus omninò alienam arguit & perſtringit. Alluſum eſt autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Mortuo leoni lepores inſultant: &, Cum laruis luctari. Quibus monemur, ne quid maledicẽtiæ in vita functos effundamus, aut iis obloquamur. Quemadmodum enim in bellis maximè ridiculum eſt & inauditę cuiuſdam feritatis argumentum, ſi quis proſtratos atq; iam interemptos feriat, aut quoquo modo afficiat: ſic intemperantiæ eſt, & certè demẽtiæ maximę, mortuos iniuriis probriſque lacerare: vt ſunt qui vel libris editis, vel priuatis aut publicis colloquiis, priſcorum, aut etiam clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dente lacerant. Laërtius Chilonem ait vetuiſſe de mortuis malè loqui: quòd ignauũ videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſent; ac turpe eſſet cum vmbris & laruis luctari. nam id eſt ſepultum quodammodò refodere. Sic Munatius Plancus cùm audiſſet in ſe orationes quaſdam factas ab Aſinio Pollione, quas tamen nollet ante mortem edere, cum mortuis non niſi laruas luctari reſpondit. Contra Leptinem Demoſthenes ait, Nemini mortuo maledicendum eſſe. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclij Imperatoris funus efferretur, Epiphaniam filiam, quòd ſpuiſſet in cadauer, viuam rogo impoſitam & exuſtam fuiſſe. Laudatur Lycurgus, qui cadauera hoſtium nudari vetuerit; rectè profectò, quippè qui humanitatis memor eſſet. Vituperatur contrà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus pontis loco vſus dicitur. Rectè Homer.

Non maledicendum mortuis.

οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ᾽ ἀνδράσιν εὐχετάασθαι:
Non ſanctum eſt viris interfectis inſultare.

Qui

Qui toties hoſteis] Ouidiana eſt imitatio, ex primo De arte:

Qui toties ſocios, toties perterruit hoſtes.

Dum curru.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus eſt circa Troiæ mœnia. Virgil. 1. Aeneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros.

caſſi luce leonis.] lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen pro vita vſurpatur.

Barbam vellere. *Conuellunt barbam.*] Alludit ad Prouerb. Barbã vellere, quod irriſionis ſignum eſt. Perſius Satyra 1.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

& Horatius primo Sermonum: — *barbam tibi vellunt*

Laſciui pueri. —

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIIII.

ERRA-

ERRABAT *ſocio Mors iuncta Cupidine: ſecum*
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
Diuertêre ſimul, ſimul vna & nocte cubarunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca ſuit.
Alter enim alterius malè prouida ſpicula ſumpſit,
Mors aurata, tenet oſſea tela puer.
Debuit inde ſenex qui nunc Acheronticus eſſe,
Ecce amat, & capiti florea ſerta parat.
Aſt ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniiciunt & mihi fata manum.
Parce puer, Mors ſigna tenens victricia parce:
Fac ego amem, ſubeat fac Acheronta ſenex.

GVicciardinus libello quodam Italico, quo res quaſdam memoratu dignas, easque veteres & nouas, tum etiam alicubi feſtiuas & ioculares, exſcripſit, hoc carmen ab Alciato fuiſſe ſcriptum teſtatur, quo tempore in Italia vehemens peſtilentia ita graſſata eſt, vt permulti iuuenes extremum vitæ diem clauſerint, & ſenes ferè illæſi atque incolumes permanſerint. Quod facilè mihi probari poteſt. Sed tamen Emblematis huius materiam video ſumptam eſſe ex antiqua Græcorum fabula, quam Gallicis ſcriptis mandauit Ioannes Marius, Illuſtrationum Galliæ ſcriptor ſua ætate nobilis. Figmento enim lepido ſanè ac feſtiuo docet, cur plerique ſenes amori placido ſuccumbant, quibus potiùs de fato imminente cogitandum erat: contrà iuuenes immatura morte decedant, quorum potius fuerat hilarem vitam ducere, & amorem conſectari, habita præſertim ætatis ratione. Hoc expreſſit non inconcinnè aliquis, ſed ἀνώνυμος: *Ex Guicciardino detecta Emblematis veriſſima origo.* *Ioan. Marius Belga.*

Fortè locum horroris plenum, variiq; timoris,
Et Mors, & penna præpete venit Amor.
Dum trepidant animis ignita Cupidinis arma,
Mors capit, & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues noſtros irrepſit in annos:
Hinc amat ipſe ſenex, hinc perit omnis amans.

Nec verò pigebit aſcribere Ioachimi Bellaij Epigramma in hanc ſententiam, quod in eius tumulis & poëmatiis Latinis aliquando *Ioachimus Bellaius.*

quando legiſſe me memini:

Mutarunt arma inter ſe Mors atque Cupido:
Hic falcem geſtat, geſtat at illa facem.
Afficit hæc animum, corpus ſed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: ſic moribundus amat.
Vt ſecat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, ſic iubet iſte mori.
Diſce hinc, humanæ quæ ſint ludibria vitæ:
Mors thalamum ſternit, ſternit Amor tumulum.
Tu quoque diſce tuas, Natura, inuertere leges:
Si pereunt iuuenes, depereuntque ſenes.

Oſſea tela mortis. *Mors aurata.*] Ab effectis & conſequentibus morti oſſea tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectent, videanturq; mente captis in aliquo eſſe pretio.

Senex Acheronticus. *ſenex Acheronticus.*] Hunc loquēdi modum videtur ex Plauto mutuatus, apud quem ſenex Acheronticus capularē & mortī proximum ſignificat.

Aſt ego mutato.] Adoleſcentis eſt proſopopœia de Amore cōquerentis, quòd ab eo mortifero telo ſit affectus. Et ſanè ferè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arceſſat: quòd potiùs imprudentiæ & inſaniæ iuuenili quàm Cupidinis ſagittis aſcribendum eſt.

fac Acheronta.] Quid Acheron ſignificet, explicat Plutarch. Conſolatione ad Apollonium, & lib. De primo frigido.

In for-

In formoſam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

CVR *puerum Mors auſa dolis es carpere Amorem,*
Tela tua vt iaceret, dum propria eſſe putat?

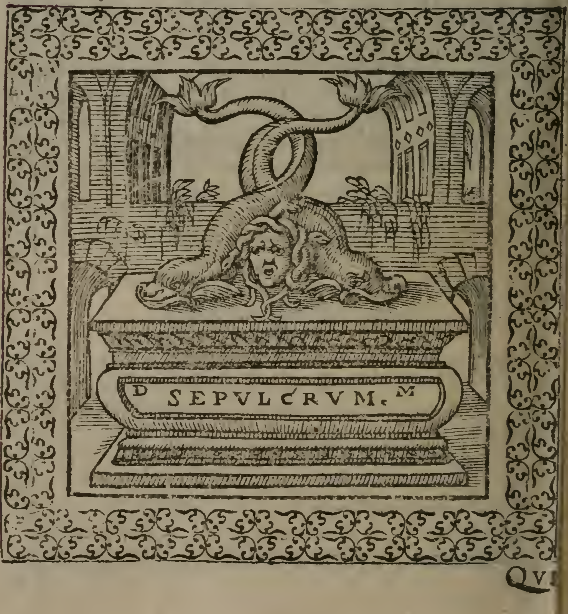
EIuſdem eſt argumẽti cum ſuperiori, quo deflet cuiuſdam formoſæ virginis immaturum obitum. Increpat itaque mortem tãquam huius grauiſſimæ iacturæ cauſſam, nimirũ quæ Amori dormitãti tela detraxerit: quo effectum eſt, vt poſtmodũ lethiferis pro blandis lætiſq; vteretur. Quod quidem ſæpenumerò contingit, vel cùm puellæ amore captæ deſperantes expirant, mortemq́ue ſpontaneam aliquãdo malint quàm *Puellarum mors præpropera.* ab aliqua ſpe incerta ac dubia lactari diutiùs: aut cùm corporis aliqua ægritudine, vel cauſſa alia minimè cognita, quo tempore de

ræ de coniugij negotiis agendum erat, antè mori diſcant, quàm viuere inceperint. Sic enim amor ille cæcus reuera & impatiens, imò verò exſpes, corripere tela mortis dicitur, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut ſe falli ſentiunt, aut nihil ſpei fore intelligũt in eo quem ardenti animo concupiuerunt. Memini me aliquando epigramma luſiſſe in gratiam nobilis cuiuſdam adoleſcentis, qui magno ſuo dolore amicam, lectiſſimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmatura morte ſibi ereptam, lugebat: cuius carminis hæc fuit pars quædam:

Ah virgo infelix, quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoſo digna puella viro?
Nam miſerè ante diem Parcarum ſtamine torta
Conderis in tumulo digna puella thoro.

In mortem præproperam.

EMBLEMA CLVI.

QVI

QVI teneras forma allexit, torſitq́; puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Areſti,
Quàm tibi, cui caſto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
Aſtruis, & querulis vocibus aſtra feris.
Me ſine abis, dilecte? neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in ſtudiis otia grata teres?
Sed te terra teget, ſed fati, Gorgonis ora,
Delphinesq́; tui ſigna dolenda dabunt.

DEflet amici cuiuſdam præmaturum obitum, eumq́ue cõmendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & amoris cum Areſtio adoleſcente æqualitate: huncq́ue Areſtium præ cæteris tanti infortunij luctus debere perſequi ait: quippè qui cùm eo & ſtudiis, & vitæ neceſſitudine fuerit maximè coniunctus, iccircò tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam ſuperſtitem profert hoc epitaphio, ſub quo Delphinum & Gorgonæ imagines emineant. Delphin quidem φιλάνθρωπος, & hominum amaſius, hîc notam amicitiæ deſignat. Gorgoneum Meduſæ caput, pro mortis ſigno apud quoſdam vſurpatur, proq́ue ſtupore & admiratione ἀναίσθησιν inducente, vt apud Pierium lib. 16. Hieroglyph. diligenter explicatur.

nulli mage flendus.] Horatianum iſtuc imitatur è 1. Carminũ:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.

Terminus.

EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM *infoditur firmiſſima teſſera ſaxum,*
Stat cirrhata ſuper pectore imago tenus,
Et ſeſe nulli profitetur cedere; talis
Terminus eſt, homines qui ſcopus vnus agit.
Eſt immota dies, præfixaq́ue tempora fatis,
Deq́ue ferunt primis vltima iudicium.

Mors ineuitabilis.

HIc Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem ſignificat, quę ineuitabilem habet in res quaſcumque neceſſitatem: ad quam cùm peruenimus, tum ſolent hominum qui ſuperſtites ſunt, liberæ de nobis eſſe opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quæque & poſtremò facta, imò verò interdum

dum cogitata tam lynceis oculis inſpiciantur, tamque ſecurè ac ſeuerè accipiantur, noſtræ certè partes ſunt, ne noſtrapte culpa in conficiendo vitæ huius noſtrę curſu aliquid agamus, aut etiã moliamur, ex quo ſiniſtri quidpiam de nobis homines iudicare poſſint. Quod facilè conſequemur, ſi Terminum, id eſt, extremum vitæ diem perpetuò, aut quidem ſæpè ob oculos poſuerimus: qui Terminus cùm minimè cedat Principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat, quid de nobis infima conditione hominibus cogitandum? Quidam ſuſpicantur his verbis, Eraſmi (vt loquuntur) immodeſtiam modeſtè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum ſcio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cum inſcriptione, NVLLI CEDO: quaſi ſignificaret hoc ſymbolo in literarum cognitione ſe nemini cedere. Eam ob rem eum plerique ſugillarunt, interq; cæteros Caruaialus Frãciſcanus quadam Apologia in Eraſmum: cuius hîc verba malo aſcribere, quàm aliquid de meo fingere. Malè habet Eraſmum, inquit ille, quòd Eccleſię doctores & Euangeliſtæ ad numerum quaternarium ſint redacti, quòd videat ſe non poſſe inter illos computari, neque credit ſe illis eſſe inferiorem, qui nulli cedit: hoc enim elogio ſua ſcripta claudit Eraſmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas ſit ignorare hanc Eraſmi præcipuam inſaniam, apponit Dei Termini effigiem cera ſignatam, qui Deus nec ipſi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Eraſmi inſolẽtia omnes eius inſolentias ſuperat? Non cedis Eraſme Budæo? non cedis Capnioni, Clitouco, Pico, aut Angelo? Cedo, inquit, nulli. Non cedis Auguſtino, Ambroſio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactantio, aut Origeni? nulli. O felix ſæculũ, cui talis homo datus eſt! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgẽti, nimiaq; animi impotẽtia debacchanti, animosè ſatisfecit Eraſmus, his planè verbis: Vt doceat me diſcruciari, quòd non annumerarer quatuor Eccleſiæ doctoribus, profert ſymbolũ annuli mei, in quo eſt figura Termini: adieci, *Concedo nulli Terminus*. Et eſt Iãbicus dimeter: ſi inuertas, Trochaicus eſt totidem pedibus, *Terminus concedo nulli*. At in fuſili Termino habet, ὅρα τέλος μακροῦ βίου: item Latinè, Mors vltima linea rerum, indicans mortem nulli cedere, meq; ipſum admoneo inſtare ſupremũ vitæ diem, quemadmodũ Prudent.

Inſtat terminus, & diem
Vicinum ſenio iam Deus applicat.

Quid viuendo cogitandum.

Terminus, mors.

Eraſmi Terminus.

Caruaialus in Eraſmum.

Eraſmi reſponſio ad Caruaialum.

Idq́ue ſcripto quoque vulgato declaraui. Hîc itaque Terminus dicit omnibus, Concedo nulli, non Eraſmus. At me ferociter appellat Pantalabus: Quid ais Eraſme? non concedis Clitoueo, non Hilario, non Cypriano, non Budæo, non Nebriſſenſi, non Thomę, non Auguſtino? Si vis vt meo nomine reſpondeá, némini non concedo. Si poſtulas vt Termini, id eſt, mortis nomine reſpondeam, dicam, Non concedo leonibus, non elephantis: non cedo Monarchis & ſummis Pontificibus: non ceſſi Prophetis & Apoſtolis: denique nec ipſi Franciſco ceſſi. Eat nunc, & iactet Termini mei ſuperbiam. hactenus Eraſmus. Adhæc apud auctores colligere eſt, Terminum ſublimitatis & gloriæ ſymbolum eſſe, atq; etiam diſciplinarum cognitionem interdū pro ſymbolo referre. De Termino plura Ouid. Faſt. 2. D. Auguſtin. De ciuit. Dei 4 c. 13. Gyrald. Syntag. 1. Qui enim ſtrenuè decurſo ſpatio in literis profecerit, & ad tranquillū iam vitæ portum applicuerit, vndecumq; prudentiſſimus effectus, neque ſecundis intumeſcit inſolenter, neq; aduerſis perturbatur, atque in vtramque fortunam ita ſe comparat, vt æquum & indomitum ad omnes caſus animum præ ſe ferat. Pierius lib. 3. 8. & 49.

Eſt immota dies.] Seneca Epiſt. Vnus dies de omnibus fert ſententiam. & Plin. hiſt. nat. 7. cap. 40. Ita eſt profectò, alius de alio iudicat dies, & tamen ſupremus de omnibus. Quid enim huc aggeram illud Pind. Olymp.

ἁμέραι δ' ἐπίλοιποι
μάρτυρες σοφώτατοι.

dies poſteriores, teſtes ſapientiſſimi.

Opu-

Opulenti hæreditas.

EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM *falſis rapiunt hinc Troës in armis,*
Hinc ſocij, atque omnis turba Pelaſga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Græciq́ cadauer.
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem ſed tranſigit hæres,
Et coruis aliquid, vulturiisq́ ſinit.

PAtrocli ſub falſis armis ab Hectore interfecti, mythologicè hiſtoriã enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipſe eius exuuias ſibi retinuit, Græci verò corpus interemptum, vt ſepul- *Patroclus quid allegoricis.*

turę beneficio donaretur, magna pecunia redemerunt: ſic diues poſtquàm ſupremum vitæ diem clauſit, concertationem, rixamque inter hæredes de poſſeſſione relinquit. vnde vulturij illi, togatæque curiæ hoſpites, imò verò & ipſi rabulæ forenſes partem prædæ aucupantur. Cadauer ipſum humo à ſacerdotibus pro pietatis ratione mandatum, impenſarum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum eſt typus, qui falſis armis non propriis belligerant: id eſt, opibus & diuitiis, quæ externa, non propria bona ſunt. ſuccumbit tandem & proſternitur, quòd eiuſmodi pręſidiis homo ſuam metiri felicitatem minimè debeat.

Falſis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtiadem falſis cecidiſſe ſub armis.

exuuias.] Hìc exuuias pro præda quæ hoſti detrahitur, vſurpat.

Vultures qui. *Et coruis aliquid.*] Teſtamentorum captatores vulgata tranſlatione vultures appellari obſeruamus, quòd ſenibus orbis aut aliis ſibi conſanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis:

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epiſtolis: At ſi hæreditatis cauſſa id facit, vultur eſt, cadauer expectat. Et Dinarchus apud Plautũ in Truculẽto:

— vide vt iam quaſi vulturi triduo
Priùs prædiuinant, quo die eſuri ſient.
Illum inhiant omnes. —

Cicero pro Sextio: Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturij paludati. Intelligit autem Piſonem & Gabinium, quos inimicos ſibi maximè infenſos dicit. Appuleio togati vulturij, cauſſidici & patroni forenſes ſunt: in qua ſignificatione hîc accipi palam eſt.

Amici-

Amicitia etiam poſt mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

A R E N T E M *ſenio, nudam quoque frondibus vlmum,*
Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitq́ue vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.
Exemploq́ue monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.

ID è Græco Antipatri Epigrammate tranſtulit, cuius ſic habet carmen: *Typus Emblematis.*

αὖον μὲ πλατάνιστον ἐφερπύζουσα καλύπτει
ἄμπελος, ὀθνείη δ' ἀμφιτέθηλα κόμη.

ἢ πρὶν ἐμοῖς θαλέθουσιν ἐνιθρέψασ᾽ ὀργάδα μήνοις
  βότρυας, ἢ ταύτης οὐκ ἀπετηλοτέρη.
τοίην μέντοι ἔπειτα τιθηνείσθω τις ἑταίρην,
  ἥτις ἀμείψασθαι καὶ νέκυν οἶδε μόνη.

Significatur autem hac vite vlmum vigore iam deſtitutam cõprehendente ac ſuſtinente (à qua nimirum ipſa prius cùm tenera eſſet, & quaſi pubeſcens incrementi occaſionem materiamque ſumpſerat) amicos nobis eſſe deligendos, qui nec temporum diuturnitate, nec locorum diſtantia, ſed ne quidem poſt mortem amare deſiſtant. Illudque eſt quod Phocion dixit, vt refert Stobæus, ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, Comparandos eſſe liberos & maritum & amicos, qui ad mortem vſque conſtantes ſint. Virgilius in obitum Mæcenatis:

Amici qui deligendi.

Et decet, & certè viuam tibi ſemper amicus,
  Nec tibi qui moritur, deſinit eſſe tuus.
Ipſe ego quicquid ero, cineres interque fauillas
  Tunc quoque non potero non memor eſſe tui.

Vlmis adiuncta vites.

Arentem ſenio.] Vlmis adiungi vites fuiſſe in more poſitum, vt etiam hodie in Italia, notius eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam. Porrò aduerte an huc traduci poſſint Catulli verſus hi quodam Epithalamio:

Vt vidua in nudo vitis quæ naſcitur aruo,
Numquam ſe extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At ſi fortè eadem eſt vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci.

coma.] foliis, pampinis.

vices naturæ.] quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene ſenex citiſſimè fiat.

parenti.] vlmo, à qua ſuſtentata eſt, & incrementum cepit.

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM ſublatum humeris fert lumine captus:
Et ſocij hæc oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors ſic præſtat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

APparet ſumptum id eſſe è Græco: ſic enim libro I. Epigrammatôn reperi: *Fons Emblematis.*

τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
τοὐλλιπὶς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.

 id eſt,

id eſt, Gorræo interprete:

Cæcus claudum humeris geſtat: pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coëunt: ſed corpus in vnum,
Quodq́ue deeſt, ſocio præſtat vterque ſuo.

Et illud eiuſdem omninò argumenti, auctore Antiphilo:

ἄμφω μὲν πηροὶ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψεις,
ὃς δὲ, βάσεις· ἄλλου δ' ἄλλος ὑπηρεσίη.
τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβάτει.
ἡ μία δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις· ἐν γὰρ ἑκάστῳ
τἀλλιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἠράνισαν. hoc eſt,

Ambo mendici cæcus, claudusq́ue fuere;
Alter at alterius ſuſtulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat,
Claudi oculos dubiam tentat inire viam.
Coniunxere ſimul quod fors vtrique negarat:
Natura ambobus ſic ſatis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem ſpectantia, quæ à doctis certatim conuerſa huc non adiicio: ſed illud tantùm breuius ex Politiano aſcribam, quòd nonnihil lepôris habeat:

τυφλὸς ἄπους τ' ἤτλῃ ἀλλήλοιιν θεράποντες,
τυφλὸς ὁδηγεῖτο νωτοφορεῖτο δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur ad ſuſtentandam ſubleuandamq́ue humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim non omnis fert omnia tellus, ſic quiuis nō abundat quibuſlibet. vnde peruulgatas habemus parœmias, Vnus homo, nullus homo: Manus manum fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiuſdem. Exiſtimo quidem hîc alluſionem

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

eſſe quandam ad συνδυασμὸν, qua homines quibuſdam veteribus appellati ſunt συνδυαστικοὶ, quippè quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales eſſent, & bini agerent. Ex quo & Platoni dicuntur ζῷα πολιτικὰ, id eſt, animalia ciuilia, & ad ſocie-

Homines ſoli minimè viuere poſſunt.

tatem nata: quandoquidē eo genio ſint, vt ſola viuere nequeāt. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur ſi ſola viuat, ita natura hominis ea eſt, vt ſine opera mutua & ſocietate vitam traducere nullo modo poſſit: vtq́ue manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam neceſſitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per ſe ſapiat, tantasq́; habere facultates putatur, vt non indigeat

indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida omnium matre profectum ſit, vt ſinguli quibuſdam rebus ad vitæ præſidiũ & ornamentum indigeant, quo eas ab aliis mutuò capiant, vt ipſi meminerint aliquod ſuum officium eſſe mutuò & viciſſim rependendum: certè nullus noſtrum eſt, quin vel cæci vel loripedis agat partes, vt quà ſit eundum, minimè videat, aut quà progrediendum vlteriùs, planè non habeat. Quid, cæce, conſilij capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac moleſtæ coniicies: quid, inquam, homo quãtumuis diues ac opulente, conſilij capies, vt te poſſis tandem expedire ex inopiæ anguſtiis, quæ non ſinunt te vltrà progredi, niſi ducatum tibi præſtet aliquis oculatus? At, claude, & pedibus caſſe, quò te proripies, imò verò erudite licet ac Muſarũ alumne, an te loco mouebis, niſi primùm firmis cuiuſdam opulenti beneque nummati humeris ſuſtenteris? Sed quotus quiſque eſt, cui non perſpicuum ſit quàm longè lateque pateat officij huius mutui vſus? Nullum omninò rerum genus eſt, quod aut auulſum à cæteris per ſeipſum conſtare, aut vim ſuam atque æternitatem conſeruare poſſit. Stoici quæ in terris gignuntur, aiũt ad vſum hominum creata eſſe: homines autem hominum cauſſa genitos, vt ipſi aliis alij prodeſſe poſſent: qua in re neceſſe eſt naturam ducem optimam ſequi, & vtilitates omnes in medium afferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & cæteris eiuſdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominum inter homines ſocietatem deuinciendo. Iam verò illa ſapientia, vt ſapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerum ſcientia eſt, in qua cõtinetur Deorum & hominum ſocietas quędam & communitas inter ipſos. Quod cùm ita ſit, meminerimus ad extremum, quod antè dictum eſt, vnum hominem pro nemine habendum: vnum inquam nihil ferè, duos ſimul iunctos permulta facere & conſequi poſſe.

Auxilium

Auxilium nunquam deficiens.

Emblema CLXI.

Bina *pericla vnis effugi ſedulus armis,*
Cùm premererq́; ſolo, cùm premererq́; ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit: idem
Nauifragum apprenſus littora aduſque tulit.

HOc è Græco Iulij Leonidæ Epigrammate expreſſit Alciatus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcutum ſuum celebrantis. Græcum ſic habet:

Emblematis fons.

εἰν ἑνὶ κινδύνους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
τὸν μὲν ἀριστεύσας, τὸν δ᾽ ἐπινηξάμενος.
ἀργεστὴς ὅτ᾽ ἔδυσε νεὼς τρόπιν· ἀσπίδα δ᾽ ἔχον
σωθεὶς κεχρημένην ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Obſo-

Obſopœus ſic:

Effugi geminum clypeo diſcrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans.
Arripui clypeum depreſſa flamine puppi
Fluctibus oppreſſum, belligeruq; viris.

Huc refer & alia eiuſdem argumenti Epigrammata lib. 1 tit. *εἰς ναυάγιον*. Scutum hoc nuſquam in quouis periculo deficiẽs, ſed etiam in iis auxilium præſtans, quæ videntur alioqui abhorrere ab vſu proprio & naturali, typus eſt amici veri numquam non ſuppetias ferentis, vel etiam in iis quæ videntur à ſua facultate penè omninò aliena eſſe. Hoc etiam poteſt commodiſſimè transferri ad literarum ſtudia nuſquam non opportuna, nuſquam non iucunda, quibus nimirùm non modò ab aduerſariorum telis & hominum iniuriis tuti ſumus, & tamquam oppoſito clypeo munimur, ſed & eorum miniſterio vſúque è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillum otij portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipſemet Oratione quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philoſophum, cùm naufragium feciſſet, dixiſſe, ſe numquam feliciùs nauigaſſe, quàm cùm rebus amiſſis vacare Philoſophiæ deinde cœpiſſet. Idem & vſurpare ego poſſum, qui cùm in patria otio quondam, nimiaque tranquillitate ferè marceſcerem, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cœpi, & ad hanc diſciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, quod Prouerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus. Fuit is ingentis animi miles, ſcuto pugnare ſolitus, qui cùm ad maritimam expeditionẽ nauigaſſet, ſubmerſa fortè naui eidem clypeo innixus in tutum portum delatus eſt. De quo hunc in ſenſum Leonides Poëta ſcripſit:

Veri amici typus.

Studia nuſquã non opportuna.

Zenonis naufragium.

Myrtili clypeus.

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premererq; ſolo, cùm premererq; ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, idem
Naufragum apprenſus littus aduſque tulit.

Sic mihi hæc egregia profeſſio omni in tempore, omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu ſenectuti veſtræ viaticum, vt & vos comparetis, hortor ſuadeóque. Hæc ille.

Gratiæ,

Gratiæ.

EMBLEMA CLXII.

TRES Charites Veneri aſsiſtunt, dominamq; ſequuntur:
Hincq; voluptates, atque alimenta parant:
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem,
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat. minimi gratia tarda pretij eſt.

Impli-

Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus
Fenerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter iis genitor, cæli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

Deſcriptio Charitum ex adiunctis.

COnſtituitur hîc Charitum proſopographia, qualem ferm è & pictores & ſtatuarij veteres expreſſerũt. Tres ſunt æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem ſibi adhæreant: *Nudæ.* Nudæ quidem, quia beneficia non oportet eſſe fucata: in quibus ſimplicitas & puritas animi maximè requiritur: *Virgines.* Virgines autem & iuuenes, quòd nuſquam ſeneſcere debeat aut intermori accepti beneficij recordatio: *Iunctæ.* Sibi connexæ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quodque debeat eſſe perpetuum, & quaſi continuum beneuolentiæ fœdus. *Talaria pedum.* Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam eſſe non liceat. *Vnam duæ aliæ conſpiciunt.* Poſtremò vnam auerſam duæ aliæ conſpiciunt; quòd pro accepto beneficio duplicem, & quaſi cum fenore gratiam rependere debeamus. *Cur filiæ Iouis & Eurynomes.* Has ex Eurynome Iouẽ ſuſcepiſſe ferũt, vt affectum eiuſmodi nõ tam humanum quàm diuinum eſſe intelligas. Huius picturę Pauſanias in Aeliacis diuerſis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficiis c. 3. Porrò huc non grauabor adſcribere in Charitum eiconem Epigramma non illepidum, quod etiamnum extare Romæ, teſtis eſt Lilius Gyraldus Syntag. 8. aſcripſitque Alciatus ipſemet cap. vndecimo libri primi Parergôn:

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua Columna ſuis ædibus intus habet.
Par tribus eſt facies, qualem decet eſſe ſororum:
Par tribus eſt ætas, par quoque forma tribus.
Grata Thalia tamen geminæ conuerſa ſorori,
Implicat alternè brachia nexa modis.
Iuppiter eſt genitor, peperit de ſemine Cæli
Eunomia, & Veneris turba miniſtra fuit.
Inde alitur nudus placida ſub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites vnde dictæ.

Charites.] ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à lætitia, vt Phornutus ait: ſed & notiſſimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι σπένδειν, Gratiis ſacrificare. ij iubentur, qui triſtes & ſolliciti ſunt.

Veneri aſſiſtunt.] Teſtis eſt in Aeliacis poſterioribus Pauſanias,

Gratiæ iunctæ Veneri cur. ſanias, & Cælius lib. 28. cap. 18. vt ſignificaretur, quæ voluntas ferret ſine pugna, citraque contentionem vllam, & qui dat, & qui accipit, tranſigerent.

Euphroſyne. *Lætitiam Euphroſyne.*] Notatio eſt nominum. Euphroſyne lætitiam ſonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τοῦ εὐφραίνειν, lætum reddere.

Aglaia. *Aglaïa.*] Splendorem, dignitatem & honeſtâtem ſonat. hinc ἀγλαΐζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro, orno.

Thalia & Suada. *Suadela eſt Pythus.*] Thaliam intelligit, quæ Suada ſiue Suadela, perſuaſionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cicero in Bruto: Vt hominis decus eſt ingenium, ſic ingenij ipſius lumen eſt eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi πειθώ. homines florem populi eſſe dixerunt: Suadæque medulla, πειθὼ, quam vocant Græci, cuius effector eſt orator, hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethêgum medullam fuiſſe vult, vt quam Deam in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeſſitaſſe, huius hic medullam noſtrum Oratorem fuiſſe dixerit. hæc ille. πειθὼ verò (ait Suidas) eſt ἡ πεισμονὴ, cui ſacrum nihil aliud quàm oratio, quam etiam Græci ψυχαγωγὸν appellabant; quòd animum ducat quò velit. Eo ſenſu eloquentia flexanima dicitur Ennio.

atque arcula inanis eſt Charitum.] Huc referẽdum videtur quod Arcula Gratiarum inanis. de Simonide retulit Stobæus. Σιμωνίδης παρακαλοῦντός τινος ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, δύο εἶπεν οὗτος ἔχω κιβωτοὺς, τὴν μὲν χαρίτων, τὴν δ᾽ ἀργυρίου. καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην: Simonides, rogante quodam vt ſibi conſcriberet encomium, & gratiam ſe relaturum dicente, argẽtum autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo, vnam Gratiarum, alteram argenti: & cùm neceſſitas exigit, Gratiarum quidem arcam aperiẽs, inanem ipſam reperio; alteram verò ſolam mihi commodam. Sed hoc videri poſſet illiberale: nam libera & vltronea debet eſſe gratia, non coacta, aut illiberalis. Adde, quòd pulchrius & magnificentius eſt beneficium conferre, quàm affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: Ἐπίκουρος, τοῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν οὐ μόνον κάλλιον ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναι φησί. χαρᾶς γὰρ οὐδὲν οὕτως γόνιμόν ἐστιν, ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, ἀγλαΐην, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν. τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν, πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον. διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις. ἀεὶ γὰρ ἀγάλλονται,

τῷ εὖ

τὸ εὖ ποιεῖν. hoc eſt, Epicurus ait, non modò pulchrius eſſe beneficio afficere, quàm affici, ſed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudium, vt beneficentia. Sapiebat autem qui indidit Gratiis nomina, Aglaïæ, Euphroſynæ, & Thaliæ. ſiquidem exultatio & lætitia in dante maior eſt & purior. Itaque multi pudore ſæpè ſuffunduntur, cùm beneficium accipiunt: ſemper autem gaudent, cùm beneficium præſtant. Non mihi temperare poſſum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. Aut operâ fit benignè indigentibus, aut pecuniâ, &c. quamquam in vtroque ineſt gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitioque quæ fit ex re familiari, fontem ipſum benignitatis exhaurit.

bis dat qui citò dat.] Prouerbiale eſt ex Publij Mimis: *Bis dat qui citò dat.*

> *Bis eſt gratum, quod opus eſt vltrò ſi offeras.* Itemque;
> *Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.*

vulgatum eſt etiam in hanc ſententiam Luciani diſtichon:

> ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι· ἢν δὲ βραδύνῃ,
> πᾶσα χάρις κενὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

Id eſt, vt Auſonius reddidit:

> *Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia: namque*
> *Cùm fieri properat gratia, grata magis.*

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

vlnis.] brachiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extenſorum accipitur.

remanent vna abeunte duæ.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis neceſſarium. Quòd ſi quædam acceperis vtenda, maiore menſura, ſi modò poſſis, reddere iubet Heſiodus, & imitari agros fertiles, qui multò plus reddunt quàm acceperint. Cic. I. Officior. *Gratia vt referenda.*

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè patentis patrimonij ſit, beneficia diuidere. Alij dictam Eurynomen, quaſi latiſpaſcuam, à ſpatioſis paſcuis. Alio porrò nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: aliis Eurymeduſa, à μέδω, quod rego ſignificat. Heſiodus in Theogonia: τρεῖς δ' οἱ Εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρήους. *Eurynome.*

Huius meminit Homerus Iliad. 18.

In detractores.

EMBLEMA CLXIII.

AVDENT flagriferi matulæ, ſtupidiq́ magiſtri
Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? reddámne vices? ſed nónne cicadam
Ala vna obſtreperam corripuiſſe ferar?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatius, perdere quod nequeas.

Epigramma id primò nominatim ſcriptum in Franciſcum Floridum.

VEram ſcribendi huius Epigrammatis occaſionem mutuatus ſum è libro, cui Iuriſperitorum nomenclatura nomē, auctore incerto. Is ergo cùm ſcripta Zazij enumerauit, hæc quę ſequuntur ſubiicit: Sanè multum profuit Zazij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Franciſco Florido ſugillata: in quem nomi-

nomine ipſius Zazij, Budæi, Alciati, & cæterorum titulo, In Ranciſcum Olidum accepimus apologeticum, quod ſic habet:

Audent flagriferi matulæ, ſtupidiq; magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúſne vicem opprobriis? ſed nónne cicadam
Ala vna obſtreperam corripere iſtud erit?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flagris?
Negligere eſt ſatius, quod nequeas regere.

Et quidem, vt facilè poſſum coniicere, vnà cum Florido illo, alioqui docto homine, ſed certè parum verecundo, vt eius ſcripta declarant, malè feriati pædotribę & inepti magiſtelli Alciato nonnihil detraxerant, adeò ſolet intabeſcere inuidia, ſucceſſus hominum videndo, vt cum Naſone loquar. Vix enim abſq; fumo ignis, ſic excellens quædam gloria comitem inuidiam vt plurimùm habet. Qui cùm ægrè ferret ſe ab huiuſmodi literatoribus & magiſtellis importunè traduci, ſcripſit hoc Emblema, dictante indignationis affectu, quo reddit rationem cur pluribus non reſpondeat: quippè cùm exiſtimet cum iis concertare ſibi planè indecorum eſſe, quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iuſtum nec ingenuum ſit. Quo in loco notanda eſt verborum energia vehemens, & Satyricæ comparationes, ſuccinctæ quidem, ſed acres admodum, & quæ plurimum neruorum habeant.

Flagriferi matulæ.] Per contumeliam flagriferos appellat eiuſmodi ſciolos & impudentes obtrectatores. Eodem modo Plautus in Pſeudolo dixit: Eo ingenio hi ſunt flagritribæ, qui hæc habent conſilia. Matula porrò vas eſt, in quod vrina excipitur, & nonnumquam metaphoricôs vſurpatur pro homine fœtido & impuro, vt apud Plautum in Perſa: *Flagriferi.* *Matulæ.*

Numquam ego te tam matulam eſſe credidi.

Bilem euomere.] Allegoria ab his qui concoquere nequeunt certos quoſdam cibos præ ſtomachi debilitate. *Bilem euomere.*

reddámne vices.] Par pari referam?

cicadam ala corripuiſſe.] Reſpexit ad Prouerb. Cicadam ala corripuiſti. Animalculi hoc genus naturâ garrulum ala ſi corripueris, clariùs obſtrepet: ita ſi maledico præbeas occaſionē odij, non modò non tacebit, ſed & importuniùs effutiet, & omnem bilem euomet. *Cicadam ala corripere.*

muſcas operoſis pellere flabris.] Doctum virum dedecet cum imperitis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autem *Muſcas pellere.*

ad Prouerb. Muſcas depellere. quin & huc poteſt illud referri, Aquila non captat muſcas. Muſca autem in Hieroglyph. impudentiam & improbitatem ſignat; quòd etſi crebriùs abigatur, nihilominus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1.

Muſca quid allegoricè.

Negligere eſt ſatius, &c.] γνώμη. Non eſt quòd te tam excrucies in eo vel perſequendo, vel fugiendo, quod vitare nullo modo poſſis.

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIIII.

L V N A R E M *noctu, vt ſpeculum, canis inſpicit orbem:*
Seq́; videns, alium credit ineſſe canem,
Et latrat: ſed fruſtra agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

Carpit

CArpit ęmulos quoſdam imitatores, ſeu, vt dixerim veriùs, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandam felicitatem in magno aliquo & excelſo viro conſpiciant, conuiciis eum proſcindunt citiùs quàm imitantur. Eſt enim illud vulgo tritum, πολλὰ μωμήσασθαι ῥᾷόν ἐστιν ἢ μιμήσασθαι, *Carpere facilius quàm imitari.* In multis Momum agere & reprehēdere longè facilius quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixiſſe videatur 2. Cōmentar. οὐ πάνυ γε ῥᾴδιόν ἐστι εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τὶ ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσοντας, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Non facile eſt, ait, vt reperiri aliquod opus poſſit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. *Nihil eſt quod reprehendi non poſſit.* Eſt enim difficile ita quicquam perficere, vt nō alicubi pecces. Quòd ſi etiam ſine aliquo errore quidquam peragat aliquis, difficile eſt nō pati, aut inuenire aliquem iniquum iudicem. Sumpta eſt ὁμοίωσις à cane in Lunā latrante, ſuamq; ipſius vmbram temerè conſpicante, ſed qui eò plus ægrè ferat, quòd ſuo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum curſum ſiſtere videat. *Canis orbem Lunæ conſpiciens quid.* Eodem prorſus modo exercendi ſunt importuni illi ſycophantæ, vt & alienæ famæ captatores, quos non modò animum deſpōdere, ſed in rabiem agi deprehendes, cùm ab iis qui læſi ſunt, habentur contemptui, & eos reſponſo aliquo minimè dignentur. *Amuletum in obtrectationem* Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiuſmodi aculeis afficiaris, danda tibi eſt opera, ne ſubitus iræ impetus animum à ſua ſede & ſtatu dimoueat: ſed diſſimulandum, fingendaque vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea ſint quæ falsò & temerè in te feruntur. Sic enim fiet, vt tua hac tolerantiâ, calumniarum artifices deſinant, maledicta & noſcant ſua: vel impotenti quodam dolore perculſi rumpantur, quòd obeſſe tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutarch. in Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarum Senecæ monitum ex 2. De ira: Non vt in beneficiis honeſtum eſt merita meritis repenſare, ita iniurias iniuriis: illic vinci, turpe eſt; hîc vincere. Inhumanum verbum eſt, & quidem pro iuſto receptum, Vltio: & à contumelia non differt, niſi ordine. Qui dolorem regerit, tātùm excuſatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percuſſit imprudens. quis enim illi ſciens faceret iniuriam? Poſtea ſatisfacienti Catoni: Nō memini, inquit, percuſſum me. Melius putauit non agnoſcere, quàm vindicare. Nihil, inquis, illi poſt tantam petulātiam mali

factum eſt? Imò multum boni: cœpit Catonem noſſe. Magni animi eſt iniurias deſpicere. Vltionis contumelioſiſſimum genus eſt, non eſſe viſum dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altiùs ſibi demiſere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum ſecurus obaudit. Audiamus tandem conſultorem optimum in primis iuxtaq; lepidiſſimum Comicum Philemonē:

> ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
> ἔστ', ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν·
> ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
> μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

quod ita Latinè ſonat,

> *Iucundius nihil eſt, neque etiam concinnius*
> *Eſt, quàm poſſe conuiciantem ferre,*
> *Nam qui conuiciatur, eo in quem conuicium iacitur,*
> *Diſſimulante tacenteque, efficit vt ſibi ipſe conuicietur.*

Cenſet nullam auribus iucundiorem muſicam, quàm tacere alterum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, ſed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati poteſt, efficit ille quidem diſſimulando, vt maledicus ſibi maledicat, id eſt ſuum morbum prodat, vt ſibi potiùs quàm alteri noceat. Cæterùm hîc perbellè Canem inuidum & obtrectatorem propoſuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidam poſuerunt, vt etiam pro adulatore & ſcurra. Pierius lib. 5. Annotat.

Canis pro inuido.

Lunarem orbem.] Lunam.

Canis quid in Hieroglyph.

canis.] Canem accipi pro conuiciatore, impudenti & maledico obtrectatore notum eſt. Apud Homerum, ab Achille Agamemnon inceſſitur, vt *κυνὸς ὄμματ' ἔχων*, qui caninis ſit oculis. Ea enim canis natura eſt, vt eum nihil pudeat. Itaque Iulius Pollux, Oculum is habere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens eſt. Plautus Menæchm. Hecubam ait ex eo appellatam canem, quòd in quoſcumque intueretur, conuiciatrix & maledica eſſet. Itaque & M. Tullius Oratione pro Roſcio Amerino, alios Oratores clamare ait, non etiam nocere; alios latrare, qui etiam mordere poſſint. Cur verò canis Diogenes eſt nuncupatus, niſi quòd mordax eſſet & maledicus?

Seque videns.] ſuam vmbram.

ventis.] Catullus:

> *Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factaque*
> *Ventos irrita ferre ad nebulas aërias ſinis,*

Idem

Idem in ſuis Argonauticis:

Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ.

Et ibid. Ariadna de perfidia Theſei conquerens, ait ſe ſperaſſe,

— optatos hymenæos,
Quæ cuncta aërij diſcerpunt irrita venti.

Tibullus lib. 3. Eleg. 4. ad finem:

Hæc Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.

ſurda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

RAPTABAT *torrens ollas, quarum vna metallo,*
Altera erat figuli terrea facta manu.

Hanc igitur rogat illa, velit ſibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque ſiſtat aquas.
Cui lutea, Haud nobis tua ſunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam ſeu te nobis, ſeu nos tibi conferat vnda;
Ipſa ego te fragilis ſoſpite ſola terar.

Cum quibus non ſit ineunda ſocietas.

INſignis eſt apologus, quo admonemur cum potentioribus aut improbis ſocietatem non eſſe ineundam: quia ſi quid acciderit infortunij, in infirmiorem ſemper reclinari ſoleat. Apologus Aeſopo aſcribitur. Titulus Emblematis ſumptus eſt ex Plauti Mercatore. ait enim Lyſimachus: *Nunc ego verum illud verbum eſſe experior vetus, Aliquid mali eſſe propter vicinum malum.*

Vicini boni ſumma commoditas.

Pindar. Nem. εἰδ. 3. docet vtilitatem maximam adferre vicinũ, ſi ſit idem & amicus: contrà, ſi ſit inimicus & malus, damnum iacturamque. Quod bellè expreſſit Heſiodus:

πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demoſthenes aduerſus Calliclem de prædio, nihil moleſtius eſſe dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. Quò etiam illud Virgilianum ſpectat:

Mantua væ miſeræ nimium vicina Cremonæ.

quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit ſola Cremonenſium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedoniis & Byzantinis, itemque Aetolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & diſſenſionibus ſeſe confecerunt. Itaque apud noſtros vulgò fertur, Ei optimè cedere, qui bonũ vicinum habebat. Cato ſenior eos, qui prædia empturi eſſent, admonebat, vt præ cæteris animaduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themiſtoclis apophthegma. Cùm quis enim prædium venale haberet, iuſſit præconem adiicere, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας· quaſi longè vendibilius eſſet vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recuſat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere. his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te eſſe hominem diuitem,
Factioſum: me item eſſe hominem pauperum pauperrimum.
Nunc ſi filiam locaſſim meam tibi, in mentem venit
Te bouem eſſe, & me eſſe aſellum, vbi tecum coniunctus ſiem.

Vbi onus

Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego aſinus in luto.
Tu me bos magis haud reſpicias, notus quaſi numquam ſiem:
Et te vtar iniquiore, & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid diuortij fuat:
Aſini me mordicùs ſcindant, boues incurſent cornibus.
Hoc magnum eſt periculum, ab aſinis ad boues tranſcendere.

Cæterùm hac ficta deſcriptione rapidus torrens repræſentat humanæ vitæ condicionem torrentis inſtar fluxam & celeri momento euaneſcentem. Etenim more fluentis aquæ labuntur tempora, vt cecinit Ouid. Olla ænea diuites opum congerie onuſtos & graues; terrea verò pauperes ſignificat, eos quidem facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes, & pericula grauiora deuitantes. Videtur ſanè Apologus ex Eccleſiaſtici 13, expreſſus, cùm ait Sapiens: Pondus ſuper ſe tollet qui honeſtiori communicat. Et ditiori tu ne ſocius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur. Diues iniuſtè egit & fremet: pauper autem læſus tacebit. Fabellam ſic redditam à Faërno huc aſcribam, quòd mihi videatur admodum lepida: *Torrens quid.* *Olla ænea quid* *Olla terrea.*

Duas trahebat amnis ollas, æneam
Vnam, alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio prægrauata pondere,
Sibique porrò præcauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet ſibi,
Quò rapidum aquarum ſuſtinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas
Non admodum placet, ſoror.
Nam ſiue te mihi vnda, ſiue me tibi
Propè adnatantem illiſerit,
Vt ſoſpitem te dura præſtabit cutis,
Fragilem meam ſic conteret.

Sic, *Potentiorum ſemper eſt vicinitas*
Vitanda tenuioribus.

Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis numquam ceſſerint, quippè qui eos nõ deſinant exugere, dum ad nihilum redegerint, naturam cardami referentes, qui herbarum in propinquo naſcentium humorem attrahit, vnde illas arere poſtea ſit neceſſe. Notandum id Naſonis monitum: *Cardamus noxius vicinis herbis.*

Et quamquam ſoli poſſint prodeſſe potentes,
Non proſunt: potiùs plurimùm obeſſe ſolent.

Altera erat figuli, &c.] id eſt, erat fictilis. περιφερεις.
tua commercia.] tua conſuetudo. Metaphora à mercibus.

In eum qui truculentia ſuorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

DELPHINEM *inuitum me in littora compulit æſtus,*
Exemplum infido quanta pericla mari.
Nam ſi nec propriis Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus eſſe putet?

Totum

TOtum hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marinis fluctibus eiectus conſultorem virumque Principem, vel etiã nota aliqua probitatis inſignem, à populari turba beneficij loco iniurias, ludibria, mortemq; ipſam referentem arguit: quales fuiſſe legimus Socratem, Ariſtidem, Phocionem, Demoſthenem, M. Tullium, & alios quamplurimos, qui poſt præclarè facta innumerasque difficultates, & pericula nomine patriæ exantlata, honoris & præmiorum vice iniuſtum exilium perferre coacti ſunt. Delphin φιλάνθρωπος, vt qui ſuis bene conſultum velit: Pelagus ipſum, in quo piſces à piſcibus afficiantur & abſumantur, orbis huius anguſtias multiplices & damna infinita refert, nimirùm in quo nemo ſibi deterius quàm ab homine nocumentum impendere videat. Cæterùm hoc tetraſtichon inuenio tralatum ex 3. Epigram. incerti cuiuſdam hexaſticho, quod tale eſt: *Delphin in mari abſorptus quid.*

κύματα καὶ τρηχύς με κλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυρεν
δελφῖνα, ξείνης κοινὸν ὅραμα τύχης.
ἀλλ' ἐπὶ μὲν γαίης, ἐλέῳ τόπος· (οἱ γὰρ ἰδόντες,
εὐθὺς πρὸς τύμβον μ' ἔστεφον εὐσεβέες)
νῦν δὲ, τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε. τίς παρὰ πόντῳ
πίστις; ὃς οὐδ' ἰδίης φείσατο συντροφίης.

Id ità verti:

Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis, ſorte volente, tulit.
Præſidium at pia terra dedit: me namque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit. ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipſe ſuos.

Exemplum infido.] Locus eſt huic accommodatus in 7. Controuerſ. Senecæ, declamat. 1. O maria iuſtiora iudiciis, ait, ô mitiores procellæ patre, &c.

Nam ſi nec propriis, &c.] Collatio maioris ad minus. Porrò inter ſummas difficultates nauigationem poſuerunt antiqui, vnde præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Ariſtagoras, ὅτι πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id eſt, ex æquo periculoſum eſſe mare, licet appellationes habeat varias. & illud quaſi peruulgatum ex Hecyra Comici: *Maris pericula.*

O fortunate, neſcis quid mali præterieris, qui numquam
ingreſſus es mare.

Ἐχθρῶν

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

EMBLEMA CLXVII.

BELLORVM cepiſſe ferunt monumenta viciſſim
Scutiferum Aiacen, Hectoraq; Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius enſem:
Inſtrumenta ſuæ cepit vterque necis.
Enſis enim Aiacem confecit; at Hectora functum
Traxere Aemoniis cingula nexa rotis.
Sic titulo obſequij, quæ mittunt hoſtibus hoſtes
Munera, venturi præſcia fata ferunt.

SVmptus eſt hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait ſe, poſtquàm ab Hectore inimiciſſimo

ciſſimo accepiſſet enſem muneris loco, nihil præter damnum atrociſſimum à Græcis habuiſſe. Itaque poſtquàm multis eſt conqueſtus, ita infert: *Hoſtium dona non dona, ſed noxa potius.*

> ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
> ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κ' οὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiaſtes elicit, ab amicis dona quælibet, vel etiam pretij minimi, boni eſſe conſulenda: ab hoſtibus verò & inimicis ne pretioſiſſima quidem expetenda, vtpotè pernicioſa & noxia. δῶρα enim ἄδωρα, ſunt κακόδωρα, id eſt, infelicia dona, vt μήτηρ ἀμήτωρ. Plautus in Milite:

> *In mala vxore, atque inimico, ſi quid ſumas, ſumptus eſt:*
> *In bono hoſpite atque amico quæſtus eſt quod ſumitur.*

Totum autem Emblema ex Græco traductum liquet: *Emblematis character.*

> πικρὴν ἀλλήλοις Ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φέρασπις
> Αἴας, ἐκ πολέμου μνῆμ' ἔπορον φιλίης.
> Ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λαβὼν, ξίφος ἔμπαλι δῶκεν·
> τὴν δὲ χάριν δώρων πείρασαν ἐν θανάτῳ.
> τὸ ξίφος εἷλ' Αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
> εἵλκυσε Πριαμίδην δίφρεια συρόμενον.
> οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
> ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subiiciam & breuius Epigramma, eiuſdem omninò argumenti & concluſionis:

> Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ' Αἴας
> ζωστῆρ'· ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατος.
> οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
> ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.
>
> *Aiaci datur enſis ab Hectore, balteus Aiace*
> *Hectori, vtrique ſuum donum erat exitio.*
> *Atque ita ab hoſte hoſti veniunt lethalia dona,*
> *Quæ ſtudij ſpecie fata necemque ferunt.*

Hiſtoria eſt apud Homerum Iliad. η. Hector & Aiax inito inter ſe fœdere, vltro citroque miſſis donis, de amicitia firmanda ſtatuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare præſtitit: ſed vtrique ſuum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlyſſe (in contentione armorum Achillis) & cognitis iis quæ per inſaniam dixerat & fecerat, eodem gladio ſeipſum interemit. Hector verò per occaſionem cinguli iuxta Ilij muros ab Achille occiſus, & ter circum mœnia tractus eſt. Ex quo perſpicuum datur, veriſſimum eſſe quod ait Euripid. *Hectoris & Aiacis fœdus.*

κακοῦ μὲν ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.

Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona eſſe inutilia pernicioſaque. quod Laocoon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum dolo relictum nequaquam in vrbem recipiendum cenſet, his quidem verbis: *— ô miſeri, quæ tanta inſania, ciues?*

Creditis auectos hoſtes? aut vlla putatis

Dona carere dolis Danaûm, &c.

& deinde,

Quicquid id eſt, timeo Danaos & dona ferentes.

Et alibi de Capi ſic:

At, Capys, & quorum melior ſententia menti,

Aut pelago Danaûm inſidias, ſuſpectaq; dona,

Præcipitare iubent, ſubiectisque vrere flammis.

Scutiferum Aiacen.] φέρεσακις ἄιας, vt φέρεσακις ἀσπὶς, à Poëtis dicitur. De nobili Aiacis ſcuto alibi iam ſatis.

Hectoraque Iliacum.] Troianorum fortiſſimum.

Ex Hêrici Stephani libello de linguæ Græcæ abuſu.

Baltea Priamides.] Franciſci Iureti mei monitu, perlegi libellum recèns natum Hêrici Stephani doctiſſimi hominis, quem inſcripſit De linguę Græcę abuſu: quo libello Alciatum arguit, qui, Baltea, nomen vſurparit, ita vt in Grammaticas leges apertè peccarit. Stephani hæc verba: At de illo qui Baltea auſus eſt ſcribere, quid dicemus? nónne multo etiam magis Græca lingua eum abuti, eamque ludificari? Horreſco referens,

Baltea Priamides, rigidum Telamonius enſem,

Inſtrumenta ſuæ vidit vterque necis.

Quibus verſibus exprimuntur hi Græci ex Antholog. Epigr. lib. 3. ἕκτωρ γδ', &c. nempè vt Baltea quis probare poſſit, ſicut Orphea, perſuadendum ei eſt βαλτεὺς Græcum eſſe, ſicut Ὀρφεύς. At cui perſuaderi tandem hoc poterit? Atque in alio certè multo minus talem abuſum mirari deberemus, quàm in eo à quo profectus eſt: quippè qui contrà, cùm non ſolùm legum, ſed Græcæ etiam linguæ & peritus & amator eſſet, legitimi vſus huius aſſertor vindexque eſſe debuerit. Profectus eſt enim ab Andrea Alciato: cuius lucubrationibus quantum & Iuris ſcientia, & literæ humaniores debeant, neminem latet. Ideoq; lubenter eius nomini pepercissem (ſicut aliorum multorum nominibus parco:) ſed è re lectorum eſſe putaui, noſſe talem à tanto viro errorem eſſe commiſſum, vt eò cautiores redderentur. Placuit autem & Græcum, quem interpretatus eſt, verſum

proferre (præterquàm quòd aliunde quoque notiſſima eſt hæc hiſtoria) vt ſi quod ex pluralis vſu effugium quæreretur, id prçcluderetur. Si quis enim, cùm hoc ita ſit, eum hîc plurali pro ſingulari vſum eſſe contenderet (quoniam hoc nomen in plurali numero è genere maſculino ad neutrum tranſit, vt in quibuſdam Græcis idem fieri videmus) eum excuſare volēdo, grauiùs accuſaret: quoniam hominis eſſet planè iudicio carentis, pluralem pro ſingulari eiuſmodi in loco vſurpare, & ignorantis vbi Poëtæ id ſibi permittant. Alius verò quidam Balteon dixit (nimirùm Vrſinus Velius, multis meo iudicio Poëtis anteferendus, quibus poſtponitur) hoc in verſu,

Balteon arripui, Thracùque armenta cecidi.

Sed ne hunc quidem accuſatiuum linguæ Latinæ leges admittunt, cùm vox iſta Latina ſit, non Græca. Nam ſi Balteos Græcè diceretur, tum certè liberum eſſet vel Balteon, terminationem Græcam retinere, vel Balteum tamquam à nominatiuo Latino Balteus, dicere. At cùm Latinum prorſus eſſe vocabulum non ignoraret, mirum eſt eum terminatione Grçca veſtire illud auſum fuiſſe. Neq; tamen ſi Græcum eſſet nomen illud, protinus & Baltea cum Alciato, & Balteon cum Vrſino Velio, dicere fas eſſet: quãuis Naſo & Orphea & Orpheon dixerit, etc.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] à Telamone, ad differentiam Aiacis Oïlei.

Inſtrumenta ſuæ, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iuſſu tractum eſt: Aiax gladio ſibi ab Hectore donato ſeipſum confodit.

Aemoniis rotis.] id eſt, Theſſalis, Græcis. Aemonia Theſſalia eſt, ab Aemone filio Deucalionis. Aemonia interdum etiam pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

A mini-

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA *gerit ſcarabeus, & hoſtem prouocat vltrò:*
Robore & inferior, conſilio ſuperat.
Nam plumis aquilæ clam ſe neque cognitus abdit,
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat.
Ouaq; confodiens, prohibet ſpem creſcere prolis:
Hocq; modo illatum dedecus vltus abit.

Muſca etiam ſplenem habet, & formica bilem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χόλος, vt eſt in Adagio vetere. Sed & Pindar. Iſth. 4.
ἐστι δ' ἀφάνεια τύχας

ἐν

καὶ μαρναμένων,
πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι.
τῶνδε γὰρ οὐδὲ τέλος,
καὶ κρέσσον' ἀνδρῶν χειρόνων
ἔσφαλε, τέχνα καταμάρψαισα. id eſt,

Eſt tamen incertitudo fortunæ vel hominum ſtrenuè pugnantium donec ad ſummum finem perueniant: his enim qualemcumque vult finem dat fortuna: & meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac ſupplantantur. Sumptum autem id eſt ex Apologo Aeſopi, qui petitus apparet ex perpetua controuerſia, quæ naturæ vi quadam intercedit inter aquilam auiũ principem, & ſcarabeum viliſſimum inſecti genus. Ille enim vt illatam ſibi ab aquila iniuriã vindicet, cùm ſe viribus haudquaquam parem eſſe norit, recurrit ad dolos: clam enim ſe in plumis aquilæ recondit, vt eo tandem pacto ad nidum aquilinum perueniat, eaq; poſtmodùm abſente oua eius omnia confodiat. Cuius fabulæ apud Ariſtophan. mentio eſt. ſic enim: *Diſſidiũ aquilæ & ſcarabei.*

ἐν τοῖσιν αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς·
ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτέ,
ᾤ' ἐκκυλίνδων, κ' ἀντιτιμωρούμενος· hoc eſt;

In fabulis id eſt repertum Aeſopicis,
Adiiſſe Diuos vnicum ex volucribus.
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater;
Adiiſſe Diuos animal obſcenum atque olens.
Peruenit olim inquam ob ſimultatem aſperam;
Quæ illi fuit cum aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoſte mutuas.

Hoc quidem admonemur, hoſtem, quamuis infimæ fortunæ, non eſſe contemnendum, nec quemquam vel omnium minimum & contemptiſſimum eſſe prouocandum. ſiquidem, vt in Mimis Publius ait, *Nullus eſt paruus hoſtis.*

Inimicum quamuis humilem, docti eſt metuere.

Braſidę illud memoratur, quem cùm ficus legentem ſorex momordiſſet: O bone Iupiter, inquit, nullum eſt tam minutum animal, quod ſui defendendi, aut periculum vitandi, cùm ſit opus, occaſiones non perquirat. Eodem recidit quod vulgus noſtrâs ſæpè vſurpat: Cauendum ab iis quibus nihil eſt quod perdant.

dant. ab iis enim citiùs iniuriam & damnum acceperis, quàm ab aliis, quibus aliquid eſt in loculis. Timēt enim vt plurimùm aliquem prouocare, ne quid vel famæ vel fortunis detrahatur. Homunculi verò illi ſortis infimæ, ſed dolis & fraude inſtructiſſimi, improbi non minùs quàm ſcarabei, neque minus putidi; neque abiecti minus, pertinacis ingenij malitia quadam, cùm nemini ferè prodeſſe queant, magnis tamen viris ſæpenumerò faceſſunt negotium. Nam territant nigrore (quæ vna improbi animi nota;) obſtrepunt ſtridore (qui nemini non moleſtus eſt;) fœtore ſuo commaculāt obuios quoſque, circumuolitant, hærent, inſidiantur, vt non paulò ſatius ſit eum præſtantibus aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quàm hos laceſſere turpiſſimos ſcarabeos; quos pudeat etiam viciſſe (quæ enim victoriæ tam pudendæ moleſtæque ſpes? quod præmium? qui finis?) quóſque nec excutere poſſis, cùm maximè velis, neque conflictari cum illis queas, niſi diſcedas contaminatior. Lege Prouerb. Scarabeus aquilam quærit. Certè Alexander, quamquam potētiſſimus, dexteritatem Ptolemæi ſuſpectam habuit, Arrij turbulentiam, & Pythonis nouarum rerum ſtudium reformidabat. auctor Aelian. ſub finem 14. Var. hiſt.

Deſcriptio improborum quorundam tenuis fortunæ hominum.

ſumma per aſtra.] per aëra ſummum. Aquilam in editiſſimis locis nidificare, teſtis eſt Plinius, & alij nonnulli.

ſpem creſcere prolis.] ſpem creſcendæ prolis. Infinit. pro gerundiuo, locutio Græca.

dedecus.] iniuriam & damnum.

Obnoxi

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS *Auratæ rapit medio æquore ſardas,*
Ni ſugiant pauidæ, ſumma mariſq; petant.
Aſt ibi ſunt mergis fulicisq; voracibus eſca.
Eheu intuta manens vndique debilitas!

VT nullo non loco ditiores, & qui ſunt ampliori fortuna, tutum in præſidium ſe recipiunt: ita miſeri & aliqua parte infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocumque fugiãt, que Scylla, quod dicitur, in Charybdim decidunt; vt litigatoribus accidit iis, qui nullis opibus, nulliſque amicis fautoribus liuti innixique, à iudice ad iudicem temerè fruſtraque prouocant;

Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item.

uocant,non minorem ab vno quàm ab alio gratiam inituri. Sic enim dum cadere cauſſa timent, in diſpendium nocentius & grauius vtplurimùm veniũt,tametſi iure diſceptent,& ex æquo bonoque, non dolo vel fraude aliqua, de ſua in integrum reſtitutione agitent. Enimuerò,quod ait Comicus,pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio,non ſolùm non contemnitur, ſed etiam aduerſus veritatem opprimitur. Ad id illuſtrandum meo quidē iudicio huc reuocãda erit hiſtoria Hipperidis Oratoris, cuius exilium miſerum Plutarch. in vita decem Rhetorum deſcribit.

Aurata. *Aurata.*] marinus piſcis ab auri colore dictus, quem aiunt omnium timidiſſimum in maris reflexu ſub littoraliũ arborum radicibus ſeſe occultare ſolitum, ibique frondium agitatione exterritum facilè capi,quadam velut deditione. Martial. 13.

Non omnis pretium laudemque Aurata meretur,
Sed cui ſolus erit concha Lucrina cibus.

Lege Plin. lib. 32. cap. 5. & 11.

Sarda. *ſardas.*] Sarda, quæ & Sardinia, piſcis exiguus, de quo Plin eodem 32. cap. vltimo.

Mergus. *mergis.*] Mergus, auis à mergendo dicta. cibum enim in aqu captans ſe aſſiduè immergit: de qua Plin. 11. cap. 37. Lege Pro uerb. apud Iunium, Mergorum inſtar, de ingluuie inexplebil. Centuria 2. Prou. 87.

Fulica. *Fulicis.*] Fulica, ſiue fulix, auis marina, vel ſtagnenſis, paul ſupra columbæ magnitudinem: de qua lib. 18. cap. 35. Pliniu

Vel pc

Vel poſt mortem formidoloſi.

EMBLEMA CLXX.

CÆTERA *muteſcent, coriumq́; ſilebit ouillum,*
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.
Hanc membrana ouium ſic exhorreſcit, vt hoſtem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziſcas, in tympana verſus,
Boëmos potuit vincere pontifices.

VT nonnulli ob virtutum ſplendorem, vel etiam morum facilitatem, poſt mortem ſui memoriam acceptam poſteris & amabilem relinquunt: ſic alij morum ferocitate, & inſigni quadam crudelitate, quamquam pridem extincti ſint, ſui vnica *Amabiles poſt mortem.*

 memo-

Terrifici poſt mortem. *Ioan. Hunniades.*

memoria terrorem animis incutiunt: vt apud Turcas Ioannis Hunniadis ducis fortiſſimi ſuperſtes fama permultùm formidabilis extitiſſe, hiſtoriarum monumẽtis proditum. huius enim nomen vſqueadeò terrificum fuiſſe dicitur, vt nutrices ad ſiſtẽdum puerorum vagitum Hunniadem adeſſe ſimularent. Sanè exemplum Ziſcæ Boëmi memorabile eſt ac ſtupendum, qui etiam poſt mortem ſuos hoſtes inſolito planè modo coërcere, & fugare potuerit. Quod antequàm explicemus, quædã ſunt à nobis prælibanda, vt Epigrammatis ipſa σϰόπευσις apertior ſit. eſt enim ſimilitudo perelegans. Multa quidem in maieſtate naturæ recondita latêre concedendum eſt, quę ingenioſi & ſollertes homines nõdum ſatis videntur excuſſiſſe. Quapropter Alexander Aphrodiſæus in Præfat. Problem. quæſtiones ait quaſdam eſſe penitùs inexplicabiles, ſoli Deo cognitas, qui ſcilicet earum eſſentiæ auctor ſit. Hæ à Medicis occultæ proprietates appellantur: de quibus cùm mentio fit in ſcholis Medicorum & Philoſophorum, feſtiui quidam & iocoſi homines id vulgari ſcommate Pontem aſinorum appellant. Praue autem quidam harum ſolutiones quaſdam proponunt, quæ nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim cognitio excedit ingenij humani captum: neq; enim hactenus repertus eſt, qui cauſſam teneat cur palea ſuccino attrahatur, cur ferrum magnete: & neque ſatis eſt, ſi arcanam quandam vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Apponere poſſumus exempla in concordia vel diſcordia multorum animalium, vel etiam animãtium, in quibus ſentiendi facultas non eſt: quibus tamen, quia longum eſſet, prætermiſſis, attingam tantùm quæ ad hunc locum propriè attinent, quæque auctores non pœnitendi ſcriptis mandarunt.

Multæ rerum cauſſæ hominibus incognitæ.

Occultæ proprietates.

Diſsidium luporum & ouiũ

Odium luporum & ouium tam naturale eſt, vt ſi lupina pelle tympanum conficiatur, oues non longè aſtantes ſonum exhorreſcent, ac ſi lupus prope gregem conſiſtat. Sunt etiam qui aſſeuerent harmoniam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tenſis ad concentum viſceribus. Adiiciunt præterea, ſi lupina pellis in ouili pendeat, oues pauore conterritas omninò paſtum negligere: vtque leonina inficit aliorum animalium pelles, ſic ouinam à lupina exedi & conſumi. Quod ſanè fit virtute quadam interna & nemini cognita. Quare qui rei tam abſtruſæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, ſed, vt Siſyphus verſans ſaxum, ſudabit nitendo, neque tamen proficiet hilum. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino co-

no corio confectum ſi pulſetur, aliud ex ouillo corio adiacens exhorreſcit, vt propemodum nullum edat ſonitũ, tametſi ouis membrana lupum mortuum non ſentiat: Eodem modo Ziſcas in tympanum verſus, quibus in vita fuerat in bello formidini, poſt mortem etiam eiſdem terrori fuit.

coriumque ſilebit.] Corium pro pelle abuſiuè, quòd pelli corium adiaceat.

membrana.] ſuperior pellis. Ea & charta pergamena dicitur, quòd eius primùm vſus Pergami, Eumene regnante, cœperit. *Membrana.*

Exanimis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata non ſentiat exanimatum lupum.

Sic cute detracta Ziſcas.] Ziſca, vel Ziſcas, dux bellicoſiſſimus, in Teutones & Boëmos diu ſatis acri Marte conflictatus eſt. Itaque Sigiſmundus Imperator cùm videret Ziſcæ cuncta ex animi ſententia proſperè ſuccedere, & iam illum eſſe vnum, ex quo res Boëmiæ penderent, clam ſibi eum conciliare tentauit. Ille opimis cõdicionibus ab Imperatore oblatis annuens, dum ſe itineri accinxiſſet, peſte tactus expirauit. Ferunt illum cùm ęgrotaret, rogatum quo loco mortuus vellet ſepeliri, iuſſiſſe cadaueri ſuo pellem adimi, carnes volucribus ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoque duce bella geri, indeque arrepturos fugam hoſtes, quumprimùm eius tympani ſonitũ audirent. His adiecit Albertus Crantzius, feciſſe amicos quod ille iuſſerat, & reperiſſe quod promiſerat. Hoc vnum præclarè aiunt ab eo factum, quòd ſectam Adamitarum deleuerit. Notum eſt, eum partibus Huſſitarum prorſus fauiſſe: Pragę loca ſacra templaque deleuiſſe: in Catholicos, potiſſimùm ſacerdotes, crudelem & implacabilem animum habuiſſe, idq; Catholicis, quod Aſſur Iudæis, fuiſſe. Inſignis bellator, quamquam cæcus. Inter laudatiſſimos Principes, reique bellicæ gloria illuſtres haberi poterat, niſi quædam flagitia laudem obſcuraſſent. Retulit Aeneas Syluius 3. Commentr. De reb. geſtis Alphonſi, & poſt eum Cochlæus lib. 5. hiſtoriæ Huſſitarum. *Ziſca vel Ziſcas Bohemus.*

Iuſta vindicta.

EMBLEMA CLXXI.

DVM reſidet Cyclops ſinuoſi in faucibus antri,
Hæc ſecum teneras concinit inter oues:
Paſcite vos herbas, ſocius ego paſcar Achiuis,
Poſtremumq́ Vtin viſcera noſtra ferent.
Audiit hæc Ithacus, Cyclopaq́ lumine caſſum
Reddidit. en pœnas vt ſuus auctor habet!

Polyphemus. VLyſſes, Troia iam exciſa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliã pulſus, ad Polyphemi ſedes appulit. Hic Gigas fuit vnoculus, ingentis magnitudinis, feritate implacabili, qui hoſpites ſoleret enecare, eorumq́; carnibus pro cibo veſci.

Vlyſſes

Vlyſſes itaque cum ſociis captus, vbi aduerteret iam aliquot ex ſuis abſumptos à Cyclope, ſtatim ei de vino Maronio dedit: & rogatus ab eodem quod ei nomen eſſet, οὖτιν ſe vocari Vlyſſes affirmat. Gigas itaque naturæ vini neſcius, alto iam ſomno preſſus, ſuique penitus immemor, ab Vlyſſe (cui pollicitus erat, vnũ ſe poſtremumque poſt ſocios omnes peremptum & voratum iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum in fronte habebat, acriter læſus eſt, & eodem effoſſo conſternatus: qui vulneris acerbitate rudere cœpit, vt alios Cyclopas inſolito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo, quis vulnus inflixiſſet, & οὖτιν (quæ vox Nullum, vel Neminẽ ſonat) dixiſſet, riſerunt, eumq; velut furentem neglexerunt. Sic enim loquitur apud Euripidẽ: *Vlyſſis aſtus.* *Exoculatus ab Vlyſſe Polyphemus.*

οὖτις μ' ἀπώλεσε.

Chorus reſpondet,

οὐκ ἄρ' οὐδεὶς ἠδίκει.

Deinde illud:

οὖτις μὲ τυφλοῖ βλέφαρον. χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totum hoc fuſiùs habes apud Homer. Odyſſeas ι. Ouid. 14. Metam. Virgil. 3. Aeneid. Lege etiam feſtiuum Luciani dialogum κύκλωπος καὶ ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur, quod vt breuiter, ſic appoſitè ſcripſit Heſiodus:

οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipſum ſe lædit, alium qui lædere quærit.

&, quod eſt in Prouerbio, Ruinam ſibi fabricat, aliis qui fabricat. Vel ſpecialiùs in eos torqueri poterit δημοβόρους tyrannos, & Reipubl. peſtes infeſtiſſimas, qui diuina tandem ira vitali lumine priuantur, vel ad exitium morte grauius, aut infamiam & capitis diminutionem præcipites ruunt, cùm interea quibus potiſſimùm terrori fuerant, rideantur & conuiciis proſcindantur. Meminit, ſed aliorſum, Brodæus Miſcellan. 2. cap. 7. hoc tãdem obiter. Seruius ad 3. Aeneid. aliò torſit fabulam de exoculato Cyclope. Cyclops, inquit, vir fuit ſapiẽtiſſimus, & ob hoc oculum in capite habuiſſe dicitur, id eſt, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlyſſes eum prudentia ſuperauit, & ob hoc fingitur eum excæcaſſe. Plutarchus Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexandro mortuo, dixiſſe, Macedonum exercitum Imperatore carentem ſimilem ſibi videri Cyclopi excæcato. Non percurram Græcorum ſcholiaſtum allegorica placita, ſed Heraclidis Pontici dũtaxat explicationem ad Homericam Odyſſeam: qui ait Cyclopem nominari affe- *Qui aliis malum fabricat, ſibi arceſſit.* *Cyclops quid Seruio.*

Quid Cyclops Heraclid. ctum ratione priuantem: κύκλωψ ὠνόμασαι ὁ τοὺς λογισμοὺς ὑπαλωβῶν.

ſinuoſi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit in 6.

Veſtibulum ante ipſum, primuque in faucibus Orci.

& noſter auctor in Emblemate priori,

— ſinuoſi è faucibus anguis.

Achiui. *Achiuis.*] Achiui, ἀχαῖοι, Græci: & nonnumquam pro quolibet populo ciuili. Horatius:

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam ſimulac feſſis dederit fors copiam Achiuis.

Vtis, οὔτις. *Poſtremumque Vtin, &c.*] Οὔτινα ſe poſtremò voraturum bellè prædixerat, & οὔτινα, id eſt neminem, vorauit: imò ab eo, qui quamquam eſſet οὔτις, aliquis erat, exoculatus eſt.

lumine caſſum.] cæcum. Virgil. 2. Aeneid.

Caſſus lumine. *— nunc caſſum lumine lugent.*

& Lucretius:

Nunc potis eſt cerni quod caſſum lumine fertur.

en pœnas ut ſuus auctor habet!

— non eſt lex iuſtior vlla,

Quàm necis artifices arte perire ſua.

Alludit ad alia quæ ſequenti Emblemate conſultò adferemus.

Iuſta

Iuſta vltio.

Emblema clxxii.

R APTABAT *volucres captum pede coruus in auras*
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna! aliis qui fata parabat,
Ipſe perit, propriis ſuccubuitq́ dolis.

SImile eſt apud Aeſopum de Coruo cibum quæritante, & ſerpentem in aprico dormientem corripiente, à quo lethiferum ſpiculum ſentiens, iuſtam in ſe vltionem animalculi viliſſimi obſeruauit. quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, ſuo

Coruus ſerpentem.

ſuo demùm magno malo diſcunt, malè parta malè diſperire. Et *Captores ſæpe ipſi capiuntur.* ferè fit, vt, quod vulgò dici ſolet, captores ipſi capiantur, raptoréſque ab aliis etiam viciſſim correpti decidant & illaqueentur: vt cùm à veneficis falſarij, calumniatores, adulteri, & id genus alij tolluntur è medio, vel cùm latrones à prædonibus arctantur & ſpoliantur. Quò ſpectant Adagia, Cornix ſcorpium: &, Suo ipſius laqueo captus: &, Coruus ſerpētem. Carmen ipſum ex Archiæ Græco peritum eſt, lib. 1. nempè Græcor. Epigram.

Emblematis typus.

ἐν ποτὲ παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι νομῶν,
    σκορπίον ἐκ γαίης οἶδε θορόντα κόραξ.
ὃν μάρψων ὤρουσεν· ὃ δ' ἀΐξαντος ἐπ' οὖδας,
    οὐ βραδὺς, εὐκέντρῳ πέζαν ἔτυψε βέλει,
καὶ ζωῆς μιν ἄμερσεν. ἴδ' ὅσσον ἔτευχεν ἐπ' ἄλλῳ,
    ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id eſt,

Scorpius è terra prorepſerat, idque vidente
    Coruo, qui cælo victitat in liquido.
Corripuit viſum, fugitque: ſed hic vt humum ales
    Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis inſidioſa parabat,
    Inde ſibi acciuit ipſa necem miſera.

Memorabile fatum. *aliis qui fata parabat.*] Nonnulli ſemet eodem illo pugione, quo Cæſarem violauerant, interemerunt. Suetonius in Cæſare. Quod de Cæſare memoriæ traditum eſt, hoc etiam de Gordiano Cordus eueniſſe perſcribit. Nam omnes quicumque illum gladio appetiuerunt, qui nouem fuiſſe dicuntur, poſtea interemptis Philippis ſua manu, ſuiſque gladiis, & iiſdem quibus illum percuſſerant, interiiſſe dicuntur. Iul. Capitolin. in Gordianis tribus, ſub finem.

Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe.

EMBLEMA CLXXIII.

P R Æ C O N E M *lituo perflantem claſſica, victrix*
Captiuum in tetro carcere turba tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſæuo læſerit enſe latus.
Huic illi: Quin ipſe magis timidiſſime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

EX Aeſopi Apologo, de tubicine in bello capto, qui ſe inſontem prædicabat, quòd nullum occidiſſet, ſed neque in quemquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit: διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον *Tubicen in bello captus, cur ſe excuſarit.*

μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς πάντας ἐπὶ μάχην ἐγείρεις: Sed ideò magis tibi moriendum eſt, qui cùm pugnandi ſis expers, alios omnes ad pugnam concitas. Etenim (quod aiunt Iureconſulti) Qui agunt, & qui aſſenſum præbēt, pari ſupplicio afficiendi ſunt, & ſatis ipſe facit qui per alium facit. Hoc in eos torquetur potiſſimùm, qui oratione & conſilio Principes ad ſuſcipienda bella inflammant, cùm ipſi pugnam detrectent, nec vlli ſeſe periculo patriæ aut Principis nomine committunt: quibus quidem certè nullus probabilis eſſe poteſt conſilij tam nefarij prætextus, cùm ipſi reuera ſint nocentiores, maiuſque detrimentum eminus linguâ cæteris adferant, quàm qui cominus gladiis decertāt. Nulla enim fortè irreperet Martis violentia, niſi antecederet eiuſdem committendi perſuaſio. Vel de iis intelligitur, qui cruore quidem manus non tingunt, at nihilominus parricidij faciēdi conſilium ſuggerunt. Occurrit illud Demoſthenis de patre cuiuſdā ſacerdotis, quem Brauroniam appellat. Is, cùm alterum quiſpiam occideret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominem mortuum ne digito quidem ab eo tactū, ſed ab occiſore dumtaxat; ita vulgò iudicabatur non teneri cædis. Sed Areopagitarum aliud iudicium fuit, qui cenſuerunt eum qui ſuadendo iuuiſſet, eodem obſtrictum ſcelere. Nam conſtat homines audaciores fieri adhortatione: nec ſolùm manu, ſed etiam voce & proclamatione opem & auxilium ferri. Itaque ille damnatus, & in exilium pulſus.

Agentes & conſentientes pari pœna puniendi.

Bellorum ſuaſores.

Locus Demoſthenis.

lituo.] Lituus, genus buccinæ incuruæ. Feſtus ex Ennio:

Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.

Et Ouid. 3. Faſt.

Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat.

Lituus.

perflantem claſſica.] claſſicum canentem. Claſſicum canere, ſignum eſt dare quo milites pugnare incipiant. cui opponitur, Canere receptui. Vide Cælium lib. 9. cap. 1.

Claſſicum belli

victrix turma.] victrices copiæ.

clangore æris.] tubæ ſonitu. Metonym. in dictione, æris, pro tubæ.

Alius

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIIII.

ARRIPIT vt lapidem catulus, morſuq; fatigat,
Nec percuſſori mutua damna facit:
Sic plerique ſinunt veros elabier hoſteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

PLerique ſunt, qui cùm nõ poſſint iis noxam inferre à quibus ſe læſos putant, vt acceptam iniuriam vlciſcantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, ſi fieri poſſit, ſuorum aduerſariorum amicos adoriuntur, impotenti quidem & iniquo conatu. qui mos perinde eſt ac puerulorum, qui ſubita iracundia perculſi, virgas adurunt quibus plexi ſunt. Eiuſmodi ſunt, qui cauſſas adiuuantes vel per ſe omninò ad agendum ineptas pro efficien-

Impotentum hominum affectus.

efficientibus imperitè vſurpant, vt Medeæ nutrix, dum culpam conferret in trabes abiegnas è nemore Pelio auectas, quibus Argo nauis facta eſſet, in qua Medea cum Iaſone aufugiſſet. Sed vt ad noſtros mores ſermonem conuertam, omnibus in cõfeſſo eſt, quot quantaque infortunia in dies nobis impendeant & interdum grauiter vrgeant: quorum cauſſam incõſultò reijcimus in eos fortaſſe, qui nullo modo ſunt in cauſſa, cùm potiùs errores & lapſus noſtros agnoſcere, & pia ſinceraque μετανοίᾳ tot contractas vitiorum ſordes eluere deberemus, nec vt canes in lapidem ſæuientes, incuſare iuſtiſſimam ſupremi & incorrupti iudicis Dei animaduerſionem. Id ſi placet ad iræ iniuſtitiam conuertere, vnà etiam Senecam audiemus ita diſputãtem 1. De ira: Iam verò ſi affectus iræ damnaq; velis intueri, nulla peſtis humano generi pluris ſtetit. Et deinde: Id non eſt ira, ſed quaſi ira: ſicut puerorum, qui ſi ceciderunt, terram verberari volunt, & ſæpè neſciunt quidem cui iraſcantur, ſed tantùm iraſcuntur ſine cauſſa & ſine iniuria, non tamen ſine aliqua iniuriæ ſpecie, nec ſine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur itaque imitatione plagarum, & ſimulatis deprecantium lacrymis placantur, & falſa vltione falſus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. c. 16. iram oſtendit ita impotẽtem eſſe, vt ſæpè infeſta patrono, reum damnet: & ſi veritas oculis appareat, inquit, tamen errorẽ tuetur, & in malè cœptis honeſtior illi videtur pertinacia quàm pœnitentia. Apponit exemplum in Piſone quodam, qui cùm iratus duci eum iuſſiſſet, qui ex commeatu ſine commilitone redierat, quaſi interfeciſſet quem non exhibebat: roganti tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus eſt, & iam ceruicem porrigebat, cùm ſubitò ille commilito apparuit, qui occiſus videbatur. Tunc centurio ſupplicio præpoſitus, condere gladium ſpiculatorem iubet, damnatum ad Piſonem reducit, redditurus Piſoni innocẽtiam: nam militi fortuna reddiderat. Ingenti concurſu deducuntur, complexi alter alterum cum magno caſtrorum gaudio commilitones. Conſcendit tribunal furens Piſo, ac iubet duci vtrumque, & eum militem qui nõ occidit, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribant. Piſo adiecit & tertium. Nam illum centurionem, qui damnatum reduxit, duci iubet: conſtituti ſunt in eodem loco perituri tres ob vnius innocentiam.

Inſignes Senecæ loca.

catulus.] canis.

morſu

morſu fatigat.] mordet.

mutua damna.] talem iniuriam.

veros hoſtes.] ipſiſſimos aduerſarios, à quibus orta eſt iniuria.

noxia.] Noxia de maleficio dicitur. Noxam dixere antiqui quod nocet: & eſt detrimentum, culpa, pœna. Lege ipſummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer. ſignific. l. 237. quem locum & nos ſuprà citauimus ad Emblema, cuius titulus, *Remedia in arduo, mala in prono.* *Noxia.*

dente petunt.] iniuriis vel conuiciis proſcindunt.

Inſani gladius.

EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI *medius ſtabat gregis enſifer Aiax,*
Cæde ſuum credens cædere Tantalidas.

Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea pœnas
Pro Laërtiade, pro caueaq́ dabat.
Neſcit obeſſe ſuis furor hoſtibus: errat ab ictu,
Conſiliiq́ impos in ſua damnaruit.

Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit.

HOc quidem arguitur temerarius furentum hominum impetus, qui non aduerſariis, ſed ſibi maximè nocent, quòd iræ præcipiti omnia committant, omnemque viam rationi precludant: vnde fit, vt, quod ait Horat.

Vis conſilij expers mole ruat ſua.

Is enim furentis animi affectus ſic hominis animum è ſua ſede dimouet & exturbat, vt non ſecus atque Circe altera hominem in belluam ferociſſimam transformet: quo fit, vt qui talem hoſpitem excipiat, non aliter faciat, ac qui ſeſe vnà cum ipſis ædibus incendio perdat: eoque deterior eſt, quòd ita tumultu, caligine, fumoque cuncta intus errore mentis compleat, vt nec cernere integrum ſit, nec eos audire qui volunt opitulari. Id quidem ob oculos poſuit Homerus Iliad. β. & Odyſſ. α. ſub perſona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quem tanta inceſſit rabies ob Achillis arma Vlyſſi adiudicata, vt in porcorum gregem furibundus inſilierit, eosque trucidarit, exiſtimans ſe Græcorum copias proſternere. Ille itaque cùm duos quoſdam maximos ſues de trabe ſuſpenſos flagris cecidiſſet, hos eſſe Agamemnonem & Vlyſſem putans (quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potiſſimùm erat infenſus) ſuibus ita ſuſpenſis multo cum riſu inſultauit, addens conuicia quæcumque bilis ſuggerebat. Poſtquam autem reſipuiſſet, facti pudore ſibi mortem conſciuit. qua de re pulcherrima eſt Sophoclis tragœdia, quæ inſcribitur αἴας μαστιγοφόρος.

Aiacis inſania.

Horatius 2. Sermonum:

— inſanus quid etiam Aiax
Fecit, cùm ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim
Vxore & gnato mala multa precatus Atridis.
&, *— cur Aiax heros ab Achille ſecundus*
Putreſcit, toties ſeruatis clarus Atridis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ouium inſanus morti dedit, inclytum Vlyſſem,
Et Menelaum vnà mecum ſe occidere clamans.

Et dein-

Et deinceps: *Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos.* Cornelius Celſus de re medica lib. 3. cap. 18. inter inſaniæ genera illud longè maximum ponit, & longiſſimum, quod vitam ipſam non impediat; idque robuſti corporis eſſe conſueſcat. Huius ſpecies duas: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem inſanientem Aiacem vel Oreſtem fabulæ ferunt: quidam animo deſipiunt, &c. Seneca 2. De ira, cap. 36. videndum illud quàm multis ira per ſe nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas & ſanguinem: ſupra vires elatus clamor egeſſit, & luminum ſuffudit aciem: in oculos vehementius humor egeſtus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad inſaniam via eſt. Multi itaque continuauerunt iræ furorem: nec quam expulerant mentem, vnquam receperunt: Aiacem in mortem egit furor, in furorem ira. Mortem liberis, egeſtatem ſibi, ruinam domui imprecantur, &c. Hæc Seneca. Ad illuſtrationem argumenti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ appetitione doctè Lactantius diſputat libro 6. Diuin. inſtitut. cap. 18. Hiſtoriam pete ex Ouid. Transform. 13. & lege Prouerb. Aiacis riſus. *Locus ex Cornelio Celſo.* *Seneca locus.*

Setigeri gregis.] porcorum.

enſifer Aiax.] In ſuperioribus Aiacem ſcutiferum, hîc enſiferum vocat, ab affectu mortis vltroneæ, quæ eſt conſecuta.

Cæde ſuum.] porcorum internecione.

Tantalidas.] Græcos, qui à Tantalo Tantalidæ dicti ſunt. eorũ enim plerique à Tantalo Iouis ex Plota Nympha filio traxerunt originem. Id epitheton vſurpat opportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyſſis ortum genus à Tantalo, tamquam probrum, obiicit. *Græci Tantalidæ.*

Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea, &c.] Sues erant tamquam victimæ, quæ pœnas luebant pro Græcis iudicibus & Vlyſſe. Succedanea autẽ hoſtia olim dicebatur, quæ ſecũdo loco fiebat. Si enim primis hoſtiis litatum non fuiſſe putaſſent ſacrifici, aliæ hoſtiæ poſt primas eductæ cædebantur duæ, quæ prioribus iam cæſis luendi piaculi cauſſa ſubdebãtur. Gell. lib. 4. c. 6. ſuccidaneas, nõ ſuccedaneas eſſe dicendũ ait, ob vocabuli cõpoſitionẽ. *Succedanea hoſtia.*

pro caueaque.] Cauea, polyſemum eſt. Hîc Iudicum conſeſſum intellige. Eſt autem Metonymia, pro iudice Agamemnone. Olim Cauea pro ſubſelliis equitum & populi. Virg. 5. Aen. *Cauea quid.*

Hic totum caueæ conſeſſum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cicero in Lælio: Qui clamores tota cauea nuper hoſpitis, & amici mei M. Pacuuij in noua fabula?

Neſcit obeſſe, &c.] γνώμη. Iracundus & mente captus non iis quos odio proſequitur, ſed ſibi nocet: non inquam eos quos maximè vellet afficit iniuria, ſed ſe ipſe lædit & interdũ enecat.

Pax.

Emblema CLXXVI.

TVRRIGERIS *humeris, dentis quoque barrus eburni,*
Qui ſuperare ferox Martia bella ſolet,
Suppoſuit nunc colla iugo, ſtimulisq́; ſubactus,
Cæſareos currus ad pia templa vehit.

Vel fera

Vel fera cognoſcit concordes vndique gentes,
Proiectiſq; armis munia pacis obit.

Elephantorum in bellis vſum olim fuiſſe creberrimum, notius eſt quàm vt confirmare opus habeam : vnde apud pleroſque pro belli ſymbolo reperio, vt hîc etiam pro pace, diuerſa quidem ratione & fine : Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui ſui horrendo ſpectaculo milites ipſos conturbabat, quique eburneo dente pugnantum hominum equos corripiebat, pace parta, collum iugo ſuppoſuit, & Cæſaris currum triumphalem ad templum vehit, quaſi agnoſcens initam inter populos concordiam, ideoque ad pacis munia obeunda ſeſe ſubiiciens. Quod ſanè intelligi licet de ferociſſimis quibuſque, & fortiſſimis belli ducibus, qui truculentos ipſi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt: eoque fit, vt ſeſe poſtea conuertant ad ea quæ ad religionem, vel publicam ciuitatis adminiſtrationem pertinent: quæ quondam inter arma vel ſilebant, vel conſopita peneque oppreſſa miſero ſitu iacebant. Hæc quidem ita enarrari velim, niſi malis Epigrammatis huius literam referri ad Iulij Cæſaris triumphum, de quo Suetonius agit. Ait enim eum aſcendiſſe capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra atque ſiniſtra lychnuchos geſtantibus, idque in ſignum pacis bello partæ. Elephantis etiam Pompeium Magnum triumphaſſe teſtatur Plinius lib. 8. quod priùs India victa Libero patre factum memoratur, Seneca De vitæ breuitate cap. 14. ait, Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnum omnium Romanorum ante currum centum & viginti captiuos elephantos deduxiſſe. Et Capitolinus de Gordiano iuniore : Quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ ſunt, vtpotè qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet. Cæterùm non prætermiſero Græcum hexaſtichon φιλίππου, quod hîc Alciatus Latio reddit, ſed περιφραστικῶς,

Vſus elephantorum in bellis

Elephantus in triumpho.

Iulij Cæſaris triumphus.

Senecæ locus.

Typus Emblematis.

οὐκ ἔτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν
ἄσχετος ὁρμαίνει μυριόδους ἐλέφας,
ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους,
ἄντυγα διφρουλκεῖ Καίσαρος οὐρανίου.
ἔγνω δ᾽ εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν, ὄργανα ῥίψας
ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Sed præclarus ſeſe locus offert ex Panegyrico, qui Conſtantino Au-

Locus è Panegyrico Constantini.

no Auguſto Conſtantij filio dictus eſt, nobiſq; tranſmiſſus incerto nomine. quem locum quia puto gratum fore ſtudioſis rerum antiquarum, totum aſcribã. ſic itaque: Quid egeras Imperator? in quę nos fata proieceras? niſi te diuina virtus tua vindicaſſet, quæ hæc eſt impatientia? aut quò tibi manus noſtras, ſi verſa vice pugnas ipſe pro nobis? Hæc ego non dicerem Imperator, neque ab aliis dicta memorarem, niſi beneficio tuæ lenitatis tutior eſſet noſtra in verbis, quàm tua in armis audacia. Noua enim quadam varietate naturæ, confuſóque virtutum temperamento, idem es in prœliis ferociſſimus, & parta ſecuritate mitiſſimus. Cùm enim dato obſeſſis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque de legatis eorum ac ſupplicibus recepiſſes, cunctique ſe tibi dediſſent, quod obſidendo ſeruaueras, ignouiſti omnibus, & vitam quam deſperauerant, reddidiſti, & quidem iuſſiſti arma deponere, vt multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ ſuæ merita ſentirent, corripi eos vincirique iuſſiſti, non ad ſupplicium, ſed vitam, ne conſcientiæ timore diffugerent, grauiterque delinquerent, conſeruarique iterum non mererentur, ſi ſeruati non fuiſſent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus poſſent? Stupere milites qui producendos ſuſceperant, & cuſtodiæ curam abnuere, & prorſus neſcire quid facerent. Ipſi etiam, qui tibi in conſilio erant, ipſe etiam Præfectus hærere, cùm tu diuino monitus inſtinctu, de gladiis eorum gemina manibus aptari clauſtra iuſſiſti, vt ſeruarent deditos gladij ſui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis ſubiici debuiſſet, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hoſtibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem ſuis armis alligare, atque etiam vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te geſſerant, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te diſtrinxerat hoſtis infeſtus, ipſe domini ſui manus tenuit, & paratus ad cædem, cuſtos factus eſt ad ſalutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe ſurgẽtium diſcurſum apparatumque deſcribit,

Et curuę, inquit, *rigidam falces conflantur in enſem.*

Locus hic cum Emblemate noſtro mirè conſentiens.

Triſte nimium tempus id, cùm inſtrumenta cultui pecudum præparata, in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferique mucrones in ſalutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, ſed coërcent, deditoſque hoſtes

hoſtes gladij ſui colliſi obtuſique tutantur, qui nihil illis prodeſſe integri acutique potuerunt. Omnium ergo armorum miniſteria ad diuerſos effectus arbitrio tuo ſeruiunt Imp. tibi vincunt gladij, tibi ſeruant, te pugnante feriunt, te ignoſcente cuſtodiunt, vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulmine ſuo nunc triſtes, nunc lætos nuncios mittit, ita eadem ſub numine tuo tela inimicos, aut ſupplices tuos, pernicie aut conſeruatione diſcernunt.

Turrigeris humeris.] Expreſſit epitheton πυργωθεὶς, turribus oneratus, id eſt. πυργοφόρος. Lege Plin. 8. Cur autē barrus dicatur, iam explicuimus Emblemate, cuius tit. *In illaudata laudantes.*

Qui ſuperare ferox, &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν ἄχετος ὁρμαίνει, phalangibus pugnans indomitus impetuosè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie ſtans,

 Ex bello

Ex bello pax,

EMBLEMA CLXXVII.

EN galea, intrepidus quam miles geſſerat, & quæ
Sæpius hoſtili ſparſa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis conceſſit in vſum
Alueoli atque fauos, grataq́ mella gerit.
Arma procul iaceant: fas ſit tunc ſumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

Signa redempta pacis.

EIuſdem materiæ diuerſa & contraria poſſunt eſſe inſtrumenta, vt cùm ex galea, enſe, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατὰ προσωποποιΐαν de falce ex enſe Martia-

Martialis exprimit in Apophoretis. ſic enim:

Pax me certa ducis placidos curuauit in vſus:
Agricolæ nunc ſum, militis antè fui.

At Virgil. bellum ſignificans ait:

Et curuæ rigidum falces curuantur in enſem.

Ouid. item Faſtor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idemq́ue alibi:

Bella diu tenuere viros: erat aptior enſis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabant, verſique in pila ligones,
Factaque de raſtri pondere caſſis erat.

Et deinde pacem, his ſequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum deſunt hoſtes, deſit quoque cauſſa triumphi,
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat, arma;
Canteturq́ue fera nil niſi pompa tuba.

Claudianus de bello Gethico huc reſpexit, ſigna partæ pacis memorans:

Non iam delectus miſeri, nec falce per agros
Depoſita, iaculum vibrans ignobile meſſor:
Non tentat clypeum proiectus ſumere raſtris.

Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho: *Bacchylidis Lyrici venuſtus locus.*

τίκτει δὲ θνατοῖσι εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde ſequitur:

ἐν δὲ σιδαροδέτοισιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχναν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ,
ξίφεά τ᾽ ἀμφάκεα εὐρὼς δάμναται· χαλκέων
οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὃς θάλπει κέαρ: id eſt,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telę ſunt, haſtasq; cuſpidatas, & enſes ancipites ærugo conſumit: ęrearumq; non amplius tubarum clangor, neque ſubripitur mellitus ſomnus à palpebris, noſtrum qui cor fouet. Huc etiam referá Eſaiæ vatis illud: Contundent, inquit, gladios ſuos in ligones aut vomeres, & lanceas haſtasq; ſuas in falces; neque vltrà aut bellum addiſcent, aut prœlio aſſueſcent. Quæ ideò adduximus, vt non

modò Emblematis ἐπιγραφὴν, ſed & duo priora diſticha, per ſe alioqui clara, explicemus apertiùs. his enim oſtendit temporis quandam conuerſionem & viciſſitudinem, cùm ex bello pacem arguit ſub galeæ ſymbolo, quæ belli tempore ſæpiùs hoſtium ſanguine tincta, nunc demùm pace, in apum aluearium commutata videatur. Eodem fermè modo Marius Molſa de roſtris naualibus, cuius carmen propter affinitatem aſcribere non piget:

Marij Molſæ lepidum epigramma.

> *Ferrea roſtra olim preſſis erepta carinis,*
> *Quæ Nili fractas teſtificantur opes,*
> *Ecce apibus parcè pandimus præpandimus aulas:*
> *Congeſta redolent, (quis putet?) æra thymo.*
> *Cæſaris hæc ingens laus eſt, quo vindice, pacis*
> *Iucundos fructus arma inimica ferunt.*

Quãta debeat eſſe cautio in bellis ſuſcipiendis.

Porrò ab armis diſſuadet, nec ea omninò ſumenda vult, niſi alia ratione pacem conſequi non poſſimus. Rectè itaque Cicero dixit, temerè in acie verſari, & manu cum hoſte cõfligere, immane quiddam, & belluarum ſimile: ſed cùm tempus neceſſitasq́; poſtulat, decertandum manu eſſe, & mortem ſeruituti turpitudinique anteponendam. At certè bellum non tam facilè ſuſcipiendum, quàm putant quibus, inexpertis potiſſimùm, dulce: nec de vlla re alia magis deliberandum eſt, neque religioſiùs conſultandum, aut maturiùs aliquid ſtatuendum quàm de bello: cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, ſic damnoſa maximè, & omni parte periculoſa: quandoquidem & qui vicit, & qui victus eſt, ſuo damno ignominiaque de ſuo gradu decidit: ille quidem magno fortè ſui ſuorumq́; diſpẽdio victoriã eſt mercatus: hic, quòd ſpes irrita ceciderit, quàm ægrè ferat, quantoq́; dolore contabeſcat, omnibus coniectandum relinquo. Principes itaque, magnates, aut etiam magiſtratus, nũquam niſi tamquàm ineuitabili neceſſitate preſſi, aleam belli mouere vel minimùm debent; ſed omnibus primùm tentatis remediis de ſuo iure quicquã decedat potius, quàm ſua auctoritate tale aliquid committatur. Notum eſt illud Africani Scipionis, turpe eſſe in re militari dicere, Non putaram, quòd inemendabilis error ſit, qui violentia Martis committitur. Facillimum eſt enim arma ſumere: at eadem ſumpta deponere, non ęquè facile. Nec verò vt infitias iuerim belli principium penes Principes eſſe, ſic exitus ſanè à diuina prouidentia pendêre certò dixerim. Quòd ſi quiſque, vt decet, per ſe coniectaret, quàm

interſit

interſit leui de cauſſa bellum mouere, agnoſceret quàm periculoſus ſit Principum ludus, quibus tam parui eſt momẽti clades & ſtrages infiniti populi, ruina, vaſtitasque; ſed & indigna locorum innumerabilium conflagratio. Valeant itaque quibus tam placet belli fortuna, cuius etiã vel proſperè geſti ominis ipſum pœnitere Principem decet, ſi modò vel minimùm ſapiat, aut niſi ab humanitate prorſus abhorreat. Addam etiam & illud (quòd inteſtina hæc & plus quàm ciuilia bella Gallica nobis tam ſæpè tamq; diu bilem moueãt) nullum regnum, nec vllam Remp. diu conſiſtere potuiſſe, quæ arma crebiò mouerit. Meminerint quibus dulce bellum eſt, quoties in extremum diſcrimen ruerint Athenienſes tot tantisque bellis attriti, & poſtmodùm conſumpti, quorum nempè ciuitas à Perſis incendio deleta, à Laconibus affecta ſæpiſſimè, ac mœnibus ipſis exuta à Philippo Alexandri patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à Rege Ponti Mithridate cædibus & cruore infecta, à Sylla propemodum concuſſa & diruta. Quid Lacedæmonij? quamquam diu ſatis floruiſſe videantur, idem tamen, quod aliæ florentiſſimæ monarchiæ, & oligarchiæ, ſunt experti; quarum quidem exitium non ab externis, ſed certè inteſtinis potiſſimùm odiis atq; diſſidiis eſt profectum. Nihil illa inclyta Roma clarius aut potentius; vtpotè quæ

Principum ludus periculoſus.

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedæmoniorum bella inteſtina.

Imperium terris, animos æquavit olympo.

cuius tamen quãtò aliis gloria & maieſtas eminentior fuit, tantò ruina caſusque grauior & periculoſior. Si verò tanti imperij labefactati cauſſam inueſtigemus, bellorum aleę acceptum eſſe referendum citra negotium iudicabimus. Ea enim Romana ciuitas primùm à Porſena obſeſſa, à Pyrrho territa, ab Annibale identidem concuſſa, à Tatio capta, à Brenno expugnata, & Gallis incenſa: denique viribus ipſa ſuis miſerè proſtrata & penitus fracta, quid poſteris Gothis aut Vandalis reliqui habuit, quod labefactandum aut concutiendum daret? Porrò credibile eſt tantum imperium tam citò non fuiſſe lapſurum, ſi primores ipſi, quique Reipubl. clauum tenebant iis temporibus, in iis quæ parta erant, conſeruandis citiùs elaboraſſent, quàm alienas tanto impetu & ardore animi prouincias inuaſiſſent, vel in exteros, aut etiam ſeipſos bella prouocaſſent.

Romanorum bella.

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

atque fauos grataque mella gerit] Sic ex pace vbertas, quod dicet in ſequenti, vt colligas omnium fructuum prouentum ex pace, contrà ex bello vaſtitatem omnem & calamitatem.

fas ſit

Quando bella ſuſcipienda.

fas ſit tunc ſumere bellum, &c.] Cicero 1. Offic. Suſcipienda bella ſunt, vt in pace ſine iniuria viuatur. & Vegetius lib. 3. cap. 1. Qui deſiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam cupit, milites imbuat diligenter. Adhæc ſcripſit Ariſt. τὸ τοῦ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶναι. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem nolo, ſed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare ſi pace frui volumus, bellum gerendum eſt: ſi bellum amittemus, pace nũquam fruemur. Caſſiod. lib. 3. Variar. epiſt. 1. Tunc vtile ſolum eſt ad arma concurrere, cùm locum apud aduerſarium iuſtitia non poteſt inuenire. D. Auguſtinus Epiſt. 1. ad Bonifac. in ca. Noli exiſtimare. c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis eſt: bellum autem debet eſſe neceſſitatis, vt liberet Deus à neceſſitate, & conſeruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, ſed bellum geritur vt pax acquiratur. Eſto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatem vincẽdo perducas. Idem can. Apud veros. ead. c. & q. Apud veros Dei cultores, inquit, etiam ipſa bella pacata ſunt: quæ non cupiditate aut crudelitate, ſed pacis ſtudio geruntur, vt mali coërceantur, & boni ſubleuentur.

Ex pace

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS *ex ſpicis tenues contexe corollas,*
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His comptæ Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucrésq; fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Aequorei ſi rex alitis inſtar erit.

HVius carminis fontem lubens repeto è Baſilij Magni Hexaëmero, quamquã ſciam idem apud alios certè veteres legi: ſed mihi admodum placet viri huius ſanctiſſimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. ἀλκυών ἐστι θαλάττιον ὄρνεον. αὕτη παρ' αὐτοὺς νεοττεύειν τοὺς αἰγιαλοὺς πέφυκεν, ἐπ' *Emblema è Baſilio tractũ.*

αὐτῆς

ἀκτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη. καὶ νοσσεύει κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα. ὅτι πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαράσσεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι· ἡσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζει τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. ἐν τοσαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττοὺς ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτοῖς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν ὁ μεγαλόδωρος θεὸς τῷ μικροτάτῳ ζώῳ παρέχετο, ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο, καὶ ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι. ταῦτα σοὶ εἰς προτροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς περὶ τὰ ἄλογα τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται. τί οὐκ ἂν γένοιτο τῶν παραδόξων ἕνεκεν σοῦ, ὃς κατὰ εἰκόνα γέγονας τοῦ θεοῦ· ὅπου γε ὑπὲρ ὄρνιθος οὕτω μικρᾶς, ἡ μεγάλη καὶ φοβερὰ κατέχεται θάλασσα ἐν μέσῳ χειμῶνι γαλήνην ἄγειν ἐπιταχθεῖσα. Quorum verborum hæc eſt ſententia: Alcyon auis eſt, quæ mare accolit: quæ cùm ſit in maris littore parere ſolita, deponit oua in arena, & media hyeme nidum componit, quo maximè tempore ventorum impetu mare tempeſtuoſum eſt. Sed tum veti ſe remittunt. compeſcitur ipſum mare, cùm alcyon ſeptem diebus incubat: excludit enim pullos totidem. qui cùm cibum appetunt, ſeptem alios dies ad pullorum incrementum minutiſſimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaque qui ſe mari committunt, id obſeruant, eosq́; dies Alcyonios nominãt. Quæ tibi conceſſa ac tradita ſunt à diuina prouidentia, cuius etiam vis eluceſcit in iis animalibus quę rationis expertia ſunt, vt te commonefacerẽt ad ea petenda ab eo quæ tibi ad ſalutem conferrent. Quidnam etiam, quæſo, vel quod fidem excedat alioqui, non eſt tua paratum cauſſa, qui ad Dei factus imaginem ſis: cùm propter eam tam minutam auem vaſtum illud ac terrificum mare ſedetur, & hyeme media Dei iuſſu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc hiſtoriam flectit & accommodat Alciatus ingenioſè ad pacis optimæ prouẽtum: cuius pacis laudes ex 53. Oratione Stobæi adiicerem, niſi putarem ſatis eſſe ea de re ſtudioſos admonere. Significat enim optimi Principis officiũ in id incumbere penitùs debere, vt ſuum populum in ſuis regionibus & prouinciis neceſſario prouentu inſtructis foueat & tutetur, habita primùm ratione tempeſtatum, earumque calamitatum quæ ſolent in dies accidere: ſinatque ventos remittere, & tandem procellas ebullientes hoſtium conquieſcere, vt ſecuriùs in pace poſtea viuatur: idq́; Alcyonũ more, quæ in medio mari nidum conficiunt admirabili quadam ſollertia, paulùm eminenti ore, & perquàm anguſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine,

Alcyonis ſollertia.

Officium boni principis.

Alcyonum ſollertia in nidificando.

tudine, qui ferro non poſſit intercidi, nec vnde configatur inueniri, tradit Plinius. Quidam ex ſpinis aculeatis, alij ex ſpicis ſegetum & vitium pampinis, eum confectum eſſe nidum volunt. Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides ideò vocantur, totidémq; pòſt diebus pariunt: quo tempore mare tranquillum creditur nauigantibus, qui eos dies obſeruant accuratè. Varro de lingua Latina 6. Alcedo Græcè ἀλκυὼν. hæc hyeme quòd pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies Halcyonios appellant. Vnde Pacuuius:

Alcyonis ritu littus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32.

comptæ.] ornatæ, ſuaues, gratæ. vel ad nidum, vel ad tranquillitatem refert.

trãquilli marmoris.] id eſt, in marmoreo vel ſaxeo ſcopulo, quò aqua marina alluit: vel potius marmor pro mari pellucente & æqualiter ſtrato accipitur.

inuolucres.] nondum apti ad volatum, impuberes. *Inuolucres.*

Lætus erit Cereri, Baccho quoque.] Prouentus & vbertas erit annonæ maxima.

Aequorei ſi Rex alitis inſtar erit.] ſi ſeſe habeat in ſuos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Eſt enim Principis virtus maxima, non modò noſſe, ſed & tutari ſuos. Quod quamquam perſpicuum ſit omnibus, illuſtrandæ tamen huius pulcherrimæ ſententiæ cauſſa, repetam grauem ſanè & cordatam Dionis Chryſoſtomi diſputationem de regno, qua Regum officium & condicionem ponit ob oculos. Sic ergo primùm: Principem continuis laboribus & vigiliis intentum eſſe decet. Nam in naui licet vectoribus abſque cura plerumque deſidere, & ne aſpicere quidem marinos fluctus, imò verò neque ſcire, quod aiunt, vbi nam terrarum ſint. Sic enim permulti hoc modo põtum ſecuri traiiciunt, talis ludunt, canunt, conuiuantur totos dies, & tempeſtate ipſa vndiq; imminente inuoluti expectant euentum: alij oppreſſi altiſſimo ſomno nõ antè ſurgunt, quàm ad portum appulerunt. At gubernatori neceſſe eſt mare ipſum continuò obſeruare, aërem cælumque intueri, ad terram aſpicere: neque ignorare quæ in fundo ſunt, niſi velit allidere ad ſcopulos qui in aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dormit aliis altè ſtertentibus: interdiu autem ſi breuem ſomnum aliquando ſuffuretur, tamen dubius hæret, neque præſenti animo id facit, vt ſæpè ſuos adhortetur aut contrahenda vela, aut clauum

Dionis Chryſoſtomi præclarus locus.

clauum ſiſtendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam inter dormiendum nihil ſegniùs officium faciat, cùm aliis impunè ſomnum capere liceat. Eadẽ ratio eſt expeditionum: militum quiſq; ſui dumtaxat curam ſuſtinet. At ducis munus lõgè maius eſt atque difficilius, nempè vt omnes & ſinguli bene armati ſint, habeantq; veſtium ſatis; nec modò vt illis ciborum ſatis ſit, ſed & vt equi diligenter inſtructi ſint. Quod ſi ſecus videat quàm par ſit, maiore triſtitia ille afficitur, quàm ſi quibus ipſemet indigeret: quippè qui ſuorum ſalutem nõ minoris æſtimet quàm ſuam ipſius. Et quidem reliqua pulcra reuera ſunt; ſed hæc hactenus ſatis.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID rapis heu Progne vocalem ſæua cicadam,
Pignoribusq; tuis fercula dira paras?

Stridula

Stridula ſtridentem, vernam verna, hoſpita lædis
Hoſpitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abiice hanc prædam: nam muſica pectora ſummum eſt
Alteram ab alterius dente perire nefas.

ET hoc ἄδηλον ex 1. Græcorum Epigrammatôn traxit. ſic enim habet Græcus:

ἀτθὶ κόρα, μελιθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
τέττιγα, πτανοῖς δαῖτα φέρεις τέκεσιν.
τὸν λάλον, ἁ λαλόεσσα· τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα·
τὸν ξένον, ἁ ξεῖνα, ἀρινὸν ἠαρινά.
οὐχὶ τάχος ῥίψεις; οὐ γὰρ θέμις, οὐδὲ δίκαιον
ὄλλυσθ' ὑμνοπόλους ὑμνοπόλοις στόμασιν.

Character Emblematis.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad paſtum corriperet. quo orationis inuolucro doctos mutuò ſeſe prouocantes arguit: his enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullum aliud pernicioſius malum ſuboriri poſſit. Si quo conuicio docti ab ignaris & rerum inſciis impetantur, non debet haberi nouum aut inſolens, cùm vtplurimùm audax eſſe ſoleat ignorantia, qua nullum aliud malum aut intractabilius, aut difficilius. At cùm doctus doctum, & Chriſtianum Chriſtianus iniuriis, cõtumeliis, clamoſis diſputationibus, vel etiã famoſis libellis impetit, quod bonis literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius eſſe poteſt? quæ clades, quod naufragium præſentius, cùm in mediis fluctibus irato mari concertatio naſcitur inter nauis ductores, aut etiam gubernatores ipſos, à quibus eorum qui ſunt in eadem naui, vel vita, vel mors pendeat? Nullum certè miſerius accidere detrimẽtum ſocietati humanæ poteſt, quàm cùm eruditi eruditos (à quibus certè pendere debet popularis multitudo, vt eorum ductu ſeſe in officio contineat) nigro dente convellunt: quo fit interdum, vt diutiùs altercando veritatem opprimant. Num verò abſurdum & odioſum maximè omnibus videri debet, eos, quos par eſt inter ſe omninò conuenire, mutuisque officiis animos inuicem ſibi deuincire, nimirùm quòd iiſdem ſacris initiati ad vtilitatem communem liberales diſciplinas attrectare ex officio decet, quas tamquam cõmuni quodam vinculo, & quaſi cognatione inter ſe contineri nemo neſcit: nónne, inquam, prorſus ridiculum eſt, eos ſeſe mutuis iniuriis proſcindere, in vitam moreſque debacchari, & falſis crimi-

Rixa & contentiones à ſtudioſis alienæ.

nationibus æmulos onerare, qui alios coërcendi ius habent, quoties aliqua vel leui occaſione rixantur & decertant? Quæ ſanè contumeliæ eò nocentiores ſunt, quò pluribus communicantur: ex iis enim non minimum famæ detrahitur eorum potiſſimùm, qui, vt loquitur Horatius, hoc ſucco lolliginis, & ęrugine mera tinguntur. Non inuitus quidem fatebor in cõcertationibus & pugnis eiuſmodi quædam certè, nec obſcura ingeniorum videri ſpecimina, id tamen generis eiuſdem ſemper iudicaui non tam laborioſæ quàm periculoſæ plenum opus aleæ, in quo ſæpenumerò vbi quis commendationem nominis aucupatur, neſcio quo fato famæ iacturam ruit. Certè vt hoc adijciam, neminem vnquam fuiſſe credo, qui maledictis & conuiciis in alium iactis honeſtiorem famam mercari vnquam potuerit. Quæ porrò cæcitas in hiſce contentionibus ad iudicem confugere omnium corruptiſſimũ & iniquiſſimum, nempè turbam popularem? cùm in confeſſo ſit, quàm non videat, quamq́ue cæcutiat, vt aduertere nequeat

Nullus è maledictis famam captat.

Aedibus in propriis quæ recta aut praua gerantur?

Itaque quî fieri poſſet, vt ſano mentis oculo quæ captum excedunt ſuum, intueretur? Id quidem (quod tamen grauatè dicã) temporibus noſtris exulceratiſſimis ſatis ſuperq́; ſumus experti, non modò in iis diſciplinis quæ ad humanitatem pertinent, ſed & in diuinis omninò ſcriptis, atque pietatis Chriſtianæ oraculis, quorum auctoritati apud quamplurimos non parùm detractum eſt, quòd de iis importunè & intempeſtiuè doctores pleroſque digladiari viderint. Ex quibus mutuis diſſidiis nihil certè rei literariæ fructus, aut ornamenti acceſſit, ſed de pietate & bonis moribus non minimum deceſſit, dum non eſt quî velit ingenio cedere. Sit aliqua inter ſtudioſos contentio, ſed abſit à maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt ſunt expertes inuidentiæ Muſarum fores, vt inquit Pindarus, ſic ne admittant quidẽ iurgia, vel animorum diſtractionem. Scitè Chryſippus: Qui ſtadium currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè poſſit, vt vincat; at eum cum quo certet, aut ſupplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: ſic tota animi contentione licet ex literis indefeſſo curſu ſplendorem, & nominis celebritatem aucupari, ſed ſocij aut riualis curſum dolo quodam malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinam (niſi prorſus mala ſit) mordaci aceto conſpergere, quò vel deſiſtat, vel habeatur contemptui, non modò hominis eſt diſ-

ſoluti

ſoluti & inuidi,ſed & animi puſilli & planè illiberalis.

Progne.] hirundo,de qua dictum eſt ſuprà.

vocalem.] canoram, λάλον.

pignoribus.] pullis.

Stridula ſtridentem, &c.] In Græco eædem ſunt πολυπτώσεις. Nam τὸν λάλον ἁ λαλόεσσα reddit,ſtridula ſtridentem: ἀρινὸν ἠαρινὰ, vernam verna, id eſt, vere cantillantem: τὸν ξένον ἁ ξεῖνα, hoſpitam hoſpita: vtraq; enim non abhorret ab hominum hoſpitiis. altera enim prope lares patrios nidificat, altera vel in hortulis noſtris exauditur. τὸν ἔυπτερον ἁ πτερόεσσα, aligeram aligera, aliger ales. Permultum illuſtrabit hoc Emblema quęſtio 7. Sympoſ.8. Plutarchi, quæ eſt de nota ſeu ſymbolo Pythagorico, quo hirundinem hoſpitam recipi vetabat. Carnem depaſci ſolet hirundo, inquit, venaturque ſacras illas Muſis canoras cicadas: σαρκοφάγος γὰρ ἐστὶν ἡ χελιδὼν, καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς καὶ μουσικοὺς ὄντας ἀποκτίννυσι καὶ σιτεῖται. vide reliqua. *Hirundo carniuora.*

abice.] abiice, Syncope.

nam muſica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλους, id eſt, canentes, ſtridorem emittentes cicadas. Muſica autem pectora dixit Interpres, quia plerique docent Grammatici, omnes aues canoras dici Muſarum volucres. Cicadas verò ob cantum Apollini ſacras eſſe volunt, iuxta Ariſtophan. Scholiaſten ἐν νεφέλ. οἱ τέττιγες μουσικοὶ ὄντες ἀνάκεινται τῷ ἀπόλλωνι. & Troianos oratores cicadis comparauit Homerus Ilia. γ. Cæterùm hîc γνώμη eſt, qua innuit abſurdum eſſe, & fermè impium, eiuſdem ordinis viros ſeſe mutuò conficere. tum enim vel maximè periculoſa eſſe tempora ferunt, quibus lupus lupinam eſt: & quamquam, vt loquitur Iuſtin.lib.16. aſſiduum inter pares diſcordia malum ſit, tamen id locum habere non debet inter doctos, & ſtudioſos Muſarum cultores, inter quos ſumma animorum cõſenſio & concordia ſit eſt neceſſe. Refer huc Prouerb. Iunij, Canina victitans, Cynocephalum oppugnas. Cent.2. Prou.12.

Muſarum volucres.

Periculoſa tempora quando maximè.

Eloquentia fortitudine præſtantior.

EMBLEMA CLXXX.

A RCVM *læua tenet, rigidam fert dextera clauam,*
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quòd vetus, & ſenio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
Queis fiſſa facileis allicit aure viros?
An ne quòd Alciden lingua, non robore Galli
Præſtantem populis iura dediſſe ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis duriſſima corda
Eloquio pollens ad ſua vota trahit.

Hæc

HAec ἀνδρειαντογραφία Herculis expreſſa eſt ex Luciani quadam præfatione, qua oſtendit Celtas, id eſt Gallos, olim Herculem ὄγμιον appellaſſe, eumque eloquentiæ prudentiæque Deum exiſtimaſſe: apud quos ita effingebatur, vt ſenex, caluus & rugoſus, inculto capite & glabro, cuiuſmodi ſeniores nautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextera clauam tenens, arcum ſiniſtra, pharetrã ex humero pendulam habens; confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahens catenulis ex auro & electro tenuiſſimis, linguæ ſuæ extremitate perforata inſertis, eamque non inuitam, ſed vltrò ſequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo reſtitantes, vt huic aſſentiri videas, ducentem ſe Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentia & fortitudine præſtantem, diſſipatos olim Gallos & efferatos, ad iuſtitiam, & mitiorem vitam viuæ viribus eloquẽtiæ reduxiſſe: cuius facti tam inſignis hiſtoriam mendax Græcia figmentis eſt perſecuta, & ad armorum ſtupenda facinora poſtea conuertit, atque ad ſuum Herculem Iouis ex Alcmena filium retulit, quod Herculi Gallo diuinæ cuiuſdam naturę viro propter ſagacitatem, prudentiam ſingularem, & admirabilem eloquentiam proprium erat. Putant nonnulli ex philologis, nec leuibus ſanè coniecturis aſſerunt, Gallos veteres tum eloquentiæ, tum linguæ Græcæ fuiſſe perſtudioſos. Ioan. Annius in Beroſum de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuiſſe: apud quos quàm domeſtica fuerit eloquentia, pluribus contendit Budæus noſter 1. De aſſe, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De ſeru. corrupt. §. Quod ait prętor. Quin audiamus ipſum Lucianum ſua loquentem lingua, qui ſingula fuſiùs exprimit: Τὸν ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ· τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλάττιοι γέροντες. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ ἡρακλέους. καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι, καὶ ὅλως ἡρακλῆς ἐστί· καί τοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος. ὁ γὰρ δὴ γέρων ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων παμπολύ τι πλῆθος ἕλκει ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους· δεσμὰ δ᾽ εἰσὶν οἱ, σειραὶ λεπταί, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις, καὶ ὅμως ἀφ᾽ οὕτως ἀσθενῶν ἀγό-

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

Quid Hercules ille Gallicus.

Galli veteres ſapientiæ Græce periti.

μενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι, πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες, ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες. ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν. οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψει ταῖς σειραῖς τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπταί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς ἑλλάδα φωνὴν ἀφιείς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια· ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα· πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ κελτοὶ, οὐχ, ὥσπερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες, ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλὰ ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν, εἴ γε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται· τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν, εὐανθῆ τινά. λείρια γὰρ καλεῖται, εἴ γε μέμνημαι, τὰ ἄνθη. ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς, ὁ λόγος ἕλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτὸν, εἰ ταυτῇ τετρύπηται. μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ

al. ὑμῶν. κωμικῶν τινῶν ἰαμβείων, παρ' † ἡμῖν μαθών. τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη· τὸ δ' ὅλον, καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι εἰσὶν, οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc eſt: Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant. eius autem Dei ſimulacrum monſtroſum & abſurdum repræſentant. Apud eos ſenex eſt, inculta glabraque canitie, obrugata cute, & nigro admodum colore, vt marinos nautas eſſe compertum habemus: atq; eiuſmodi cùm ſit, tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim eſt tergore leonis, dextera clauam tenet, pharetram humeris aptatam, ſiniſtra protenſum arcum prætendit, denique omni ex parte Hercules eſt. Verùm quod in imagine admirãdum maximè mihi viſum eſt, ſenex ille Hercules cõfertiſſimam quandam hominum multitudinem

dinem trahit, omnes auribus vinctos. Vincula autem ſunt tenues quædam catenulæ auro electróve fabrefactæ, ſpirulis collaribus pulcherrimis ſimiles. At hi certè tam exilibus vinculis ducti, ne de fuga quidem cogitant, tametſi facilè poſſint: nec omninò reſtitant, aut pedibus in diuerſum renituntur quaſi reſupinantes, ſed hilares lętique ſuum ductorem celebrant, ſpõte feſtinantes omnes, vt ſtudio præueniẽdi laxa etiam vincula relinquant, perinde ac triſtes futuri, ſi eiuſmodi vinculis eximerentur. Quod autem abſurdiſſimum mihi viſum eſt, non pigebit referre. Cùm enim pictori reliquum iam nihil eſſet, vnde catenarum extremitates innecteret, dextera nempè claua ferẽda occupata, ſiniſtra verò arcu tenendo, ſummam Dei linguam perterebratam eſſe voluit, ex eaq; religatis catenis eos trahi fecit: ipſe nimirùm ad eos qui ducebãtur, ſe conuertendo arridebat. Hæc ego quidem cùm diu conſiſtendo eſſem contemplatus, admirabundus, hæſitans & indignans; Gallus quiſpiam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus rerũ noſtrarum, vt qui linguam Græcã exactè doctus eſſet, Philoſophus, vt opinor, ex iis qui in Gallica ſunt regione: Ego tibi, hoſpes, inquit, picturæ huius explicabo rationẽ: videris enim nonnihil hac in re cõturbari. Nos itaq; Galli ſermonẽ & orationem, vt vos Græci, dicimus eſſe Mercurium, ſed Herculi eam tribuimus, nõ quòd hic Mercurio longè robuſtior fuerit. Quòd autem ſenex fingatur, non eſt quod mirere. Solet enim eloquentia in ſenectute demum ſuum omnẽ vigorem † exhibere, ſi modò vera ſunt quæ Poëtæ veſtri dixerunt: Iuniorum mentes inſtabiles & volucres eſſe, ſenectutem autem ſcire dicere † cõmodius, quàm iuuentus ipſa poſſit. Hinc certè ex Neſtoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum oratores floridam quandam vocem emittunt, id eſt, lirioeſſam: nam liria, quantum commemini, vocantur flores. Proinde quòd auribus homines ad linguam vinctos trahit ſenex ille Hercules, id eſt ſermo, non eſt quod mireris, cùm ſcias linguæ auriumq́ue eſſe cognationem. Neque verò ad contumeliam illius hoc fertur: memini enim, ait, iambos quoſdam comicos è veſtris didiciſſe: loquacibus extrema in parte omnibus lingua eſt pertuſa. Cæterùm opinamur Herculem oratione omnia perfeciſſe, virum quidem ſapientem, qui † facundia quamplurima ſubegerit: ſiquidem tela ipſius acutos, certos, celeres, & animas eadem ſauciantes ſermones interpretamur: hinc enim pẽnata verba vos etiam dictitatis. Nolim

Gallus Hercules philoſophus, linguæ Græcæ gnarus.

Hercules apud Gallos, orationis numen.

Senectus eloquentior.

al. exerere.

al. doctius.

Homines vincti auribus.

Herculis eloquentia.

al. perſuadendo.

Locus Seruij. equidem tranſilire quod Seruius 6. Aeneid. annotat ad illud,

Tartareum ille manu cuſtodem in vincla petiuit.

quo loco ait, Herculem à prudentioribus mente magis quàm corpore fortem habitum, adeò vt duodecim eius labores ad aliquod excellens virtutum opus referendi eſſe videantur.

Arcum læua tenet, &c.] Idem omninò cultus eademque figura ac Herculis illius, quem Poëtæ Græci leonis exuuio, claua & aliis armis inſtructum faciunt.

Leo Nemeæus ab Hercule occiſus. *Contegit & Nemees.*] In inſula Nemea leonem occidit Hercules, cuius pellem aiunt vice thoracis induiſſe. eo autem indumento eum fuiſſe vſum, & talem fingi, vt homines, antiqui cultus admonerentur, ait Feſtus lib. 14. Sed hæc parerga.

non conuenit illud, &c.] Huius abſurdi & ἀπρεπήματος cauſſam ex Luciano habes.

tempora cana.] caput canum. effecta ſenij.

Cedunt arma togæ, &c.] Hemiſtichium Ciceronianum, quo ſe Orator ipſe δημοτικὸς, pacis ſemper fuiſſe ſtudioſum declarabat. Verſus hic,

Verſus Ciceronis à multis reprehenſus. *Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ,*

Locus ex oratione in Piſonē. à permultis obtrectatoribus reprehenſus eſt, quo nomine Cicero laborauit inuidia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex oratione contra Piſonem: Non vlla tibi, inquit, Piſo, nocuit inuidia, ſed verſus tui. Nimis magna pœna, te Conſule, conſtituta eſt, ſiue malo Poëtæ, ſiue libero. Scripſiſti enim verſus, *Cedant arma togæ.* Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excitauit. At hoc nuſquam opinor ſcriptum fuiſſe in illo elogio, quod, te Conſule, in ſepulcro Reipubl. inciſum eſt, Velitis, iubeatis, vt, quòd M. Cicero verſum fecerit: ſed quòd vindicarit. Verumtamen quoniam te non Ariſtarchum, ſed Phalarim Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum verſum, ſed Poëtam armis proſequare: ſcire cupio, quid tandem iſto in verſu reprehēdas, *Cedant arma togæ.* Tuæ dicis, inquit, togæ ſummum Imperatorem eſſe ceſſurum. Quid nunc te, aſine, literas doceamus, non opus eſt verbis, ſed fuſtibus. Non dixi hanc togam, qua ſum amictus: nec arma, ſcutum, & gladium vnius Imperatoris: ſed, quod pacis eſt inſigne & otij, toga: contrà autem arma, tumultus, atque belli: more Poëtarum locutus, hoc intelligi volui, bellum ac tumultum paci atque otio cōceſſurum. Quære ex familiari tuo, Græco illo Poëta: probabit genus ipſum, & agnoſcet, neque te nihil ſapere mirabitur. At in illo

altero,

alteɾo, inquit, hæres, *Concedat laurea laudi.* Imò meherculè habeo tibi gratiam. Hærerem enim, niſi tu me expediſſes. Nam cùm tu timidus ac tremens tuis ipſe furaciſſimis manibus detractā è cruētis faſcibus lauream ad portā Eſquilinam abieciſti, indicaſti, non modò ampliſſimę, ſed etiā minimę laudi lauream conceſſiſſe. Atque iſta ratione hoc tamen intelligi, ſcelerate, vis, Pompeium inimicum mihi iſto verſu eſſe factum: vt, ſi verſus mihi nocuerit, ab eo, quem is verſus offenderit, videatur mihi pernicies eſſe quæſita. Omitto, nihil iſtum verſum pertinuiſſe ad illum: non fuiſſe meum, quem, quantum potuiſſem, multis ſæpè orationibus ſcriptiſque decoraſſem, hunc vno violare verſu. Hìc autem γνώμη eſt, & ἐξήγησις τῆς προσωπογραφίας, nimirùm quòd Hercules hic noſter (& Orator quiſq; inſignis) non quidem viribus corporis, ſed facundiæ vi auditores trahat quò velit. Id Cicero locis quamplurimis confirmat. Nam & Orpheum aiunt, citharæ dulciſonæ modulo feras & ſaxa mouiſſe: quod eſt referendum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam, & Ennius flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 8.

Facundia difficilis.

EMBLEMA CLXXXI.

ANTIDOTVM *Aeææ medicata in pocula Circes*
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos, lactis & inſtar habet.
Eloquij candor facundiaq́; allicit omnes:
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

Moly herba quid deſignet. HOmerus Odyſſ. κ. moly herbam à Mercurio Vlyſſi datam ait, tamquam amuletum præſentiſſimum aduerſus omnia veneficia. Herbam hanc nigræ radicis, ſed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio eſt apud Plin.

Plin.lib.25.cap.4. Sic autem habet Homerus:

> *ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' εἴκελον ἄνθος,*
> *μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοὶ, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,*
> *ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.*

Id figmentum nõ raró intelligitur de virtute, ſcientia, omniq; eruditione, ad quam primus aditus arduus eſt ac ſudoris plenus, ſed ſuauiſſimus omnium fructus. τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλὰ, vt habet Adagium. Hîc autem eloquentiam primò quidem abſtruſam & difficilem, deinde multo labore & diligentia partam, iucundiſſimos adferre fructus, hominesque ſui candore allicere intelligitur.

Antidotum.] remedium, ex ἀντὶ καὶ δίδωμι. datur enim contra venenum.

Aeææ Circes.] Virgil. 3. Aeneid.

> *Infernique lacus, Aeææque inſula Circes.*

Anti-

Antiquiſſima quæque commenticia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE *ſenex, cui forma eſt hiſtrica, Proteu,*
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ ſpecies ratio te vertit in omnes,
Nulla ſit vt vario certa figura tibi?
Signa vetuſtatis, primæui & præfero ſecli,
De quo quiſque ſuo ſomniat arbitrio.

Scriptores rhapſodi taxantur

CONuertit Protei πολυμόρφȣ fabulam in ſcriptores quoſdam rhapſodos, & rerum antiquiſſimarum, quæq; extra omnium memoriam poſitæ ſunt, narrationem è variis & ſæpè pugnantibus inter ſe petitam concinnantes: qui cùm ſibi non conue-

conueniant, & pro arbitrio ſomnient de rebus à ſe remotiſſimis, & ingenij humani captum excedentibus, pro germana naturaliq; rerum veritate tenebras quaſdam narrationum offundunt, & portentoſam hiſtoriæ formam è variis petitam, ſeu, vt dixeris veriùs, indigeſtam quandam miſtamque, nullaque penè ſibi parte cohærentem farraginem nobis obtrudunt, vt reuera Proteum quendã in eiuſmodi ſcriptionibus oſtentent. Quod antequàm doceam apertiùs, referam Arnobij verba ex libro 1. contra Gentes: Falſitatis, ait, arguitis res noſtras: & nos veſtras arguimus falſitatis. Sed antiquiora, inquitis, noſtra ſunt, ac per hoc fidei & veritatis pleniſſima: quaſi verò errorum non antiquitas pleniſſima mater ſit, & non ipſa pepererit res eas, quæ turpiſſimas Dij notas ignominioſis concinnauerunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem non potuerunt falſa & audiri, & credi? aut non ſimillimum veri eſt, fidem vicinis & finitimis, quàm ſpatiorum ineſſe longinquitate diſtantibus? Teſtibus enim hæc, illa opinionibus aſſeruntur: & procliuius multò eſt, minus eſſe in recentibus fictionis, quàm in antiqua obſcuritate ſubmotis, &c. Gentes enim pleræq; & nationes ignaræ vetuſtatis, & vetæ perpetuæq; ſeriei temporum, fabuloſas quaſdã origines confinxerunt: vt Theſſali, qui ex lapidibus ortũ ſuum repetebant: Arcades Luna ſe antiquiores exiſtimabant: Athenienſes αὐτόχθονας eſſe ſe cùm oſtenderent, gloriabantur ſuum genus, Ionica gẽte, quæ originem habuit à Iapheth Noëi filio, vetuſtius, ideoque celebrius. Fuit is Proteus marinus Deus, vaticinij peritiſſimus, in quamlibet formã ſe mirabiliter tranſmutans: nam fiebat *— aper, modò ſaxum, & cùm volet, arbor,* inquit Horatius. Quin & Virgil. 4. Georg. *Arnobij locus.*

— fiet ſubitò ſus horridus, atraque tigris,
Squamoſusque draco, & fulua ceruice leæna,
Aut acrem flammæ ſonitum dabit; atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapſus abibit.

Talem deſcribit Empuſam Ariſtophan. in Ranis: *Ariſtophanes de Empuſa.*

καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν δία θήριον μέγα,
ποῖον τί; δεινόν· παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
τότε μὲν βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεὺς, τότε δ' αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τις. ποῦ 'στι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω,
ἀλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γυνή 'στιν, ἀλλ' ἤδη κύων.
Atqui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur ſtatim:

Num

Nunc mula, nunc bos, fitque rurſum femina
Valde venuſta. vbi eſt? ad eam me confero,
Sed rurſus illa haud mulier, at iam fit canis.

Heraclidis locus.

Plato in Euthydemo Proteum ait Aegyptium fuiſſe ſophiſtã, qui prẹſtigiis quibuſdam incautos falleret. Certè Ponticus Heraclides ſub Protei fabula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς ſignificari ait: cuius verba huc referam vel obiter.
εἶθ᾽ ἡ πολυπρόσωπος εἰς ἅπαντα ἃ βούλεται πρωτέως μεταμόρφωσις ποιητικοὶ καὶ τεράστιοι μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μή τις οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμπίους ὁμήρου τελετὰς ἱεροφαντήσειε. τὴν οὖν πρωτομήτορα τῶν ὅλων ὑφίσταται γένεσιν, ἀφ᾽ ἧς τὸ πᾶν ῥίζωθεν, εἰς ὃ νῦν βλέπομεν, ἥκει κατάστημα. παλαιοὶ γὰρ ἦσαν ποτὲ χρόνοι, καθ᾽ οὓς ἀτύπωτον ἢ ὑπόλιμνον ἦν, οὐδέπω κεκριμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς. οὔτε γὰρ γῆ τῇ τῶν ὅλων ἑστίᾳ κέντρον ἐπεπήγει βέβαιον, οὔτε οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτο. πάντα δ᾽ ἦν ἀνήλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγή, καὶ πλέον οὐδὲν ἦν ἢ κεκρυμμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ὁ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ κοσμοδόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τῷ βίῳ τύπον, τὸν κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸν γῆς, ἐχώριζε δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης. τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥίζα καὶ γένα, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο. τούτων δὲ προμηθῶς κιρναμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τὴν ἄμορφον ὕλην. πρωτέως δὲ θυγάτηρ εἰδοθέα δικαίως εἴδους ἑκάστου γενομένη θέα. διὰ τοῦτο μία πρὶν ὢν φύσις ὁ πρωτεὺς, εἰς πολλὰς ἐμερίζετο μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμενος.

ἤτοι μὲν πρώτιστα λέων γένετ᾽ ἠϋγένειος,
αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς.
γίνετο δ᾽ ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

διὰ μὲν οὖν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ. δράκων δ᾽ ἐστὶν ἡ γῆ. τὸ γὰρ αὐτόχθων αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦτο σημαίνει. δένδρον γε μὴν ἅπαν αὐξανόμενον, καὶ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μετάρσιον ἀεὶ λαμβάνον, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰς ἀσφαλεστέραν ἂν προηνίξατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανερωτέρου παρέστησεν εἰπών, γίνετο δ᾽ ὑγρὸν ὕδωρ. ὥστε εὔλογον τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην πρωτέα καλεῖσθαι, τὴν δ᾽ εἰδωλοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόνοιαν, εἰδοθέαν, ἐξ ἀμφοῖν δὲ πᾶν διακριθὲν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ προστακτικὰ τῶν ὅλων χωρισθῆναι· πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα διέπλασεν, φάρον ὠνόμασεν· ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρσαι, τὸ γεννῆσαι, καὶ τὴν γῆν ἀφάρατον, ὁ καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄγονον, ἀφάρατος οἷον γυνή. φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον ὠνόμασε φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ὃ μάλιστα ἐβούλετο σημῆναι. Pontici Heraclidis locum ex interpre-

tatione

tatione Geſneri apponam, ne ſtudioſos noſtra paraphraſi remoremur. Narratur poſtea multiformis, in quaſcumque res voluiſſet, Protei mutatio: quæ omnia Poëticæ & monſtroſæ fabulæ videntur, niſi quis diuina Homeri myſteria, veluti ſacra, mente cæleſti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuerſi originem conſtituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, illam, quam nunc videmus, ſpeciem effecerunt. Erat enim olim mundus informis & cœnoſus, nondum diſcretis rerum notis integritatem ſuæ formæ adeptus. Nam neque dum tellus centrum ſuum pro fundamento rerum omnium ſtabilierat, neque cæli perpetuus motus certa ſede voluebatur: ſed omnia ſine ſolis vſu immota, triſtique ſilentio depreſſa languebant: aliud extabat nihil, quàm informis diffuſæ materiæ ſegnities, antequàm principium illud, à quo producta & conſtituta ſunt omnia, ſalubrem vitæ modum depromēs, mundum mundo redderet, cælumque à terra, & pelagus à continente diſtingueret: quo tempore primùm elementa quatuor, ex quibus ſeu radice ac generis principio nihil non gignitur, ordinem ſuum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur cùm diuina prouidētia diſpoſita ſint, numē illud quod informem priùs indiſcretamq́; materiam certis formis obſignauit, ab Homeri Protei filia Eidothea nominatur, idque meritò, vt quæ εἴδους ἑκάστου θέαν, hoc eſt ideæ ſeu formæ cuiuſuis inſpectionem exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas deinde ſpecies à prouidentia formatus diuiditur. *Eidothea filia Protei.*

Principio eſt viſus ſpeciem ſubiiſſe leonis,
Mox aper inde draco fieri, fera pardalis inde.
In latices etiam ſe vertat, & arbore formam
Mutauit priſcam ramis ac frondibus alta.

Per leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus eſt, vtpotè indigena, & è terra natus. Arbor autem quæuis cùm augeatur, & à terra ſemper in ſublime natiuo motu feratur, ſymbolum aëris eſt. Aquam verò vt clariùs ænigmatis vim demonſtraret, ſuo nomine manifeſtò vocat, inquiens, *Leo quid. Draco quid. Arbor quid. Aqua.*

In latices etiam ſe vertit.

Proinde conuenit informem materiam Proteum appellari, Eidotheam verò prouidentiam, quæ ſingulis formam effigiemq́; ſuam addidit, & vniuerſam molem ab vtriſque diſcretam in cōtinuas ſibi & perficientes mundum partes diuiſam eſſe. Probabiliter verò & inſulam, in qua hæc facta ſunt, Pharum appellauit. Nam *Proteus, materia informis.*

uit. Nam φέρσαι, generare ſignificat: & Callimachus ſterilem terram, ἀφάρατον dixit, ἀφάρατος οἷον γυνὴ, id eſt, ceu mulier ſterilis. Itaque naturaliter locum parentem rerum omnium, nuncupauit Pharum, per vocis etymologiam à fecunditate ductam, quid ſibi vellet inſinuans. Hæc Heracl. Ponticus. Clemens Alexand. Pædagog. 3. cap. 1. retulit Proteum ad cupiditatem animi humani in varias ſeſe mutantem formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus dæmon, &c. Iulianus Epiſtola quadam ad Iamblichum de ſapiente quodam, qui ſuam eruditionem tegeret, intelligi maluit: Πρωτέα μὲν δὴ τὸν αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις, ὡς ἦν σοφὸς, ἐκφήνας· ἐγὼ δὲ εἴπερ ἦν οὗτος σοφὸς Πρωτεὺς, καὶ οἷος πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει, τῆς μὲν οὖν ἤδει φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ, τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι. διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ' ἀπατεῶνος ἔργον ἐποίει, κρύπτων ἑαυτὸν, ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ. id eſt, Aiunt Proteum illum Aegyptium ſe in varias formas commutaſſe, quaſi qui vereretur ne per imprudentiam hominibus requirentibus ſapientem ſe eſſe demonſtraret. Si autem verum eſt eum fuiſſe ſapientem, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus teſtatur) ſcientiæ quidem nomine laudari mihi poteſt, ob ingenium verò minimè. Non enim viri boni, & liberaliter inſtituti, ſed impoſtoris improbi partes agebat, cùm ita ſe fingeret occultando, ne hominibus prodeſſe poſſet. Sed iam ſatis, imò verò plus ſatis. Alij ad alia referunt, vt Iſacius Commentariis in Lycophronem. Certè vt id poſtremò, quę antiqua ſunt, & extra hominum memoriam aut certè coniecturam poſita, quæ inquam παλαιὰ, non malè Proteum Pallenæum referunt: de quo varij varia καὶ παλαιὰ καὶ ποικίλα referunt. Pleríque vatem faciunt, alij Oratorem, vel ſophiſtam, quidam ſaltatorem, alij marinum Deum: ſunt & qui eum regem aut tyrannum fuiſſe velint. Sed haſce tam varias & prodigioſas opiniones recenſere nihil hîc aliud mihi videretur, quàm Proteum quendam hîc affingere. Si qui Proteum denique ad πρώτην ὕλην reuocant, ſentiunt cum Heraclide: ſi qui probabilem hiſtoriam, cum Diodoro libro 2. Eraſm. adagiis, Pellenæa tunica: &, Proteo mutabilior: item Rhodig. 20. cap. 31. nonnihil curioſis animis adiicient.

Clement. Alexand. locus.

Iāblichi locus.

Pallenae ſenex.] Valer. Probus Proteum facit Aegyptium, quem propter inſignem quandam crudelitatem Buſirim nominatum

Proteus Buſiris.

minatum ait, etſi Virgil. Pallenium faciat. Pallene autem vrbs eſt Thraciæ.

forma hiſtrica.] varia & multiplex, qualis hiſtrionum, qui pro rei, quam fingunt, varietate varium cultum aſſumunt.

Inſignia Poëtarum.

EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES *clypeos ſunt qui in Iouis alite geſtant,*
Sunt quibus aut ſerpens, aut leo, ſigna ferunt.
Dira ſed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctaq; ſuſtineat ſtemmata pulcher Olor.
Hic Phœbo ſacer, & noſtræ regionis alumnus:
Rex, olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

Inſignia varia quid notent.

Confert inſignia Poëtarum cum aliis ſtemmatis & ſymbolis gentilitiis, ceu κατ' ἐναντίωσιν καὶ ἀντίθεσιν. Sunt enim qui Aquilam circumferant, ſunt qui Vulturem, alij Draconem, & alia eiuſdem generis, quibus animorum ferocia, immanitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis Olor eſt candidus, Phœbo conſecratus, quique Regi quondam nomen dedit; animi puritatem & integritatem repræſentat, qualis in Poëta ſacro requiritur, qui ſuos omnes labores ad Phœbum literarum Præſidem, & vt loquuntur Græci, μουσηγέτην referre debet, vt cantus dulcedine poſteritatem ſibi deuinciat, nec minus in admirationem rapiat, ac cygni paulò ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Inſignia Poëtarum cygnus.

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.

Locus Platonis de cycno ante mortē canente.

Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phædone: ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν. οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν ᾄδοντες, καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσιν γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ εἰσὶ θεράποντες: hoc eſt, vt apparet, ad diuinandum videor vobis eſſe cygnis deterior: Illi quidem quando ſe breui morituros agnoſcunt, tum magis admodum, & quidem dulcius modulantur quàm antea conſueuerint, & quod ad Deum, cuius erant famuli, tunc ſint migraturi, congratulantur. Hæc non me mouet, quod Aelianus 1. ποικίλ. ἱστ. & Plin. cap. 23. lib. 10. negant cygnum canere: id enim diſcutere non eſt noſtri inſtituti. ſed certè obiter adnotabo Aegyptios, cùm muſicum ſenem ſignificarent, cygnum pinxiſſe: quòd, inquit Orus ſeneſcens concentum edat ſuauiſſimum. Quin & Pierius hauì Poëtam, animi candorem, & Apollinem deſignari ſcribit quem lege lib. 23. Artemidorus, vt poſtremò id adnotem, lib. 2 De ſomniis, Cygno virum ait muſicum ſignificari, atque adeò muſicam ipſam: occulta is detegit coloris ratione, &c.

Qui negent cycnum ante mortem canere.

Cygnus quid ſignificet.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur eſſe hypallage, pro, Alitem Iouis in clypeis, &c.

ceris.] imagines cera expreſſas. Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent vndique ceræ
Atria, &c.

Cycnus Phœbo ſacer.

Hic Phœbo ſacer.] Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τε εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν

πρόσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror, diuinatione præditi præſagiunt alterius vitæ bona, adeoque cantant alacriùs, geſtiuntque ea die, quàm ſuperiori tempore. Non verebor Octauij Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè acceſſit, lepidos ea de re verſus apponere, è li. De Poëtarũ cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cæleſtes edere voce ſonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur ſacraſſe vetuſtas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos.
Candida fama viget nullo violabilis æuo,
Nec mors huic nigras iniicit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cygnus Ligurum Rex, in Gallia tranſpadana, Muſicæ laude clarus: qui cùm deceſſiſſet, ab Apolline in ſui nominis auem mutatus creditur, ait Pauſanias in Atticis. Aliam cauſſam 2. Metamorph. Ouid. adfert, Cygnumque alterum Neptuni filium, in auem ſui nominis mutatum facit, eius operis 12. *Cygni regis hiſtoria.*

Muſicam Diis curæ eſſe.

EMBLEMA CLXXXIIII.

L O C R E N S I S *poſuit tibi Delphice Phœbe cicadam*
Eunomus hanc, palmæ ſigna decora ſuæ.
Certabat plectro Sparthyn commiſſus in hoſtem,
Et percuſſa ſonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm ſtridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum citharæ argutans ſuauis ſeſe intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæq; allecta, ſoni ad legem deſcendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.

Ergo

Ergo tuæ vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicadæ,
Pro cithara hic fidicen æneus ipſa ſedet.

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam: ἐδείκνυτο δ' ἀνδριὰς ἐν τοῖς Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ, τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζῴων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν. νικῆσαι μέντοι τὸν Εὔνομον καὶ ἀναχθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id eſt, Oſtenditur apud Locros Eunomi citharœdi ſtatua, quę inſidentem citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Ariſtone Rhegino veniſſe in contentionem, vter præmium ſortiretur. Ariſtonem fuſis precibus Delphorum ciues rogaſſe, vt ſibi adeſſent: maiores enim ſuos ipſi Deo Apollini conſecratos, & à Delphis Rhegium miſſam coloniam norat. Eunomum autem dixiſſe illis, numquam de muſica ab eorum primordio certamina fuiſſe, cùm quidem apud eos cicadæ cunctorum animalium cantu ſuauiſſimę omninò ſonum non haberent. Nihilominus Ariſtonem ſpe victorię ad laudem aſſequendam ſtrenuum: Eunomum tamen victorem declaratum, ſtatuam, quam diximus, in patria collocaſſe. Cùm enim inter certandum chorda vna fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans adfuit, quæ ſupplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot verſibus ab Alciato coërcitum, legere eſt in ſectione quarta Græcor. Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδούς, quod huc aſcribam.

Fons Emblematis.

Statua Eunomi.

Typus Emblematis.

εὔνομον, ὦ 'πόλλον, σὺ μὲν οἶσθά με πᾶς ποτ' ἐνίκων
σπάρτιν ὁ Λοκρὸς ἐγώ. πευθομένοις δ' ἐρέω.
αἰόλον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον. ἐν δὲ μεσεύσῃ
ᾠδῇ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπεκρέμασεν.
καί μοι φθόγγον ἑτοῖμον ὁπανίκα καιρὸς ἀπῄτει,
εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν τὠτεκὲς οὐκ ἔμενεν.
καί τις ἀπ' αὐτομάτου κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀνασὰς
τέττιξ ἐπλήρου τὠτεκὲς ἁρμονίης.

νεῦρα γὰρ ἐξετίνασσον· ὅθ' ἑβδομάτας δ' ἐμελοίμαν
χορδᾶς, κἀν τούτῳ γῆρυν ἐνιχράμεθα.
πρὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς οὔρεσιν ᾠδὸς
τῆνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθηρμόσατο·
καὶ μὲν ὅκα φθέγξοιτο, σὺν ἀψύχοις τόκα νευραῖς,
τῷ μεταβαλλομένῳ συμμετέπιπτε θρόῳ.
τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἐγὼ χάριν. ὃς δὲ τυπωθεὶς
χάλκεος, ἁμετέρας ἕζεθ' ὑπὲρ κιθάρας.

Muſica magna vis. Meminit huius hiſtoriæ Clemens Alexandrinus initio ſtatim orationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Eius narrationis *ἐξήγησιν* continet *ἐπιγραφὴ*, nimirùm Muſicam Diis eſſe curæ: quod & ſignificat Homerus Iliad.α. cùm induxit Deos cithara vtentes poſt contentionem de Achille. quod & certè non modò ethnicorum ſcripta declarant, ſed maximè libri ſacri continent, quanta fuerit lege diuina Muſicæ commendatio, vt 1. Reg. 16. & apud regium Pſaltem variis in locis. Conſule & D. Auguſt. De ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripſit Plutarch. elegans de Muſica commentarium, cuius vires attingit poſteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda iracundia. Athen. item 12. cap. 4. & 14. cap. 11. Quantum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicada: &, Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Eraſm. Sed ſi quis plura volet, ad illuſtrationem huius Emblem. conduxerit fortaſſe legere Plutarchi tractatum De animæ procreatione, ad finem. Sed vide num huc conciliare poſſis Strabonis illud ex lib. 10. *εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν· ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι. τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι*: Rectè quidem dictum eſt, mortales tum maximè Deos imitari, quando benefici ſunt: rectiùs verò quis dixerit, cùm beati fuerint. quod ipſum eſt gaudere, feſtos dies agere, & philoſophari, & muſicam attingere.

Locus Strabonis additus ex coniectura.

Phœbus Delphicus. *Delphice Phœbe.*] à Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Delphicus dictus eſt, in qua nimirùm oraculum fuit toto orbe celeberrimum.

plectro.] inſtrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur. Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

in hoſtem Spartyn.] in aduerſarium Spartanum, id eſt, Ariſtonem, Spartyn, Græcus accuſatiuus. Græcum epigramma, vt habent

habent vulgati codices, ſecutus Alciatus, in errorem potuit impingere. Quod eò dico, quia vox, σπάρτιν, videri ſuſpecta, non temerè poteſt. ſic legendum putat Nicolaus Gulonius, literarum Græcarum profeſſor Regius: πατρίδ' ὁ λοκρὸς ἐγὼ. &c. pro eo quod diceremus, καὶ τὴν πατρίδα ὁ λοκρός. ſic enim recta erit carminis ſententia. Eunomus enim Locrenſis erat, non Spartanus. niſi fortè putet aliquis σπάρτιν, eſſe agnomen quoddam vel cognomen, quod neſcio an probare debeam.

Trita fides.] rupta.

ſtridere.] diſſonare.

bombo.] ſono.

argutans ſuauis ales.] cicada ſuauiter canens.

deſcendit ad legem ſoni.] aptauit ſeſe ad inſtrumenti muſici concentum.

ab altis ſaltibus.] à ſyluis, & relictis nemoribus, in quibus potiſſimùm frequentia eſt cicadarum.

ô ſancte.] Phœbe.

tuæ cicadæ.] tibi ſacræ. quo de ſuprà.

Pro cithara hic fidicen.] Ne tanti miraculi memoria temporis vetuſtate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea inſidente conſecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Græci epigrammatis particulam poſtremam ita corrigit Gulonius meus, τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἔχω χάριν. quæ lectio, vt facilior, mihi probatur.

Litera occidit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

V I P E R E O S *Cadmus dentes vt credidit aruis,*
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu.
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextraq́; iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notasq́; magiſtris
Tradidit, iis ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui dirimuntur ope.

Epimy-

EPimythion eſt elegantiſſimum, quo literatorum æmulationem inter ſe contentioſam innui vult. Sed quia permulta ſimul occurrunt, quæ vno comprehendi faſce non poſſunt, auſpicandum eſt à Cadmi fabula. Is Agenoris Phœnicum *Cadmi hiſtoria.* regis filius, à patre miſſus ad Europam ſororem quærendam, iuſſusque Phœniciam priùs non repetere, quàm illam vnà ſecum reduceret, Apollinis oraculum dicitur adiſſe, vt quid ſibi eſſet agendum, certò noſſet, eumque reſponſum cepiſſe, vt indomitæ bouis ductum ſequens, ibi tandem ſiſteret, ſedemque figeret, quo loco illa procumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas Bœotias condidit, Harmoniam Martis ex Venere filiam duxit vxorem. Adhæc Draconem Caſtalij fontis cuſtodē Marti ſacrum interfecit, cuius dentibus (ſuaſu Palladis) humo, vt ſata quædam mandatis, armatorum militum legiones prodiere, quę ſe mutuò ſtatim trucidarūt, demptis quinque reliquis, qui Palladis conſilio fœdus & pacem inire non recuſarūt: quibus poſtmodum reuerſis in gratiam, auxilium Cadmo tulerūt in Thebis inſtaurandis. Hi denique in numeroſum populum excreuerunt, totamque Græciam ſuo genere & præclarè geſtis nobilitarunt. Hiſtoriam fuſius 3. Transformationum Ouid. eſt perſecutus. Sati dentes labore Cadmi, literæ ſunt per totam Græ- *Sati dentes quid.* ciam primùm ſparſæ, quas ille ingenioſus & induſtrius admodum artifex fertur Græcis ipſis tradidiſſe. Quod omninò vel de ſermone literarum monumentis comprehenſo, vel de contentionibus hominum literatorum eſt accipiendum. Draconem *Draco vnde dictus, & quid ſignificet.* primùm παρὰ τοῦ δέρκειν, id eſt, acutiſſimè videre, denominatum aliàs admonuimus: quo ſapientiam intelligimus, & diſciplinarum circulum literis comprehenſum. At ea liberalis cognitio ſermone communicatur & ſcriptis. Sermonem quidem *Sermo vnde dicatur.* à ſerendis verbis eſſe dictum volunt Grammatici, qui ſermo qua parte literis continetur, ſedecim primùm characterum notis conſtabat (tot enim Draconis eſſe dentes aſſeuerant, qui naturæ rerum hiſtoriam perſecuti ſunt) qui characteres non modò parum inter ſe conſentiunt, ſed & ſeipſos mutuo quaſi tollunt: id eſt, coaleſcere, aut ſignificare quicquam non poſſunt, niſi quinque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio redeunt in gratiam, id eſt, articulatam orationem faciunt. Arma- *Haſtæ, gladij quid.* torum haſtas & gladios poſſumus transferre ad accentuum vel ſpirituum ſedes ſiue notas: quæ non niſi Palladis, id eſt, intelligentiæ beneficio, bene inter ſe componi & conciliari poſſunt.

Inuidia literatorum.

Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, ſtudioſos arguunt, qui liuore & æmulatione quadam moti, ſibi mutuam inferunt internecionem, dum ſcriptis vltro citroque editis, vel etiam verborum concertationibus, id eſt, λογομαχίαις rixantur, ſuorum συνδρόμων & riualium laboribus detrahunt, eorumque doctrinam importuniùs vellicant. Vidit plus quàm ſatis eſt eius rei exempla noſtra ætas, quæ vt politiorẽ concinnioremq; non modò artium, ſed totius philologiæ tradendæ methodum habuit; ſic certè plura, & quidem nocentiora eò monſtra parturiit, ſic vt vero verius dictum ſit, Vbi mel, ibi fel: &, Vbi vber, ibi tuber ſuccreſcere. Porrò numerus perexiguus à Minerua ſapientiæ Pręſide pacatus, & qui tandem in infinitum numerum excreuerit, ſtudioſorum condicionem notat, qui cùm ſe mutuò iuuant, vberrimum doctrinæ prouentum referunt. Hanc fabulam ingenioſè & lepidè traducit Anulus in typographos Lugdunenſes, refertque dentes ſerpentis ad ſedecim literas, quæ tot primùm fuerunt Cadmi tempore: ex quibus conſonas ſeſe interficere ait, quòd nihil ex ſe virium habeant: quinque vocales, quæ per ſe vocem faciunt, quæque aliis ſoni vim communicãt, referre quinque milites, qui mutuò in pacem conſpirarunt. concluditque poſtremò typographum elementorum typos, quaſi Cadmum ſerpentis dentes diſſeminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanitatem perueniant. Sed Anuli carmen præſtò habeamus:

Bartholomæus Anulus.

Cui iaculum, iaculoque animus præſtantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præſtans facundia, & armis
Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humanæ circulus eſt Sophiæ:
Quarum quinque (aliis ſe collidentibus vltrò)
Plena vocales integritate manent.
Ac terreſtribus has animis inſeuit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes ſparſiſſe draconis,
Exque ſatis natos dentibus eſſe viros:
Qui ſe occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Poſt reliquos cæſos, quinque ſuperſtitibus.
Ex quibus eſt hominum pòſt multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.

Huius

Huius ad archetypum, literas qui ſpargit in vrbe,
Quæ nomen, vires, ſtemma leonis habet,
Quique libris homines ſapientes perficit: an non
Iure pari poſſit dicere chalcographus?
Semino ſerpentis dentes in pelle leonis,
Hoc eſt Lugduni, qui Leo Gallicus eſt.

Vipereos dentes, &c.] Totam hanc narrationem habet Ouid. 3.Metamorph. Lege adhæc Plin.lib.7.cap.56.Solin.cap.13. & Lod.Viuis Comment. De ciuit in cap.39.lib.18. Vipereos autem dentes dixit, pro ſerpentinis, συνεκδοχικῶς, ſpeciei pro genere. Alluſit Plutarch. ad fabulam Cadmi, qua dicitur ſerpentis dentes proſeminaſſe, initio diſputationis, Cur oracula dare Pythia deſierit. Sed fortaſſe conduxerit ſtudioſos euoluere Sympoſiacon 9. eiuſdem, quæſt.3.& 4. quo loco quærit cur A, literarũ prima ſit accepta. Aliò flexit hanc fabulam Dio Chryſoſt.orat.23.quem conſule, ſi vacat.

credidit aruis.] mandauit ſolo.

Aonio ſolo.] in terra Græcia, Aonia dicta Græcia, ab Aone Neptuni filio, rege Bœotiæ.

monitu Tritonidos.] ſuaſu Palladis. Ouidius:

Et ſua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides.] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiam ſumpſerunt Poëtæ, quòd Cadmus literas Græcas à Phœnice acceptas in Græciam detulerit.

Dicta

Dicta ſeptem ſapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

H Æ C *habeas, ſeptem ſapientum effingere dicta,*
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus eſt, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, ſiue libella docet.
Noſcere ſe Chilon Spartanus quemque iubebat:
Hoc ſpeculum in manibus, vitraq́ʒ ſumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus, at ne quid, dixit, nimis. hæc eadem aiunt,
Contracto qui gith ore liquefaciunt.

Reſpe

eſpexiſſe Solon finem iubet. vltimus agris
Terminus haud magno ceſſerit ipſe Ioui.
eu quàm vera Bias, Eſt copia magna malorum:
Muſimoni inſideat effice Sardus eques.
e præs eſto, Thales dixit, ſic illita viſco
In laqueos ſociam parra, meropsq́ue trahit.

S Eptem ſapientum tanta fuit apud priſcos auctoritas, vt propter vitæ integritatem & ſententiarum quarundam paucis erbis comprehenſarum pondus & grauitatem, ſoli omnium σοφοὶ dicerentur. Vitæ quidem inſtituto & moribus ab aliis differebant, & ſeriis quibuſdam ſententiis & apophthegmatis aorum mores informabant. D. Auguſtinus De ciuitate 8. & 18. os ait claruiſſe poſt Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabia quædam hominibus præſtitiſſe, nullumque monumentum, uod ad literas attinet, poſteris reliquiſſe, niſi quòd Solō quaſam leges Athenienſibus dederit, Thales verò Phyſicus ſuoım dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegmata Voterran. habet Philologiæ 28. ex Demetrio Phalereo; & eaem explicuit Beroaldus in Heptalogo, & Eraſmus paſſim in Chiliadib. In Græcorum Epigrammatôn collectaneis octoſtihon extat de ſeptem horum ſententiis inſignioribus, & de cuıſque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatem aſcriere non grauabor. Adde quòd eædem ipſæ ſint, quas Alciatus luſtrat ſymbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inſeruiat: *Septem Græciæ ſapientes qui.*

ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
μέτρον μὲν κλεόβουλος ὁ λίνδιος, εἶπεν ἄριστον.
χίλων δ' ἐν κοίλῃ λακεδαίμονι, γνῶθι σεαυτόν.
ὃς δὲ κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, περίανδρος:
πιττακὸς, οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ μιτυλήνης.
τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο, σόλων ἱεραῖς ἐν ἀθήναις.
τοὺς πλέονας κακίους δὲ βίας ἀπέφηνε πριηνεύς.
ἐγγύην φεύγειν δὲ θαλῆς μιλήσιος ηὔδα.
Nomina, dicta, vrbes ſeptem canimus ſapientum.
Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognoſce ipſum, Lacedæmonis incola Chilon.
Quique Corinthius eſt, iram rege, ait Periander.
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon, vitæ, inquit, reſpice finem.

Non ſpon-

Non ſpondere, Thales Mileſius vtile cenſet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

Apud Auſonium pleniùs eadem apophthegmata Græcè & Latinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem ſapientum videre eſt. Cætera percurramus.

Cleobulus. *Cleobulus.*] Hic ex Pindo vrbe Rhodi inſulæ, patre Euagora, in Aegypto didicit. Dicebat, cauendas eſſe inimicorum inſidias, & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laërt. lib. 1. Huius inſigne dictum fuit ἄριστον μέτρον, Optima menſura, vel Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς deſignandum, trutina ſiue lanx adhibetur: eâ enim quęque ponderantur. Idem habet Heſiod. 1. ἔργων.

Chilon. *Chilon.*] Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magiſtratus à tribunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit pauciloquus, in ſermone conciſus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconiſmus. Elogio proditum eſt, ſeptem aliorum fuiſſe ſapientiſſimum. Eius inſigne apophthegma, γνῶθι σεαυτὸν, quod per ſpeculum intelligitur. Plura Laërt. lib. 1. Plin. lib. 7. cap. 32. & Eraſm. in Adag. Noſce teipſum. Sententiam hanc tribuit Aeſopo Plutarch. ad finem Sympoſij ſeptem ſapientum.

Periander. *Periander.*] Hunc aiūt Tyrannum fuiſſe immodica quadam iracundia, quíque ciuitatem auro ſpoliarit, & inceſtus non nominandos perpetrarit. vnde plerique negant hunc fuiſſe vnum è ſeptem ſapientibus, ſed alterum quendam nomine Periandrum Ambraciæ natum. Dictum celebre, *Iram cohibendam*: quod freno ori admoto intelligi datur apud quoſdam ſcriptores. Sed hîc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem purgat, & admotum naribus medetur lipothymiæ. Vide Plin. 20 cap. 4. & lib. 26. cap. 9.

Pittacus. *Pittacus.*] Hirrhadio patre Thrace natus, vir amans libertatis, iuſtiſſimus & fortiſſimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν, & γνῶθι καιρὸν: quorum altero mediocritatem, altero tempus eſſe cognoſcendum, id eſt, temporis habendam eſſe rationem admonebat. Symbolum autem prioris eſt gith, nigerrimum ſemen optimumque, excitatiſſimi odoris, quo minimo ſumpto in cibis dat ſaporis gratiam: largiùs autem, venenum exhibet. Plerique ſuſpicantur eſſe minutulum piper, quod poyuretum noſtri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib. 20. cap. 17. Melanthion & melaſpermon nominat, de cuius ibidem viribus ſatis, & lib. 19. cap. 8.

Solon.

Solon.] In Salamine inſula natus, quæ iuris erat Athenienſium, parentibus nobiliſſimis ortus, leges Draconis ſanguinarias mitigauit, aliis promulgatis æquioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatum dicendum, ſed expectandum vitæ finem dicebat. quod Ouidius 3. Transformat. retulit his verbis: *Solon.*

—ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini, dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremaque funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem ſuprà iam ſatis expreſſimus.

Bias.] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius inſigne dictum à plurimis celebratum: *Omnia mea mecum porto*: & illud noſtrum, οἱ πλεῖυς κακοὶ, quo taxabat vitiorum inter homines omni parte ſcatentium multitudinem: quod figuratur per Sardum hominem muſimoni inſidentem. Muſimones, aſini, muli, aut equi breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius: *Bias.* *Sardi.* *Muſimones.*

Pretium emit qui vendit equum muſimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij ſunt habiti. Notatur igitur rerum malarum abundantia ſub duobus hiſce, quibus abundat Sardinia. Lege Plinium 8. cap. 49. De Biante Laër. Valer. Max. lib. 7. & Gell. lib. 5.

Thales.] nobiliſſima ortus familia Mileti, Geometriæ & Aſtrologię peritiſſimus. Inter eiuſdem graues ſententias eſt ea, qua monebat ſponſionem non eſſe faciendam, ἐγγύα πάρα δ᾽ ἄτη. qui enim ſe vadem ſtatuit, ſibi ſeruitutem, alteri libertatem parat. Clemens Alexandrinus 6. Stromatum, Sponſionem eſſe noxæ filiam dicit (ex Thalete) ſponſionis verò mulctam: id eſt, ἐγγύα ἄτης θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζαμία. Symbolum eſt parra vel merops, quæ pedibus aut viſco captæ conſocias attrahunt. Tales enim ſunt debitores, qui vt ſeſe explicent irretitos, alios quos poſſunt fideiuſſores aucupantur. Parra quidem auis inauſpicata, quæ galerita vel alauda dicitur. Plinius 11. cap. 37. Merops, quòd apes comedat, apiaſtra, idem lib. 10. *Thales.*

Submo-

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD monſtrum id? Sphinx eſt. Cur candida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſſa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, ſunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quid Delphica litera poßit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Namque vir ipſe bipesq́; tripesq́; & quadrupes idem eſt,
Primaq́; prudentis laurea, noſſe virum.

Vt mi-

VT minùs prouectis aliquantiſper conſulam, paulò altiùs repetam carminis huius argumentum ex ſententia Diodori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt, Agenoris ex Labdaco nepos & Iocaſtæ filius: quem pater cùm ex oraculo futurum cognouiſſet, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recèns natum paſtori dedit interficiendum. Ille ſuſpenſum traiecta reſti per vtrumque pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus paſtor regius, tum fortè miſericordia motus, ad Regem ſuum Polybum detulit: qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedum Oedipum nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuiſſet iam corpore robuſtus & animo forti, ſui generis ignarus, Apollinis oraculum de patre conſuluit: à quo reſponſum habuit ſe parricidam futurum, & ſuæ matris maritum. Itaque Corinthum repetere noluit, viamque ingreſſus qua Thebas proficiſceretur, obuium parentem (à quo, quòd non ceſſiſſet, ſceptro fuerat percuſſus) interfecit. Regio Thebana tunc temporis infeſta erat cladibus, & latrociniis Sphingis. Monſtrum id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma ſolebat proponere, eosque qui id neſcirent diſſoluere, de ſaxis præcipites dabat. Hoc verò tale fuiſſe traditur ænigma: *Quod animal eſſet & quadrupes, & bipes, & tripes.* quod Auſonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus eſt his verbis: *Qui bipes & quadrupes foret, & tripes, omnia ſolus,*

Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,

Sphinx, volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon itaque Thebanorum Imperator eam ob cauſſam edictum per vniuerſam Græciam promulgari iuſſit, eſtque pollicitus, vt qui Sphingis ænigma diſſolueret, ſuam illi ſororem daret vxorem. qua fama excitatus Oedipus, ad montem Spinthium profectus, ænigma ſoluit, deque humanæ vitæ partibus interpretatus eſt. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: ſenex autem tripes, quòd ſæpiùs vtendum baculo ſit ea ætate, quæ aliquid vietum habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia ſe ex edito monte præcipitem dedit. Hanc fabulam variis modis à ſcriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Heſiod. in Theogonia: ſuntque qui aſſerant Sphingem eſſe ex genere ſimiarum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalib. & Solinus cap. 30. Polyhiſt. ſimias eſſe

Oedipi vita & fatum.

volunt. Alia Plin. ſcribit lib. 8. cap. 21. & 11. cap. 72. & 35. c. 12. ex quibus locis petendam eſſe veram Sphingis deſcriptionem plerique cenſent. Sabellic. principio Ennead. 7. libro 1. credit Sphingem pernicioſum quendam hominem fuiſſe qui ſua calliditate multos peremerit. Sed hæc miſſa faciamus, & ad mythologicam tractationem veniamus. Sphinx triformis (vtpotè quæ puellari forma ſit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiam arguit, in editiſſimo huius vitæ monte, & quaſi theatro locatam, infinitam hominum multitudinem ſua feritate opprimere non alia de cauſſa, niſi quòd ſeſe non agnoſcant, id eſt, ſe homines eſſe ignorent. Triplex autem monſtri forma refertur ad tres primarias cauſſas efficientes ignorantiæ.

Sphingis deſcriptio.

Nam virginea facies voluptatem repræſentat, fœdamque libidinem, quæ hominem ita excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerantẽ in belluinam fermè naturam cõmutet, quo fit vt ab omni vera diſciplina rectaque inſtitutione penitùs abhorreat. Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quaſi obſidetur, leuitatem & inconſtantiam animi ſatis apertè declarant, quæ quidem cum rationis principatum, vel naturæ vel conſuetudinis vitio præripuit & occupauit, quid in homine reliqui eſt, quod firmum aut conſtans eſſe vel videri poſſit? Cæterùm pedes, quales ſunt leonis, indicant ſuperbiam arrogantiamque; quæ cùm falſam de rebus opinionem habeat, ſeque ſcire putet quod neſcit, non mirum eſt ſi turpiter impingat, & longiſſimè abſit à perfecta rerum cognitione. Prima itaque ignorationis cauſſa eſt ingenij leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè ſe deceat, non videt. Altera eſt corporis voluptas, primo quidem aſpectu blandiens, ſed aſperrima, triſtiſque, poſtquàm guſtaueris: De qua ſic alibi,

Virginis facies in Sphinge. *Pluma Sphingis.* *Leonini pedes.* *Ingenij leuitas.* *Voluptas corporis.*

— meretricius ardor

Egregios iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Tertia cauſſa omnium pernicioſiſſima, & ad nocendum maximè præſentanea, eſt animi elatio & arrogantia: de qua, quia iam alibi ſatis, hîc pluribus non dicam.

Superbia.

Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia.] Quia hîc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur eſſe tractum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipſiſſima verba huc traduco ad maiorem fidem: ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προεβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίῃς, ἐσῴζετο· εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ

Sphinx, ignorationis ſymbolum.

ἐπ

ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφὶγξ ἐστίν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακὸν ἐστὶν ἐν τῷ βίῳ ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐχ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. id eſt: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Sphinge proponebatur hominibus. Qui enim illud intellexerat, ſalutem quidem conſequebatur; qui verò minimè, in exitium incidebat. Eo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim eſt hominibus inſipientia. Hæc autem proponit quid bonum, quid malum; quid neq; bonum, quid neque malum ſit in vita. Quæ ſi quis minus intellexerit, ab eo interimitur: neque id ſemel, ſicut is qui depaſtus à Sphinge moriebatur, ſed per omnem vitam paulatim abſumetur, vt qui perpetuis ſuppliciis addicti ſunt: contrà verò ſi quis agnouerit, occiſa tandem inſipientia, ſalutem ipſe conſequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit. hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermiſſum) Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ad ingenij ſollertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Aelian. de hiſtoria animal. lib. 2. cap. 7. Retulit ad iuſtitiam Dio Chryſoſtom. Orat. 10. ſub finem, & torquet ad ſophiſtarum genus.

At quibus eſt notum, &c.] Plato in Charmide, & Plutarch. variis locis tradunt aſcriptum fuiſſe pro foribus templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id eſt, NOSCE TEIPSUM, in quo omnis ſapientiæ neruos eſſe ſitos permulti auctores tradiderunt: quod Alcibiadi apud Platonem Dialogo De natura hominis, omnium difficillimum videtur, eiuſque difficultatis rationem explicat Anton. Zimara lib. Problematôn. Hanc ſententiam diuino beneficio in terram ad homines delapſam plerique exiſtimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidem diuini præcepti vires, vt copioſè, ſic & eruditè tractat M. Tullius De legibus 1. Qui ſeipſum norit, inquit, primum ſe aliquid habere ſentiet diuinum, tantoq; munere Deorum ſemper dignum aliquid & faciet & ſentiet: & cùm ſeipſe perſpexerit, totumque tentarit, intelliget quemadmodum natura ſubornatus in vitam venerit, quantaque inſtrumenta habeat ad obtinendam, adipiſcendamque ſapientiam: quemadmodum

Noſſe ſeipſum, quam vim habeat.

modum principio rerum omnium, quaſi adumbratas intelli-gentias animo ac mente conceperit, quibus illuſtratus, ſapien-tia duce, bonum virũ, & ob eam ipſam cauſſam cernat ſe bea-tum fore. Nam cùm animus cognitis perceptiſque virtutibus, à corporis obſequio indulgentiaq́ue diſceſſerit, voluptatemq́;, ſicut labem aliquam dedecoris oppreſſerit, omnemq́ue mortis doloriſq́ue timorem effugerit, ſocietatemq́ue carnis eiecerit, tum omnibus ſe naturâ coniunctum duxerit, cultumq́ue Deo-rum & puram religionem ſuſceperit, & exacuerit illam vt ocu-lorum, ſic ingenij aciem ad bona eligenda, & reiicienda con-traria: quæ virtus ex prouidendo eſt appellata prudentia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idemq́ue cùm cælum, ter-ras, maria, rerumq́ue omnium naturam perſpexerit, eaque vn-de generata, quò recurrant, quando, quomodo obitura, quid in his mortale & caducum; quid diuinum æternumq́ue ſit, vide-rit, ipſumq́ue ea moderantem & regentem penè prehenderit, ſeq́ue non vnis circundatum mœnibus popularem alicuius de-finiti loci, ſed ciuem totius mundi, quaſi vrbis vnius agnouerit: in hac ille magnificentia rerum, atque in hoc conſpectu, & co-gnitione naturæ, Dij immortales, cùm ſe noſcet (quod Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm deſpiciet, quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgò dicuntur ampliſſima? Atque hæc omnia quaſi ſepimento aliquo vallabit, diſſerendi ratione; veri & falſi iudicandi ſcientia, & arte quadam intelligendi, quid quamq́ue rem ſequatur, & quid ſit cuique contrarium. Idem Cicero 1. Tuſcul. Eſt illud vel maximum, ait, animo ipſo ani-mum videre: & nimirùm hanc habet vim præceptum Apol-linis, quo monet, vt ſe quiſque noſcat: non enim, credo, id præcipit, vt membra noſtra aut ſtaturam, figurámve noſcamus neque nos corpora ſumus: neque ego tibi hæc dicens, corpo-ri tuo dico. Cùm igitur, Noſce te, dicit, hoc dicit, Noſce ani-mum tuum. Nam corpus quidem quaſi vas eſt, aut aliquod a-nimi receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur noſſe, niſi diuinum eſſet, non eſſet hoc acrioris cuiuſdam animi præceptum, ſic vt tributum Deo ſit, hoc eſt ſe ipſum poſſe cognoſcere. & hæc hactenus Cicero. Hanc porro ſententiam Thaletis eſſe vult Laërt. lib. 1. Chilonis verò Pli-nius lib. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribus, Stobæi ſermo-nem περὶ τοῦ γνῶθι σαυτὸν, Macrob. 1. Saturn. cap. 6. Volaterran. 28. Philologiæ, Eraſm. in Adagio, Noſce te; multoſq́ue alios qui au

qui auream hanc cæleſtemque gnomen ſcriptis apprimè commendarunt,& quantum habeat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica litera.] Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. ſub perſona Socratis. Platonis iſtuc mihi occurrit è Philæbo : τῆς πάσης πονηρίας ἐςὶ τὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν δελφοῖς γραμμάτων· τὸ γνῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ σώκρατες.

Præcipitis monſtri.]ignorantiæ,quæ eſt reuera θηρίον ἄλκιμον, καὶ δυσπέλαστον κακὸν, vt loquitur Sophocles περὶ ἀμαθίας. Præcipitis monſtri,id eſt deiecti,deturbati,ruentis.

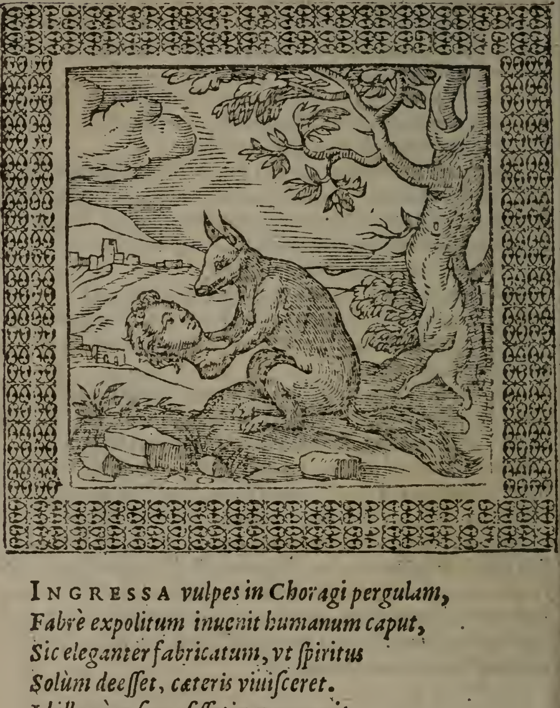
Namque vir ipſe bipesque,&c.] Tres hìc notantur ætatis humanæ partes, infantia , virilis ætas , & ſenectus. Alij aliter diſtribuunt: ſed non eſt inſtituti noſtri cuncta perſequi. Si quis volet hoc diſcrimen ediſcere,legat Crinit.7.cap.9.& Cælium Antiq. lection.lib.19.capitib.21.& 22. *Tres ætates.*

Primaque prudentis laurea.] Primus ſapientiæ gradus à veteribus celebratiſſimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM; vt rectè pieque monuerunt quidam Philoſophi Chriſtiani. *Primus ad ſapientiam gradus.*

noſſe virum.] Oraculum id, γνῶθι σαυτὸν, præter cæteros explicat Plutarch. libello De diſcrimine adulatoris & amici : quo loco ait, Deum ſequi, & ſeipſum noſſe, ſalutis eſſe ſummam. Et Clemens Alexandr. ſtatim initio 3.lib.cui Pædagogo nomẽ indidit, pulcherrimã & maximam diſciplinarũ omnium ait eſſe, ſeipſum noſſe: quia qui ſeipſum norit, Deum cognoſcit,&c. vide reliqua. Nemo inſipientium (inquit Dio Chryſoſt.4. Orat. de regno) ſeipſum nouit. Neque enim id Apollo præcepiſſet in primis, niſi cuique difficillimum viſum eſſet. Nónne putas inter morbos nullum magis pernicioſum inſipientia ? eumque qui ſit inſipiens, ſibi ipſi nocentiſſimum ? an etiam plurimorum cauſſam malorum aliis eſſe?

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

INGRESSA *vulpes in Choragi pergulam,*
Fabrè expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret.
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait,
O quale caput eſt! ſed cerebrum non habet.

ID ex Aeſopi apologo de vulpe & capitis humani ſimulacro: quod cùm offenderet, artem quidem & vultus effićti laudauit elegantiam, ſed nihili eſſe dixit, quia cerebro careret. quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, κατὰ δὲ ψυχὴν ἀλο-

κὴν ἀλογίστους. vel in quoſdam formoſulos & elegantiore cultu adoleſcentes, cętera verò prorſus obtuſos nulliuſque frugis, qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quod dici ſolet, In aurea vagina gladium plumbeum. vnde conqueſtus eſt neſcio quis Græcorum his quidem verbis:

Forma nihil, ſi ſola forma eſt.

πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενὴς,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται. id eſt,
Multis mortalium aſpectus liberalis:
Mens autem in ſe ignobilis deprehenditur.

Rectè itaque admonuit Thales laborandum non eſſe in facię exornanda, ſed potiùs in actionibus & ſtudiis honeſtis pulchritudinem eſſe quærendam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad. γ. qui κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν, eorum qui ad Ilium venerunt formoſiſſimus; ſed, vt ille ſubiicit, ἀλαπαδνὸς ἔην, imbellis erat, & in cęteris inutilis: cuius ſemel duntaxat Homerus meminit in nauium catalogo, vt perſpicuè oſtenderet eam corporis formam ad res excellentes, & quæ laudę dignæ ſunt, minimè idoneam. Eſt itaque operæpretium, iuxta Socratis præclarum monitum, quemque virtutis & honeſti ſtudioſum τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν. εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς. id eſt: ſuam ipſius formam in ſpeculo debere conſpicere, vt ſi forma bona ſibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna ſunt: vt putet admodum abſurdum eſſe in pulchro corpore animum deformem continere: quòd ſi deformis ſit in iis quæ corporis ſunt, eo magis curandum ſibi nitendúmque, vt pulcritudinem animi conſequatur. Cæterùm Philoſophi permulti animæ ſedem in cerebro, tamquam in arce ſumma poſuere: vnde vecordes & inſipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Nireus formoſiſſimus.

Socratis dictum ſapiens.

Cùm facies peiora ſenex, vacuumque cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?

Conſule Prouerb. Eraſm. Caput vacuum cerebro. Apologum ita ſcitè redditum huc apponam:

Mimi ingreſſa domum vulpes dum ſingula rerum
Viſendi ſtudio, ſcenæ inſtrumenta reuoluit,
Formoſi laruam ſimulacrum repperit oris:
Inque manus ſumens, animoq; & lumine luſtrans,

 O quàm

O quàm inſigne caput, ſpecie quàm, dixit, honeſta,
Sed rationis inops, caſſoq; informe cerebro.
Sordet honos formæ, niſi cui ſapientia iuncta eſt.

Fabrè.] id eſt, affabrè, ingenioſè, artificio quodam ſingulari, δαιδαλέως.

Diues indoctus.

EMBLEMA CLXXXIX.

TRANAT *aquas reſidens pretioſo in vellere Phryxus,*
Et flauam impauidus per mare ſcandit ouem.
Et quid id eſt? vir ſenſu hebeti, ſed diuite gaza,
Coniugis, aut ſerui quem regit arbitrium.

Hue

HVc pertinet Diogenis apophthegma, cùm diceret indoctum diuitem, arietem eſſe in aureo vellere; & Socratis, qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circumtectos appellabat. Hìc verò notantur potiſſimùm locupletes illi, qui cùm ſint hebeti & obtuſo prorſus ingenio, ducuntur trahunturque pro vxorum arbitrio, vt eorum negotia è famulorum ductu regulaque pendeant: nec ſecus ac infantes anniculi è nutricis amplexu, illi quid loquantur, quidque ſtatuant, non habent, quòd illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torqueri ſolet, *Aries in aureo vellere.*

πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος,
ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

Xenophontis locus 4. Comment. ſatis eſſe poteſt ad id Emblema illuſtrandum. nempè *ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δι' ἀγνοίαν, κἂν πλούσιοι.* quæ Socratis diſputatio eſt cum Euthydemo. Vt autem Phryxi fabulam attingam, ille nouercæ inſidias vnà cum Helle ſorore fugiens viſus eſt per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauem fuiſſe paratam fugienti, cuius inſigne aries erat. Ea de re varij varia tradunt. Cælius lib. 30. cap. 34. eadem refert quæ Euſebius. Lege Sabell. Ennead. 1. libro 5. & Hadrian. Iunium Animaduerſorum lib. 5. cap. 12. *Serui homines ob imperitiam.*

pretioſo in vellere.] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. & Iuſtinus in Trogum lib. 42. Sunt qui aurei velleris pellem interpretentur fuiſſe librum quendam veterum more in pelle conſcriptum, in quo auri conficiendi ſcientia traderetur: cuiuſmodi libros cùm Diocletianus ſumma diligentia perquiſiuiſſet apud Aegyptios (qui huius peritiſſimi cenſebantur) omnes flamma cõſumpſiſſe fertur, ne diuitiis ita comparatis Aegyptij Romanis inferre bellum auderent, atque ex eo tempore artem hãc publico Cæſaris edicto ſemper habitam fuiſſe flagitioſam. Sed dum alios pleroſque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potiſſimùm, explicantque, vti iam admonui de arte, quam *χημείαν* Græci appellant. Alij verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos eſſet, à principibus quibuſdam viris congeſtam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucaſi montis, auro abundabat, vel teſte Strabone, qui ſcribit multos fontes ex Caucaſo manare, ſcaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorum aciem effugiat, eamque colligi ab incolis, pellibus quibuſdam lanoſis in aquam iniectis. Hinc enim ſuſpicari poſſu- *Aureum vellus.*

mus locum eſſe fabulæ datum: pelles enim, ſubſidente in iis arena, ſpeciem aurei velleris præ ſe ferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat. παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάῤῥους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετρημμέναις. καὶ μαλλωταῖς δοραῖς ἀφ' οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας.

ſenſu hebeti.] qualis eſt ouis, animalis ſtolidi & inſipientis prorſus. vnde illud, προβατίου βίον ζῆν, & προβάτειον ἦθος. Pierius libro 10.

In fidem vxoriam.

Emblema CXC.

E c c e *puella, viro quæ dextrâ iungitur. ecce*
Vt ſedet, vt catulus luſitat ante pedes!

Hæc ſi-

Hæc fidei eſt ſpecies: Veneris quam ſi educat ardor,
Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris ſunt. ſic Scheneida vicit
Hippomenes, petiit ſic Galatea virum.

DVo ſunt quæ matrimonio maximè conueniunt, idque ſtabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem ſymbolum, canis fidiſſimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugium ſiquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, fide conſtantiáque fouetur atque conſeruatur. Porrò autem Veneri conſecrata, cui nimirùm aureum Heſperidum fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalantam vicit Hippomenes, & Galatea ſuum amaſium malo petiit. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio: [*Malum, Veneri ſacrum.*]

τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ μὲν ἔχουσα φιλεῖς με, &c.
Malo ego te ferio; cape, ſi me diligis, illud.

dextra iungitur.] Dextra, fidei ſymbolum, vti ſuperiùs explicuimus.

catulus.] canis, catellus, qui etiam fidei notam repræſentat. Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obſequium & fidem putat præſtandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenent. Et in C. Mamilij numo, qui aliquando S.C. præfectus eſt limitibus metandis, eſt canis allatrans, qui notat fidem eſſe præſtandá ei qui eiuſmodi operæ præficitur. Pierius in Cane, vel lib. 5. [*Canis, fidei nota.*]

in læua.] parte ſiniſtra.

ſic Scheneida vicit Hippomenes.] Atalanta Schenei filia ſuis omnibus procis certamen curſus proponebat, ea lege vt victum confoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, curſum cum puella inſtituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum, deinde alterum, & tandem tertium iecit: quare capta pomorũ tam rara pulchritudine, anteuertit curſum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10. Metamorph. [*Hippomenes vicit Atalantam.*]

petiit ſic Galatea virum.] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat: [*Galatea.*]

Malo me Galatea petit laſciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

Reueren-

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

C V M *furit in Venerem, pelagi ſe in littore ſiſtit*
Vipera, & ab ſtomacho dira venena vomit:
Murænamq́ ciens ingentia ſibila tollit,
At ſimul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniunx
Alternum debet coniugi & obſequium.

HOc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obſeruent inſtinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc eſſe deteriores. Baſilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ita fermè ex

mè ex anguis & murænæ congreſſu, quales coniugum mores eſſe debeant, oſtendit. Vipera, infeſtiſſimum animal eorum quæ ſerpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, ſibiloq; ſe adeſſe ſignificans, ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata beſtia copulatur. Quorſum hæc ſpectat oratio? vt intelligamus, ſi duris & feris moribus ſit vir, eum eſſe vxori ferendum, nec coniugium vlla ex cauſſa dirimendum. Obiurgator eſt, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & moroſus, at iam membrum tuum eſt, atque omnium præſtantiſſimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipſum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclementiam & inhumanitatem coniugalem copulam reueritus, non depones? An aliam etiam nobis vtilitatem adfert viperæ exemplum, quod adulterium quoddam eſt naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Diſcant igitur ij qui in aliena coniugia inuadunt, cuiuſmodi beſtiæ ſint ſimiles. Hæc ferè Baſil. Græca ſi quis malit, propter viri tanti auctoritatem huc placet adiicere. ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἀπαντᾷ τῆς θαλασσίας μυραίνης. καὶ συριγμῷ τὴν παρουσίαν σημήνασα, ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν. ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ. τί βούλεταί μοι ὁ λόγος; ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ κἂν ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος. ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης; ἀλλ᾽ ἀνήρ. πάροινος; ἀλλ᾽ ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος; ἀλλὰ μέλος ἤδη σὸν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον. ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως. ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον· σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως. ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύει, ὅτι μοιχεία τις ἐστὶ τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή; διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταπῷ εἰσιν ἑρπετῷ παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. inſtitut. 23. *Fons Emblematis.*

Cum furit in Venerem.] dum coitum appetit.

Vipera.] à vi pariendo dicta, vt Græcis Echidna, παρὰ τοῦ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου. Refert enim Herodotus in Thalia, quòd in concubitu mas in os feminæ caput inſerit: at illa poſt rem peractam illud præcidit, mox paritura diſrumpitur: nec niſi effractis lateribus erúpunt nati quos paritura eſt. Nam non oua, vt pleriq; ſerpentes, ſed catulos fermè viginti parere *Viperæ partus & fetus qualis.*

dicitur,

dicitur. Ergo non niſi parentum cæde fetus in lucem prodeūt. Ferunt autem ita cauiſſe naturam, ne tam noxij animalis ſpecies ſupra modum augeſceret. Ait enim Solinus viperam inſanabili eſſe morſu, eiusq́ue venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum eſt, ideoque magis noxium. Lege Plin. lib. 10. cap. 62.

Murænamq́ue ciens.] De Muræna Plinius lib. 9. quo nomine Lampetram intelligi pridem exiſtimaram, ſecutus quorūdam opinionem: à qua me facilè reuocat Ioan. Frater, vir exacti iudicij, amicus meus: ſiquidem Lampetra, muræna fluuiatilis appellatur, ſed propter ſimilitudinem quam habet cum Pliniana muræna, nō quòd eadem ſpecie dici debeat: nemo enim vnquā in dubium reuocauit quin mas eſſet in Lampetrarum genere, & cum feminis non difficiliùs & rariùs capi. Is verò captus, nūquam viſus eſt dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de murænis carniuoris, præſertim cùm Plinius cap. 29. lib. eiuſdem 9. tradat in murænis documentum ſæuitiæ Vedium Pollionem Romanum inueniſſe qui vinariis murænarum damnata mancipia immergeret, ac ſi ad id terrarum feræ non ſufficerent. Quod Lampetræ non poteſt accommodari. Cæterùm fabulam hanc, ſeu hiſtoriam mauis, de murænæ & ſerpentis concubitu lepidè & copioſè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Aelian. 1. de animalib. c. 50. & 9. vlt. Verba hæc Pliniana è 32. c. 2. Licinius Macer murænas tantùm feminei ſexus eſſe tradit, & concipere è ſerpentibus, ob id ſibilo à piſcatoribus tamquam ſerpentibus euocari & capi. Quam ipſe ſententiam refutarat antè lib. 9. his verbis: Muræna quocumque tempore parit, cùm cæteri piſces ſtatò tempore pariant. In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat. Ariſtoteles Myrinum marem appellat qui generat: diſcrimen eſſe quod muræna varia & infirma ſit Myriuus vnicolor & robuſtus denteſque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus eſt Iuuenal. illud è Satyr. 14.

Maxima debetur puero reuerentia, ſi quid
Turpe paras. ——

coniunx Alternum debet, &c.] Idipſum eſt quod ait D. Paulus: Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: itemq́ue vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vxor.

In ſe-

In fœcunditatem ſibiipſi damnoſam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM *pueris lapides iacientibus, hoc me*
In triuio poſuit ruſtica cura nucem.
Quæ laceris ramis, perſtrictoq; ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu,
Infelix, fructus in mea damna fero!

PRoſopopœia eſt nucis arboris, de pueris & viatoribus conquerentis, quòd vndique lapidibus obruatur, propter vberem ſuarum nucum prouentum: vnde colligit nocumento & diſpendio ſibi fertilitatem eſſe. Quod certè transfertur in parentes,

rentes, qui liberos habent vſqueadeò perditos & profligatos, vt damnum atrociſſimum & infamiam iis arceſſant, à quibus ſunt molliter educati. Tales ſunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo inſignes cenſura corripit, aut coërcet magiſtratus, non ſine parentum dolore incredibili. Ea enim vox eſt ſub perſona matris apud Ouidium:

Mollius educati liberi damnū parentibus arceſſunt.

Locus è Nuce Ouidiani.

Nunc vterus vitio eſt, quæ vult formoſa videri,
Raraque in hoc æuo eſt quæ velit eſſe parens.
Certè ego ſi numquam peperiſſem, tutior eſſem:
Iſta Clytæmneſtra digna querela fuit.

Itemque:

Fructus obeſt, peperiſſe nocet, nocet eſſe feracem;
Quæque fuit multis, hæc mihi præda malo.

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, vt alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Elegia de Nuce videtur ſumpta. ſic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν
παισὶ λιθοβλήτου παίγνιον εὐστοχίης.
πάντας δ' ἀκρεμόνας τε, καὶ εὐθαλέας ὀροδάμνους,
κέκλασμαι, πυκιναῖς χερμάσι βαλλομένη.
δένδρεσιν εὐκάρποις οὐδὲν πλέον. ἦ γὰρ ἔγωγε
δυσδαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβριν ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati verſionem, hæc mihi quondam non pœnitenda occurrebat:

Quid me quiſque petit? cur in me deſtinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam propè iuncta viæ.
Sunt mihi rami omnes, ſunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta miſſilibus.
Quid mihi profuerit, quòd ſim fecunda, parensque?
Me miſeram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri poſſunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

ruſtica cura.] ruſticus laborioſus, vt Horat. 2. Carm. dixit,
Iuuenumque prodis publica cura.

ardua.] altiſſima, ingens.

perſtricto libro.] rupto & ſciſſo cortice. Librum vſurpat in primaria ſignificatione.

fundis.] inſtrumentis ad lapides eiaculandos.

petor.] dilapidor.

Amor

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCIII.

A NTE *diem vernam boreali cana palumbes*
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, ſibi vellicat alas,
Queis nuda hiberno deficit ipſa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortem
Cùm volucris propriæ prolis amore ſubit?

HOc ſuſceptum eſt in quaſdam ferreas & abhorrentes ab omni humanitate matres, quæ fetus enecant, aut etiam incuria perire ſinunt: quas certè tanti flagitij vel eò magis pudere deceret, cùm quæ rationis expertia ſunt, id numquam admittant; *Matrum quarundam in fetus impietas.*

mittant: certumque ſit ex iis aliqua, &, vt veriùs dixerim, præter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruulos educare & tutari, vt ſe non foueant accuratiùs. Nemo eſt profectò qui neſciat tantam non eſſe belluarum feritatem, vt quorundam hominum, qui ſua pignora relinquere non verentur, aut etiam perdere non exhorrent, quæ communis omnium parentis inſtinctus & pietas ſeruare iubet, iiſdemque curare quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt. Quibus itaque verbis, aut quibus, quæſo, diris deuouebimus eiuſmodi flagitium, non dicam parentum, ſed carnificum impiiſſimorum, qui naturæ ius vel etiam honeſti repagulum præcipuum diſſoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum ſcelus, tantumque flagitium, vt vitam innocentibus adimāt, non dicam ignotis aut exteris, ſed iis qui quaſi ſui corporis membra ſint, imò reuera expreſſiſſima, non muta aut adumbrata, vt ſic dixerim, ſimulacra? Id fortè fit, vt famæ conſulatur, & ne ob hanc labem culpamq; teterrimam apud eos, quibuſcum viuunt, ruborem contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſſas.

Etenim quæ hæc vita eſſe poteſt, quæ aſſiduò ſibi malè conſcia nocte dieque ſuum portet in pectore teſtem? Tantùm verò abeſt vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdum aluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint. cuius rei teſtes habemus hiſtorias tum Græcorum, tùm Romanorum. Hîc autem exemplum proponit palumbis, quæ ſæuiente frigore nidificans, & partum emittens, ſibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quò fit vt ipſa ſæpè mater gelu contabeſcat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatum mulieri excuſſerit, extremo ſupplicio puniendum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ ſua ipſius viſcera (horrendum dictu factuque) euiſcerat? Ea certè ſi non homicida cenſenda ſit, certè parricidæ nomine iure appellatur. Succurrit ad hanc rem grauiſſimum Tertulliani florentis oraculum: Cùm nobis homicidium ſemel interdictum ſit etiam conceptum vtero, dum adhuc ſanguis in hominem delibatur, diſſoluere non licet. Homicidij feſtinatio eſt, prohiberi naſci: nec refert natam quis animam eripiat, an naſcentium diſturbet. Homo eſt & qui eſt futurus: & fructus hominis

Palumbes ſe ad fouendos fetus explumat.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

minis iam in ſemine eſt. Ouidius alicubi deteſtatur facinus idem matrum, quæ in ſuos fetus ita crudeles ſunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos vita priuent. Sic enim ait:

Quæ prima inſtituit teneros auellere fetus,
Militia fuerat digna perire ſua.
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus vuis,
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura ſua: ſine creſcere nata:
Eſt pretium paruæ non leue vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubiectis viſcera telis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida diſperſam puerorum ſanguine culpam,
Atque ſua cæſum matre queruntur Itym.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iaſon
Figere ſollicita corpora veſtra manu?
Hæc neque in Armeniis tigres fecere latebris,
Perdere nec fetus auſa leæna ſuos.

Præclarus Ouidij locus in matres conſultò abortientes, aut fetum enecantes.

Cæterum ex Antipatri Græco tralatum eſt Alciati hoc hexaſtichon:

Typus Emblematis.

χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα πιθὰς ὄρνις,
τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν· ἦ γὰρ ἔμεινεν
αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
πρόκνη καὶ μήδεια κατ᾽ ἄϊδος αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta ſit, eaque naturalis in liberos amor parentum, doctè Xenophon diſputat 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας.

Ante diem vernam.] Palumbes poſt ſolſtitium parere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

boreali frigore.] ſæuiente Aquilone, qui frigidiſſimus eſt.

Colchi.] ἀποστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Iaſone ſuſceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.] Hæc Itym filium ex Tereo trucidauit, & patri cōedendum appoſuit. De vtraque Iuuenal. Satyr. 6. *Progne.*

Credamus Tragicis quicquid de Colchide toruà
Dicitur & Progne.—

Pietas filiorum in parentes.

EMBLEMA CXCIIII.

P E R *medios hoſteis patriæ cùm ferret ab igne*
Aeneas humeris dulce parentis onus:
Parcite, dicebat: vobis ſene adorea rapto
Nulla erit, erepto ſed patre ſumma mihi.

Typus Emblematis.

HOc etiam extulit è Græco auctoris innominati, quod tale eſt: ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δι᾽ ἀστρατῶν μέσον ἥρπασεν ἥρως
αἰνείας, ὅσιον παιδὶ βάρος πατέρα.
ἔκλαγε δ᾽ ἀργείοις μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρη
κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα.
Sic conatus ſum aliquando reddere:
Suſtulit Aeneas Graiûm per tela, per ignes
Inualidi ſanctum quando parentis onus,

Parcite

Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poëtæ reuera politi & elegantis carmen, quod in gemmam ſcripſit è Sinueſſæ ruinis erutam: qua in gemma ſculptus Aeneas Anchiſen patrem & Aſcanium humeris ſuſtollens conſpiciebatur. Id eſt eiuſmodi:

Epigramma Sannazarij.

Hæc mihi quæ roſeos iuſſit ſordere hiacynthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor ſtat Troicus vrbe,
Anchiſesque ſenex, Aſcaniusque puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit ſemiſepulta ſolo.
Tu tamen obrueras, nec te Sinueſſa pudebat
Hoc decus, heu, terris occuluiſſe tuis.
Scilicet Aeneam, natumque patremque gerentem,
Ignibus ereptos obrueresque Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedoceare nota.
Et dubitem Belgasq; feros, rigidosque Britannos
Hac comite ignotos & penetrare ſinus?
Hæc eſt Iliacos pietas ſpectanda per ignes,
Cùm verita eſt profugos lædere flamma Deos.

Æneæ pietas.

Aeneas potiſſimùm commẽdatur ob ſummam in patrem Anchiſen pietatem. Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cunctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrẽ humeris è media flamma liberatum ſuſtulit: quod hoſtes Græci cùm vidiſſent, moti pietate tam inſigni, ei quod ſibi dari poſtulabat, conceſſere, & abeundi quò vellet, facultatem nõ interclusere, fatentes illi quidem hoſtilitatis remitti iura, & manſuetudinem eſſe adhibendam, aduerſus eos potiſſimùm qui ita verecundè ſe in Deos & parentes gerant. Refert Aelian. 3. ποικίλ. ἱστορ. & Cælius Rhodig. lib. 19. c. 23. Hoc certè monemur, quãta obſeruantia quantoque amore debeamus afficere parentes, à quibus ſecundum Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædam veræque imagines communis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς διὸς, teſte Proclo: neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum hoc loco. ſic enim 11. Leg. Cuius pater ma-

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes. terve, aut horum parentes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacēt, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrum vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, *πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι, ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύει ὁ κεκτημένος.* Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. *Pulcher Senecæ locus.* Hoc agite, optimi Iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optantes. Nec deſunt tam pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Aeneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutumque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid non pietas poteſt?

Per medios hoſteis.] per medias Græcorum militum copias.

patriæ.] Ilij.

ab igne.] incendio.

adorea.] gloria, victoria bellica. Horat.4.Carm.Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Adorea quid. Plinius cap.3.lib.18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appellabant. Vide Feſtum, & Alexand. ab Alexandr. lib.4.c.18. Ammian. Marcell.20. Laborum factorumque vehens adoreas celſas. Sidonius Apollinar. Epiſt.7. Poſſet triumphalibus adoreis familiæ tuę defatigari? Appuleius Aſini aurei 3. Iam & ipſe poſſum mihi primam iſtam virtutis adoream numerare. & 7. Vt, quod aiunt, domi foriſque fortibus factis adorea plenè gloriarer. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet.

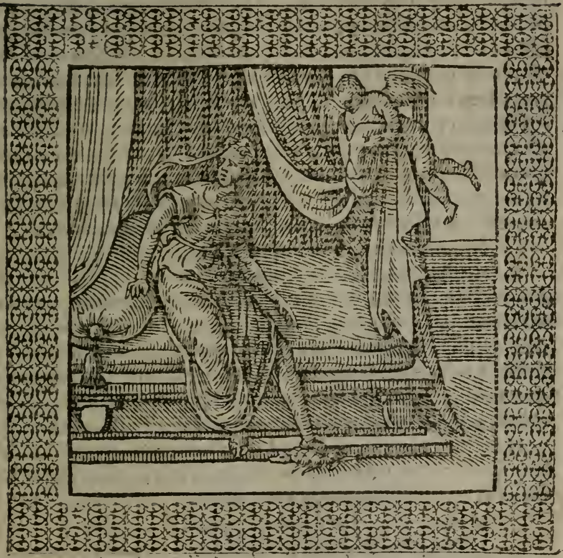
rapto, erepto.] Obſerua diſcrimen ſignificationis inter ſimplex & compoſitum, vt illud eſt in ſuperioribus.

Viris rapimur, piſcibus eripimur,

Mulie-

Mulieris famam, non formam, vulgatam eſſe oportere.

EMBLEMA CXCV.

ALMA Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Teſtudo, molli quam pede Diua premis?
Me ſic effinxit Phidias, ſexumq́, referri
Femineum noſtra iuſsit ab effigie:
Quodq́, manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

PLutarchi hæc ſunt ex eo quem de mulierum virtutibus libello ſcripſit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν· ὁ μὲν γὰρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ᾖ παρὰ τοῖς ἐκτὸς ψό- *Fons Emblematis.*

γοῦ πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται· καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ ἀνέκδοτον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierum virtute ſentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudandam eſſe mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonam aut in malam partem rumor. Etenim cenſet optimè vt corpus, ita & famam ſapientis feminæ domi eſſe incluſam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, ſed famam vult multis eſſe notam. Hæc Plutarch. Ariſtotel. in Oeconomicis, nec veſtium elegantiam nitoremque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momẽti ad mulieris commendationem ait, quantum modeſtia valeat & probati mores. Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis:

Locus Ariſtotelis.

Non illis ſtudium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla ſatis forma, pudicitia.

Aegyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo domi ſe continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Maximus teſtis eſt quoſdam ſuas vxores repudiaſſe, quòd cum aliis fuiſſent collocutæ. Itaque Phidias Elienſibus Venerem finxit, quæ pedibus teſtudinem premeret: idque innuebat matremfamiliâs à domeſticis parietibus nuſquam oportere diſcedere, vtpotè cuius omne munus intra domeſticos parietes contineatur: eamque tacitam, vel certè pauciloquam eſſe debere. Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides:

γυναικὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν
κάλλιστον, εἴσω δ' ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alij permulti qui de œconomia & officio matrisfamiliâs ſcripſerunt. Sed illud Propertij ſubinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyſſis,
Et quæcumque viri femina limen amat.

Silentium mulierem decere.

Quantùm autem attinet ad mulieris ſilentium, Epicharmus aiebat ſermonis parcitatem in muliere probitatis eſſe argumẽtum: Nicoſtratus, caſtitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcerrimũ. Illudq; Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis:

γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt eſt apud Euripidem, quę apud viros tacere non poſſunt, ſeſe dedecore aſpergunt. Hoc etiam agalma Phidiæ eodem

eodem penè modo Emblemate lepido expreſſit Hadrian. Iunius, rariſſimum Galliæ Belgicæ decus:

Teſtudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obſtruendo dentium ſepto altera.
Ne vaga diſcurſet coniux, neu futilis eſto
Ipſamq; cura opum tuendarum addecet.

Idem annotauit Pierius 28. lib. Hieroglyph. Multa ſunt apud Plutarch. libello De præceptis quibus coniuges inſtituuntur. Interea tamen non tranſiliam id Columellæ è proœmio 12. De re ruſtica: Cùm & operam & diligentiam ea quæ propoſuimus deſiderarent, nec exigua cura foris acquirerentur, quę domi cuſtodiri oporteret, iure à natura comparata eſt mulieris ad domeſticam diligentiam, viri autem ad exercitationem forenſem & extraneam. Itaque viro calores & frigora perpetienda: tum etiam itinera & labores pacis ac belli, id eſt ruſticationis & militarium ſtipendiorum diſtribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domeſtica negotia curanda tradidit. Et quoniam hunc ſexum cuſtodiæ & diligentiæ aſſignauerat, idcircò timidiorem reddidit quàm virilem. Nam metus plurimum confert ad diligentiam cuſtodiendi. *Columellæ locus.*

Teſtudo.] à tegendo, vel quòd teſta tecta ſit, ait Varro. Hanc φερέοικον, id eſt, domiportam appellat Heſiodus 2. ἔργων. Cicero 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum: *Teſtudo.*

Sanguine caſſa, domiporta, terrigena traditur,
Quadrupes, tardigrada, agreſtis, humilis, aſpera,
Capite breui, ceruice anguina, aſpectu truci,
Euiſcerata, inanima, cum animali ſono.

Ænigma de teſtudine.

& alius quiſpiam alludens ad noſtrum Emblema:

Tardigrada, herbigrada, domiporta, & ſanguine caſſa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pinxit Apelles.

Phidias.] à Plinio nominatur artifex numquam ſatis laudatus, excellens ſtatuarius: cuius opera præſtantiſſima repete ex Plin. cap. 8. lib. 34. & cap. 5. lib. 36. *Phidias.*

ſexumque referri femineum.] Venus pro vxore, amica, & matrefamiliâs alicubi reperitur. Virgil. 3. Eclog. *Venus, vocabulum polyſemũ.*

Parta meæ Veneri ſunt munera.

Macrob. etiam Satur. 1. pro generandi facultate accipit. Vide Pompeium Feſtum.

In pudoris ſtatuam.

EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE deſponſa ſequi cupiebat Vlyſſem,
  Ni ſecum Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten. manet anxia virgo.
  Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo ſedens velat vultus, obnubit ocellos.
  Iſta verecundæ ſigna pudoris erant.
Queis ſibi prælatum Icarius cognouit Vlyſſem,
  Hocq; pudori aram ſchemate conſtituit.

Fons Emblematis. ID ſumptum eſt ex Pauſaniæ 3. qui Laconica inſcribitur, vbi agit de Pudoris ſimulacro, quod Icarij patris Penelopes donum

num fuiſſe ferunt: Græcique hiſtoriam de hac re huiuſmodi conſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtrà contendiſſet, vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ perſuadere conatus eſt. cumque acriùs inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſſit vt ea ſponte ſequeretur quem vellet, aut cum patre, ſi grauaretur, Lacedæmona rediret. Penelope obtecta facie, nihil quicquam reſpondebat. Quare pater intellecta filiæ ſententia eam dimiſit, & in facti monumentum eo loco Pudoris ſimulacrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. 1. hiſtoriæ Deorum. Id quidem arguit, mulierem debere magnam parentibus gratiam & pietatem, ſed maritum præ cæteris conſequi & obſeruare: quod & ſacræ literæ præcipiunt; ſiquidem homo relinquat patrem & matrem, & vxori adhæreat eſt neceſſe, ſintque duo in carne vna. Videturque huc referendum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyſſem ſcribere fingitur his verbis:

Mulier parenti virum præferre debet.

Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, & immenſas increpet vſque moras.
Increpet vſque licet, tua ſim, tua dicar, oportet;
Penelope coniux ſemper Vlyſſis ero.
Ille tamen pietate mea, precibuſq; pudicis
Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.

Eiuſdem ſtatuæ mentio eſt apud Lucianum in Imaginibus.

Ithacam.] Vlyſſis patriam, inſulam in mari Ionio, vnde ipſe Ithacus & Ithacenſis cognominatur à Poëtis. *Ithaca.*

Sparten.] id eſt, Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo.] Penelope. quod vocabulum non ita ſtrictè accipitur, vt ſomniant plerique. Lege Vallam lib. 6. *Virgo pro muliere quauis.*

Hoc ſchemate.] hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine. σχῆμα, παρὰ τοῦ ἔχειν, ἔχημα. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta ſignificat.

Nupta

Nupta contagioſo.

EMBLEMA CXCVII.

D II *meliora piis, Mezenti, cur age ſic me*
Compellas? emptus quòd tibi dote gener.
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud, dic mihi ſæue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferaq́ Etruſci facta nouare ducis?

Puellæ querela de patre inhumano.

CONqueritur hìc puella ingenua de patre perquàm difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter in-

ter inquinato ac miſerè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia ſimili lue conſumpto. Quod facinus illi ſimillimum eſſe dicit, quod fuit olim ſollemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate ſolebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tædio ſenſim animam infeliciter exhalarent. Perinde ſeſe habent crudeles illi patres, qui ſuas filias egregia forma, integras, & bona valetudine, matrimonio (à quo diſſolui poſtea nefas) copulare non horrent hominibus lepra & podagrâ confectis, & ſæpiùs Neapolitana ſcabie corruptis, iis quidem viuis cadaueribus, mortuis eò peioribus, quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vſque, & interdum etiam diuturnæ finem maneat: illorum verò celeriùs animum debilitando enecet. Eiuſmodi coniugium tam impar & inconcinnum vt eruditè, ita & feſtiuè depinxit Eraſmus in Dialogo, cui titulus eſt ἄγαμος γάμος: *Eraſmi locus è dialogo, cuius titulus, Coniugium impar.* ex quo non grauabor hùc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam deſcribit. GA. Quid ego tibi depingam puellam non incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit ornatus natiuo decori? Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe: nihil illam non decebat. Interim nobis prodiit beatus ille ſponſus, trũco naſo, alteram trahens tibiam, ſed minus feliciter quàm Suiſeri ſolent, manibus ſcabris, habitu graui, oculis languidis, capite obuincto: ſanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femore geſtat anulos. PE. Quid parentibus accidit vt talem filiam tali portento committerent? GA. Neſcio, niſi quòd hodie pleriſque videtur adempta mens. PE. Fortaſſe prædiues eſt. GA. Eſt affatim, ſed ære alieno. PE. Si puella veneno ſuſtuliſſet ambos auos & auias, quod grauius ſupplicium de illa ſumi poterat? Si minxiſſet in patrios cineres, ſatis pœnarum datura fuerat tali monſtro vel oſculum dare coacta. Mihi ſanè factum hoc crudelius eſſe videtur, quàm ſi illam nudam obieciſſent Vrſis, aut Leonibus, aut Crocodilis. Nam aut feræ peperciſſent tam inſigni formæ, aut ſubita mors finiſſet cruciatum. Mihi planè videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro,

— iungebat corpora viuis, 8. Æn vi?,
Componens manibuſque manus, atque oribus ora.

quam-

quamquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, vt tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer eſt, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc ipſum quod ſpirat, merum venenum eſt: quod loquitur, eſt peſtis: quod contingit, mors eſt. hæc ille. Huc refer etiam Prouerb. Malè coniugati.

Dij meliora pijs.] Optandi formula per apoſiopeſin. ſumptum id ex 3. Georg. Virgil.

Dij meliora pijs, erroremque hoſtibus illum.

Græci ſic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: &, εὐφήμει ὦ ἄρες, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipſum agimus, ne quis poſthac eiuſmodi quicquam poſſit polliceri. Ouid. Epiſt. Helenes:

Dij meliora.

Dij melius: ſimilis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

—procul, ô procul omnia, dixit,
Talia dij pellant.—

Et Epiſtola Laodameiæ Proteſilao:

Dij, precor, à nobis omen remouete ſiniſtrum.

Tibullus 3.

Dij meliora ferant, nec ſint inſomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Poſtumij (qui Conſul ſub iugum miſſus ad Caudinas furcas, diſſuadebat fœdus à ſe ictum cum Samnitibus) Quid tandem? ſi ſpopondiſſemus vrbem hanc relicturum populum Roman. ſi inceuſurum, ſi ſub regibus futurum? Dij meliora. Quæ loquendi formula plena eſt affectus & energiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

Morbus Neapolitanus, & lues Hiſpanica.

Gallica quem ſcabies.] Morbus hic Neapoli allatus, nondum ſitum nomen vnicum eſt ſortitus: nominatur interdum Indicus, quandoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hiſpanica ſcabies: ea eſt ſuperbiſſima, quæ nec lepræ, nec elephantiaſi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, ſi res veniat in certamen. Hanc luem ex Indis profectam tradunt auctores, cum qua in illa Hiſpanienſi India infantes naſcuntur. Alij aliò referunt: ſed certò conſtat in iſtas regiones inuectam non multo abhinc tempore: nimirùm ignota fuit ante glorioſam, ſed parùm felicem expeditionem Neapolitanam ſub Carolo 8. Gallorum Rege.

Mentagra.

mentagra.] Morbus eſt à mento ſic dictus. Nam à mento per faciem,

faciem, collum, pectus & manus, fœdo & inſolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap. 1. lib. 26. Grauiſſimum, inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine, Latinè quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primùm laſciuia, vt eſt procax natura multorum in alienis miſeriis, mox & vſurpato vocabulo, mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantùm immunibus, deſcendentem verò in colla pectusque ac manus fœdo cutis furfure.

Etruſci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ, quæ regio eſt Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

ARBO-

Cupreſſus.

INDI-

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT *effigies metæ, nomenq́ cupreſſi*
Tractandos parili conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA *eſt arbor, procerum monumenta Cupreſſus,*
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCHRA *coma eſt, pulchro digeſtæq́ ordine frondes,*
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Indicat] Multi Cypariſſum vocatam aiunt διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν παρίους κλάδους τε καὶ καρπούς, à fructuum æqualitate, pariterque ramorum quos producit. Siquidem Cupreſſus ab radice ad ſummitatem recto ſtipite conſurgit, ſuaque brachia omnia pari æqualitate in coni figuram ad faſtigium protendit. Hoc quidem admoneri poteſt Magiſtratus & Princeps, vt in Repub. & prouinciis ſibi ſubiectis ęqualitatem conſeruent atq; tueantur. Meminerit etiam optimus quiſque paterfamiliàs ſuorum liberorum æquam habere procurationem, cùm ſint omnes æquè legitimi. quod tamen in pleriſque noſtræ Galliæ prouinciis iure patrio non obſeruari palàm eſt. Caſſius Dionyſ. lib. 11. cap. 5. Cupreſſi duplex nomen habet: & Charites, hoc eſt Gratiæ appellantur ad delectationem: Cupreſſi verò, ſiue (vt Græci rectiùs appellant) Cypariſſi, quòd ferè pariles geſtent & producant tum ramos, tum fructus. Ambroſius Sermon. 4. in Pſal. 118. de Cupreſſo verba faciens: (quid enim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam amittit viriditatem ſuam hyeme. Iuxta ver & æſtatem comam paſcit, nec diuerſo colore mutatur. Solam hanc arborem ventus ſuo numquam honore deſpoliat: ſola numquam vetere exuitur amictu, aut nouo flore veſcitur. Sic Apoſtolica quoque gratia neſcit defectum, ſed vetuſtate ſui floret. Cæterùm quod hîc ſcribit Alciatus de æqualitate, quæ patribus in liberos obſeruanda ſit, illuſtrari non minimùm poſſunt his Ambroſij eiuſdem verbis in Hexaëm. lib. 5. c. 18. Quis

Cupreſſus vnde nominatus, & eius natura.

Locus D. Ambroſii.

docuit, niſi homo, filios abdicari? quis repperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ conſortia fratres impares fecit? Vnius diuitiis filij diuerſa ſorte ceduntur. Alius totius paternæ ſortis adeptione inundatur, alius opulentæ hæreditatis patriæ deplorat exhauſtam atque inopem portionem. Nunquid natura diuiſit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad naſcendi atq; viuendi poſſint habere ſubſtantiam. Iſta vos docent non diſcernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquaſtis. Etenim quibus dediſtis communiter eſſe quod nati ſunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura ſubſtituti ſunt inuidere, &c.

Meta. *metæ.*] Meta, ſtrues in acutum tendens, Græcis κῶνος. Virg.

Hic viridem Aeneas frondenti ex ilice metam
Conſtituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & coniferas cypariſſos appellat. Citat & iſtuc ex Ennio Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectosq; cupreſſos.

Cupreſſum autem à Cypariſſo puero nomen habuiſſe, eo quidem Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem ſui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Cupreſſus adhibita funeribus. *Funeſta eſt.*] Cupreſſus Diti ſacra, ideoque pro ſigno funebri ad domos poſita. Plin. lib. 16. cap. 33 Hæc enim procerum magnatumque, ſicuti Apium plebeiorum, ſepulcris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorum vtrumque ſimili propemodum folio, colore, odore, facultate naturaque ſit. Sunt autem qui ramos cupreſſinos ante defunctorum ædes poni ſolitos velint, ne quis per imprudentiam ingreſſurus pollueretur. In funeribus autem adhibebatur quòd ſemel exciſa nũquam renaſcatur: vel vt humanum corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs ſeruaretur, atque incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. De hoc multa doctè Hadrian. Iunius Animadu. 1. c. 20. & Alex. ab Alexandro ſub finem cap. 7. lib. 2. ſed maximè Cupreſſum Pierij, id eſt lib. 51. conſule.

Funeſta] funeribus deſtinata, vel pro mortis ſigno adhibita: Ideò enim Horatius Cupreſſos appellat funebres Ode 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales. ſic enim ait:

— cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupreſſos.

Idem

Idem 3. Aeneid.

—ſtant manibus aræ

Cæruleis mæſtæ vittis, atraq; cupreſſo.

comere.] ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

Pulcra coma, &c.] Huc refer dictum Phocionis in Leoſthenem Oratorem multis & magnificis promiſſis Athenienſes ad bellum concitantem: eius enim orationem cupreſſis eſſe ſimilem aiebat, quæ cùm pulcræ ſint & proceræ, nullum tamen fructum adferāt. Dicitur autem in eos, qui cùm membris ſint elegantibus & apprimè comptis, nullius tamen frugis ſunt, neque ſuis alicui commodo eſſe poſſunt. Aduerte, ſi vacat, quę de Cupreſſo adnotauit Cælius Rhodig. lib. 25. cap. 2. & Adag. Cypariſſi fructus. *Leoſthenis in Athenienſes dictum.*

Quercus.

GRA-

EMBLEMA CXCIX.

GRATA *Ioui eſt quercus, qui nos ſeruatq́; fouetq́;:*
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, ſola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque ſic arbos officioſa Iouis.

Grata Ioui, *&c.*] Quercus Ioui ſacra, qui Deus habebatur Opt. Max: in ea enim reddebat oracula in Dodona ſylua. Virgilius 2. Georgic. *Quercus, ſacra Ioui.*

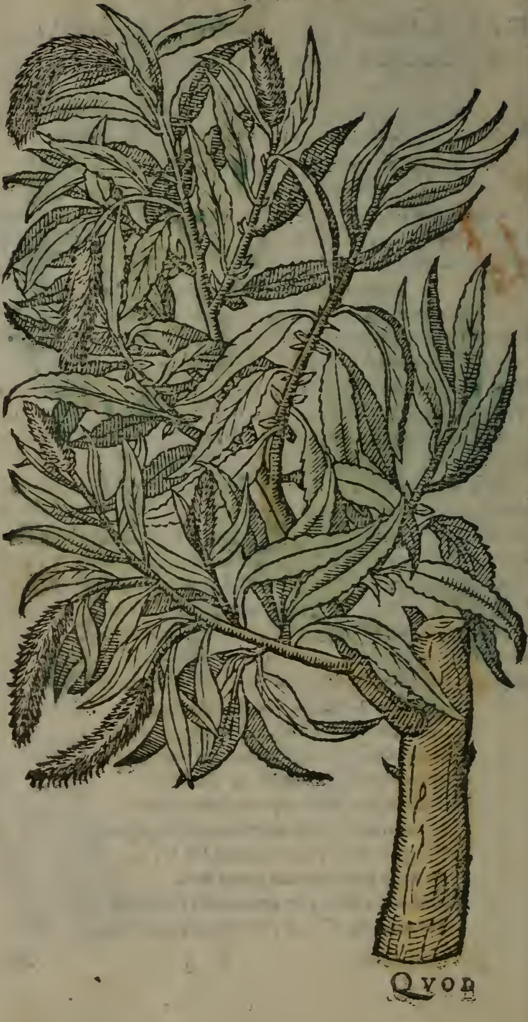
—nemorumq́ue Ioui quæ maxima frondet
Eſculus, atque habitæ Graiis oracula quercus.

Huius autem glandibus priſci veſcebantur ante frumenti vſum: fiebat etiam è fronde querna ciuica corona, quam ciuis ciui, à quo ſeruatus eſſet in prælio, tamquam vitæ teſtem, ſalutisq́ue perceptæ monimentum dabat. Fiebat etiam ex ilice: quod genus ſuperiori non admodum diſſimile eſt. Gellius c. 6. lib. 5. & Plin. cap. 4. 16. *Ciuica corona.*

Glande aluit veteres.] Veteribus quernæ glandes victum præbuere: nunc verò arbor ipſa ſola vmbra prodeſt. quod conuerti poteſt ad veterem illam legem populo Iudaico à Moſe propoſitam, qua æterni patris filius, & ſeruator noſter CHRISTVS expectabatur: cuius quidem ſpei fidem certiſſimam cùm nobis Chriſtianis dederit, poſſumus atque priſci illi ſubinde repetere, ἅλις δρυὸς, reperta tandem, vel potius cuique noſtrum gratis conceſſa fruge omnium optima diuiniſſimaq́;, quam ab Euangelio decerpimus. In eam ſententiam luſi aliquando Epigram. *Glandes, veterum cibi.*

Glande patres aluit quercus, faguſq́; vetuſtos:
Sed modò non cibus eſt, proficit vmbra tamen.
Glandibus antiquis tantùm fuit vſa vetuſtas:
Frugibus inuentis vtimur. at quid id eſt?
Tradidit in ſacro quæcumque volumine Moſes,
Glans erat, & veterum pabula priſca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et miſſa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex ſit vetus atque Prophetæ:
Sed noua lex CHRISTI *verior eſto cibus.*

Salix.

QVOD

EMBLEMA CC.

QVOD *frugiſperdam ſalicem vocitarit Homerus,*
Clitoriis homines moribus adſimilat.

HOmerus Odyſſ. κ. ſalicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophraſtus 3. De plantis. cap. 2. & 2. cap. 13. De cauſſis, ὠλεσίκαρπον γένος appellat, quòd ſemen ocyſſimè amittat, antequàm omninò maturitatem ſentiat, vt enarrat Plin. 16. cap. 29. *Salix ſemen amittit.* deoque hydropotarum poteſt eſſe ſymbolum, quò referes illud: Aquam bibens nihil boni parias. Sic autem Homerus, μακραί τ' αἴγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Retulit idem ex Homero Stobæus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio ſentit, ſalicis fructum cum vino propinatum, ſterilitatem inferre, geniale ſemen extinguere, ac libidinis impetum marcore afficere. Pierius Hieroglyph. 52. idem omninò, & alia quædam de ſalice notauit: vt Aelianus de hiſt. animal. 4. cap. 22.

Clitoriis moribus.] qui vino non vtuntur. Plin. enim 35. cap. 2. *Clitorius lacus abſtemios reddit.* Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam habere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aſpernentur. Ouid. 15. Metamorph.

Clitorio quicumque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abſtemius vndis.

Itaque homines clitoriis moribus appellamus abſtemios.

Abies.

EMBLEMA CCI.

APTA fretis abies in montibus editur altis:
Eſt & in aduerſis maxima commoditas.

PLinius c.10.lib.16. In montibus editiſſimis naſcitur abies, ceu maria fugerit. quod hîc transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedem conſequantur, pericula ſubire nõ refugiũt. *Abies.*

abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga:

Fraxinus in ſyluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.

Et Claudianus:

Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

in aduerſis.] locis contrariis: dum enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere ſibi contrarium. Sic Plinius, Abies nauigiis expetita. ſitus in excelſo montium, ceu maria fugerit, nec forma alia. materies verò pręcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Non piget Ambroſij ea de re huc ſententiam è 3. Hexaëmeron cap. 11. adiicere: Abies, inquit, non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice, etiam caſus maritimos tuto ſubitura remigio: nec ſolùm ventis, ſed etiam fluctibus certatura proceſſit.

Picea.

EMBLEMA CCII.

AT picea emittat nullos quòd ſtirpe ſtolones,
Illius eſt index, qui ſine prole perit.

PIcea, quæ nullos emittit è ſua ſtirpe ſtolones, hominem arguit, qui ſine liberis vitam agat. De hac arbore ſatis multa Plin. lib. 16. cap. 10. *Picea.*

ſtolones.] Stolo, virgulta eſt ex arborum radicibus, aut trunco producta. *Stolo.*

Cotonea.

Cotonea.

POMA

EMBLEMA CCIII.

POMA *nouis tribui debere Cydonia nuptis*
Dicitur antiquus conſtituiſſe Solon.
Grata ori & ſtomacho cùm ſint, vt & halitus illis
Sit ſuauis, blandus manet & ore lepos.

PLutarchus in γαμικοῖς παραγγέλμασιν ita ſcribit: Ὁ σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλον κυδωνίου κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν εὐάρμοστον εἶναι πρώτην καὶ ἡδεῖαν. Solon iubebat ſponſam cum ſponſo concubituram, prius edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam concinnam debere eſſe & ſuauem. Idem in Problematis ferè tradit. De Cotoneis Plin. 15. cap. 11. & 17. de eorum ſapore & odore eiuſdem lib. cap. 28. *Cotonea cur nouis nuptis ederentur.*

Hede-

Hedera.

EMBLEMA CCIIII.

HAVD QVAQVAM *areſcẽs hederæ eſt arbuſcula, Ciſſo*
Quæ puero Bacchum dona dediſſe ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt ſua tempora ſertis:
Palleſcunt ſtudiis, laus diuturna viret.

PIndarus in Olympiis, Bacchum κισσοφόρον, id eſt hedereũ, vel hederaceum aut hederigeram appellat, quòd ei hedera dicata ſit. Tradunt autem nonnulli Ciſſum adoleſcentem Liberi patris hiſtrionem ſaltatoremque fuiſſe: qui cùm Deo præſente Thyaſos exerceret, in quendam terræ hiatum caſu lapſus interiit. Tellus autem cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adoleſcenti cognominem. Legitur quidem primo Epigrammatõn; *Baccho ſacra hedera.* *Ciſſus, hiſtrio Bacchi.*

κισσῷ μὲν διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δὲ ζεύς.
Bacchus amat hederas, & Iuppiter ægide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pauſanias *κισσὸν διονύσιον* Bacchum appellatum, quòd in ea Atticæ regionis parte, id eſt Acharnis, primùm hedera viſa ſit: quo loco ſtatuæ etiam ſunt hedereæ. Sed & Homerus in hymnis *κισσοκόμην διόνυσον*, id eſt, hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone ſacra Liberi patris arcàna tertio quoque anno celebrari ſolita. Liber autem cum Muſis & Apolline eſſe perhibebatur, idcircoque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata eſt ei hedera, quòd vt ea ſemper viret, ſic ille ſemper iuuenis, vt diximus initio: quamquam plerique referant ad ea ſerta ſeu corollas, quas poſt expeditionem Indicam circumtuliſſe Bacchus dicitur, Plinio teſte lib. 16. cap. 4. vnde & Dionyſiaca hedera dicta eſt, & Bacchica Ouid. Faſtor. 6.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Sympoſiac. 3. ſectione 2. Hederam dicit à Baccho ſumptam, non vt auxilium eſſet aduerſus ebrietatem, aut vt vino aduerſam, quippè qui Methymnæum, à methy quod vinum ſonat, eſſe appellari voluit: ſed vt vinoſi vino vero deſtituti, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædam ſibi *Locus Plutarchi.*

vina

vina conficiunt: ita qui hyeme deſideraret coronam viteam, quòd tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentem, ob ſimilitudinem quandam, hederam eſt amplexus. Non poſſum conniuentibus oculis ſubticere, quod didici ex Poëtis Græcis, & eorundem ſcholiaſtis, nempè vates appellari δαφνηφάγους, id eſt lauriuoros, vel lauro veſcentes, aut laurum edentes: quò reſpexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit,

Poëtæ & vates δαφνηφάγοι.

— laurumque momordit.

Poëtis autem hederas decretas eſſe, cum Pierio, & aliis quibuſdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiſcerentur, non tam vt perpetuus vtriuſque viror, qui diuturna eorum ſcripta repræſentaret, in cauſſa fuit, quàm vt oſtenderetur eos, qui digni hederis euaſiſſent, laureamque meruiſſent, & arte & ingenio excelluiſſe. Siquidem per laurum intelligebant inſitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberem atque locupletem: per hederam verò artem, & induſtriam peruigili labore partam. Huius quidem rei indicium eſt, quòd hedera ſuapte natura ſit tam imbecilla, vt ſemper repere neceſſe haberet, niſi vel muro, vel plantæ, aut ſaxis hæreret, & pertinax conatu ſeſe attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. Eſt autem operæpretium, vtroque (arte ſcilicet & ingenio) ſi quis velit aliis antecellere; quandoquidem mediocribus eſſe Poëtis, non homines, non dij, non conceſſere columnæ, vt habet ille. Sed & iſtuc aduertendum,

Digni hederis.

Lauro, quid intelligebant veteres.

Hedera quid.

— ingenium cui ſit, cui mens
Magna ſonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *— ego quod ſtudium ſine diuite vena*
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

Hedera nigra.

Exterius viridi.] Intelligit hederam nigram, quæ florem croceum habet, pulla folia. Id eſt hederæ nigræ folia parte altera vireſcunt, altera palleſcunt. Ne quid ad hæc requiras, conſule Plinium lib. 16. cap. 34.

Hedera poëtis ſacra.

Hinc aptu.] Horatius 1. Carminum:

Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miſcent ſuperis.

Idem in epiſtol.

Prima feres hederæ victricis præmia. —

Virgilius in Eclogis:

Paſtores hedera creſcentem ornate Poëtam.

Quod

Quod ridet in Satyrarum veſtibulo Perſius: ait enim,

Heliconidasque pallidamque Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces. —

Palleſcunt vndique.] Sicuti errabunda tenaxque hedera ſenſim altum conſcendit, exteriùs vireſcens, in cæteris pallida, & aureos corymbos ex ſe producit: ita Poëtæ ſuis laboribus humo pedetētim ſeſe efferunt: & quamquam aſſiduo ſtudio pallidi ſint, fama tamen ex ſcriptis & ingenio concitata ſemper vi-rent: quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant. *Fama doctorum.*

Ilex,

Ilex.

DVRI-

EMBLEMA CCV.

DVRITIE *nimia quòd ſeſe rumperet ilex,*
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

SEditioſi dureq; ceruicis homines, quos citius frangas quàm flectas aut corrigas, ſuo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities eſt, vt non niſi magna difficultate proſcindi queat, niſi etiam per ſe fatiſcat & diffindatur. Proterui enim, quibus ſeditio & turbatus Reipublicæ ſtatus cordi eſt, cùm numquam poſſint cum aliis conuenire, ſæpenumerò à reliquo ciuitatis corpore quaſi agmine facto, diſcedunt: & tandem cùm nonnihil diſſentiunt à ſua factione, facillimè corripiuntur, ſuorumque flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris repete ex Plinij 16. cap. 8. *Ilex, nota ſeditioſorum.*

Malus Medica.

AVREA

EMBLEMA CCVI.

AVREA *ſunt Veneris poma hæc: iucundus amaror*
Indicat, eſt Græcis ſic γλυκύπικρος amor.

MEdica malus, quę & Citrus, & apud noſtros ob aliquam cum auro ſimilitudinem nomen reperit, nō inconcinnè amoris poteſt eſſe nota. Eſt enim coloris aurei, dulcis quidem & auſteri nonnihil ſaporis habet, ſed amari corticis: ita turpis voluptas primo blandiens aſpectu, tota videtur aurea, ſed vbi guſtu dulce dedit, amarū ad ſatietatem vſque aggerit, quod γλυκυπίκρου nomen indicat. Plato itaque, vt ſcribit Marſilius in Sympoſium, amorē rem amaram vocat, nec certè iniuria, quia moritur quiſquis amat. Hunc & Orpheus γλυκύπικρον, id eſt, dulce amarum nominat: quippè cùm amor mors voluntaria ſit. Vt mors eſt, amara res eſt; vt voluntaria, dulcis. moritur autem quiſquis amat. Hæc Marſ. Ficinus.

Citrus, Amoris ſymbolum.

Amor γλυκύπικρος.

iucundus amaror.] Paronomaſia elegans, quam lepidè vſurpauit aliquis è recentibus ita:

Non amor antiquo fuerat, ſed amaror ab æuo
Dicendus, cùm ſit ſemper amarus amor.

γλυκύπικρος *amor.*] ſic Muſæus:

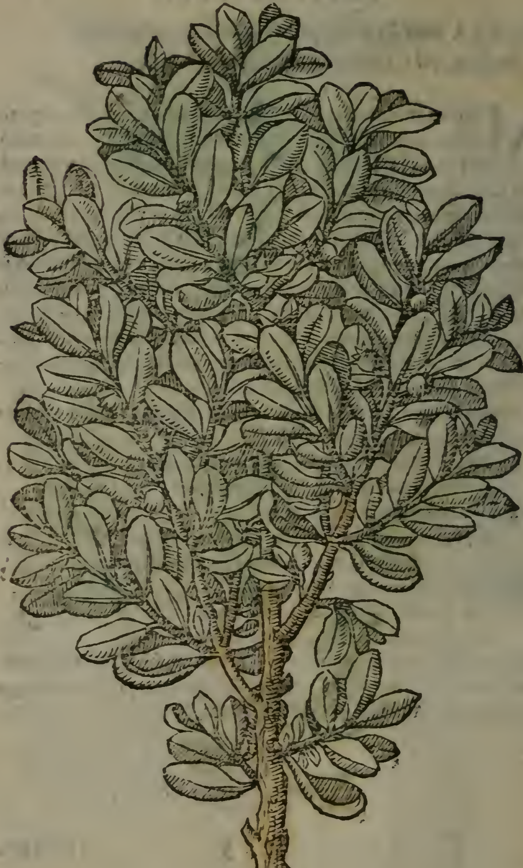
ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

& apud Hephæſtionem Sappho ait:

ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον.
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

voluptas eadem ratione γλυκυθυμία dicitur. Huc refer Prouerbium Iunij, *Amaro dulce miſtum.* De amore qui γλυκύπικρος appellatur, Plutarchus 5. Sympoſ. probl. 7.

Buxus.

PERPE-

EMBLEMA CCVII.

PERPETVO *viridis, criſpoq; cacumine buxus,*
Vnde eſt diſparibus fiſtula facta modis,
Deliciis apta eſt teneris & amantibus arbor:
Pallor ineſt illi, pallet & omnis amans.

BVxus quorundam amantium vitam & condicionem exprimit. Vt enim eſt fronde ſemper viridi & pallida, ex cuius etiam ligno fiſtulæ optimæ conficiuntur: ita interno quodam vigore & vernantis ætatis affectu viuunt quicumque ſe amori dedunt; pallorem tamen habent, huic affectui peculiarem, quòd ſingulis penè momentis reformident, ne ſpe concepta cadant, vel turpem quam ſibi fingunt, repulſam patiantur. At quidem nihilominus hilarem pre ſe vultum ferunt, vt blandum & feſtiuum ſermonem, ſemperque aliquid cantuum, aut legunt taciti, aut meditantur ſtudio, vel etiam ſcribunt aut recitant ad pellendos animo mærores, aut exprimenda ea quæ ipſi concipiunt. *Amantium condicio per buxum repræſentata.*

diſparibus fiſtula.] Virgil. 2. Ecloga:
Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula. —

Deliciis teneris.] amoribus blandis, & aliquando turpibus voluptatibus. Ouidius ſe tenerorum luſorem amorum vocat.

pallet & omnis amans.] Cur amantes palleant, rationem aperit Ficin. Commentar. in Platonis Conuiuium. In Priapeiis, *Amantes pallidi cur.*
Vuis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior, nouaque cera.

Ouidius 2. Metamorph.
— *cui protinus intima frigus*
Oſſa receperunt, buxoque ſimillimus ora
Pallor obit. Et 4. Metamorph.
— *oraque buxo*
Pallidiora gerens exhorruit. —

D. Ambroſius lib. 3. in Hexaëmeron cap. 13. hæc de Buxo: Buxus elementorum apicibus vtilis exprimendis: leui materia vſum manus puerilis informat. vnde ait Scriptura: Scribe in buxo, ſimul vt admoneat te ipſa materia quę ſemper viret, nec vnquam foliis exuitur ſuis; ne vnquam ſpei tuæ diſſimulatione nuderis, ſed ſemper tibi per fidem germinet ſpes ſalutis. Appuleius *Locus D. Ambroſii.*

leius 1. De Aſino aur. Eumque auidè eſitantem aſpiciens, aliquanto inferiore macie atq; pallore buxeo deficientem video Idem lib. 8. At ille modicum commoratus, refert ſeſe buxantique pallore trepidus, mira ſuper cõſeruo ſuo renuntiat. Claudiani illud non eſt alienum à pallore amantum, qui de nuptiis Honorij & Mar. gratus amantum pallor. Et Naſo 4. Metam.

— Palles: facit hunc amor ipſe colorem.

EMBLEMA CCVIII.

CVR properans foliis præmittis amygdale flores?
Odi pupillos præcocis ingenij.

FLoret prima omnium amygdala menſe Ianuario, Martis verò pomum maturat. Plin. 25. cap. 16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox genus, quod non temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab. lib. 1. cap. 3. Sunt enim pueri, qui ſtatim primoque omnia diſcant, memoriterque teneant, qui tamen quantò ætate fiunt prouectiores, tantò minus complectuntur, ita vt ad ſolidam eruditionem vix aliquando perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus ſit ingenium tam præcox & præmaturum, aut inſanos fore, aut diu non victuros. Proinde Actius apud Gell. lib. 13. c. 2. ait, in iuuenilibus ingeniis itidem ſibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipſa placet; ea enim demũ matureſcere (maturitas enim tempeſtiuam adfert ſuauitatẽ) reliqua ante tempus putreſcere. Id quidem obſeruatum maximè fuiſſe in Hermogene tradunt, cui vixdum pubeſcenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuiſſe dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conſcripſerit, quæ ab omnibus admodum commendatur: quem etiam declamantem aliquando Muſonius Philoſophus grauiſſimus audire non refugit, quemadmodum nec M. Imperator. At cùm annũ quartum & viceſimum attigiſſet, mente lapſus dicitur, omniumque penè rerum oblitus nulla euidenti cauſſa. Retulit lib. 31. cap. 6. Rhodig. Huc ſpectant Adagia, Ante barbam doces ſenes: &, Odi puerulos præcoci ſapientia.

Pueri præcoci ingenio.

De Hermogene Rhetore mirum.

præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. cap. 11.

Amygdalus.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

SERIOR at morus numquam niſi frigore lapſo
Germinat: & ſapiens nomina falſa gerit.

MOrus quaſi μῶρος quibuſdam dicitur, quòd nigra ſit: alij à mora, id eſt, tarditate deriuant, quòd arborum poſtrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morum quaſi μῶρον appellatam exiſtimant, id eſt, ſtultam, cùm præ cæteris prudentiſſima eſſe videatur. Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25. Nouiſſima, inquit, vrbanarum germinat, nec niſi exacto frigore, ob id dicta ſapientiſſima arborum: ſed cùm cœpit, in tantum vniuerſa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum ſtrepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentiæ gerit ſymbolum, ait Pierius lib. 52. quòd, ne aëris iniuria lædatur, tempeſtiuam & commodam occaſionem præſtolari videatur. Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ ſpirauere, erumpunt germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage ob temporis inconſtantiam. Ne autem pruina lædi poſſit, quem hoſtem ſibi perniciosum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs fugatum eſſe cognouerit, atq; ad amœniſſima adulti veris tempora peruentum omninò ſit. Ita vir prudens grauiora negotia, & conſilia omnia conſultò prorogat: neque ante tempus ſeſe effert, ſed maturam occaſionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit Prouerbium, Maturior moro.

Morus unde dicta ſit.

Prudentiæ ſymbolum, morus.

Laurus.

PRÆ-

EMBLEMA CCX.

'RÆSCIA *ventura laurus fert ſigna ſalutis:*
Subdita pulùillo ſomnia vera facit.

APhthonius Rhetor Laurum vaticinij ſymbolum eſſe prodidit: iccircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & .pollini diuinationis Deo ſacram putarunt. Si enim ſtrepitu uodam in igne crepuiſſet, felicitatem portendebat. Adhæc uluillo ſuppoſita dormientium, ſomniorum veritatem conciare putatur, vt libris magicis proditum accepimus. Et quidem lim in maleficiis amatoriis incendi laurus, & aliqua religione n ignem coniici ſolebat, tamquam amantium querimonias reræſentans, ait Eraſm. in Adag. Clamoſior lauro ardente: quod idetur ſignificaſſe his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.* ſi verò tacita conflagraſſet, habebatur inauſpiatiſſimum, vt ipſemet ait: *Laurus, vaticinij nota.*

Et tacet extincto laurus aduſta foco.

Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intenſiua particula, & φωνέω, quod eſt cano & voco, quòd in igne ſonitum & crepitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt ſignificatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro ſexto Saturn. cap. 4. *Δάφνη vnde dicta.*

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.

Aliud.

DEBETVR *Carlo ſuperatis laurea Pœnis:*
Victrices ornent talia ſerta comas.

CArolo V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs geſtabant. Plinius 15. cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8.

Pœnis.] Pœni fuere Carthaginienſes: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenſes, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit, vt ſcriptores quidam tradunt. *Pœni, Thuni.*

Populus

Populus alba.

HERCV-

Emblema CCXIII.

HERCVLEOS *crines bicolor quòd populus ornet,*
Temporis alternat noxq́ dieſq́ vices.

POpulum albam Herculi ſacram Plinius tradit c.1. lib.12. & lib.16.cap.23. Hæc quòd ſit folio ſemper tremulo, ſupernè candicãti, & inferiori parte viridi, temporis motum continuum in diem clarum, & obſcuram noctem diſtributum repræſentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur, minima folio, ac nigerrima, fungisque enaſcentibus laudatiſſima. Alba folio bicolor, ſupernè candicãs, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi indigeni ſacram, idem Plin. ſcribit, & Virgil. Ecloga 7. *Populus alba, Herculi ſacra.*

Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm.17. hiſt. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehendit, qui tradunt eos ſola lauro coronari ſolitos, qui ad aram maximam Herculi ſacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

-- Herculea bicolor cum populus vmbra
Velauitque comas, foliiſque innexa pependit.

Et paulò pòſt:

Populeis adſunt euincti tempora ramis.

Hoc quidem vidit diligentiſſimè Pierius lib.52. qui populo arbore tempus ſignificari ait, quòd ſit bicoloribus foliis, quippè diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hæc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur, nec vllo argumento certiùs intelligitur ſidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt ſunt oleæ, ſalices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera denſior atq; coloratior habeatur. In populo verò alba præſertim, candor vna ex parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folij inſtar viridiſſimus. Eius arboris coronam geſtaſſe Herculem narrant, cùm ad inferos deſcendit, eamque partem quæ foris eſſet conſpicua, fuligine tætri chaus obſcuratam, quæ condebatur interiùs, ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe. Secus habet Pauſanias. Sed omnes haſce opiniones ſigillatim recenſere vt non eſt animus, ſic non video quàm ſit neceſſe. *Populus arbor, temporis ſymbolum.*

FINIS.

EPI-

EPIGRAMMATVM GRÆCORVM SENTENTIARVM, VERSVVM, QVI PASſim occurrunt in iis Commentariis ad Alciati Emblemata, EXPLICATIO AD VERBVM.

LECTORI STVDIOSO ET CANDIDO S.

NON putaui me malam à ſtudioſis gratiam initurum, ſi quæ Græca paſſim occurrunt in iis commentationibus Latinè ad calcem redderem, partim vt rudes leuarem tædio, eosque maximè qui nondum per ſe, & quaſi ſine cortice natare poſſunt: partim verò vt amicis quibuſdam meis per me factum ſatis eſſet, qui hanc, quamquam tenuem, appendiculam ad reliquum laborem poſtularunt. Tu interea, Lector amice, vtere fruere noſtro qualicumque ſtudio, ac vale.

EPIGRAMMA D. GVLONII, LINGVÆ GRÆCÆ PROFESSORIS Regij, ad verbum ferè.

Odyſ. τ. NOVEM *annos magni Iouis fuit Minos auditor*
Gnoſſi rex, vt Homerus ait:
A quo prudentiam edoctus, & valde prudens conſilium,
Subiectis ſanctas Cretenſibus ſanxit leges.
Hunc verò noſtrum Minoëm Muſæ educarunt, & eædem
Dederunt ei ſacrum ramum edere,
Atque potare fontis Heliconiacj diuinam aquam,
Qua ſatiatus ſortem diuinam retulit.
Ideoq; ſiue oratorum enthymemata declarat,
Aureo ex ore latices limpidi manant.
Seu veterum monumenta ſonat virorum [*i. enarrat hiſtorias veteres*]
Non iuuenilis, ſed mens ſenilis ſapit.
Siue explanat occultorum ænigmata verborum,
Vates veritatis Oedipum ſuperat.

Emiſſa

Emiſſa ſcripta in hæc Alciati artificioſa emblemata
Intrepidè meū teſtantur ſermonem [i. fatētur eſſe vera quæ dico.]

Ad Emblema 23.

εἰπέ τι σοι. ξυνὸν, καὶ Παλλάδι .&c.

Dic, quid tibi commune [eſt] cum Pallade? nam ei iacula,
Et bella, tibi verò placent compotationes.
Ne temerè, ô hoſpes, de Diis talia ſcruteris,
Sed ſcito quibus [ego nominibus] ſimilis Deæ huic ſim.
Etenim mihi bellorum amica [eſt] gloria: hoc ſcit omnis mihi
Orientalis domitus Indus ab Oceano.
Ac certè hominum genus donis ornauimus. illa quidem oliuâ,
Ego autem dulcibus racemis vitis.
Quinetiam nec mater [mea] propter me dolores partus perpeſſa eſt:
Sed ſolui ego quidem femur paternum, illa verò caput.

Ad Emblema 24.

παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, &c.

Palladis ego planta: Bromij cur me affligitis rami?
Tollite racemos: virgo ego non ſum ebria.

Ad Embl. 25. in ſtatuam Bacchi.

αἱ Νύμφαι τὸν Βάκχον, &c.

Nymphæ Bacchum, cum ex igni proſiliit infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum:
Ideò cum Nymphis Bromius ſuauis: ſi verò ipſum prohibeas
Miſceri, capies ignem vtique ardentem.

Ad idem Embl.

οὐ γὰρ οἶνος, &c. Non enim vinum hoc, neque Bacchus facit, ſed immoderatus potus, & vltrà quàm decet, & ſatis eſt. Cæterùm ſi quis immoderatè bibat, hilarior quidem & iucundior fieri ſolet.

Ad idem Embl.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, &c.

Vini menſura optima, quæ non nimia, neque minima:
Eſt enim vel doloris cauſſa, vel inſaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipſe,
Tunc enim thalamis [i. iugalibus amoribus] promptiſſimus.
At ſi multus ſpiret, euertet quidem amores,
Mergeturq; ſomno vicino morti.

Ad Embl. 27.

ἡ Νέμεσις προλέγει, &c.

Nemeſis præmonet & cubito & freno,
Neque immoderatum quid agendum, neque effrenatè loquendum.

ἡ Νέμεσις πῆχυν, &c.

Nemeſis [ego] cubitum contineo: cuius[rei] cauſſa? dices:
Omnibus mandatum annuncio, nihil præter modum agendum.

Ad Embl. 28.

ἀσπὶδ' Ἀχιλλῆος, &c.

Clypeum, qui Hectoris ſanguinem biberat
Laertiades, Græcorum obtinuit iniquo iudicio:
Naufrago [Vlyſſi] autem mare detraxit, & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.

καλὰ Ποσειδάων, &c.

Rectè Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua,
Et iudicium Græcorum odioſum [iniquum] oſtendit mare.
Scutum in littoribus clamat, & monumentum agitat
Ipſum te vocans [ô Aiax] dignum ſcuto bellatorem,
Exſurge ô fili Telamonis, habes ſcutum Æacidæ.

Ad Embl. 33.

ὄρνι Διὸς κρονίδαο, &c.

Auis Iouis Saturnij, nuncia quam ob cauſſam ſtas
Ferox, ſuper magni tumulo Ariſtomenis?
Nuncio hominibus, quod quantùm præſtantiſſima
Volucrum ſum, tantùm hic ſemideorum [fuit.]
Pauidæ quidem pauidis aſſidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.

Ζεὺς κρονίδης, &c.

Iupiter Saturnius fecit iuſtius & melius
Virorum Heroum, diuinum genus, qui appellantur
Semidei. —

Ad Embl. 42.

οὐδ' ἢν Ὠκεανὸς, &c.

Non ſi Oceanus omnem inundationem excitarit,
Non ſi Germania totum Rhenum biberit,
Romæ vel tantillum labefactabit robur, donec manebit
Cæſaris dextra ad imperandum ſtrenua.
Sic & ſacræ Iouis quercus firmiter radicibus
Stant, ex foliis autem ea quæ ſunt arida decutiunt venti.

Ad Embl. 48.

ἁ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων, &c.

Illa ego miſera Virtus huic aſſideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus
Animum dolore magno ſaucia quod Græcis
Fallaciarum machinatrix fraus, res præſtantior me iudicata eſt.

Ad

Ad Embl. 51.

Σᾶμα τόδε Ἀρχιλόχȣ, &c.
Sepulchrum hoc Archilochi littoreum, qui quondam amaram
Muſam ſerpentina primus tinxit bile.
Qui cruentauit Helicona manſuetum. nouit [id] Lycambes
Lugens trium nexus filiarum.
Senſim verò tranſi, viator, ne fortè huius
Moueris tumulo fucos inſidentes.

Ad Embl. 54.

Αἶαν ὅλην νήσȣς, &c.
Terram omnem inſulasq; peruolitans, tu hirundo,
Medeæ in picta tabula pullos alis.
Speras autem pullis implumibus fidem tuis hanc ſeruaturam
Colchidem, quæ neque propriis pepercit liberis?

Ad Embl. 64.

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων, &c.
Lupum propriis vberibus nutrio inuita,
Sed [ad id] me cogit paſtoris imprudentia:
Qui vbi creuerit ex me, contra me rurſum fera erit;
Gratia mutare naturam non poteſt.

Ad Embl. 66.

Τῶν ἀμηχάνων, &c. Impoſſibilium cupido multos fecit re præſente fruſtrari.

Ad Embl. 67.

Ὁ τύμβος οὗτος, &c.
Sepulchrum hoc non habet intus mortuum,
Mortuus hic extra non habet tumulum,
Sed ipſe ſui mortuus eſt & tumulus.

Ad Embl. 70.

Τί σοι θέλεις ποιήσω, &c.
Quid tibi vis faciam
Quid tibi, loquax hirundo?
Pennas tuas leues
Vis abreptas forfice reſecem,
Aut potiùs internam hanc
Linguam, vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos ſomnos
Matutinis vocibus
Eripuiſti Bathyllum?

Ad Embl. 71.

ὁ φθόνος ἐστὶ, &c.

Inuidia eſt malum: habet autem aliquid boni in ſe:
Tabefacit enim inuidorum oculos & cor.

Ad Embl. 76.

τὴν Κίρκην οὔ φημι, &c.

Circen non dico, vt dixit Homerus,
Pro viris feciſſe aut ſues, aut lupos.
Ad ipſam diuertentes, meretrix cùm eſſet vafra,
Hamo ineſcatos pauperrimos effecit.
Et humanam vbi prædata eſſet rationem,
Dein [fecit] vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens inſtar animalium expertium rationis,
Prudens autem cùm eſſet Vlyſſes iuuentutem vitans,
Non [tam] Mercurij [quàm] naturæ propriæ donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium.

Ad Embl. 85.

πολλὰς μυριάδας, &c.

Multas myriadas computat Artemidorus,
Et nihil impendens viuit vitam mulorum.
Qui ſæpe auri pretioſum onus habentes,
Multum ſuper dorſo fenum edunt ſolum.

Ad Embl. 89.

φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι, &c.

Fures quando marini Thyrrenum prope verticem
Citharœdum de naui poſuerunt gurgite mergendum;
Statim eum cum cithara arguta ſuſcepit delphin
Seſſorem: ex profundo autem enatauit emergens,
Vſque ad Iſthmum appulit Corinthium. certè mare
Piſces hominibus tum habuit æquiores.

Ad Embl. 89.

ὅστις γὰρ ἐστὶ τὸ, &c.

Quiſquis ambitioſum & auarum ingenium habet,
Nihil ſapit iuſtè neque vult,
Difficiliſque amicis eſt & toti ciuitati.

Ad Embl. 94.

παμφάγος ἐρπυστὴς, &c.

Omniuorus, repensq; per ædes heluo mus
Oſtreum conſpicatus labris patens,
Barba madida ſpurcam momordit carnem,
Statim verò teſtacea crepuit domus,

Aptata

Aptata [i. clauſa] cruciatibus: at mus in clauſtris ineuitabilibus
Captus, ſui interfectorem tumulum contraxit.

Ad Embl. 103.

Ἴκαρε, κηρὸς μὲν, &c.
Icare, cera quidem te perdidit, nunc verò te cera
Reuocat in formam rurſum ſtatuarius.
Sed agedum, ne pennas tolle per aërem, ne lauacrum
Ex aëre cadens, Icarium facias.

Ad Embl. 104.

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα, &c.
Qui priùs ego & ſturnum & rapacem arcens
A ſemine alteuolantem & Biſtoniam gruem,
E corio fundæ tortilia brachia intendens
Alcimenes [ego] volucrum arcebam procul multitudinem.
Et me quædam vulneratrix iuxta talos dipſas vipera
Cuti [meæ] è mandibulis amaram immittens bilem,
Sole [me] priuauit [i. me interfecit] ecce vt ad æthera ſpectans
Pedibus non videbam malum obuolutum [i. proximum]

Ad Embl. 105.

αὐγάζω τὸν ἄφυκτον, &c.
Contemplor ineuitabilem in ſigillo celato Amorem,
Manibus leoninum qui moderetur robur.
Qui hac quidem manu flagellum ad ceruicem: illa verò frenos
Dirigit: multa autem circumfloret gratia.
Horreſco homicidam. nam qui etiam feram domet
Atrocem, neque imbecillibus ignoſcet hominibus.

Ad Embl. 106.

γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο, &c.
Nudus Amor ob id ridet & placidus eſt,
Quia non habet arcum, neque ignita tela.
Haud ſanè fruſtrà manibus tenet delphinum & florem,
Hac enim terræ, illa verò mari imperat.

Ad Embl. 107.

ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν, &c.
Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Oſtendens quòd fortior ignis fulmine ſit Amor.

Ad Embl. 108.

ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισι, &c.
Qui priùs duris in præcordiis iucundam in pubertate
Oeſtriferæ Paphiæ legem recuſaui,
Membriuoris telis imperuius qui priùs eram amoribus
Collum tibi inclino, ô Venus [ego] ſemicanus.

Suſcipe me lætabunda, ſapientem quia Pallada vincis
Nunc magis, quàm olim pomo ex Heſperidum.

Ad Embl. 109.

ποῦ σοι τόξον, &c.

Vbi tibi arcus ille reflexus, vbi à te
Transfixæ medium in cor ſagittæ?
Vbi pennæ? vbi fax triſtis? ad quid tres
Coronas manibus tenes, in capite aliam fers?
Non [ego ſum natus] à vulgari, hoſpes, Cypride, neque à terra
Sum maternali genitus voluptate;
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honeſtæ doctrinæ, mentem verò in cælum induco:
Ex virtutibus autem coronas quatuor necto, quarum ab vnaquaq
Easq; ferens, primâ quæ eſt ſapientiæ coronor.

Ad Embl. 110.

πτηνῷ πτηνὸν ἔρωτα, &c.

Pennato pennatum Amorem contrarium finxit Amori
Nemeſis, arcu arcum vlciſcens.
Vt quæ mala fecit, patiatur: audax verò qui priùs [&] intrepidus
Lacrymat, amara vbi ſenſit tela.
In imum ter ſinum conſpuit. quàm valde mirum,
Accendet quis igni ignem? attigit Amorem Amor.

Ad Embl. 111.

τὸ βρέφος ἑρμώνακτα, &c.

Recens natum Hermonactem occidiſtis, apes,
(Ah canes) reptilem, fauos inquirentem
Sæpe ex veſtris punctum perimitis ah ah
Aculeis, quæ ſerpentum latibula ſpernitis
Dic Lyſicidæ & Amyntori [parentibus tuis] neque apes
Laudare debes, etenim illis amarum ineſt mel.

Ad idem Embl.

κοῦρον ἀποπλαγκτὸν, &c.

Puerum aberrantem [&] adhuc lactantem Hermonactem
Ah, infantem, vt iniuſtæ percuſſiſtis, ô bonigenæ [apes]
Ignorabat miſer ad vos, ſicuti ad apes
Cùm veniſſet: vos autem viperis eratis peiores.
Proq; comeſtione [mellis] impreſſiſtis rubros aculeos,
O [vos] diræ, dulci aduerſariæ eſtis gratiæ [i. non minus am
quàm mel dulce eſt.]

Ad Embl. 112.

τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα, &c.

Furem olim Cupidinem noxia punxit Apis

Fe

Fauos ex aluearibus prædantem, extremos autem manuum
Digitos omnes confixit: at ille dolebat, manibusq; tumebat,
Et terram percutiens exiliit, atque Veneri
Oſtendit dolorem, & queſtus eſt quòd tam exilis
Beſtiola [cùm] eſſet apis tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid, inquit, an non tu ſimilis es apibus,
Et cùm tam paruus ſis, tamen vulnera tanta facis?

Ad idem Embl.

ἔρως ποτ᾽ ἐν ῥόδοισι, &c.

Amor aliquando in roſis
Iacentem apem
Non vidit, & vulneratus eſt:
Inq; digitis morſus
Manus, eiulauit.
Currens itaque & volitans
Ad pulcram Venerem,
Perij, mater, inquit:
Perij & emorior.
Serpens me percuſſit
Alatus, quem vocant
Apem ruſtici:
Illa autem dixit, ſi aculeus
[tam] lædit apiculæ,
Quantùm putas dolent,
Amor, quos tu feris?

Ad idem Embl.

σὺν δ᾽ ἤλασ᾽ ὀδόντας, &c. ſimul autem excuſſit dentes calcitrans pede terram.

Ad Embl. 113.

δεινὸς ἔρως, δεινὸς, &c.

Sæuus Amor, ſæuus. quid verò ampliùs? ſi rurſus dixero,
Et rurſum, plorans ſæpe, ſæuus Amor.
At enim puer his ridet, & ſæpe vituperatus
Gaudet, ſi autem dixero contumelias, inde inſultat.
Mirum autem mihi, quomodo vtique, è glauco vbi apparuiſti
Fluctu, ex humido, Cypri, tu ignem peperiſti.

Ad Embl. 115.

ἁ Κύπρις μούσαισι, &c.

Venus Muſis [hæc ait] ò puellulæ Venerem
Honorate, aut Amorem in vos armabo.
At Muſæ ad Cyprim: Marti ſtulta hæc blateramenta [i. iaciantur
hæc in Martem, qui ſæpe ab Amore correptus eſt:]
In nos autem non volat iſte hic puerulus.

Ad Embl. 121.

τίς πόθεν ὁ πλάστης, &c.

Quis vnde plaſtes? Sicyonius. nomen verò quod?
Lyſippus. tu verò quis? Occaſio omnia domans.
Cur verò ſummis pedum vnguib. incedis? ſemper rotor. quid verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.

Manu dextra quid fers nouaculam? hominibus documentum,
Quòd acie omni acutior ſum.
Coma verò quid verſus faciem? vt à præueniente capiar.
Per Iouem, poſteriores partes [capitis] ad quid caluæ ſunt?
Nam ſemel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit veſtri gratia,
O hoſpes, & in veſtibulis poſuit adhortamentum.

Ad idem Embl.

τὸν δὲ παρόντα καιρὸν, &c. Cùm autem videam hanc nunc eſſe occaſionem, quæ ſi recta conſilia caperetis, ſimul & ſalutem & libertatem poſſit comparare, non modò vobis, ſed & aliis omnibus Græcis: ſin erraueritis deceptíue fueritis, non facilè eandem occaſionem recuperari: exiſtimaui quam de his haberem ſententiam, in medium eſſe proferendam.

Ad Embl. 125.

λέων μάχην ἔστησε, &c.
Leo pugnam aliquando inſtituit in aprum,
Vultures autem ex alto loco obſeruabant certamen [vt] pabulum, eum qui vinceretur facerent ſtatim [ſibi]
Amicos autem cùm vidiſſent [eos eſſe factos] exciderunt ſpe.

Ad Embl. 128.

βοὸς φαγὼν, &c.
Bouis, puer cùm ediſſet die feſto viſcera,
Hei mihi, gemebat, quia inteſtina mater emitto:
Illa autem ridens, ne time, fili, inquit,
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.

Ad Embl. 129.

αἱ τρίοσαι ποτέ, &c.
Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima itura eſſet ad inferos.
Et tres quidem è manibus emiſerunt talum: venit autem ex omnibus
Ad vnam: ridebat autem ſortem debitam.
E tecto verò inopinatus lubrico lapſu ruit caſus,
Infortunata in Orcum deſcendit, vt erat ſortita.
Non fallax [eſt] ſors cui malum [imminet:] ad bonum autem
Neque preces mortalibus [ſunt] peritæ iaculandi, neque manus.

Ad Embl. 130.

καὶ γάρ τε λιταὶ &c.
Etenim Litæ [i. Preces] ſunt Iouis filiæ magni
Claudæq;, rugoſæq; ſtrabæq; oculis,
Hæ & poſt Noxam curant euntes:

Noxa

Noxa verò robuſtaq; & pedibus integris ideò omnes
Longè præcurrit. anteuertit autem omnem per terram
Lædens homines: hæq; medentur tandem.
Qui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
Hunc valdè iuuant, & exaudiunt precantem:
Qui autem abnegarit & proteruè recuſarit,
Precantur quidem hæ Iouem Saturnium euntes,
Hunc vt Noxa ſimul ſequatur, quò læſus pœnas luat.

Ad Embl. 133.

ἀντὶ τάφου λιθοῖο, &c.

Pro ſepulcro lapideo pone Græciam, pone adhæc
Haſtas barbarici ſymbola naufragij:
Et tumuli [in] apice circumſcribe Perſicum Martem,
Et Xerxem: in illis humo conde Themiſtoclem.
Columna verò Salamis ſuperimponatur, geſta referens
Hæc mea: quid verò paruis magnum imponitis?

Ad Embl. 135.

ψήχει καὶ πέτρην, &c.

Cauat & petram longum tempus, neque ferro
Parcit, ſed vnâ omnia perdit conſumptione.
Sic etiam Laërtæ tumulus, qui prope littus
Paululum abeſt, frigidis liquitur à pluuiis;
Nomen quidem herois ſemper florens. non enim carmina
Obſcurare æuum, etiamſi velit, poteſt.

Ad Embl. 137.

ἄλεσα καὶ νεμέας, &c.

Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcuſsi maxillam.
Cingulum detraxi, pullum equinum Diomedis ſuſtuli,
Aurea mala poſtquam fregi, Geryonem cepi.
Augiam noui [i. repurgaui] cerua non effugit: interfeci aues [Stymphalidas]
Cerberum extraxi, ipſe Olympum habeo.

Ad Embl. 151.

τὸν βίον, ἡράκλειτε, &c.

Vitam Heraclite, multò plus quàm cùm viueres
Defle, nunc enim vita eſt miſerabilior.
Vitam nunc ride Democrite, plus quàm antea,
Nunc enim vita eſt omnium maiore riſu digna.
In vos autem & ego contemplans, interea cogito
Quomodo ſimul tecum lugeam, quomodò vnà tecum rideam.

Ad Embl. 153.

ἄλλοι δὲ περίδραμον, &c.

— alÿ autem accurrerunt filÿ Achiuorum,
Qui & admirati ſunt ſtaturam & formam ſpectabilem
Hectoris. neque ei quis ſine vulnere aſtitit.

Ad Embl. 159.

αὔην με πλατάνιστον, &c.

Aridam me platanum irrepens tegit
Vitis, externâ autem circumuireſcens comâ.
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos, hac ipſa eram non minus frondoſa.
Talem quidem certè poſthac conſtituat [ſibi] quiſque amicam,
Quæ rependere mortuo norit ſola.

Ad Embl. 160.

τυφλὸς ἀλητεύων, &c.

Cæcus errans claudum pede ſuſtulit
Oculis alienis mutuum accipiens:
Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati ſunt,
Defectum inuicem retribuentes [i. accommodantes, ſeu præbentes
operas mutuas.] Ad idem Embl.

ἄμφω μὲν πηροὶ, &c.

Ambo quidem mutili & errones, ſed alter quidem oculis,
Alter verò ingreſſu: alterius autem alter ſubminiſtratio [erat]
i. alter alteri ſeruiebat.
Cæcus enim claudi ſuperhumerale onus tollens
Viam alienis oculis, ſummis pedibus ibat.
Vna verò vtriſq. ſufficiebat natura: in vnoquoque enim
Defectum inuicem ad totum mutuata eſt.

Ad idem.

τυφλὸς ἄπους, &c.

Cæcus, pedibusq; mancus erant ſibi inuicem miniſtrantes:
Cæcus per viã deducebatur [à claudo] dorſo ferebatur pedib. mãcus.

Ad Embl. 161.

εἰν ἑνὶ κινδύνους, &c.

Vnis pericula duo effugi [ego] Myrtilus armis,
Vnum quidem fortiſſimè dimicando, alterum verò natando.
Argeſtes [ventus] quando ſubiit nauis carinam, clypeum habui
Seruatus deſtinatum aquis & pugnæ.

Ad Embl. 165.

πῆμα κακὸς γείτων, &c.

Detrimentum [eſt] malus vicinus, quantùm bonus eſt magnum com-
modum:
Neque bos perierit, niſi vicinus malus adſit.

Ad Em-

Ad Embl. 166.

χρύματα καὶ τρηχὺς, &c.

Fluctus & aſpera tempeſtas ad terram traxerunt
Delphinem externæ commune ſpectaculum fortunæ.
Sed in terra miſericordiæ locus [repertus eſt] nam videntes
Statim ad tumulum me coronarunt pij [viri:]
Nunc verò quod [me] genuit mare perdidit. quæ tandem ponto
Fides, qui neque propriis parcit alumnis!

Ad Embl. 167.

πίκρην ἀλλήλοις, &c.

Acerbam inter ſe Hector gratiam atque ſcutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ.
Hector enim cingulum cùm accepiſſet, enſemq; viciſſim dediſſet,
Hanc quidem gratiam, donum experti ſunt in morte.
Gladius interfecit Aiacem inſania correptum, & rurſum cingulum
Traxit Priamiden bigis raptatum.
Sic ab hoſtibus mortem vltrò afferentia mittuntur dona,
[quæ] ſub gratiæ prætextu fatalem mortem contineant.

Ad idem.

Ἕκτωρ Αἴαντι, &c.

Hector Aiaci enſem obtulit: Hectori autem Aiax
Cingulum, ambobus donum [fuit] vna mors.

Ad Embl. 172.

ἔν ποτε παμφαίνοντι, &c.

Aliquando conſpicuo in æthere nigrior ſe vibrans
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
Quem correpturus irruit: at ille [ſcorpius] eius qui irruiſſet ad ſolum,
Non tardus multùm aculeata pedem percuſſit ſagitta,
Et vita eum priuauit. ecce quantùm [quiſque] fecerit in alium,
Ex illo miſer ipſe accepit necem.

Ad Embl. 176.

οὐκ ἔτι πυργωθεὶς, &c.

Non iam turritus, phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes elephas:
Sed metu contrahens humilem ceruicem ad lora ſubiugia
Currum trahit Cæſaris diuini.
Nouit autem pacis etiam fera gratiam, inſtrumentis deiectis
Martis, æquitatus viciſſim vehit patrem.

Ad Embl. 179.

Ἀτθὶ κόρα, &c.

O Attica, decenti forma, cantu nutrita [cur] vocalis vocalē diripiens
Cicadam, pennatis in prædam fers pullis?

Garrulam

Garrulam garrula, & volucrem plumis prædita,
Hoſpitam hoſpita, vernam verna?
Non cita conflicteris. non enim fas, neque iuſtum [eſt]
Perdere canoros canoro ore [i. vt animalia canora deglutiant & abſumant ea quæ ſunt ore vocali & canoro.]

Ad Embl. 181.

ῥίζῃ μὲν μέλαν. &c.
Radix quidem nigra erat: lacti ſimilis flos:
Moly autem ipſum vocant Dij. difficile verò [eſt] effodere
Viris mortalibus: Dij autem omnia poſſunt.

Ad Embl. 184.

Εὔνομόν ὦ πόλλον, &c.
Eunomum, ò Apollo, tu quidem noſti me, quando vincebam
Patria Locrenſis ego, interrogantibus autem dicam.
Æolium in cithara modum reſonabam: at in medio
Cantu, mihi chordam plectrum ſuſpendit [i. fregit]
Et mihi ſonum verum [i. paratum] quando occaſio poſtulabat,
Ad aures numerorum non verè reddebat.
Atque [tunc] quædam vltrò citharæ ad cubitum [ſiue, iugū] exurgens
Cicada complebat veram harmoniam.
Neruos enim pulſabam, quando ſeptimæ curam haberem
Chordæ, huius voce vtebamur.
Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix
Illum paſtoricium ſonum accommodauit.
Et quidem cùm ſonaret, vnà tum inanimatis neruis
Mutato ſimul congruebat ſono.
Huius rei cauſſa congruam habeo gratiam: ſic autem formata [i. ex-
Aere, noſtra ſedet ſuper cithara. (preſſa cicada]

Ad Embl. 192.

εἰνοδίην καρύην, &c.
Viæ iunctam nucem me prætereuntibus ſeuerunt
Pueris ludibrium, lapidum iaculatricis peritiæ [qua nempe petitur ſcopus, id enim ſonat εὐστοχία]
Omnes autem ramos & virentes ſurculos
Fracta ſum, crebris lapidibus dum petor.
Plantarum frugiferarum nihilo melior eſt condicio: nam ego quidem
Miſera, in mei noxam, fructum retuli.

Ad Embl. 193.

χειμερίαις νιφάδεσσι, &c.
Hibernis niuibus conſperſa, cicur auis,
Pullis cubitorias circumfundit plumas,
Donec ipſam aërium frigus peremerit; ſiquidem permanſit
Aëris reluctatrix cæleſtium imbrium.

Procne

Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,
Matres, auium affectus addiſcentes.

Ad Embl. 194.

ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, &c.

Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas, pium filio pondus, patrem.
Acclamabat autem Argiuis: Ne tangite, exiguum ad Martem
Lucrum ſenex: at [mihi] ferenti, magnum.

AD calcem huius Commentarij, admonitum eſſe volui philologum me de induſtria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram ſuperioribus anteactis annis, tranſiliiſſe vnum Emblema, cuius argumētum mihi diſpliceret, ipſaq; ſententia tum quòd mihi non faceret ad ſtomachum, tum etiam quia non videbatur caſtis auribus committenda, cenſebatur indigna quæ mea explicatione illuſtraretur. Ne tamen ſtudioſos omninò defraudem qui me vrgent & certè cogunt, vt ſi nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, ſaltem ipſum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha ſeu titulus carminis ſic habet, *Aduerſus naturam peccantes*: carmen verò ita:

Turpe quidem dictu, ſed & eſt res improba factu,
Excipiat ſi quis chœnice ventris onus.
Menſuram legisq; modum hoc excedere ſanctæ eſt,
Quale ſit inceſto pollui adulterio.

Video alluium fuiſſe ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, idque comparatione oſtendi. ſed hæc ſatis. Cæterum id apparet eſſe tractū ex Heliodori 5. de Inſomniis. eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἑάλω ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος· μέτρον γὰρ ἡ χοῖνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε. τρόπον οὖν τινα παρενόμει, παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς Ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita ſonant: Quiſpiam ſibi viſus eſt in chœnicem aluum exonerare. conuictus de eo quòd cum ſorore cubitaſſet, damnatus eſt: menſura enim eſt chœnix: at quidem menſura legi ſimilis eſt. quodam itaque modo legem tranſgreſſus erat, qui nimirum admiſiſſet aliquid præter leges toti Græciæ communes.

FINIS.

EMBLEMATVM INDEX IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOSORVM COMMODITATEM DIGESTORVM.

Numerus ad Emblematis cuiuſque refertur ordinem.

INſignia ducatus Mediolanenſis. *Emblema* 1
Mediolanum. 2
Numquam procraſtinandũ. 3

DEVS, ſiue RELIGIO.

In Deo lætandum. 4
Sapientia humana, ſtultitia eſt apud Deum. 5
Ficta religio. 6
Non tibi, ſed religioni. 7
Quà Dij vocant, eundum. 8

VIRTVTES.

FIDES.

Fidei ſymbolum. 9
Fœdera. 10
Silentium. 11
Non vulganda conſilia. 12
Ne quæſtioni quidem cedendum. 13

PRVDENTIA.

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, hoc eſt, fortiores & deceptores. 14
Vigilantia & cuſtodia. 15
νῆφε, καὶ μέμνησ᾽ ἀπιστεῖν, ἄρθρα, &c. 16
πῆ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; 17
Prudentes. 18
Prudens magis quã loquax. 19
Maturandum. 20
Indeprehenſum. 21
Cuſtodiendas virgines. 22
Vino prudentiam augeri. 23
Prudentes vino abſtinent. 24
In ſtatuam Bacchi. 25
Gramen. 26

IVSTITIA.

Nec verbo, nec facto quemquam lædendum. 27
Tandem, tandem iuſtitia obtinet. 28
Etiam ferociſſimos domari. 29
Gratiam referendam. 30
Abſtinentia à muneribus capiundis. 31
Bonis à diuitibus nihil timendum. 32

FORTITVDO.

Signa fortium. 33
ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 34
In adulari neſcientem 35
Obdurandum aduerſus vrgentia. 36
Omnia mea mecum porto. 37

CON-

CONCORDIA.

Concordiæ ſymbolum. 38
Concordia. 39
Concordia inſuperabilis. 40
Vnum nihil, duos plurimùm poſſe. 41
Firmiſſima conuelli non poſſe. 42

SPES.

Spes proxima. 43
In ſimulacrum Spei. 44
In dies meliora. 45
Illicitum nihil ſperandum. 46
Pudicitia. 47

VITIA.

PERFIDIA.

In victoriam dolo partam. 48
In fraudulentos. 49
Dolus in ſuos. 50
Maledicentia. 51
In receptatores ſicariorum. 52
In adulatores. 53
Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi nō oportere. 54

STVLTITIA.

Temeritas. 55
In temerarios. 56
Furor & rabies. 57
In eos qui ſupra vires quidquam audent. 58
Impoſſibile. 59
Cuculi. 60
Veſpertilio. 61
Aliud. 62
Ira. 63
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat. 64
Fatuitas. 65
Obliuio, paupertatis parēs. 66

SVPERBIA.

Superbia. 67
Impudentia. 68
φιλαυτία. 69
Garrulitas. 70
Inuidia. 71

LVXVRIA.

Luxuria. 72
Luxurioſorum opes. 73
Tumulus meretricis. 74
In amatores meretricum. 75
Cauendum à meretricibus. 76
Amuletum Veneris. 77
Inuiolabiles telo Cupidinis. 78
Laſciuia. 79

DESIDIA.

Deſidia. 80
Deſidiam abiiciendam. 81
In facilè à virtute deſciſcentes. 82
Ignaui. 83

AVARITIA.

Auaritia. 84
In auaros. 85
In aulicos. 86
In ſordidos. 87
In diuites publico malo. 88
In auaros, vel quibus melior condicio ab extraneis offertur. 89

GVLA.

Gula. 90
Ocni effigies. 91

In pa-

In paraſitos. 92
Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere. 93
Captiuus ob gulam. 94
In garrulum & guloſum. 95
Doctorum agnomina. 96

NATVRA.

Natura. 97
Ars naturam adiuuans. 98
In iuuentam. 99
In quatuor anni tempora. 100

ASTROLOGIA.

Scyphus Neſtoris. 101
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 102
In Aſtrologos. 103
Qui alta contemplantur, cadere. 104

AMOR.

Potentiſſimus affectus, amor. 105
Potentia Amoris. 106
Vis Amoris. 107
In ſtudioſum captum amore. 108.
ἀντέρως, id eſt amor virtutis. 109.
ἀντέρως, amor virtutis alium Cupidinem ſuperans. 110
Dulcia quandoq; amara fieri. 111
Ferè ſimile ex Theocrito. 112
In ſtatuam Amoris. 113
In obliuionem patriæ. 114
Sirenes. 115
Senex puellam amans. 116
In colores. 117

FORTVNA.

Virtuti fortuna comes. 118
Fortuna virtutem ſuperãs. 119
Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur. 120
In Occaſionem. 121
In ſubitum terrorem. 122
In illaudata laudantes. 123
In momentaneam felicitatem. 124
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 125
Bonis auſpiciis incipiendum. 126
Nihil reliqui. 127
Malè parta, malè dilabuntur. 128
Semper præſto eſſe infortunia. 129
Remedia in arduo, mala in prono eſſe. 130

HONOR.

Ex arduis perpetuum nomen. 131.
Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri. 132
Tumulus Io. Galeacij. 133
Optimus ciuis. 134
Strenuorum immortale nomen. 135
Nobiles & generoſi. 136
Duodecim certamina Herculis. 137
In nothos. 138
Imparilitas. 139
In deſciſcentes. 140
Aemulatio impar. 141
Albutij ad Alciatum, &c. 142

PRINCEPS.

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans. 143

In ſenatū boni principis. 144
Conſiliarij principum. 145
Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum. 146
Quod nō capit CHRISTVS rapit fiſcus. 147
Principis clementia. 148

RESPVBLICA.

Salus publica. 149
Reſpublica liberata. 150

VITA.

In vitam humanam. 151
Aere quandoque ſalutem redimendam. 152

MORS.

Cum laruis non luctandum. 153
De morte & amore. 154
In formoſam fato præreptam. 155
In mortem præproperam. 156
Terminus. 157
Opulenti hæreditas. 158

AMICITIA.

Amicitia etiam poſt mortem durans. 159
Mutuum auxilium. 160
Auxilium numquam deficiens. 161
Gratiæ. 162

HOSTILITAS.

In detractores. 163
Inanis impetus. 164
Aliquid mali propter vicinum malum. 165
In eum qui truculentia ſuorum perierit. 166
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 167
A minimis quoque timendum. 168
Obnoxia infirmitas. 169
Vel poſt mortem formidoloſi. 170

VINDICTA.

Iuſta vindicta. 171
Iuſta vltio. 172
Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe. 173
Alius peccat, alius plectitur. 174
Inſani gladius. 175

PAX.

Pax. 176
Ex bello pax. 177
Ex pace vbertas. 178

SCIENTIA.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe. 179
Eloquentia fortitudine præſtantior. 180
Facundia difficilis. 181
Antiquiſſima quæque commenticia. 182
Inſignia poëtarum. 183
Muſicam Diis curæ eſſe. 184
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 185
Dicta ſeptem ſapientum. 186

IGNORANTIA.

Submouendam ignorantiam. 187
Mentem non formam plus polle-

ſollere. 188
Diues indoctus. 189

MATRIMONIVM.

In fidem vxoriam. 190
Reuerentiam in matrimonio requiri. 191
In fecunditatem ſibi ipſi damnoſam. 192
Amor filiorum. 193
Pietas filiorum in parentes. 194
Mulieris famam, non formam vulgatam eſſe oportere. 195
In pudoris ſtatuam. 196
Nupta contagioſo. 197

ARBORES.

Cupreſſus. 198
Quercus. 199
Salix. 200
Abies. 201
Picea. 202
Cotonea. 203
Hedera. 204
Ilex. 205
Malus medica. 206
Buxus. 207
Amygdalus. 208
Morus. 209
Laurus. 210
Populus alba. 211

FINIS INDICIS EMBLEMATVM.

INDEX

INDEX RERVM ET VERBORVM QVAE HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR.

Abdomen. 325
Abies apta fretis. 510
Abſtemius. 130
Abſtinentia. 159. & 170. à muneribus capiundis. 160
Abſtinentiæ officia. 170
Acheloi cornu. 407
Achillis ſcutum ad ſepulcrũ Aiacis delatum. 149
de Achillis armis contentio. 150
Achillis arma malè Vlyſſi adiudicata. 211. & 562
Achilles vt tractârit Hectoris cadauer. 507
Achillis ſepulcrum. 455
Achiui. 554
Actæon in ceruum mutatus. 220
Actæones venatores. 220
Adonis ab apro interemptus. 288
Adonis lactucę foliis occultatus. 288
Adorea quid. 630
Aduerſas res ſtatim accedere, tardè recedere. 443
Adulator vt Chamæleon. 223
Adulatorum mores. 222. & ſeq.
Ægyptiorum ἱερογλυφικά. 29
Ægyptij quid per leonem deſignabant. 103. quid per ſerpentẽ. 49
Aëllo harpyia. 164
Æluri feminæ ſalacitas. 293. & 294
Æneæ pietas. 629
Ænigmatũm lex. 31. & 69
Ænigma de teſtudine. 632
Æſchylus bibax. 128
Æſculapius cur Deus habitus. 497 ſub forma ſerpentis cultus. ibid.
Aetates tres. 613
Aethiops non albeſcit. 239
Aethiopem dealbare. ibid.
Affectus moderandi. 227
Affectus ſedati in Iudicibus. 485
A fronte & à tergo. 116
Agamemnon. 211
Ambitioſus. 231
eius clypei ſymbolum. 234
Agathocles peripateticus arrogans. 266
Agentes & conſentientes pari pœna puniendi. 558
Aglaia. 528
Ageſilai cordatum conſilium. 88
Aiacis & Vlyſſis contentio. 149. (& 150
Aiacis inſania. 562.
Aiacis tumulus. 211
Aiax qualis apud Homerum. 431
Aiax ſe interfecit. 562
Alauda in gramine nidificat. 143
Alboris ſignificationes. 401
Albutius iuriſconſultus. 478
Albutij ad Alciatum. ibid.
Alcæa, cauda leonis. 249
Alce fera ſeptentrionalis. 58
Alciati ſymbolum. 404. Epigramma in detractorem. 474
in pædotribas. 531
Alciati laus in aliena patria. 478
eius Emblemata philologis omnibus probata. 20
Alciatæ gentis inſignia. 57
Alciatus ius ciuile profeſſus in Gallia. 56. quid reſponderit ſciſcitantibus qua methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum. 112
Alcibiades aſſentator. 223
Alcimenes auceps. 356
Alcyonis ſolertia. 574. in nidificando. ibid.
Aleæ ludo vita hominis comparata. 440
Aleuadæ Theſſali. 174.
ALEXAND. Magno acceptum emblema. 48 pellæus iuuenis. 51
eius præclarus ortus. 52

 mater

mater Olympias. 49
filius Iouis Ammonis. ibid.
eius apophthegma. 60
ſumma celeritas in bellis. 58
piratæ ad Alex. reſponſum. 184
inſatiabilis. 231
iræ deditus: nam ira percitus amicum interfecit. 249
Alius peccat, alius plectitur. 559
Amabiles poſt mortem. 549
Amaltheæ cornu. 405
hiſtoria. 406
quid per Amaltheæ cornu, intelligendum. 405
Amantes buxo ſimiles. 663
Amantes cur palleant. ibid.
Amaranthus. 457
tumulis appoſitus. 456
Amaſidis fatum. 185
Amator, vt aries ſtolidum animal. 279
Amatores meretricum. 279
Amatores nullum periculum detrectant. 383
Ambages. 158
Amens. 91
Amicorum duo genera. 388
Amici qui deligendi. 520
Amici veri typus. 525
ἀμνηςίας lex. 454
Amor, affectus potentiſſimus. 359
Amor in gemma ſculptus. 360
Amor leonum domitor. ibid
Amor, roſæ ſimilis. 362
Amor nudus, ridens, nullis armis inſtructus. 362
Amori fax tributa. 362. & 370
Amoris potentia. 361
Amoris vis. 363
Amor πανδαμάτωρ omnia domat. 362
fulmine ſuperior. 363
Amor ignis. 363
Amore captus ſtudioſus. 365
Amore non capi Muſas quid. 394
Amor ſine arcu & telis. 369
Amores duo. ibid.
Amor duplex quid aliis ſignificet. 370
Amoris honeſti agalma. 369
Amoris cæleſtis effecta. 370
Amor turpis vt pellatur. 371
Amoris natura. 375
Amoris mel & fel. 376
Amor γλυκύπικρος. 376
Amoris ſtatua. 380
Amor aliger. 364
Amor cur nudus. 383
puer. ibid. inconſtans. 384
pharetratus & ſagittifer, alatus, pennatus. 384. cæcus. 385
τυφλὸς καὶ τυφλώσιος, igneus. ibid. & 386
Amoris ſcutũ & ſymbolum. ibid.
Amorem tribus rebus induci. 392
Amoris vulnera ex oculis. 392
ad Amorem inflammant verba & cantus. 393
Amoris antidotum. 394
Amor caſtus & pudicus. 82
Amor laqueos vndique tendit. 124
Amor ſui peſſimus. 261. & 262
in Amando delectus & conſilium. 282
in Amorem turpem amuletum ſiue remedium efficax. 291
Amor vt inhiberi & ſopiri poſſit. 291. quomodo ab amore ſuperetur. 371
plus amore quàm vi effici. 364
ab amore turpi quomodo cauendum. 282
Amphiſbænæ ſerpentes. 52
Amuletũ in obtrectationem. 533
Amygdalus. 665
ἀναισθησία & ſenſuũ vacuitas. 258
Anas prodit anates. 216
Anchora quid. 482
Anchora delphino iuncta. 481
Anchora Thalaſſiarchi Gallici. 481
ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 170
Angerona, ſilentij Dea. 52
Angli diuinatoris vana prædictio. 354
Anguilla lubrica. 123
Anguillas qui dicantur captare. 316
in aqua turbida piſcari. ibid.
Anguis quid ſignificabat. 56

ſinuoſus. 51
Anguis Ambroſianus Mediolani. 498
Animalium genera. 337
quorundam ſolertia. 143
Animi contemplatio quæ. 63
Animi amor Diis gratus. ibid.
Animi puritas Deo gratiſſima. 65
Animus an in cerebro an in corde. 337
Animus ab externis minimè pendens. 181
Animus vt auriga. 227
Animi ſedes. 336
Anni quatuor tempora. 344
ἀντέρως, amor virtutis. 369
Anteuorta & Poſtuorta. 116
ἀντιάνειρα, virago. 97
Antiochi Soteris in Galatas ſtratagema. 410
ἀντιπελαργία. 157. & 158
Antiquiſſima quæque commenticia. 588
M. Antonij facinus. 152
Antonius tyrannus & peſtis ſuæ patriæ. 154
Aper Erymantheus. 466
Apes citiùs pungunt nefanda pollutos libidine. 377
Apicius guloſus. 321
Apollo & Bacchus cur iiſdem aris iuncti. 343
Apum natura. 454
Aqua. 591
Aquæ vitreæ. 316
Aqualis & malluuium. 160
Aquilæ cognomen habuit Pyrrhus. 168
Aquila, auium regina & Iouis miniſtra. 65
Aquila in nubibus. 472
fortitudinis nota. 166
pro ſtemmate Imperatoris. 166
inſigne Romanorum. 168
Aquilæ omen. 169
præſtantia. 168
Aquilæ ſacræ aues quibus. 168
Aquilæ & ſcarabei diſſidium. 545
Aquiline naſo homines. 168
Arabum aſſentatio. 223
Arbor quid. 592
Arbuſtum vnum non alit duos erithacos. 327
Arcades lunam primi obſeruarunt. 459
Archilochus poeta maledicus. 217
Arcula Gratiarum inanis. 528
Ardea. 305
Ardeliones. 303
Ardelionum ſtudia taxantur. ibid. & 304
Ardeola ſtellaris. 305
Ariadne à Theſeo relicta, à Baccho rapta. 136
Aries vir gregis. 280
Aries in aureo vellere. 617
Arion citharœdus à delphino ſeruatus. 318
Ariſtides iuſtus. 234
Ariſtippi cautio. 504
Ariſtomenes Meſſenius. 167
Ariſtotelis φιλαυτία. 266
ingratus in Platonem. 251
Arrogantes. 265
Ars naturam adiuuans. 338
Ars ſua cuique pro viatico. ibid. & 339
Aruum genitale. 289
Aſini encomium per Cornelium Agrippam. 77
Aſinus portans myſteria. 75
Aſinus quid in Hieroglyph. 76
Aſſentationis malum. 264
Aſtrologi iudiciarij. 357
in Aſtrologos. 354
Aſtrologorum error & cæcitas. 354
Aſtydamas hiſtrio. 265
de Ata & Litis Ponti Heraclidis allegoria. 444
Ate Homerica. 442
Athenarum laus. 70
Athenæ doctæ. 69
Athenæ ſub Mineruæ tutela. 119
Athenæ vnde nominatæ. 118
Athenienſes αὐτόχθονες. 458
Athenienſium inſigne, cicada. 458
bella periculoſa. 571
Athej. 68

ἀθέων hominum vituperatio. ibid.
Atyla. 434
Auaritia ſummum malum. 319
Auaritiæ quanta pernicies. 318
Auarus Tantalus. ibid.
Auari condicio. 307
Auari aſino comparati. 310
in Auaros. 309. & 317
Auarorum Principum commentum. 492
Audentes quid ſupra vires. 235
Augiæ purgatio. 466
Auguſtinus Niphus, ſenex philoſophus amore captus. 366
Auguſti Cæſaris dictum. 121
Auguſti mater Actia quid ſomniarit. 51
Auium induſtria naturalis. 142
Aulicorum ſeruitus miſerrima. 312
Aurata piſcis. 548
Auxilium mutuum. 521
Auxilium numquam deficiens. 524

B.

de BACCHI ortu fabula ad quid. 138
Bacchi ſtatua. 134
Bacchi nuda ſimulacra cur, 137. & 138
Bacchi nutrices Nymphæ. 139
Bacchi mater Semele. 138
Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. 130. cur eadem ara locantur. 128
Bacchus pater vnde dictus. 129
Bacchus Bromius dictus. 133
Bacchus cur iuuenis. 136
cur ei adiunctum tympanũ ibi.
nudus, cornutus, rubeus, igneus 137. & 138
Bacchus inſutus femori patris quid. ibid.
Bacchus Liber pater. 135
Bacchus Lyæus. 182
Bacchus κιττοφόρος. 655
Bacchus Nymphis temperandus. 139
Bacchylides lyricus. 569
Baculus quid. 406
Barbani vellere. 508
Barrus & barrire. 423
Bartholomæus Anulus, vir eruditus, pictæ poëſeos auctor. 602
Battiades Callimachus. 314
Bella principum Chriſtianorum quàm peruerſa. 428
Bellaria. 178
Bellerophon. 100
vnde dictus. 101
Belli comes feſtinatio. 58
Belli Troiani augurium. 446
Bellorum ſuaſores. 558
Ex bello pax. 568
Bellum ciuile. 187
nihil exitioſius. 428
Bellum non facilè ſuſcipiendũ. 569
quando bellum ſuſcipiendũ. 572
in Bellis ſuſcipiẽdis quanta debeat eſſe cautio. 570
Beneuolentia ciuium firmiſſima cuſtodia. 86. & 87
Biantis apophthegma. 181
Bias. 607
Bilem euomere. 531
Bilis duplex. 249
Bis dat qui citò dat. 529
Bis pueri ſenes. 396
Biturigum inſigne veruex. 54
in Biturigum Academia profeſſus eſt Alciatus. 56
Biturix Galliæ ciuitas. 56
Boni euentus ſimulacrum. 203
Boni piique Imperatores. 496
Bonis auſpiciis incipiendum. 430
Bos, animal ad laborẽ natum. 405
Botrus, βότρυς. 132
βουκέρως καὶ δικέρως Bacchus. 137
Boues Lucæ. 412
Bromius Bacchus. 133
M. Bruti numiſma. 499
Brutus & Caſſius. 408
Brutus ſeipſum occidit. 409
Buſtum. 168
Buxus. 662
Byrrhus giluus. 402

C.

CACHINNVS. 502
Cadmi hiſtoria. 601

Cadmus dentes draconis vt ſemi-
(narit. ibid.
Caduceus. 405.
Caduceus Mercurij. 406
Caduceo implicati ſerpentes. 406
Cæcus claudū humeris geſtat. 522
Cæcitas animi maxima. 263
Cæſaris i. perfectores. 150
Cæſar occiſus à Bruto. ibid.
Cæſar imitatus Alexandrum. 58
Cæſar occiſus in ſenatu. 153. & 154
Cæſaris Borgiæ inſolentia. 207
καιρὸς recaluaſter. 417
Calais & Zethes Argonautæ. 164
Calchas augur præſtantiſſimus. 446
Callimachus poëta. 314
Cancri fluuiales. 324. & 325
Canis quid in Hieroglyph. 514
Canis fidei nota. 619
Canis ad lunam allatrans. 532
Canis orbem lunæ conſpiciens quid. 533
Canis pro inuido. 534
Capra lupi catulum lactans. 250
Capra meretricem ſignificat. 282
Capra Scyria. 473
Captores ſæpe ipſi capiuntur. 556
Caput egregium, ſed cerebrum non habens. 615
Cardamo noxius vicinis herbis. 537
Carneadis apophthegma. 175
Caroli Burgundiæ ducis factū. 232
Caroli Quinti Imper. ſymbolum, VLTERIVS. 205
Carolus Magnus vt factus Auguſtus. 184
Carpere facilius quàm imitari. 533
Caruaialus in Eraſmum. 515
Caſſus lumine. 554
Caſtor & Pollux. 198
Caſtor & Pollux quid allegoricè. 197
Caſtor ſiue fiber ſibi teſtes abſcindit. 504
Caſtoris ſeu fibri ſolertia. 503
Catonis pertinax animus impro-
(batur. 410
Capea quid. 563
Cauſſa occulta. 209
Cauſſæ rerum multæ hominibus incognitæ, 550
Cecrops διφυὴς cur dictus. 69
biformis. 68
Cecrops idololatriæ inuentor. 69
Cecrops rex Atticæ. 69
Celeno harpyia. 164
Celeritas nimia fugienda. 120
Celeritatis & diligentiæ laus. 59
Centauri qui. 418
Cerberus triceps. 467
Cerua aeripes. 466
Ceuere verbum obſcenum. 305
Chærephon appellatus Veſpertilio & Noctua cur. 242
Chamæleon. 224
Chamæleontis natura. ibid.
Charites vnde dictæ. 527
nudæ, virgines, iunctæ pedibus habent alaria talaria; vnam duæ aliæ conſpiciunt. ibid.
cur filiæ Iouis & Eurynomes. ibidem.
Chilon. 421. & 606
Chimæra victa à Bellerophōte. 102
Chimæra quale monſtrum & quid. 101
Chimæra cur triformis. 101
Chiron Centaurus Achillis inſtitutor. 486
Chironis natura ferina quid. 487
Chœnici non inſidendū quid. 299
CHONRADVS Peutinger Auguſtanus, eiuſque laus. 44
Chriſtianorum Principum rixis auctum eſt Turcicum imperium. 428
Cicada nobilitatis Athenienſium inſigne. 458
Cicada garrula. 531
Cicadam ala corripere. 531
Cicero ab amicis ad ſecundas nuptias ſollicitatus, philoſophiæ & amori ſimul operam ſe dare non poſſe dixit. 366
Cicero ſua emendare veritus non eſt. 27. ſi qui dies ad ruſticandū darentur, ad eorum numerum accōmodabat quæ ſcribebat. 45
Cicero à M. Antonio interfectus. 152. & 153

Princeps eloquentiæ. 154
φιλαυτοί. 166
Ciceronis verſus à multis reprehenſus. 584
Ciceronis infelix contentio in Antonium. 411
Ciceronis diſſimulatio poſt ciuile bellũ Pompeianũ laudatur 410
Ciconiæ nidus, eius pietas. 157
effigies in ſceptris. 158
Circe venefica & meretrix. 285
Circe filia ſolis. 287
eius fabulæ quid ſignif. ibid.
Ciſſus, hiſtrio Bacchi. 655
Ciuili bello nihil exitioſius. 428
Claſſicum belli. 558
Clauum clauo pellere. 372
Clemẽtia vera principis virtus. 495
Cleobulus. 606
Cleomenis verba grauiſſima. 409
Clitoriis moribus homines. 647
Clitorius lacus abſtemios reddit. 647
Clypeus Myrtili. 525
Clytum interfecit Alexander iratus. 248. & 249
κόκκυξ. cuculus. 240
Color viridis. 201
albus. 224
Color niger, albus, viridis, flauus, rubeus, purpureus, cæruleus, &c. 224
in Colores. 399. & 400
Colorum ſignificationes. 400
Coloribus exprimuntur affectus animi. 400
Columba ſignum timidorum. 168
Commentaria in Alciati emblemata ſcribendi, quod fuerit inſtitutum & conſilium Minoi. 16. 17. &c.
Comparatio Reip. cum naui ventis agitata. 197
Compedes aureæ aulicorum. 311
Concordia vnde dicta. 86
Concordiæ vis. 188
Concordiæ ſymbolum. 183
Concordia per lyram deſignabatur. 87
Concordiã vt ſuaſit Heraclitus. 188
Concordiam ciuium principes curare debent. 184
Concordia inſuperabilis. 188
Conſcientiæ malæ tormenta. 349
Conſilia non vulganda. 93
cur occultanda in bellis. ibid.
Conſilij & fortitudinis vis. 99
Conſilij ſui conſcium nolebat eſſe aliquem Metellus. 94
Conſilio & virtute ſuperari fortiores & deceptores. 99
Conſilium cum viribus coniunctum. 191
Conſultor res ſacra. 94
Cor ne edito. 277
Corinthij χοινικομέτραι. 300
Cornicum concordia. 183
Cornicum & vlularum diſſidium. 119
Cornicis vox, cras, cras. 202
Cornix quid. 185
Cornix inauſpicata. 277
Cornua Amaltheæ. 404
Cornua audaciam ſignificant. 137
Cornutus Bacchus. 137
Corona ciuica. 645
de coronis quæ ſtatuis deorum appendebantur. 80
Coruus à ſcorpione ictus. 555
Cotonea iuſſa comedi, à Solone, nouis nuptis. 653
Credulitas fugienda. 107
Crepido. 277
Cuculi. 240. & 241
Cuculi nomen quibus tribuendum. ibid.
Cucurbita quid allegoricè. 425
Cucurbita audacior ad pini ramos.
Cui non credendum. 227
Culina parua duobus ganeonibus non ſufficit. 326
Culpa reiecta in inſontes. 169
Cupido cur Veneri adiũgatur. 377
Cupidinis fax. 362
Cupidines duo & totidem Veneres. 369. vide Amor.
Cupreſſus vnde nominatur. 641

Cupreſſus ſymbolum funerũ. 642
eius natura. 641
Curculio. 321
Curia. 477
Cyclops quid Seruio. 513
quid Heraclidi ibid.
Cycnus Phœbo ſacer. 594
quid ſignificet. ibid.
de Cycno ante mortem canente Platonis locus. 594
qui negent cycnum ante mortem canere. 594
Cycni regis hiſtoria. 595
ad Cynoſarges, quid. 469
Cypria Venus. 289

D.

DAEDALVS faber ingenioſiſſimus. 95
Damnum præferendum turpi lucro. 421
ex Damno alterius, alterius vtilitas. 427
δίαιτη vnde dicta. 669
Defraudare genium. 311
Dei arcana nõ opus eſt ſcrutari. 351
Dei oraculum nemo fallit. 160
In Deo lætandum. 60
Delphinus remoræ adiunctus quid. 302
anchoræ alligatus. 481
Delphinus hominum amaſius. φιλάνθρωπος. 481. & 513
Delphinus in mari abſorptus quid 53
Demarati ſapiens reſponſum. 91
Democritus riſor humanæ ſtultitiæ. 501. & 502
Deprehenſus interceptus eſt. 122
Deſcriptio improborum quorumdam tenuis fortunę hominũ. 546
Deſidere. 297
Deſidere in modio. 298
Deſidiam abiiciendam. 299
Deſperantis opinio quæ. 409
Deſpondere animum. 209
Deucalion ſeruatus gruum beneficio. 114
Deus omnia vel tectiſſima nouit. 147
Dextra fidei ſymbolum. 83. & 187
Dextram iungere. ibid.
Dialecticæ ſymbolũ, ſerpentes. 406
Dicta ſeptem ſapientum. 604
Digni hederis. 656
Dij meliora. 638
Dij quã vocant eundum. 78
qui Dij veteribus habiti. 128
Dij multi iiſdem aris poſiti. ibid.
Diligentia omnia perfici. 58
Diomedes. 192
Diomedes victus. 467
Diomedis & Vlyſſis effigies iunctæ quid. 192
Dione Veneris mater. 84
Dionyſius nepos & guloſus. 321
Dipſas ſerpens. 358
Diſcordia Dea. 185
Diſſidium aquilæ & ſcarabei. 545
luporum & ouium. 550
Diues indoctus. 616
Diues aut iniquus aut iniqui hæres. 437
Diuites publico malo. 315
Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item. 547
Diuinatoris Angli vana prædictio. 354
Doctorum virorum diſſidia. 578
Doctorum agnomina. 332
certamen. 602
fama. 657
Doctos doctis obloqui nefas. 576
Dolus an virtus quis in hoſte requirat. 421
Dolus in ſuos. 215
Dolus malus quid. 214
Dona hoſtium non dona. 540
Draco quid. 591
vnde dictus. 125. & 601
Draco peruigil. 125
Dracones & Vlulæ Palladi conſecrantur. ibid.
Dulcia quandoque amara fieri. 375
δύσκολα τὰ καλά. 447

E.

ECHENEIS. 302
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 540

Eidothea filia Protei. 591
εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ. 192
Elementa quatuor totidem Deorum nominibus intellecta. 61
Elephanti, Lucæ boues dicti. 422
Elephanti ad vſum bellorum. 565
Elephantus in triumpho. ibid.
Elephas pictus in trophæo ab Antiocho. 421
Eloquentia fortitudine præſtantior. 580
Elpidius. 201
Emblema quid & vnde dicatur. 42
quid differat à gnome, parabola, & ænigmate. 42
ἔμβλημα poteſt eſſe ἄφωνον. 42
Emblemata cur inuenta. 42
Emblemata quamquam varia, tamen ad tres ordines reuocari poſſunt. 43
Emblemata qui ſcripſerint. 25
Emblematon Alciati laus. 19
Emblematon dignitas. 20. 21. & 22
Emblematum quorundam primi interpretes. 22
in Emblematis quid requiratur. 42
Eniti. 52
Epaminondæ laus. 91
Ephyre. 279
Epicharmus poëta & philoſophus. 107
Epictetus. 170
eius doctrina & lucerna. 172
Epicurei, vitæ futuræ contemptores. 67
Epidaurius ſerpens. 59
Epigramma Augeriani de amore. 364. & 382 Sannazarij. 629
Epiſcopi duo munera & officia. 102
Equi ſolis. 232
Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſe debet. 174
Equus neſcit adulari. 176
Eraſmi Terminus. 515
Eraſmi reſponſio ad Caruaiaſdum. 515
Erithacus auis. 327
Errores eorũ qui literas addiſcunt. 113
Eruca. 275
Eſſæi Iudæi. 297
Euentus bonus. 203
Eunomi Locrẽſis & Ariſtonis certamen. 597
Euphroſyne. 528
Eurynome mater Gratiarum. 529
Excurſus in fœderum & fidei violatores principes. 421
Excurſus in miſeram adoleſcẽtum feliciſſimi ingenij condicionem 413
Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute. 474
F.
FAB. Max. corona ciuica donatus. 142. & 143
cunctator appellatus. ibid.
Fab. Quintil. ſua ipſe correxit errata. 27
Facem accenſam tegere quid. 297
Facundia difficilis. 586
Fama doctorum. 657
Fama nũquam intermoritura. 455
Fatiſcere. 197. Fatuitas. 252
Fatum memorabile. 556
Fauces. 52
Felices qui. 65
Felicitas momentanea. 424
Femina iners animal. 202
Ferociſſimos etiam domari. 152
Ferocitatis ſigna. 233
Fibri ſolertia. 503
an Fiber ſibi teſtes exſcindat, controuerſum. 504
Ficedula. 327
Fidendum quatenus vel diffidendum. 108
Fides non habenda ei qui fidem violarit. 226
Fides vxoria. 618
Fides in dextris. 83. Fides quid. 82
Fidei ancipitis homines. 245
Fidei fallacis homines vt retinendi. 123
Fidei ſymbolum dextra. 83
Fidiculæ vel fides. 97
Fidij ſimulacrum. 83

Fidius qui & Piſtius Deus. 82
Firmiſſima conuelli non poſſe. 193
Fiſcus quid. 491
Fiſcus rapit quod Chriſtus non capit. 492
Flagriferi. 531
Flauus color, quorum ſit. 403
Fœdera. 84
Forfex. 325
Forma nihil, ſi ſola forma eſt. 615
Forma defloreſcit ſenectute. 279
Formoſa fato præcepta. 511
Fortis non eſt qui ſe necat. 409
Fortium ſymbolum. 165
Fortuna comes Virtuti. 404
Fortuna cur inſideat orbi. 341
Fortuna momentanea. 424
Fortuna virtutem ſuperans. 408
Fortunæ deſcriptio. 339
imago. 340
rota. 232
Fraudulenti. 212
Frigilla. 345
Fruendum præſentibus. 257
Fugax tandem deprehenſus. 123
Fulica piſcis. 548
Fulmen aligerum. 364
Fuluio malè ceſſit ob detectum principis arcanum. 94
in Furaces & raptores. 437
Furor & rabies. 233
in Futurorum coniectores. 356

G.

GALATAE qui. 422
Galatæ vt victi ab Antiocho. 421
Galatea. 619
Galea in vſum aluearis. 125
Galeatij tumulus & geſta. 451
Galli veteres ſapientiæ Græcæ periti. 581
Gallica ſcabies. 638
Gallica lingua vetus. 56
Gallus Hercules philoſophus, linguæ Græcæ peritus. 583
Gallus cur ſacris turribus ſtatuatur. 103
Gallus vigilantiæ ſymbolum. 102. & 103
Gancones & decoctores. 220
γάννυσθαι μήδεσι quid. 64. & 64
Ganymedes cur raptus à Ioue. 64
Ganymedis fabula variè accepta. 66
Ganymedis nomen vnde. 65. & 66
quid per Ganymedem intelligimus. 63
Garrire. 217
Garrulitas. 268
Garruli odioſa importunitas. 269
in Garrulum & guloſum. 330
γαστερώληξ. 325
γαστρίμαργοι. 330
Generoſi & nobiles qui. 458
γεννητικὰ μόρια. 386
Germaniæ ſeptem Primates ſeu Electores. 184
Germanorum Principum victoriȩ de Turcis. 194
Geryon vnde dictus. 189
cur triceps & tricorpor. ibid.
Geryon tricorpor ſuperatus. 467
Geſtus boni viri æquè magnam vim habet ac oratio. 108
Gigantes qui, & vnde dicti. 69
Gladiatorum prima inſtitutio. 401
Glandes, veterum cibi. 645
Glaucus Deus factus comeſo gramine. 144
γλαὺξ ἵπταται. 118
Gloriam nullam ſine labore parari. 446
γλωσσογάστωρ. 331
γλυκύπικρος Amor. 376. 386. & 661
Gnoſſia ſeu Gnoſſis Ariadne. 136
Gnoſſus. 95
γνῶθι σεαυτόν. 611
Gorgoneum Meduſæ caput. 513
Gorgonis caput in clypeo. 125
Græci Tantalidæ. 563
Gramen tutelæ, præſidij, & ſalutis ſymbolum. 142
Gramen cur Saturno & Marti ſacrum. 144
in Gramine nidificat alauda. 143
Graminea corona quæ & obſidionalis. 143
Gratia referenda. 157. & 529
Gratiæ earumque deſcriptio. 516
cur Veneri iunctæ. 528

Gratiarum arcula inanis. 528
Grex ſimus. 283
Grus cum lapillo depictus prudentiæ ſymbolum. 113
Gruum ſagacitas. ibid.
Gruum beneficio Deucalion ſeruatus. 114
Gula. 320
Gula in ſeruitutem pertrahit. 319
Guloſi inſigniores. 321
ob gulam capti. 328
Guloſorum imago. 320

H.

HALCYON vide Alcyon.
Hannibal. 143
Halieutica lyræ forma. 87
Harmonia vnde dicta. 89
Harmonia in Repub. ibid.
Harpa. 476
Harpagare. 164
Harpocrates ſilentij Deus. 91
Harpocrates Serapidi præpoſitus. 92
Harpocratem reddere & facere quid. 92
Harpyia quid. 164.
Harpyiæ quot & vnde dictæ. 163
cur plumis præditæ & volucres. 164
nomina Harpyiarum quem ſenſum habeant. 164
Haſtæ, gladij quid. 601
Hector ab Achille cæſus. 506
Hectoris & Aiacis fœdus. 541
Hedera quid. 656
Hedera nigra. 656
Hedera Baccho ſacra & poetis. 655. & 656
Hedui & Auguſtodunenſes, olim Romanorũ fratres appellati. 56
Heduorum ſchema. ibid.
Henricus ſeptimus Angliæ rex. 354
Heraclitus defleuit hominum ſtultitiam. 501. & 502
Heraclitus concordiam vt ſuaſerit. 108
Herculis labores. 12. 462
Hercules vt vicit Geryonem. 189
Hercules maximus animo & corpore. 236
Hercules nothus. 468
Herculis Olympij ſtatua. 580
Hercules vir Gallus. 583
quid Hercules ille Gallicus. 465. & 581
Hercules apud Gallos orationis & eloquentiæ numen. 583
Herculem Pygmæi adoriũtur. 236
Hercules multi 462
Hereditas opulenti. 517
Hermæ Mercurij figuræ. 79
Heſiodus Aſcræus. 202
Hieroglyphica Ægyptiorum. 29
Hieronymus Paduanus vir eruditus amore captus. 367
Hippocomon. 176
Hippocrates ſua emendare non erubuit. 27
Hippomene vicit Atalantam. 619
Hircus libidinis ſymbolum. 337
Hirundo. 345
Hirundo quid. 270
Hirundo cicadam corripiens. 576
Hirundo carniuora. 579
Hirundo nidificans ad ſtatuam Medeæ. 226
Hirundinem ſub eodem tecto non habeas. 269
Hiſtoriarum ſcriptores rapſodi. 588
Hodius & Hegemonius cur dictus Mercurius. 78
Homerus Mæonius cur. 65
taciturnos prudentes facit. 90
Hominis deſcriptio, eiusque natura triplex. 336
Hominis partes duæ. ibid.
Homines vincti auribus. 583
Homines συνδυαστικοὶ cur appellati. 521
Homines ſoli minimè viuere poſſunt. ibid.
Homines impuri & ſordidi. 314
Hominum lapſus triplex. 112
Homo, Dei imago. 68
Homo qua maximè re à mutis animalibus differt. ibid.
Honoris imago. 81
ex Honoris & Reuerentiæ coniugio Maieſtas nata. 83
Honos. 82

Honos, Deus. 83
Horatij ſcholiaſtæ, Acron & Porphyrio. 26
Hoſtia ſuccedanea. 563
Hoſtium dona, non dona, ſed noxæ potius. 540
Hugo Capetus. 184
Humi ſerpere. 472
Humum pedibus quatere. 379
Hunniadis ducis fortiſſimi apud Turcas terrificum nomen. 550
Hunnorum deſcriptio. 181
Hydra Lernæa. 465
Hydra ſophiſtica. 466

I.

IANVS biceps & cur. 115
Ianus idem qui Noëus. 116
Sol. ibid.
Iaſon Pagaſæus. 292
Ibis auis. 313
Icari fabula. 353. & 354
ἰχναίη Nemeſis. 148
ἱερογλυφικὰ Ægyptiorum. 29
ἱερογλυφικὰ Pierij Valeriani. 32
Ignaui. 303
Ignaui & otioſi è ciuitatibus eiecti. 300
Ignorantia ἀμουσίας κακόν. 265
Ignorantia ſubmouenda. 608
Ignorantiæ cauſſæ primariæ. 610
Ilex nota ſeditioſorum. 659
Imperatores ipſique principes ſępe honeſto vtile præferunt. 421
Imperatoriæ virtutes. 58
Imperiti φίλαυτοι. 262
Impoſſibile. 239
Impotentum hominũ affectus. 559
Improbi nõ flectũtur obſequiis. 251
Impudentia. 259
Inceſtus. 209
Inconſtantes. 302
Indigena. 261
In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt. 425
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat. 250
In eum qui truculentia ſuorum perierit. 538
Inferiæ. 401
Infirmitas obnoxia periculis. 548
Infortunia ſemper præſto. 419
Ingenij leuitas. 610
Ingeniorum inæqualitas. 471
Ingrati. 251
Ingratitudo ſummum vitium. 251
Innocẽtia mẽtis Deo gratiſſima. 65
Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit. 562
Inſigne Biturigum veruex. 54
Inſigne Eduorum ſus. ibid.
Inſigne Mediolani. ibid.
Inſignia Ducatus Mediol. 47. & 48
Inſignia varia quid notent. 594
Inſignia gentilitia. 51
Inſignia poëtarum cycnus. 594
Inueſtis. 158
Inuidia. 271
eius effecta, & adiuncta. 272
Inuidia literatorum. 602
Inuidi maledicentia. 273
pallor. ibid.
Inuolucres. 575
Ioachimus Bellaius. 509
Ioan. Hunniades. 550
Ioan. Marius Belga. 503
Iocus intempeſtiuus. 91
Iphicrates. 58
Ira. 248
Ira cohibenda. ibid.
Ira percitus Alexander amicum interfecit. 249
Irati deſcriptio. ibid.
Iſis Dea. 77
Iſocratis in compoſitione nimia diligentia improbata. 16
Ithaca. 635
Iudæorum ritus in manibus abluendis. 160
Iudices abſtineãt à muneribus. 485
Iudices cur ſedent. 484
Iudicis æquiſſimi ſymbolum. 159
officium. ibid.
virtutes. 160
Iudicium in ratione. 147
Iugum quid. 156
Iulij Cæſaris celeritas. 58
clementia. 495

trium-

triumphus. 565
Iupiter quid. 64
Iupiter Piſtius, Sanctus, Sagus. 82
cur Ammon ab arena dictus. 52
Saturnius. 167
Iuriſperiti veteres artem ſuam vulgarem eſſe noluerunt. 61
Ius dicere. 161
Iuſti qui. 277
Iuſtitia tandem obtinet. 149
Iuſtitia in voluntate. 147
Iuſtitia premitur; non opprimitur. 150
Iuſtitiæ imago. 482
Iuſtitiæ nomine quid Plato intelligat. 277
Iynx, qui & motacilla. 291

L.

LABRA vnde dicta. 92
Labyrinthus Minotauri. 93. & 94
Lacedæmoniorũ bella inteſtina. 571
Lactucæ folia. 288
vis. ibid.
Lactucarum vſus. 289
Lais formoſiſſima. 278
Laidis meretricis ſepulcrum. 278
Lanugo. 136
Lapides inſulæ Cycladicæ integri natant. 188
Lapis in Hieroglyphicis quid. 259
Lapis paupertatis ſymbolum. 414
Larus. 320
cum Laruis non luctandum. 506
Laſciuia. 293
Latex. 74
Latrones magni à laqueo immunes. 316
in Laudantes illaudata. 420
Laurus & hedera poëtis tribuendæ. 656
Laurus vaticiniis apta. 669
Laurus victoriæ ſignum. ibid.
Lauro quid intelligebãt veteres. 656
Leæna meretricem ſignificat. 279
Leænæ meretricis patientia in tormentis. 96
Legum inuẽtio ad Deos relata. 267
Legumlatores primi. 266
Lembus. 85
Lentigo. 214
Leodegarius Agathochronius vir pius & doctus. 19
Leo quid. 103 & 105. 156. & 591
Leo cuſtodiæ ſymbolum & vigilantiæ. 103
terroris ſymbolum. 234
Leo flagellans cauda catulos quid. 248
Leo Nemeæus ab Hercule occiſus. 584
eius cædes quid. 465
Leones qui. 360
Leones amore furere. ibid.
Leonis imago ad ſacra clauſtra cur. 104
Leonis irati ſigna. 248
Leonini pedes. 610
Leoſthenis in Athenienſes dictũ. 643
Lex cur primùm lata. 317
Lex ἀμνηςίας. 454
Lex in mente. 147
Libellio. 367
Liberales quàm illiberales artes ſequi ſatius. 338
Liberi, pignora. 159
Liberi molliùs educati damnum parentibus arceſſunt. 624
Liberorum amor. 625
Libidinis ſymbola. 274
Libidine nefanda pollutos ab apibus citius pungi. 377
Libidinoſi Satyri. 274
Lien quid, & eius officium. 489
Lignipedes. 403
Lingua effrenata ſtultitiæ ſymbolum. 90
Litæ Homericæ. 442
claudæ & luſcæ cur. 443
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 600
ex Literarum ſtudiis immortalitas. 449
Lituus. 558
Locuſtæ in Inſubriam lapſæ. 433
Loquaciores qui. 269
Lotus & Lotophagi quid. 389
Lucæ boues elephanti. 422
Lucifer è cælo deturbatus. 443

Lucro turpi damnum præferendum. 421
Lunulæ in calceis Romanorum. 459
Lupata. 176
Lupi ceruarij obliuio. 254
Luſcinia. 270
Luſorum tria genera. 45
Luxuria. 274
Luxurioſorum opes. 377
Lydi mollitie inſignes. 377
Lydius infans Amor. 377
Lyra ſeu teſtudo. 87
Lyræ inuentio. 87
Lyra q. id Hieroglyphicis. 86
Lyſandri aſtus. 421
Lyſippus ſtatuarius. 415

M.

MACCIAVELLVS Italus. 487
Magni cognomen quibus tributum. 488
Mæander. 334
Maieſtas ex Honoris & Reuerentiæ coniugio. 83
Maledicentia. 217
Malignitatis notæ quibuſdam animalibus. 213
Malluuium. 160
Malè parta, malè dilabuntur. 436
Mala vel non vocata veniunt. 440
Mala in equis accedere, pedibus verò & lento gradu recedere. 443
Mala nomina. 245
Malum Veneri ſacrum. 619
Malus medica. 660. & 661
Mancipare. 253
Manus oculata quid. 109
Manus abluere quid olim. 160
Marci Bruti mors. 409
Marcor. 267
Maris pericula. 539
Matrimonio reuerentia requiritur. 620
Matrum quarundam in fetus impietas. 615
in Matres conſulto abortientes aut fetum enecantes. 627
Matronarum ornatus nimius. 293
Matronæ Rom. vinum non attingebant. 132
Matulæ. 531
Maturandum; & maturitas quæ virtus. 120. & 121
Maximinus Iunior. 51
Medea Colchica. 226
μηδὲν ἄγαν, celebrata ſententia. 16
μηδὲν ἀνάβαλλόμενος. 58
Medicata. 505
Mediolanenſis ducatus inſignia. 47. & 48
Mediolanum vt extructum & à quibus, & vnde nominatum. 53
Megabizus reprehenſus à Zeuxide. 90
Melanthius poëta eiuſq; votũ. 321
Membrana. 551
Menelai breuiloquentia & oratio eo data. 50
Mentagra. 638
Mentem non formam plus pollere. 614
in Mente lex. 147
Mercurij caduceus. 406
efficacia. 79
Mercurius Interpres Deorum, ſermonis Deus. 78
viatorum numen. 78. & 79
ideò Hodius & Hegemonius dictus. ibid.
Mercurij imago. 341
Mercurij in manib. quid lyra ſtatueretur. 87
Mercurij inuentum lyra. ibid.
Mercurius geminus, eiuſque ſimulacrum. 192
Mercurij deſcriptio. 338
Mercurius qualiter effictus. 340
Meretricis tumulus. 278
Meretricum amatores. 279
à Meretricibus cauendum. 284
Mergus piſcis. 548
Meſſalina libidinoſiſſima. 294
Metelli Macedonici ſapiẽs dictũ. 94
Mezentius crudeliſſ. 636. & 637
Michaëlus Imperator. 231
ſuamet ſponte throno Imperiali ceſſit. 505
Miluus. 476
Mineides. 245

Minerua armifera. 118
virgo. 126
Minerua cur armata è Iouis cerebro proſiliit. 118
Minerua & Pallas vnde dicũtur. 53
Minerua inuita nil ſuſcipiẽdum. 79
Mineruæ cur ſacra Noctua. 117. & 118
Mineruæ Deæ panoplia. 125
Mineruæ rami implicati viti. 132
Mineruæ ſacra cur olea. 130
Mineruæ ſtatuæ draco cur appoſitus. 125
à Mimimis quoque timendum. 544
Minoides ſorores
Minois conſilium in his commentariis. 17
Minotaurus. 93
Minotauri effigies ſignis militaribus. 93
Modeſtia decet vel maximè fortunatos. 440
Moly herba quid deſignet data Mercurio. 586
Monſtra hominum ſycophantę. 101
Monſtri deſcriptio prodigioſa. 67
Morbus Neapolitanus & lues Hiſpanica. 638
Mores vel animum mutare difficile. 238
Morus. 666
Mors nemini parcit nec vitatur. 279. & 514
Mor & Amor mutant tela. 509
Mortis tela fracta. 201
oſſea. 510
in Mortem præpropetam. 512
poſt Mortem formidoloſi. 549
Mortuis non maledicendum. 507
Motacilla quæ auis. 292
Motacilla à Venere Iaſoni tradita. 291
ex Motacilla fieri Amuletum ad Venerem inhibendam. 291
Mulctrale. 474
Mulier parenti virum præferre debet. 635
Mulier, illicium. 392
Mulieris famam non formam vulgatam eſſe debere. 651
Mulieres ſuffitu vtentes. 294
Mulieres ſuperbæ. 256
Mulierum mollities in cultu. 293
Mullus. 476
Mundus muliebris. 324
Munera opportunè perſonis vt mittenda. 46
Munera non debent capi à Iudicibus. 485
Mus albus. 295
Muris ſalacitas. ibid.
Muſcas pellere. 531
Muſca quid allegoricè. 532
Muſca etiam ſplenem habet & formica bilem. 544
Muſcus Arabicus. 294
Muſæ Sirenas explumant. 393
Muſarum volucres. 579
Muſicam Dijs curæ eſſe. 598
Muſicæ magna vis. 598
Muſimones. 607
Muſtelæ occurſus. 431
Myrtili clypeus. 525
Myſteria vnde appellata. 77

N.

NAIADES aquarum Deæ. 385
Narce herba. 262
Narciſſi metamorphoſis. 262
Natura. 335
Naturam Ducem optimam ſequendam. 79
Nemeſis ſeu Rhamnuſia Dea vltionis. 146. & 148
eius imago. ibid.
Nemeſis in imaginatione. 147
Neſtor eloquens, eiuſque oratio qualis. 90
eius ſapientia. 347
Neſtoris crater. 347
Nicæi colloquij tempus. 196
Nigroris ſymbolum. 400
Nihil eſt quod reprehendi non poſſit. 533
Nihil procraſtinandum. 57
Nihil tam durum quod frangi non poſſit. 153
Nihil reliqui. 432

Niobe,

Niobe. 258
eius fabula, metamorphoſis & ſepulcrum. 256
Nireus formoſiſſimus. 615
νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. 108
Nobilitatus atauorum iactator Otho. 252
in Nobilitatem ementitam. 459
Noctua prudentiæ ſymbolum. 118
cur Athenarum ſymbolum. 118
Mineruæ cur ſacra, reiecta cornice. 118
Noctua tumulo. 398
Nola ſeu tintinnabulum. 105
Non es Deus aſelle, ſed Deum fers. 101
Noſſe ſeipſum quàm vim habeat. 611
Nothi & ſpurij quidam & celebres. 468
Noui doctores reprehenſi. 262
Noxia. 561
Nullus eſt paruus hoſtis. 545
Nullus è maledictis famam captat. 578
de Numine bene ſentiendum. 257
Nupta contagioſo. 636

O.

Obliti ſui & ſuorum. 388
Obliuio paupertatis parens. 254
Obſcura obſcuris deſcripta. 68
Obſidionalis corona. 143
Obſtruere luminibus quid. 163
Occaſio calua à tergo. 417
volatica. ibid.
Occaſionis vis. 416
nouacula 417
Oceanus pater quid allegoricè. 195
Ocni effigies. 323
Ocni funiculum torquere. ibid.
ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς quid. ibid.
Oculata manus. 107
Oculi ad amorem conciliandum illices. 392
Oculo vti lippo. 476
Oculus in Hieroglyph. quid. 485
Ocypete harpyia. 164
Oedipi vita & fatum. 609
Oenocrates. 476
οἶνος vnde dicatur. 137
Olea quid Mineruæ ſacra. 130
Olla ænea quid. 537
Olla terrea quid. ibid.
Ollæ amicitia. 221
Omnia mea mecum porto. 180
Onocrotalus. 321
quid referat. 330
ὄνος ἄγων μυστήρια. 75. & 76
Opulenti hereditas. 517
Ornatus matronarum nimius. 293
Oſcen. 202
Oſſea tela mortis. 510
Otho ab Otide. 252
Otis auis. 253
ὦτοι qui. ibid.
Otium fugiendum virginibus. 125
Otus fatuus. 252
Ouidius in Ibin. 314
οὖπις. 554

P.

ex Pace vbertas. 573
Pacis redemptæ ſigna. 568
Pædagogi miſeri. 413
Pagaſa & Pagaſæus Iaſon. 292
Paleutrio. 216
παλεύτριαι. ibid.
Palla. 201
cur Palladis ſimulacrum draconem premeret. 124
Palladi conſecrantur dracones & vlulæ. 125
cur Pallas cum Marte diſſideat. 61
quære reliqua in Mineruâ.
Pallium. 125
Pallor inuidi. 273
Palma. 177
Palmæ natura. 178
victoriæ ſignum. ibid.
vnde Prouerb. Palmā ferre. ibid.
Palmula. 316
Palpum obtrudere. 176
Palumbes ſe ad fouendos fetus explumat. 626
Pan ſeu Faunus. 418
Pan, Deus. 336
homo. ibid.

Pan dux Bacchi, & eius inuentum. 418
Panici tumultus ac terrores. 419
Pandoræ pyxis. 202
in Paraſitos. 324
Paraſiti licentia nimia. 325
Parentibus quantū debeamus. 157
Parentibus damnum arceſſunt molliùs educati liberi. 624
In Pariſienſi Academia multæ ſcholæ. 414
Parma quid. 46
παρθένος vnde. 126
Paſſeris pullos degluiit ſerpens ante bellum Troianum. 448
Paſtoris eccleſiaſtici duo munera. 102
Patientia. 171
Patientia quorundam in tormentis. 56. & 97
Patientia quid doceat. 171. & 178
Patres Senatores. 143
Patriæ obliuio. 388
Patria eſt vbicumque eſt bene. 388
Patroclus occiſus, eiúſque exuuiæ. 517
Patroclus quid allegoricè. 517
Pauli Iouij Dialogus de ſymbolis armorum & amoris. 46
Paupertas vbique tuta. 181
Paupertas grauiſſimum onus. 413
Paupertatem obeſſe ingenioſis. 412
Pauſanias inſolens rebus ſecundis. 425
Pax. 564
Pedere & eructare obſcena verba. 69
Pegaſus equus alatus. 100
Pegaſus quid allegoricè. 161
πειθώ. 528
Pellæus Alexander. 51
Pellex. 214
πέμματα, bellaria. 178
Penelope ſequi Vlyſſem maluit quàm patrem. 634
Peniculus vel penicillus. 201
Penus. 329
Peplum. 74
Peregrinatio confert ad amorem declinandum. 394
Periander. 601
Periculoſa tempora quando maximè. 579
cur Perſica arbor Iſidi conſecrata. 479
Perſicum pomum in Perſide virulentum. 479
eſt nota eius qui in alio cælo fit melior. ibid.
Peſtis patriæ. 155
Petaſus quid. 46
Phaëthon decidens è plauſtro paterno. 236
Phalanx. 95
φαντασία, phantaſia. 267
Phariſæi. 74
Phidiæ ſtatua. 633
φιλαυτία morbus maximus. 263
& quanta inde pernicies. ibid.
quæ ſequantur φιλαυτίαν. 265
Philippus Macedo ex inſolenti moderatus. 425
eius ſcrinium. ibid.
Philippides comicus. 94
φιλομμειδὴς Venus. 380
Philomela vt mutata in auem. 269
Philoſophia vetus qualis. 62. & 63
Philoſophia Epicteti duobus comprehenſa verbis. 170
Philoſophi. 67
Philoſophi veteres quæ mōſtra. 67
eorum nugacitas. ibid.
Philoſophi cæci. 245
φίλαυτοι. 266
Philoſophorum cum poëtis comparatio. 62
Philoxenus guloſus. 320
Phineus ab harpyiis infeſtatus. 164
Phœbus Delphicus. 598
Phryxi aureum vellus. 617
Picea. 610
nullos ſtolones emittit. ibid.
Picus in auem mutatus. 286
Pierij Valeriani opus ἱερογλυφικῶν. 32
Pietas in parentes. 142. & 628
Pietas ciconiæ. ibid.
Pignora cariſſima liberi 159
Pilatus iudex iniquiſſimus. 160
Pileus, libertatis inſigne. 500

Pindarus

Pindarus imitationi inacceſſus. 472
Pipinus vt creatus rex Francorum 184
Piſcari in aqua turbida. 316
Piſcis allegorice mollitiem & voluptatem ſignat. 592
πίστιος καὶ πιστὸς Iupiter. 82
Pittacus. 606
τῇ παρίζειν, τί δ' ἔρεξα, &c. 110
Platonis modeſtia. 266
Plebis concordia principi neceſſaria. 183
Pleiades. 347
Pœni. 143
Poëſis tota ænigmatis plena. 61
Poëtæ quem ad finem figmentis vſi ſunt. 61
Poëtæ & vates φαφυηθάγοι. 616
an Poëtæ philoſophis poſteriores. 62
Poëtæ nomine, re philoſophi. 62
Poëtę ſe vulgo faciliùs accommodant 62
Poëtarum inſignia. 594
Poëtas qui ſpernunt, imperiti & ἄμουσοι. 62
Poëtica figmenta tribus explicari modis. 61
Poëtica eadem ac philoſophia. 63
Poëticæ laus & vis. 62
Poëticæ allegoriæ ratio. 51
Pollux & Caſtor. 158
Polybides vnde dictus Glaucus. 145
Polyphemus. 552
ab Vlyſſe excæcatus. 553
Poma Heſperidum. 467
Pomum aureum. 73
Popilius Lænas Ciceronis occiſor. 153
Popularis rebellio vnde ſæpe. 174
Populus lenitate retinendus. 175
Popularis conſenſus, regum ſtabilitas. 183. & 184
Populi conſenſu Reges primi. ibi.
Populus alba, arbor, ſymbolum temporis. 671
Porci natura. 204
Porphyrionis auis natura mira. 208
Præcidere. 202
Præpes auis. 312
Præſagium amoris præſtigio non pellitur. 291
Praxiteles. 136
Princeps ignarus iniquo equiſoni comparatus. 174
Princeps iuſtus ex philoſophia. 184
Principem decet clementia. 176
Principes fatui & temerarij. 230
ab aſſentatoribus perditi. 176
Principia optima quid præſtent. 430
Principis incolumitas ſubditorum procuratio. 480
Principis boni ſenatus. 482
Principis clementia. 176
Principis boni ſignum. 491
Principis optimi officium. 174
Principis optima cuſtodia quæ. 88
Principum ludus periculoſus. 171
Principum conſiliarij quales. 482. & 483
Principum præfecti ac miniſtri. 76
Principum quorundam rapinæ. 316
Proboſcis ſeu promuſcis. 423
Prodiga mulier. 323
Prodigi. 221
Proditorum mores & fraudes. 215
Proditores ancipitis fidei. 245
Prognes fabula. 627
Prometheus. 348
Promethei fatum. 349
quid per Prometheum Caucaſo alligatum. ibid.
Proprietates occultæ. 550
Proteus materia informis. 591
Proteus Buſiris. 592
Proteus multiformis. 588
Protogenis nimium ſtudium. 16
Prudens magis quàm loquax. 117
Prudentes pauciloqui. 90
Prudentes vino abſtinent. 111
Prudentiæ nota. 115. & 116
Prudentis officium. 116
Pſeudochriſtiani. 74

Pſeudoſophi. 74
Pudoris ſtatua. 641
Puellarum mors præpropera. 511
Puellæ querela de patre inhumano. 636
Pulegium ſobrietatis nota. 108
Puræ manus. 161
Purpura vnde. 74
Purpureus color, ſymbolum verecundiæ. 402
Puſio. 360
Pygmæi qui. 236
Pygmæi Herculē adoriuntur. 236
Pyrrhus Epirota. 255
Pyrrhus Aquila dictus. 168
Pyrrhus comparatus inepto luſori. 255
Pythagoras. 114
Pythagoræ aurea carmina. 112
ſymbola. 300
Pythagoreorum ſilentium. 90

Q.

QVAEDAM nulla arte corrigi poſſunt. 258
Quæ ſequantur φιλαυτίαν. 265
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 348
Quercus annoſa ventis non excutitur. 195
Quercus quid in Hieroglyphicis. ibidem.
Quercus grata & ſacra Ioui. 645
vetus veterum cibus. ibid.
Quæſtioni ne quidē cedendum. 96
Qui aliis malum fabricat, ſibi arceſſit. 553
Qui alta contēplantur, cadere. 356
Quid viuendo cogitandum. 515
Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris. 373

R.

RABVLA. 331
Rapto & fraude viuentes. 437
in Ratione iudicium. 147
è Rebus minimis parum lucri. 127
Reges primi philoſophorum conſenſu. 184
Regis optimi typus. 116
Regna magna, magna latrocinia. 184
Regum in ſceptris ciconiæ effigies, & cur. 158
Reip. cum lyra comparatio. 85
Reipub. Romanæ concordia. 85
Religio homini propria. 71
Religio falſa & ficta. 71. & 73
Religionis expertes philoſophi. 68
in Religione ſummum hominis bonum. 71
Religionem cum ſapientia coniungendam. 71
Religioni debetur honos. 75
Reſpubl. Chriſtiana cum naui comparatur. 197
Rhamnuſia vindex. 200. & 203
Rhea vitam præfert. 61
Remedia in arduo, mala in prono. 441
Remedium efficax in amorem. 291
Rhemnius Palæmon. 266
Remora ſeu Echeneis quid. 121. & 302
Rex ſeu princeps iuſtus ex conſenſu populi. 184
aut Regem aut fatuum naſci. 232
Rhœteum. 456
Rixæ & contentiones à ſtudioſis alienæ. 577
Roma ſuis ipſa viribus ruit. 187
Roma terra Martia. 187
Roma vrbs per excellentiam. 388
æterna. 388
Roma vt exciſa. 571
Romam ſemper duraturam credebant veteres. 388
Romanæ vrbis elogia. 389
Romanæ mulieres in luctu quo habitu vſæ. 401
Romanorū lunulæ in calceis. 459
Romanorum bellorum breuis catalogus. 571
Romulus vino ſemper vſus parciſſimo. 132
Roſcius adhuc infans ſerpentis amplexu circumplicatus. 50
Ruboris nota. 402

SABI-

S.

SABINI præfigurarunt ſacroſanctam τριάδα. 82
Sacerdotes honore afficiendi. 75
Sacrum carmen precationis. 431
Salix frugiperda. 647
Salus publica. 497
Salus ære redimenda. 503
Sanctus Fidius & Semipater. 82
Sanna. 117
Sapiens an amaturus ſit. 366
ditefcere poteſt ſi velit. 405
Sapientes pauciloqui. 118
ſeptem Sapientes Græciæ qui. 605
Sapientum ſeptem Græciæ auctoritas. 605
Sapientia humana cur ſtultitia dicatur. 71
ad Sapientiam primus gradus. 613
Sapientiæ imago, Vlyſſes. 391
Sarda piſcis. 548
Sardi. 607
Sargus piſcis. 476
Sargus quid. 281
vt decipiatur. 281
caprarum amaſius. 282
Sartaginum pernicies, paraſiti. 325
Sati dentes quid. 601. (& 326
Saturnus. 61
mentem diuinam præfert, ibid.
Satyrus ſeu Faunus. 274
Satyri libidinoſi. 274
Scarabeus aquilam quærit. 544
Sceptrũ regni Hieroglyphicũ. 185
Sciluri factum. 189
Scipionis cordata vox. 175
Scriptor maledicus. 218
Scriptores rhapſodi taxantur. 588
Scutra Philippi Macedonis. 223
Scurræ deſcriptio. 325
Scutica. 361
Scutum. 125
Scylla quid. 260. & 287. biformis.
Scylla in monſtrum marinum mutata. 259
Scyllæ duæ. 287
Sedere. 74
quid habeat myſterij. 484
cur Iudices ſedeant. ibid.
Sedere in dolio vel modio. 202. &
Semidei, qui. 167 (297
Senatores, patres. 143
Senectus eloquentior. 583
Senenſes bello Italico, &c. 246
Senes, bis pueri. 396
Senes procul à voluptatibus corporis. 397
Senex puellam amans. 398
Senex Acheronticus. 510
Senum amor, vehemens. 397
Serapidis ſimulacro præpoſitus Harpocrates. 92
ſermo vnde dicatur. 601
Serpens ſeu draco in ſaxum mutatus. 448
Serpens cultus olim quid. 498
Salutis ſymbolum. ibid.
quid per Serpentem Ægyptij deſignabant. 49
quid per Serpentem qui caudam mordicus teneat. ibid.
Serpentes quoſdam ore parere. 52
Serpentes dialecticæ ſymbolũ. 406
Serta. 79
Serui homines ob imperitiam. 617
Seruitia. 500
Seruius Grammaticus non omnibus ſatis fecit ſuis in Virgilium commentariis. 26
Seuerus Imp. 51
ſicariorum receptatores. 219
à Signatis cauendum, prouerb. 213
Silentium, eius vis, &c. 89. & 90
commendatiſſimum. 118
Silentium mulierem decere. 632
Simonidis cordatũ reſpõſum. 351
Simplicitas puerilis Deo grata. 65
Simus grex. 283
Sirenes quæ, & quid iis ſignificetur. 391
Sirenas à Muſis explumari quid. 393
Sirenum trium nomina vnde impoſita. 393
Siſtrum Iſidis ſacris adhibitũ. 138
Sobrietas animi robur. 107
Sobrietatis præceptum & laus. ibi.
Societas cũ quibus ſit ineũda. 536

Socrates ſapientiſſimus. 264
eius modeſtia. 264
eius dictum ſapiens. 615
Solis equi. 232
Solimanus Turcus. 194
Solon. 607
Solonis lex de non admittendis neutris in ſeditione. 246
Sonipes. 176
Sophiſtæ. 265
Sophocles, ſenex amaſius. 358
Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarent. 450
Spectare ſidera quid. 201
Speculum Veneri dicare. 280
Spei effecta & deſcriptio. 200
Spes Dea eiuſq; ſimulacrum. ibid.
Spes viridi veſte induta. 201
Spes vigilantium ſomnium. 203
Spes & Nemeſis eodē in altari. 206
σπεῦδε βραδέως Auguſti Cæſaris dictum 121
Sphingis deſcriptio. 610
in Sphinge virginis facies. 610
Sphingis plumæ. 610
Sphinx ignorationis ſymbolū. 610
Splen quid. 502
Splen ſeu lien vbi augetur, tabida alia membra facit. 489
Spuere in ſinum. 374
Statua Eunomi. 597
Stellio. 212
è Stellionibus malum medicamentum fieri. ibid.
Stellionatus crimen. 213
Stemma quid. 51
Stemmata gentilitia. ibid.
Stragula. 182
Studia nuſquā nō opportuna. 525
Studioſus amore captus. 365
Studioſos amore non capi. 394
Studioſi deterrentur laborum difficultatibus. 178
Stulti principes. 240
Stymphalides aues. 466
Styx. 440
Suada ſiue Suadela quæ & Thalia. 528
Superbia. 610
Succedanea hoſtia. 563
Sui & ſuorum obliti. 388
Sycophantæ, hominum monſtra. 101
σύμβουλος, ἱερὸν χρῆμα. 94
σύν τε δύ' ἐρχομένω. 192
de Symbolis & notis, earumque vſu. 29
Symbola ἄτονα. 109
Symbola ſcutorū & armorum. 46

T.

TAENIA. 385
Tantalus vnde dictus. 308
auari imago. ibid.
Tarditas nimia vitanda. 120
Taurus patientiſſimum & abſtinentiſſimum animal. 171
Tauri ſymbolum. 171
Tauri ſymbolo quid ſignificetur. 172
cum Tauro lucta. 467
Techna. 95
Telum velocitatis nota. 121
Temeritas. 235
in Temerarios. 236
Tempeſtiua. 344
Temperantiæ ſymbola. 148
Temporum viciſſitudo. 344
Terminus Deus. 514
& Terminus Eraſmi ſymbolū. 515
Terminus, mors. ibid.
Terrifici poſt mortem. 550
Terror ſubitus. 418
Terroris ſymbolum, leo. 234
Teſtamentorum captatores, vultures dicti. 518
Teſtudo. 633
φερέοικος, domiporta. ibid.
de Teſtudine ænigma. ibid.
Thales. 607
Thales irriſus ab ancilla. 357
Thalia quæ & Suada ſiue Suadela. 528
à Thebanis quomodo iuſtitia repræſentata. 483
Thecla D. Pauli diſcipula martyr. 56
Thereus, Thraciæ rex. 307
Therſites Homericus. 90
Therſitis oratio qualis. ibid.

Thetis. 456
Tiberius Cæſar. 51
Thomas Morus Anglus, eiusque mors. 153
Thraſybuli factum prudens. 454
Thraſybulus tyrannorum expulſor. ibid.
Thraſylaus inſanus vt ad ſe redierit. 266
Timendum à minimis. 545
Titanes. 481
Torrens quid. 537
Torulus quid. 46
Traiani dictum. 490
Trames. 81
Τρiας ſancta Sabinis præfigurata. (82
Tritogenia dicta Pallas. 125
Triton Deus marinus, Neptuni tubicen. 450
Tritonij imagines. ibid.
Troiani belli augurium. 446
Trophæum vnde. 423
Tubicen in bello captus cur ſe excuſarit. 557
M. Tullij laus. 154
Tumulus. 80
Tumulus meretricis. 278
Turcarum exercitus ad Viennam Auſtraſiæ fuſus. 194
Turdus. 358
Turpia verba decent rem turpẽ. 69
Tympanum cur adiunctum Baccho. 136
luxuriæ inſtrumentum. ibid.
Tyrannus quis. 176
Tyranni Thryſi clades & mors inſignis. 184
Tyranni opulentia, paupertas ſubditorum. 489

V.

VAFER. 70
ad Valetudinem duo conducentia. 342
Vaticiniũ Tireſiæ de Narciſſo. 261
Vellus aureum. 617
Venandi ſtudium multos opibus ſpoliauit. 220. & 221
Venatores Actæones. 220
Venatores otioſi. 221
Veneres duæ. 369
Veneri poma conſecrata. 619
Veneri ſpeculum dicare. 280
Veneris amuletum. 288
Venus, vocabulũ polyſemum. 631
Venus vulgaris. 370
Venus cur Amori iuncta. 377
amica riſus. 380
nata mari. ibid.
Phidiæ teſtudinem premẽs. 631
Veneficia & incantationes nihil poſſũt. 291
Vento viuere, prouerb. 224
Verba inflãmant ad amorem. 395
Veritas, mater fidei. 82
Veritas Dea quomodo picta. 83
nuda cur. 82. & 83
Veritas, & ius, premitur, non opprimitur. 150
Veritatis magna vis. ibid.
Verſipelles. 245
Veſpæ Archilochi tumulo. 217
Veſpæ pro apibus abuſiuè. 494
Veſpæ obtrectatores. 219
Veſpaſiani aſtus & auaritia. 493
Veſpertilio. 242
Veſpertilio qui vocatus. ibid.
Veſpertilionis deſcriptio. 244
Veſpertilionis nomen in quos quadret. 244
Veterum induſtria. 220
Viatorum numen Mercurius. 78. & 79
Viatores homines hac in vita. 80
Vicinus malus. 535
Vicini boni ſumma commoditas. 536
Victoria dolo parta. 210
Victus ratio moderata quid conferat. 289
Vindicta iuſta. 552
Vini incommoda. 135
vſus. 128. & 137
Vini diluendi prima inſtitutio. 138. & 139.
Vini modicè ſumpti vtilitas. 137
Vini temperans Romulus. 132
Vino prudentia augetur. 127
eius vires. 128
Vino prudentes abſtinent. 131
Vino ſapientiam obumbrari. ibid.
quomodo vtendum. 140

Vino vſi apud Locros, niſi medico iubente, morte affecti. 132
Vinum acuit ingenium. 128
Vinum non attingebant Romanæ matronæ. 132
quibus vinũ interdicebatur. 132
Vinum inſanire facit ſanos. 136
Vinum cur οἶνος Græcè. 137
Vinũ quatenus Plato laudet. 128
Violaceus color. 403
Viperæ partus & fetus qualis. 621
Viperę cũ mura na congreſſus. 622
Virago, ἀντιάνειρα. 97
Vir gregis. 280
Virgines cuſtodiendas. 124
Virginum cuſtodia. 126
Virgo pro muliere quauis. 635
Viror, ſpei nota. 402
Virtus ad Aiacis tumulum deflens. 210
Virtus difficulter paratur. 447
Virtus ſolis prouida verbis. 408
Virtus, verba & voces. 411
à Virtute facilè deſciſcere. 301
Virtutem vitia imitantur. 73
Virtutem lugere quid. 271
Virtuti fortuna comes. 404
Virtutis efficacia. 409
Virtutes quatuor amoris honeſti obiecta. 369. & 370
Viſcera, diuitiæ. 438
viſus, amoris initium. 392
Vita humana peregrinatio. 80
Vita humana miſerrima. 500
aleæ comparata. 440
Vitæ humanæ lapſus in tribus. 110. & 111
Vites vlmis adiunctæ. 520
Vitia potius quàm virtutes obſeruari. 333
quæ Vitia maximè pernicioſa. 74
Vltio iuſta. 555
Vlulæ & Dracones Palladi conſecrantur. 125
Vlularũ & cornicum diſſidiũ. 119
Vlyſſes. 192
Vlyſſes quid. 285
Vlyſſes Polyphemum Cyclopem vt excæcarit. 553
moly herbam accepit à Mercurio. 586
cum Aiace contendit de armis Achillis. 149
reſtitit poculis Circæ. 284. & 285
ſapientiæ imago. 591
Vlyſſis oratio vehemens. 90
aſtus. 553
Vlyſſis & Diomedis effigies iunctæ quid. 192
Vlyſſis ſocij qui. 285
à Circe in belluas transformati. 284
Vngaria occupata à Turcis. 194
Vnum nihil, duos plurimum poſſe. 190
Vnus vir, nullus vir. 192
in Voluntate iuſtitia. 147
Voluptas corporis. 610
Voluptas malorum eſca. 282
ad Voluptatem tres illecebræ. 392
Vpupa. 270
in Vpupam Tereus transformatus. ibid.
Vrceolus & malluuium in tumulo Iudicis quid. 160
Vrceus. 161
Vrere. 182
Vrſa maior & minor. 347
Vtis οὖτις. 554
Vultures qui. 518
Vxoria fides. 618

Z.

ZELOTYPVS. 214
Zenalis. 192
Zeno ſenex inter pocula taciturnus. 91
Zenonis naufragium. 525
Zethes & Calais Argonautæ. 164
ad quid relata nomina. 165
Zibellus. 294
Ziſcha ſeu Ziſcas, Boëmus. 558

FINIS.

AD ALCIATI EMBLEMATA LAVDATIO, VICE præfationis ad Emblematum explanationem:

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum ſchola, 9. Kalend. Maias, 1576.

ETSI, AVDITORES optimi, non eſt meæ conſuetudinis, quo tempore ad aliquem egregium ſcriptorem explicandum aggredior, initio meę profeſſionis tam anxiè rationem reddere, cur hunc potius quàm illum ſumam in manus, propterea quòd ſtudioſis omnibus meam induſtriam & conſilium ſemper in officio meo perſoluendo, reque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, ſed recenti nimis fortaſſe, vt mihi obiicitur, cauſſa proponenda eſt, cur hunc enarrandũ publicè, meisq́; commentariis illuſtrandum inſtituerim, ne quid à me temerè & inconſultò factum eſſe videatur. Sunt enim nonnulli, non quidem mali & improbi, neque alieni à literarum meliorum vſu & dignitate, qui dicant me non facere ſatis conſtanter, qui neſcio quo animo intermiſſis antiquis auctoribus, & iis à quibus ſolida puraq́; doctrina petitur, mutato priore conſilio, ad recentiorem iſtum diuertam: ac ſi priſci illi ſapientes, & iam longa ſeculorum diuturnitate probati mihi non ſatis arriderent. Ego verò, Auditores, de me nihil poſſum excellens aut magnificum polliceri: ſed auſim

tamen dicere me non ita eſſe plumbeum, vt pulchram & vtilem veterum hominum doctrinam tam parui faciam, qui nullis vnquam laboribus & vigiliis peperci, vt ex eorum quaſi pomœriis & fertilibus agris, ſtudiorum aliquem fructum tandem aliquando demeterem. Quia tamen ab ineunte ætate cognitionem rerum & antiquitatis (nedum verborum floſculos, in quibus alij permulti ætatem exigunt) mihi primùm comparandam eſſe duxi, operæpretium me facturum putaui, ſi per varias melioris notæ ſcriptorum areas, libero & quieto animo exſpatiarer: nulloque auctore inſalutato, qui aliquid ſelectioris doctrinæ habere videretur, copiam quandam vberem rerum, quæ cognitione digniſſimæ ſunt, mihi compararem, & è meliorum maximeque locupletum, primæque dignitatis hominum Græcorum & Latinorum fontibus meos hortos irrigarem. In quo ego negotio conficiendo numquam in animum induxi meum, vt veteres potiùs quàm vetera conſectarer, atque ita quorundam religioni me addicerem, vt nullo iudicio in cuiuſdam magiſtri verba iurarem. E multis tamen quoſdam delibandos, non omninò deuorandos eſſe iudicaui, & ex iis ea ſublegenda vidi, quæ ad ſtudiorum liberiorem progreſſum facerent: non modò vt qui lacunas ædium complent, quibus vnum ſtudium eſt vt ea quæ ſunt hiulca obturent, ſed vt locupletes lautique homines, qui cùm habeant quod eſt ſatis, & quibus vita ipſa carere tam facilè non poteſt, abundant tamen innumerabili eaque varia rerum copia, quippè qui ex magno aceruo quidpiam ſumere putent eſſe multò iucundius. Quod cùm dicere apud vos inſtituo, ſcio certè quàm facilius ſit ea de re initium præ-

fandi

ſandi reperire quàm exitum: tamen ne videamur in immenſum tela iaculari, & de rebus quæ ad inſtitutum hoc noſtrum ſtudium non pertineant, longum & odioſum prooemium texere, meam omnem orationem in duo capita conferam: quorum primo, de Alciato quæ dicenda hoc tempore arbitror: altero verò de meoipſius ſtudio atque conſilio pauca dicturus, quæſo diligenter attendite. STATIM vbi primùm ex pueris exceſſit Andreas Alciatus, atque eas diſciplinas cœpit imbibere, quibus tenella ætas ad humanitatem ſolet informari, ad ius ciuile animum applicauit, primùm quidem Mediolani (nam ibi natus eſt loco nobili, & celebri vrbe & copioſa, doctisque hominibus affluenti) naturæ bonitate celeriter omnibus antecellere ingenij gloria viſus eſt. Erat Italia his temporibus plena liberalium artium, in qua nempè ſtudia omnia, quibus ingenij cultus capitur, mirificè tum colebantur. Itaque cùm Alciati iam fama in aperto eſſet, ad quamcumque ſe Academiam nobilem conferre vellet, ſic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenij expectatio hominis, expectationem ipſius aduentus admiratioq; ſuperaret. Quapropter hunc magna laude & ſumma omniũ oblectatione apud ſe doctorem habuere Bononienſes, Ferrarienſes, Ticinij, eumque ampliſſimis præmiis donauerunt: & omnes quotquot in Europa de ingeniis aliquid iudicare poterant, cognitione atque hoſpitio dignum exiſtimarunt. Hac tanta nominis celebritate cùm eſſet etiam exteris notus, patriam primùm ſibi chariſſimam armis & factionibus oppreſſam ad tempus deſerere cogitauit, & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus ſibi demandatum, ſtipendio ſexcento-

rum

rum ornatus, magna ſua laude ſuſtinuit. Deinde à Biturigum magiſtratibus accitus, ipſo etiam Rege Chriſtianiſſimo procurante, ſecundo quàm eò venerat anno, duplicatum habuit honorarium, & mille ducentis eſt donatus. Fuit illis temporibus iucundus Antonio à Prato Galliarum Nomophylaci, Ioanni Seluæ principi Senatus ampliſſimo, multisque legationibus in primis illuſtri ac nobili: cultus tum à Budæo, tum ab Eraſmo, quorum alterum rariſſimum Franciæ lumen non iniuriâ poſſumus appellare, alterum, literatorum huius temporis in Germania primum: adamatus à Bembo, Cardinale doctrinæ laude commendatiſſimo: cultus denique ab omnibus iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant: quos omnes, quamdiu vixit, deuinctos ſibi conſuetudine tenuit. Sed confecto tam longo itinere, à ſuo tandem Principe reuocatus (ferè fit enim vt ipſa virtus in proprio & natali ſolo non niſi ſerò admodum cognita, ad extremum excipiatur, excepta reficiatur, refecta præmiis exornetur) à ſuo, inquam, Principe in patriam reuocatus, poſt ancipites variosque caſus & labores nomine publico exantlatos, in ordinem Senatorum honorificè cooptatus eſt. quam acceſſionem, vt ipſe affirmabat, ne quidem cogitans, honore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præſtantis ingenij & eruditionis famam permultùm auxit libris editis, quibus & ſuæ ætatis hominibus & poſteris conſulere ſibi propoſuerat. Et quidem intelligebat eos qui verè docti eſſent, non ſolùm cùm viui ſunt ac præſentes, ſtudioſos diſcendi erudire atque docere, ſed hoc idem etiam poſt mortem monumentis literarum aſſequi. In quo ſuam fidem & ſtudium tam mirificè probauit, vt

uit, vt nullus hodie ſit eleganti & polita cognitione tinctus, quin huius ingenium ſuſpiciat. Neque profectò hac parte video, quàm ſit æquum opinionem ſequi vel M. Antonij Oratoris, aut C. Lucilij, tametſi doctus & vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur ſuas orationes edi nollet, probabilem rationem reddere ſolitus, id à ſe ita fieri dicebat, vt ſi fortaſſe quædam minimè aliis placerent, infitiari poſſet: alter verò, quæ ſcriberet, neque à doctis, neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm ſe, hi autem nihil intelligerēt. At qua fronte aliquis noſtrum artifici huic tam laborioſo ſuccenſere auſit, quis candido animo ſcripta non exceperit, quæ & doctis iucunda, & indoctis profutura ſunt? Neque enim exiſtimandum nobis eſt veriora illa & ſimpliciora cenſenda, quæ viua voce dicuntur, quǽque ſimulari, fingíque poſſunt, quàm quæ omnium ſubiecta oculis, quaſi ad publicũ quoddam examen proponuntur. Et hæc quidem, Auditores humaniſſ. neceſſariò primùm dicenda videbantur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lepidum tamque terſum & egregiè doctum, eumque ſtudioſis adoleſcentibus proponere, niſi iuſtam aut certè probabilem conſilij mei rationem primùm redderem. Occurrunt enim viri non imperiti quidem & ignari rerum, ſatiſne conſtanter facere videar, qui relictis, aut certè ſepoſitis iis auctoribus, qui priſco & meliore ſeculo floruerunt, vnum è recentioribus aſſumam potiùs, & ad eum explanãdum aggrediar, cùm alios penè innumerabiles, eoſque maximè quos poſteritas communi conſenſu approbauit, explicare hoc tempore, pro mea conſuetudine & ex officio, debeam.

Ego

Ego verò, A v d. non ſum is,qui veteres,vti iam dixi, potiùs quàm vetera eaque præclara vnquam probarim : ac ſi antiquam & recoctam doctrinam, temporum ratione citiùs,quàm dignitate & vſu æſtimarem. Quis enim tam alienus eſt à recta ratione & iudicio, qui hominum ætatibus, nō autem ſuo pretio aliquid æſtimandū, magniq; ducendum putet? Sed eò prolapſa eſt hominum inuidentia & cæca opinio, vt noua penè omnia, quamquam ſapientum iudicio præſtantiſſima, non modò faſtidiant, ſed etiam apertè damnent. quod idem ſuo ſeculo non temerè videtur ille conqueſtus:

Eſſe quid hoc dicam (inquit) *viuis quòd fama negatur,*
Et ſua quòd rarus ſecula lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum; Regule, mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Quæ quamquam nos interdum moueant, retinenda tamen eſt cum rectè ſentientibus perpetua conſenſio, vt numquam iniquis imperitorum quorundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuium Virgilio, quis Lucano Andronicum Liuium, quis M. Tullij orationibus omni dicendi lepôre ac copia tinctis forenſes & horridas actiones M. Catonis ſenioris anteponat? Equidem ſcio quàm non facilè ſe nouitas apud quoſdam inſinuet, vt honorificum aliquem locum obtineat: adeò

-- nos noſtráque liuidus odit,
-- & niſi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit:

non quòd rectius in ea re iudicium adhibeat, neque quòd eo modo literarum dignitatem augeri velit, ſed quia non niſi ægrè patiatur ſe vltimo haberi loco, ſi

tes in

res in certamen veniat: & induſtriam excitare ſe nihilo plus poſſe ſperet. At id quàm ab æquo & bono, quàm à recta ratione alienum!

Si enim tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereretque viritim publicus vſus?

Quàm multi multa poſſint obiicere, vltrò mihi in mentem venit: ex iis enim moroſi quidam & tetrici caſtigatores, quæcumque ſe vetuſtate commendant, ea penè ſola & in primis omni honore habenda putant: nouis auctoritatem omnem fidemque detrahunt. In quo vt ſibi mirè placent, ita Plautinam cantionem in pergulis, in conuiuiis, in balneis, peneque dixerim medio ipſo foro perſonant:

Qui vtuntur, inquiunt illi, *vino vetere, ſapientes puto,*
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Aequum placere eſt antiquas fabulas:
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multò ſunt nequiores quàm noui nummi.

Agnoſco inquam ego Comici verba, teneo mentem, ni fallor: non tamen boni illi viri mihi vnquam perſuaſerint id in omne ſcripti genus eſſe torquendum, quod de ſolis fabulis Poëta ille perſpicuè & apertè pronunciauit. Quibus nimium ſeueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponam teſtem, Lyricorum Principem Pindarum, quæſo, audiant: αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Vinum ,, vetus laudandum eſſe vult, at etiam recentiorum flores hymnorum ſuam etiam laudem mereri grauiter ac verè teſtatur. Ita quidem doctrinam veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tamen floridas, vt ita di-

ita dicam, recentium quorundam hominum ſcriptiones, & quaſi tenellas nouasque Muſarum corollas labore ac ſtudio concinnatas non aliquo putabit honore dignas, non etiam debita ſua laude ornandas exiſtimabit? Vultis itaque vno verbo dicam quid ſentio, Auditores; non poſſum faciliùs quàm Plinij iunioris
„ arguta ſanè & opportuna ſententia: Sum ex iis qui mi-
„ rer antiquos, inquit ille, non tamen ita vt ingenia no-
„ ſtrorum temporum deſpiciam. neq; enim in gignen-
„ dis optimis laſſa eſt & quaſi effeta natura. Sit ergo recens Alciatus, dum tamen antiquam eius doctrinam eſſe conſtet. Quid enim excellentem illam, & eruditorum omnium calculis probatam prudentiam Iuris, quid eloquentiam, qua aliis præſtitit, in medium adducam? Sic enim iam olim non temerè didicimus hanc pulcherrimam Iuris dicundi facultatem reuera πολυμαθίαν eſſe, & multiplicem atque vberem rerum optimarum peneque innumerabilium cognitionem, veram profectò & in actione poſitam, non vmbratilem quandam & in puluere latentem decertationem, ſed in omnium oculis ac luce poſitam ſapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, deque literariis monumentis ab eo editis, quæ omnia non augeri verbis, nedum illuſtrari poſſe certò ſcio? Quanquam enim quidam è veteribus eleganter & acutè dixerit, facillimum eſſe laudare ſolem, cùm vbiq; præſto & ſemper eſſe poſſint laudationum argumenta penè innumerabilia: Ita cùm difficile non ſit hominem commendare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceant: mihi tamen verendum eſt, ne quis obiiciat illud olim à Phauorino nobili philoſopho vſurpa-
„ tum, Vituperari ſatius eſſe, quàm remiſsè laudari. Adde quod

de quòd ſi mihi aliquando ſtatuendum eſſet, vt Alciatum quadam inſigni meritaque laudatione exornarem, putarem equidem non alio eloquendi genere mihi opus eſſe, quàm quo celebritatem nominis Alciatus eſt conſecutus: vt qui olim ad laudandum commodè Pindarum, nō alia quàm Pindari lyra ſibi opus eſſe cenſebat. Quamobrem ſi certò teneam, numquam, aut rarò admodum, parem gloriam eſſe in dicente vel ſcribente, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamen rei difficultate nullo modo deterritus, non poſſum quin pro ingenij mei tenuitate Alciatum commendem: quòd ipſum tamen cùm pro tantilla mea facultate vix conſequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis teſtes aduocabo potentiſſimas & nobiliſſimas in Europa gentes, à quibus raram & exactam Doctoris huius ornatiſſimi eruditionē probatam fuiſſe à patribus accepimus. Primùm, teſtis eſt Italia, bonorum ingeniorum parens, quæ hunc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini, ſumma omnium admiratione de ſuggeſtu fulminantem, ius ciuile magno applauſu parique auditorum concurſu & frequentia docentem audiuit: Teſtis Gallia, quæ eum Biturigibus per quinquennium aluit regiis allectum ſtipendiis: Teſtis Germania, quę prę cęteris ſemper induſtrios & ſollertes homines habuit: quorum opera factum, vt literarum cultus & exercitatio, pridem extincta Gothorum incurſionibus, cœperit hac tandem mundi ſenectute reuiuiſcere. Teſtes exteræ nationes omnes, in quibus tamen eſt aliqua humanitas atque inſtitutio liberalis: quæ omnes vno ore, vnoque conſenſu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornant. Et certè ea fuit egre-

gij hominis ſuadela, vt etiam populos immanitate barbaros, multitudine innumerabiles, ſic etiam exteros abſentes demulſerit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris ſtudium fuiſſe diuinitùs excitatum. Quæ cùm dico, non eſt quod veſtrum quiſpiam expectet à me, vt nobiles huius noſtræ ætatis Iuris doctores inter ſe conferam: neque enim id meum eſt: & quamquam mihi permiſſum ac conceſſum eſſe videretur, tamen ſcio in primis id & permoleſtum & odioſum iis, qui ſeſe poſtponi aliis non tam facilè ferunt, quique vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in quo ſi putarem eos ne verbo quidem mihi fore moleſtos, tamen vt verè & ingenuè fatear,

-- non meus audet

Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.

Sed quid immoror in iis quæ omnibus eruditis hominibus probata eſſe confido? Enimuerò, Auditores, nō eſt mihi animus calculum adhibere meum ad eas diſputationes, quas magna ſua laude ſcripſit Alciatus ad Ius illuſtrādum: de Emblematū libello hunc temporis habeo dicere: de eo inquam libello, qui, vt vident omnes, perexiguus eſt, ſi molem ſcripti conſideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, ſi pretium, ſi dignitatem, ſi officinam rerum omnium ſelectiſſimarum, quæque ſtudio & cognitione omninò dignæ ſunt, egregiè inſtructam: ſi, vt vno dicam verbo, bonorum mare aduertamus. Auſim equidem affirmare, nihil omninò eſſe quod philologi alioqui moroſi in eo deſiderent. ſunt enim non pauci, qui longiores verborum ambitus, qui prodigioſas, vt ſic dicam, foliorum & paginarum amplitudines, qui prolixam in doctrina farraginem non temerè faſti-

diant.

diant. Quis enim tam patienti animo eam librorum molem euoluerit? an tantùm nobis relictum eſt temporis, an otij; an vitæ denique, quam tamen breuiſſimam eſſe datam nemo non conquetitur, vt ad alia etiam præclara, & in quibus plus vtilitatis eſſe intelligimus, non primo quoq; tempore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus, & iure quidem dicebat, magnum librum, magnum eſſe malum: vt intelligamus homines inſigni reuera magnoque damno mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluendi proponuntur. At vt permulti ſunt qui prolixitatem auerſentur, ſic profectò alij quidam nominari hoc loco poſſunt non illiterati, non inertes; neque poſtremo in numero ponendi, qui ſimilitudinem, ſatietatis matrem, vt crambem bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt ſibi quaſi onus quoddam grauiſſimum impoſitum humeris, vt è multis multa conquirant, & non niſi labore indefeſſo moleſtoque ſtudia perſequantur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus teruntur, à quibus ſingulis non niſi fortaſſe ſingulas virtutes reperire eſt: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus abſolutum perfectumque numeris reperiri à nobis poteſt. Scio alios quoſdam doctos & vtiles eſſe libros, è quibus res memoria dignas exprimimus: alios qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios denique qui nonnumquam vtile dulci permiſceant. Nihil dico de iis qui nihil niſi ſpinas habent, aut iis qui propter obſcurum dicendi genus, aut inſperſas opiniones erroneas pium & cordatum lectorem ſæpenumerò à legendo reuocant. Quis verò in hac Emblematum officina, & quaſi locuplete re-

tum optimarum penu breuitatem non laudet? quis varietatem rerum iucundiſſimam, & exactam pulchramque copiam non amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli theſaurum exigua mole comprehenſum non putabit excolendum, & nocturna diurnaque manu verſandum? Vt enim de prima illa virtute, qua breuis eſt, primo loco: certè Homerus ingeniorum vertex, quos egregios & ſapientes viros effingit, eoſdem etiam in dicendo parcos eſſe dicit: quantumque mea mens diuturna lectione repetere poteſt, & veterem hiſtoriam recordari, non ægrè reperio, quamdiu manſerũt incorrupti hominum mores, ſermonem fuiſſe parciſſimum & breuiſſimum. Quod iis perſpicere facillimum erit, qui priorum temporum auctores cum iis qui poſteri ſucceſſerunt, vnà conferre volent: vt Orpheum, Linum, & alios cum Homero, cum Heſiodo: Socratem, Platonem cum Chryſippo: cum Galeno Hippocratem. Veterum enim ſapientum fuere ſententiæ perbreues, quaſi decreta quædam & placita, vt illa celebrata omnibus Pythagoræ ſymbola, Socratis, & aliorum quorundam ſapienter & argutè, doctè grauiterque reſponſa quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius, quid neruoſius, quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Athenienſium, Lycurgi Spartanorum: nihil de duodecim Tabulis, quibus mira breuitate contractis tam diu Romani vſi ſunt, vt nõ videam quid amplius poſteris acceſſerit, cum Philoſophia primùm loquax eſſe cœpit: vt ad rem Poëtæ illud hoc loco exclamare lubeat,

- laudato ingentia rura, Exiguum colito. -

Prætermiſeram Epictetum, in quem permulta confertur laus, quòd duobus verbis ἀνέχου καὶ ἀπέχου vniuerſam

uerſam Philoſophiam complexus eſt. Quod tamen ita nolim ſeuerè accipi, vt omninò exulare velim dicendi copiam, non vtilem modò, ſed etiam neceſſariã: at vt veſtrum quiſque intelligat Alciatum ſua illa breuitate concinnum & gratum omnibus non iniuria videri. Iam verò quis breuem illam & argutam priſcæ doctrinæ ſyluam non pluris habendam ducet, quàm immanes ſcriptorum quorundam paginas, quæ mihi perinde videntur ac cibi neſcio qui, ex quibus alimẽti minimum, reliquiarum multò plus, vt in cochleis & teſtudinum genere capitur? Sed pergamus quæſo ad varietatem illam qua ſe commendat, qua in deliciis habetur, qua ſtudioſos paſcit animos, qua eruditam cogitationem ſuſpenſam tenet. Quod cùm meditor vnà mecum, exiſtimo quidem eos ineptos eſſe minimeq; diligentes, qui ſemper idem aut legunt, idemq; ſemper canunt, neque varietate rerum, quam nobis natura ipſa commẽdauit, ingenium perpoliunt. Quid enim morer Senecæ, acuti hominis, vitæ tamen inſtituto planè Stoici, monitum conſiliumque grauiſſimum, quo non obſcurè variam lectionem, vt alienam à ſtudiis inſectatur? Reuera hic magni nominis Philoſophus non ſine iudicio videtur ſuam ea de rę ſententiam dixiſſe: ſed nos naturę certiſſimum quoddam præſcriptum ſequimur, eique paremus: quo nomine nullus eſt, opinor, qui nobis moleſtus eſſe debeat. Nam quocumq; oculorum aciem flectamus, quamcumque in partem ſeſe mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quàm infinitate diſtinctum deprehendemus. Plantarum enim, florum, herbarum magna eaq; admirabilis eſt in omni genere varietas: tam diuerſa animalium facies, ea colorum

certè innumerabilium diſtinctio. imò verò terram ipſam videmus hac parte montibus eminentem, illa vallibus lacunoſam, fontium quadam perennitate, fluminum, lacuum, vaſtoq; Oceano irriguam, & certè à terra ſecretam, vt ipſa ſui maximum omnibus vbique ſpectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam ſapientis & prouidæ ſollertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati ſunt, iis præcipuè rebus quæ literarum monumentis continétur. etenim rectiſſimè putarunt ingenium humanum non eſſe ita ſterile & infecundum, & quaſi cancellis circumcluſum, vt ſua vi non continere poſſet ea omnia, quę abúdans & opulenta natura educere voluiſſet. Ne tamen vos morer pluribus, Auditores, ſi cõferre libeat hunc tantillum libellum cum aliis longè plurimis: & ſi maturè iudicium adhibere par ſit, quis non capietur admiratione, vbi obſeruarit in eo vno innumerabiles opes contineri, quæ non niſi magna difficultate ſummoque ſtudio in permultis aliis commodè obſeruari poſſint? Vt enim id aliqua parte reuocem quaſi ad calculos, in Alciato puram, terſam, & antiquam dictionem nullus, vt opinor, deſiderabit: acumen logicum non abeſt à præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarum; non iudicium & ordo, quo res tam variè colligerentur: non hiſtoria rerum permultarum; non philoſophia morum & naturæ, quę tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quemadmodum in Homero pleriq; veterum dixerunt eſſe diſciplinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in Alciatum liberrimè cõcurrunt, quæ hominis eruditi & ingenioſi laudatam aliquam ideam poſſint effingere. Quæ certè omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis

veſtrum

veſtrũ putet me tam libera & aperta laudatione meos qualeſcumque in hunc auctorem labores oſtentare cupere: quod profectò quàm alienum ſit à meo ſenſu, facilè quiuis intelliget, ſi verecundum animum meum, ſi meæ vitæ rationem, ſi minimum penéque nullum ſtudiorum progreſſum viderit. neque verò is ſum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem raramque doctrinam cum mea tenuitate conferre audeam. Ille enim vir πολυΐςωρ καὶ πολυμαθὴς iocando liberè, relaxandóque animum, Emblemata omni ſale & lepôre Attico tincta effudit: nos induſtria, ſtudio, cogitatione, ſenſu deniq; omni nullum non lapidem mouemus, vt ſi pro dignitate non poſſumus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, ſaltem tamen admiratione quadam rapti, cōiectanea noſtra qualiacumq; potiùs, quàm ſeriæ doctrinæ fructum aliquem proponamus. Ille, vti ſe res offerebat (quando maximè à Iuris profeſſione honeſtam & liberam ceſſationem impetrabat) in medio ſuo otio negotium literarium conſectatus, rem quidem pulcherrimam, dignamque omni regio apparatu, eruditorum hominum oculis ſpectandam propoſuit: ego verò, vt libelli huius guſtum aliquem meo arbitratu perciperem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod certè audeo dicere, diligentia & voluptate animi deuoraui, eamque continuam operam in perquirendo fixi atque locaui, vt qui Siſyphus verſat ſaxum, ſudans nitendo, ſed neſcio tamē an hilum profecerim. Et hæc mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, poſſim adoleſcentiæ lapſum deprecari. fateor enim neſcio quo ætatis feruore ante annos ſeptem cōtuliſſe

& ſublegiſſe me in libelli quandam formam aliquas minutias; quas cùm amicis aliquot meis oſtendiſſem, mihi auctores fuerunt, vt de iis edendis tum primùm cogitarem, & in publicam edi lucem paterer. Id certè, ne quid ego diſſimulem, mihi tum valde placuit, vt qui meorum ſtudiorum aliquod vel minimum ſpecimen non ægrè ferrem ſtudioſis eſſe conſecratum: ad eamque rem citiùs quàm licebat, neque tam maturè, vt oportebat, ad Chriſtophorum Plantinum, ciuem Antuerpienſem, regium typographum, ſcripſerunt amici meo nomine, vt quéadmodum is ipſe mihi coràm pro ſua facilitate primùm hîc Lutetiæ pollicitus erat: deinde per literas idem non inuitus confirmarat, libellus prelo committeretur: quod tamen, vbi exemplar ad eum miſiſſem, penè omninò ἀυτόγραφον, & reuera κακόγραφον, diuturna & moleſta negotiorum mole auocatus, tam citò præſtare non potuit, vt ipſe conſtituerat. Sed ea tandem edita ſcholia, immatura penè omninò, neque digna ſatis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cum applauſu à ſtudioſis, mihi animos admouerunt, vt quæ inculta parumque terſa eſſe ſcirem, ſumpto quodam otio libero corrigerem. Meæ itaque partes ſunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus ſim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non ſemel habuerunt, de caſtiganda illa editione cogitem: tum vt reſpondeam hominum de me bene meritorum expectationi, tum vt adoleſcentum ſtudia quacumque tandé ratione iuuare pergam. Quod negotium citiùs confeciſſem, & alacri ſtudio maturaſſem, niſi profeſſionis meæ continua cura & labo-

rioſa contentio, in qua ceſſatori eſſe non licet, me penè omninò à ſubſeciuis ſtudiis abſtraxiſſet: niſi inquam me toto iam ſexennio exercuiſſet. Neq; verò tam facile eſt ei qui noſtræ huius profeſſionis munus ſuſtineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare: quem certè magnum & arduum laborem ſi qui tam facilem eſſe putant, vehementer admodum errãt. Nullius enim planè animus eſt vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid eſt quod facere debemus ex officio, qui non modò agendo, verùm etiam cógitando poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tanto honore quo maximè artes aluntur, tam pauci reperti ſunt hactenus, qui in hac profitendi laborioſa contentione pro dignitate verſati ſint? Non eſt longè repetenda ratio: ſunt enim omittendæ voluptates, prætermittẽda ſtudia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, confabulationes omnium penè familiarium deſerendæ. quæ res vt plurimùm ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honeſtoq; conatu ſtudiorum humanitatis auocat, & interdum omninò abſtrahit. Non lõgè abiero, dicamq; hoc tempore quod tacitus nullo modo prætermittere poſſum: noſtra hæc profeſſio longè grauior eſt, magiſq; ſeria, quàm ſuſpicari vnquam aut percipere poſſunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla ſiquidem ars eſt digna hominis liberaliter educati ſtudio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctũ eum eſſe, qui munus hoc aliqua laude & hominum approbatione ſuſtinere meditetur. In quo ego docendi munere obeundo quantò magis in dies prouehor, tantò etiam magis intelligo quàm abſim à perfectione ſummorum operum, huiuſque profeſſionis dignitate: vt,

 quam-

quamquam videar pleriſque nunc extra laboris aleam poſitus aliqua mea induſtria & exercitatione, imò verò hominum eruditorum approbatione; tamen haud dubiè fateri cogar, me fundamenta quæ cogito nondum bene iecisse. Et hæc quidem quamquam veriſſima eſſe conſtet, ſcio tamen quàm imperitis & parùm cautis adoleſcẽtibus arrideant exoterica potiùs quàm acroamatica: quàm placeant, nõ ſollertes & induſtrij, nõ laborioſi & ingenui doctores, ſed clamoſi quidam & importuni ardeliones, vt etiam fumorum venditores, qui audacia quadam impudenti & intolerabili, iuuentutem ſibi deuinciunt, eoque nomine literarum gloriam inſigni quodam faſtu complere non verẽtur. Quid enim nos, nos inquã laborioſi & induſtrij, non vbicumq; fæci ſcholaſticæ probamur? quia faſtum omnem præcludimus: quia malumus ſtudere vtilitati audientium quàm voluntati: non pendemus ab aura populari: huic multorũ capitum belluæ non obſequimur. & hinc illæ lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum ſit, cùm etiam Iupiter ipſe, vt eſt in adagio vetere, ne quidẽ placere omnibus poſſit. Sed vna tamen optimè factorum conſcientia, & doctorum quorundam hominum de noſtris ſtudiis grauiſſimo iudicio ſuſtẽtamur atq; animum colligimus: quamquam nihil ſit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominũ qui ab euentu metiuntur omnia, fortunã incuſare velim. Licet enim minimè gloriari poſſim, vt ille cui mille Siculis errabant in montibus agnæ: neque cantare audeam quæ *—ſolitus ſi quando armenta vocaret*

Amphion Dircæus in Actæo Aracintho;

tamen mea ipſe ſorte contentus, ſi fas eſt, ſi licet, Auditores, dicam ingenuè:

Non

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cùm placidum ventis ſtaret mare. numquã ego Daphnim
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum commemoratione vereor ne quis exiſtimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vẽdere. quod ſi facio, mei planè ſum immemor, vt qui naſutis hominibus me ridendum propinem. At ne patiar vos hinc nõ ſatiatos diſcedere, néve aberrem à ſcopo, quem mihi primùm propoſueram, vtq; vno quaſi faſce complectar quæ hactenus à me dicta ſunt, quęſo, ſtudioſi Adoleſcẽtes (vos enim iam alloquor, in quorum gratiam noſtri hi labores inſtituti ſunt) quæſo inquam, noſtri huius auctoris antiquam doctrinam diligenter obſeruemus & exoſculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam conſectemur: ſuccinctum dicendi genus eodem cum doctis hominibus cõſenſu approbemus: varietatem certè gratiſſimam iucundiſſimamq; veneremur: cuius ſingulas easq; admirabiles virtutes ſi penitiùs intuemur, theſaurũ habemus nullo auro nullisq; gemmis conferendum; multoque magis admirabilem, ſi eius vnius ſelectiſſimas doctrinę gemmas cum aliorum vel certè permultorum floſculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illuſtrando, non puto me omninò malè bonas horas collocaſſe; quamquam id dictum nolim, vt cornicibus, quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos venditem impenſiùs, quod neque veſtra de me expectatio, neq; meus pudor vnquam pateretur. Sed hoc vnum contendo: excuſetur quæſo (id enim mihi non ſemel deprecandum) excuſetur inquam nimius adoleſcentiæ meæ feruor, qui libellum quaſi è nido

nido implumem, vt ita loquar, & vt immaturum fetum emitti permiſerim: excuſetur denique nimia fortaſſe tarditas, quæ effecit vt nondum ſatis mihi facere potuerim, neque ſupremam admouere manum in eo diligenter emendando, eò quòd continuum mearum prælectionum penſum ab eo quod tamdiu mihi propoſueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodam animi propoſito ſtatui, vt quamdiu mihi liberè ac quietè verſari hac in Academia licuerit, efficiam vt qui eruditis hominibus rationem mei otij conſtare velim. Quid enim verear apud vos meas hîc fateri delicias? ADOLESCENTES optimi,

Muſæ noſter amor Permeſſides. -

in quarum ſtadio quamquam moleſto & ærumnarum pleno, honeſto tamen & laudabili, ſic me contineo, ſingulari Dei beneficio, vt nullus vnquam fuerit adoleſcens, qui me toto iam ſexennio profitentem de ſuggeſtu audierit, cui tamen modeſtia commendata ſit, cui honeſti cultus, cui denique humanitatis literæ, qui idem mihi ex animo non fuerit obſecutus. Nihil moror aliorum ſtudia & labores certè multos ſollicitudinum plenos. per me licet, oblectentur alij cæcis quibuſdam cupiditatibus: alij fori iurgia conſectentur: hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos ſeſe dedant: alij lucris inhient, & opima ſacerdotia vel prece vel pretio, ſi poſſint, aucupari non deſinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra fero ardenti perculſus amore,
Accipiant, cæliq́ vias & ſidera monſtrent.

DIXI.

ANTVERPIÆ EXCVDEBAT CHRI-
STOPHORVS PLANTINVS ARCHI-
TYPOGRAPHVS REGIVS, ANNI
M. D. LXXVII. MENSE IVLIO.